

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM EDEBİYATI BİLİM DALI

**ABDÜLMECİD B. NASUH TOSYEVÎ VE
MATLAB-I A'LÂ ADLI ESMA-İ HÜSNA ŞERHİ**

Yüksek Lisans Tezi

EKREM SAKAR

İstanbul 2016

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLAM EDEBİYATI BİLİM DALI

**ABDÜLMECİD B. NASUH TOSYEVİ VE
MATLAB-I A'LÂ ADLI ESMA-İ HÜSNA ŞERHİ**

Yüksek Lisans Tezi

EKREM SAKAR

Danışman: Prof. Dr. MUSTAFA İSMET UZUN

İstanbul 2016

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAY BELGESİ

İSLAM TARİHİ VE SANATLARI Anabilim Dalı TÜRK-İSLAM EDEBİYATI Bilim Dalı TEZLİ YÜKSEK LİSANS öğrencisi Ekrem SAKAR'ın ABDÜLMECİD B.NASUH TOSYEVİ VE MATLAB-I A'LÂ ADLI ESMA-İ HÜSNA ŞERHİ adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun 11.02.2016 tarih ve 2016-5/38 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi 03 / 03 / 2016

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

1.	Tez Danışmanı	Prof. Dr. MUSTAFA UZUN	
2.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. HASAN AKSOY	
3.	Jüri Üyesi	Prof. Dr. METİN YURDAGÜR	

ÖZET

Abdülmeçid B. Nasuh Tosyevî ve *Matlab-ı A'lâ* Adlı Esmâ-i Hüsna Şerhi

Ekrem Sakar

Marmara Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

Türk İslam Edebiyatı Bilim Dalı

Bu çalışmanın konusu, XVI. yüzyılda yaşamış olan Abdülmeçid B. Nasuh Tosyevî'nin telif ettiği ve *Matlab-ı A'lâ* adını verdiği esmâ-i hüsnâ şerhidir. h. 972 (m. 1564) yılında kaleme alınan eser Türkçedir. Esas itibarıyla mensur olan eserde yer yer manzum kısımlar da bulunmaktadır. Karşılaştırmalı metin oluşturulurken eserin Süleymaniye Kütüphanesi'nde tespit edilen üç nüshası incelenerek bilimsel bir neşir hazırlanması amaçlanmıştır.

Çalışmanın giriş kısmında esmâ-i hüsnâ kavramına dair genel bilgiler verilmiş, sûfilerin esmâ-i hüsnâya bakış açılarına değinilmiş ve esmâ-i hüsnâ şerhlerinin İslâmî Türk edebiyatındaki öneminden kısaca bahsedilmiştir.

Birinci bölümde, kaynaklarda kendisi hakkında çok az bilgi verilen Abdülmeçid B. Nasuh Tosyevî'nin hayatı, ilmî şahsiyeti ve eserleri hususunda tanıtıcı bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde, araştırmaya konu olan *Matlab-ı A'lâ* muhteva ve şekil yönüyle incelenmiştir. Üçüncü bölüm, eserin metnine tahsis edilmiş, tenkitli neşir metoduyla hareket edilerek eserin orijinal haline en yakın metnin ortaya konması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Esmâ-i Hüsna, Şerh, Abdülmeçid B. Nasuh Tosyevî, *Matlab-ı A'lâ*, Metin İnceleme

ABSTRACT

Abdulmecid B. Nasuh Tosyevi and His Commentary of The Most Comely Names of Allah called *Matlab-ı A'la*

Ekrem Sakar

Marmara University

Institute of Social Sciences

Department of Islamic History and Arts

Turkish Islamic Literature

This work regarding *Matlab-ı A'la*, which is a commentary of the Most Comely Names of Allah, was written by Abdülmeçid B. Nasuh Tosyevî who lived in XVI. century. The work was written in h. 972/a.d. 1564 in Ottoman Turkish. The work is mostly prosocial but it is also in verse. The research was strived to be written as scholarly editing based on three copies which are found in Süleymaniye Library.

The introduction deals with the concept of The Most Comely Names of Allah, The Most Comely Names of Allah according to sufis, and the Commentary of The Most Comely Names of Allah's literary genre in Islamic Turkish literature.

The first part of the research is a simple chronology of the life of Abdulmecid B. Nasuh Tosyevi because the information about the author of the book is fairly limited. This part of the research also includes the author's scholarly life and works. The second part of the research touches on *Matlab-ı A'la* in point of its content and style. The third part of the research is regarding the matter of the text of the work. Critical editing method was used in order to render a work as close as possible to the original version of the work.

Key words: The Most Comely Names of Allah, Commentary, Abdulmecid B. Nasuh Tosyevi, *Matlab-ı A'la*, Textual Criticism

ÖNSÖZ

İslâm kültür ve medeniyet havzasında verilen ilim ve sanat eserlerinde önemli bir yeri olan esmâ-i hüsnâ, bilhassa Türk edebiyatında öncelikle işlenen temel konulardan biridir. Zira Allah'ı tanımanın, bilmenin ve anlamının bir yolu da, O'nun isim ve sıfatlarını kavrayarak öğrenmekten ve özümsemekten geçmektedir. Bu husustaki âyetler ve hadisler, özellikle müslümanların ilâhî isimleri idrâkinde teşvik edici rol üstlenmişlerdir. “En güzel isimler”i en güzel şekilde anlatmayı hedeflemiş olan İslâm estetiği, ilâhî isimlerin edebiyat, hat ve musıkî gibi sanatların desteğiyle daha derinden benimsenmesinde önemli bir adımdır. Bu sebeple esmâ-i hüsnâyı anlatmak, müstakil bir nazım türü halinde de gerçekleşmiştir. Allah Teâlâ ile ilgili edebî türlerin çatısı altında değerlendirebileceğimiz bu nev'e dair eserlerin büyük bir kısmı edebiyatın alanına girmektedir.

Telif ve tercüme ellinin üzerinde eser veren ve âlim bir zat olan Abdülmecid b. Nasuh Tosyevî'nin *Matlab-ı A'lâ* adını verdiği esmâ-i hüsnâ şerhi XVI. asırda kaleme alınmış olup, Türkçe yazılmış erken devir esmâ-i hüsnâ metinlerindedir. Her bir ismin beş bölümde incelendiği eser, bu yönüyle nev'i şahsına münhasır bir hususiyet göstermektedir. Müellif, sadece ilmini değil, sanatını da ortaya koymak maksadıyla, esas itibarıyla mensur olarak kaleme aldığı eserinde manzumelere de yer vermiştir. İsimlerin tecellileri hakkında ilginç hikâyeler de nakleden eser, birçok bakımdan İslâmî Türk edebiyatı sahası içinde dikkate alınması gereken metinlerden biri olarak öne çıkmıştır.

Çalışma, giriş ve üç bölümden müteşekkildir. Giriş bölümünde esmâ-i hüsnâ kavramı kısaca ele alınmış ve tasavvufî mahiyette olan eserin anlaşılması adına sûflerin , Allah'ın bu en güzel isimlerini nasıl anlamlandırdıklarına değinilmiştir. Ardından Türk edebiyatında esmâ-i hüsnâ türünün yerinden hülâsaten bahsedilmiştir.

Birinci bölüm; müellifin hayatı, ilmî şahsiyeti ve eserlerine ayrılmakla birlikte hayatı hakkında çok az bilgiye ulaşılabilmektedir. Ancak müellifin günümüze ulaşan eserleri, onun ilmî şahsiyeti bakımından kuvvetli bir âlim olduğunu ve tasavvufî yorumlarıyla bu konuda da belli bir derinliğe ulaştığını söylemeye imkân vermektedir. Diğer eserleri göz önüne alındığında, müellifin kaleme aldığı kitaplar üzerinde ciddi çalışmalar yapılabileceğini belirtmek isteriz.

Çalışmamızın ikinci bölümünde *Matlab-ı A'lâ* adlı eser üzerinde durulmuştur. Bölümde eserin adı, telif sebebi, kaynakları ile dili ve üslubu hakkında malûmat verilmiş; muhtevası, örneklerle ayrıntılı olarak tahlil edilmiştir. Her bir isme ayrılan beş bölümün mahiyetleri ve bunlardaki edebî unsurlar teferruatlı olarak tanıtılmıştır.

Üçüncü bölümde, çalışmamızda nasıl bir yol takip ettiğimiz izah edilmiş, ardından nüshaların tavsifleri yapılmış ve imlâ özelliklerinden söz edilmiştir. İncelememizden istifadeyi kolaylaştırmak adına metnin tesisinde izlenen usul, detaylı bir biçimde anlatıldıktan sonra çeviriyazı harfleriyle eserin karşılaştırmalı metni ortaya konmuştur. Metnin ardından sonuç ve kaynakça kısımlarıyla tamamlanan çalışmamızda metni oluştururken esas aldığımız nüshanın tıpkıbasımının da eklenmesi faydalı görülmüş, böylece okuyuculara metni mukayese imkânı sağlanmıştır.

Araştırmalarımızın bidayetinden nihayetine kadar kıymetli vaktini ve emeklerini esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle yol gösteren, eksikliklerimizi ve kusurlarımızı hoşgörüle karşılayarak tashih etmekten geri duymayan danışman hocam Prof. Dr. Mustafa İsmet Uzun Bey'e şükranlarımı arz ederim. Üzerimizde büyük emeği olan hocalarım Prof. Dr. Hasan Aksoy Bey'e, Doç. Dr. Meliha Yıldırım Sarıkaya Hanımefendi'ye ve Doç. Dr. Ahmet Karataş Bey'e müteşekkirim. Hassaten çeviri kısımlarında büyük yardımları olan eşim Hiba Sakar'a ve bu kısımları tashih konusunda vaktini esirgemeyen arkadaşım Mehmet Arıkan'a teşekkürü borç bilirim.

Ekrem Sakar

Bakırköy 2016

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	v

GİRİŞ

ESMÂ-İ HÜSNÂ KAVRAMI VE TÜRK EDEBİYATINDA ESMÂ-İ HÜSNÂ ŞERHLERİ

1. ESMÂ-İ HÜSNÂ.....	2
2. SÛFÎLERE GÖRE ESMÂ-İ HÜSNÂ.....	6
3. TÜRK EDEBİYATINDA ESMÂ-İ HÜSNÂ ŞERHLERİ.....	10

I. BÖLÜM

ABDÜLMECİD B. NASUH TOSYEVÎ

1. HAYATI.....	16
2. İLMÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ.....	18

II. BÖLÜM

MATLAB-I A'LÂ

1. ESERİN ADI.....	27
2. ESERİN TELİF SEBEBİ VE TARİHİ.....	27
3. ESERİN KAYNAKLARI.....	28
3a. Esmâ-i Hüsnâ Şerhleri.....	28
3b. Ayetlerden İktibaslar.....	29
3c. Hadislerden İktibaslar.....	31
3d. Farsça Kaynaklar.....	32
3e. Ashâb-ı Kirâm'dan İktibaslar.....	33

4. ESERİN MUHTEVASI.....	33
4a. fefî ma‘ nâ hâzâ’l-ism.....	36
4b. fefî hâssati hâzâ’l-ism.....	39
4c. fefî hazzi’l-‘ abd min hâzâ’l-ism.....	41
4d. fefî ma‘ nâ hâzâ’l-ism bi’n-nazm.....	42
4e. fefî’l-hikâyeti’l-münâsibeti’l-hâzâ’l-ism.....	44
5. ESERİN DİLİ VE ÜSLUBU.....	47

III. BÖLÜM

ESERİN METNİ

1. MATLAB-I A’LÂ NÜSHALARI.....	50
1a. Metin Tenkidi Yöntemi ve Şecerelendirme.....	50
2a. Nüsha Tavsifleri.....	52
3a. Nüshaların İmlâ Özellikleri.....	57
2. METNİN TESİSİNDE İZLENEN USÛL.....	58
3. ÇEVİRİYAZI HARFLERİ.....	62
4. METİN.....	63
SONUÇ.....	263
KAYNAKÇA.....	265
TIPKIBASIM.....	269

KISALTMALAR

- a.g.e.* : Adı geçen eser
a.g.md. : Adı geçen madde
a.g.t. : Adı geçen tez
B. : Bin, binti
böl. : Bölüm, bölümü
bk. : Bakınız
c. : Cilt
DİA : *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*
h. : Hicrî
haz. : Hazırlayan
hz. : Hazreti
nr. : Numara
Ktp. : Kütüphane, Kütüphanesi
ö. : Ölümü
s. : Sayfa
sad. : Sadeleştiren
sav : Sallâllahu Aleyhi Vesellem
sy. : Sayı
S.B.E. : Sosyal Bilimler Enstitüsü
ter. : Tercüme
thk. : Tahkik
thl. : Tahlil
ty. : Tarih yok
vb. : Ve benzeri
ve dğr. : Ve diğerleri
vs. : Vesaire

GİRİŞ

ESMÂ-İ HÜSNÂ KAVRAMI VE TÜRK EDEBİYATINDA

ESMÂ-İ HÜSNÂ ŞERHLERİ

1. ESMÂ-İ HÜSNÂ

İsmi'nin çoğulu olan esmâ ile “güzel, en güzel” anlamında hüsnâ kelimelerinden oluşan Farsça yapıda esmâ-i hüsnâ terkibi¹ naslarda Allah'a nispet edilen isimleri ifade eder. Terkipteki “esmâ” kelimesi “isim” kelimesinin mükesser çoğulu olup “isimler” manasına gelir. “Hüsnâ” kelimesi ise “hüsn/hasen” kökünden gelen ve müzekker olan “ahsen” ism-i tafdilinin “en güzel” anlamında müennesidir.² Buradaki güzellik bir gerçeği vurgulamakta olup Allah'ın güzel olmayan bir isminden söz edilemeyeceği için mefhûm-ı muhâlifini hatıra getirmez.³

Esmâ-i hüsnânın 99 ile sınırlı olmadığı, bazı rivayetlerde geçen isimlerin başka rivayetlerde bulunmamasıyla anlaşılabilir.⁴ Sadece Kur'ân'da geçen ilâhî isimler 100'den fazladır; muhtelif hadislerde Allah'a nispet edilen başka isimler de mevcuttur. Esmâ-i hüsnâ terkiбинin, geniş anlamıyla bunların hepsini kapsamakla birlikte terim olarak daha çok doksan dokuz ismi içerdiği kabul edilir.⁵ Kur'ân-ı Kerîm'in dört ayetinde el-esmâü'l-hüsnâ terkibi lafız olarak geçmektedir:

“Oysa en güzel isimler Allah'ındır. Bundan dolayı Allah'a onlarla dua edin. Onun isimlerinden sapanları terkedin. Onlar yakında yaptıklarının cezasını çecekler.”⁶

“De ki: İster ‘Allah’ deyin, ister ‘Rahmân’ deyin, nasıl çağırırsanız çağırın. En güzel isimler O'nundur. Namazında sesini pek yükseltme, çok da gizli okuma, orta yolu seç.”⁷

¹ Bu ibarenin Arapçası “el-esmâü'l-hüsnâ” olmakla birlikte edebiyatımızda “esmâü'l-hüsnâ” şeklinde, Arapça isim tamlaması yapısında kullanıldığı da görülmektedir. Bizim “esmâ-i hüsnâ” şeklini tercih ettiğimiz ibarenin galat olmasından değil, Türk edebiyatında esmâ-i hüsnâ şerhlerinin isimlendirilmesinde Farsça terkip kullanımının daha yaygın olduğunu gözlemlememizden kaynaklanmaktadır.

² Hem esmâ-i hüsnâ terkibi hem de Allah'ın her bir ismi için Türkçenin tarihî devri içinde farklı karşılıklar kullanılmıştır. Meselâ eski Türkçe Kur'ân tercümelerinde el-esmâü'l-hüsnâ'ya genellikle “körklüg edgü atlar” karşılığı verilmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Suat Ünlü, “İlk Türkçe Kur'ân Tercümelerine Göre Esmâ-i Hüsnâ”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVI/2 (Bursa 2007), s. 215-285.

³ Bekir Toplaoğlu, “Esmâ-i Hüsnâ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XI (İstanbul 1995), 404.

⁴ Hasan İzzettin Cemal, *el-Esmâü'l-Hüsnâ* (trc. Abdurrahman Poyraz), İstanbul 2000, s. 22.

⁵ Bekir Toplaoğlu, a.g.md., *DİA*, XI.

⁶ A'râf suresi 7/180

⁷ İsrâ suresi 17/110

“Allah O'dur ki, kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur. En güzel isimler O'nundur.”⁸

“O, yaratan, var eden, varlıklara şekil veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde olanlar O'nun şânını yüceltmektedirler. O, gâlip olan, her şeyi hikmeti uyarınca yapandır.”⁹

Kur'ân-ı Kerîm'den değişik sayılarda esmâ-i hüsnâ tesbit edenler olmuştur. Abdülkadir el- Kureşî'nin, Hattâbî'den naklen Ebû Abdullah ez-Zübeyri'ye nisbet ettiği listede Kur'an'dan çıkarılan esmanın 313 olduğu ifade edilmekte ve bunlar alfabetik sıraya konularak verilmektedir. Ancak *el-Cevâhirü 'l-Mudîyye* 'nin yazma ve matbu nüshalarından yapılan tesbitte bu sayının 302-305 arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca bu isimlerden otuz beş kadarının Kur'an'da kök olarak Allah'a nisbet edilmediği, bir o kadarının da sadece fiil sigalarıyla O'na izafe edildiği buna karşılık "râmi" (Enfal suresi 8/ 17), "tarik" (Kehf suresi 18/ 99), "mahi" (Ra'd suresi 13/ 39) gibi kavramların Kur'an 'da yer aldığı halde listeye alınmadığı tesbit edilmiştir. J. W. Redhouse tarafından kaleme alınan bir makalede Kur'an'da yer aldığı bildirilen, ayrıca bazı Batılı araştırmacılarca düzenlendiği ifade edilen listelerden çıkarılıp alfabetik olarak sıralanan isimlerin sayısı ise 552 'ye ulaşmaktadır.¹⁰ Muahhar çalışmalarda da bu konuda ihtilâf devam etmektedir.¹¹

Ebû Hureyre'den gelen rivayete istinaden Allah'ın 99 ismi olduğunu Buhârî, Müslim, Tirmizî ve İbn Mâce nakletmiş, ancak sadece Tirmizî ve İbn Mâce'nin rivayetlerinde doksan dokuz ismin tamamı sayılmış, Buhârî ve Müslim'in rivayetlerinde ise sadece onları sayanın ya da ezberleyenin cennete gireceği belirtilmekte ve bu isimlerin neler olduğu hakkında bilgi verilmemiştir.¹² Tirmizî ve İbn Mâce'nin naklettikleri esma-i hüsnalarda da bir

---

⁸ Tâ-Hâ suresi 20/8

⁹ Haşr suresi 59/24

¹⁰ Bekir Toplaoğlu, a.g.md., *DİA*, XI.

¹¹ Meselâ künyesini verdiğimiz şu kitabın müellifi tam 106 isim tespit edip hangi ayetlerde geçtiğini Kur'ân tertibine göre tek tek göstermiştir: Hasan İzzeddin Cemal, *Kur'an ve Sünnette el-Esmâ-ül Hüsnâ* (trc. Abdurrahman Poyraz), İstanbul 1998, s.41-60. Şu makalede ise yazar sırf Allah lafzıyla bağlantılı olarak 140 isim tespit etmiştir: Sıtkı Güllü, “Kur'ân-ı Kerîm'deki Esmâ-i Hüsnâ ve Grupları”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 16 (İstanbul 2008) s. 132-133.

¹² Mehmet Dilek, “Hadislerde el-Esmâü'l-Hüsna”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XI/6 (Şanlıurfa 2003), 79.

ihtilâf söz konusudur. Zira Tirmizî'de bulunan 25 isim İbn Mâce'de, onda bulunan 100 isimden 26'sı Tirmizî' de mevcut değildir. İki liste birleştirildiğinde ise sayı 125'e çıkmaktadır.¹³

Genellikle esmâ-i hüsnâ ayetlerin son cümlelerinde yer alıp bir taraftan ayetteki hüküm için illet olurken bir taraftan da önceki ve sonraki ayet içerikleriyle sıkı anlam ilişkisi bulunabilmektedir.¹⁴ Allah'ın isim ve sıfatları ayet ve hadislerde isim (ebed), ism-i fâil (âlim), sıfat-ı müşebbehe (cemîl), ism-i tafdîl (ekber), mübalağalı isim (alîm), isim tamlaması (mâlikü'l-mülk), sıfat tamlaması (hüvâllâhu'l-hâlikü'l-bârü'l-musavvir), fiil (alime), mastar (adl), sîla cümlesi (ellezî halaka) şekillerinde geçer.¹⁵ Allah'ın isimleri bunlardan hangisi olursa olsun hepsi sıfattır. Bu sıfatlara isim denilmesi, Allah'ın bu sıfatlarla çok nitelenmesi sebebiyledir.¹⁶

Esmâ-i hüsnâ terkiibini bulunduran ayetlerin ilkinde (A'râf suresi 7/180) Allah'ın esmâ-i hüsnâsı bulunduğunu, kendisine onlarla dua edilmesi gerektiğini ifade etmekte ve O'nun isimlerinde "ilhâd"a düşünlere itibar edilmemesini istemektedir. İkinci esmâ-i hüsnâ ayeti (Tâ-Hâ suresi 20/8) Allah'ı kâinatın yaratıcısı, yöneticisi ve mâliki olarak niteleyen ve en gizli şeyleri bildiğini ifade eden bir grup ayetten sonra gelmekte ve yine tevhid akidesini vurgulamaktadır. Üçüncü ayette (İsrâ suresi 17/110) "Allah" adına veya "Rahmân" adına dua edilmesinin neticeyi değiştirmeyeceği, çünkü O'nun birden fazla isminin bulunduğu ifade edilmektedir. Haşr suresinin son üç ayetinde (Haşr suresi 59/22-24) ise Allah'ın on altı ("tesbih" kavramı göz önünde bulundurulduğu takdirde on yedi) ismi sıralanmış ve bir defa daha O'nun esmâ-i hüsnâsının bulunduğu belirtilmiştir. Bu ayetlerde Allah'ın birliği vurgulandıktan sonra tenzîhî, sübûtî ve fiilî bazı sıfatlarını dile getiren isimler örnek bir adlandırma niteliğinde zikredilmiştir.¹⁷ Bunlardan başka esmâ-i hüsnâ terkiibinin geçmediği

¹³ Bekir Toplaoğlu, a.g.md., *DİA*, XI.

¹⁴ Hayati Aydın, "Esmâ-i Hüsnâ ve Kur'ân'daki Bağlam İlişkisi", *İslami Araştırmalar*, XXIII/3 (Ankara 2012), 132.

¹⁵ İsmail Karagöz, *Ayet ve Hadislerin Işığında Allah'ın İsim ve Sıfatları*, Ankara 2011, s. 17-18.

¹⁶ *a.g.e.*, s. 73.

¹⁷ Bekir Toplaoğlu, a.g.md., *DİA*, XI.

fakat Allah'ın adını anmakla, zikretmekle, ve O'nu tesbih etmekle vs. ilgili ayetler vardır.¹⁸ Kur'ân-ı Kerîm'de Allah'ı isimleriyle anmanın pek çok ayette yer almasının yanı sıra Ebû Dâvûd ile Nesâî dışında *Kütüb-i Sitte* 'de, Ahmed b.Hanbel'in *el-Müsned*'inde, Nesâî'nin *es-Sünenü'l-Kübrâ* 'sında, Hâkim'in *Müstedrek* 'i ile diğer hadis mecmualarında yer alan “Allah'ın doksan dokuz ismini ezberleyen cennete gireceği” mealindeki hadis, müslümanların ilâhî isimler hakkında birçok teorik tartışmalarda bulunmasına yol açmıştır.

---

¹⁸ Meselâ Allah'ın adının yüceliğini vurgulayan “Büyüklik ve ikram sahibi Rabbinin adı ne yücedir!” Rahmân suresi 55/78, “Öyleyse büyük Rabbinin adını yücelt.” Vâkı'a suresi 56/74, “Öyle ise Rabbinin o büyük ismiyle tesbih et.” Vâkı'a suresi 56/96, “O halde, haydi tesbih et Rabbinin yüce ismiyle” Hâkka suresi 69/52 ayetleri ile Allah'ın adını anmaktan ve zikretmekten bahseden “Sabah akşam Rabbinin ismini an.” İnsan suresi 76/25, “Onlar, iman etmiş ve kalpleri Allah zikriyle yatışmış olanlardır. Evet, iyi bilin ki, kalpler Allah'ın zikri ile yatıştır.” Ra'd suresi 13/28, “O halde beni anın, ben de sizi anayım. Bana şükredin de nankörlük etmeyin.” Bakara suresi 2/152, “Zekeriyya: ‘Rabbim! Bana bir alâmet ver’ dedi. Allah da buyurdu ki: ‘Senin için alâmet, insanlara üç gün, işaretten başka söz söyleyememendir. Ayrıca Rabbinin çok an, sabah akşam tesbih et’.” Âl-i İmrân suresi 3/41, “Sana vahyedilen Kitabı oku ve namazı kıl. Muhakkak ki namaz hayasızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak elbette en büyük ibadettir. Allah yaptıklarınızı bilir.” Ankebût suresi 29/45, “Şanımlı hakkı için muhakkak ki size Resullulah'da pek güzel bir örnek vardır. Allah'a ve son güne ümit besler olup da Allah'ı çok zikreden kimseler için.” Ahzâb suresi 33/21, “Yaratan Rabbinin adıyla oku!” Alak suresi 19/1, “Allah'ın mescitlerini, içlerinde Allah'ın isminin anılmasından meneden ve onların harap olmalarına çalışan kimselerden daha zâlim kim olabilir! İşte bunlar, oralara korka korka girmekten başka bir şey yapmazlar. Bunlara dünyada perişanlık, ahirette de büyük bir azap vardır.” Bakara suresi 2/114 ayetlerini bu bağlamda misal olarak verebiliriz. Bk. Metin Yurdağür, *Allahın Sıfatları*, İstanbul 1984, s. 45.

2. SÛFİLERE GÖRE ESMÂ-İ HÜSNÂ

Esmâ-i hüsnânın kaç isimden meydana geldiği, esmâ-i hüsnâ içinde eşanlamlı olanlar, esmâ-i hüsnânın tevkifi ya da kıyasî olup olmadığı, isimlerin belli kriterlere göre sınıflandırılması, ism-i âzâm'ın hangi isim olduğu, isim-müsemmâ münasebeti vs. meseleler İslâm filozofları, kelâmcılar ve mutasavvıflar tarafından müzakere konusu yapılırken, sûfiler daha ziyade ilâhî isimlerin ahlâkî bakımdan sahip olduğu imkânları önemseyip pratik bir tavır takınmışlardır.¹⁹

Varlıkların esmâü'l-hüsnânın mazharları olması konusunda sûfiler, meşşâî ve isrâkî filozoflar ile kelâmcılardan farklı düşünürler. Sûfilere göre Allah “fâil bi't-tecellî”dir. Yani O, kendine ve fiiline âlimdir. Hak Teâlâ kendi tecellisi ile varlıkları var eder ve Allah'ın güzel isimleri, gerçekte gaybî hüviyetin tecellileridir. Zatın sıfat mazharlarında zuhuru “el-esmâü'l-hüsnâ” olarak adlandırılır. Buna göre esmâü'l-hüsnâ, zatın sıfat ile tecellilerinden ibarettir.²⁰ Allah'ın zatının tecellilerinden her bir tecelliye bir isim nispet olunur. Eğer bu tecelli zata nispetle kemal sıfatlarından bir sıfattan türetilirse zatî isim, varlık âleminde kendine has bir tecelli ile zuhur eder ise fiilî isim denir.²¹

Sûfiler ilâhî isimleri âlemin var oluşunun sebebi olarak görürler. Varlıkların zuhura gelişi isimlerle olmaktadır. Âlemdeki bütün varlıklar Allah'ın isimlerinin mazharıdır. Her birinde Allah'ın bir ya da birkaç isminin tecellisi vardır. İsmi menşei sıfat ve sıfatın menşei ise zattır. Bu isimler bir yönüyle müsemmâyâ, diğer bir yönüyle “hakikat”e delâlet ederler. Dolayısıyla isimler, aslına bakılacak olursa birer nispet ve izafetten ibarettirler ve bir asla rücû ederler. Mümkün varlıkların asıllarını meydana

---

¹⁹ Ercan Alkan, “Esmâ-i ilâhiyyede bi-had hünerim var’: Niyâzî-i Mısri'nin Esmâ-i Hüsnâ Yorumu”, TÜRKKAD Mısri Niyâzî Sempozyumu, (İstanbul - 9-10 Ekim 2010) Çalışmamıza konu olan eser bir mutasavvıf tarafından tasavvufî bir tarzda kaleme alındığı için sadece sûfilerin bakış açlarına yer verilecektir.

²⁰ Rıza Ramazanî, *Kur'an ve İrfân Açısından Esmâ-i Hüsnâ* (ter. Cafer Bayar-Ertuğrul Ertekin), İstanbul 2009, s. 92-94.

²¹ Rıza Ramazanî, *a.g.e.*, s. 134.

getiren de bu nispetlerdir. Yani, mümkün varlıkların asılları bir veya birçok ilâhî ismin tasarrufu altında olarak onlarla sıfatlanmışlardır.²²

Bu hususta mühim fikirler serdeden İbn Arabî'ye göre esmâ ve sıfatların ortaya çıkışı şöyle izah edilmektedir. 'Allah Teâlâ kendi zatını, aynını, isimlerini ve sıfatlarını görmek istemiştir. Bu istek gereği Allah'ın bir ortam yaratması gerekmektedir. Ortam için insanı uygun bulmuştur. Orada Allah kendisinin aynısını görmüştür. Bununla ne fark edilmektedir denilirse, Allah'ın kendisini kendisinde görmesi bir başka, kendinden başka bir yerde görmesi başka bir şey denilir.' Bu anlatımdan anlaşıldığına göre İbn Arabî, Allah'ın kendisini görme ve tanıma isteğinin varlığından bahsetmektedir. Allah'ın kendisini tanıması ise iki şekilde mümkündür. Bunlardan birisi Allah'ın kendisini kendinde tanımasıdır. Diğer tanıma yolu ise kendinden başka bir aynada kendisini seyrederek tanımadır. İbn Arabî bu iki tanıma yolunun farklı cazibesinin olduğunu belirtmektedir. İkinci yol ise varlıkların yaratılmasını gerektirmiştir. Varlıklarda ise Allah'ın ulûhiyetinin yücelikleri tecelli etmiştir. Bu yücelikler isimlerle müsemmadırlar. Sayılarını ifade etmek zordur.²³

İlâhî zatın ehadiyetle başlayan kendini açma, belirleme ve sınırlama anlamındaki tecelli süreci, diğer bir deyişle kendinde bulunan isim ve sıfatların ortaya çıkış serüveni, insanla son bulur. Çünkü insan, ilâhî isim ve sıfatların tamamının en mükemmel şekilde zuhur ettiği tek varlık alanıdır. Taayyün ve tecellinin amacı olan isim ve sıfatların zuhur etmesi onda gerçekleştiği için insan, Hakk'ın kemalâtını yansıtan en mükemmel aynadır.²⁴

Sûfîler[in bir kısmı], Allah'ın isim ve sıfatlarını celâl ve cemâl şeklinde iki gruba ayırmaktadırlar. Cenâb-ı Hakk'ın kahır ve gazabına delâlet eden esmâ ve sıfatı için celâl, O'nun lütuf ve rızasına delâlet eden isim ve sıfatlarını da cemâl tabiriyle ifade ederler.²⁵

---

²² İsmail Hakkı Bursevî, *Esmâü'l Hüsnâ Şerhi* (haz: Selim Çakıroğlu), İstanbul 2014, s.11. Bu mevzuda ayrıca bk. Seyyid Mustafa Rasim Efendi, *Istılâhât-ı İnsân-ı Kâmil* (haz. İhsan Kara), İstanbul 2008, s.162-180.

²³ Sefa Bardakçı, "İbn Arabî'ye Göre el-Esmâü'l-Hüsnâ'nın Sonsuzluğu Meselesinin Yorumu", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, XI/24 (2013), 53.

²⁴ Abdullah Kartal, *Abdulkerim Cilî, Hayatı, Eserleri, Tasavvuf Felsefesi*, İstanbul 2003, s. 76.

²⁵ Süleyman Uludağ, "Celâl", *DİA*, XVII (İstanbul 1993), 240.

Cemâli, manevî ve sûrî olmak üzere iki şekilde ele alan mutasavvıflara göre Allah'ın esmâ-i hüsnâ ve sıfatlarının anlamları, manevî cemâli meydana getirir ve bunu sadece Hakk temaşa eder. Sûrî cemâl, bu âlemdeki güzelliştir. Âlemdeki güzellik ilâhî güzelliğin yansımasından ibarettir.²⁶ Allah Teâlâ'nın lütuf, kahır, rahmet, gazap, rıza vb. bütün mütekebil isimleri Celâl ve Cemâl isimlerinde gizlenmiş, bu isimlere dâhil olmuştur.²⁷ İnsan Allah Teâlâ'nın hangi ismine mazhar olmuşsa o ismin nurunun feyzi, rûh-i ulvîden bedene ve kalbe sürekli akar durur. Eğer mazhar olunan bu isim Cemâl'den ise kişiden güzel davranışlar, Celâl'den ise hatalı fiiller hâsıl olur.²⁸ Bütün menzilleri geçmek ve menzillerin menziline ulaşmak için celâlî ve cemâlî isimlerin hepsine hizmet lâzımdır.²⁹

Başka bir tasnife göre sıfatlar, tam ve küllî bir kuşatması olanlar ve olmayanlar şeklinde ikiye ayrılır. Birinci gruba girenler yedi temel sıfat denen ana sıfatlardır. Bunlar Hayat, İlim, Kudret, Semi', Basar ve Kelâm'dır. Bir taksime göre isimler de dörde bölünür: Evvel, Âhir, Zâhir ve Bâtın. Allah ve Rahmân isimleri tüm isimleri içine alan isimlerdir. İsimler bir taksime göre de zat, sıfat ve fiil isimleri diye bölümlere ayrılmıştır. Bunların çoğu iki veya üç yönü kendisinde toplayabilir. Çünkü bunların bir açıdan zata, diğer açıdan sıfatlara ve bir başka açıdan da fiillere delâlet eden bir yönü vardır. Meselâ Rab, sabit, yani var bulunan şey anlamıyla zata, mâlik anlamıyla sıfata ve muslih anlamıyla da fiile ait bir isimdir.³⁰

Konunun sûfîler için pratik yönü, esmâ zikri ile özetlenebilir. Allah'ı isimleriyle zikretmeye esmâ zikri veya esmâ çekmek denir.³¹ Esmâya bağlı tarikatlarda dervişler mensup oldukları tarikatın usul ve adabına göre belirli zamanlarda topluca veya münferit olarak bu güzel isimlerden bazılarını belirli sayılarda zikrederler. Buna evrâd denmiştir. Bir tarikatın farklı şubeleri, aynı evradı kullandığı gibi bunlara ekleme veya çıkarma da yapabilirler. Meselâ Halvetiyye'nin Şemsiyye kolunda esmâ-i seb'a zikrinin yanı sıra Şemseddin Sivasî

²⁶ Süleyman Uludağ, "Cemâl", *DİA*, XVII (İstanbul 1993), 296.

²⁷ Rıza Ramazanî, *a.g.e.*, s.122.

²⁸ Ahmet Ögke, *Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî Hayatı, Eserleri, Görüşleri*, İstanbul 2006, s. 172.

²⁹ Ali Namlı, *İsmâil Hakkı Bursevî Hayatı, Eserleri, Tarikat Anlayışı*, İstanbul 2001, s.301.

³⁰ Dâvûd el-Kayserî, *Mukaddemât* (ter.Turan Koç-Mehmet Çetinkaya), İstanbul 2011, s. 45-46.

³¹ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 2012, s.127.

tarafından belirlenen Kadîr, Kavî, Cebbâr, Mâlik, Vedûd isimleri fûrûat esmâsı olarak zikredilir.³² İsimler Haşr suresinin sonunda olduğu gibi peş peşe, her ismin başına “yâ” nidası getirilerek veya harfî tarif olan “elif-lam” getirilerek okunmuştur.³³ Bu yüzden tasavvuf yolunda zikir ve dua, özel bir zuhurun menşei ve kaynağı olarak kullanılır. Meselâ hasta olan kişi, “yâ Kakhâr” değil de “yâ Şâfi” ismini okur. Tarikat mensuplarının kullandıkları evrâdlarda tüm müntesiplerin okuyacakları esmânın yanı sıra okuma adediyle birlikte kişiye özel esmâ da verildiği bilinmektedir.

Netice olarak sûfilerin nezdinde Tanrı, hakkında spekülâtif tartışmaların yapıldığı bir varlık değildir.³⁴ Sûfiler esmâ-i hüsnânın da teorik tarafıyla ilgilenmekle birlikte pratik yönünü ihmal etmemişlerdir. Bundan dolayı mutasavvıflar tarafından yazılan esmâ-i hüsnâ şerhlerinin çoğunda her bir esmânın manasının yanında havâssına da yer verildiği görülmektedir.³⁵

---

³² Hasan Aksoy, “Şemseddin Sivâsî”, *DİA*, XXXVIII (İstanbul 2010), 525.

³³ Rıdvan Canım, *Divan Edebiyatında Türler*, Ankara 2010, s.36.

³⁴ Ekrem Demirli, *İslam Metafiziğinde Tanrı ve İnsan*, İstanbul, 2009, s. 124.

³⁵ Esmâ-i Hüsnâ'nın havâssı hakkında tezimizin ilerleyen sayfalarında bilgi verilecektir.

3. TÜRK EDEBİYATINDA ESMÂ-İ HÜSNÂ ŞERHLERİ

İslâmî ilimler arasında akâid, kelâm ve mezhepler tarihi gibi Allah'ın isim ve sıfatları konusunda doğrudan ilgili özel ihtisas alanları yanında, tefsir, hadis, tasavvuf, dinler tarihi, felsefe ve edebiyat gibi bu konuyla doğrudan ilişkisi bulunmayan sahalara ait eserlerde, hatta tabakât kitaplarında bile esmâ-i hüsnâ konusuna yer verildiği görülmektedir. Türk edebiyatında Cenâb-ı Hak ile doğrudan ilgili tevhid, esmâ-i hüsnâ, münâcât, ilâhî, zikir, tesbih, şathiye gibi müstakil edebî türler oluşmuş, ayrıca O'nun isim ve sıfatları etrafında pek çok edebî mazmun teşekkül etmiştir. Münhasıran esmâ-i hüsnâ ile ilgili olarak Anadolu, tekke ve divan edebiyatı sahalarında telif edilmiş manzum ve mensur eserlerin de geniş bir birikim teşkil edecek ölçüde olduğu görülmektedir. Ta'dâd-i esmâ, esmâ-i hüsnâ şerhleri, havâss-ı esmâ şeklinde sınıflandırılabilir bu literatürün zengin ve orijinal örnekleri birçok araştırma ve yayına konu teşkil etmektedir.³⁶

Esmâ-i hüsnâlar hem manzum hem de mensur olarak kaleme alınmıştır. Manzum olanların kaside, mesnevî ve dörtlükler halinde yazıldıklarını görüyoruz. Bunun da sebebi, Allah'ın isimlerinin kasidelerde beyitler içinde, mesnevilerde daha çok müstakil, dörtlüklerde ise bir veya birkaç dörtlük içinde şerh edilmiş olmalarıdır. Bunların en uzun olanı şüphesiz mesnevi tarzında yazılmış esmâ-i hüsnâlardır.³⁷ Ayrıca Türk edebiyatındaki esmâ-i hüsnâların hepsi müstakil bir tür olarak tek bir eser halinde değildir. Meselâ esmâ-i hüsnâ üzerine kurulu olan muammalar mevcuttur. Başta tevhit ve münâcâtlar³⁸ olmak üzere dinî edebiyatımızın pek çok türünde esmâ-i hüsnâdan bir kısmını içeren ve onları dua vesilesi olarak zikreden şiirlere rastlamak da mümkündür. Örneğin Süleyman Çelebi *Vesîletü'n-Necât* 'da 120 kadar esmâ-i hüsnâyı saymış, Dede Ömer Ruşenî "Der Kasemiyyât ü Münâcât" ismini taşıyan münâcâtına esmâ-i hüsnâyı sayarak başlamıştır. Ünlü Halvetî şeyhi Cemâl-i Halvetî'nin de *Cevâhirü'l-Kulûb* isimli eserinde 14 ebced

³⁶ Metin Yurdağür, *Ayet ve Hadislerde Esmâ-i Hüsnâ Allah'ın İsimleri*, İstanbul 1996, s.42-43.

³⁷ H.İbrahim Şener, *Türk Edebiyatında Manzum Esmâü'l-Hüsnâlar*, (doktora tezi, 1985), Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E., s. 167.

³⁸ Amil Çelebioğlu tevhid ve münâcâtı esmâ-i hüsnâ içerisinde değerlendirmiştir. bk. Amil Çelebioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1998, s. 353-354.

harfleri sırasına göre her bir harfle başlayan ism-i şerifleri ihtiva eden bir manzumesi bulunmaktadır.³⁹ Kısacası kaside, mesnevî ve dörtlükler biçiminde bir eser içerisinde ve mecmualarda mevcut esmâ-i ilâhî kasidelerine rastlamak mümkündür.⁴⁰ Bunların yanı sıra muamma şeklinde yazılan esmâ-i hüsnâ manzumeleri ve bunlara yazılan şerhler de mevcuttur.⁴¹ Yazma eserlerin zahriyelerinde dahi kişilerin hâlet-i ruhiyelerine göre esmâ-i hüsnâya yer verildiği düşünüldüğünde⁴² ne kadar geniş bir kullanım alanı olduğu anlaşılabilir.

Ancak Türk edebiyatında yahut diğer edebiyatlarda “esmâ-i hüsnâ” derken kastedilen genellikle “esmâ-i hüsnâ şerhi”dir. Zira bu tür eserlerde esmâ-i hüsnâ sıralanmakla kalmaz, şerh edilir.⁴³ Esmâ-i hüsnâ dediğimiz tür, yapısı itibariyle şerh edilmeye en müsait edebî nev’ilerdendir. Çünkü söz konusu isimlerin lügat manalarını öğrenmek, o isimleri tam manasıyla kavramak anlamına gelmez. Binaenaleyh Türk edebiyatında esmâ-i hüsnâ adını verdiğimiz tür, her ismin manasının ve diğer özelliklerinin Türkçe olarak açıklandığı eserlerdir.⁴⁴ Esmâ-i hüsnânın şerh edildiği eserlerin ismi çoğunlukla şerhü’l-esmâü’l-hüsnâ [ya da şerh-i esmâ-i hüsnâ] olarak geçer. Başta Arapça olmak üzere Farsça, Türkçe ve İngilizce gibi çeşitli dillerde yazılmış olan bu

³⁹ Ali Öztürk, “İslâmî Türk Edebiyatında Esmâ-i Hüsnâ”, 2. İslâmî Türk Edebiyatı Sempozyumu (İstanbul – 5-6 Ekim 2012), İstanbul 2015, s. 141-142.

⁴⁰ Hüseyin Şahin, *Esmâ-i Hüsnâ ve Eserleri*, (yüksek lisans tezi, 1989) Marmara Üniversitesi S.B.E., s. 40.

⁴¹ Bu alanda Lamiî Çelebi’nin, Mir Hüseyin Şirâzî’nin muammasını konu alan ve *Mir’atü’l-Esmâ* diye bilinen şerhi meşhurdur.

⁴² Selami Ece, *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri I-II*, İstanbul 2015, s. 335.

⁴³ “Şerh, İslâm dünyasında bir eserin daha geniş biçimde açıklanması amacıyla yazılmış kitapları ifade eder.” Sedat Şensoy, “Şerh”, *DİA*, XXXVIII (İstanbul 2010) 555. “Şerhler müşkül bir metnin daha iyi anlaşılması için o metni başkalarından daha iyi anladığı kanaatinde olan kişiler tarafından açıklanmasıdır.” Tunca Kortantamer, “Teori Zemininde Metin Şerhi Meselesi”, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırma Dergisi*, VIII (İzmir 1994), s. 1.

⁴⁴ Bazı eserlerde, özellikle Kur’ân tercümelerinde esmâ-i hüsnânın şerhinin yanı sıra isimlere Türkçe karşılıklar da bulunmuştur. Misal Azîm-Bedük, Rahman-Esirgeyen, Mümît-Keçürgen, Hâdî-Kılavuz, Hâlik-Törütgen olarak tercüme edilmiştir. Daha fazla örnek ve malûmat için bk. H.İbrahim Şener, *Türk Edebiyatında Manzum Esmâü’l-Hüsnâlar*, (doktora tezi, 1985), Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E., s. 84-85. Ersin Teres, “Türkçe İlk Kur’ân Tercümesinde (Ryland Nüshası) Esmâü’l-Hüsnâ’ya Verilen Karşılıkların Sınıflandırılması”, 2. İslâmî Türk Edebiyatı Sempozyumu (İstanbul – 5-6 Ekim 2012), İstanbul 2015, s. 69-88.

isimdeki eserlerin daha çok mensur olduğu; buna mukabil daha ziyade İran ve Anadolu sahalarında ve Batı’da manzum esmâ-i hüsnâ ve şerhlerinin yazıldığı tesbit edilmiştir.⁴⁵

İslâmiyet etkisindeki Türk edebiyatı devrinde yazılmış eserleri, hitap ettikleri kitleye göre divan edebiyatı ve halk edebiyatı olmak üzere iki gruba ayırdığımızda, esmâ-i hüsnâlar bu iki edebiyatın çatısı altında da yer alır. Yani hem tahsilli hem de tahsilsiz zümreye hitaben kaleme alınmışlardır. Meselâ esmâ-i hüsnâ şerhini Sinan Paşa’nın *Tazarrunâme*’si gibi klasik edebiyatın oldukça sanatlı bir eserinde bulmak da halk edebiyatının meşhur şairlerinden Karacaoğlan’ın şiirlerinde bulmak da mümkündür.⁴⁶

Eski harflerle yazılan ve basılan⁴⁷ esmâ-i hüsnâ şerhlerinden araştırmalara konu olanlar ya da isimleri zikredilenler şunlardır:⁴⁸

Şeyhoğlu Mustafâ (ö. 1401) – *Havâss-ı Esmâ-i Hüsnâ*

Hızır b. Yakûb el-Hatîb (ö. 1406 sonrası) - *Cevâhirü’l-Me’ânî fî Şerhi Esmâ-i Hüsnâ*

Ahmed-i Dâ’î (ö. 1421 sonrası) – *Vesîletü’l-Mülûk*

Ebû Abdullah Muhammed Muhyiddîn b. Süleymân b. Mes’ud Rûmî-i Kâfiyeci (ö. 1474) – *Şerhu’l-Esmâ-i Hüsnâ*

Sinân Paşa (ö. 1486) – *Tazarrunâme*

---

⁴⁵ H.İbrahim Şener, “Asâr’ı Kemâl’de Yer Alan Manzum Esmâü’l-Hüsnâ”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 4 (İzmir 1987), s. 227. Arapça ve Farsça literatürdeki esmâ-i hüsnâ manzumeleri ve şerhleri Batıda yazılanlara nispeten ülkemizde daha iyi bilinmektedir. Meselâ meşhur Alman şairi Goethe, Doğu Batı Divanı’nın başında yer alan Muganninâme kitabında, “İnayet Belgesi” ve “Tılsım” diye tercüme edilebilecek şiirlerinde Allah’ın isimlerinden bazılarını ima etmektedir. Bu konuda bk. Katharina Mommsen, *Goethe ve İslam* (ter. Senail Özkan), İstanbul 2012, s. 168-175.

⁴⁶ Esmâ-i Hüsnâların halk şiirindeki yeri için bk. H.İbrahim Şener, “Halk Şiirinde Esmâ-ı Hüsnâların Yeri”, *9 Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 2 (İzmir 1985), s. 357-383.

⁴⁷ Yeni harflerle basılan esmâ-i hüsnâ şerhlerinin baskı sayılarının çok olması ve bu şerhlere basit bir taramayla ulaşım kolaylığı sağlanabilmesi sebebiyle burada yer vermeyi lüzumlu görmedik.

⁴⁸ Liste hazırlanırken şu dört çalışmadan faydalanılmıştır: H.İbrahim Şener, *Türk Edebiyatında Manzum Esmâü’l-Hüsnâlar*, (doktora tezi, 1985), Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E.; Ali Yılmaz, “Türk Edebiyatında Esmâ-i Hüsnâ Şerhleri ve İbn-i İsmâ-yı Saruhânî’nin Şerh-i Esmâ-i Hüsnâsi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 2 (Sivas 1998); Ali Yılmaz, “Esmâ-i Hüsnâ Şârihi İbn-i İsmâ-yı Saruhânî”, *Diyanet İlmî Dergi*, sy. 2 (Ankara 1994); Sadık Yazar, *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*, (doktora tezi, 2011), İstanbul Üniversitesi S.B.E. Bunların haricinde ulaşılabildiğimiz çalışmalar, mezkûr çalışmalarda zikredilen eserleri tekrar ettikleri için künyelerini vermeyi gerekli görmedik. Listedeki sıralamayı da müelliflerin milâdî takvime göre hesapladığımız vefat tarihlerini baz alarak yaptık.

Abdullah-ı Simâvî (ö. 1487) – *Şerh-i Esmâü'l-Hüsna*

Şeyh Kâsım b. Şeyh İsâ b. İdris b. Halîl el-Antakî (ö. 1496 sonrası) – *Havâss-ı Esmâü'l-Hüsna*

Hatîboğlu Habîbullah Şîrvânî (ö. 1512 sonrası) – *Şerh-i Esmâ-i Hüsna*

Subhî Mehmed Alî Çelebi el-Bursevî (ö. 1523 sonrası) - *Kasîde fî Şerhi'l-Esmâ'i'l-Hüsna*

Lami'î Çelebi (ö. 1532) – *Şerhu Muammeyât alâ Esmâ-i Hüsna*

Nahifî (ö. 1546 sonrası) – *Şerh-i Şâfi*

Bahâeddinzâde Muhyiddîn Muhammed Efendi (ö. 1554) – *Şerh-i Esmâ-i Hüsna*

İbn İsâ-yı Saruhânî (ö. 1559) – *Şerh-i Esmâ-i Hüsna*

Selâmî Mustafâ Efendi (ö. 1585) – *er-Reşâd fî Tahkîki Sebîli's-Sedâd*

Abdülmecîd b.Nasûh Tosyevî (ö. 1588) – *Matlab-ı A'lâ*⁴⁹

Hüseyin b. Ahmed-i Sirozî (ö. 1591) – *Esmâ-i İlâhî Kasîdesi*

Alâeddîn Alî Dede b. Mustafa el-Bosnevî (ö. 1598) – *Şerh-i Esmâü'l-Hüsna*

Muhammed Muhyiddîn-i Gülşenî (ö. 1606) – *Risâle fî Beyân-ı Esmâ-i Hüsna*

Zeynelâbidîn b. Halîl Efendi (ö. 1646) – *Zeynü'l-Bedûr Şerh-i Esmâ-i Hüsna*

Şifâ'î Şeyh Derviş Mehmed Mevlevî (ö. 1671) - *Hediyetü'l-Fukarâ*

Niyazî-i Mısrî (ö. 1694) – *Şerhu'l-Esmâ'i'l-Hüsna*

Derûnîzâde Mehmed Hulûsî b. Abdullah (ö. 1763) - *Tebyînü'l-Ma'nâ ale'l-Esmâ'i'l-Hüsna*

Hâcî Mehmed (ö. 1763 sonrası) – *Şerh-i Esmâü'l-Hüsna*

Hüseyin Rıfkî (ö. 1766 sonrası) - *Tercüme-i Kasîde-i Dimyâtiyye*

⁴⁹ Çalışmamıza konu edindiğimiz bu eserin, üç akademik çalışmada zikredildiğini tespit edebildik. Bunlar sırasıyla şunlardır: Hüseyin Şahin, *Esmâ-i Hüsna ve Eserleri*, (yüksek lisans tezi, 1989), Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Bölümü; Ufuk Hayta, *Abdülmecîd b. Nasûh Tosyevî'nin (ö. 1588) Hayatı, Eserleri ve el-Hüdâ ve'l-Felâh Adlı Tefsir Risâlesinin Tahkîki*, (yüksek lisans tezi, 2008), Uludağ Üniversitesi SBE.; Sadık Yazar, *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*, (doktora tezi, 2011), İstanbul Üniversitesi SBE. Hüseyin Şahin tezinde sadece Süleymaniye Ktp. 749 numaralı nüshadan bahsetmiştir. Ufuk Hayta tezinde, eserin muhtevası ve nüshaları hakkında doğru bilgi vermekle birlikte Reşid Efendi nüshasının müellif nüshası olduğunu belirtmiştir ki böyle olmadığını çalışmamızda ortaya koyduk. Sadık Yazar da nüshaları tam verip tezinde eseri kısaca tanıtmıştır.

Hâkim Seyyid Mehmed Efendi (ö.1771) – *Şerh-i Esmâü'l-Hüsnâ*

Cecelî İbrâhîm Efendi (ö. 1785) – *Manzûme-i Esmâ-i Hüsnâ*

Lütfullah b. Muhammed-i Erzurûmî (ö. 1788) – *Meâricü'n-Nûr fî Şerhi'l-Esmâi'l-Hüsnâ*

Müstakimzâde Sâdeddîn Süleymân (ö. 1788) - *Tarhu'l-Ma'nâ fî Şerhi'l-Esmâi'l-Hüsnâ*

Trabzonî Şâkir Ahmed Paşa (ö. 1819) – *Ravz-ı Verd*

İbrâhîm Nüreddîn Efendi (ö. 1844) – *Ferâidü'l-Leâlî fî Şerhi Esmâi'l-Müteâlî*

Muhammed Rüstem Râşid Efendi (ö. 1864) – *Şerh-i Esmâü'l-Hüsnâ*

Mehmed Şerîf Efendi (ö. 1890) – *Şerh-i Esmâü'l-Hüsnâ*

İsmâîl Sadık Kemal b. Muhammed Vecihî Paşa (ö. 1892) – *Âsâr-ı Kemâl*

Süleymân Hakkı Efendi Eskişehirî (ö. 1898) – *Esmâ-i Hüsnâ Manzûmesi*

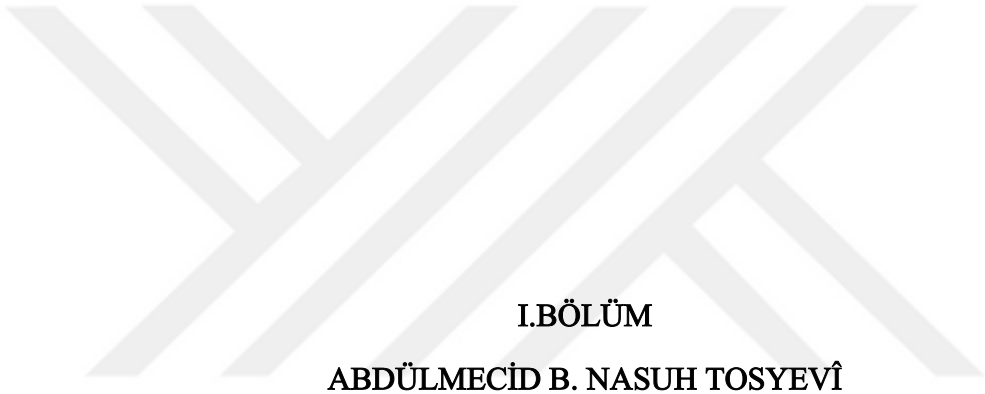
Hamdî Efendi (ö. 19. asrın sonu) – *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi*

Abdülhalîm Efendi (ö.1906) – *Cevâhirü'l-Esmâ*

Trabzonî İsmâîl Cûdî (ö.1926) - *el-Kenzü'l-Esnâ fî Şerhi'l Esmâi'l-Hüsnâ*

Mustafâ Behçet b. Mehmed Sâlim (ö. 1934 sonrası) - *Behçetü'l-Le'âlî Şerh-i Esmâullâhi'l-Müte'âlî*

Bıçakçızâde İsmâîl Hakkı b. Osmân (ö. 1936) – *Esmâü'l-Hüsnâ'nın Nazmen Tefsiri*

I.BÖLÜM

ABDÜLMECİD B. NASUH TOSYEVİ

1. HAYATI

Müellifin hayatı hakkında bilgi yok denecek kadar azdır.⁵⁰ Eserlerinin çoğunda Abdülmecîd b. eş-Şeyh Nasûh b.İsrâil olarak zikredilen müellifin tam künyesi Abdülmecîd b. Nasûh b. İsrâil er-Rûmî el-Hanefî es-Sûfî el-Amasî'dir.⁵¹ *Osmanlı Müellifleri* 'nde Abdülmecid Efendi'nin dedesinin adı İsrafil olarak geçmektedir ve dedesinin ismine nispetle İsrafilzâde lakabıyla da bilindiği söylenmiştir, fakat bu bilgi doğru değildir. Zira müellif iki ayrı yerde, iki farklı şahısmış gibi gösterilmiştir.⁵² Ancak müellif kendi eserinde babasının dedesinden İsrail Dede olarak söz ettiğini kaydetmiştir.⁵³

Abdülmecid Efendi'nin doğum tarihine dair herhangi bir kayıt olmamasına rağmen kaleme aldığı *Menâkıbü'l-Evliyâ*⁵⁴ adlı eserinden yola çıkılarak bu konuda tahmin yürütülebilir. Muhtelif tarikat büyüklerinden bahsettiği eserinde mürşid olan babasının kıssalarına da yer veren müellif, onun Bursa'da postnişinlik yaptığı zamanlarda (1513-1516)

---

⁵⁰ Müellif ve eserlerine dair daha evvel yapılan müstakil çalışmalardan tespit edebildiklerimiz şunlardır: Abdülmecîd b. eş-Şeyh Nasûh b.İsrâil et-Tosyevî, *Tefsîru Sûreti'l-İnsân* (thl., thk. ve trc. Muammer Erbaş), İzmir 2008; Ufuk Hayta – Abdülhamit Birışık, “Hayatı ve Eserleriyle Abdülmecîd B. Şeyh Nasûh Tosyevî ve *Cevâhîru'l-Kur'ân ve Zevâhîru'l-Furkân* Adlı Tefsir Risâlesinin İlmî Değeri”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVI/2 (Bursa 2007), 343-367; Ufuk Hayta, *Abdülmecîd b. Nasûh Tosyevî'nin (ö. 1588) Hayatı, Eserleri ve el-Hüdâ ve'l-Felâh Adlı Tefsir Risâlesinin Tahkîki*, (yüksek lisans tezi, 2008), Uludağ Üniversitesi S.B.E.; Turgut Toruk, *Abdülmecîd b. Şeyh Nasûh b. Ali et-Tosyevî ve Pend-i Attar Tercümesi*, (yüksek lisans tezi, 2010), Fatih Üniversitesi S.B.E. Bunların içinde Ufuk Hayta'ya ait tezde müellife dair bilgi bulunmaktadır. Aynı kişiye ait makalede verilen bilgiler tezdekinin aynıdır. Diğer iki çalışmada ise müellif hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir.

⁵¹ Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Ârifin Esmâü'l-Müellifin ve Âsâru'l-Musannifin* (nşr. Kilisli Rıfat Bilge; tsh. İbnülemîn Mahmud Kemal İnal – Avni Aktuç), İstanbul 1951, I, 620. Muhtelif eserlerinde çeşitli isimlerle zikredilen müellif, çalıştığımız eserin 2^a numaralı varakta kendisinden “Abdülmecîd bin Şeyh Naşûh bin İsrâ'il” diye bahsetmiştir. Müellifi en kısa şekilde tarif etmek gayesiyle adını “Abdülmecid b. Nasuh” olarak alıp, mensup olduğu aileyi belirtmek için “Tosyevî”yi de ekleyerek çalışmamızı adlandırırken müellifin ismini “Abdülmecid b. Nasuh Tosyevî” olarak zikrettik.

⁵² Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, I, 113 ve *a.g.e.*, I, 354.

⁵³ “Merhûm dedemize İsrâil Dede dirlerdi velâyet ü kerâmeti meşhûr ve mezkûr idi” Abdülmecid b. Nasuh Tosyevî, *Menâkıbü'l-Evliyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, nr.7049, v.37^a.

⁵⁴ Abdülmecid b. Nasuh Tosyevî, *Menâkıbü'l-Evliyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, nr.7049.

beraber Cuma namazına gittiklerini anlatır.⁵⁵ O yıllarda çocukluk yaşlarında olan Abdülmecid Efendi, muhtemelen 16. yüzyılın başlarında doğmuştur.

Evliya Çelebi'nin azim bir asitane diye övdüğü, Abdülatif Kudsî'nin müridlerinden İranlı Hoca Bahşâyîş tarafından yaptırılan Bursa Zeyniyye asitanesinin⁵⁶ beşinci postnişini olan Tosyalı Nasuh Efendi, seyrü sülûkunu Şeyh Tacüddîn İbrahim Karamanî'nin yanında tamamlayıp⁵⁷ hilafet alan âlimlerdendir. Şeyhinden sonra tekkede üç sene yaptığı postnişinlik vazifesinin ardından makamını halifesi Muallimzâde Mustafa Efendi'ye bırakarak memleketine gitmiş ve orada vefat etmiştir.⁵⁸ Babasının vefat yılı 923 (m. 1517) ya da 924 (m. 1518)'tür.⁵⁹

Osmanlı Müellifleri'nde Abdülmecid Efendi'nin de babası gibi Taceddin Efendi'den (Tacüddin Karamanî) hilafet aldığı söylenir⁶⁰ lâkin Taceddin Efendi'nin vefat tarihi (872/1467) Abdülmecid Efendi'nin muhtemel doğum tarihlerinden önce olduğu için bu, imkânsız görünmektedir.

Abdülmecid Efendi'nin vefat tarihi, aynı müellifler tarafından farklı olarak gösterilmiştir. Bursalı Mehmed Tahir 887/1482⁶¹ ve 973/1565⁶² tarihlerini verirken Bağdatlı İsmail Paşa 960/1552⁶³ ve 996/1588⁶⁴ tarihlerini verir. Tespit edebildiğimiz eserleri içinde

⁵⁵ *a.g.e.*, vr.49^a.

⁵⁶ Mustafa Kara, *Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler*, Bursa 2012, s. 409.

⁵⁷ Nasuh Efendi'nin mensup bulunduğu Zeyniyye tarikatındaki silsilesi şöyledir: Abdülatif Kudsî (ö. 856/1452), Tacüddin Karamanî (ö. 872/1467), Hacı Halife (ö. 894/1489), Bolulu Çelebi (ö. 900/1494), Safiyyüddin Mustafa (ö. 919/1513),703 Hocaşâde Muslihüddin Mustafa (ö. 930/1524), Tosyalı Nasuh Efendi (ö.924/1518) bk. Abdurrezzak Tek, "Osmanlı Tasavvuf Tarihi Kaynağı Olarak Bursa Vefeyâtnâmelerinden Ricâl-i Zeyniyye", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XIII/2 (Bursa 2004), 220.

⁵⁸ Reşat Öngören, *Tarihte Bir Aydın Tarikatı Zeyniler*, İstanbul 2003, s. 110-111.

⁵⁹ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî Yâhûd Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye*, III, Matbaa-i Amire, İstanbul 1308, s. 362. Taşköprüzade Ahmed Efendi, *eş-Şekâiku'n-Nûmâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* (nşr.Ahmed Suphi Furat), İstanbul 1985, s. 429.

⁶⁰ Bursalı Mehmed Tahir, *a.g.e.* I, 113.

⁶¹ Bursalı Mehmed Tahir, *a.g.e.*, I, 354.

⁶² Bursalı Mehmed Tahir, *a.g.e.*, I, 113.

⁶³ Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Ârifin Esmâü'l-Müellifin ve Âsâru'l-Musannifin*, I, 620.

⁶⁴ Bağdatlı İsmail Paşa, *İzahü'l-Meknûn fî'z-Zeyl alâ Keşfi'z-Zünûn an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn*, I,

kaleme aldığı en son eseri *Tercemetü'l-Levâyh*'ın telif tarihi olan 989/1582 hesaba katıldığı takdirde 996/1588 tarihinin, içlerinde en kuvvetli ihtimal olduğu söylenebilir.

2. İLMÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

Müellifin doğum ve ölüm tarihleri göz önüne alındığında, 16.yüzyılı neredeyse başından sonuna kadar yaşamış olan Abdülmecid Efendi'nin; I. Selim, I. Süleyman, II. Selim, III. Murad saltanatlarını gördüğü anlaşılmaktadır. Türk sanatı ve edebiyatının hızla gelişerek mükemmeli yakaladığı bu dönemde dinî-tasavvufî sahada İbrahim Gülşenî, Muhyiddin Üftade, Şemseddin Sivasî, Aziz Mahmud Hüdayî, Pir Sultan Abdal gibi şairler yetişmiş; bilhassa mesnevî edebiyatı alanında bereketli bir devir olmuştur. Edebî eserlerin yanı sıra tarihlerin, biyografi eserlerinin, şerhlerin ve lügatlerin de rağbet bulduğu bu asır, ilmî açıdan oldukça verimli geçtiği gibi, telif veya tercüme, dinî muhtevalı eserlerin de ilgi gördüğü bir yüzyıldır.

Âlim, hâfız, hattat ve şair bir babanın⁶⁵ çocuğu olan Abdülmecid Efendi de âlim ve müfessirdir. Ayrıca Zeyniyye tarikatına mensup bir mutasavvıf olan Abdülmecid Efendi'nin bazı eserlerinde, adının başında şeyh tabiri geçmesine rağmen postnişinlik yaptığına dair bir kayıta rastlanmamıştır.

Bu çalışmada ele aldığımız esmâ-i hüsnâ şerhindeki ayetlerden yola çıkarak ve tefsir alanında kaleme aldığı eserlere bakarak müellifin Kur'ân-ı Kerîm ile çokça vakit geçirdiği, belki de hâfız olduğu kanaatine varılabilir. Eserlerinde yer verdiği hadisler, kelâm-ı kibarlar ve menakıblardan yola çıkılarak dinî bilgisinin büyük kısmını şifahî yollarla edindiği söylenebilir.

Abdülmecid Efendi, eserlerinden anlaşıldığı üzere edebî yönü de olan bir şahsiyettir. Çalışmamıza konu olan esmâ-i hüsnâsında zaman zaman edebî bir üslup kullanmıştır. Yeri geldikçe manzumeler söylemiş, Arapça ve Farsça metinleri de manzum olarak tercüme etmiştir. *Osmanlı Müellifleri* 'nde onun arifane bir gazeli yer alır:

---

⁶⁵ Taşköprüzade, *a.g.e.*, s. 429.

Gel ey ʔālib ʔo esmāyı müsemmādan ʔaberdār ol
Şaʔın olmayasñ ‘āmā mu‘ ammādan ʔaberdār ol

Ħicāb-ı ism-ile olma müsemmādan şaʔın maʔcūb
Gider benlik ʔicābını bu ma‘ nādan ʔaberdār ol

Ne kim var iki ‘ālemde vüçūd ʔaʔdır cümle
Bu remzi añla ey ‘ārif bu ĩmādan ʔaberdār ol

Fenā cāmıyla nūş iden hemīşe nişnī ‘aşʔıñ
Beʔā bezminde şād olur bu şahbādan ʔaberdār ol

Girüb bāzār-ı ‘aşʔ içre bu gün derd-i ilāhī al
Virüb nāzı niyāz iste bu sevdādan ʔaberdār ol

Eger Mecnūn-ı ‘aşʔ isen Mecīdī Ħüsn-i Leylāya
Göz ayırma cemālinden temāşādan ʔaberdār ol⁶⁶

Abdülmecid Efendi'nin tefsir, fıkıh, hadis, kelām, tasavvuf ve tarih sahalarında Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere irili ufaklı elliden fazla eseri mevcuttur. Eserlerinin hemen hemen hepsinde yetiştığı tasavvufi kültürün ve bu kültürle kazandığı perspektifin izleri görülmektedir. Eserlerinin muhtevalarına bakıldığında, birçoğunu bilgilendirmek ya da irşad etmek gayesiyle yazdığı anlaşılmaktadır.

---

⁶⁶ Bursalı Mehmed Tahir, *a.g.e.* I, 113.

Müellifin eserleri; dili, alanı, telif tarihi ve kütüphanedeki yeri tespit edilebildiği kadarıyla verilerek aşağıda alfabetik olarak sıralanmıştır⁶⁷:

1. *Arafâtü'l-Ârifin li'l-Vukûf fi Mevkifi İbâdeti Rabbi'l-Âlemîn fi Ehâdîsi Seyyidi'l-Mürselîn*: Türkçe yazılmış hadis kitabıdır. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, nr.558 (122a-161b) ve Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, nr.136
2. *Cevâhirü'l-Kur'ân ve Zevâhirü'l-Furkân*: Arapça yazılmış tefsir eseridir. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, nr.230. Esere dair bir makale yayınlanmıştır.⁶⁸
3. *el-Fevzü'l-Azîm*: Muhtelif ayetlerin Arapça tefsir edildiği bir eserdir. Telif yılı h.957. Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, nr.1019 (61b-73a)
4. *el-Havf ve'l-Hüzn*: Çeşitli ayetlerin Arapça tefsir edildiği bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi nr.1019 (31b-40a)
5. *el-Hüdâ ve'l-Felâh*: Çeşitli ayetlerin Arapça tefsiridir. Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, nr.1019 (1b-26a) Eser yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.⁶⁹
6. *Esrâru'n-Necât ve'n-Necâh*: Arapça yazılmış tasavvufî bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.3674/6 (273b-277b)
7. *Ferîdetü'l-Furkân fi Tecvîdi'l-Kur'ân*: Tecvitle ilgili bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.1046/2 (12b-26a)
8. *Fezâilü'l-İlm ve'l-Âlim*: İlmin ve âlimlerin faziletleri üzerine Türkçe kaleme alınmış bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.3674/4

---

⁶⁷ Abdülmecid Efendi'nin *Osmanlı Müellifleri* 'nde iki ayrı yerde toplam 15 eseri ve *Hedîyyetü'l-Ârifin* 'de 11 eseri zikredilmiş olup bunlar dışında kütüphane kataloglarında yer alan eserleri mevcuttur. Listelediğimiz eserlerden ulaşabildiklerimiz incelenerek, ulaşamadıklarımız hakkında ise bir önceki bölümde müellifin hayatı için kullandığımız eserlerden ve çalışmalardan istifade edilerek bilgi verilmiştir. Kaynaklarda müellife ait olduğu belirtilen fakat kütüphane kataloglarında rastlayamadığımız eserlere ise yer verilmemiştir.

⁶⁸ ; Ufuk Hayta – Abdülhamit Birişik, “Hayatı ve Eserleriyle Abdülmecîd B. Şeyh Nasûh Tosyevî ve *Cevâhirü'l-Kur'ân ve Zevâhirü'l-Furkân* Adlı Tefsir Risâlesinin İlmî Değeri”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVI/2 (Bursa 2007), 343-367.

⁶⁹ Ufuk Hayta, *Abdülmecîd b. Nasûh Tosyevî'nin (ö. 1588) Hayatı, Eserleri ve el-Hüdâ ve'l-Felâh Adlı Tefsir Risâlesinin Tahkiki*, (yüksek lisans tezi, 2008), Uludağ Üniversitesi SBE.

9. *İrşâdü't-Tâlibîn fî Talîmi'l-Müte'allimîn*: Burhâneddîn Zernûcî'nin *Ta'lîmu'l-Müte'allim* adlı eserinin Türkçeye tercümesidir. Eserin pek çok nüshası olup müellif nüshası Murat Molla Kütüphanesi, nr.1241'de bulunmaktadır.
10. *İsrâfilzâde Risâlesi*: Fıkıh alanında kaleme alınmış bir eserdir. Atıf Efendi Kütüphanesi, nr.2838
11. *Kenzü'l-Fevâid*: 40 bölümden oluşan eser başta tasavvuf olmak üzere akıl, ilm-i ahlâk gibi konular hakkında yazılmıştır. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, nr.2243 ve Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, Raşid Efendi, nr.693
12. *Kıssa-i Çoban ve Münâcât*: Hz. Mevlânâ'nın *Mesnevî*'sindeki Hz.Musa ile çoban arasında soru-cevap şeklinde geçen hikâyeden hareketle Türkçe kaleme alınmış bir eserdir. Telif yılı h.988. Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, nr.4027 (1a-12a)
13. *Kıyâfetnâme*: Kıyafetnâme türünde olan bu eserin dili Türkçedir. Süleymaniye Kütüphanesi, Hafid Efendi, nr.479 (149a-188b)
14. *Lâyihâ-i Rûhâniyye ve Lâmia-i Nûrâniyye*: Tasavvuf alanında yazılan bu eserin dili Farsçadır. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 3674/6 (278b-279b)
15. *Levâihu'l-Kulûb ve Revâyihu'l-Mahbûb*: Tasavvuf ve tarikatlar hakkında kaleme alınmış bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.3674/8 (280b-290a)
16. *Makâmâtü'l-Mücevvidin ve Derecâtü'l-Muallimîn*: Kur'an'ın faziletlerine ve Kur'an ile meşgul olmanın faziletlerine dair Arapça olarak yazılmış bir eserdir. Telif yılı h.979. Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi, nr.18
17. *Matlab-ı A'lâ*: Türkçe kaleme alınmış bir esma-i hüsnâ şerhidir. Telif yılı h.972. Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, nr.592, Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi, nr.960 ve Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, nr.749 (1b-57b). Bu eser çalışmamıza konu edilmiş olup geniş bilgi tezimizin ilerleyen sayfalarında verilecektir.
18. *Mecmâü'l-Fezâil ve Menbâü'l-Hasâil*: Hadis alanında yazılmış bu eserin dili Arapçadır. Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, nr.693 (31b-80a)

19. *Me'debü'l-Fudalâi'l-Ârifîn fi Menâkıbı'l-Hulefâi'r-Râşidîn*: Menakıbnâme türünde yazılmış bu eserin dili Türkçedir. Telif yılı h.988. Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, nr.4027/3 (20a-32b)
20. *Menâkıbü'l-Ârifîn ve Kerâmâtü'l-Kâmilîn min el-Evliyâi ve's-Sâlihîn*: Ariflerin menkıbelerinin anlatıldığı Türkçe bir eserdir. Telif yılı h.980. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, nr.558 (162a-217a)
21. *Menâkıbü'l-Evliyâ*: Evliya menkıbelerinin anlatıldığı Türkçe bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, nr.4027 (33a-67b)
22. *Menâkıbü'l-Kurrâi's-Seb'a ve's-Şâtıbî*: Meşhur yedi kıraat imamı ve Endülüslü büyük kıraat âlimi Ebû Muhammed el-Kâsım b. Firruh b. Halef er-Ruaynî eş-Şâtıbî'nin anlatıldığı Türkçe bir eserdir. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, nr.558 (102b-118a)
23. *Muhtasarı'l-Muhtasar*: Belâgat alanında yazılmış bu eserin dili Arapçadır. Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, nr.3080
24. *Mutâibetü'l-Kulûb bi Muhâtabeti'l-Mahbûb*: Hz. Peygambere muhabbet yoluyla yaklaşımdan bahseden tasavvufî bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, nr.4027 (12b-20a)
25. *Münâcâtü Levâhibi'n-Necât*: Kelam alanında yazılmış Türkçe bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.3674/9 (290a-291b)
26. *Nahvü'l-Ârifîn*: Nahiv konularının tasavvufî bir tarzda ele alındığı Türkçe bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail, nr.710
27. *Nasihatnâme*: Farsça kaleme alınmış bir nasihat kitabıdır. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.3674/5 (269b-271a)
28. *Nebzetün min el-Hakâik ve Zübdetün min ed-Dekâik*: Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, nr.693 (1a-12a), Milli Kütüphane, 6121/10 (73b-75a) ve Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi, nr.4529/6 (68b-69b)
29. *Ravzatü'l-Ezhâr ve Cennetü'l-Esmâr*: Akıl, ilim, namazın ehemmiyeti vs. muhtelif konuları ihtiva eden Arapça bir eserdir. Telif yılı h.952. Süleymaniye Kütüphanesi,

Esad Efendi, nr.1416, Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, nr.1481 ve Manisa İl Halk Kütüphanesi, nr.5718

30. *Risâle alâ Kavli Sâhibi't-Tenkîh Fasl fî't-Tân*: Fıkıh alanında yazılmış Arapça bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi, Servili, nr.250 ve Süleymaniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, nr.2838
31. *Risâle fî Beyâni'l-Hurûfi'l-Mukattaât*: Kur'ân'da 29 surenin başında yer alan hurûf-ı mukataalarla ilgili Türkçe kaleme alınmış bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.1046 (34a-36a)
32. *Risâle fî Esâmî Sûveri'l-Kur'ân*: Kur'ân'daki surelerin ismini konu edinen Arapça bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.1046 (31a-34a)
33. *Risâle fî Tefsîri'-Âyâtî'l-Müteallika bi't-Temsîl*: Kur'ân'daki bazı kapalılıkları açmak için bazı surelerin Arapça tefsir edildiği bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa, nr.272
34. *Risâle fî Vukûfi'l-Kur'ân*: Kur'ân okurken durulması ve geçilmesi gereken yerleri anlatan bir risaledir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.1046/1 (7b-10a)
35. *Risâle min el-Ehâdisi'l-Kudsiyye*: Kudsi hadislere dair yazılmış bir risaledir. Yapı Kredi Bankası, Sermet Çifter Kütüphanesi, nr.161 (1b-19b)
36. *Risâletü'l-Mevâiz ve'd-Duâ*: Kayseri Reşid Efendi Kütüphanesi, nr.693 (92b-108a)
37. *Risâletü'l-Muhtasar bi'l-Lemhât fî Tercemeti'l-Lemaât*: Fahreddîn-i Irakî'nin *Lemaât* adlı eserinin Türkçeye tercümesidir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.36 (231b-246b)
38. *Riyâzü'n-Nâsihîn*: Nefis terbiyesine dair Türkçe olarak yazılmış tasavvufî bir eserdir. Milli Kütüphane, 60 Zile 195
39. *Riyâzü's-Sâlimîn*: Kırk hadis şerhi ve kırk ayet tefsiri içeren Arapça bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.122
40. *Safâü's-Sâlihîn*: Çeşitli mevzulara işaret eden ve Arapça olarak kaleme alınmış bir kırk hadis şerhidir. Telif yılı h.967. Manisa İl Halk Kütüphanesi, nr.8066/3 (87b-133a)

41. *Sürûrû'n-Nazîrîn*: Kırk hadis kitabıdır. Telif yılı h.968. Manisa İl Halk Kütüphanesi, nr.8066/4 (134b-175a), Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.3761/4 ve Nevşehir Ürgüp Tahsin Ağa İlçe Halk Kütüphanesi, nr.427/3
42. *Şerh-i Çihil Nâm*: Esmâ-i Hüsnâdan kırk ismin Türkçe şerhidir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.724
43. *Şerh-i Pendnâme li'l-Attâr*: Feridüddin Attar'ın *Pendnâme* adlı eserinin Türkçe tercümesidir. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, nr.4009 (3b-49b) Eser yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.⁷⁰
44. *Ta'rifâtun Ma'rifetuhâ*: Arap dili üzerine yazılmış Arapça bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.1046/3 (26b-27a)
45. *Tefsîru Sûreti'l-İnsân*: İnsân suresinin Arapça tefsiridir. Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, nr.1019 (95b-107a) Eser neşredilmiştir.⁷¹
46. *Tefsîru Sûreti'l-Mülk*: Mülk suresinin Arapça tefsiridir. Telif yılı h.986. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, nr.558 (79a-97a)
47. *Tefsîru Sûreti'l-Fâtîha*: Fatiha suresinin Arapça tefsiridir. Telif yılı h.955. Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi, nr.793 (1-99 vr.)
48. *Tekmiletü'l-Beyân*: Arapça yazılmış hadis kitabıdır. Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi, nr.793 ve Atıf Efendi Kütüphanesi, nr.379
49. *Terceme-i Risâle-i Muhtasara*: Zeynüddin Hafî'nin bir risalesinin Türkçeye tercümesidir. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, nr.558 (97b-102a)
50. *Tercemetü'l-Levâyah*: Molla Camî'nin *Levâyah* adlı eserinin Türkçeye tercümesidir. Telif yılı h.989. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.36 (221b-230b)
51. *Tevakkuhu'l-Fukahâ ve Telezzüzü'l-Üdebâ*: Fıkhî meseleler üzerine yazılmış Arapça bir eserdir. Süleymaniye Kütüphanesi, Serez nr.4019

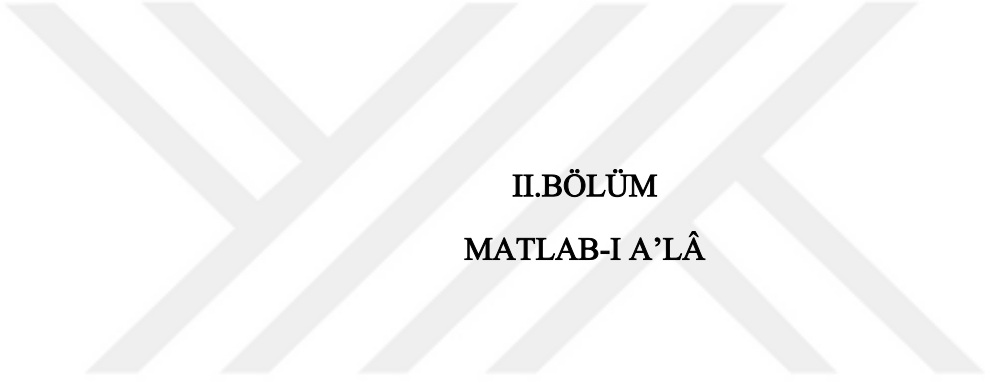
⁷⁰ Turgut Toruk, *Abdülmecîd b. Şeyh Nasûh b. Ali et-Tosyevi ve Pend-i Attar Tercümesi*, (yüksek lisans tezi, 2010), Fatih Üniversitesi S.B.E.

⁷¹ Abdülmecîd b. eş-Şeyh Nasûh b. İsrâil et-Tosyevî, *Tefsîru Sûreti'l-İnsân* (thl., thk. ve trc. Muammer Erbaş), İzmir 2008.

52. *Tezkiretü Uli'l-Elbâb*: Muhtelif ayetlerin tefsirini içeren Arapça bir eserdir. Telif yılı h.957. Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi, nr.1019 (41b-59b)
53. *Tezkirü'n-Nâsîn fi Tefsîri Yâsîn*: Yâsîn suresinin tefsiriyle ilgili kaleme alınmış Türkçe bir eserdir. İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, nr.558 (33a-78b)
54. *Ucâletü Muhtasaratün min et-Tasavvuf*: Tasavvuf ve tarikatlarla alâkalı Arapça olarak kaleme alınmış bir eserdir. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr.3674/3 (258b-263b)

II.BÖLÜM
MATLAB-I A'LÂ

1. ESERİN ADI

Eserin adı, Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan Reşid Efendi (592) ve Bağdatlı Vehbi (960) nüshalarının zahriyelerinde *Kitâbu Matlabü'l-A'lâ fî Şerhi Esmâ'illâhi Teâlâ* olarak, Yazma Bağışlar (749) nüshasında ise *Matlab-ı A'lâ* olarak geçmektedir. Eserde ise müellif kitabın adını

Çün ki pâyâna irdi bil bu kitâb

Virdüm adını Maṭlab-ı A' lā (93^b)

diyerek *Matlab-ı A'lâ* olarak zikrettiği için biz de çalışmamızda *Matlab-ı A'lâ* adını kullanmayı tercih ettik.

2. ESERİN TELİF SEBEBİ VE TARİHİ

Müellif, eseri niçin yazdığını şöyle ifade etmiştir:

“taḥkīkan Ḥaḳ Sübhane ve Te'âlâ 'azze şānuhu ve celle şānuhu ḥazretleri luṭf u faẓlı-y-la kelām-ı kādīminde ve kitâb-ı 'azīminde ve naşş-ı kaṭunda böyle tebyīn ü ta'līm eylediler ki *'ve lillāhi'l-esmā'î'l-ḥüsnâ fed'ūhu bihâ'* ve daḥi Ḥazret-i Muḥammed Muştafâ ve ol menba'-ı şıdk u şafâ şallallāhu 'aleyhi vesellem ḥadiş-i şaḥīḥinde böyle buyurdılar ki *'inne lillāhi tis'aten ve tis'ine ismen men aḥşāha deḥale'l-cenne'* vaḳtâ ki Cenâb-ı 'İzzetden 'abd-ı gedāya esmâ'-i ḥüsnâsı ile du'āya emr-i şerīf vārid olub ve Ḥazret-i Risāletden ol esmâ'-i ḥüsnâyı iḥşâ idene büşrâ-yı münīf şadır oldıysa bu 'abd-ı za'if ve gedâ-yı naḥifüñ daḥi ḥâtır-ı fâtırına bu ḥâtırâ böyle ḥalecân eyledi ki ol esmâ'ullāhi ḥüsnâda vâḳi' olan me'ânî-yi latīfe ve menâfi'-i münīfe ki selef-i 'ıẓām lisân-ı 'Arabî ve zebân-ı Fārisice taḥrīr ü erḳām eylemişlerdür anlardan lisân-ı Türkiye terceme eyleye tâ ki lisân-ı 'Arabide mâhir ve zebân-ı Fārisiye kâdir olmayanlara nef'i şāmil ve fâ'ide ü ḥayrı kâmil olub mercûdur ki bu gedâ-yı 'alīl ki 'Abdülmecīd bin Şeyḫ Naşūḫ bin İsrâ'ıldür ḥayr du'ādan ferāmüş itmeyüb rüz-ı cezâda ğufrân-ı 'ışyânına delīl-i ḳavīm ve dār-ı selāma düḫül ü vüḫûline menhec-i müstaḳīm vâḳi' ola âmīn yâ Rabbe'l-'Ālemīn” (1^b-2^a)

Buradan anladığımız kadarıyla müellifin eseri telif etmesinin birkaç sebebi vardır. Bunlardan ilki şahsîdir ki müellif esmâ-i hüsnâ ile alâkalı A'raf sûresi 180. ayetteki emre itaat etmek ve hadis-i şerifle müjdelenen zümreye dâhil olmak gayesi gütmektedir.

İkinci sebep umumîdir ki müellif, kendinden evvel gelenlerin yazdıkları Arapça ve Farsça esmâ-i hüsnâ şerhleri, bu dilleri bilmeyenlerin istifadesine kapalı olduğundan Türkçe konuşanlar için Türkçe bir esmâ-i hüsnâ şerhi kaleme almak istemiştir. Gerçi bu eserden önce kaleme alınmış 10 küsur Türkçe esmâ-i hüsnâ şerhi mevcuttur⁷²; ancak ya Abdülmecid Efendi'nin bunların hepsinden haberi yoktur ya da müellif bunları kemiyet yahut keyfiyet açısından yetersiz bulmaktadır.

Üçüncü sebep ise İslâm telif dünyasında eser vermiş hemen hemen her şair ve müellifte görülen, hayır duasıyla yâd edilme isteğidir.

Telif tarihi, eserin son manzumesinde h. 972 olarak verilmiştir:

der beyân-ı târih-i ĩn kitâb

Şol zamân ki buldı pâyân bu kitâb

‘Avn-i Bârî baña luţf idüb hemân

Bil tokuz yüz yitmiş iki der hisâb

Olmış idi hicret-i Faħr-i Cihân (93^b)

3. ESERİN KAYNAKLARI

3a. Esmâ-i Hüsnâ Şerhleri

Eserin nüshalarında eserden şerh olarak bahsedilmekte, ancak sebep-i telif kısmında “lisân-ı ‘Arabî ve zebân-ı Fârisice taħrîr ü erķâm eylemişlerdür anlardan lisân-ı Türkiye terceme eyleye” diyen müellif, eserin evvelce yazılmış olan Arapça ve Farsça esmâ-i hüsnâlardan tercüme edileceğini beyan etmiştir. Bu şüphesiz şerh ve tercüme kavramlarının mana cihetinden ve edebî faaliyet olarak iç içe olmasından kaynaklanmaktadır. Zira bu iki

⁷² Sadık Yazar, *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*, (doktora tezi, 2011), İstanbul Üniversitesi S.B.E. s. 768-776.

sözcüğün şerh ve tercüme türü eserlerde sıklıkla aynı bağlam içerisinde yer almaları, ancak daha da önemlisi kimi örneklerde birbirlerinin yerine kullanılmaları, bunların aynı anlam dairesinde yer alan iki kavram olduklarını göstermektedir. Yine Arapça veya Farsça eserlerin açıklanması ve yorumlanmasını konu alan şerh türü eserlerde, bir şekilde tercümenin yer alması; bazı tercüme faaliyetlerinde de şerh veya şerhe benzer uygulamaların bulunması da edebî bir faaliyet olarak bu iki kavramı birbirine yaklaştırmaktadır.⁷³ Bu konuda daha detaylı bilgi, “Eserin Muhtevası” isimli bölümde verilecektir.

Eserin muahhar nüshasında (Yazma Bağışlar 749) Anadolu erken devir Türkçe metinleri arasında yer aldığı gibi tespit edilebilen ilk Türkçe esmâ-i hüsnâ şerhi olan ve Hızır b. Yaküb el-Hatîb tarafından kaleme alınan *Cevâhirü'l-Me'ânî fi Şerhi Esmâi'l-Hüsnâ* ' dan iktibaslar yapılmıştır, lâkin bu istifadeler diğer nüshalarda yer almadığı için eserin kaynakları arasında gösterilemez.

3b. Ayetlerden İktibaslar

Tefsir ve Kur'ân ilmi alanlarında birçok eseri olan müellif, tabii olarak bu eserinde mevzubahis olan esmâ-i hüsnâ ile irtibatlı olarak pek çok ayet-i kerimeye yer vermiştir. İktibaslar, ayetin bütünüyle ele alınması (tam) ve kısmen verilmesi (nâkıs) şeklindedir. Ayrıca orijinal diliyle yapılan (lafzen) iktibasların yanı sıra tercüme yoluyla yapılan (manen) iktibaslar da görülmektedir. Nitelik bakımından hepsi müstahsen iktibastır, yani söz ve yazıda şeriata aykırı düşmeyecek şekilde yapılan nakillerdir.⁷⁴ Şimdi bunlardan birkaç örnek verelim:

Eserde, “buyurdı Hâzret-i Hüdâ-yı Rabbi'l-^c Âlemin *vellezîne câhedü finâ linehdiyennehum subulenâ ve innallâhe leme'a'l-muhsinîn*” (12^b) şeklinde Ankebût suresinin 69. ayeti verilerek yalnızca bir ayetin tam iktibas edildiği yerler oldukça azdır.

Müellif gidişata muvafık olarak çoğu zaman bir ayetin içinden bir parçayı (nâkıs) iktibas etme yoluna gitmiştir. Meselâ, “her ne şey'e ki nigâh eyleye anda temâşâ-yı kudretullâh eyleye ya'nî haqîkat-ı Haqqı anda müşâhede idüb *feeynemâ tuvellû feşemme vechullâh* remzine mazhar ola” (4^a) deyip Bakara suresi 115. ayetin orta kısmını almıştır.

⁷³ Sadık Yazar, *a.g.t.*, s. 15.

⁷⁴ Mustafa Uzun, “İktibas (Türk Edebiyatı)”, *DİA*, XXII (İstanbul 2000), 53.

Bazen birden fazla ayeti birbiri ardınca dizmiştir. Örneğin, “eger bāğ-ı cinānı ve hūr u ğilmānı aña ‘arz ideler iltifāt u ilticā eylemeyüb temennā vü ricāsı vişāl-i mevlāsı ve müşāhede-i cemāl bā-kemāl-i a‘lāsı ola ki *vucūhun yevmei’zin nāđiratun ilā rabbihā nāziratun* dur” (9^a) deyip Kıyāme suresi 22. ve 23. ayetleri peş peşe vermiştir.

Bazen ise pek çok ayette geçen bir bölümü alıp kullanmıştır. Söz gelimi, “netekim Hāk Te‘ālā buyurur *lehū mülkü’s-semāvāti ve’l-ard* ”(3^b) kısmında görüldüğü üzere “Göklerin ve yerin mülkü O’nundur” manasına gelen bölüm Hadîd suresi 57/2,5; Furkân suresi 25/2; Bürûc suresi 85/9; Tevbe suresi 9/116; Zuhruf suresi 43/85; Bakara suresi 2/107; Mâide suresi 5/40; Zümer suresi 39/44; A’râf suresi 7/158 olmak üzere Kur’ân’ın 10 yerinde geçmektedir.

İktibas edilen ayetler ekseriyetle söz konusu edilen esmâ-i hüsnânın ya kendisini ya da manasını muhtevîdir. Meselâ es-Selâm esmâ-i hüsnânının şerhi yapılırken isim ayetin içinde lafız olarak geçmektedir: “Bilgil ki Selâm ol Pādşâh-ı ‘Allāma dirler ki zāt-ı pāki sālīm ola ‘ayb u nokşāndan ve şıfātı münezzeḥ ola sehv ü nisyāndan ve ef‘ālî muḳaddes ola zūlm u ‘udvāndan ve ‘ibād-ı mü‘minîne ‘adl ü dād-ı mübîn idüb Cennet-i ‘Adnde anları mekîn eyleyüb melā’ike-i kirām ile anlara taḫıyyat ü selām eyleye ki buyurmuşdur *ve’l-melā’iketu yedḫulüne ‘aleyhim min külli bâbin selāmun ‘aleyküm bimā şabartum feni‘me ‘uḳbe’d-dār*”. el-Hâlık, el-Bârî ve el-Musavvir isimlerini birlikte ele aldığı kısımda ise “pes Bârî Te‘ālā muḳadder ve eşyâ olduğı ḫayşıyyet ile ḫālîḫdur ve daḫi muḫteri‘-i arz u semā olduğı sebebden bârîdür ve ba‘de’l-icād ve’l iḫtirā‘ şuver-i muḫtera‘atı aḫsen-i tertîb ile mürettib olduğı cihetden muşavvirdür *fetebārekallāhu aḫsenu’l-ḫālîḫin*” diyerek iktibas ettiğı Mü‘minûn suresi 14. ayeti bu üç ismin manasını muhtevîdir.

Bazı ayetlerde sehven kelime değışiklikleri olmuştur. Bu, Kur’ân-ı Kerîm ile bir hayli mesaisi olan müellifin, ayetleri mushaftan değıl de ezberinden yazdığı kanaati uyandırmaktadır. Meselâ el-Müteâlî isminde, “Bilgil ki Müte‘ālî şol Pādşâh-ı ‘Ālîdür ki zāt-ı mübîni ālî oldı ḫayālāt-ı müteḫayyilîn ve ta‘aḳḳulāt-ı müte‘aḳḳılînden ḫuşuşan ki evḫām-ı mütevehhimîn ve iḳtirāāt-ı müfterînden *kemā ḳalellāhu te‘ālā te‘ālallāhu ‘ammā yeḳūlu’z-ḫālimüne ‘uluvven kebîren* ve ism-i Müte‘ālî delālet-i Te‘ālāda ism-i ‘Alîden eblağdur” (72^a)

derken *yeḳūlu'z-zālimūne* kısmı *yeḳūlūne* olarak deęiştirildięinde İsrâ suresi 43. ayet olmaktadır. Başka bir örneęini el-Hâdî isminden verebiliriz: “Bilgil ki Hâdî-yi Muṭlaḳ şol Pâdşâh-ı Muḥaḳḳaḳdur ki cemî' -i 'ibâdını da' vet ide tevḥîd ü imâna ve düḥûl-ı bâğ-ı cinâna irsâl-i rusul ve inzâl-i kütüb ile ve naşb-ı delâ'il ü âyât ile enfüs ü âfâḳ ve arz u semâvâtda netekim buyurur *senurîhim âyâtinâ fî'l-âfâḳi ve fî enfüsîhim ḥattâ yetebeyyene lehumu'l-ḥaḳ*” (86^a) derken sondaki *lehumu'l-ḥaḳ* yerine *lehum ennehu'l-hak* getirdiğimizde Fussilet suresi 53. ayet olduğunu söyleyebiliriz.

3c. Hadislerden İktibaslar

Ayetlerden iktibaslar yapan müellifin Kur'ân-ı Kerîm ile muhatap olduğu hükmünü verdiğimiz gibi hadislerden iktibaslar yapan (tenvîr) müellif için hadis kitaplarını okuyup bitirdiğı hükmüne kolayca varamayız. Zira hadisleri öğrenme, sadece doğrudan ana kaynaklar yoluyla değil, onlardan alıntı yapılan dolaylı kaynaklar veya şifahî usulle de gerçekleştirilebilir. Mezkûr eserde yer alan hadislerin çoğunun sahih hadisleri ihtiva eden kitaplarda bulunmadığı, hatta bir kısmının muteber hadis kaynaklarının hiçbirinde yer almadığı dikkate alındığında, müellifin kullandığı hadislerin birçoğunu şifahî yollarla öğrendiğı kanaati uyandırmaktadır.⁷⁵ Çünkü sözlü olarak yaşıyan hadislerin bilâhare bazı kaynaklarda yazılı olarak yer buldukları bilinmektedir. Burada önemli olan nokta, metinde yer verilen hadislerin ve Hz. Peygamber'e atfedilen sözlerin çoğu tasavvufî eserde geçmekte oluşudur. Bu da bize eserin tasavvufî altyapısı olduğunu kesin bir şekilde göstermektedir.

Müellif esmâ-i hüsnâlara dair meşhur hadisin Tirmizî'deki rivayetini almıştır ki o da şöyledir: “Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Kim bunları sayarsa cennete dâhil olur.” (1^b) Tirmizî'nin bu rivayetinde Buhârî'nin meşhur hadisinden farklı olarak “yüzden bir eksiğiyle” tabiri yer almaz ve “bunları ezberleyen” yerine de “bunları sayan” lafzı yer alır.

Eserde, konu edilen esmâ-i hüsnânın bağlamına göre hadis iktibas edilmiştir. Meselâ Gafûr ismi bahsinde “Bilgil ki naşîb-i bende ism-i Ğafûrdan oldur ki kaçan bir 'abd-i 'aşînün 'ışyanını ve bir müznib-i sâhînün tuğyânını görse sa'y u himmeti anuñ setr ü ğufrânına olub

⁷⁵ Bundan dolayı çalışmamızda, metinde hadis olduğu belirtilen ya da Hz. Peygamber'e atfedilen sözlere kaynak olarak müellifin yaşadığı asırdan sonra yazılmış eserleri kaynak göstermekte bir beis görmedik.

günâhını fâş u ızhâr itmeye ve dergâh-ı Melik-i Ğaffârdan tevbe ü istiğfârın taleb idüb mağfûr u ma‘fûv olmasın isteye netekim Rasûlullâh şallallâhu ‘aleyhi vesellem buyurmuşdur ki *men setere ‘aybe aḫîhi’l-müslimi seterallâhu ‘aleyhi fî’l-dünyâ ve’l-âhire*” (36^b) *Müsned*’de geçen bu hadis-i şerif, konuyla ilişkili olarak yer almıştır.

Eserdeki hadislerden ya da hadis olduğu ifade edilen sözlerden bazıları, ayetlerden farklı olarak müellif tarafından tercüme edilmiştir. Örneğin, “*ve kad kâle’n-nebiyyu şallallâhu ‘aleyhi vesellem izâ gaḏibe’r-rabbu ‘abdehu ibtelâhu bibâbeyni bâbi’l-ümerâ’i ve bâbi’l-eḫibba’i*” ya‘nî kaçan Mevlâ-yı Rab bir kûluna gaḏab itse anı iki bâb ile mübtelâ eyler ki biri bâb-ı ümerâ ve biri bâb-ı eḫibbâdur” (24^b) “Rasûlullâh şallallâhu ‘aleyhi vesellem buyurmuşdur *mülûku eḫli’l-cenneti min ümmeti el-ḳâni’üne bi’l-ḳûti yevmen feyevmen*” ya‘nî ehl-i cennetüñ ümerâsı benüm ümmetümden kuvvet-le ḳâni’un u kifâyet ile şâbirün olanlardır” (41^a)

Son olarak şunu da belirtmemiz gerekirse; metindeki hadislerin çoğu sıhhati tartışılan, muteber hadis kitaplarında yer almayan hadislerdir ki bu, tasavvufi eserler için olağan bir durumdur.

3d. Farsça Kaynaklar

Eserin birkaç yerinde Farsça manzumelere yer verilmiştir. Bunların içinde topluma mâl olmuş ya da kaynağını tespit edemediğimiz,

Pîş-i şâhib-nazarân mülk-i Süleymân bâdest

Belki ânest Süleymân ki ez mülk-i âzâdest (82^b)

gibi manzumelerin yanı sıra Şeyh Sadî’nin *Gülistân*’ından,

Berk-i dıraḫtân-ı sebz der nazar-ı hüşyâr

Her varaḳî defterî ma‘rifet-i Girdgâr (17^a)

ve Mevlâna’nın *Dîvân-ı Kebîr*’inden

Bed in deh rûze-i dünyâ çe nâzî

Çü ḫflân nîstî tâ çend bâzî

Zi ḫvâb-ı gaflet âḫir ser-ber-âver

Beḥāl u kār-i ḥod rā nīk be-niger

Ki būnyād-ı tu ber ābest u ber bād

Ber āb u bād kes būnyād nenihād (89^b)

İktibas edilen manzumeler, eserin kaynakları arasında Farsça yazılmış tasavvufi klasiklerin de yer aldığını göstermektedir.

3e. Ashâb-ı Kirâm'dan İktibaslar

Eserde Hulefâ-i Râşidîne atfedilen sözlere de yer verilmiştir. Örneğin, “*el-‘aczu ‘an derki’l-idrâki idrâkun*” (8^b) “O’nu idrakten âciz olduğunu bilmek, O’nu idrak etmektir.” mealindeki söz Hz.Ebu Bekir’e,

Leyte ümmî lem telidnî

Leytenî muttu şabiyyen

Leytenî kuntu nebâten

Ekeletnî’l-behîmiyâ (82^a)

“Keşke annem beni doğurmasaydı/Keşke çocuk olarak ölseydim/Keşke bitki olsaydım/Hayvanlar beni yeseydi.” mealindeki manzume Hz.Ömer’e,

“*rahîmallâhu ‘abden ‘alime ḳadrehu ve lem yetecâvez ṭavrahu ferahmetullâhi ‘aleyh*” “Allah kendi kadrini bilenlere ve onu aşmayanlara rahmet eder.” mealindeki söz de Hz.Ali’ye atfedilir. Müellif bu sözleri büyük ihtimalle şifâî yollarla öğrenmiştir.

4. ESERİN MUHTEVASI

Türk İslâm edebiyatı alanında kaleme alınmış esmâ-i hüsnâ şerhlerine bakıldığında, hemen hemen hepsinde Tirmizî’nin *Sünen*’inde lafza-i celâl ile başlayıp es-Sabûr ile biten doksan dokuz esmâ-i hüsnânın sırasıyla ele alındığı görülmektedir. Ele aldığımız eserde ise yine Tirmizî’nin rivayetindeki isimlere sırasıyla yer verilmiş, ancak “Vâhid” isminden sonra “Ehad” ismi ilâve edildiği için sayı 100’e ulaşmıştır. Eserde yer bulan esmâ-i hüsnâ sırasıyla şöyledir:

Allâh, er-Rahmân, er-Rahîm, el-Melik, el-Kuddûs, es-Selâm, el-Mü'min, el-Müheymin, el-Azîz, el-Cebbâr, el-Mütekebbir, el-Hâlık, el-Bârî, el-Musavvir, el-Gaffâr, el-Kahhâr, el-Vehhâb, er-Rezzâk, el-Fettâh, el-Alîm, el-Kâbız, el-Bâsıt, el-Hâfız, er-Râfî, el-Muiz, el-Müzil, es-Semî, el-Basîr, el-Hakem, el-Adl, el-Latîf, el-Habîr, el-Halîm, el-Azîm, el-Gafûr, eş-Şekûr, el-Alîy, el-Kebîr, el-Hafîz, el-Mukît, el-Hasîb, el-Celîl, el-Kerîm, er-Rakîb, el-Mucîb, el-Vâsi, el-Hakîm, el-Vedûd, el-Mecîd, el-Bâis, eş-Şehîd, el-Hak, el-Vekîl, el-Kavî, el-Metîn, el-Velî, el-Hamîd, el-Muhsî, el-Mübdî, el-Muîd, el-Muhyî, el-Mümît, el-Hayy, el-Kayyûm, el-Vâcid, el-Mâcid, el-Vâhid, el-Ehad, es-Samed, el-Kâdir, el-Muktedir, el-Mukaddim, el-Muahhir, el-Evvel, el-Âhir, ez-Zâhir, el-Bâtın, el-Vâlî, el-Müteâlî, el-Berr, et-Tevvâb, el-Müntakim, el-Afüvv, er-Raûf, Mâlikü'l-Mülk, Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm, el-Muksit, el-Câmi, el-Ganî, el-Muğnî, el-Mâni, ed-Dâr, en-Nâfî, en-Nûr, el-Hâdî, el-Bedî, el-Bâkî, el-Vâris, er-Reşîd, es-Sabûr.

Eserin üç nüshasında da isimler numaralandırılırken “Vâhid” ismi 67. yerine sehven 69.isim (es-sâdisu ve's-sittûn) sayılmıştır. Sonraki “Ehad” 68. ve ondan sonraki “Samed” 69. olarak sayılmaya devam ettiği için eserin bütünü bundan etkilenmemiştir. Lâkin 85. isim olan Mâlikü'l-Mülk'den sonraki Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm da 85. isim (el-ḥâmisu ve's-şemânûn) olarak sayılınca toplam esmâ sayısında değişme olmaktadır. Bundan dolayı son isim olan Sabûr 99. isim olarak (et-tâsi' u ve't-tis'ûn) olarak görülse de kitapta aslında 100 isim mevcuttur.

Eserde esmâlar çoğu kez birer birer, bazen ise Kâbız-Bâsıt isimleri gibi ikişer, Hâlık-Bârî-Musavvir isimleri gibi üçer ve Evvel-Âhir-Zâhir-Bâtın isimleri gibi dörder şekilde toplanıp manaları ve diğer özellikleri birlikte ele alınmıştır. Art arda gelen bu isimler gruplandırılırken, manaları dikkate alınmıştır. Çünkü beraber zikredilen bu isimler birbirleriyle ya yakın ya da zıt anlamlıdır.

İslâm telif geleneğinde eserlerin hamdele ve salve bölümleri, o eserin muhtevasıyla uyumlu olarak yazılır. Yani eserin türü veya içeriği neyse, Allah'a ve Hz.Peygamber'e edilen hitaplardan iktibas edilen ayet ve hadislerin konularına değin bir mutabakat söz konusudur. Bu durum ammâ ba'du dediğimiz, müellifin eseri yazmaktan muradının ne olduğunu izah

ettiği kısımda da devam eder. Nitekim mezkûr eserin hamdele kısmında “pes şıfat-ı hüsnîsi mezâhir-i zât-ı esnâsı vâki‘ olub sâ’ir cümle eşyâ zir ü bālâ ve arz u semâda mezâhir-i esmâsı oldı” diyen müellif, Allah’ın esmâlarının cümle mevcudatta zahir olduğunu belirtmiştir. Salvele kısmında ise Hz. Peygamber’den şefaât isteyen müellif “şefâ‘at-ı ‘uşât eyleye yevm-i ‘araşâtda sâ’ir enbiyâ vü mürselîn ü melâ’ike-i muğarrabîn üzerine tefevvuğ u te‘âlî idüb anlar nefsi nefsi didikde bunlar ümmetî ümmetî diyeler” diyerek eseri yazma gayelerinden birisini tebarüz ettirmektedir. Zira ammâ ba’du kısmında “Allah’ın doksan dokuz ismi vardır. Kim bunları sayarsa cennete dâhil olur” mealindeki hadis-i şerife yer veren müellif, yazdığı bu eser ile başkalarının da esmâ-i hüsnâyı saymasına (öğrenip benimsemesine) hizmet ederek cenneti arzuladığı anlaşılmaktadır.

Abdülmeccid Efendi, esmâ-i hüsnâ şerhine başlamadan önce eserini nasıl bir plan üzere hazırladığına dair bilgiler vermiştir:

“ve daği bu tavrı ihtiyâr eyledi ki ol esmâ`ullâh-ı hüsnâdan her bir ism-i kerîm biş kısım üzerine taşsîm oluna ki kısım-ı evvel ism-i şerîfûñ ma‘nâ-yı laţîfini beyân eyleye ve kısım-ı şânî hâşşasını ‘ayân eyleye ve kısım-ı şâliş hâzz-ı bendei ızhâr eyleye ve kısım-ı râbi‘ ma‘nâ-yı manzûmını âşkâr eyleye ve kısım-ı hâmis ol ism-i şerîfe münâsib bir hikâye rivâyet eyleye” (2^a-2^b)

Esmâ-i hüsnâdan her bir ismi beş kısım halinde, yaygın olmayan bir biçimde ele alarak kendine has bir tarz geliştiren müellif ilk bölümde ismin manasından, ikinci bölümde ismin hâssasından, üçüncü bölümde isimden kendisine düşen hisseden bahsetmiş; dördüncü bölümde mevzubahis olan isimle/isimlerle ilgili bir manzume kaleme almış, son bölümde ise ismin manasına uygun olarak bir hikâyeye yer vermiştir.

Bölüm başlıkları, “ve ammâ” diye başlayıp kaçınıcı isimden bahsedileceği Arapça olarak belirtilmiş, ardından sıradaki isim yazılarak hemen altında Arapça tarifi yer almıştır. Diğer bölümlerin başlıklarından önce de ya “ve ammâ” ya da sadece “ve” bağlacı getirilmiştir. Misal verecek olursak:

“ve ammā’l-ismu’r-rābi‘ el-Melik ellezī lehū’l-mülkü ve’l-melekūtu ve’l ‘azametu ve’l-ceberūtu ve hüve ḥayyun lāyemūt ammā ma‘ nāhu Bilgil ki Melik-i Muṭlaḡ sol mālīk-i müte‘ āl ve melik-i bī-miṣāle dirler ki” (7^b)

İktibas ettiğimiz kısım, “Dördüncü isme gelince el-Melik’tir ki mülk ve melekût, azamet ve ceberût O’nundur. O, hayat sahibidir ve fenadan münezzehtir. Manasına gelince bil ki mutlak Melik, şu yüce olan mâlike ve eşsiz olan melike derler ki” şeklinde günümüz Türkçesine çevrilebilir.

Şimdi bahsi geçen bölümlere kısaca değinelim:

4a. *feḥi ma‘ nâ hâzâ’l-ism*

Bu bölümde her ismin manası, altında yazılan Arapça tanımlamayla irtibatlı olarak aktarılmaktadır. Buna Arapça tarifi bir nevi tercümesidir de diyebiliriz. Tercüme, Arapça kısmın Türkçe olarak anlaşılması gayretiyle kelimesi kelimesine değil, Arapça metni istinad noktası olarak müellifin serbest olarak çevirisi özelliğini göstermektedir. Örneğin el-Azîz isminin altındaki Arapça tarif şöyledir:

ellezī zelle külle şey’in li‘ izzetihi ve ‘azze külli ‘abdin biḥidmetihi (12^b)

Yani Azîz olan Allah izzetiyle her şeyi zillate düşürdü ve hizmetiyle her kuluna izzet verdiği ifade edilirken müellifin tercümesi şu şekilde olmuştur:

“Bilgil ki ‘Azîz-i Mutlak oldur ki ḥicāb-ı kibriyā-y-la men‘ ü maḥcūb olub hic bir eḡade maḡlūb olmaya ve Cenāb-ı Ḥazretine vüṣūle hic bir ferd yol bulmaya illā meger yine kendü hidāyet idüb rāh-ı viṣālını ‘abdine ‘ināyet eyleye ve daḡi anuñ emṣāl ü eṣbāhı olmaya ki ‘abd-i gedā dergāh-ı Ḥüdāyı koyub bir bāba daḡi ilticā eyleye ve murādını bir melikden daḡi recā eyleye belki cümle eṣyānuñ recāsı ve maḡṣūd u mültecāsı anuñ bānī olub cemī‘-i ‘ālem ü ādemüñ daḡi pādşāh-ı ‘ālī cenābı ol ola” (12^b)

Kalıp ifadelerin bolca kullanıldığı Arapça kısımlarda ayetlerden ve hadislerden lafzen ve manen birçok iktibaslar yapılmıştır. Meselâ el-Ehad isminin altında/yanında,

ellezī lem yelid ve lem yūled ve lem yekun lehu küfüven eḡad (65^b)

yazmakta ve cümleler “Ehad olan Allah doğmadı ve doğurulmadı. O’na bir denk de olmadı.” anlamlarına gelmektedir. Burada İhlâs Suresi’nin 3. ve 4. ayetleri iktibas edilmek suretiyle mana açıklanmak istenmiştir.

Bu bölümde ismin manası verilirken ayetlere sıklıkla başvurulmuştur. Örneğin es-Samed isminin manası açıklanırken,

“Bilgil ki Şamed şol Pādşāh-ı Eḥaddür ki niyāzmenḍānuñ melād u penāhı ve fūrūmāndegānuñ melce ü ilāhıdur derdmendāna devā andan olur ve ḥācetmendānuñ ḥācetini revā ol yüce ḥāndan olur ki cümle ‘ālem aña muḥtāc ve ol cümleden müstağnī ve bī-iḥtiyācdur ki *innallāhe ganiyyun ‘ani’l-‘ālemīn* dir” (66^a)

“Şüphesiz Allah bütün âlemlerden müstağnidir.” mealindeki Âl-i İmrân suresinin 97. ayetine yer verilmiştir.

Bu bölümün diğer bir özelliği, bir ismin manası izah edilirken diğer isimlere de başvurulmasıdır. Bu ameliyenin iki vazifesi vardır: İlki, yakın manaya gelen isimle/isimlerle farkının ne olduğunu göstermek, ikincisi ise mevzubahis isimden yola çıkarak verilen isimlerin anlamca neye tekabül ettiklerini tam olarak ortaya koymaktır. Söylediğimizi müşahhas hâle getirmek adına öncelikle er-Rahîm isminden misal verelim:

“Bilgil ki ism-i Raḥīmüñ daḥi iṣṭikākı raḥmetden ve imtizācı re’fetedendür ammā Raḥmān ismi ile Raḥīm isminüñ mābeyninde farḳ oldur ki ism-i Raḥmānuñ ma‘nāsı ‘āmdur zīrā kāffe-i enāma in‘ām-ı rızḳ-la raḥmet eyler dünyāda ve lafzı ḥāşdur zīrā ism-i Raḥmān Allāhdan ğayrıya ıtlāḳ olunmaz ve ism-i Raḥīmüñ ma‘nāsı ḥāşdur zīrā mü‘minine raḥmet eyler ḥāşşaten yevm-i ‘uḳbāda terk-i ‘azāb düḥūl-ı dār-ı şevāb-la ki cennetdür ve lafzı ‘āmdur zīrā ism-i Raḥīmüñ Bārī-i Te‘ālādan ğayriye daḥi ıtlāḳı revādur” (6^b)

Burada görüldüğü üzere müellif er-Rahîm isminin manasının tebellür etmesi gayesiyle er-Rahmān ismiyle olan manaca farkı vermeye gayret etmiştir. İkinci örnek için eş-Şehîd isminden hareket edebiliriz:

“Bilgil ki Şehîd-i Muṭlaḳ şol ‘Alīm-i Muḥaḳḳaḳdur ki ‘ilm-i şerīfi muḥiṭ ü müşt Emil ola cüz’iyyāt u külliyyāta ve basīṭ ü müstevī ola ğayb u şehādete ve kaçan ‘ilm-i Bārī-i

Muṭlaḳ i‘tibār olunsa ‘Alīm dirler ve ğayba muzāf olsa Ḥabīr dirler ve zāhire muzāf olsa Şehīd dirler ke‘ennehu maḥsūs gibi ma‘lūmıdır” (52^b)

diyen müellif, eş-Şehīd ismini açıklarken el-Alīm ve el-Habīr isimlerinden bahsederek her bir ismin mana itibariyle neye tekabül ettiğini anlatmıştır.

Bu bölümün bir başka özelliği, bir mutasavvıf olan müellifin esmâ-i hüsnânın manalarını yazarken tasavvuf dilini, perspektifini ve kültürünü metne aksettirmesidir. Meselâ el-Mukaddim ve el-Muahhir isimlerini açıklarken,

“Bilgil ki Muḳaddim ve Mu‘ahḫir şol Pādşāh-ı Evvel ü Āḫirdür ki ba‘zı ‘ibādını ba‘zı üzerine taḳdīm ider ve cümleden anı muḳaddem itmek-le aña ta‘zīm ider meşālih-i iḳtizāsı-y-la ve ḫikmet-i istid‘āsı-y-la ve bu taḳdīm daḫi yā ‘icād u ḫalkda ola rūḫ-ı Muḫammedīyi taḳdīm gibi sâ‘ir ervāḫ-ı maḫlūḳāt üzerine netekim ḫadīş-i şerīfde buyurur *evvelu mā ḫalaḳallāhu rūḫī* ve yāḫūd mekānda ola taḳdīm-i ‘arş gibi ferş üzerine netekim ḫadīşde buyurur *evvelu mā ḫalaḳallāhu’l-‘arş* ve yāḫūd şerefde ola nev‘i insāni sâ‘ir envā‘ üzerine taḳdīm gibi ve daḫi Ḥazret-i Muḫammed Mustafāyı sâ‘ir enbiyā üzerine taḳdīm gibi” (68^b)

diyerek tasavvufi literatürde sıkça geçen “Allah ilk önce benim ruhumu yarattı” ve “Allah ilk olarak arşı yarattı” mealindeki hadislere yer vermiş, nūr-ı Muhammedî’den bahsederek Hz. Peygamber’in enbiya üzerindeki üstünlüğünden söz etmiştir.

Eserin telif sebebi ve tarihi bölümünde temas ettiğimiz meseleye gelirse; müellifin henüz eserin başında “lisān-ı ‘Arabī ve zebān-ı Fārisice taḫrīr ü erḳām eylemişlerdür anlardan lisān-ı Türkiye terceme eyleye” diye yapacağı faaliyeti tercüme olarak adlandırması, akabinde her isimle birlikte yazdığı Arapça tarifleri Türkçeye tercüme etmesi, bu kısımları Arapça bir kaynaktan yahut kaynaklardan aldığı ihtimalini düşündürmektedir. Ancak elimizde bulunan hiçbir nüshada herhangi bir esere (Muahhar nüshadaki *Cevāhirü’l-Meânî* hariç) atıf yapılmaması ve kronolojik olarak eserden önce kaleme alınmış belli başlı Arapça esmâ-i hüsnâlara dair yaptığımız araştırmalarda mezkûr kısımları bir eserde bulamamamız neticesinde şerh, şu eserin yahut eserlerin tercümesidir diye kat’i bir sonuca varamıyoruz. Fakat müellifin kullandığı tabirlerin ve cümlelerin çoğunun Kur’ân-ı Kerīm’den alınmış

pasajlardan, kalıplaşmış dualardan ve dinî literatürde karşılığı olan ibarelerden oluştuğu dikkate alınır, her nereden iktibas yaparsa yapsın Arapça tariflerin bu nitelikleriyle müellif tarafından şekillendirildiği izlenimini uyandırmaktadır. Ayrıca müellifin daha evvel yazılmış esmâ-i hüsnâ şerhlerine atfen “anlardan” diyerek tercüme edeceğini söylemesi, yalnızca bir eserden değil, birden fazla eserden istifade ettiğine dair bir işaret olarak kabul edilebilir. Bu hususta kanaatimiz, aynı iktibas ettiği ayet ve hadislerde yaptığı gibi bu tarifleri de bir ya da birkaç kaynaktan kopya ederek değil, o zamana kadar muhtelif eserlerden elde ettiği ve hatta ezberlediği şekilde kitabına yazdığıdır.

4b. fefi hâssati hâzâ'l-ism

Müslümanlar Cenâb-ı Allah'dan bir dilekte bulunacakları veya dua edecekleri zaman genellikle Allah'ın isimlerinden bazılarını zikrederek istekte bulunurlar ve dua ederler. Meselâ, bol rızık talebi için O'nun Rezzâk olduğunu, günahlarını affetmesini diledikleri zaman O'nun Rahîm, Gafûr ve Afüvv olduğunu anarlar.⁷⁶ Hatta anmaktan öteye geçerek, Allah'ın bazı isimlerinin belli sayılarda zikredilmesi gerektiğine inanırlar. Bunun sistematize edilmesi neticesinde hâssa kelimesinin çoğulu olan havâs kelimesiyle adlandırılan kitaplar yazılmıştır. Esmâ-i hüsnânın havâssına dair yazılan en meşhur eser Seyyid Süleyman el-Hüseynî'ye ait *Kenzü'l-Havâss (Keyfiyyet-i Celb ü Teshîr)* adlı kitaptır.

Abdülmeccid Efendi her bir isim için ayırdığı ikinci bölümlerde, esmâ-i hüsnânın hâssasına yer vermiştir. Hangi ismin ne vakit, ne şekilde ve kaç kere okunacağı gibi bilgilere işaret edilmiş, bunu yapmanın kişiye ne gibi faydası olacağından bahsedilmiştir. Örneğin el-Fettâh isminin hâssası şöyle yazılmıştır:

“Bilgi ki her kim ki şabâh namâzından sonra yitmiş yedi kerre yâ Fettâh dise ve elin gögsi üzerine kısa Hâk Te'âlâ derûnını zûlmet ü gâfletden maşûn idüb nûr-ı ma'rifet ile rûşen ü tâbdâr ve zülâl-i mevhibet ile tâze ü abdâr eyleye” (22^b)

Görüldüğü üzere müellif hangi ismin (Fettâh) ne zaman (Sabah namazından sonra) kaç kere (yetmiş yedi defa) nasıl (elini göğsünün üzerine koyarak) okunacağını anlattıktan

⁷⁶ Ali Yılmaz, “Türk Edebiyatında Esmâ-i Hüsnâ Şerhleri ve İbn-i İsmâ-yı Saruhânî'nin Şerh-i Esmâ-i Hüsnâsı”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 2 (Sivas 1998), s. 3-4.

sonra bunu yerine getiren kişinin içindeki zulmet ve gafletin, yerini marifetin nuruna bırakacağını söylemektedir.

Bazı isimlerde ise teferruata girilmemiştir. Meselâ el-Vâsi isminde,

“Bilgil ki her kim ki *ḵanâ‘* ata *ḵâdir* olmasa ism-i Vâsi‘ e *mülâzemet itsün tâ Perverdgâr-ı Hâlık* anı *ḵanâ‘* ata *mâlik idüb râh-ı kifâyete sâlik eyleye*” (47^b)

denilerek sadece, bu ismi okuyan kimsenin kanaat sahibi olacağına değinilmiştir.

Birlikte ele alınan esmâ-i hüsnânın havâssı da beraberce verilmiştir. Misal:

“Bilgil ki her kim ki kırk Cum‘ aya dek her Cum‘ a günü biñ kerre yâ Evvel dise *Hâḵ Te‘ âlâ* aña bir ferzend *iḥsân* ide ve her kim ki *pîr-i nâ-tüvân* olsa ve *tâ‘* at u ‘ *ibâdete dermânı* olmasa yâ *Âḥir* ismine çok meşgûl olsa *ḥâtimesi ḥayr* ola ve her kim ki *işrâḵ* namâzından soñra biş yüz kerre yâ *Zâhir* dise *Hâḵ Te‘ âlâ* anuñ cismine *nûrı* ile *münevver* eyleye ve her kim ki her gün otuz üç kerre yâ *Bâḥin* dise *Hâḵ Te‘ âlâ* anı sırrına *mazḥar* ide” (70^a)

İsmin hâssasının verildiği bazı yerlerde, ayetlerle konu desteklenmiştir:

“Bilgil ki her kim ki *ḵuşluk* namâzından soñra üç yüz altmış kerre yâ *Tevvâb* dise *Hâzret-i Melik-i Müte‘ âl* anı *zümre-i tâ‘ibîne idḥâl idüb maḥabbetini* aña *in‘ âm* u *ifzâl* ide ki *nedâmet-i ‘işyân* maḥabbet-i *Raḥmânı* müstelzimdür netekim *Hâzret-i Hâḵ Ḵur‘ânda* buyurur *innallâhe yuḥibbu‘t-tevvâbine ve yuḥibbu‘l-müteḥahirin*” (74^a-74^b)

Müşahede edildiği üzere *Tevvâb* isminin günahlardan arınmak isteyenlere çok faydası olduğu, Bakara suresi 222. ayetteki “Şüphesiz ki Allah çok tövbe edenleri de sever, çok temizlenenleri de sever” mealindeki kısım iktibas yapılarak desteklenmiştir.

Çalışmamızda esas aldığımız Reşid Efendi (592) numaralı nüshada matlabların⁷⁷ çoğu bu hâssaların yer aldığı bölümlerin kopyalanması suretiyle yazılmıştır. Yazı karakterinden hareketle matlabları yazanın kitabın müstensihi olduğu düşünüldüğünde, müstensihin kitabı istinsah ederken havâssa ayrı bir önem verdiği söylenebilir. Nitekim bu,

⁷⁷ Matlab: Yazmalarda sayfa kenarına konan ve metinde dikkati çekmesi gereken noktayı işaret eden küçük yazılar.

esmâ-i hüsnâ şerhlerinin ahali arasında yaygınlık kazanmalarında başrol oynayan âmillerden birisi, esmâ-i hüsnânın havâssını ihtiva etmeleridir hükmünü destekler niteliktedir.

4c. fefî hazzi'l-'abd min hâzâ'l-ism

Bu bölümde Abdülmecid Efendi, her bir isimden kendisine ya da kişiye düşen hissedilen söz etmiştir. Bu yönüyle diğer bölümlere nazaran oldukça sübjektif fikirler ve kanaatler ortaya süren müellif, her bir ismi kendince açmış ve açıklamıştır. Umumiyetle Allah'ın isminin kul üzerinde nasıl tecelli bulduğunu tasavvufî olarak yorumlamıştır. Bunu yaparken de ayetlerden, hadislerden ve bilinen dinî-tasavvufî metinlerden yararlandığı anlaşılmaktadır. Buna güzel bir örnek olarak müellifin el-Gafûr ve eş-Şekûr esmâsı bahsinde yazdıklarını verebiliriz:

“Bilgil ki naşîb-i bende ism-i Ğafûrdan oldur ki kaçan bir ‘abd-i ‘âşinüñ ‘ışyanını ve bir müznib-i sâhînüñ tuğyânını görse sa’y u himmeti anuñ setr ü ğufrânına olub günâhını fâş u ızhâr itmeye ve dergâh-ı Melik-i Ğaffârdan tevbe ü istiğfârın taleb idüb mağfûr u ma’fûv olmasın isteye netekim Rasûlullâh şallallâhu ‘aleyhi vesellem buyurmuşdur ki *men satere ‘aybe aḥîhi’l-müslimi saterallâhu ‘aleyhi fî’-d-dünyâ ve’l-âḥire* ya’nî bir kimse ki müslim kardaşınıñ günâhını fâş itmeyüb örtse Ḥaḳ Te’âlâ daḥi anuñ günâhını örte dünyâda da ve âḥiretde de ve ammâ Ḥaḳ Te’âlânüñ bu kavlinüñ ma’nası oldur ki *ez-zâniyetu ve’z-zâni feclidü külle vâhidin minhumâ mi’ete celdetin ve lâ te’ḥuzukum bihimâ ra’fetun fî dînillâhi* merḥametün ve şefkatün emr-i şehâdetüñ ‘âyetini beyân ve nihâyetini ‘âyandur ya’nî kaçan ki şehâdet-i zinâ muḳarrer ü müşbit ola ol demde merḥamet ve şefkat muḳtezâ-yı şerî’at ve müsted’â-yı ḥikmet degildür belki hemân iḳâmet-i ḥudûd emrinde sa’y u ihtimâm ve cidd-i tamâm itmek gerek ve ammâ mu’âyene-i ‘ışyân zamânında setr ü ğufrân ve ‘afv ü iḥsân ve daḥi aḥsen ü evlâ ve elyaḳ u aḥrâdur netekim mervîdür ki Ḥazret-i Loḳmânuñ ḥâteminde bu pend ü naşîhat yazılmış idi ki *es-setru limâ ‘âyente aḥsenu min izâ’ati mâ zanente* ya’nî gördüğüñ günâhı ihfâ zann itdüğüñ günâhı ifşâdan aḥsen ü evlâdur ve ammâ naşîb-i bende ism-i Şekûrdan oldur ki bâb-ı rızḳda Rezzâḳ-ı Celîlden keşîr ü ḳalîl ne muḳadder oldı-y-sa râzî vü ḳâ’il olub tereffüh ü tena’uma ḥarîş ü mâ’il olmaya tâ Perverdġâr-ı Cemîl daḥi bunuñ

‘amel-i kâlîline râzî ola netekim haberde vârid olmışdur ve Resûl şallallâhu ‘aleyhi vesellem buyurmuşdur *men rağıya minallâhi bi'l-kâlîli mine'r-rızık rağıyallâhu ‘anh bi'l-kâlîli min el-‘amel*” (37^a)

Müellif evvelâ Gafûr olan Allah’ın kulun kabahatlerini görmeyebileceğinden bahsetmiş, yalnız bunun gerçekleşmesi için Hz. Peygamber’in, “Bir kimse Müslüman kardeşinin ayıbını örterse Allah da onun ayıbını dünyada ve ahirette örter.” mealindeki hadis-i şerifine kulak verilmesi gerektiğini, yani kişinin başkalarının ayıplarını örttüğü takdirde Allah’ın da o kulunun günahlarını örtebileceğini söylemiştir. Daha sonra Nûr suresi 2. ayetten “Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüz sopa vurun, Allah’ın dinini tatbik hususunda sizi sakın acıma duygusu kaplamasın” mealindeki kısmı iktibas ederek, Allah her günahı hemen affedecek diye bir şart olmadığını, meselâ zina etmek gibi bazı durumlarda merhamet ve şefkatin devre dışı kalıp şeriatın hükmünün icra edilmesi gerektiğinden, müminin kabahat işlerken “nasıl olsa Allah affeder” diye lakayt davranmaması gerektiğini vurgulamıştır. Fakat yine de insanın vazifesinin, gördüğü ayıbı örtmesi lâzım geldiğini ifade eden müellif, Hz. Lokman’ın yüzüğünde “Gördüğünü söylememek, zannettiğini söylemekten daha iyidir.” mealinde bir nasihat yazdığını söylemiştir. Müellifin Şekûr isminden nasibine düşen, Allah’a her halükârda şükretmek icap ettiği ve kulun her hâle razı olması iktiza ettiği. Nitekim bunu destekler mahiyette “Allahtan az rızka razı olanın, Allah az amelinden razı olur.” mealindeki hadis-i şerife yer vermiştir.

4d. fefî ma‘nâ hâzâ’l-ism bi’n-nazm

Bu bölümde, ele alınan esmâ hakkında manzumeler yer almaktadır. Bu manzumelerin ekserisi üç beyitten müteşekkildir. İsmın manası, hikmeti yahut ehemmiyete haiz olduğu düşünülen bir yönü, mısralara çekilmiştir. Misal olarak el-Kahhâr isminde,

“Oldurur Kahhâr kim kahr eyleyüb

Hışm ile a‘dâların pâ-mâl ider

Her ki emrin tütmaya ide ‘inâd

Nâra koyub boynına ağılâl ider

Nehyine her kim ki ola mürtekib

Yevm-i ‘uqbāda anı bed-ḥāl ider” (19^b)

diyen müellif, Allah’ın Kāhhār ismiyle nasıl tecelli ettiğinden manzum olarak bahsetmektedir.

Birkaç esmânın birlikte izah edildiği durumlarda, isimler manzumede de beraberce yer bulmuştur. Örneğin el-Hâlık, el-Bârî ve el-Musavvir isimlerini,

“Ḥālîk u Bârî Muşavvir oldurur

Oldı taḳdîri-y-le anuñ kâ’ināt

Küllî vü cüzvî kebîr ü ger ḥaḳîr

Nûrî vu nârına varsa mümkināt

Eyledi icād ‘ademden cümlesin

Geldi şahrâ-yı vücûda cümle zāt” (17^a)

üç ismin manasını içine alacak şekilde tek manzumede toplamıştır.

Müellif, Zü’l-Celâli ve’l-İkrâm ismine kadar, yani 100 manzumenin 84’ünü aruz vezninin remel bahrinin fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün kalıbıyla; diğerlerini, yani geri kalan 16 ismi ise fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün kalıbıyla yazmıştır. Manzumelerin vezinlerinde tabii olarak aruz hataları çokça bulunmaktadır. Örnek olarak şu beyitleri verebiliriz:

(Fâ’ilâtün fâ’ilâtün fâ’ilün)

Hem odur bilgil Semî‘ ile Başîr

Cümle-i eşvâtı ol sâmi‘ ola (29^a)

altı çizili yerlerde imale vardır.

(Fe’ilâtün mefâ’ilün fe’ilün)

Muḳsit-i Muṭlaḳ oldurur taḳḳîk

Ola ‘abdi emîn zulminden (80^b)

altı çizili yerlerde zihaf vardır.

Manzumelerin çoğunun kafiye örgüsü xa-xa-xa şeklindedir, yani beyitlerin ilk mısraları serbest, ikinci mısraları ise mukaffadır.

Oldurur taḥkīk Mü'min iy refīk - x

Kim ḥaḳīkatde anuñdur emān - a

Mü'minini nārdan itdi emīn - x

Müşrikine nār için itdi mekān - a

Oldı şāhid vaḥdet-i zātına hem - x

Yerde gökde cümle eşyā bi-zebān - a (11^a)

Manzumelerin az bir kısmında ise ilk beytin kendi arasında ve bütün beyitlerin ikinci mısralarının kafiyeli olduğu gazel tarzı kafiye kullanılmıştır.

Hem daḥi oldur Müheymin iy cüvān - a

Ki oldı kāyim ḥalkı üzre her zamān - a

Muṭṭali' dūr anlaruñ her ḥāline - x

Virür erzākın dimez yaḥşi yaman - a

Ḥāfız u vālidürür heb 'āleme - x

Ḥıfız ider āfātdan mülkin o ḥān - a (12^a)

4e. feff'l-hikâyeti'l-münâsibeti'l-hâzâ'l-ism

Mevzubahis edilen isimlerin manalarıyla ilgili irili ufaklı hikâyelerin aktarıldığı bu bölümdeki kıssaların büyük bir kısmı, hassaten tasavvufi eserlerde yer aldığı bilinen menkıbelerdendir. Eserde yer alan hikâyeler, genellikle kıssadan hisse çıkarılacak niteliktedir.

Hikâyelerin kahramanları Hz.Muhammed (sav), Hz.Adem, Hz.İbrahim, Hz.Davud, Hz.Zekeriyya, Hz.Yahya, Hz.Yakub, Hz.Yusuf, Hz.Musa ve Hz.İsa gibi peygamberlerden;

Hız. Ali, Ebu Hureyre, Abdullah b. Amr gibi ashab-ı kiramdan; İbrahim b. Edhem, Zünnun-ı Mısrî, Cüneyd-i Bağdadî, Şeyh Şiblî, Bayezid-i Bestamî, Rabiätü'l-Adeviyye, Ataullah Erzak, Ahmed-i Hadraveh, Şeyh Nuri, Marûf-ı Kerhî, Evliya Kara Han, İmam Şafi gibi evliyaullahtan ve Harun Reşid, Ömer b. Abdulaziz, Memun Halife ve İskender gibi devlet reislerindedir. Ayrıca insanoğlunun dışında varlıkların, Cebrail ve İblis'in olduğu birer hikâye de vardır. Bazı hikâyelerde aziz, çoban, enbiyadan bir nebi, arifinden biri, eshiyadan biri, bir recül-i salih, bir recül-i günahkâr vs. şeklinde kişiler hakkında isim verilmeden anlatılar yer almaktadır. Kahramanlar arasında en fazla ismi zikredilen ise tam sekiz hikâyede yer alan Hz. Musa'dır.

Hikâyelerin çoğu "mervidür ki" diye başlar ve müellif hikâyeyi kimden rivayet ettiğini söylemez. Kıssaların bir kısmında ise "şundan mahkidür" diye râvisini de verir.

Hikâyelerde şahıslar bazen Arapça konuşturulur, böyle durumlarda ibarenin hemen yanında ne anlama geldiği de yazılmıştır. Diğer yerlerde olduğu gibi bu tercümeleler de serbesttir:

"ba' dehu dübürinden çıkub ol meleklerle didi ki *lâ tehfâfû min hâzâ feinnehu ecvefu ve rabbunâ şamed* ya' nî bundan korkmañ kim mücevvedür zîrâ ki her nesne ki ecvef ola fesâd u fenâya akrab olur ammâ Rabbümüz Şameddür ve fesâd ü fenâdan münezzeh ü mu'arrâ ehadür" (67^b)

Kimi zaman kıssalar, alınması gereken hisseler anlatılarak sonlandırılmıştır. Bunların çoğunda "kıssadan hisse oldur ki" nev'inden ihtarlar vardır:

"Maħkîdür ki vuş u behâyim yevm-i kıyâmetde haşr olalar ve Hâzret-i Allâha secde ideler ve melâ'ike anlara diyeler ki bu gün secde günü degildür belki şevâb u 'iķâb gündür ve anlar daħi diyeler ki bu secde bizden Rabbimize şükrandur ki bizi benî âdem itmedi ve dinildi ki melâ'ike behâyime diyeler ki Hâķ Te'âlâ celle ve 'alâ sizi şevâb için haşr itmedi ve 'azâb için cem' eylemedi belki sizi haşr itdi tâ benî âdemün fezâyihine ve nev'-i beşerün kabâihine şehâdet idesiz ve andan sonra turâb olub hâke 'avdet idesiz ve bu kıssadan hisse oldur ki nev'-i beşer envâ'-ı maħlûkâtuñ eşrefi ve eşnâf-ı mevcûdâtuñ ekremidür diyü ħod-pesend olmaya ve kendüyi begenmeye ki ħod-pesendî ħüy-ı şeytân-ı

racīm ve ‘ādet-i İblīs-i la‘indür ve tevāzu‘-ı derdmendī ‘ādet-i ulu’l-elbāb ve ḥaşlet-i ‘ārifindür” (81^b)

Kimi zaman anlatılanın tesirini kuvvetlendirmesi amacıyla hikâyeler ayetlerle veya hadislerle bitirilmiştir:

“pes bendeye lāyık oldur ki günāhı ne deñlü firāvān olursa raḥmet-i Raḥmāndan nā-ümīd olmaya ki nevmīdī şī‘ār-ı küffār ve fi‘āl-ı füccārdandur netekim Ḥaḫ Te‘ālā buyurur “*innehu lā yey’esu min ravḥillāhi illā’l-ḳavmu’l-kāfirūn*” (78^a)

Sondaki ayet Yūsuf suresi 87.ayetten iktibastır.

Buraya kadar anlatılan bölümlerin dışında ayrıca eserin çeşitli kısımlarında Arapça, Farsça ve Türkçe manzumeler de bulunmaktadır. Bunlardan bazılarının müellifi belli, bazılarınınki belli değildir. Örneğin mealen “Keşke annem beni doğurmasaydı/Keşke çocuk olarak ölseydim/Keşke bitki olsaydım/Hayvanlar beni yeseydi.” olan şu,

Leyte ümmī lem telidnī

Leytenī müttü şabiyyen

Leytenī küntü nebāten

Ekeletnī’l-behīmiyā (81^b)

Arapça manzume Hz.Ömer’e atfedilir.

Şu Farsça beyit de Şeyh Sadi’nin *Gülistan*’ından iktibas edilmiştir:

Berk-i dıraḥtān-ı sebz der nazar-ı hūşyār

Her varaḳi defteri ma‘rifet-i kirdgār (17^a)

Müellif kendi yazmış olsun ya da alıntı olsun genellikle manzumenin başına sadece “nazm” yazmıştır. Bazı yerlerde ise iktibas yapacağı zaman buna *kemā ḳāle ba‘zu’l-‘ārifīn* vb. tabirlerle işaret etmiştir. Bunun yanı sıra kendisine ait olan manzumelere de işaret eder. Meselâ bir hikâyenin sonu şöyle bitmektedir:

ve mimmā lāḥe lenā fī ḥazā’l-maḳām ḥazā’n-nazmu min el-ḳelām

naẓm

Zihī sa‘ādet-i ‘uzmā vülāt u ḥükemā

Ki ‘adl-i sā‘ati ola ‘ibādet-i seb‘īn

‘ Adālet ile sa‘ īd ol idüb buña taşdıķ

Ki böyle didi haberde Resūl-i Rabb-i Mu‘ īn (72^a)

Görüldüğü üzere müellif manzumeyi söylemeden önce “ve bu makamda kelâmdan şu nazım içimize doğdu.” diyerek hem manzumenin kendisine ait olduğunu hem de o anda ilham yoluyla yazdığını belirtmiştir.

Bazı Arapça ve Farsça manzumeler müellif tarafından manzum olarak tercüme edilmiştir. Örnek:

beyt

Bāz in çe cüvānī ve cemālest cihān rā

Ve in hāl ki nev-keşt-i zemīn rā ve zamān rā

tercemetü’l-mü’ellif

Ya‘ nī bu cemāli yine kim virdi cihāna

Bu hālet-i zībāyı kim irgördi zamāna (62^a)

Bölümlerin dışında kalan manzumeler arasında müfred olanlar da sekiz beyte ulaşanlar hacimli metinler de vardır. Kafiye örgüleri de aa-xa-xa, ab-ab, aa-aa-aa gibi çeşitlidir.

5. ESERİN DİLİ VE ÜSLUBU

h. 927 (m. 1565) yılında telif olunan eserde Osmanlı Türkçesi dil özellikleri hâkim olmakla birlikte yer yer Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini görmek mümkündür. Meselâ,

Emir II.tekil şahısta daima “-gıl/gil” eki kullanılmış. ma’nâhu bölümleri hep “Bilgil ki” diye başlamıştır.

Bildirme II. şahıslar için kullanılan ekler hep düz olarak harekelenmiştir. Yuvarlak şekilleri yoktur:

“siz daħi mü ’min ķullarumsız” (11^a)

Geniş zaman I.teklik şahıs eki ve istek kipi I. teklik şahıs ekleri zaman zaman “-m” yerine “-n” ile bitmiştir:

“saña fidā idüb vireyin” (61^a)

“yā Allāh ben saña sığınuran sihām-ı ğāzabından” (57^a)

Bazı kelimelerde belirtme hali hemze ile gösterilmiştir:

“ol esmā ’ullāhi ḥüsnāda vāḳi‘ olan me‘ānī-yi latīfei ve menāfi‘-i münīfei ki” (2^b)

Eserdeki başlıkların hemen hemen hepsi Arapça yazılmıştır. Yalnızca eserin sonunda, kitabın tarihini ve ismini veren manzumelerin başlıkları Farsçadır.

Kitaptaki terkiplerin çoğu Farsçaya göre yapılmış olup üç veya dört kelimededen mürekkep zincirleme tamlamalara rastlanmaz.

Metinde manayı kuvvetlendirmek ve eserin edebî etkisini artırmak adına yakın anlamlı ve eş anlamlı kelimelerin yan yana kullanıldığı sıkça görülmektedir. Bunlar umumiyetle Arapça-Arapça, Farsça-Farsça ve Arapça-Farsça kökenli kelimelerin birlikte kullanılması suretiyledir. Örnek:

“tā ki Cenāb-ı ‘İzzet-Me’ābından dūr u meḥcūr olmayub ‘ināyet ü himāyeti ‘izzeti-yle mu‘azzez ü mansūr olalar” (52^a)

Eserin dili, yazıldığı yüzyıldaki eserlerle ve mensup olduğu türde yazılmış olan eserlerle mukayese edildiğinde “ağırdır” hükmüne varılamayacağını söyleyebiliriz. Ancak “Ma’nāhu” ve “Hazzu’l-Abdi Minhu” bölümleri, dinî ve tasavvufî terminolojiye ait kavramların bol miktarda kullanılması hasebiyle “Hâssatuhu”, “Nazmuhu” ve “Hikâyetuhu” bölümlerine nispetle daha ağır bir üsluba sahiptir.

III. BÖLÜM
ESERİN METNİ

1. MATLAB-I A'LÂ NÜSHALARI

1a. Metin Tenkidi Yöntemi ve Şecerelendirme

Metin neşri çalışması yapanların tatbik ettikleri standart bir metin tenkidi yöntemi veya yaklaşımı olmadığından izlediğimiz yolu bu bölümde izah etmek faydalı olacaktır.⁷⁸ Öncelikle belirtmemiz gereken, yapmayı amaçladığımız bilimsel neşirde (İng. Scholarly Editing) müellif nüshasının bulunmamasına rağmen tek bir belgeye/nüshaya dayanmayan, metni bize taşıyan mevcut bütün belgeler arasında mukayese yaparak ve hataları düzelterek eserin orijinal haline en yakınına ortaya koymayı esas alan neşir türü kabul edilen Tenkitli Neşir (İng. Critical Editing) yöntemini uygulamaya çalıştık. Müellif nüshasının bulunmadığı durumlarda, metnin inşa edilirken herhangi bir varyant ya da nüshanın esas alınmadığı, değişik nüsha ve varyantlardan seçilerek Seçmecî Neşir (İng. Eclectic Editing) yapılması da pekalâ mümkündür. Lâkin elde bulunan nüshalar içinde, müellif nüshasına yakınlık olarak diğerlerinden farklı özellikler gösteren bir nüsha mevcut olması sebebiyle onu esas almamızın ve onu diğer nüshaları karşılaştırmamızın (İng. recension), daha sonra da tashihini yapmamızın (İng. emendation) daha sağlıklı sonuç vereceğini düşündük. Zira metin tenkidinden maksadın müellifin kaleminden çıkmış nüshaya en yakın nüshayı tespit etmek olduğu⁷⁹ kanaatindeyiz.

Şecerelendirme konusuna gelirse; metin tenkidinin en önemli, netameli ve tartışmalı yönü, asıl metnin oluşturulmasında faydalı olacak nüsha ya da nüshaların seçimidir.⁸⁰ Metin tenkidinin en eski, klasik, geçerliliğini sürdüren, halen ağırlıklı olarak kullanılan yöntemi ise “Şecerelendirme yöntemi” (İng. Genealogical method) dir.⁸¹ Bu sistem, yazmaları tarih ve akrabalıklarına göre, bir şecere halinde ifade etmekten ibarettir.⁸²

---

⁷⁸ Türkiye’de metin tenkidi terminolojisi oturmadığından ya da yaygınlaşmadığından, kullandığımız tabirlerin ne anlama geldiğinin iyice anlaşılması amacıyla parantez içinde İngilizce karşılıklarını verdik.

⁷⁹ M.Fatih Köksal, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul 2012, s. 25.

⁸⁰ Salahattin Polat, *Metin Tenkidi*, İstanbul 2015, s. 220.

⁸¹ *a.g.e.*, s. 229.

⁸² Ahmed Ateş, “Metin Tenkidi Hakkında”, *Türkiyat Mecmuası*, VII-VIII (İstanbul 1940-42), 258.

Çalışmamızı yaparken esas aldığımız, müellif nüshasından istinsah edildiği belirtilen ve mevcut en eski nüsha olarak kabul ettiğimiz Reşid Efendi 592 (**R**) nüshasının istinsah tarihi 1672'dir (h. 1083). Buradan hareketle eserin kaleme alındığı tarih 1564 (h. 972) ile bu elimizdeki en eski nüsha arasında yüz yılı aşkın bir süre olduğu anlaşılmaktadır. İstinsah tarihi bulunmayan Bağdatlı Vehbi 960 (**B**) nüshasının **R**'nin hatalarını ihtiva etmekle birlikte ilâve hatalar taşıması, **R**'den yazıldığı ihtimalini doğurmaktadır. İstinsah tarihi bulunmayan diğer nüsha olan Yazma Bağışlar 749 (**Y**) nüshasında kullanılan dile bakıldığında ise mezkûr nüshanın muahhar olduğu anlaşılabilir.

R nüshası ile **B** nüshasının büyük benzerlik göstermesi ve **B**'nin dil özellikleri göz önüne alındığında, **B** yazmasının da aynı **R** gibi 17. yüzyılda kaleme alındığı kanaatini uyandırmaktadır. Kullanılan kelime kadrosu, eklerde yuvarlaklaşmanın imlâya yansımaları, Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin Türkçe müteradiflerinin tercih edilmesi, 3.Teklik Şahıs Eki'nin hem yuvarlak hem de düz yazılması vb. dil özelliklerinden yola çıkılarak, **Y** nüshasının en aşağı 19. yüzyılda kaleme alındığını düşündürmektedir ki bu da diğer iki nüsha ile arasında iki asırlık bir zaman farkı olduğunu göstermektedir.

Kelime farklılıkları haricinde **R** ve **B** nüshaları arasındaki en büyük farklılığı, **B**'deki noksanlıklar oluşturmaktadır. Diğer bir tabirle, eserin **R** nüshasında mevcut olan kısımlarından bazıları **B**'de bulunmamaktadır. Bahsi geçen eksiklikler bazen bir beyit, bazen bir manzume, bazen bir bölümün yokluğu şeklinde değişiklik göstermektedir. Bu noksanlıkların yaprağın gelişigüzel bir kısmında değil de belirli yerlerde görülmesi, eksikliklerin fiziksel bir yıpranmadan kaynaklanmadığı, mezkûr bölümleri müstensihnin sehven atladığı kanaati uyandırmaktadır.

Eserin en eski nüshası olan **R** ile ona yakın bir tarihte yazılmış olan **B** nüshası arasındaki benzerlikler ve bu iki nüshanın **Y** ile gösterdiği ayırıcı hatalardaki (İng. seperative errors) müştereklik dikkate alındığında, **R** ile **B** nüshalarının **Y**'den farklı tarafları olduğu gözlemlenir. Ancak **R** ve **B** nüshalarında yer alan kelimelerin **Y**'de müteradiflerinin kullanılması, **R** ve **B** nüshalarında yer alan bazı kısımların çıkartılıp bu iki nüshada da yer almayan bazı ilâveler yapılması **Y** nüshasının muahhar bir nüsha

olmasına bağlanabilir. Yanlışlıkların müşterekliği prensibince şecerelendirme yaparken **Y** nüshasını **R** ve **B** nüshalarından ayrı kolda değerlendirmemize sebebiyet verecek karineler yeterli değildir. Meselâ eserde her bir ismin başında kaçınıcı isim olduğu yazmaktadır ve 85. isim (*el-hâmisu ve's-şemânûn*) Mâlikü'l-Mülk'tür. Ancak **R** nüshasında ondan sonra gelen Zü'l-Celâli ve'l-İkrâm ismi de 85. isim sayılmış, sonraki isim 86. olarak zikredilmiştir. Yani "85. isim" tabiri iki kez kullanılmış ve bu hata müstensihlerin de dikkatini çekmemiş olacak ki **B** ve **Y** nüshalarında tekrar edilmiştir. Ayrı koldan gelen nüshalarda bariz müşterek yanlışların bulunması uzak bir ihtimaldir.

Netice olarak **Y** nüshasında isimlere övücü/yerici ünvan, sıfat ve lakap eklemek gibi kasıtlı hataların yanı sıra metindeki bazı kelimelerin yerine güncel kelimelerin tercih edilmesi (İng. modernization) **Y**'nin asıl nüsha olarak kabul edilme ihtimalini tamamen ortadan kaldırmıştır. **R**'nin **B**'ye ve **Y**'ye göre tam nüsha olması, istinsah tarihi taşıyan **R**'nin **Y**'den eski olduğunun kesin olması, **R**'deki hataların diğer nüshalara göre azlığı ve en önemlisi de müellif nüshasından istinsah edildiğine dair kayıt bulundurması sebebiyle esas aldığımız nüsha **R** nüshası olmuştur. Bununla beraber diğer iki nüshanın da edisyon kritiğe katılması uygun görülmüştür. Bütün alternatifler göz önünde bulundurularak metni inşa ettik. Neticede **R** müellif nüshası olmadığı için nadiren de olsa **B** ve **Y** nüshasını **R** nüshasına yeğlediğimiz durumlar oldu. Kısacası en doğru metni oluşturmak gayesiyle üç nüshayı da dikkatli şekilde incelediğimizin altını çizelim.

2a. Nüsha Tavsifleri

Yurtiçi ve yurtdışındaki kütüphanelerin kataloglarında yaptığımız araştırmalarda eserin üç nüshasını tespit edebildik. Eserin üç nüshası ve bunların rumuzları şöyledir:

1. Süleymaniye Ktp., Reşid Efendi, nr. 592 (**R**)
2. Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi, nr. 960 (**B**)
3. Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar, nr. 749 (**Y**)

Nüshaların tavsifi şu şekildedir:

a) Süleymaniye Ktp., Reşid Efendi böl., nr. 592 (R)

Başı:

Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ḥamd-ı bī-intihā ol Pādşāh-ı Keşirü'l-Ālāya ve şükr-i bilā-müntehā şol Şehinşāh-ı Kebirü'n-Na' māya ki maḥabbet-i ezeliyyesi bu ma' nāyı iktizā ve meveddet-i evveliyyesi bu feḥvāyı istid'ā eyledi ki zāt-ı bī-çünī 'ālem-i ' amāde-i kümün u ḥafāda ḳalmayub ḳudret-i bāhiresi peydā ve ḳuvvet-i ḳāhiresi hüveydā ola pes şıfat-ı ḥüsnisi mezāhir-i zāt-ı esnāsı vāki' olub sā'ir cümle eşyā zīr ü bālā ve arz u semāda mezāhir-i esmāsı oldı ta ki luḫf-ı bī-pāyānı ma' lüm-ı melek ü ins ü cān olub şerā vü şüreyyāda faḳīr ü ḡanī ve mīr ü gedā belki cemī' mevcūdāt ve cümle eşyā tesbīḫ ü ḥamd ü şenāsı ve taḳdīs ü şükr ü sipāsı edāsına iştiḡalde olalar ve şalavāt-ı şāfiyāt ve teslīmāt-ı vāfiyāt ol Seyyid-i Kāyināt ve Mefḥar-i Mevcūdāt ki şefā'at-ı 'uşāt ile yevm-i ' araşātıda sā'ir enbiyā vü mürselīn ü melā'ike-i muḳarrabīn üzerine tefevvuḫ u te'ālī idüb anlar nefsi' nefsi' didikde bunlar ümmetī ümmetī diyeler ve daḫi āl ü aşḫābına ve evlād u ensābına olsun ki anlar ṭarīḳ-ı Hüdāda nücüm-ı Hüdā olub anlara iḳtidā bā' iş-i ictibā ve sebep-i ihtidā oldı

Sonu:

Ḥamd-ı bī-pāyān şol Hüdā-yı Ekbera ki bu kitābuñ ihtitāmını müyesser eyledi Cenāb-ı ' İzzet-Me'ābından mutazarrı' ve mültecā oldur ki yevm-i ' uḳbāda müşāb ve me'cūr olmasından bu 'abd-i gedāyı maḥrūm eylemeyüb günāhını maḡfūr eyleye ve kendüyi merḥūm eyleye ve dārü's-selāmda ihvān-ı bā-şafā-y-la maḳāmını ma' lüm eyleye āmin yā rabbe'l-'ālemīn ve şallallāhu 'alā seyyidinā muḫammedin ve ālihi ve şaḫbihi ecma'īn ve 'alā cemī' -i'l-enbiyā' i ve'l-mürselīn ve'l-ḥamdulillāhi rabbi'l-'ālemīn

Ebad: 203x145, 142x78 mm.

Yaprak: 93

Müstensih: Bilgi yok.

İstinsah Tarihi: 13 Cemaziyelahir 1083

İstinsah Kaydı: ḳad kütibet min nüşḫati mü'ellifihi biḫaṭṭihi fī'l-yevmi's-şālişe 'aşer min şehri cemādiye'l-āḫir liseneti şelesi şemānīn ve elf

Diğer Özellikler: Cildi vişne çürüğü meşindir. Şemselidir. Kâğıt rengi nohudîdir. Yazı tipi nesihdir. Metin kısmen harekelidir. Siyah mürekkep kullanılmıştır. Başlıklar, ayetler, hadisler ve dikkat çekmek için bazı kelimeler surh ile yazılmıştır. Yaprak numarası vardır ama vikayeden başlatılmıştır. Sayfa altlarında müşirlere yer verilmiştir. Her sayfa 17 satır ve tek sütundur. Cetvelsizdir. Vikayede eserin ismi ve müellifin adı vardır. Kitabı vakfeden Abdürreşid Mehmed Efendi'nin vakıf mührü mevcuttur. Çoğu sayfada matlab bulunur. Zahriyede kitabın ismi *Kitâbu Matlabü'l-A'lâ ff Şerhi Esmâi'llâhi Teâlâ* olarak geçmektedir.

b) Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi böl., nr. 960 (B)

Başı:

allâhümme yâ müfettihi'l-el-ebvâb iftaḥ lenâ ḥayre'l-bâb bismillâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm ḥamd-ı bî-intihâ ol Pâdşâh-ı Keşîrû'l-Âlâya ve şükr-i bilâ-müntehâ şol Şehinşâh-ı Kebîrû'n-Na' māya ki maḥabbet-i ezeliyyesi bu ma'nâyı iktizâ ve meveddet-i evveliyyesi bu feḥvâyı istid'â eyledi ki zât-ı bî-çünî 'âlem-i 'amâde-i kümün u ḥafâda ḳalmayub ḳudret-i bâhiresi peydâ ve ḳuvvet-i ḳâhiresi hüveydâ ola pes şifat-ı ḥüsnîsi mezâhir-i zât-ı esnâsı vâki' olub sâ'ir cümle eşyâ zîr ü bâlâ ve arz u semâda mezâhir-i esmâsı oldı ta ki luḫf-ı bî-pâyânı ma'lûm-ı melek ü ins ü cân olub şerâ vü şüreyyâda faḳîr ü ḡanî ve mîr ü gedâ belki cemî' mevcûdât ve cümle eşyâ tesbîḥ ü ḥamd ü şenâsı ve taḳdîs ü şükr ü sipâsı edâsına iştiḡâlde olalar ve şalavât-ı şâfiyât ve teslîmât-ı vâfiyât ol Seyyid-i Kâyinât ve Mefḥar-i Mevcûdât ki şefâ'at-ı 'uşât ile yevm-i 'arâşatda sâ'ir enbiyâ vü mürselîn ü melâ'ike-i muḳarrabîn üzerine tefevvuḳ u te'âlî idüb anlar nefsi nefsi didikde bunlar ümmetî ümmetî diyeler ve daḡi âl ü aşḫâbına ve evlâd u ensâbına olsun ki anlar ṫarîḳ-ı Ḥüdâda nücüm-ı Ḥüdâ olub anlara iḳtidâ bâ' iş-i ictibâ ve sebeb-i ihtidâ oldı

Sonu:

Ḥamd-ı bî-pâyân şol Ḥüdâ-yı Ekbera ki bu kitâbuñ ihtitâmını müyesser eyledi Cenâb-ı 'İzzet-Me'âbından mutazarrî' ve mültecâ oldur ki yevm-i 'uḳbâda müşâb ve me'cür olmasından bu 'abd-i gedâyı maḫrûm eylemeyüb günâhını maḡfûr eyleye ve kendüyi

merhūm eyleye ve dārū's-selāmda ihvān-ı bā-şafā-y-la maḳāmını ma'lūm eyleye āmin yā rabbe'l-ālemīn ve şallallāhu 'alā seyyidinā muḥammedin ve ālihi ve şaḥbihi ecma'in ve 'alā cemi'-i'l-enbiyā'i ve'l-mürselīn ve'l-ḥamdulillāhi rabbi'l-ālemīn

Ebad: 204x138, 147x80 mm.

Yaprak: 68

Müstensih: Bilgi yok.

İstinsah Tarihi: Bilgi yok.

İstinsah Kaydı: Yok.

Diğer Özellikler: Sırtı sarı meşin kâğıt kaplıdır. Mikleblidir. Yan kâğıdında battal ebrulu kâğıt kullanılmıştır. Kâğıt rengi nohudîdir. Yazı tipi taliktir. Metin kısmen harekelidir. Siyah mürekkep kullanılmıştır. Cetvelsizdir. Bölüm başlıkları ve dikkat çekilmek istenen bazı kelimeler surh ile yazılmıştır. 65. varağı tamir görmüş nüshanın diğer sayfalarında da yer yer mürekkep dağılması ve oksitlenme vardır. Yaprak numarası vardır. Müşir vardır. Her sayfa 21 satır ve tek sütundur. Kitabın muhtelif varaklarında Bağdatlı Vehbi Efendi'nin yuvarlak ve mavi (evkafa hâze'l-kitâb ibni abdülmüeyyed ed-devrî Vehbî şeklinde okunabilen) vakıf mühürleri, aynı renkte küçük beyzî vakıf mühürleri, Fâtıma yazılı bir adet siyah mühür ve okunamayan dört adet siyah mühür vardır. Zahriyede eserin ismi *Kitâbu Matlabü'l-A'lâ fi Şerhi Esmâi'llâhi Teâlâ* olarak kayıtlıdır.

c) Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar böl., nr. 749 (Y)

Başı:

Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm ḥamd-ı bî-intihā ol Pādşāh-ı Keşirü'l-Ālāya ve şükr ü bilā-müntehā şol Şehinşāh-ı Kebirü'n-Na'māya ki maḥabbet-i ezeliyyesi bu ma'nâyı iktizā ve meveddet-i evveliyyesi bu feḥvâyı istid'ā eyledi ki zāt-ı bî-çünî 'ālem-i 'amāde-i kümūn u ḥafāda ḳalmayub ḳudret-i bāhiresi peydā ve ḳuvvet-i ḳāhiresi hüveydā ola pes şifāt-ı ḥüsni'si mezāhirāt-ı esnāsı vāki' olub sâ'ir cümle eşyā zir ü bālā ve arz u semāda mezāhir-i esmāsı oldı ta ki luḳf-ı bî-pāyānı ma'lūm-ı melek ü ins ü cān olub şerā vü şüreyyāda faḳir ü ḡanī mir ü gedā belki cemi' mevcūdāt ve cümle eşyā tesbīḥ ü ḥamd ü şenāsı ve taḳdīs ü şükr ü sipāsı edāsına iştiḡalde olalar ve şalavāt-ı şāfiyāt ve teslīmāt-ı

vāfiyāt ol Seyyid-i Kāyināt ve Mefh̄ar-i Mevcūdāt ki şefā'at-ı 'uşāt ile yevm-i 'araşātda sâ'ir enbiyā vü mürselīn ü melā'ike-i muḡarrabīn üzerine tefevvuḡ u te'ālī idüb anlar nefsi nefsi didikde bunlar ümmetī ümmetī diyeler ve daḡi āl ü aşhābına ve evlād u ensābına olsun ki anlar ṡarīḡ-ı Ḥüdāda nücūm-ı Ḥüdā olub anlara iḡtidā bā'is-i ictibā ve sebeb-i ihtidā oldı

Sonu:

Ḥamd-ı bī-pāyān şol Ḥüdā-yı Ekbera ki bu kitābuñ iḡtitāmını müyesser eyledi Cenāb-ı 'İzzet-Me'ābından mutazarrı' ve mültecā oldur ki yevm-i 'uḡbāda müşāb ve me'cūr olmasından bu 'abd-i gedāyı maḡrūm eylemeyüb günāhını maḡfūr eyleye ve kendüyi merḡūm eyleye ve dārü's-selāmda ihvān-ı bā-şafā-y-la maḡāmını ma'lūm eyleye āmīn yā rabbe'l-'ālemīn ve şallallāhu 'alā seyyidinā muḡammedin ve ālihi ve şaḡbihi ecma'īn ve 'alā cemi'i'l-enbiyā'i ve'l-mürselīn ve'l-ḡamdulillāhi rabbi'l-'ālemīn ve şallallāhu 'alā seyyidinā muḡammedin ve 'alā ālihi ve şaḡbihi ecma'īn ve 'alā cemi'i'l-enbiyā'i ve'l-mürselīn velḡamdulillāhi rabbi'l-'ālemīn temmeti kitāb bi'avnillāhi'l-meliki'l-vehhāb oḡuyanı diñleyeni yazanı raḡmetiñle yarlıḡaḡıl yā Ḡanī

Ebad: 222x147, 172x90 mm.

Yaprak: 57 (Kitap 61 varak olup 58a-61b arasında başka bir eser vardır.)

Müstensih: Bilgi yok.

İstinsah Tarihi: Bilgi yok.

İstinsah Kaydı: Yok.

Diḡer Özellikler: Ebru kaplı miklebli mukavva ciltli, sırtı meşindir. Kâḡıt rengi beyazdır. Yazı tipi nesihdir. Siyah mürekkep kullanılmıştır. Bölüm başlıkları ve dikkat çekilmek istenen bazı kelimeler surh ile yazılmıştır. Yaprak numarası vardır. Kırmızı cetvellidir. Her sayfa 25 satır ve tek sütundur. *Cevāhirü'l-Me'ānî* adlı esmâ-i hüsnâ şerhinden iktibaslar vardır. Zahriyede eserin ismi *Matlab-ı A'lâ* olarak geçmektedir. II.Abdülhamid devri Rumeli Kazaskeri Kasidecizade Süleyman Sırrı'ya ait 1321 tarihli bir vakıf kaydı taşımaktadır.

3a. Nüshaların İmlâ Özellikleri

R ve **B** nüshaları, imlâ birliği bulunmaması yönüyle benzeşmektedir. Aynı kelimelerin imlâlarının aynı varakta dahi farklı şekilde olduğuna (hep-heb, hiç-hic vb.) onlarca örnek verilebilir. Bu, XVI. asırda yazmalarında karşılaşılan bir özelliktir. Yine **R** ve **B** nüshalarında Arapça tariflerin olduğu yerlerde bazı kelimelerin imlâlarının yanlış şekilde harekelendiği dikkatten kaçmamaktadır.

Muahhar olan **Y** nüshasında da imlâ birliği bulunmamakla birlikte, bu nüshada yanlış yazılan kelimeler diğer nüshalara göre fazladır. Bunlar, telaffuzu benzeyen harflerin birbiri yerine kullanılması (he, ha ve hı gibi), kelimenin harflerinin sırasının değiştirilmesi, aynı harfin yahut kelimenin iki defa yazılması nev'inden hatalardır. Bu tip yanlışlar, nüshanın acele olarak kaleme alındığı intibahı uyandırmaktadır. Ayrıca bu nüshada ayet olmayan, hadis-i şerif veya başka nitelikte sözlere ayet denmesi ve Farsça terkiplerin birçok yerde “vav” harfiyle yapılması, müstensihin pek donanımlı olmadığını göstermektedir.

2. METNİN TESİSİNDE İZLENEN USÛL

- 1) Eserin tespit edebildiğimiz üç nüshası olup bunlardan hiçbiri müellif nüshası değildir. Süleymaniye Kütüphanesi Reşid Efendi Bölümü 592 numaralı nüsha esas alınmış olup bu nüsha **R** rumuzu ile, nüsha tavsifi yaparken tanıttığımız diğer iki nüsha ise **B** ve **Y** rumuzları ile gösterilmiştir.
- 2) Metin inşa edilirken esas kabul edilen nüsha, diğer iki nüsha ile mukayese edilmiştir. Nüsha farkları dipnotta gösterilmiştir. Farklar gösterilirken önce ana metne doğru olarak kabul ettiğimiz şekil verilmiş, iki nokta (:) işaretinden sonra diğer nüsha(lar)daki varyant(lar) gösterilmiş ve bulunduğu nüshanın rumuzu belirtilmiştir. Dipnotta verilen manzum parçalarda iki mısraın arası eğik çizgi ile (/), beyitlerin arası ise çift eğik çizgi ile (//) ayrılmıştır.
- 3) Esas aldığımız nüshanın sayfa numaraları, varak numaraları ile birlikte metnin içinde koyu olarak [1^b] şeklinde gösterilmiştir. Ayrıca metinde yer alan esmâ-i hüsnânın her birinin hangi nüshanın kaçınıcı sayfasında yer aldığı dipnotta belirtilmiştir.
- 4) Metinde yer alan manzumeler uzun ve devamlı olmadıkları için numaralandırma yoluna gidilmemiştir.
- 5) Metnin yazımında transkripsiyon alfabesi kullanılmıştır. Metne dair eklediğimiz dipnotlar buna dâhil değildir.
- 6) Her bir esmâ-i hüsnâ, ana başlıklar olarak metnin ortasında **koyu** olarak yazılmıştır. Esas aldığımız nüshada kırmızı mürekkeple yazılmış ve siyah mürekkeple koyu yazılmış kısımlar ile beytin yer aldığını belirten kısımlar, ara başlıklar olarak bu şekilde yazılmıştır. Beyitlerin vezinleri ile dipnotta gösterilen nüsha kısaltmaları da koyu olarak gösterilmiştir. Ayetler, hadisler, Arapça ve Farsça cümleler, deyişler ve şiirler **koyu ve italik** olarak yazılmıştır.
- 7) Metinde geçen Arapça ve Farsça cümle, deyiş ve şiirlerin tercümeleleri dipnotta yapılmış, tespit edildiği takdirde sözlerin kaynakları gösterilmiştir. Ancak müellifin metin içinde aslına sadık kalarak tercüme yaptığı durumlarda dipnotta tekrar çeviri yapılmasına gerek duyulmamıştır.

- 8) Ayet ve hadislerin ise tercümeleriyle birlikte kaynakları her hâlükârda gösterilmiştir. Ayet tercümeleeri verilirken Elmalılı Hamdi Yazır'ın mealinden istifade edilmiştir. Hadislerin kaynağı için “el-Mektebetü’ş-Şâmile” programına başvurulmuştur. Aynı hadisin birçok sahih hadis kaynağında geçtiği durumlarda yalnızca bir tanesinin yazılmasıyla iktifa edilmiştir. Kaynağına ulaşamayan hadislerin ve sözlerin sadece manaları verilmiştir. Tüm tercümeleer çift tırnak (“”) arasında gösterilmiştir. Ayetlerin verilisinde surenin adı ve sırası ile ayetin numarası gösterilmiş, hadislerin tahrici yapılırken ise hadisin yer aldığı kitabın adı, cüz ve sayfa numarası gösterilmiştir.
- 9) Metinde istidlâl veya istişhad için yer alan ayetler, tam olarak veya amacını gerçekleştirecek derecede uzun kaydedilmediği takdirde tercümeleeri dipnotta tamamlanmış, metinde yer alan kısmın tercümesi altı çizili olarak belirtilmiştir. Arapça ibarenin ortasında bir ayetten parça bulunuyorsa, bunun Kur’ân’daki yeri tercümenin içinde gösterilmiştir. Metinde, birden çok surede yer alan bir ayete yer verildiğinde ise hangi surede geçtiğinin gösterilmesiyle iktifa edilmiştir.
- 10) Metinde genel çeviriyazı alfabesi kullanılmıştır. Bütün uzun ünlüleri göstermek için çizgi (Ā, Ī, Ū, ā, ī, ū) tercih edilmiştir.
- 11) Metinde parantezler hariç noktalama işaretleri kullanılmamıştır. Metni anlaşılır kılmak amacıyla bölüm ve mısra başlarındaki kelimeler ile birlikte özel isimlerin ilk harfleri büyük yazılmıştır. Ayrıca özel adların yerine kullanılan makam ve unvan sözlerinin baş harfleri ile esmâ-i hüsnânın baş harfleri de büyük yazılmıştır.
- 12) Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların imlâsında İsmail Ünver tarafından yayımlanan ve metin neşirlerinde büyük ölçüde kabul gören “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” başlıklı makalede getirilen esaslar dikkate alınmıştır.⁸³
- 13) Esas aldığımız nüshada matlab kısmında metinle alâkasız olan yerler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Metinle ilgili olan her yazı metinle aynı veya farklı olsun, dipnotta gösterilmiştir.

---

⁸³ İsmail Ünver, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, III/6 (Ankara 2008),

- 14) Yapılan iktibaslara lüzumlu görülen ilâveler ile metinde mana gereği yahut eksiklikten dolayı zarurî olan eklemeler köşeli parantez [] içinde gösterilmiştir.
- 15) Vâv-ı atfiler cümlelerin gidişatı ve ses yapısı göz önünde bulundurularak “ve, u, ü, vu, vü” şeklinde, vâv-ı ma’dûleler ise ʿ işaretiyle (h^vâce) gösterilmiştir.
- 16) Vezin gereği ünlü düşmesi olan yerlerde kesme işareti (‘) kullanılmıştır.
- 17) “sallallah, vechullah” gibi Allah lafzı ile oluşmuş olan Arapça ibarelerde herhangi bir işaret kullanılmamış ve daima bitişik yazılmıştır.
- 18) Çalışmanın genelinde çeviriyazı (İ. transcription) sistemi uygulansa da eserin 16. asırda kaleme alınması hasebiyle ihtiva ettiği arkaik kelimelerde çeviriharf (İ. transliteration) sistemi tatbik edilerek Türkçe kelimeler ile Arapça ve Farsçadan Türkçeye geçip Türkçeleşen kelimelerin orijinal halleri muhafaza edilmiş ve yazılışlarında buna mutabık kalınmıştır. Eserin muahhar nüshalarında bu dönem imlâsına uymayan yazımlar nüsha farkı olarak gösterilmemiştir.
- 19) Metinde yer alan Türkçe bütün manzum kısımların vezni verilmiş, manzum kısımlar eserde fazla yer tutmadığından vezinler üzerinde yapılan imale, zihaf ve med vb. tatbikatın gösterilmesine gerek görülmemiştir.
- 20) “Hal bu ki”, “çün ki” gibi bugün birleşik yazılması uygun görülen kelimeler metne mutabık kalınarak ayrı olarak yazılmıştır. Bunun yanı sıra metnin anlaşılmasını kolaylaştırmak için Farsça “ki” ler ve soru ekleri de ayrı yazılmıştır.
- 21) Ayrı veya bitişik yazımının vezne tesiri söz konusu olan bağlaç ve edatlar (ile, ise, iken, içün vs.), esas nüshada ayrı veya bitişik nasılsa metne de aynı şekilde intikal ettirilmiştir. Şayet bitişik ise “-“ işareti kullanılmıştır. Bununla beraber “sonra” edatı ya da “-durur, -dürür” bildirme ekleri gibi ayrı yahut birleşik yazımının vezne bir etkisi olmayan kelimeler için standart bir yazım uygulanmıştır.
- 22) Esas alınan nüshada bir kelimenin yazımında veya harekelendirilmesinde farklı varyantların olduğu durumlarda kelimenin doğru imlâsı tercih edilmiştir. Arapça ve Farsça asıllarına uygun yazılmamakla birlikte imlâ birliği bulunan kelimelere dokunulmamıştır. Aynı kelimenin aynı dönemde iki imlâsı olduğu durumlarda ise bir

tercih yapılmamış, bu tip kelimeler olduğu gibi yazılmıştır (hıdmet-hızmet). Ayrıca müstensihlerden kaynaklanan yaygın hataların dipnotta gösterilmesine gerek görülmemiştir.

3. ÇEVİRİYAZI HARFLERİ

Osmanlı imlâsında mevcut olup, bugün kullanılmayan harfler için aşağıdaki çeviriyazı harfleri kullanılmıştır:

ا (إ)	a, ā	ص	ş
ا (إ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ت	ṣ	غ	ğ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
ح	ḥ	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z, d	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ی	y, ı, i, ī
		ء	’

4. METİN

[1^b] Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm¹ ḥamd-ı bī-intihā ol Pādşāh-ı Keşirü'l-Ālāya ve şükr-i bilā-müntehā² şol Şehinşāh-ı Kebirü'n-Na' māya ki maḥabbet-i ezeliyyesi bu ma' nāyi iktizā ve meveddet-i evveliyyesi bu feḥvāyı istid' ā eyledi ki zāt-ı bī-çünī 'ālem-i ' amāde-i kümün u ḥafāda ḳalmayub ḳudret-i bāhiresi peydā ve ḳuvvet-i ḳāhiresi hüveydā ola pes şıfat-ı³ ḥüsnisi mezāhir-i zāt-ı esnāsi⁴ vāki' olub sâ'ir cümle eşyā zîr ü bālā ve arz u semāda mezāhir-i esmāsi oldı ta luḫf-ı bī-pāyāni ma' lūm-ı melek ü ins ü cān olub şerā vü şüreyyāda faḳîr ü ğanı ve⁵ mîr ü gedā belki cemî' mevcūdāt ve cümle eşyā tesbîḥ ü ḥamd ü şenāsi ve taḳdîs ü şükr ü sipāsi edāsına iştigâlde olalar ve şalavāt-ı şāfiyāt ve teslîmāt-ı vāfiyāt ol Seyyid-i Kāyināt ve Mefḥar-i Mevcūdāt ḥazretlerine⁶ ki şefā'at-ı 'uşāt eyleye⁷ yevm-i 'araşātda sâ'ir enbiyā vü mürselîn ü melā'ike-i muḳarrabîn üzerine tefevvuk u te'ālî idüb anlar nefsi nefsi didikde bunlar ümmetî ümmetî diyeler ve daḥi āl ü aşḫābına ve evlād u ensābına olsun ki anlar tarîḳ-ı Hüdāda nücüm-ı Hüdā olub anlara iktidā bā' iş-i ictibā ve sebep-i ihtidā oldı ammā ba' du taḥḳîḳan Ḥaḳ Subḥane ve Te'ālā 'azzeme şānuhu ve celle şānuhu ḥazretleri luḫf u fazlı-y-la⁸ [2^a] kelām-ı ḳadîminde ve kitāb-ı 'azîminde ve naşş-ı ḳaṭunda⁹ böyle tebyîn ü ta' lîm eylediler ki¹⁰ *ve lillāhi'l-esmā'u'l-ḥüsnā fed'uhu bihā*¹¹ ve daḥi Ḥazret-i Muḥammed Muştafā ve¹² ol menba' -ı şıḍḳ u şafā şallallāhu 'aleyhi vesellem ḥadış-i şaḫîḫinde böyle buyurdılar ki *innā lillāhi tis'aten ve tis'ine ismen men aḫşāhe*

¹ **B** nüshasında besmeleden önce *allāhümme yā müfettiḫi'l-el-ebvāb iftaḫ lenā ḥayre'l-bāb* “Ey kapıları açan Allah’ım, bize hayır kapılarını aç” yazmaktadır.

² şükr-i bilā-müntehā: şükr ü bilā-müntehā **Y**

³ şıfat-ı: şıfat-ı **Y**

⁴ mezāhir-i zāt-ı esnāsi: mezāhirāt-ı esnāsi **Y**

⁵ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁶ ḥazretlerine: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁷ eyleye: ile **R, B**

⁸ ve celle şānuhu ḥazretleri luḫf u fazlı-y-la: ve 'alā **R, B**

⁹ naşş-ı ḳaṭunda: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

¹⁰ eylediler ki: eyledi ki **B**, buyururlar ki **Y**

¹¹ “*Oysa en güzel isimler Allah'ındır. Bundan dolayı Allah'a onlarla dua edin. Onun isimlerinde sapıklık eden mühlidleri terkedin. Onlar yakında yaptıklarının cezasını çekecekler.*” A'raf 7/180

¹² ve: **Y** nüshasında yoktur.

*dehale'l-cenne*¹³ vaqtā ki Cenāb-ı ʿİzzetden ʿabd-ı gedāya esmāʾ-i ḥüsnāsı ile duʿāya emr-i şerīf vārid olub ve Ḥazret-i Risāletden ol esmāʾ-i ḥüsnāyı ihşā idene büşrā-yı münīf şadır oldıysa bu ʿabd-ı zaʿīf ve gedā-yı naḥīfūn daḥi ḥāṭır-ı fātırına bu ḥāṭıra¹⁴ böyle ḥalecān eyledi ki ol esmāʾullāhi ḥüsnāda vākiʿ olan meʿānī-yi latīfei ve¹⁵ menāfiʿ-ı münīfei ki selef-i ʿıẓām lisān-ı ʿArabī ve zebān-ı Fārisīce taḥrīr ü erḳām eylemişlerdür anlardan lisān-ı Türkiye terceme eyleye tā ki lisān-ı ʿArabīde māhir ve zebān-ı Fārisīye kādir olmayanlara nef i şāmil ve fāʾide ü ḥayrı kāmil olub mercūdur ki bu gedā-yı ʿalīl ki ʿAbdūlmecīd bin Şeyḫ Naşūḫ bin İsrāʾıldür ḥayr duʿādan ferāmūş itmeyüb rüz-ı cezāda ğufrān-ı ʿışyānına¹⁶ delīl-i ḳavīm¹⁷ ve dār-ı selāma düḥūl ü vüṣūline menhec-i müstaḳīm vākiʿ ola āmīn yā Rabbeʾl-ʿĀlemīn ve daḥi bu ṭavrı ihtiyār eyledi ki ol esmāʾullāh-ı ḥüsnādan¹⁸ her bir [2^b] ism-i kerīm biş ḳısm üzerine taḳsīm oluna ki ḳısm-ı evvel ism-i şerīfūn maʿnā-yı laṭifini beyān eyleye ve ḳısm-ı şānī ḥāşşasını ʿayān eyleye ve ḳısm-ı şāliş ḥazẓ-ı bendei ıẓḥār eyleye ve ḳısm-ı rābiʿ maʿnā-yı manzūmını āşḳār eyleye ve ḳısm-ı ḥāmis ol ism-i şerīfe münāsib bir ḥikāye rivāyet eyleye *vallāhu teʾālā ḥüveʾl-hādī ilā sebīliʾs-sedādi veʾl-nādī ilā tarīkiʾr-reşādi ve ḥüve ḥasbī ve niʿmeʾl-vekil niʿmeʾl-mevlā ve niʿmeʾl-naşır veʾd-delīl*¹⁹

ammāʾl-ismuʾl-evvel

min esmāʾillāhiʾl-ḥüsnā²⁰ fe ḳavluhu teʾālā

Allāh²¹

*ellezī*²² *lā ilāhe illā hū lehuʾl-esmāʾüʾl-ḥüsnā veʾs-şifātuʾl-esnā*²³

¹³ “Allah’ın [isimlerinden şu] doksan dokuz ismi vardır ki kim bunları sayarsa cennete dâhil olur.” *Câmiu’l-Tirmizî*, V, 412. Tirmizî’nin bu rivayetinde Buharî’nin meşhur hadisinden farklı olarak “yüzden bir eksiğiyle” tabiri yer almaz ve “bunları ezberleyen” yerine de “bunları sayan” lafzi yer alır.

¹⁴ bu ḥāṭıra: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵ ve: bu **Y**

¹⁶ ğufrān-ı ʿışyānına: ğufrān u ʿışyānına **Y**

¹⁷ delīl-i ḳavīm: delīl ü ḳavīm **Y**

¹⁸ esmāʾullāh-ı ḥüsnādan: esmāʾullāhuʾl-ḥüsnādan **B**

¹⁹ “Muhakkak Allah doğruluk yoluna hidayet verendir ve rüşt yoluna çağırandır. Allah bize yeter, O ne güzel vekildir. Ne güzel mevlâdır, ne güzel yardımcıdır, en iyi kılavzudur.”

²⁰ esmāʾullāhiʾl-ḥüsnā: esmāʾullāh-i teʾālā **Y**

²¹ **R 2^b; B 2^a; Y 2^a**

²² Ellezī: Allāhu **Y**

²³ “Allah ki O’ndan başka ilâh yoktur. En güzel isimler ve en parlak sıfatlar O’nundur.”

ammā'l-ķısmu'l-evvel

feñi ma' nā hāzā'l-ism

Bilgil ki ism-i Allāh 70 70 esmānuñ a'zamı ve cümlesinüñ eñhamıdır zırā Allāh ism-i zāt ve müstecmi' -i cemī' -i şıfātudur ya' nī bir kimse ki yā Allāh dise Hāķ Te'ālā ħāzretini cemī' -i şıfātı-y-la²⁴ añmıř ve cümle ef'ālī ile zıkr itmiş olur ammā yā Raħmān dise ancak hemān Hāķ Te'ālāy²⁵ şıfat-ı raħmeti ile añmıř olur ve sāyir esmā daħi bu ma' nā üzeredür pes 'abd-i [3^a] gedā kaçan mevlāsına du'ā itmek dilese rızā-yı Allāh i7ün dimek eblağ u enfa' oldı rızā-yı Hāķ ve rızā-yı Raħmān i7ün dimeden ve daħi bilgil ki Allāh řol vüçüd-ı muṭlaķ ve mevcüd-ı muħaķķaķuñ adıdır ki řāmil-i cemī' -i şıfāt-ı ulūhiyyet ve kāmīl-i kemāl-i rubūbiyyet olub vüçüdü bizātihi ifāde idüb mā' adā mevcüd-ı vüçüdü andan istifāde iderler ve cümle eşyā zır ü bālā ve arz u semāda āna muħtāc-ı maħz olub ol cemī' -i eşyādan münezzeħ-i muṭlaķ ve müstağni-yi muħaķķaķdur ve daħi cümle eşyā ħükm-i fenāda olub vüçüd-ı vācibü'l-vüçüd²⁶ dā'imā devām u beķādadur ki **küllü şey'in hālikun illā vechehu**²⁷ dur

beyt

Her ki āmed be-cihān ehl-i fenā ħ'āhed būd

Ū ki pāyende ve bāķist ħüdā ħ'āhed būd²⁸

ve daħi bilgil ki Hāķ Subħāne ve Te'ālā anuñ i7ün zāt-ı řerīf-i vüçüd-ı esnā ve esmāsına Allāh ismi ile müsem mā eyledi ki kendü zātını bilmede 'uķūlu ūlā en-nuhā te'ellūf ü taħayyürde mübtelādur ve kemāl-i şıfātını idrākte 'aql²⁹ derrāk-ı ıķāl-ı 'aciz ile giriftār u ħāmnākdür ve melā'ike-i muķarrabīn zāt-ı pākini ħaķķ-ı ma'rifet ile bilmede 'ācizīn olub taħayyürlerini bu i' tirāf ile tesķin eylerler ki **subħāneke ma' arafnāke ħaķķa ma'rifetike**³⁰ ve

²⁴ şıfātı-y-la: şıfātı ile **B**

²⁵ Te'ālāy: Te'ālā **B**

²⁶ vüçüd-ı vācibü'l-vüçüd: vüçüd-ı vācib **Y**

²⁷ "Allah ile birlikte başka bir tanrıya tapıp yalvarma! O'ndan başka tanrı yoktur. O'nun zatından başka her şey helāk olacaktır. Hüküm O'nundur ve siz ancak O'na döndürüleceksiniz." Kasas 28/88

²⁸ "Bu dünyaya her gelen fena ehlidir/Daim ve sonsuz olan ancak Tanrıdır."

²⁹ 'aql: **Y** nüshasında yoktur.

³⁰ "Seni hakkıyla bilip tanıyamadık." *Tefsîrü'l-Alûsî Rûhu'l-Meânî*, II, 293.

‘ubbād-ı şālihīn kūsūr u ‘ibādetlerine i‘tirāf-ı³¹ mübīn idüb böyle [3^b] tebyīn eylerler ki *subhāneke mā ‘abādnāke ḥaḫḫa ‘ibādetike*³² ve daḫi bilgil ki bu ism-i şerīfūn cümle leṭāif-i ḥafiyyesinden ve ism-i a‘zāmdan ya‘nī³³ ism-i a‘zām olmasına delālet-i kavīyyesindendür ki Allāh kelimesinden her ḫanḫı ḫarfı ki iškāṭ eyleseñ yine Allāh isminden bir isim bāḫī ḫalır meşelen kelime-i Allāhdan elifi giderseñ lillāh ḫalır ve³⁴ lillāh şīfāt-ı Allāhdandur netekim Ḥaḫ Subhāne ve Te‘ālā³⁵ buyurur *lillāhi mā fi’s-semāvāti ve mā fi’l-ard*³⁶ ve ḫaçan lām-ı ūlāyı iškāṭ eyleseñ lehū bāḫī ḫalır ve bu daḫi yine şīfāt-ı Allāhdandur netekim Ḥaḫ Te‘ālā³⁷ buyurur *lehū mülkü’s-semāvāti ve’l-ard*³⁸ ve ḫaçan lām-ı şānīyi iškāṭ eyleseñ hū bāḫī ḫalır ve³⁹ bu daḫi yine şīfāt-ı Allāhdandur netekim Ḥaḫ Te‘ālā⁴⁰ buyurur *hüvallah’u-llezi lā ilāhe illā hū*⁴¹ ammā hūsı meşāyiḫ-i kirām ḫatında Ḥüdādur zirā ism-i zāt ile esmā’ullāh beyninde iki veche var biri Allāh ismi ve biri hūdūr⁴² vaḫtā ki⁴³ bu ḫāşīyyet-i ‘uzmā sā’irde esmā olarak⁴⁴ bulunmadı ise bilindi ki ism-i a‘zām bu ism-i mu‘azzāmdur ve İmām Ebū Bekir bin Fūrek ḫāzretlerini⁴⁵ ḫuddise sırrihu böyle buyururlar ki hū iki ḫarfdür ki⁴⁶ biri hā ve biri vāvdur hā aḫşā-yı ḫaḫḫdan ḫıḫar ki āḫir-i muḫārecdür ve vāv ḫarfı⁴⁷ şefeden ḫıḫar ki evvel-i

³¹ i‘tirāf-ı: i‘tirāfını **Y**

³² “Allahım sana hakkıyla kulluk edemedik.” *Usūlu’l-İmān*, I, 249.

³³ ism-i a‘zāmdan ya‘nī: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³⁴ ve: **Y** nüshasında yoktur.

³⁵ Ḥaḫ Subhāne ve Te‘ālā: Ḥaḫ Te‘ālā **R, B**

³⁶ “Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah'ındır.” Bakara 2/284; Âl-i İmrân 3/109,129; Nisâ 4/126,131

³⁷ Ḥaḫ Te‘ālā: Allāh Te‘ālā **Y**

³⁸ “Göklerin ve yerin mülkü O'nundur.” Hadîd 57/2,5; Furkân 25/2; Bürûc 85/9; Tevbe 9/116; Zuhruf 43/85; Bakara 2/107; Mâide 5/40; Zümer 39/44; A'râf 7/158

³⁹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁰ Ḥaḫ Te‘ālā: Zü'l-Celāli Ḥāzret **Y**

⁴¹ “O, öyle Allah'tır ki O'ndan başka tanrı yoktur.” Haşr 59/22,23; Tâ-Hâ 20/98

⁴² ammā hevāsīmi meşāyiḫ-i kirām ḫatında ḫüdādur zirā ism-i zāt ile esmā’ullāh beyninde iki veche var biri Allāh ismi ve biri hevāsīmdür: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴³ vaḫtā ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁴ sā’irde esmā olarak: sā’ir esmāda **R, B**

⁴⁵ ḫāzretlerini: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁶ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁷ ḫarfı: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

muḥārecdür gūyā⁴⁸ bu ma‘nā-yı laṭīfe işāret eyler ki her ḥādīsenūñ⁴⁹ ibtidāsı andandur ve intihāsı daḥī⁵⁰ yine añadur ve kendü zāt-ı şerīfīnūñ ne ibtidāsı ve ne intihāsı vardur ve bu feḥvā Ḥaḳ Subḥāne ve Te‘ālānuñ bu [4^a] ḳavlı-ı ḳadīmīnūñ⁵¹ ma‘nāsıdır ki **ḥūve’l-evvelu ve’l-āḥīru ve’z-zāḥīru ve’l-bāṭın**⁵² evvel-i enbādur ḳıdeminden ve āḥīr-i iḥbārdur istihāle-i ‘ademinden

ve ammā’l-ḳısmu’ş-şānī

feḥī ḥāşşati ḥāzā’l-ism

Bilgil ki bu ism-i şerīfūñ ḥāşşası oldur ki her kim ki bu nām-ı münīfi her gün⁵³ biñ kerre oḳuyub⁵⁴ yā Allāh dise Rabbū’l-‘Ālemīn āña luṭfını ḳarīn idüb⁵⁵ ve ‘ināyetini naşīr ü mu‘īn eyleyüb⁵⁶ anı ehl-i yaḳīn eyleye

ve ammā’l-ḳısmu’ş-şālīş

feḥī ḥaẓẓı’l-‘abd min ḥāzā’l-ism

Bilgil ki bu ism-i şerīfdin ḥaẓẓ-ı ‘abd-ı za‘īf oldur ki dā’imā bende-i efkende taḥayyür ü tefekkür ile ser-furū fikende⁵⁷ olub evāmīr ü nevāhī-yi ilāhiye⁵⁸ imtişāl ve⁵⁹ ṭā‘āt u⁶⁰ ‘ibādāt-ı -Melik-i Mütē‘āle iştiğāl eyleyüb **ve yetefekkurüne fī ḥalḳi’s-semāvāti ve’l-ard**⁶¹ feḥvāsınca ‘acāib-i ‘ālem-i ‘ulvī ve ğarāib-i zemīn-i süflī tefekküründe şöyle müstağraḳ ola ki her ne şey’e ki niğāh eyleye anda temāşā-yı ḳudretullāh eyleye ya‘nī ḥaḳīḳat-ı Ḥaḳḳı anda

⁴⁸ gūyā: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁹ ḥādīsenūñ: ḥādise **Y**

⁵⁰ intihāsı daḥī: **Y** nüshasında yoktur.

⁵¹ bu feḥvā Ḥaḳ Subḥāne ve Te‘ālānuñ bu ḳavlı-ı ḳadīmīnūñ: Ḥaḳ Te‘ālānuñ bu ḳavlı-ı kerīmīnūñ **Y**

⁵² “O ilktir, sondur, zāḥīrdır, bātındır. O herşeyi bilendir.” Hadīd 57/3

⁵³ ki bu nām-ı münīfi her gün: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁴ oḳuyub: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁵ idüb: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁶ eyleyüb: idüb **Y**

⁵⁷ fikende: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁸ evāmīr ü nevāhī-yi ilāhiye: evāmīr-i nevāhī-yi ilāhiyi **Y**

⁵⁹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁰ u: **Y** nüshasında yoktur.

⁶¹ “Onlar ayaktaiken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah’ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. Ve ‘Rabbimiz! Sen bunu boş yere yaratmadın, Sen yücesin, bizi ateşin azabından koru.’ derler.” Āl-i İmrān 3/191

müşâhede idüb⁶² *feeynemâ tuvellû feşemme vechullâh*⁶³ remzine mazhar ola *ve mâ raeytu şey'en illâ ve ra'eytullâhe kablehu ev ba'dehu*⁶⁴ sırrını muşhır ola [4^b] ve daği⁶⁵ aşlâ mâsivâya iltifât u ilticâ eylemeyüb havf u recâsı ve ârzû vu temennâsı Hâzret-i Hüdâ ve ol vâhibu'l-cüdu ve'l-^c aţâdan⁶⁶ ola

ve ammâ'l-kısmu'r-râbi^c

feñi ma' nâ hâzâ'l'-ism bi'n-nazm

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

Oldurur Allâh kim cümle verâ

Zâtını bilmekde oldı vâlihün

Oldı 'âciz künh-i vaşfinda 'uqûl

Hâk medhin ide medâ mâdiñün

Zât-ı Hâkķı yine ancak Hâk bilür

'İlmi zîrâ oldı noķşândan maşün

ve ammâ'l-kısmu'l-hâmis

feñi'l-ñikâyeti'l-münâsibeti'l-hâzâ'l'-ism

Bilgil ki her ki Hâzret-i Melik-i Müte'âlün 'ulüvv-i celâline ve sümüvv-i kemâline vuķûf u ittîlâ^c ola bilür ki Hâk Te'âlâ anuñ cemî'-i aħvâline kâñi ve cümle murâdâtına vâfidür pes ol her hâlde Allâh için ola ki Allâh daği anuñ için ola netekim dinilmişdür *men kâne lillâhi kâne lillâhi lehu*⁶⁷

ñikâye⁶⁸

⁶² idüb: eyleye **Y**

⁶³ “Bununla beraber, doğu da Allah'ın, batı da Allah'ındır. Artık nereye dönerseniz dönün, orası Allah'a çıkar. Şüphe yok ki, Allah'ın rahmeti geniştir, O, her şeyi bilendir.” Bakara 2/115

⁶⁴ “Gördüğüm her şeyin öncesinde ve sonrasında Allah'ı gördüm.”

⁶⁵ sırrını muşhır ola ve daği: sırrına mazhar olub **Y**

⁶⁶ Hâzret-i Hüdâ ve ol vâhibu'l-cüdu ve'l-^c aţâdan: Hâzret-i vâhibu'l-^c aţâ'i ve'l-cüddan **Y**

⁶⁷ “Kim Allah için olursa Allah da onun için olur.” *Rûhu'l-Beyân*, I, 92.

⁶⁸ Bu başlık **Y** nüshasında yoktur.

Mervîdür ki ‘azîzândan biri bir çübânı gördi ki kendü namâz kılub ‘ibâdât-ı⁶⁹ Raḥmân eyler ve koyunları kurdlar ile bile gezüb⁷⁰ seyrân eyler ve aġnâm u ziyâb⁷¹ ve⁷² zehâb u iyâbda biribirleri ile muhteliğ olub [5^a] devrân eyler aşlâ kurdan koyuna⁷³ zarar u ziyân irmez ve gusfendân daği gurgândan girizân olmaz pes ol ‘azîz-i şâhib-i ḥâl ol çübâna su’âl idüb didi ki iy çübân bu gusfendân ile gurgân ne zamândan berü imtizâc u ittiḥâd idüb anlara zarar u fesâd⁷⁴ irişmedi çübân daği didi ki iy ‘azîz, vaqtâ ki Rabb-i gusfendân ile Rabb-i gurgân mâbeyninde üns ü ittiḥâd müyesser oldıysa kurd ile koyun arasında daği imtizâc u ihtilâğ muḳarrer oldı ki *ve men yetevekkel ‘alellâhi fehüve ḥasbuhu*⁷⁵ dur

ve ammâ’l-ismu’ş-şânî

er-Raḥmân⁷⁶

*ellezî ersele rasûlehu raḥmeten li’l-‘âlemîn ve ce‘alehu ḥâtîme’l-enbiyâ’i ve seyyid’el-mürselîn şalavâtullâhi ve selâmuhu ‘aleyhi ve ‘aleyhim ecma‘în*⁷⁷

ammâ ma‘ nâhu

Bilgil ki ism-i Raḥmânun iştikâkı raḥmetden ve imtizâcı re’fetdendir raḥmet luğatde rikḳat ü in‘ itâfa ve hunüvv ü infi‘ âle dirler ve raḥimün içinde olana meyl ü in‘ itâfi olduğı ecilden raḥim deyu tesmiye olundu ve Ḥaḳ Te‘âlâ ḥazretine ıtlâğ olunduğı zamânda raḥmetden murâd lâzım-ı raḥmet olur ki luḳf u ‘inâyettür ma‘ nâ-yı luğavîsi murâd olmaz ki te’essür ü infi‘ âldür zîrâ Melik-i Mute‘âlün te’essür ü infi‘ âlden tenezzüh [5^b] ü te‘âlîsi lâzım u vâcibdür vaqtâ ki rikḳat-ı aḳfa⁷⁸ iḥsân u ḥimâyet ve in‘âm u ‘inâyet lâzım u ġâyet⁷⁹ ve

⁶⁹ ‘ibâdât-ı: ‘ibâdet-i **Y**

⁷⁰ bile gezüb: gezüb bile **R, B**

⁷¹ aġnâm u ziyâb: aġnâm-ı ziyâb **Y**

⁷² ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁷³ koyuna: koyunlara **Y**

⁷⁴ fesâd: fesâdı **Y**

⁷⁵ “Ve onu ummadığı yerden rızıklandırır. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur.” Talâk 65/3

⁷⁶ **R** 5^a, **B** 3^b, **Y** 4^a.

⁷⁷ “Rahman olan Allah, Resulunu alemlere rahmet olarak gönderdi. Onu enbiyaların sonuncusu ve peygamberlerin efendisi yaptı.”

⁷⁸ rikḳat-ı ‘aḳfa: rikḳat u ‘aḳfa **R, B**

⁷⁹ lâzım u ġâyet: lâzım-ı ġâyet **Y**

şemere ü nihāyet oldı ise lā-cerem raḥmetullāhdan murād ‘ibādına ‘adl u dādı ve in‘ām u iḥsān u cūdıdur ki *zālīke faḍlullāhi yu ‘tīhi men yeşā ‘u*⁸⁰

ve ammā ḥāşşatuhu

Bilgil ki her ki biş vaḳt namāzdan şoñra üç kerre yā Raḥmān dise Ḥazret-i Ḥüdā-yı Zı‘l-Celāl anuñ cenānından ğaflet ü nisyānı izāle ve saḫtı u ‘ışyānı imāṭā eyleye

ve ammā ḥazzu‘l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i ‘abd-ı za‘īf bu ism-i şerīfden oldur ki bendegān-ı Raḥmāna re‘fet ü raḥmet ve ğāfilān u ‘aşıyāna şefḳat u merḫamet idüb pend ü naşīḫat ile ğaflet ü ma‘şiyeden ṭā‘at u ‘ibādete da‘vet eyleye ve gümrāhān ve ehl-i⁸¹ tebzīre nazār-ı taḫḳīr ile deĝmeye şāyed ki ḫātımetleri sa‘ādete irişe ve ‘aḳıbetleri hidāyete yetişe ki el umūru biḫavātimihā pend-i ūlu‘n-nuhādur

ve ammā‘n-nazm

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Oldurur Raḥmān-ı Muṭlaḳ iy cüvān
Ehl-i dünyāya idüb in‘ām-ı tām

[6^a] İrdi rızḳı birre ve hem fācire
Yidi ḫ‘ānından anuñ cümle enām

Mü‘min ü müşrik heb oldı behremend

Hişşedār oldı cemī‘-i ḥāşş u ‘ām

ve ammā‘l-ḫikāye

Mervīdür ki Ḥazret-i İbrāhīm bin Edhem ḳaddesallāhu sırruhu⁸² bi‘n-nūri‘l-‘aẓam böyle buyurur ki bir zamānda bir ḳavme miḫmān oldum öñüme ol ḳavm⁸³ ṭa‘ām getürdiler

⁸⁰ “Bu, Allah'ın lütfudur.” Cum’a 62/4; Hadīd 57/21; Māide 5/54

⁸¹ ehl-i: **B** nüshasında yoktur.

⁸² sırruhu: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁸³ ol ḳavm: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

nāgāh semādan bir ğurāb nāzil olub bir raġīfī sufradan alub⁸⁴ mınķārına daķub⁸⁵ uķdı ve bu ħāle isti‘cāb idüb ardına dūşüb gitdüm nāgāh bir şahrāda⁸⁶ gördüm bir merd-i⁸⁷ derdmendī ķayd-bend idüb iki ellerin baġlamışlar ve arķası üzere yire⁸⁸ biraķmışlar ve⁸⁹ ol ğurāb ol raġīfī iltüb anuñ dehānına biraķdı ve ol daħi andan ğıdālanub mevtden necāt buldı ve mevte müşrif iken yine ħayāta⁹⁰ irişdi zīrā ki Raħmān şol Mün‘im-i Muţlaķa dirler ki ‘ibādına bir vech-i-le in‘ām eyleye ki anuñ gibi in‘āmuñ şudūrı enāmdan hiç bir ferde müyesser ve bir eħadden mutaşavver olmaya

ve ammā’l-ismu’ş-şāliş

er-Raħīm⁹¹

ellezī ce‘ale ħabībehu’l-muştafa seyvide’l-verā bi‘ş-şefa‘atü’l-kübrā fı yevmi’l-uķbā

92

ammā ma‘nāhu

[6^b] Bilgil ki ism-i Raħīmüñ daħi iştikāķı raħmetden ve imtizācı re’fetdendür ammā Raħmān ismi ile Raħīm isminüñ mābeyninde farkı oldur ki ism-i⁹³ Raħmānuñ ma‘nāsı ‘āmdur zīrā kaffe-i enāma in‘ām-ı rızķ-la raħmet eyler dünyāda ve lafzı ħāşdur zīrā ism-i Raħmān Allāhdan ğayrıya itlāķ olunmaz ve ism-i Raħīmüñ ma‘nāsı ħāşdur zīrā mü’minine raħmet eyler ħāşşaten yevm-i ‘uķbāda terk-i ‘azāb dūħül-ı dār-ı şevāb-la ki cennetdür ve lafzı ‘āmdur zīrā ism-i Raħīmüñ Bārī-i Te‘ālādan ğayrıye daħi itlāķı revādur⁹⁴

ve ammā ħāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki her günde yüz kerre yā Raħīm dise Perverdgār-ı Deyyān ol kişiyi müşfik ü mihrubān idüb ehl-i luţf u ihsān ide

⁸⁴ alub: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁸⁵ daķub: alub **R**, **B**

⁸⁶ şahrāda: şahrā **R**, **B**

⁸⁷ merd-i: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁸ yire: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁰ hayāta: ħayāt **Y**

⁹¹ **R** 6^a; **B** 4^b; **Y** 4^b.

⁹² “Raħim olan Allah sevgilisi olan ahiretin efendisini kıyamet gününde en büyük şefaitle seçti.”

⁹³ ism-i: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁴ itlāķı revādur: itlāķ vardır **Y**

ve ammā ḥazzu'l-‘ abdi minhu

Bilgil ki ism-i Raḥīm̄den naṣīb-i bende oldur ki kaçan bir faķır ü gedā andan bir murād temennā eylese anuñ muķziyyü'l-merām olmasında sa‘y u ihtimām ve cidd-i tamām⁹⁵ eyleyüb⁹⁶ in‘ām u ifzāl ile anı mesrūru'l-bāl eyleye

ve ammā nazmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem Raḥīm̄ oldur ki mü‘min ḳulına

Raḥmetini eyleye ‘uķbāda ḥāṣ

Ya‘nī cennātın virüb mü‘minlere

İde anları cehennemden ḥalāṣ

[7^A] Müşrik̄ini nāra tarḥ idüb velī

Müslim̄ine vire ḳurb u iḥtişāṣ

ve ammā'l-ḥikāye

Mervīdür ki Zü'n-nün-ı Mıṣrī ḥazretleri ḳuddise sırruhu böyle buyurur ki bir gün evümde otururdum ḳalbümde bu ḥalecān böyle ḥareket ü⁹⁷ heyecān eyledi ki evden taşra çıķam ve ne ḥādişe oldu aña baķam pes evden çıķub kenār-ı Nīle⁹⁸ revān oldum nāgāḥ gördüm ki bir ‘aķreb-i ḳavī sür‘at ile gelüb Nīle⁹⁹ vāşıl oldu ve¹⁰⁰ bir ḳurbağa daḥi öñine varub¹⁰¹ arķasını aña¹⁰² döndürüb¹⁰³ ve¹⁰⁴ ‘aķreb daḥi¹⁰⁵ anuñ üstine rākib olub Nilüñ öte cānibine zāhib

⁹⁵ cidd-i tamām: cidd-i tām **Y**

⁹⁶ eyleyüb: idüb **B**

⁹⁷ ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁸ Nīle: Nīl ile **Y**

⁹⁹ Nīle: Nīl-i mübāreke **Y**

¹⁰⁰ oldu ve: olub **Y**

¹⁰¹ varub: vardı **Y**

¹⁰² aña: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰³ döndürüb: dönüb **Y**

¹⁰⁴ ve: ol **Y**

¹⁰⁵ ‘aķreb daḥi: ‘aķrebdür **Y**

oldılar¹⁰⁶ ve ben dağı bu hāle ta‘accub idüb hemān bir zevrāka binüb öte ıarafa¹⁰⁷ geıdüm gördüm ki ‘aıreb bir ađac dibine gider¹⁰⁸ ben dağı anuñ ardınca gitdüm¹⁰⁹ nāgāh gördüm ki bir cüvān-ı sāde ol ađacuñ dibinde ħ‘āb-la ālūde olub bī-bāk āsūde yatur ve bir ef‘ā dağı ol Őecerden inüb ol cüvānı Őoımaı Őıster vaıktā ki ef‘ā ol cüvāna ıarıb oldıysa ‘aıreb dağı kendüyi pertāb idüb ef‘āyı Őoıdı ve ef‘ā dağı anı Őoıdı ve¹¹⁰ ikisi dađı¹¹¹ dūŐüb öldiler ve cüvān bu hādiŐeden fāriğü’l-cenān bī-ıaber¹¹² yatur Őeyıı eydür āıır varub ol cüvānı uyarub [7^b] aña¹¹³ Őordum ki iy cüvān a‘māl-ı Őāliıadan¹¹⁴ ne ‘amel itdüñ eydi ki Rabb-ı Raııım saña ‘avn-i ‘aıım idüb bu ‘aıāb-ı elīmden seni selīm eyledi cevāb böyle¹¹⁵ virdi ki bu gice bir faııire bir miıđār Őadaıa virmiŐ idüm andan ğayrı a‘māl-ı Őāliıadan nesne iŐledüğim bilmezem didi

ve ammā’l-ismu’r-rābi‘

el-Melik¹¹⁶

*ellezī lehü’l-mülkü ve’l-melekūtu ve’l ‘azametü ve’l-ceberūtu ve hüve ħayyun
lāyemūt*¹¹⁷

ammā ma‘nāhu

Bilgil ki Melik-i Muılaı Şol mālīk-i müte‘āl ve melik-i bī-miŐāle dirler ki mutaşarrıf ola cemī‘-i ‘āleme ve ħükm eyleye melek ü cinn ü¹¹⁸ benī ādeme zīr ü bālāda olan cemī‘-i eŐyā emrine muıı‘ ü münıāad olub hic bir eıad muıāalefete kıadir olmaya ve bir melik

¹⁰⁶ öte cānibine zāhib oldılar: kıarıŐı kıarafına geıdı **Y**

¹⁰⁷ kıarafa: **R** ve **B** nüŐhalarında yoktur.

¹⁰⁸ gider: varır **Y**

¹⁰⁹ gitdüm: vardum **Y**

¹¹⁰ Őoıdı ve: Őoıub **Y**

¹¹¹ ikisi dağı: ikisi de **Y**

¹¹² bī-ıaber: **R** ve **B** nüŐhalarında yoktur.

¹¹³ aña: **Y** nüŐhasında yoktur.

¹¹⁴ Őāliıadan: Őāliıa **Y**

¹¹⁵ böyle: **Y** nüŐhasında yoktur.

¹¹⁶ **R** 7^b; **B** 5^b; **Y** 5^a.

¹¹⁷ “Melik ki mülk ve melekūt, azamet ve ceberūt O’nundur. O, hayat sahibidir ve fenadan münezzehtir.”

¹¹⁸ ü: **Y** nüŐhasında yoktur.

muḥārebeye mālīk olmaya¹¹⁹ ve her ki rāh-ı fesād ve sebīl-i ‘ināda sālīk ola aña ḥı̄şm u ğazabı nāzil olub vüçüd-ı ḥabīb̄ını dūnyāda ‘azāb- ı elīm ile ve ‘uḳbāda nār-ı ceḥīm ile mu‘azzeb eyleye

ve ammā ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki Melik ismine çok meşğul olub yā Melik dise Ḥazret-i Mālīk-i bī-Zevāl ve Melik-i lā-Yezāl aña melā’ike şıfātını in‘ām-ı ifzāl eyleye

[8^a] ve ammā ḥāzzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Melikden oldur ki cism ü cānı milketine mālīk olub ‘asākīr-i nef̄s ü rūḥınuñ zabt u ḳahrına ḳādir ola tā ki dil mülkini hevā leşkeri ğāret idüb ve gönül ḥazīnesine ğazab u şehvet ‘askeri ḥasāret irgörüb tārāc u tālān ve ḥarāb u vīrān eylemeyeler

ve ammā nazmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Oldurur taḥḳīḳ hem ism-i Melik

Eyleye cümle taşarruf ‘āleme

Ḥükmine hic kimse māni‘ olmaya

Hem ide secde melā’ik ādeme

Emrini her kim şıya nāre ḳoya

Ḥükmini¹²⁰ tutan irişmeye ğama

ve ammā ḥikāyetuhu

Mervīdür ki ‘ārifinden birisi¹²¹ selāṭından birisi ile muşāḥebet idüb ḥin-i müfāreḳatde aña melik didi ki *selnī ḥāceteke* ya‘nī benden murāduñ ne ise iste ol daḫi didi ki *evelā teḳül ḥāzā* ya‘nī iy melik bu ḳavl-i nā-sezāyı andan baña mı revā görürsin ḥāl bu ki benüm iki

¹¹⁹ olmaya ve bir melik muḥārebeye mālīk olmaya: Y nüshasında yoktur.

¹²⁰ Ḥükmini: Emrini Y

¹²¹ birisi: birisi idi Y

kulum var ki anlar senün seyyidündür melik didi ki anlar kimdür ‘arif buyurdu ki¹²² hırş u hevādur ki ben anlara ğālib olub anlar saña ğālib oldılar ve ben anlara mālīk olub anlar saña mālīk oldılar [8^b] ve tālibīnden birisi ‘arifīnden birisine didi ki *evşmī* ya‘nī baña vaşıyyet idüb¹²³ bir naşīhat eyle ol daḡi buyurdu ki *kün meliken fī’-dünyā ve meliken fī’-āḡire* ya‘nī hem dünyāda melik ol ve¹²⁴ hem ‘uqbāda melik ol ya‘nī ṭama‘uñı dünyādan kaṭ‘ idüb şehvetüñi¹²⁵ lezzetden ḡam‘ eyle zīrā ki melik ü ğanī ḡurriyete¹²⁶ istiġnādudur

ve ammā’l ismu’l-ḡāmis

el-Ḳuddūs¹²⁷

*ellezī teḡaddese ‘ani’l-eşbāhi zātuhu ve tenezzehet ‘ani’l-emşāli şıfātuhu*¹²⁸

ammā ma‘nāhu

Bilgi ki ism-i Ḳuddūs şol pādşāh-ı muḡaddesün nām-ı¹²⁹ muṭahharıdır ki zāt-ı şerīfi münezzeh oldı vehm ü ḡayāl-i-le ma‘lūm u ma‘rūf¹³⁰ olmadan ve vaşf-ı münīfi müberrā oldı ḡiss¹³¹ ü maḡāl-le mefhūm u mevşūf olmadan kendü zātında¹³² ‘uḡalā vu ‘arifūn¹³³ ‘āciz ü müteḡayyirūn¹³⁴ oldılar¹³⁵ ve kemāl-i şıfātında ezkiyā vu ‘ālimūn dembeste ü vālihūn olub ‘aciz u kuşurlarına mu‘terifūn oldılar ki¹³⁶ *el-‘aczu ‘an derki’l-idrāki idrākun*¹³⁷ ḡavl-i şiddīḡ-ı pākdür

limū’ellifihī āmma’l-naẓm¹³⁸

¹²² buyurdu ki: didi ki Y

¹²³ idüb: eyleyüb Y

¹²⁴ ve: Y nüshasında yoktur.

¹²⁵ şehvetüñi: Y nüshasında yoktur.

¹²⁶ ḡurriyete: āḡirete Y

¹²⁷ R 8^b; B 6^a; Y 5^b.

¹²⁸ “Ḳuddūs olan Allah ki zatı, benzerlerinden mukaddestir ve sıfatları misilden münezzehdir.”

¹²⁹ nām-ı: Y nüshasında yoktur.

¹³⁰ ma‘lūm u ma‘rūf: ma‘rūf u ma‘lūm Y

¹³¹ ḡiss: ḡüsn Y

¹³² kendü zātında: künh-i zātını fikr ü mülāḡaṭa dek Y

¹³³ ‘uḡalā vu ‘arifūn: ‘arifūn u ‘uḡalā Y

¹³⁴ müteḡayyirūn: müteḡayyirler Y

¹³⁵ oldılar: olub Y

¹³⁶ ki: B nüshasından yoktur.

¹³⁷ “O’nu idraktan āciz olduğunu bilmek, O’nu idrak etmektir.” Bu söz Hz.Ebu Bekir’e atfedilir.

¹³⁸ āmma’l-naẓm: R ve B nüshalarında yoktur.

İ' tişāmu'l-verā bi-ihsānike

‘Aceze’l-‘ārifūne ‘an şānike

Tub ‘aleynā feinnenā beşerun

*Mā ‘arefnāke haqqa ‘irfānike*¹³⁹

[9^a] ve ammā hāşşatuhu

Bilgil ki her kim¹⁴⁰ ki her gün vaqt-ı şabāhda yüz kerre yā Ẕuddūs dise Ḥaḳ Subḥāne ve Te‘ālā şıfāt-ı nā-sezādan ḳalbini muḳaddes ü pāk eyleyüb şıfāt-ı ḥamīde ve aḥlāk-ı pesendīde ile münevver ü muḫahhar u¹⁴¹ tābnāk eyleye

ve ammā ḥazzu'l-‘abdi minhu

Bilgil ki bu ism-i pākden naşīb-i bende-i ḥāk oldur ki lezāiz-i nefşāniyye ve şehevāt-ı ḥayvāniyyeden münezzeh ü pāk olub şöyle müstağraḳ-ı şevḳ-ı¹⁴² ḥālīḳu'l-eflāk ola ki¹⁴³ eger bāğ-ı cinānı ve ḥūr u ğilmānı aña ‘arz ideler iltifāt u ilticā¹⁴⁴ eylemeyüb temennā vü ricāsı vişāl-i mevlāsı ve müşāhede-i cemāl bā-kemāl-i¹⁴⁵¹⁴⁶ a‘lāsı ola ki *vucūhun yevmei ‘zin nāḍiratun ilā rabbihā nāziratun*¹⁴⁷ dur

ve ammā nazmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Oldurur Ẕuddūs kim oldı pāk

Küh-i zātın¹⁴⁸ bilmeden vehm ü ḥayāl

¹³⁹ İstenilenin verilecek olması senin ihsanındandır/Ârifler senin yaptığını anlamaktan âciz kaldılar/Tevbelerimizi kabul et çünkü bizler beşeriz/Biz seni hakkıyla tanıyamadık.”

¹⁴⁰ kim: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

¹⁴¹ u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴² müstağraḳ-ı şevḳ-ı: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴³ ki: **B** nüshasında yoktur.

¹⁴⁴ u ilticā: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁵ cemāl bā-kemāl-i: cemāl ve kemāl-i **B**

¹⁴⁶ cemāl bā-kemāl-i: bā-cemāl-i kemāl-i **Y**

¹⁴⁷ “Yüzler var ki o gün ışıl ışıl parlalar. Rabbine bakar.” Kıyâme 75/22-23

¹⁴⁸ küh-i zātın: küh ü zātın **B**

İrmedi hiss¹⁴⁹ ü taşavvur künhine

Oldı heb ‘ākıllaruñ ‘aqlı ‘ıķāl

Bilmedi bildüm diyenler Hāķķı hic

Bilmedüm diyenleriñdür bil kemāl

ve ammā hikāyetuhu

Mervīdür ki Hāzret-i İbrāhīm bin Edhem ķuddise sırruhu bir rāha revān olub giderdi nāgāh bir sekrāna tuş oldı ki ķārī‘ a-ı tārīķde mest [9^b] ü medhūş istifrāğ¹⁵⁰ itmiş yatur bī-hūş¹⁵¹ didüm ki ķanķı şūmuñ lisān-ı meyšūmı bu fetānuñ dehānına işābet idüb bu āfet ile mülevves ü murdār u nā-pāk itmiş hāl bu ki bu dehān niķe zamān eydi ki zıkr-i Raķmān ile muķaddes ü pāk idi¹⁵² pes hemān ol cüvānuñ dehānını yuyub pāk eyledi vaķtā ki cüvān-ı sekrān āfet-i sekrden ifāķat buldı ise İbrāhīm hāzretinün aña itdügi hıdmeti haber viriceķ hacālet ü nedāmet hāşıl olub tevbe ü tevfiķ u¹⁵³ ‘ibādete meşğül oldı ve Hāzret-i İbrāhīm vāķı‘ ada gördi ki hātif-i ğaybī aña dir ki yā İbrāhīm ķün ki anuñ dehānını bizüm eclimüzden ötüri¹⁵⁴ yuyub pāk eyledüñ pes biz daħı anuñ cenānını senüñ eclüñden ötüri muķahhar u münevver ü tābnāk eyledük ve tevbe ü tevfiķi aña refiķ idüb şırāt-ı müstākīmi tārīķ eyledük

ve ammā’l-ismu’s-sādis

es-Selām¹⁵⁵

*ellezī- selime’l-müslimün min ‘azābihi fi’l-cehīmi ve selleme ‘aleyhim biķavlihi
selāmun ķavlen min rabbi’r-rahīm*¹⁵⁶

ammā ma‘ nāhu

¹⁴⁹ hiss: hūsn Y

¹⁵⁰ istifrāğ: istiğrāk B

¹⁵¹ bī-hūş: bī-‘aql Y

¹⁵² idi: idüb Y

¹⁵³ u: Y nüshasında yoktur.

¹⁵⁴ bizüm eclimüzden ötüri: Y nüshasında yoktur.

¹⁵⁵ R 9^b; B 7^a; Y 6^b.

¹⁵⁶ “Selām olan Allah ki cehennemdeki azabından Müslümanları korudu ve ‘Rahim olan Rabden selām sözü vardır’ (Yāsın 36/58) sözüyle onlara selām verdi.”

Bilgil ki Selām ol¹⁵⁷ Pādşāh-ı¹⁵⁸ ‘Allāma dirler ki zāt-ı pāki sālīm ola¹⁵⁹ ‘ayb u noqşāndan ve şıfātı münezzeḥ ola sehv ü nisyāndan ve ef’ālī [10^a] muqaddes ola zulm u ‘udvāndan ve ‘ibād-ı mü’minine ‘adl ü dād-ı mübīn¹⁶⁰ idüb Cennet-i ‘Adnde anları mekīn eyleyüb melā’ike-i kirām ile anlara¹⁶¹ taḥıyyat ü selām eyleye ki buyurmuşdur *ve’l-melā’iketu yedḥulūne ‘aleyhim min külli bābin selāmun ‘aleyküm bimā şabartum feni’me ‘uḳbe’d-dār*

162

ve ḥāşşatuhu

Bilgil ki her ki bīmār¹⁶³ üzerine yüz kerre yā Selām dise¹⁶⁴ Ḥāzret-i Melik-i ‘Allām aña şıḥḥat in’ām¹⁶⁵ idüb cefāsını şafāya ve fütūrını sürūra mübeddel eyleye

ve ḥazzu’l-‘abdi minhu¹⁶⁶

Bilgil ki ism-i Selāmdan naşīb-i enām oldur ki şıfāt-ı ḥamīde ile muttaşıf ve aḥlāk-ı cemīle ile müteḥallik olub reh-i zulm u āzāre mürūr u güzār eylemeyüb cārı bu ıyḳandan emīn ola ve yed ü lisānından kimse¹⁶⁷ incinmeye

ve nazmuhu¹⁶⁸

(Fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün)

Oldurur taḥḳīḳ hem diñle selām

Ki oldı sālīm zātı her noqşāndan

Hem şıfātı ‘ayıbdan oldı berī

¹⁵⁷ ol: şol **Y**

¹⁵⁸ pādşāh-ı: pādşāha ki **Y**

¹⁵⁹ ola: olub **Y**

¹⁶⁰ dād-ı mübīn: dādı mübīn **B**

¹⁶¹ anlara: **B** nüshasında yoktur.

¹⁶² “Adn cennetlerine girecekler, atalarından, eşlerinden ve zürriyetlerinden salih olanlarla birlikte olacaklar. Melekler de her kapıdan yanlarına girip şöyle diyecekler: ‘Sabrettiğiniz için size selam olsun. Ahiret yurdu ne güzeldir!’” Ra’d 13/23-24

¹⁶³ ki bīmār: kim ḥaste **Y**

¹⁶⁴ maḥḥab: bīmār üzerine yüz kerre yā selām dise **R**.

¹⁶⁵ şıḥḥat in’ām: şıḥḥat ü in’ām **Y**

¹⁶⁶ ve ḥazzu’l-‘abdi minhu: ḥazzu’l-‘abdi minhu **Y**

¹⁶⁷ kimse: kimesne **Y**

¹⁶⁸ ve nazmuhu: nazm **Y**

Pāk oldı sehv-i-le nisyāndan

Kūnh-i¹⁶⁹ zātına irişmedi ‘uqūl

Ne melek ne daği ins ü cāndan

ve hikāyetuhu

[10^b] Mervīdūr ki ehl-i ‘irfāndan birinūñ çatında bir nā-dān bir insānı ğıybet itmege başladı ve ‘ārif daği aña didi ki ya fūlān hic bu senede küffār-ı Rūma ğazā itdūñ mi didi ki yok ve yā küffār-ı Hinde ğazā itdūñ mi didi yok ve yā küffār-ı Türke ğazā itdūñ mi didi yok pes ‘ārif eyitdi ki ey fūlān küffār-ı füccār a‘dā-yı dīn-i-ken elūnden sālīm̄ olalar yā niçün müsliim qardaşuñ dilūnden sālīm olmayalar¹⁷⁰

ve ammā’l-ismu’s-sābi‘

el-Mü’min¹⁷¹

*ellezī emine’l-mü’minüne min ‘azābihi bi‘ināyetihi ve necvā min en-nāri bihidāyetihi*¹⁷²

ve ma‘nāhu

Bilgil ki Mü’min luğatde şāhīde dirler ve Hāq Te‘ālā hazretine anuñ için şāhid dinildi ki vaḥdāniyyet-i zātına binefsihi kendü şehādet idüb böyle buyurdi ki¹⁷³ *shidallāhu ennehu lā ilāhe illā hū*¹⁷⁴ yāḥūd vāhibü’l-īmāndur mü‘minine mu‘tī’l-emāndur¹⁷⁵ muvaḥḥidīne irsāl-i rusul ile qullarını hidāyete ilter¹⁷⁶ ve inzāl-i kütüb ile bendelerini¹⁷⁷ cennete ilter ve ehl-i imāna ikrār u taşdıķı¹⁷⁸ refīķ idüb mazhar-ı hidāyet ü tevfiķ eyler

¹⁶⁹ kūnh-i: yine **Y**

¹⁷⁰ olmayalar: olmaya **R, B**

¹⁷¹ **R** 10^b; **B** 7^b; **Y** 7^a.

¹⁷² “Mümin olan Allah, Müminleri inayetiyle azabından kıldı ve onlar O’nun hidayetiyle ateşten kurtuldular.”

¹⁷³ vaḥdāniyyet-i zātına binefsihi kendü şehādet idüb böyle buyurdi ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁴ “Allah şehadet eyledi şu gerçeğe ki, başka tanrı yok, ancak O vardır. Bütün melekler ve ilim uluları da dosdoğru olarak buna şahittir ki, başka tanrı yok, ancak O aziz, O hakim vardır.” Âl-i İmrân 3/18

¹⁷⁵ mu‘tī’l-emāndur: ve mu‘tī’l-īmāndur **B**

¹⁷⁶ ilter: yilter **R, B**

¹⁷⁷ bendelerini: bendelerin **R, B**

¹⁷⁸ taşdıķı: taşdıķ **Y**

ve hāṣṣatuhu

[11^a] Bilgil ki¹⁷⁹ her kim¹⁸⁰ ism-i Mü'mini yazub kendüde bile götüre ve¹⁸¹ yāḥūd tilāvetine müdāvemmet eyleye Ḥazret-i Raḥmān¹⁸² anı şeyṭān şerrinden emīn idüb¹⁸³ beliyyāt u āfātdan metā^c-ı zāhir ü bāṭniyyesini¹⁸⁴ maşūn u maḥfūz eyleye

ve ḥazzu'l-‘abdi minhu

Bilgil ki ism-i Mü'minden ‘abd-i müslimūn naşibi oldur ki cümle maḥlūk ezāsından¹⁸⁵ āsüde olub ‘ibādullāhi va‘z u naşihat ile bāg-ı behište da‘vet eyleye ki me‘āmin-i ḥaḳīkī ve maḳām-ı emān ve¹⁸⁶ ḥuld-ı berīn ve ravza-ı cināndur *allāhümme’rzuḳnā biḥürmeti’l-ḳur’ān ve biḥaḳḳı ḥabībike muḥammedin seyyidi’l-insi ve’l-cān*¹⁸⁷

ve nazmuhu

(Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün)

Oldurur taḥḳīḳ Mü'min iy refīḳ

Kim ḥaḳīḳatde anuñdur emān

Mü'minini nārdan itdi emīn

Müşrikine nār için itdi mekān

Oldı şāhid vaḥdet-i zātına hem

Yerde gökde cümle eşyā bī-zebān

ve ḥikāyetuhu

¹⁷⁹ bilgil ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁰ kim: ki **R**

¹⁸¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸² Raḥmān: Ḥaḳ **Y**

¹⁸³ maḥlūk: ism-i mü'mini yazub kendüde bile götüre ve yāḥūd tilāvetine müdāvemmet eyleye Allāh anı şeyṭān şerrinden emīn ide **R**

¹⁸⁴ zāhir ü bāṭniyyesini: zahiri vü bāṭnişini **Y**

¹⁸⁵ ezāsından: ezā vü cevrenden **Y**

¹⁸⁶ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

¹⁸⁷ “Allah’ım Kur’an’ın hürmeti ve insanların ve cinlerin efendisi olan habibin Muhammed’in hakkı için bizi rızıklandır.”

Mervîdür ki kıyâmet kıpıcağ ve meydân-ı ‘araşâta maḥlûkât cem‘ olıcağ Cenâb-ı ‘İzzet cânibinden bir münâdî böyle nidâ ide ki her kim ki enbiyâdan bir nebînüñ ismi ile müsemmâdur ol kimse Dârü’s-Selâma dâhil olub [11^b] cennet-i civâruma vâşıl olsun pes enbiyâ ismi ile müsemmâ olan ne deñlü var ise cümle cennete gireler ve devlet ü ni‘metlere¹⁸⁸ ireler ve maḥşerde¹⁸⁹ zümre-i¹⁹⁰ mü‘minînden bir niçe tâ‘ife-i maḥzûnîñ olub bâkî ḥâllerin düşünüb¹⁹¹ ḳalalar pes anlara daḥi bir nidâ gele ki *men entüm* ya‘nî sizler kimlersiz cevâb vireler ki biz anlaruz ki ismümüz enbiyâ ismine muvâfiğ ve adumuz¹⁹² mürselîn adına muṭâbığ olmaduğı ecilden anlar ile¹⁹³ cennete bile giremedük ve nâz u ni‘mete bile¹⁹⁴ iremedük pes Hağ Subḥâne ve Te‘âlâ ve¹⁹⁵ ol vâhibü’l-luṭfı ve’l-‘aṭâ böyle nidâ ide ki iy ḳullarum ben mü‘minin ve siz daḥi mü‘min ḳullarumsız çün ki siz benüm ile adaş olduñuz pes siz daḥi benüm luṭfum ile yoldaş olduñuz imdi siz daḥi varuñ cennetüme girüñ ve ‘ıyş-ı ebedî ve tena‘um-ı sermedîde oluñ

ve ammâ’l-ismu’s-şâmin

el-Müheymin¹⁹⁶

*ellezî necâ’l-münâcî min heybetihi ve fâze’l-münâdî min ‘uḳûbetihi*¹⁹⁷

ma‘nâhu

Bilgi ki Müheymin-i Muṭlağ şol¹⁹⁸ Pâdşâh-ı Muḥaḳḳağdur ki ḳâyim ola maḥlûkâtı üzere¹⁹⁹ ve ḥâkim ola mevcûdâtı üzere ya‘nî a‘mâl u ef‘âllerine muṭṭali‘ olub erzâğ u

¹⁸⁸ ni‘metlere: ni‘mete **R, B**

¹⁸⁹ maḥşerde: maḥşer **Y**

¹⁹⁰ zümre-i: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹¹ bâkî ḥâllerin düşünüb: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

¹⁹² adumuz: ismümüz **Y**

¹⁹³ anlar ile: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁴ bile: daḥi **Y**

¹⁹⁵ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁶ **R** 11^b; **B** 8^a; **Y** 7^b.

¹⁹⁷ “Yakaranlar, Müheymin olan Allah’ın hiddetinden kurtuldular ve O’na nida edenler azabından kurtuldular.”

¹⁹⁸ şol: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁹ üzere: üzerine **Y**

acälllerine mütekeffil ola emrine imtişâl iden rahmete²⁰⁰ irişe [12^a] ve ictinâb iden zaḥmete yetişe

ḥāşşatuhu

Bilgil ki kuşluk zamânında her kim ki²⁰¹ ğusl-i-le pāk olub yüz kerre yâ Müheymin dise²⁰² Girdgâr-ı Hallâk ve Perverdgâr-ı Rezzâk anuñ bāḥnına ziyâ vu işrâk virüb ehl-i vişâl ve ḳavm-i telâkdan²⁰³ eyleye

ḥazzu'l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşîb-i bende-i za‘îf bu ism-i şerîfden oldur ki serâ’ir ü zemâ’ir derûnına mâlik ü vâlî olub ef‘âl ü aḥvâlini tedebbür ü tefekkür idüb sünen-i ḳavîm ve şer‘-i müstaḳîm üzre muḳîm ola

naẓmuhu

(Fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün)

Hem daḥi oldur Müheymin iy cüvân

Ki oldı ḳâyim ḥalkı üzre her zamân

Muḩᩤali‘ dūr anlaruñ her ḥâline

Virür erzâḳın dimez yaḥşı yaman

Ḥâfız u vâlidürür heb²⁰⁴ ‘ âleme

Ḥıfız ider âfâtdan mülkin o ḥân

ḥikâyetuhu

Mervîdür ki Ḥazret-i İbrâḥîm bin Edhem ḳuddise sırruhu bir gün otururken namâz

²⁰⁰ iden rahmete: idene rahmet **Y**

²⁰¹ her kim ki: **B** nüshasında yoktur.

²⁰² yüz kerre yâ Müheymin dise: yâ Müheymin dise yüz kerre **Y**

²⁰³ ehl-i vişâl ve ḳavm-i telâkdan: ehl ü vişâl ü telâkda **Y**

²⁰⁴ heb: her **Y**

kıldı çün ki namāzdan ferāgat itdi²⁰⁵ ayağın²⁰⁶ uzadub istirāhat itdi ve hātifden sırrına²⁰⁷ böyle nidā geldi ki *hākezā tucālisu'l-mülük* ya^c nī pādīşāhlarla böyle mi²⁰⁸ mücālese [12^b] eylersün ya^c nī Hāzret-i²⁰⁹ Hāğkuñ ādābını böyle mi gözedürsin ki ^cizzi-i huzūrında ayağñı²¹⁰ uzadursın ve²¹¹ meşāyih-i kibārdan niçe ehl-i i^ctibār bu ādāb ile müte³eddib olub āhir-i ^cömre dek pāylarını²¹² hālā vü melāda tavīl ü dirāz itmeyüb Hāzret-i Hāğdan²¹³ istiḥyā vu ihtirāz eylediler netekim Şeyḥ Cerīrīden ḳuddise sırruhu²¹⁴ menḳūldur ki hic tenhālarında daḫi mübārek ayaklarını²¹⁵ uzatmazlardı²¹⁶ aña didiler ki yā Şeyḥ bu tenhāda ḫod seni kimse gözetmez pes niçün ayağñı uzatmazsın buyurdı ki ḫıfz-ı ādāb²¹⁷ Melik-i Vehhāb²¹⁸ ile aḫlāğ-ı ulu³-elbābdandır ve ḫağğ-ı²¹⁹ Ḥüdā cümleden²²⁰ eḫağğ u evlādur²²¹

ve amma³-l-ismu³-t-tāsi^c

el-^cAziz²²²

ellezī zelle külle şey'in li^c izzetihī ve ^cazze külle ^cabdīn biḫidmetihī ²²³

ma^c nahu

Bilgil ki ^cAziz-i Mutlak oldur ki ḫicāb-ı kibriyā-y-la men^c ü maḫcüb²²⁴ olub hic bir eḫade mağlūb olmaya ve Cenāb-ı Hāzretine vüşüle hic bir ferd yol bulmaya illā meger yine kendü hidāyet idüb rāh-ı vişālini ^cabdine ^cināyet eyleye ve daḫi anuñ emşāl ü eşbāhı olmaya

²⁰⁵ ferāgat itdi: fāriğ olduğda **Y**

²⁰⁶ ayağın: ayağını **Y**

²⁰⁷ sırrına: sırrı-y-la **Y**

²⁰⁸ böyle mi: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰⁹ Hāzret-i: **Y** nüshasında yoktur.

²¹⁰ ayağñı: ayağ **Y**

²¹¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²¹² pāylarını: **Y** nüshasında yoktur.

²¹³ Hāğdan. Allāhdan **Y**

²¹⁴ Cerīrīden ḳuddise sırruhu: Cerīr ḳuddise sırruhudan **Y**

²¹⁵ ayaklarını: ayakların **Y**

²¹⁶ uzatmazlardı: uzatmazdı **R, B**

²¹⁷ ḫıfz-ı ādāb: ḫıfz u ādāb **Y**

²¹⁸ Melik-i Vehhāb: Melik ü Vehhāb **B, Y**

²¹⁹ ḫağğ-ı: **Y** nüshasında yoktur.

²²⁰ cümleden: cümle **Y**

²²¹ eḫağğ u evlādur: ḫağğ u evlādur **B**

²²² **R** 12^b; **B** 8^b; **Y** 8^a.

²²³ “Aziz olan Allah izzetiyle her şeyi zillete düşürdü ve hizmetiyle her kuluna izzet verdi.”

²²⁴ men^c ü maḫcüb: men^c-i maḫcüb **Y**

ki ʿabd-i gedā dergāh-ı Hüdāyı koyub bir bāba daḥi ilticā eyleye ve murādını bir melikden daḥi ricā eyleye belki [13^a] cümle eşyānuñ ricāsı ve maḫşūd u mültecāsı²²⁵ anuñ bāniī olub cemīʿ-i ʿālem ü ādemüñ daḥi²²⁶ pādşāh-ı ʿālī cenābı²²⁷ ol²²⁸ ola

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki²²⁹ kırk güne dek şabāḥ namāzından şoñra kırk kerre²³⁰ yā ʿAzīz dise Ḥaḫ Subḥāne ve Teʿālā²³¹ dünyāda²³² ve ʿuḫbāda anı bir eḫade muḫtāc eylemeyüb istiḡnā külāhını başına bir muraşşā²³³ cevheri²³⁴ tāc ide

ḥaẓẓuʿl-ʿabdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i ʿAzīzden oldur ki ʿibādullāha ehemm-i murād ki ḫayāt-ı ebediye irişüb bekā-yı sermediye yetişmekdür ve²³⁵ ol daḥi fazīleti²³⁶ iktisāb ile müyesser ider²³⁷ ki birisi²³⁸ feẓāʿil-i ʿilmiyye ve birisi²³⁹ kemālāt-ı ʿameliyyedür ve bu iki ḫaşleti taḫşīl ü tekmīl bābında saʿy-ı belig²⁴⁰ ve cidd-i cemīl eyleyüb ifāde ve istifāde emrinde āḫir-i ʿömre dek mücāhedede²⁴¹ ola²⁴² ki ṭarīḫ-ı Ḥaḫḫa vüşül ve rızā-yı Rabb-i ḫuşül mücāhedeye²⁴³

²²⁵ maḫşūd u mültecāsı: maḫşūd-ı mültecāsı **Y**

²²⁶ daḥi: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

²²⁷ pādşāh-ı ʿālī cenābı: pādşāhı ve ʿālī cenābı **Y**

²²⁸ ol: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

²²⁹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²³⁰ kırk kerre: **Y** nüshasında yoktur.

²³¹ Ḥaḫ Subḥāne ve Teʿālā: Ḥaḫ Teʿālā **Y**

²³² dünyāda: dünyā **Y**

²³³ muraşşā: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

²³⁴ cevheri: cevher **Y**

²³⁵ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²³⁶ fazīleti: fazīletini **Y**

²³⁷ müyesser ider: müyesserdür **Y**

²³⁸ birisi: biri **Y**

²³⁹ birisi: biri **Y**

²⁴⁰ saʿy-ı belig: saʿy u belig **Y**

²⁴¹ mücāhedede: mücāhede **Y**

²⁴² ola: ol **Y**

²⁴³ mücāhedeye: mücāhede ol ki **Y**

mevķūfdur ki²⁴⁴ buyurđı H̄azret-i H̄üdā-yı Rabbi'l-Ālemīn *vellezīne cāhedu fīnā*
*linehdiyennehum subulenā ve innallāhe leme'a'l-muhsinīn*²⁴⁵

naẓmuhu

(Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn)

Hem 'Azīz-i Muṭlaķ oldur iy cūvān

Cümle mevcūdata²⁴⁶ ol ġālib ola

[13^b] Cümleden ālī vü müstaġnī olub

Halk-ı 'ālem aña heb²⁴⁷ ṭālib ola

Zümre-i erbāb-ı ĩmān olanı

H̄azretine raḥmeti cālib ola

hikāyetuhu

Mervīdür ki Harūnū'r-Reṣīde bir kiři emr-i ma' ruf eyledi ve²⁴⁸ ol daḡi ġazabnāk olub
anuñ helākı ile emr eyledi ve didi ki bir hāneye koyuñ ve kapusını ṭaş ve kirec²⁴⁹ ile yapuñ²⁵⁰
pes emrini yerine getürdiler yarındası²⁵¹ gördiler²⁵² ol evüñ yanında bir bustān var-idi aña²⁵³
çıkmış 'ibādet-i Raḥmān eyler ve²⁵⁴ kapu yine kendü ḡālinde ṭurur²⁵⁵ Harūna bu kışşayı ḡaber
viricek o kişi ḡatına da' vet eyleyüb aña²⁵⁶ didi ki ey fülān seni bu evden ol bustāna kim

²⁴⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²⁴⁵ "Ama bizim yolumuzda cihad edenleri, elbette kendi yollarımıza eriřtireceġiz. Hiç řüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir." Ankebūt 29/69

²⁴⁶ mevcūdata: mevcūda **Y**

²⁴⁷ aña heb: heb aña **Y**

²⁴⁸ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²⁴⁹ ve kirec: **Y** nüshasında yoktur.

²⁵⁰ yapuñ: örün **Y**

²⁵¹ yarındası: irtesi gün **Y**

²⁵² gördiler: **Y** nüshasında yoktur.

²⁵³ bustān var-idi aña: bustāna **Y**

²⁵⁴ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²⁵⁵ kendü ḡālinde ṭurur: örülüdür **Y**

²⁵⁶ aña: **Y** nüshasında yoktur.

çıkardı didi ki ol kimse çıkardı ki beni bustāna koydı Harūn didi ki seni bustāna kim koydı²⁵⁷
eyitdi ki²⁵⁸ ol kimse koydı²⁵⁹ ki beni evden çıkardı²⁶⁰ ve Harūn bildi ki²⁶¹ ol ‘abd-i gedā
Mevlāsı ile āşināymış pes bir dābbeye bindürüb enşārına²⁶² emr eyledi ki şehir içini anuñla
tavāf idüb bir²⁶³ münādī nidā ide ki āgāh²⁶⁴ oluñ ki Harūn diledi ki bir ‘abdi zelīl²⁶⁵ ide ki²⁶⁶
Allāh²⁶⁷ anı ‘azīz itmiş pes kâdir olmayub tevbe nedāmetine²⁶⁸ mübādir oldı²⁶⁹

ve ammā’l-ismu’l-‘āşir

[14^a] el-Cebbār²⁷⁰

*ellezī ḥaşe‘a küllü cebbārin liheybetihi ve ḥaḍa‘a küllü ḳahhārin li‘azametihi*²⁷¹

ma‘nāhu

Bilgil ki Cebbār-ı Muṭlaḳ ol Pādşāh-ı Kebīrdür ki cābir-i küll-i kesīr ve muḡnī-yi
küll-i faḳīr ve muṭlaḳ-ı küll-i esīr ve müyesser-i küll-i ‘asīrdür meşiyet ü irādeyi cümle
eşyāya nāfız ü ḳāhir ve bir eḫad emrine muḫālefete kâdir degildür merhem-i luḫfı²⁷² her
mecrūhı işlāḫ eyler ve tiryāḳ-ı ‘atıfı her saḳīmi şaḫīḫ idüb ehl-i necāt ü necāḫ eyler ve
‘ināyetini aña cenāḫ²⁷³ eyler

ḥāşşatuhu

²⁵⁷ koydı: çıkardı Y

²⁵⁸ eyitdi ki: ol daḫi cevāb virdi ki Y

²⁵⁹ koydı: çıkardı Y

²⁶⁰ evden çıkardı: bir bustāna koydı Hārūn didi ki tekrār seni bustāna koyub evden çıkararı kimdir eve
koyandur didi ki Y

²⁶¹ ve Harūn bildi ki: Y nüshasında yoktur.

²⁶² bindürüb enşārına: süvār Y

²⁶³ tavāf idüb bir: tolaşdırub Y

²⁶⁴ āgāh: Y nüshasında yoktur.

²⁶⁵ zelīl: zelīli rezīl ide ki Y

²⁶⁶ ki: Y nüshasında yoktur.

²⁶⁷ Allāh: Allāh Te‘ālā Y

²⁶⁸ nedāmetine: ve nedāmete Y

²⁶⁹ oldı: eyledi Y

²⁷⁰ R 14^a; B 9^b; Y 8^b.

²⁷¹ “Cebbar olan Allah’ın heybetiyle tüm cebrediciler haşyet içinde kaldılar ve tüm kahrediciler
O’nun azametini boyun eğdiler.”

²⁷² merhem-i luḫfı: merhem ü luḫfı Y

²⁷³ cenāḫ: muḫtāc Y

Bilgil ki her²⁷⁴ ki²⁷⁵ müsebbe‘āt-ı ‘aşereden şoñra yigirmi bir kerre yā Cebbār dise
Perverdgār-ı Ğaffār hic bir zālīm ve merdüm-i āzāruñ elinde ‘āciz ü giriftār eylemeye

ḥaḏḏu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende-i günehkāruñ ism-i Cebbārdan oldur ki işlāḥ-ı mefāsīd-i
‘avāma sâ‘iy²⁷⁶ olub ve terk-i hevā ve āşāma dâ‘iy olub ḡulüb-i²⁷⁷ münkesire iḥsān u in‘ām²⁷⁸
ile cābir ve ezā-yı arāzil-i enāma şābır ola

naḏmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Oldurur Cebbār-ı Muṭlaḡ iy emīr

Ola luṭfi cābir-i cümle kesīr

[14^b] Her ‘asīre yūsriñi idüb ḡarīn

Ola fazlı muṭlaḡ-ı küll-i esīr

Feth idüb ebvāb-ı luṭfın²⁷⁹ ‘āleme

Ola cūdı muḡnī-yi küll-i faḡīr

ḥikāyetuhu

Mervīdür ki²⁸⁰ dinildi ki²⁸¹ şol kimsenüñ²⁸² ādābındandır ki bildi ki Vācibü’l-Vücūd-ı
Cabbār bir şāḥīb-i ‘azamet ve ehl-i iḡtidārdur ki eyitdi ki²⁸³ cebābire aña irişmez ‘uluvv-i
şānından ötüri ki²⁸⁴ mekāyid-i ekāsire aña²⁸⁵ yetişmez sümüvv-i sultānından ötüri bilür ki anuñ

²⁷⁴ her: her kim **Y**

²⁷⁵ her ki: **B** nüshasında yoktur.

²⁷⁶ sâ‘iy: mesâ‘iy **Y**

²⁷⁷ ḡulüb-ı: ḡılub **R, B**

²⁷⁸ iḥsān u in‘ām: in‘ām u iḥsān **B**

²⁷⁹ luṭfın: luṭfi **B**

²⁸⁰ Mervīdür ki: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

²⁸¹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²⁸² kimsenüñ: kimse **Y**

²⁸³ eyitdi ki: eydī-yi **Y**

²⁸⁴ ki: ve **Y**

²⁸⁵ aña: **Y** nüshasında yoktur.

gibi şāh-ı a^c lādan ^cabd-i gedāya irişmez illā cūd u in^c ām²⁸⁶ ve luṭf u ikrām mü'min ḳulına armağanı dünyāda ^cırfānı ve ^cuḳbāda ğufrānı ve cennetde rıdvānıdır ve her ki bildi ki Cebbār-ı A^c zam şol perverdgār-ı mu^cazzamdur ki muşliḳ-i umūr-ı ehl-i ^cālem ve münzil-i erzāḳ-ı benī ādemdür pes cemī^c-i emrini aña tefvīz eyleyüb cümle ef'ālinde aña tevekkül eyler ve cemī^c-i aḳvālinde aña tevessül eyler ḳillet-i mālından şikāyet itmez²⁸⁷ ve keşret-i ^cıyālinden nefret ü ḫacret eylemez belki istinādı iḫsānına ve i^ctimādı birrini pāyānına olur

ḫikāyet

Mervīdür ki bir faḳīr-i keşīrū'l-^cıyāle dıyḳ-ı me^c āş ve kesb-i māl ḫayli inkisār u infi'āl ve ıztırāb u iḫtilāl virdi āḫir anlardan ḳaçub gitdi vaḳtā ki şehirden ḳıḳdı aña bir şahıṣ istikbāl idüb didi ki iy fülān evümde bir²⁸⁸ ḳafeşde bir ḫayr var ve eger²⁸⁹ ḳuyudan şu iḫrāc idüb²⁹⁰ [15^a] ol mürġi ḫoyunca ıṣkā idesin saña bir dīnār i^c tā ideyin ve merd-i bī-kāruñ dīnāra ḳarārı ḳalmayub hemān mesrūru'l-bāl ol emre isti^c cāl eyledi ol ḳadar ki emr-i²⁹¹ ıṣkāda sa^c y u ihtimām idüb ḫül-ı nehār cidd-i tamām eyledi aṣlā müfīd olmayub ol mürġ-i ^caṣşanı reyyān itmege dermān bulmadı vaḳtā ki nehār pāyān buldı ve gündüz āḫir oldı pes recül-i dermendüñ dıyḳ-la şadırdı ḫoldı ve ol şahıṣ aña didi ki iy fülān ben insān degülem belki ben melekem ki ḫazret-i Raḫmān beni saña imtiḫāna gönderdi tā saña senüñ za^c fuñı bildüre ve derūnuñı yaḳīn ile ḫoldura çün ki sen bir ḫayrı ḳandurmaġa ḳādir olmayasın pes ^cıyāliñüñ²⁹² rızḳına nice ḳādir olursın dön ^cıyālüñ içine var ve anlardan ḳaçub eyleme firār ve rızḳı Allāḫdan iste ki *innehu ḫüve'r-rezzāḳu zü'l-ḳuvveti'l-metīn*²⁹³

ve'l-ismu'l-ḫādī ^caşer

el-Mütekebbir²⁹⁴

²⁸⁶ cūd u in^c ām: cūd-ı in^c ām **Y**

²⁸⁷ itmez: eylemez **B**

²⁸⁸ bir: **Y** nüshasında yoktur.

²⁸⁹ eger: egerçi **Y**

²⁹⁰ iḫrāc idüb: ḳıḳarur da **Y**

²⁹¹ emr-i: **Y** nüshasında yoktur.

²⁹² ^cıyāliñüñ: ^cıyālin **Y**

²⁹³ “Şüphesiz ki, rızık veren O sağlam kuvvet sahibi olan Allah'tır.” Zāriyāt 51/58 (*innehu* ayette

innallāhe diye geçmektedir)

²⁹⁴ **R** 15^a; **B** 10^b; **Y** 9^b.

*ellezī yahtaşşu zātuhu bi'l-kibriyā'i ve'l-‘izzeti ve mā ‘adāhu bi'l-ḥakāreti ve’z-zilleti*²⁹⁵

ma‘ nāhu²⁹⁶

Bilgil ki Kebīr şol Melik-i lā-Nazīrdür ki zātı maḥşuş oldı kibriyā vu celāle ve şifātı mensüb²⁹⁷ oldı kemāl ü cemāle ve mā‘ adā-yı Hüdā zillet ü ḥaḍāret ile giriftār u mübtelā oldı lākin kibriyā-yı ulūhiyyet ve ‘azamet-i rubūbiyyet iddi‘ā [15^b] vu irā’et ile degildür belki iktizā-yı ḥikmet istid‘ā-yı maşlahat iledür niẓām-ı ‘ālem ve²⁹⁸ intizām-ı umūr-ı benī ādem içün zāt-ı Bārī nefis-i emirde ‘azamet ü kibriyāyı muḳteẓā oldı ve her kimse ki nefesine ‘iṭimat-ı kibriyā²⁹⁹ iddi‘ā eyler rütbet-i ‘ubūdiyyetden ta‘addī vü ḥurūc idüb milket-i ulūhiyyete vülūc³⁰⁰ eyler pes Melik-i Qaḥhār anı nāra ilkā idüb ‘azāb-ı caḥīm ile giriftār eyler ki Rabb-ı Ğaḍbān ḥadiş-i ḳudsīsinde böyle beyān eyler ki buyurur³⁰¹ *el ‘azāmetu izārī ve’l-kibriyāu ridā’i femēn nāze‘anī fīḥimā feḳad elḳaytuhu fi’n-nār ve lā ubālī*³⁰² ya‘ nī kibriyā vu ‘azamet baña maḥşuş iki şifātdur her kim ki anlarda benüm ile müşāreket eyleye taḥḳīḳān nāruma ilkā idüb envā‘-ı ‘azābumla mübtelā eylerüm ve anuñ mu‘azzeb olmasından ḳayırmazam

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki ḥātūnı ile mücāma‘ atdan evvel yüz kerre yā Mütekebbir dise ve ba‘ dehu bismillāh diyüb cimā‘ itse³⁰³ Ḥaḳ Te‘ālā³⁰⁴ aña bir veled-i zī-ḥayā³⁰⁵ i‘ tā ide

²⁹⁵ “Mütekebbir olan Allah ki zatına kibriya ve izzeti, gayrısına hakirlik ve zilleti mahsus kıldı.”

²⁹⁶ **R** ve **B** nüshalarında ma‘ nāhu başlığı yoktur.

²⁹⁷ ve şifātı mensüb: **Y** nüshasında yoktur.

²⁹⁸ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²⁹⁹ ‘iṭimat-ı kibriyā: ‘azamet ü kibriyā **Y**

³⁰⁰ maṭlā: vülūc maşdardur düḥūl vezni üzere ? **R**

³⁰¹ buyurur: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³⁰² Kullanılan hadiste takdim-tehir yapılmıştır. Orijinali şöyledir: *el-kibriyā’u ridā’i ve’l-‘azāmetu izārī femēn nāze‘anī vāḥiden minhumā ḳazeftuhu fi’n-nār* “Azamet gömleğimdir ve kibriya kaftanımdır. Kim bu ikisinde benimle niza ederse onu ateşe atarım ve umrumda olmaz.” Süneni Ebu Dâvûd, IV, 59.

³⁰³ itse: ide **Y**

³⁰⁴ Ḥaḳ Te‘ālā: Ḥaḳ celle ve ‘alā **Y**

³⁰⁵ veled-i zī-ḥayā: zī-ḥayā veled **Y**

ḥazzu'l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşib-i bende ism-i Mütekebbirden oldur ki tekebbür ü³⁰⁶ tenezzüh eyleye şol nesneden ki ol nesne anuñ derūnını Ḥaḫ Te‘ālā fikrinden bīrūn eyleye³⁰⁷ ve lisānını zıkr-i Raḥmāndan³⁰⁸ dūn eyleye³⁰⁹ ve māsivā-yı Ḥūdādan bi'l-külliyē tenezzüh ü kibriyā idüb maḫşūd u münāsı hemān Mevlāsı³¹⁰ rızāsı olub dā'imā anuñ ḥıdmetine mülāzemet eyleye

[16^a] nazmuhu³¹¹

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Oldurur bil Mütekebbir iy fetā

Kim ola ol müsteḥaḫḫ-ı kibriyā

Ola hem lāyık celāl³¹² ü cāhe ol

Hem ola her fi' li ḥūb u bī-riyā

Ḥaḫka nisbet gerçi mezmūm oldı kibr

Ḥaḫka ammā oldı memdūḥ u revā

ḥikāyetuhu

Mervīdür ki ‘Ömer bin ‘Abdu'l-‘azīze ḫuddise sırruhu mektūb ile böyle i‘lām u beyān³¹³ eylediler ki oḡluñ bir ḥātem ittiḥāz eyledi ki ḫaşı biñ dirheme³¹⁴ oldı ol daḫi oḡluna³¹⁵

³⁰⁶ ü: **Y** nüshasında yoktur.

³⁰⁷ eyleye: **Y** nüshasında yoktur.

³⁰⁸ zıkr-i Raḥmāndan: zıkr ü Raḥmāndan **Y**

³⁰⁹ eyleye: eyleyüb **Y**

³¹⁰ Mevlāsı: verāsı **Y**

³¹¹ nazmuhu: nazm **Y**

³¹² celāl: cemāl **Y**

³¹³ u beyān: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³¹⁴ dirheme: dirhem kıymete **Y**

³¹⁵ oḡluna: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

mektüb gönderüb³¹⁶ didi ki baña bu³¹⁷ haber vâşıl oldı ki³¹⁸ sen rāh-ı isrāfa dāhıl olmışsın³¹⁹ ve biñ dirheme bir faşş-ı hâtem eylemişsin³²⁰ imdi eger³²¹ benüm rızāmı isterseñ³²² ol hâtemi bey^c eyle³²³ ve anuñ behāsı ile biñ faķiri³²⁴ işbā^c idüb toyla³²⁵ ve bir hadīd-i çinīden bir³²⁶ hâtem idinüb bu pendı anuñ üstinde raķam eyle ki³²⁷ *rahimallāhu ‘abden ‘alime ķadrehu ve lem yetecāvez tavrāhu feraħmetullāhi ‘aleyh*³²⁸

ve ismu’s-şānī ‘aşer³²⁹

el-Ĥālīķ³³⁰

ve’s-şālisü ‘aşer

el-Bārī³³¹

ve’r-rābi’ u ‘aşer

[16^b] el-Muşavvir³³²

ma’ nāhā

*elĥālīķ’ullezī ĥalāķa’l-ĥālķa fī’z-żulmeti şümme raşşe ‘aleyhimu’n-nüre bi’r-raħmeti el-bārī’ullezī berā’e’n-nesemete ve kasseme’l-ķısmete el-muşavvirullezī yuşavvirekum fī’l-erĥāmi keyfe yeşā’ ĥasbe mā ĥakemet bihi’l-ĥikmetu ve aķtedat bihi’l-maşlahatu*³³³

³¹⁶ gönderüb: yazub Y

³¹⁷ bu: bir Y

³¹⁸ oldı ki: olub sem^c ime ilķā olundı Y

³¹⁹ olmuşsın: olub Y

³²⁰ ve biñ dirheme bir faşş-ı hâtem eylemişsin: B nüshasında yoktur.

³²¹ ve biñ dirheme bir faşş-ı hâtem eylemişsin imdi eger: Y nüshasında yoktur.

³²² rızāmı isterseñ: rızām saña lāzım ise Y

³²³ eyle: Y nüshasında yoktur.

³²⁴ anuñ behāsı ile biñ faķiri: behāsını biñ faķire birer dīnār Y

³²⁵ idüb toyla: Y nüshasında yoktur.

³²⁶ hâtem: Y nüshasında yoktur.

³²⁷ idinüb bu pendı anuñ üstinde raķam eyle ki: peydā ve düzdürüb bu kelāmları ol mihr қаşına yazdurub parmağına тақınasın ola kelām budur Y

³²⁸ “Haddini bilen ve aşmayan kuluna rahmet eder.” Bu söz Hz.Ali’ye atfedilir.

³²⁹ ve ismu’s-şānī ‘aşer: ve ammā’l-ismu’s-şānī ‘aşer Y

³³⁰ R 16^a; B 11^a; Y 10^a.

³³¹ R 16^a; B 11^a; Y 10^a.

³³² R 16^b; B 11^a; Y 10^a.

³³³ “Hālīķ olan Allah ki mahlūkātı karanlıkta yarattı, sonra onların üzerine rahmetle nur saçtı. Canları yaratan ve payları bölüştürendir. ‘O Musavvir ki rahimlerde size dilediği gibi şekillendirir.’ (Âl-i İmrân 3/6) Hikmetiyle hükmettiği hasebince ve maslahatın iktiza ettiğiince.”

ve ba‘zı insān böyle zann u gümān eyledi ki bu üç isim müterādifetü’l-ma‘nā olub cümlesinüñ fehvāsı hālk ve ihtirā‘ a rāci‘ ola ammā yenbaġı budur ki³³⁴ böyle olmaya zīrā ki³³⁵ her bārīke Bārī Te‘ālā bir şey ‘ademden vücūda iħrāc itmek dileye evvelen anı taqđır eyler ve şāniyyen ol taqđire muvāfiķ icād eyler ve³³⁶ şālisen ol icāddan şoñra bir şūret ile muşavver eyler pes Bārī Te‘ālā muķadder ve³³⁷ eşyā olduġı ħayşiyyet ile hālīķdur ve daġı³³⁸ muħteri‘-i arz u semā³³⁹ olduġı sebebden bārīdür³⁴⁰ ve ba‘de’l-icād ve’l ihtirā‘ şuver-i muħtera‘ ātı aħsen-i tertīb ile mürettib olduġı cihetden muşavvirdür *fetebārekallāhu aħsenu’l-hālīķin*³⁴¹

ħāşşatuhā

Bilgil ki her kim ki gicelerde yā Hālīķ ismini³⁴² çok oķusa³⁴³ Perverdgār-ı Hālāķ³⁴⁴ bir melek hālk idüb aña emr eyleye³⁴⁵ ki tā rüz-ı kıyāmete dek³⁴⁶ anuñ içün Hāķ Te‘ālāya³⁴⁷ ‘ibādet ide ve şevābını yevm-i³⁴⁸ ‘uķbāda aña vire ve her kim ki bir heftede yüz kerre yā Bārī dise Hāķ Te‘ālā anı ķabrinde³⁴⁹ tenhā ķomaya³⁵⁰ [17^a] ve her kim ki anuñ ‘avratı ‘aķīme olub andan veled gelmesine³⁵¹ lāyīķdur ki şā’im olub ħin-i iftārda yigirmi bir kerre yā Muşavvir

³³⁴ budur ki: **Y** nüshasında yoktur.

³³⁵ ki: **Y** nüshasında yoktur.

³³⁶ ve: **Y** nüshasında yoktur.

³³⁷ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³³⁸ daġı: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³³⁹ muħteri‘-i arz u semā: muħteri‘ ü arz u semā **Y**

³⁴⁰ bārīdür: bārīdürür **Y**

³⁴¹ “Sonra nutfeyi bir alaka yarattık, derken o alakayı bir mudga yarattık, derken o mudgayı bir takım kemik yarattık, derken o kemiklere bir et giydirdik, sonra onu diġer bir yaratık olarak teşekkül ettirdik. Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah, pek yücedir.” Mü’minûn 23/14

³⁴² ismini: ism-i ‘aẓīmını **Y**

³⁴³ çok oķusa: çok çok oķursa **Y**

³⁴⁴ Perverdgār-ı Hālāķ: Hālāķ-ı Perverdgār **Y**

³⁴⁵ eyleye: ide **Y**

³⁴⁶ dek: deġin **Y**

³⁴⁷ Hāķ Te‘ālāya: Hāķķa **Y**

³⁴⁸ yevm-i: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³⁴⁹ anı ķabrinde: ķabrinde anı **Y**

³⁵⁰ maṭlab: heftede yüz kerre yā Bārī dise hāķ te‘ālā anı ķabrinde tenhā ķomaya **R**

³⁵¹ anuñ ‘avratı ‘aķīme olub andan veled gelmesine: evlād isteyüb ‘ıyāl toġursa **Y**

diye³⁵² ve hem³⁵³ bu ismi yazub şuya koyub ol şudan içe ve³⁵⁴ bir hefte buña böyle³⁵⁵ müdâvemet ü mülâzemet³⁵⁶ ide³⁵⁷ inşâ'allah er-Raḥmân³⁵⁸ fermân-ı Hüdâ-yı Hallâk³⁵⁹ ile aña³⁶⁰ bir ferzend-i nîkû-aḥlâk müyesser ola³⁶¹

ve ḥazzu'l-'abdi minhâ³⁶²

Bilgil ki naşîb-i bende bu esmâ-i³⁶³ şerîfeden oldur ki 'acâyib-i arazîn ü semâvâta ve şuver-i kâ'inât ve hey'ât-ı maḥlûkâta nazar idüb her bir varakdan niçe sebaḫ alub vaz'-ı şâni' de 'ibret-bîn³⁶⁴ olub *fetebârekallâhu aḥsenu'l-ḥâliḳîn*³⁶⁵ diye ki³⁶⁶ nazar-ı hüşyârda daḫi³⁶⁷ her varak-ı eşcâr ve³⁶⁸ ma'rifet-i Kirdgârı ızhâr ve kudret-i Perverdgârı âşkâr eyler ki dinilmişdür beyt

*Berk-i dirâhtân-ı sebz der nazar-ı hüşyâr*³⁶⁹

*Her varakî defteri ma'rifet-i kirdgâr*³⁷⁰³⁷¹

ve nazmuhâ³⁷²

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

Hâliḳ u Bârî Muşavvir oldurur

³⁵² diye: diyüb Y

³⁵³ hem: Y nüshasında yoktur.

³⁵⁴ içe ve: içüb Y

³⁵⁵ buña böyle: böylece Y

³⁵⁶ ü mülâzemet: R ve B nüshalarında yoktur.

³⁵⁷ ide: eyleye Y

³⁵⁸ er-Raḥmân: R ve B nüshalarında yoktur.

³⁵⁹ fermân-ı Hüdâ-yı Hallâk: fermân-ı Hüdâ Y

³⁶⁰ aña: Y nüshasında yoktur.

³⁶¹ nîkû-aḥlâk müyesser ola: nîkû- ḥaşlet vühûş-ṭabî' at veled-i pāk zuhûr u ḥaşıl olsa Y

³⁶² ve ḥazzu'l-'abdi minhâ: ḥazzu'l-'abdi minhu Y

³⁶³ esmâ-i: ism-i B

³⁶⁴ 'ibret-bîn: 'ibret-pezir Y

³⁶⁵ “Sonra nutfeyi bir alaka yarattık, derken o alakayı bir mudga yarattık, derken o mudgayı bir takım kemik yarattık, derken o kemiklere bir et giydirdik, sonra onu diğeri bir yaratık olarak teşekkül ettirdik. “Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah, pek yücedir.” Mü'minûn 23/14

³⁶⁶ diye ki: Ḥaḫ celle ve 'alâya taḥsîn ü ḥamd birle

³⁶⁷ daḫi: R ve B nüshalarında yoktur.

³⁶⁸ ve: R ve B nüshalarında yoktur.

³⁶⁹ Şeyḫ Sâdî maṭlab: berk-i dirâhtân-ı sebz der nazar R

³⁷⁰ İkinci mısraın doğrusu şu şekildedir: *Her varakeş defteri est ma'rifet-i kirdgâr*

³⁷¹ “Ağaçların yeşil yaprakları gönül gözleri açık olan kişiler için Allah'ın kudretini, büyüklüğünü, yaratma gücünü anlatan birer defter gibidir.” Sadî'nin *Gülistân* adlı eserinde geçen bir beyittir.

³⁷² ve nazmuhâ: ve nazmuhâ beyt Y

Oldı taq̄d̄iri-y-le anuñ k̄a 'ināt

Küllī vü cüzvī kebīr ü³⁷³ ger haq̄ir

Nūri vu nārına varsa mümkināt

Eyledi ĩcād 'ademden cümlesin

Geldi şahrā-yı vüçüda cümle zāt

ve hikāyetuhā

Kaçan 'abd-i za'if bilse ki Mevlā-yı Laṭīf anı ṭurāb-ı keşīfden yaratdı [17^b] ve daḥi şey'-i mezkūr degil iken insān-ı meşhūr eyledi pes daḥi buyurur³⁷⁴ *ve fī enfusekum efelā tubşirūn*³⁷⁵ āyetinüñ maẓmūnı ile nefsinı hevācis-i kibriyādan maşūn idüb bu ma'nāyı iz'ān ide ki anuñ ki ibtidāsı³⁷⁶ nuṭfe-i meẓire ve intihāsı cīfe-i ḳazire olub ve kendüsi daḥi bu mābeynde ḥāmil-i 'azire ola aña tevāzu' u tezellül ü inkisārdan ḡayrı ne kār olur ıṣrār-ı 'ıṣyān mūcib-i ḥirmān ve müstevcib-i ḥezelān olur ve i'tirāf-ı zūnūb müstelzim-i setr-i 'uyūb³⁷⁷ ve sebeb-i ḡufrān olur ve ḳıṣṣa-ı Ādem ü şeyṭān bu ḥuṣūşa³⁷⁸ ḥüccet ü bürhān ehl-i 'irfāna kāfī vehmāndur ve kemāl-i kerem-i Raḥmānı iz'ān³⁷⁹ idegöre dünyāda me'āşı ü āşāmiñi fāş idüb rüsvā-yı enām itmedi pes ḥayā vu tevāzū'yı zād idüb meskenet ü 'ubūdiyyet ile memleket-i dili ma'mūr u ābād ile mercūdur ki Perverdgār-ı 'Allām ve Zü'l-İn'ām ve³⁸⁰ yevm-i tenādda ruus eşhād üzre rüsvā-yı enām idüb ma'ān-ı³⁸¹ ḥāşş u 'ām itmeye netekim ba'zı hikāyātde gelmişdür şāḥib-i ḥayādan ba'zını rü'yāda görüb didiler ki Allāh saña ne işledi didi ki³⁸² Allāh

³⁷³ ü: **Y** nüshasında yoktur.

³⁷⁴ daḥi buyurur: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³⁷⁵ “Kendi nefislerinde nice ibretler vardır. Hiç görmüyor musunuz?” Zâriyât 51/21

³⁷⁶ ide ki anuñ ki ibtidāsı: idüb **Y**

³⁷⁷ 'uyūb: 'uyūbdandır **Y**

³⁷⁸ ḥuṣūşa: ḥuṣūs için **Y**

³⁷⁹ iz'ān: **Y** nüshasında yoktur.

³⁸⁰ ve: **B** nüshasında yoktur.

³⁸¹ ma'ān-ı: muṭlaq-ı **Y**

³⁸² ki: **Y** nüshasında yoktur.

Te‘ālā beni öñinde tırķurdı³⁸³ ve kitābumı sağ yanumdan virdürdi³⁸⁴ vaķtā ki³⁸⁵ kitābuma nazār itdüm ve zünüb-ı ‘ıŝyānuma güzār itdüm³⁸⁶ pes Hāzret-i Hāķdan istiħyā idüb oķumaķdan hāzer itdüm ve³⁸⁷ Cenāb-ı ‘İzzetden hıķāb böyle³⁸⁸ geldi ki iy ķulum elbette oķumaķ gereksin didüm ki yā Rab [18^a] beni rüsvāy eyleme buyurdı ki iy ķulum irtikāb-ı ‘ıŝyān³⁸⁹ zamānında istiħyā itmeyüb mürtekib-i günāh u ‘ıŝyān³⁹⁰ olduñ³⁹¹ ve benüm³⁹² luķfu u ‘ināyetümi³⁹³ ol demde saña³⁹⁴ penāh idüb seni rüsvā itmedüm ve³⁹⁵ elān ki istiħyā vu hıcab³⁹⁶ idersin ben seni nice rüsvāy iderüm

el-ismu’l-hāmisu aşer

el-Ġaffār³⁹⁷

*ellezī izā tābe’l-‘abdu mine’z-zünūbi yemħū’l-ħaķāyā ve yesturu’l-‘uyūbe*³⁹⁸

ma‘nāhu

Bilgil ki Ġaffār ŝol Perverdgār-ı Settārdur ki cemīli ızhār ve ķabīhi ızmār eyler ve cümle-i ķabāyılı ve³⁹⁹ ‘uyūbdandur me‘āŝi ve zünüb ki edyāl-i ‘ināyeti⁴⁰⁰ birle setr eyledi

³⁸³ tırķurdı: tırģurub **Y**

³⁸⁴ virdürdi: virdi **Y**

³⁸⁵ vaķtā ki: ben de **Y**

³⁸⁶ kitābuma nazār itdüm: günāhuma güzār eyledüm **Y**

³⁸⁷ oķumaķdan hāzer itdüm ve: oķumadum **Y**

³⁸⁸ böyle: **Y** nüshasında yoktur.

³⁸⁹ irtikāb-ı ‘ıŝyān: irtikāb **B**

³⁹⁰ u ‘ıŝyān: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³⁹¹ olduñ: olub **Y**

³⁹² benüm: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³⁹³ luķfu u ‘ināyetümi: luķfumu **R, B**

³⁹⁴ demde saña: evķātda **Y**

³⁹⁵ ve: **Y** nüshasında yoktur.

³⁹⁶ vu hıcab: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

³⁹⁷ **R** 18^a; **B** 12^a; **Y** 11^a.

³⁹⁸ “Kul günahlarından tevbe ettiğinde Gaffar olan Allah onun hatalarını siler, ayıplarını örter.”

³⁹⁹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁰⁰ edyāl-i ‘ināyeti: edyāl ol ‘ināyeti **Y**

dünyâda ve ifdâl ü nuşreti birle ğafr eyledi   u bâda ki⁴⁰¹ *innallâhe yeĝfiru'z-zünûbe cemî'an innehu hüve'l-ĝafûru'r-raĥîm*⁴⁰²

ĥâşşatuhu

Bilgil ki her kim ki⁴⁰³ namâz-ı Cum' ayı eda itdükden şoñra⁴⁰⁴ yüz kerre *yâ Ğaffâru iĝfirlî zünûbî*⁴⁰⁵ dise⁴⁰⁶ Ĥaĥ Te'âlâ anı dünyâda merzûķinden eyleyüb⁴⁰⁷ ve   u bâda⁴⁰⁸ maĝfûrinden ve mestûrinden⁴⁰⁹ ide⁴¹⁰

ĥazzu'l-  abdi minhu⁴¹¹

Bilgil ki naşîb-i bende-i güneĥkâr ism-i Ğaffardan oldur ki her fi'li-nâ-sezâ ki kendü anı nâsdan pinhân iderdi hem- onân mü'min  ardaşından⁴¹² daĥi görse pinhân eyleye⁴¹³

[18^b] nazmuhu

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

Hem daĥi Ğaffâr ol ĝâfirdürür

Her  abiĥi setr ider ĝufrân ile

Her cemîli eyleyüb ol âşkâr

Zenbin örter müznibiñ iĥsân⁴¹⁴ ile

⁴⁰¹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁰² "De ki: "Ey haddi aşarak nefislerine karşı israf etmiş olan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Cünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir." Zümer 39/53

⁴⁰³ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁰⁴ namâz-ı Cum' ayı eda itdükden şoñra: Cum'a namâzın  ılıb **Y**

⁴⁰⁵ "Ey Ğaffâr, günahlarımı bağışla."

⁴⁰⁶ dise: diye **Y**

⁴⁰⁷ eyleyüb: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴⁰⁸ ve   u bâda: âĥiretde daĥi **Y**

⁴⁰⁹ ve mestûrinden: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴¹⁰ maţlab: yâ ĝaffâru iĝfirlî zünûbî dise ĥaĥ te'âlâ anı dünyâda merzûķinden ve   u bâda maĝfûrinden ide **R**

⁴¹¹ ĥazzu'l-  abdi minhu: ĥazzu'l-  abd **Y**

⁴¹²  ardaşından:  arındaşından **B**

⁴¹³ eyleye: iderdi **Y**

⁴¹⁴ iĥsân: ĝufrân **Y**

Seyyi 'atı hem ider tebdil ol

Hasenata lutf-ı bi-payan ile

hikayetuhu

Mervidur ki Hazret-i Risalet sallallahu aleyhi vesellem böyle hikayet eyledi ki yevm-i kıyamet olıcağ bir günehkari⁴¹⁵ Perverdgâr⁴¹⁶ nara emr ide vaktâ ki⁴¹⁷ sulus-i tariqa guzer ide⁴¹⁸ ardına dönüb nazâr ide⁴¹⁹ ve nisf-ı tariqa varıcağ yine nazâr ide ve sulusân-ı tariqa varıcağ yine nazâr ide⁴²⁰ pes Hağ Te'âlâ anı⁴²¹ 'izz-i huşurına ihzâr idüb andan istifsâr eyleye ki⁴²² ey kulum niçün ol üç mağâmda arduña dönüb⁴²³ bağduñ diye ki yâ Rab vaktâ ki sulus-i tariqa yitdüm bu⁴²⁴ kavlı-i kadimüni tezekkür itdüm ki⁴²⁵ *ve rabbuke'l-gafuru zü'r-rahmeti*⁴²⁶ didüm ki ola ki⁴²⁷ Rabb-ı Gafur beni mağfûr eyleye vaktâ ki⁴²⁸ nisf-ı tariqa yitdüm⁴²⁹ bu kavlı-i kerimüni⁴³⁰ tedebbür ü tefekkür⁴³¹ eyledüm ki *ve men yağfiru'z-zünube illallahu*⁴³² didüm ki

⁴¹⁵ Hazret-i Risalet sallallahu aleyhi vesellem böyle hikayet eyledi ki yevm-i kıyamet olıcağ bir günehkari: **Y** nüshasında yoktur.

⁴¹⁶ Perverdgâr: Perverdgâr-ı Muğlak **Y**

⁴¹⁷ vaktâ ki: gider iken **Y**

⁴¹⁸ guzer ide: **Y** nüshasında yoktur.

⁴¹⁹ dönüb nazâr ide: bağa **Y**

⁴²⁰ nazâr ide ve sulusân-ı tariqa varıcağ yine nazâr ide: ardına bağa **Y**

⁴²¹ anı: **Y** nüshasında yoktur.

⁴²² andan istifsâr eyleye ki: lutf u keremi ve 'inâyet-i fazlı ile istifsâr idüb şora ki **Y**

⁴²³ niçün ol üç mağâmda: bir kaç kere niçün dönüb ardına **Y**

⁴²⁴ diye ki yâ Rab vaktâ ki sulus-i tariqa yitdüm bu: hikmeti ne ola ol mücrim 'ışyân şahibi kul diye kim yâ Rabbenâ sulus-i tariqde bağdum şol **Y**

⁴²⁵ itdüm ki: itdüm ki kelâm-ı kadiminde ve naşş-ı keriminde buyurur **Y**

⁴²⁶ "Bununla beraber rahmet sahibi olan Rabbin çok bağışlayıcıdır, tevbe eden kullarına rahmeti boldur. Eğer Allah, işledikleri günahlar yüzünden onları hemen cezalandıracak olsaydı, onlara hemen azab ederdi. Fakat onlara vaad edilen bir zaman vardır ki, o geldiğinde Allah'ın azabından bir kurtuluş yeri bulamazlar." Kehf 18/58

⁴²⁷ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁴²⁸ eyleye vaktâ ki: ide **Y**

⁴²⁹ yitdüm: vardığumda **Y**

⁴³⁰ kavlı-i kerimüni: bu âyet-i kerime-i daği **Y**

⁴³¹ ü tefekkür: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴³² "Ve onlar çirkin bir günah işledikleri, yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah'ı hatırlayarak hemen günahlarının bağışlanmasını dilerler. Allah'tan başka günahları kim bağışlayabilir? Bir de onlar, bile bile, işledikleri günah üzerinde ısrar etmezler" Âl-i İmrân 3/135

ola ki⁴³³ Rabb-ı Raḥmān⁴³⁴ baña iḥsān u kerem⁴³⁵ idüb ‘iṣyānumı ğufrān ide vaḳtā ki sülüsān-ı
ṭarīḳa yitdüm⁴³⁶ bu ḳavl-i ‘azīmüni tefekkür itdüm ki *ḳul yā ‘ibādīyellezīne esrefū ‘alā
enfüsihim lâtaḳnaḩū min raḩmetillāhi*⁴³⁷ pes ṭama‘ um ğufrān ki ve ümīdüm [19^a] iḥsān ki daḩi
ziyāde ü⁴³⁸ firāvān oldı

beyt⁴³⁹

(Mef’ülü mefā’ ilü mefā’ ilü fe’ülün)

‘İṣyānuma baḳub baña nārı itme cezā

Bir ḳaṭre meniden ne gelür saña sezā

Lāyık baña ‘iṣyān saña ğufrāndur İlāhī

‘Afv eyle Őuḩum zēnbümi maḩv eyle ḩüdā yā⁴⁴⁰

ve ḩaḩ Subḩāne ve Te‘ālā diye ki iy ḳulum çün ki zēnbüne i‘tirāf idüb ‘afvumı ricā
eyledüñ taḩḩıḩan ğünāhuñı yarlığadum ve Őuḩuñdan geḩdüm dār-ı cennātüm iḩre ḩür u ğılmān
ile⁴⁴¹ seyrān eyle

el-ismu’s-sādısu ‘aşer

el-ḩahhār⁴⁴²

*ellezī ḩahara’l-‘ibāde bi’l-mevti ve’l-fenā ve teferrede bi’l-ḩayāti ve’l-beḩā*⁴⁴³

⁴³³ ola ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁴³⁴ Rabb-ı Raḩmān: Rabbü’l-Raḩmān **Y**

⁴³⁵ u kerem: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴³⁶ yitdüm: vardum **Y**

⁴³⁷ “De ki: “Ey haddi aşarak nefislerine karşı israf etmiş olan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümid kesmeyin. Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.”
Zümer 39/53

⁴³⁸ ziyāde ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁴³⁹ beyt: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴⁴⁰ Manzume **R** nüshasında tashih kaydıyla derkenarda, **B** ve **Y** nüshalarında metnin içinde yer almaktadır.

⁴⁴¹ ile: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁴² **R** 19^a; **B** 13^a; **Y** 12^a.

⁴⁴³ “Kahhar olan Allah ki kullarını ölüme ve fenaya mecbut etti. Hayata ve bekaya yalnızca O sahiptir.”

ma' nāhu

Bilgil ki ahhār Őol PādŐāh-ı Cebbārdur ki⁴⁴⁴ zuhūr-ı cebābireyi bī-asm u ahr idüb eyādī-yi ekāsireyi a' u kesr eyler ve mülkine nizā' idenüñ memleketin ahr-ı-la⁴⁴⁵ nez' idüb elinden alur ve⁴⁴⁶ dembeste ü ayrān alur

āŐŐatuhu

Bilgil ki her kim ki vat-i seerde yā ahhāri⁴⁴⁷ ok⁴⁴⁸ dise a Te' ālā maabbet-i dūnyāyı anuñ gönlinden dūr idüb maabbet-i ' ubā ile ma' mūr eyleye⁴⁴⁹

azzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naŐīb-i bende ism-i ahhārdan oldur ki *inne'Ő-Őeytāne leküm 'aduvvun feettehizūhu 'aduvven*⁴⁵⁰ fehvāsınca Őeytāni⁴⁵¹ ' adüv ittiāz idüb emrine muvāfaat eyleyüb ükmine muālefet eyleye ve a' dāyı ' adüv-i insān ki⁴⁵² nefsi emmāre ya' nī ve tuyāndur [19^b] anuñ azab u Őehvetini ilm ve anā' at ile teskīn idüb mekrinden emīn ola

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Oldurur ahhār kim ahr eyleyüb

ıŐm ile a' dāların pā-māl ider⁴⁵³

Her ki emrin utmaya ide ' inād

Nāra oyub boynına alāl ider

Nehyine her kim ki ola mürtekib

⁴⁴⁴ PādŐāh-ı Cebbārdur ki: PādŐāhdur ki cebbār-ı muladur **Y**

⁴⁴⁵ ahr-ı-la: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁴⁶ alur ve: alub **Y**

⁴⁴⁷ ahhāri: ahhār ismini **Y**

⁴⁴⁸ ok: ok ok **Y**

⁴⁴⁹ eyleye: ide **Y**

⁴⁵⁰ “Őüphanisiz Őeytan size dūŐmandır. Siz de onu dūŐman tutun. O, etrafına toplanan taraftarlarını ancak cehennemliklerden olsunlar diye davet eder.” Fātır 35/6

⁴⁵¹ Őeytāni: Őeytān **Y**

⁴⁵² ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁵³ ider: idüb **Y**

ḥikāyetuhu

Mervīdūr ki Nemrūd ṭaḡı 'asker-i firāvān cem' idüb Ḥazret-i İbrāhīm 'aleyhi's-selāma⁴⁵⁴ böyle i' lām eyledi ki şol⁴⁵⁵ Rabbūn ki nāsı aña da' vet idersin di aña ki bugün gelsün anuñ-la muḥārebe ü muḳātele⁴⁵⁶ idelüm pes Ḥazret-i İbrāhīm Perverdgār-ı 'Alīme nidā idüb didi ki İlāhī sen 'alīm ve⁴⁵⁷ semī' sin ki bu kelb-i nā-pāk ü a'ḳūruña ma'ḳūle güftār-ı nā-sezāya iḳdām idüb cesūr oldı pes Ḥaḳ Te'ālā Cebrā'ile emr eyledi ki anuñ⁴⁵⁸ cān-ı ḥabīşini bir⁴⁵⁹ ba'ūza-ı za'ife ile alub helāk eyleye ve 'azāb-ı nār ile mu'azzeb ü ḡamnāk eyleye⁴⁶⁰ pes Cebrā'il 'aleyhi's-selām ceşş-i ba'ūza naḡar itdi ve bir maḳtū'ul-yed-i aḡsaḳ siñek buldı ve anı Nemrūda ḥavāle eyledi ve ol daḡi Nemrūduñ⁴⁶¹ burnundan girüb dimāḡında ḡarār eyledi ve⁴⁶² beynisini⁴⁶³ yiyüb işini nāle ü zār eyledi 'aḳıbet bir toḳmaḳ düzdürdi ve her gelene anuñ⁴⁶⁴ ile başını dögdürürdi⁴⁶⁵ āḡir başı⁴⁶⁶ ol evbāş u ḡallāşuñ [20^a] bir⁴⁶⁷ ḡarb-ı-la ḡurd u ḡaşḡaş olub cān-ı ḥabīş i ḡaṭab-ı nār⁴⁶⁸ oldı

el-ismu's-sābi' u 'aşer

el-Vehhāb⁴⁶⁹

*ellezī yehebu limen yeşāu 'ināşen ve yehebu limen yeşā'u 'z-zükūra*⁴⁷⁰

⁴⁵⁴ 'aleyhi's-selāma: 'aleyhi's-selām ḡazretlerine **Y**

⁴⁵⁵ şol: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁵⁶ ü muḳātele: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴⁵⁷ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁵⁸ anuñ: cānını ol merdūdlugunuñ **Y**

⁴⁵⁹ bir: bu **Y**

⁴⁶⁰ eyleye: ide **Y**

⁴⁶¹ ol daḡi Nemrūduñ: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁶² dimāḡında ḡarār eyledi ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁶³ beynisini: beynini **Y**

⁴⁶⁴ anuñ: ol toḳmaḳ **Y**

⁴⁶⁵ dögdürürdi: dögdürüb **Y**

⁴⁶⁶ başı: başını **Y**

⁴⁶⁷ bir: bu **Y**

⁴⁶⁸ ḡaṭab-ı nār: ḡaṭab-ı nāra işmarlayub yeri nār nīrān **Y**

⁴⁶⁹ **R** 20^a; **B** 13^b; **Y** 12^b.

⁴⁷⁰ "Göklerin ve yerin hükümranlığı yalnız Allah'a aittir. O dilediğini yaratır, dilediğine kız çocuk, dilediğine de erkek çocuk bahşeder." Şûrâ 42/49

ma' nāhu

Bilgil ki Vehhāb-ı Muṭlaḳ⁴⁷¹ şol Pādşāh-ı 'Ālī-Cenāb-ı Muḥaḳḳaḳdur ki hibesi ḥāliye ola a' vāzdan ve 'aṭiyyesi 'āriye⁴⁷² ola aḡrāzdan ve⁴⁷³ her mu'ṭinūn 'aṭāsına mebde ola⁴⁷⁴ ve her mün' imūn in' āmına menşe ola⁴⁷⁵

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki şalāt-ı ḍuḥādan şoñra secdeye varub yitmiş kerre yā Vehhāb dise Ḥaḳ Te' ālā aña ğinā virüb münāsımı revā eyleye

ḥazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Vehhābdan oldur ki fazl-ı malını ḳāni' ü mu' terre infāḳ ide ve erbāb-ı ḥacātı maḳziyyu'l-merām iṭlāḳ ide ve bundan ā' lā derece oldur ki mü'min ḳardaşını malında ve ḥālinde iḥtiyār idüb kendü nefsi üzerine anı⁴⁷⁶ işār eyleye netekim Perverdgār-ı Ğaffār muḥācirin için ḥaḳḳ-ı enşārda böyle buyurur ki **ve yu şirüne 'alā enfüsihim velevkāne bihim [20^b] ḥaşāşatun**⁴⁷⁷ iy ḥacetün vefāḳatün ya' nī kendülerün faḳr u⁴⁷⁸ iḥtiyācları daḫi var-i-ken mü'min ḳarındaşlarını nefisleri üzerine iḥtiyār iderler ve bundan daḫi ā' lā mertebe oldur ki kişi kendü ḥayātını mü'min ḳardaşına işār idüb kendü memātını⁴⁷⁹ iḥtiyār eyleye ki⁴⁸⁰ ' an-ḳarīb ḫikāyeti inşā 'allāh⁴⁸¹ rivāyet olunur

⁴⁷¹ Vehhāb-ı Muṭlaḳ: Vehhāb **Y**

⁴⁷² 'āriye: 'ādiye **Y**

⁴⁷³ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴⁷⁴ ola: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁷⁵ bölüm **Y** nüshasında şöyle devam etmektedir: ve el-Vehhāb bir adı daḫi Vehhābdur ya' nī Allāh Te' ālā baḫşış idicidir mutaşavvir degildür illā Allāh ancaḳ bir kişi bir münteḥāca 'ivaż umub bir ğaraż için nesne virse aña Vehhāb dimezler mu' āmil dirler zīrā ki Ādem oğullarınun baḫşışı 'ivaż vire deyudur yāḫūd her ḳande buluşurlar ise ḫıdmet ide deyudur Ḥaḳ Te' ālā baḫşışı bu nesnelere münezzehdür **şif'ir** Anuñ in' āmı ḫayāli 'ivażdan/Anuñ işsānı ayırır ğarażdan/Zehī Vehhāb kim zātdur şifāti münezzehdür ol cevherden **naḳli min Cevāhirü'l-'Ayni Şerḫ-i Esmā 'u'l-Ḥüsnā minhu**

⁴⁷⁶ nefsi üzerine anı: nefisine taḳdīm ve üzerine **Y**

⁴⁷⁷ “Ve onlardan önce o yurda yerleşen imana sarılanlar kendilerine göç edip gelenleri severler ve onlara verilenlerden ötürü göğüslerinde bir ihtiyaç duymazlar. Kendilerinin ihtiyaçları olsa dahi, onları öz canlarına tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar umduklarına erenlerdir.” Haşr 59/9

⁴⁷⁸ u: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁷⁹ memātını: mevtini **Y**

⁴⁸⁰ bu kelimededen sonra bölüm **Y** nüshasında şöyle devam eder: kendü nefsinün üzerine terciḫ her vech-i-le ḫişālün ḫamiyyetidir ' an-ḳarīb ḫikāyeti inşā 'allāh rivāyet olunur

⁴⁸¹ inşā' allāh: inşā' allāhu te' ālā **B**

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Oldurur Vehhāb kim itse hibe

Luṭf u cūdı oldu anuñ bī-ğaraż

Mü'min̄in ü müşrik̄ine rızķını

Rūz u şeb⁴⁸² kesmedi vir̄di bī-ıvaz

Ḳahrına mihrini idüb hem ḳar̄in

Şaḫt ile ı'abdin eyler bī-maraz

ḫikāyetuhu⁴⁸³

Mervīdür ki ğammāzlardan birisi Cüneyd-i Bağdādī zamānında sultāna ğamz eyledi Şeyḫ Nūrī ve Nehrcūrī ve Cüneyd-i Bağdādī ḫaḳķında ve didi ki bunlar ḳavm-ı melāḫidedendür böyle fi'l-i nā-sezā işlerler ve böyle ḳavl-i nā-revā söyleyler pes sultān daḫi ḳatleri ile fermān eyledi vaḳtā ki cellād bunlaruñ boynını vurmağa⁴⁸⁴ ḳaşd itdiyse birisi içlerindeñ ḳalkub cellād⁴⁸⁵ öñine gelüb evvelā benüm boynumı vur⁴⁸⁶ didi zīrā bizüm tariķımız İşārdur ve elān nesneye mālīk degülem illā bir iki⁴⁸⁷ ḳac nefese mālīküm⁴⁸⁸ ve anı daḫi ihvānuma İşār eyledüm ve cellād-ı üstād nūr-ı ferāset ile teferrüs idüb bu himmet-i ı'azimete ta'ıccüb eyledi [21^a] pes bunlara emān virüb ba'zı remz ile⁴⁸⁹ bu ḫuşūşı sultāna i'ām eyledi ve sultān daḫi ḳāḫīye emr ü ihāle⁴⁹⁰ eyledi ki bunlaruñ⁴⁹¹ aḫvālleri teftiş olunub

⁴⁸² Rūz u şeb: Rūz-ı şeb **R**

⁴⁸³ ḫikāyetuhu: ḫikāyet **Y**

⁴⁸⁴ vurmağa: urmağa **Y**

⁴⁸⁵ cellād: cellād-ı bī-ımān **Y**

⁴⁸⁶ vur: ur **Y**

⁴⁸⁷ iki: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁸⁸ mālīküm: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴⁸⁹ ba'zı remz ile: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴⁹⁰ ü ihāle: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁴⁹¹ bunlaruñ: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

ḥaḳīḳat-ı⁴⁹² ḥālleri biline vaḳtā ki ḥuzūr-ı ḳāḏīye ḥāzır oldılar pes Nehrcūrī ki evvelā ḳatle teḳaddüm itmiş idi nuḫḳa daḫi yine teḳaddüm⁴⁹³ idüb ḳāḏīye didi ki taḫḳīḳan⁴⁹⁴ Allāhuñ ba‘ zı ḳulları vardur⁴⁹⁵ ki ḳaçan ḫursalar Allāh ile ḫururlar ve otursalar Allāh ile otururlar ve söylesele Allāh ile söylerler ve her ne eyleseler Allāh ile eylerler ve bunlaruñ gibi niçe elfāz-ı ğarībe ve kelimāt-ı ‘ acībe söyledi⁴⁹⁶ ki ḳāḏī bi’z-żarūrī ağladı ve nār-ı maḥabbetleri derūnını taḫladı ve didi ki *izā kânū ḥāulāi mülāḫideten femeni’l-müslimūn* ya‘ nī ḳaçan mülāḫide bunlar⁴⁹⁷ olalar pes müslimūn kimler olalar diyüb ḫasb-i ḫāli⁴⁹⁸ sulḫāna i‘lām eyledi⁴⁹⁹ ve sultān daḫi ıtlāḳ ile emr idüb⁵⁰⁰ niçe in‘ām u iḫsān-la⁵⁰¹ anları şādmān⁵⁰² eyledi

el-ismu’s-şāminu ‘ aşer

er-Rezzāk⁵⁰³

*ellezī yerzuḳu men yeşā’u biḡayri ḫisābin ve yudḫile’l-cennete men yeşā’u biḡayri ‘azābin*⁵⁰⁴

ma‘nāhu

Bilgil ki Rezzāk ol Pādşāh-ı Ḥallāḳdur ki rızḳ-ı bī-pāyānı mīr ü gedāya vāşıl ve cūd u iḫsānı gebr ü tersāya nāzildür semā’-ı ḫaḏrā⁵⁰⁵⁵⁰⁶ ve arz-ı ğabrāda [21^b] zevī’l-ervāḫdan⁵⁰⁷ hic bir maḫlūḳ yoḳdur illā anuñ rızḳı ile merzūḳdur *kemā ḳālellāhu te‘ālā*⁵⁰⁸ *ve mā min dābbetin*

⁴⁹² ḥaḳīḳat-ı: keyfiyyet-i **Y**

⁴⁹³ teḳaddüm itmiş idi nuḫḳa daḫi yine teḳaddüm: emr idüb ba‘ dehu yine ‘aḡūların emr-i nuḫḳ **Y**

⁴⁹⁴ taḫḳīḳan: **Y** nüshasında yoktur.

⁴⁹⁵ vardur: var **R, B**

⁴⁹⁶ söyledi: söylediler **Y**

⁴⁹⁷ mülāḫide bunlar: bunlar mülāḫide **Y**

⁴⁹⁸ ḫasb-ı ḫāli: ḫasb u ḫāl **Y**

⁴⁹⁹ eyledi: eylediler **Y**

⁵⁰⁰ idüb: eyledi **B**

⁵⁰¹ in‘ām u iḫsān-la: iḫsān u in‘ām ile **R**

⁵⁰² şādmān: daḫi şād-ı pūr-kām **Y**

⁵⁰³ **R** 21^a; **B** 14^b; **Y** 13^b.

⁵⁰⁴ “Rezzāk olan Allah, ‘dilediğine hesapsız rızık verir.’ (Nūr 24/38) ve dilediğini azapsız cennetine dāhil eder.”

⁵⁰⁵ ḫaḏrā: ḫaḏrā **B**

⁵⁰⁶ semā’-ı ḫaḏrā: semā’ u ḫaḏrā **Y**

⁵⁰⁷ zevī’l-ervāḫdan: zevā’l-ervāḫdan **B**; zevī’l-erḫāmdan **Y**

⁵⁰⁸ “Allah’ın dediği gibi.”

fi'l-arđi illā 'alellāhi rızkuhā ⁵⁰⁹ ve *kad k̄alellāhu'l-melikū'l-mübīn* ⁵¹⁰ *innallāhe hüve'r-rezzāku zū'l-kuvveti'l-metīn* ⁵¹¹

ḥāṣṣatuhu

Bilgil ki her kim ki şabāḥ vaḳtinde şalāt-ı şubḥdan evvel evinüñ her kûşesinde⁵¹² on kerre yâ Rezzāk dise ve ibtidâ itdügi kûşe taraf-ı mağribden sağ kûşe olsa ve⁵¹³ ikinci taraf maşrıḳdan şol kûşe olsa ve yüzi daḥi⁵¹⁴ kıbleye müteveccih olsa hergiz ol ḥāneden ve eṭrāfında olan ḥānelerden rızık u ğınā⁵¹⁵ eksük olmayub⁵¹⁶ bī-nevālık görmeyeler⁵¹⁷

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Rezzākdan oldur ki bile ki⁵¹⁸ ruzı dehende Ḥüdādur pes andan ğayrıdan rızık ricā itmeye ve anuñ bābından ğayrı ḳapuya ilticā vu minnet⁵¹⁹ eylemeye her ḥâlde Perverdgār-ı Rezzāka tevekkül idüb bendegān-ı Raḥmāna ḥayr u iḥsān ide zebān-ı ṭālibīn ü müstemi'ine 'irfān irişdüre ve destī-yi fuḳarā ve mesākīne nafaḳa ve şadaḳa ve iḥsān⁵²⁰ yetişdüre ki ḥadīş-i şerīfde vārid olmuşdur ki⁵²¹ *inne eydī'l-'ibādi ḥazā'inullāhi te'ālā* ⁵²²⁵²³ ya' nī 'ibādullāhuñ elleri Ḥaḳ Te'ālānuñ ḥazīneleridür her kimse ki elini ḥizāne-i erzāk-ı ebdān itse [22^a] ve dilini ḥizāne-i erzāk-ı cenān⁵²⁴ itse ism-i Rezzāka maḫhar olur

⁵⁰⁹ “Yeryüzünde rızıkı Allah'a ait olmayan hiçbir canlı yoktur. O, onların karar kıldıkları yerleri de, emaneten durdukları yerleri de bilir. Onların hepsi apaçık bir kitaptadır.” Hüd 11/6

⁵¹⁰ “Melikü'l-Mübīn olan Allah demiştir ki.”

⁵¹¹ “Şüphesiz ki, rızık veren O sağlam kuvvet sahibi olan Allah'tır.” Zâriyât 51/58

⁵¹² kûşesinde: kûşesine **Y**

⁵¹³ dise ve ibtidâ itdügi kûşe taraf-ı mağribden sağ kûşe olsa ve: ism-i 'azamını oḳusa taraf-ı evvel mağribden şol kûşe ise olmaz sağ kûşe ise bidā' ide evvelā **Y**

⁵¹⁴ olsa ve yüzi daḥi: ise üçüncüsü bir miḳdār **Y**

⁵¹⁵ u ğınā: noḳşān olmaya ve ğınā daḥi **Y**

⁵¹⁶ olmayub: olmaya **Y**

⁵¹⁷ görmeyeler: kerem iḥsān-la **Y**

⁵¹⁸ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁵¹⁹ vu minnet: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁵²⁰ ve iḥsān: **Y** nüshasında yoktur.

⁵²¹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁵²² maṭlab: *inne eydī'l-'ibādi ḥazā'inullāhi te'ālā* **R**

⁵²³ Eserde hadis olduḡu belirtilen bu söz, kaynaklarda bulunamamıştır.

⁵²⁴ ḥizāne-i erzāk-ı ebdān itse ve dilini ḥizāne-i erzāk-ı cenān: ḥizāne-i rezzāk ve dilini daḥi ḥizāne-i rezzāk-ı cenān **Y**

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Oldurur Rezzāk-ı Muṭlaḳ iy ḥalīl

Oldı cümle 'āleme cūdı sebīl

Yirde gökde her ne kim var zī-ḥayāt

Cümlesinüñ rızqına oldı kefīl⁵²⁵

Ḳuvvet-i-le ebdānı merzūḳ eyledi

'Aḳlı rızq-ı 'ilm ile ḳıldı cemīl

ḥikāyetuhu

Mervīdür ki taḥḳīḳān veled-i ne'āb ya' nī ferzend-i ḡurāb ḳaçan beyzedden ḳıḳsa bir pāre laḥm-ı aḥmer gibi ḳıḳar rişsüz pes ümm-i ḡurāb iḥtirāz u ictināb idüb terbiyesine meşḡul olmaz ve Ḥaḳ Subḥānehu ve Te'ālā aña luḳfını i'tā idüb ba'udı ya' nī sivri siñegi aña gönderür ve⁵²⁶ üzerine gelüb cem' olıcaḳ ba'zısını yudub anuñ-la ḡıdālanur tā rişi bitince ve taḥt-ı rişde laḥmı maḥfī olub yitince⁵²⁷ vaḳtā ki rişi bitüb kemāle yeter ümmi daḥi aña 'avdet idüb terbiye-i rızqı için ḥıdmet ider pes bu sebebdendür ki tā'ife-i 'Arab du'ālarında dırler ki⁵²⁸ **yā rāzikan en-ne'ābi fī 'uşşihī**⁵²⁹ ya' nī yā veled-i ḡurāba rızq hibe iden Rezzāk-ı⁵³⁰ Vehhāb i'timādumuz luḳf-ı bī-pāyānuñdur⁵³¹ ve istinādumuz bī-kerānuñdur⁵³² ki 'aḳl u 'irfān beyānında 'āciz ü hayrāndur ki⁵³³ **ve in te'uddu ni'metallāhi lā-tuḥsu'ā**⁵³⁴ dur

⁵²⁵ Cümlesinüñ rızqına oldı kefīl: Cümlesinüñ rızqına oldı ol kefīl **Y**

⁵²⁶ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁵²⁷ yitince: **Y** nüshasında yoktur.

⁵²⁸ dırler ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁵²⁹ maḳḳab: **yā rāzikan en-ne'ābi fī 'uşşihī R**

⁵³⁰ Rezzāk-ı: **Y** nüshasında yoktur.

⁵³¹ bī-pāyānuñdur: bī-pāyānuñdur **Y**

⁵³² ve istinādumuz bī-kerānuñdur: **Y** nüshasında yoktur.

⁵³³ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁵³⁴ "O, Kendisinden isteyebileceğiniz her şeyi size verdi. Allah'ın nimetini saymak isterseniz sayamazsınız! Doğrusu insan çok zalim, çok nankördür." İbrāhīm 14/34

[22^b] el-ismu't-tāsi' u ' aşer

el-Fettāh⁵³⁵

*ellezī feteħa ebvābe ni' metihi 'alā 'ibādihī'l-mü'minīne ve ebvābe niķmetihī 'alā
'aduvvihī'l-müşrikīne*⁵³⁶

ma' nāhu

Bilgil ki Fettāh ol Pādşāh-ı Mu'ṭiü'l-Felāhdur ki ' ulemāya ebvāb-ı ' irfānı açub sebīl-
i şalāh⁵³⁷ u iħsāna sālīk idüb ravza-ı ħuld ve bāğ-ı cināna mālīk eyler ve cühelāya ebvāb-ı cehl
ü keselānı⁵³⁸ açub ṭarīķ-ı zenz ü ' işyāna sālīk idüb ħufre-i⁵³⁹ nār içre⁵⁴⁰ ' azāb-ı ceħīm ile hālīk
eyler erbāb-ı ķulūba ebvāb-ı ğuyūbı fetħ ü küşāde idüb derūnlarını mesrūr u⁵⁴¹ şād eyler ve
zümre-i muvaħħidīne ebvāb-ı tevħīdi menhec-i reşād eyler

ħāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki şabāh namāzından şoñra yitmiş yidi⁵⁴² kerre yā Fettāh dise ve⁵⁴³
elin gögsi üzerine ķosa Ĥaķ Te' ālā⁵⁴⁴ derūnını zülmet ü⁵⁴⁵ ğafletden maşūn idüb nūr-ı ma' rifet
ile rüşen ü tābdār ve zülāl-i mevhibet ile⁵⁴⁶ tāze ü⁵⁴⁷ abdār eyleye

ħazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Fettāhdan oldur ki ' ulūm-ı ilāhiyye ebvābınıñ eşkālını
' ibādet-i Melik-i Müte' āle iştiğāl ile meftūh idüb *men 'amile bimā 'alime verreşhullāhu*

[23^a] *'ilme mālem ya' lem*⁵⁴⁸ vefķınca ħışn-ı ' irfāna fetħ ü fütūh āsān ola

⁵³⁵ R 22^b; B 15^a; Y 14^a.

⁵³⁶ "Fettah olan Allah, nimet kapılarını mümin olan kullarına ve azap kapılarını müşrik olan düşmanlarına açtı."

⁵³⁷ sebīl-i şalāh: sebīl ü şalāh Y

⁵³⁸ cehl ü keselānı: cehl-i keselānı Y

⁵³⁹ ħufre-i: ' ufre-i Y

⁵⁴⁰ içre: için B

⁵⁴¹ u: R nüshasında yoktur.

⁵⁴² yitmiş yidi: yitmiş Y

⁵⁴³ dise ve: diyüb Y

⁵⁴⁴ Ĥaķ Te' ālā: B nüshasında yoktur.

⁵⁴⁵ ü: R nüshasında yoktur.

⁵⁴⁶ ile: Y nüshasında yoktur.

⁵⁴⁷ ü: R ve Y nüshalarında yoktur.

⁵⁴⁸ "Bildigiyle amel edene Allah bilmediğine vâris kılar" *Keşfü'l-Hafâ*, II, 265.

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Oldurur Fettāh-ı Muṭlaḳ iy fetā

‘ Āleme fetḫ itdi ḫayr ebvābını

‘ Ābide acdı ‘ ibādet ḫapusın

‘ Ārifine acdı ‘ irfān bābını

Fetḫ idüb beytü'l-ḫarāmı Aḫmede

Ḳıldı eşref ālini aşḫābını

ḫikāyetuhu

Ve ma' nā-yı Fettāḫa ittılā'ı olanuñ ādābındandır ki muntazır ola Fettāḫ-ı Muṭlaḫuñ⁵⁴⁹ cūd-ı luṭfına⁵⁵⁰ ve müteraḫḫib ola ḫuṣūl-ı fazlına ve müteraṣṣıd ola neyl-i keremine⁵⁵¹ ve vüsūl-ı ni' amına tehevür ü isti' cāli terk idüb taḫt-ı cereyān-ı ḫükminde ṣabr u sükūnı berk eyleye ve bile ki aña ki ḫükmi Bārī taḫdīm ile cārī ola te'ḫīr eylemez ve aña ki emr-i Raḫmān te'ḫīr ile cereyan ile⁵⁵² taḫdīm eylemez

ḫikāye⁵⁵³

Netekim maḫkīdür ki⁵⁵⁴ Ḥazret-i Emīrū'l-Mü'minīn Esedullāhu'l-Gālib 'Alī bin⁵⁵⁵ Ebī Ṭālibūn kerremallāhu veche⁵⁵⁶ bir mü'ezzini var idi mescidinde ezān oḫurdı ve dār-ı 'Alīden bir cāriye her ṣabāḫ ḫıḫardı mescid öñinde ṣu çekerdi ve mü'ezzini buña⁵⁵⁷ her gün

⁵⁴⁹ ola Fettāḫ-ı Muṭlaḫuñ: ola ki Fettāḫa ki Fettāḫ-ı Muṭlaḫuñ **Y**

⁵⁵⁰ cūd-ı luṭfına: cūd u luṭfına **R, B**

⁵⁵¹ neyl-i keremine: neyl ü keremine **B**

⁵⁵² te'ḫīr eyleye cereyan ile: tevḫīf eyleye cereyān ile **Y**

⁵⁵³ ḫikāye: ḫikāye-i diğer **Y**

⁵⁵⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁵⁵ bin:ibni **Y**

⁵⁵⁶ kerremallāhu veche: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁵⁷ buña: bu cāriyeye **Y**

dirdi ki yā fülāne taḥkīḳān⁵⁵⁸ ben seni severin ve⁵⁵⁹ cāriye daḥi Ḥāzret-i ‘Alīye raḍiyallāhu ‘anha şikāyet idüb bu kışşai ḥikāyet eyledi ki bu vech-i-le emr iderler deyu⁵⁶⁰ ve⁵⁶¹ Ḥāzret-i ‘Alī daḥi⁵⁶² buyurdu⁵⁶³ ki sen de [23^b] aña di ki⁵⁶⁴ ben de seni severin görelüm⁵⁶⁵ ne ḥālet zāhir olur ve ne keyfiyyet bāhir olur pes cāriye daḥi mü’ezzine böyle diyicek⁵⁶⁶ mü’ezzin aña⁵⁶⁷ didi ki *izan naşbiru ḥattā yeḥkumallāhu beynenā bi’l-ḥaḳ* ya‘nī⁵⁶⁸ bu taḳdīrce bize lāzım⁵⁶⁹ olan ḥāl-i şabr ve ‘adem-i isti‘cāldür ḥattā aramızız Allāh⁵⁷⁰ ḥaḳḳ-la ḥükm idüb ḥayr-la fetḥ-i bāb müyesser ola vaḳtā ki cāriye mü’ezzinüñ bu ḳavlini Ḥāzret-i ‘Alīye ḥaber virdi pes ‘Alī kerremallāhu veche daḥi⁵⁷¹ mü’ezzini ‘izz-i ḥuzūrına iḥzār eyledi ve bu ḥuşuşi⁵⁷² andan daḥi su’āl ü⁵⁷³ istifsār eyledi vaḳtā ki şıdḳ-ı mü’ezzin zāhir ü aşkār oldu pes Ḥāzret-i ‘Alī mü’ezzine cāriyeyi⁵⁷⁴ teslīm eyleyüb virdi ve didi ki taḥkīḳān Aḥkemü’l-Ḥākimīn mābeyniñüzi ḥaḳḳ-la⁵⁷⁵ ḥükm idüb fażl-ı mübīn eyledi

⁵⁵⁸ taḥkīḳān: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁵⁹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁶⁰ bu vech-i-le emr iderler deyu: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁵⁶¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁶² daḥi: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁶³ buyurdu: buyurur **Y**

⁵⁶⁴ sen de aña di ki: iy cāriye sen daḥi mü’ezzine cevāb eyle ki **Y**

⁵⁶⁵ görelüm: baḳalum **Y**

⁵⁶⁶ böyle diyicek: bu vech-i-le cevāb viricek **Y**

⁵⁶⁷ aña: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁶⁸ ya‘nī: **B** nüshasında yoktur.

⁵⁶⁹ lāzım: elzem **Y**

⁵⁷⁰ Allāh: Allāh Te‘ālā **Y**

⁵⁷¹ ‘Alī kerremallāhu veche daḥi: Ḥāzret-i ‘Alī raḍiyallāhu ‘anh **Y**

⁵⁷² ‘izz-i ḥuzūrına iḥzār eyledi ve bu ḥuşuşi: ḥuzūrına getürdüb **Y**

⁵⁷³ su’āl ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁷⁴ vaḳtā ki şıdḳ-ı mü’ezzin zāhir ü aşkār oldu pes Ḥāzret-i ‘Alī mü’ezzine cāriyeyi: ve mü’ezzinüñ şadāḳat zāhir oldıḳda pes Ḥāzret-i ‘Alī raḍiyallāhu ‘anh cāriyeyi mü’ezzine **Y**

⁵⁷⁵ ḥaḳḳ-la: fi‘le **Y**

el-ismu'l-ıŝrūn

el-‘Alīm⁵⁷⁶

ellezī ya‘lemu’s-sırra ve aḥfā ve lā yağzubu ‘an ‘ilmihī miŝkāle zerretin fī’l-arđi velā fī’s-semā’⁵⁷⁷

ma‘nāhu

Bilgil ki ‘Alīm-i Muṭlaq ol Ḥakīm-i Muḥakkaḳdur ki kemāl-i ‘ilmi⁵⁷⁸ cemī‘-i eŝyāyī muḥiṭ ü müŝtemil olub cüz’i vü küllī ve ‘ulvī vü süflīye⁵⁷⁹ ve bāṭn u zāhir ve evvel ü āhire ŝamīl oldı ve iḥāṭa u iṭṭilā‘ı on sekiz biñ ‘āleme ve efrād-ı envā‘-ı⁵⁸⁰ melek ü cinn ü benī ādeme kāmīl oldı *vallāhu min verā’ihim muḥiṭ*⁵⁸¹ dūr

[24^a] ḥāŝṣatuhu

Bilgil ki her ki ‘Alīm ismine⁵⁸² cān u dilden meŝgūl olub müdāvemmet-i bisyār eylese Perverdgār-ı Vehhāb ebvāb-ı ‘ulūmı aña meftūḥ idüb sīnesini ‘irfān⁵⁸³ ile meŝrūḥ ide ve kemāl-i fażl-ı-la⁵⁸⁴ ḳadrini a‘lā ve ŝadrını mücellā ide

ḥazzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naŝīb-i bende ism-i ‘Alīmden oldur ki taḥŝīl-i ‘ulūma iŝtiğāl idüb mertebe-i ifādeye viŝāl müyesser olıcaḳ erbāb-ı istifādeye bāb-ı ifādede⁵⁸⁵ buḥl u zınnit itmeyüb⁵⁸⁶ emr-i ta‘līmde⁵⁸⁷ küllī himmet ide ve ‘ilmi ile ‘āmil olub ŝalāḥ ü taḳvā ile kāmīl ola ki kiŝi mertebe-

⁵⁷⁶ R 23^b; B 16^a; Y 15^a.

⁵⁷⁷ “ Alīm olan Allah ‘gizliyi de daha gizlisini de bilir’ (Tâ-hâ 20/7) ve ‘O’nun ‘ilminden semavat ve arzda zerre miktar bir şey gizli kalmaz’” (Sebe 34/3)

⁵⁷⁸ ‘ilmi: Y nüshasında yoktur.

⁵⁷⁹ süflīye: süflī Y

⁵⁸⁰ envā‘-ı: nev‘-i Y

⁵⁸¹ “Oysa Allah onları arkalarından kuşatmıştır.” Bürüc 85/20

⁵⁸² her ki ‘Alīm ismine: ‘Alīm ismine her ki Y

⁵⁸³ ‘irfān: ‘irfān-ı ‘ilm Y

⁵⁸⁴ kemāl-i fażl-ı-la: kemāle iriŝüb fażl ile Y

⁵⁸⁵ viŝāl müyesser olıcaḳ erbāb-ı istifādeye bāb-ı ifādede: Y nüshasında yoktur.

⁵⁸⁶ itmeyüb: Y nüshasında yoktur.

⁵⁸⁷ ta‘līmde: ta‘līmın Y

i ‘ ilme vâşıl olmaz ‘ ilmi ile ‘ âmil olmayınca netekim Rasûlullâh⁵⁸⁸ şallallâhu ‘ aleyhi vesellem buyurmuşdur⁵⁸⁹ *lâ yekûnu’l-mer’u ‘âlimen hattâ yekûne bi’ilmihî ‘âmilen*⁵⁹⁰⁵⁹¹

nażmuhu

(Fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün)

Hem ‘ Alîm-i Muţlağ oldur iy fetâ

Yoğdurur ‘ ilminde sehv-i-le ħaţâ

Yirde gökde yoğdurur bir zerre kim

‘ İlmi anuñ aña şâmil olmaya

Vâsi‘ oldı rahmet ü hem ‘ ilm ile

Cümle şeyden aña bunı ol Ĥüdâ

ĥikâyetuhu

Maĥkîdür ki İmâm Ebû Yûsufa rahmetullâh bir şabî su’âl eyledi ki İmâma [24^b] rükû‘ da iken idrâk iden tekbîreteyn ile mi iktidâ eylesün yâĥûd tekbîr-i vâĥide⁵⁹² ile mi iktifâ itsün⁵⁹³ İmâm Ebû Yûsuf didi ki tekbîr-i vâĥide ile uysun ve şabî daĥi⁵⁹⁴ didi ki ħaţâ eyledüñ yâ İmâm⁵⁹⁵ belki tekbîreteyn ile tekbîr eylesün ki evvelkisi iftitâĥ-ı şalât⁵⁹⁶ içündür ve şânincisi⁵⁹⁷ inĥitâĥ-ı rükû‘ içündür pes İmâm-ı münşif inşâf idüb ve⁵⁹⁸ cehline⁵⁹⁹ i‘ tirâf eyleyüb didi ki yâ şabî sen işâbet eyledün⁶⁰⁰ ve ben ħaţâ eyledüm⁶⁰¹ pes bu kışşadan ĥişşe bu oldı ki⁶⁰²

⁵⁸⁸ Rasûlullâh: Resûl-i Kibriyâ Ĥabîb-i Ĥüdâ Muĥammed Muştafâ **Y**

⁵⁸⁹ buyurmuşdur: buyurur **Y**

⁵⁹⁰ Maţlab: *lâ yekûnu’l-mer’u ‘âlimen hattâ yekûne bi’ilmihî ‘âmilen R*

⁵⁹¹ “Kişi bildiğiyle amel etmedikçe âlim olmaz.” *İhyâü Ulûmi’d-Dîn*, I, 59.

⁵⁹² vâĥide: vâĥid **B**

⁵⁹³ ile mi iktifâ itsün: ile iktifâ mı itsün **R**

⁵⁹⁴ daĥi: **Y** nüshasında yoktur.

⁵⁹⁵ ħaţâ eyledüñ yâ İmâm: yâ İmâm ħaţâ eyledüñ **Y**

⁵⁹⁶ şalât: şalavât **Y**

⁵⁹⁷ şânincisi: ikinci **Y**

⁵⁹⁸ ve: bu **Y**

⁵⁹⁹ cehline: ceħle **Y**

⁶⁰⁰ eyledün: eyleyüb **Y**

⁶⁰¹ eyledüm: itdüm **Y**

merd-i ‘ālime yenbağī oldur ki tariḳ-ı inşāfa gidüb ḥaṭāsına i‘tirāf ide ve istiḥyā vü istinkāf itmeyüb rāh-ı zūr-ı i‘tisāfa⁶⁰³ gitmeye ki⁶⁰⁴ lā-edrī ṣi‘ār-ı kibār⁶⁰⁵ ve ‘ādet-i aḥyārdur lā-edrī nısf-ı ‘ilm ve ‘ādet-i erbāb-ı ḥilmdür⁶⁰⁶

el-ḥādi ve’l-‘ıṣrūn

el-Ḳābız⁶⁰⁷

eş-şāni ve’l-‘ıṣrūn

el-Bāsıt⁶⁰⁸

*ellezī yeḳbiḍu’l-ervāḥe ‘ani’l-eşbāḥi ‘inde’l-memāt ve yebsuṭu’l-ervāḥa fī’l-ecsādi ‘inde’l-ḥayāt*⁶⁰⁹

⁶¹⁰ma‘nāhumā

Bilgil ki Ḳābız-ı Muṭlak ve Bāsıt-ı Muḥaḳḳaḳ oldur ki fuḳarāyı ‘anā-y-la ḳabz idüb aḡniyāyı ḡnā-y-la başt eyler ve aḡniyādan şadaḳātı ḳabz [25^a] idüb fuḳarāya⁶¹¹ itā-y-la başt eyler ki *vallāhu yaḳbiḍu ve yebsuṭu*⁶¹² dur

ḥāşşatuhumā

Bilgil ki her kim ki kırık güne dek kırık loḳma nāna yā Ḳābız ismini yazub ol loḳmaları yise hergiz ol kimse acılıḳ görmeye ve zaḫmet-i faḳra irmeye ve her kim ki vakt-i şeḫerde⁶¹³ elini dergāh-ı İlähiye ḳaldurub on kerre yā Bāsıt dise ve ba‘dehu elini yüzine sürse Perverdḡar-ı Müte‘āl aña in‘āmını ifzāl idüb hic bir kimseden su‘āl itmege muḥtāc itmeye

ḥazzu’l-‘abdi minhumā

⁶⁰² bu oldı ki: budur ki oldı ki **R, B**

⁶⁰³ zūr-ı i‘tisāfa: rüz u i‘tisāfa **Y**

⁶⁰⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁰⁵ ṣi‘ār-ı kibār: ṣi‘ār u kibār **Y**

⁶⁰⁶ lā-edrī nısf-ı ‘ilm ve ‘ādet-i erbāb-ı ḥilmdür: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁰⁷ **R** 24^b; **B** 16^b; **Y** 15^b.

⁶⁰⁸ **R** 24^b; **B** 17^a; **Y** 15^b.

⁶⁰⁹ “Kābiz olan Allah ölüm esnasında ervahı ve eşbahı kabz eder ve Bāsıt olan Allah cesetlerdeki ruhlara hayattayken genişlik verir.”

⁶¹⁰ Bundan sonraki yedi bölüm **Y** nüshasında bulunmamaktadır.

⁶¹¹ fuḳarāya: **B** nüshasında yoktur.

⁶¹² “Kimdir o adam ki Allah'a güzel bir ödünç versin de Allah da ona birçok katlarını ödesin. Allah darlık da verir, genişlik de verir. Hepiniz de O'na döndürölüp götürüleceksiniz.” Bakara 2/245

⁶¹³ vakt-i şeḫerde: vakt-i şeḫergāhda **R**

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Qābızdan⁶¹⁴ ve Bāsiṭdan oldur ki meḥāfil-i ümerā ve selāṭından münqabız olub imtinā‘ eyleye ve mecālis-i ‘ulemā ve nāşihine münbasıṭ olub ictimā‘ eyleye ve cüzvī infi‘āl ü inḥirāf ile ebvāb-ı eṭibbāyı ṭavāf ve dekākīn ü dārlarını meṭāf eylemeye ve⁶¹⁵ taḥşil-i dünyādan ötüri ebvāb-ı ümerāyı melce ü meşvā⁶¹⁶ itmeye ki dergāh-ı Ḥüdādan ferāğat idüb bārgāh-ı⁶¹⁷ ümerā ve eṭibbāya mülāzemet itmek tevekkül-i ḥaḫḫı münāfī bir mekr-i ḥafīdūr *ve ḫad ḫāle’n-nebiyyu ṣallallāhu ‘aleyhi vesellem*⁶¹⁸ *izā ḡaḏibe’r-rabbu ‘abdehu ibtelāhu bibābeyni bābi’l-‘ümerā’i ve bābi’l-eṭibba’i*⁶¹⁹ ya‘ nī ḫaçan Mevlā-yı Rab bir ḫulna ḡaḏab itse anı iki bāb ile mübtelā eyler ki biri bāb-ı ümerā ve biri bāb-ı eṭibbādur

[25^b] nazmuhumā

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Qābız u hem Bāsiṭ oldur iy aḫī

Qābz ider rūḫı bedenden der memāt

Basıṭ ider ervāḫı hem ecsāda ol

Diri itmek dilese ‘inde’l-ḫayāt

Qābz u Basıṭ cümle anuñ destindedür

Ḥayy u Bāḫī oldur anda yoḫ vefāt

ve ḫikāyetuhumā

Maḫkīdūr ki taḫḫiḫān Ḥazret-i ‘İsā ile Yaḫyā ‘aleyhimā’s-selām mu‘āşırlar idi ve ḫin-i şabālarında daḫi birisi başta ve birisi qabza düşmiş idi ve ‘İsā ‘aleyhi’s-selām dā’imā ḏıḫk idüb fereḫān idi ve ḡilmān ile la‘b u lehve meşḡul olub mesrūr u şādmān idi ve Yaḫyā

⁶¹⁴ Qābızdan: qābız R

⁶¹⁵ ve: ki B

⁶¹⁶ meşvā: me’vā R

⁶¹⁷ Ḥüdādan ferāğat idüb bārgāh-ı: B nüshasında yoktur.

⁶¹⁸ “ve Nebī salāllahu aleyhi vesellem demiştir ki”

⁶¹⁹ Maṭlab: *izā ḡaḏibe’r-rabbu ‘abdehu ibtelāhu bibābeyni bābi’l-‘ümerā’i ve bābi’l-eṭibba’i* R

⁶²⁰ “Allah kuluna kızarsa iki kapıyla ibtilā eder. Birisi emirlerin, diğeri ise hekimlerin kapısıdır.”

Metinde hadis olduḡu belirtilen bu söz kaynaklarda bulunamamıştır.

‘aleyhi’s-selām dā’imā girye idüb gözleri nemgîn idi ve hüzn ü inkisâr ile qalb-i şerîfi maḥzûn u gamgîn idi hic ğilmāna qarışmazdı ve anlar ile mülâ‘abede yıldızı barışmazdı bir gün Ḥazret-i ‘Īsâyı Yahyâ ‘aleyhimâ’s-selām ğilmân ile dâḥik ü şâdmân gördi ve aña didi ki yâ ‘Īsâ şöyle fi‘l eylersin ki ğüyâ hemen ‘azâbullâhdan emîn olduñ ve ‘Īsâ daḥi aña buyurdu ki yâ Yahyâ sen daḥi bir fi‘l idersin ki ğüyâ Raḥmetullâh-ı Melik-i Mecîdden me’yûs u nevmîd olduñ ‘âkıbet bu ikisi Ḥazret-i Ḥaḳka niyâz idüb didiler ki yâ Rabbî bu ikimüzüñ fi‘linden qanqısı rızâna muṭâbıḳ ve maḥabbetüne muvâfiḳ ise anı bize vahy ile [26^a] i‘lâm eyle pes Perverdgâr-ı ‘Allâm Cibrîl ‘aleyhi’s-selâma⁶²¹ emr eyledi ki var ‘Īsâ quluma müjde eyle anuñ fi‘li rızâma muvâfiḳ ve mü’min quluma lâyıḳdur ve bu ma‘nâya ğüvâh ḥadiş-i Ḥabîb-i İlâhdur buyurur *el-mü’minü la‘ibun da‘ibun ve’l-münâfiḳu ‘abûsun qanûtuñ*⁶²²⁶²³ ya‘nî qalb-i mü’min kuvvet-i imân ile kâmil olub mülâ‘abe ve muṭâyebeye mâ’il olur⁶²⁴ ve münâfiḳuñ qalbi qasvet-i nifâḳ-la qâsî olub ‘abûs u qanûṭ olub ‘âşî olur ve bundandur ki Ḥazret-i Muḥammed Muştafâ ‘aleyhi’s-salâtu ve’s-selâm⁶²⁵ dā’imâ bessâm idi ya‘nî tebessümi çok iderdi

es-sâlišü ve’l-‘işrûn

el-Ḥâfiz⁶²⁶

er-râbi‘ u ve’l-‘işrûn

er-Râfi‘⁶²⁷

*ellezî ḥafaḍa’l-kâfirîne bi’l-küfri ve’l-inkâr ve ref‘a’l-mü’minîne bi’l-îmâni ve’l-ikrâr*⁶²⁸

⁶²¹ Cibrîl ‘aleyhi’s-selâma: Cibrîle **B**

⁶²² maṭlab: *el-mü’minü la‘ibun da‘ibun ve’l-münâfiḳu ‘abûsun qanûtuñ* **R**

⁶²³ “Müminler güler yüzlülerdir, münafıklar ise asık suratlılardır.” Metinde hadis olduğu belirtilen bu söz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁶²⁴ olur: olub **B**

⁶²⁵ ‘aleyhi’s-salâtu ve’s-selâm: **B** nüshasında yoktur.

⁶²⁶ **R** 26^a; **B** 18^a. Bu isim **Y** nüshasında mevcut değildir.

⁶²⁷ **R** 26^a; **B** 18^a. Bu isim **Y** nüshasında mevcut değildir.

⁶²⁸ “Ḥâfiz ve Râfi‘ odur ki kâfirleri küfür ve inkârlarıyla alçaltır, müminleri ise iman ve ikrarlarıyla yükseltir.”

ma' nāhumā

Bilgil ki Hāfız ve Rāfi' şol Pādşāh-ı Mu' tî ve Māni' dūr ki diledügi qulını ref' ider in'āmı ile ve istedügi bendesin hıfz ider intikāmı ile İblīs-i şāhib-i telbīse qahr u intikāmı irişüb dergāh-ı a' lāsından merdūd-ı ebedī eyledi ve Ādem 'aleyhi's-selāma lu'f u in'āmı yetişüb bārgāh-ı mu' allāsında [26^b] mes'ūd-ı sermedī eyledi rızā-yı Raḥmāna ittibā' ideni ref' itdi bāğ-ı cināna ve hevā-yı şeytāna iktidā ideni hıfz itdi qa' r-ı nīrāna

hāşşatuhumā

Bilgil ki her kim ki def' -i şerr-i düşmen için⁶²⁹ çehārşenbe gün ibtidā itse ve üç güne dek meclis-i vāhidde yitmiş biñ kerre yā Hāfız dise Hāzret-i Rabb-ı Raḥmān şerr-i düşmenāndan emn ü emān müyesser ide ve her kim ki meyān-ı şeb ve vasa'ı nehārda yüz kerre yā Rāfi' dise Haq Te'ālā anı cümle ḥalāyıkdan ber-güzīn idüb zümre-i mihterīnden ide

hazzu'l-' abdi minhumā

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Hāfız ve Rāfi' den oldur ki nezd-i ḥazret-i ulūhiyyetde ehl-i 'izzet ve rıf' at ki ehl-i tāt u 'ibādat ve ehl-i⁶³⁰ 'aql u ma' rifetdūr pes anlara kemāl-i ta'zīm ü ḥürmet ve nihāyet-i tekrīm ü 'izzet eyleye ve nezd-i bārgāh-ı rubūbiyyetde ehl-i nıqmet ü zillet ki ehl-i hevā vu ma'şiyetdūr pes anlara Allāh rızāsı⁶³¹ için 'adāvet idüb hevālarına aşlā muvāfaqat eylemeye

nazmuhumā

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hāfız u Rāfi' odur taḥkīk bil

Eyler işkāyı-y-la küffarı şaķī

Hıfz ider a' dāsımı idüb ba' id

Raḥmetinden ol ḥüdāvend-i naķī

⁶²⁹ ma'lab: şerr-i düşmāndan emīn olmağ-ı için **R**

⁶³⁰ **Y** nüshasındaki eksik kısım burada bitmektedir.

⁶³¹ Allāh rızāsı: rızā-yı Allāh **B**

[27^a] Mü'minini ref' idüb is'ād ile

Ehl-i takvā eyleyüb eyler taqī

ḥikāyetuhumā

Maḥkīdūr ki bir recūli gördiler hevāda mu'allakṭurur didiler ki bu maḥāma ne ile⁶³² vāşıl olduñ didi ki vaḳtā ki ben hevāmı taht-ı pāyime atub pāmāl itdüm pes Ḥaḳ Te'ālā daḥi baña⁶³³ hevāyı musahḥar idüb refī'ü'l-ḥāl eyledi ve bu kışşadan ḥişşe oldur ki **men tevāda' a rafā' ahullāhu ve men tekebbere vaḍ' ahullāhu**⁶³⁴ vefḳınca tevāzu'ı'ādet ve meskeneti şan'at ide tā ki Ḥazret-i İzzet anı refī' idüb maḥāmını cennet ide ve şıfat-ı kibriyādan ictināb ü iḥtirāz ide tā ki Ḥaḳ Te'ālā⁶³⁵ anı muḥtār u mümtāz ide⁶³⁶

el-ḥāmisu ve'l-işrūn

el-Mu'izz⁶³⁷

es-sādisu ve'l-işrūn

el-Müzil⁶³⁸

ellezī a'azze evliyā'ehu bi'l-īmāni ve'l-ikrār ve ezelle a'dā'ehu bi'l-küfri ve'l-inkār

639

ma'nāhumā

Bilgil ki Mu'izz-i Muṭlaḳ⁶⁴⁰ ve Müzill-i Muḥaḳḳaḳ oldur ki enbiyā vu evliyāsını 'azīz eyler risālet ü velāyet ile ve eşḳiyā vu a'dāsını zelīl eyler ḍalālet ü şekāvet ile [27^b] ve mü'min-in-i muttaḳīni 'azīz eyler taḳrīb ile ḥazretine⁶⁴¹ ve da'vet ile cenāb-ı'izzetine ve fetḥ-i

⁶³² ile: taḳrīs-le Y

⁶³³ baña: Y nüshasında yoktur.

⁶³⁴ İfadenin tamamı şöyledir: **men tevāda' a lillāhi rafā' ahullāhu ve men tekebbere vaḍ' ahullāhu** “Allah tevāzu göstereni yükseltir, kibirli davrananı ise alçaltır.” *İhyāü Ulūmi'-Dîn*, IV, 327.

⁶³⁵ Ḥaḳ Te'ālā: Ḥaḳ Subḥāhe ve Te'ālā Y

⁶³⁶ Y nüshasında bölüm sonunda bir beyit bulunmaktadır: **beyt** Ne deñlü mürtefi'dür ḳaşr-ı bünyād-ı tevāzu' kim/Reyyāz-ı cennete naḳāra ḳābildürür ref'inden

⁶³⁷ R 27^a, B 18^b, Y 16^a.

⁶³⁸ R 27^a, B 18^b, Y 16^a.

⁶³⁹ “Muiz olan Allah iman ve ikrar ile velilerini yüceltir ve Müzill olan Allah düşmanlarını inkār ve küfür ile zelil eder.”

⁶⁴⁰ Mu'izz-i Muṭlaḳ: Mu'izz ü Muṭlaḳ Y

⁶⁴¹ ḥazretine: Y nüshasında yoktur.

bāb-la münācātına ve īṣāl ü idhāl ile cennātına⁶⁴² ve müşrikīn ü münafikīni zelīl eyler ceḥūd u
‘anād ile ve fısk u fesād-la ve ebvāb-ı münācātını⁶⁴³ sedd-i-le ve dergāh-ı ‘izzet-me’ābından
redd-i-le

ḥāṣṣatuhumā

Bilgil ki her kim ki⁶⁴⁴ Cum‘a gicesi aḥṣam⁶⁴⁵ namāzından ṣoñra yāḥūd yatsu
namāzından ṣoñra kırk bir kerre yā Mu‘iz dise Ḥaḫ Te‘ālā anı heybet ü ‘izzet⁶⁴⁶ ile mehīb
idüb luḫfına ḫarīb ide ve hic bir kimseden ḫaṣyet itmeyüb Cenāb-ı ‘İzzete hıdmet ide⁶⁴⁷ ve her
ki ḫulm-ı ḫalemeden⁶⁴⁸ ḫavf idüb ve yitmiş biş kerre yā Müzil dise ve ba‘dehu⁶⁴⁹ secdeye
varub⁶⁵⁰ ol ḫavf itdügi kimsenün adını⁶⁵¹ añub dise ki İlähī fülān kimsenün ḫulminden baña
emān vir pes Ḥaḫ Te‘ālā anı şerrinden⁶⁵² anı⁶⁵³ emīn ü maḫfūz⁶⁵⁴ idüb luḫfını aña ḫarīb ide

ḫaḫzu’l-‘abdi minhumā

Bilgil ki naṣīb-i bende ism-i Mu‘iz ve Müzilden oldur ki erbāb-ı ‘izzet ki Rabbü’l-
‘Ālemīn ve Seyyidü’l-Mürselīn ve zümre-i mü’minīndür netekim Ḥaḫ Te‘ālā buyurur **ve**
lillāhi’l-‘izzetu ve lirasūlihi ve li’l-mü’minīn⁶⁵⁵ pes Allāha⁶⁵⁶ ‘izzet ide emrine imtişāl ve
nehyinden ictināb ile⁶⁵⁷ ve Resūline ‘izzet ide sünnetine ittibā‘ ve şer‘ine iḫtidā ile⁶⁵⁸ ve

⁶⁴² cennātına: cennāt-ı ‘ālīsine **Y**

⁶⁴³ münācātını: münācātı **Y**

⁶⁴⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁴⁵ aḥṣam: her aḥṣam **Y**

⁶⁴⁶ heybet ü ‘izzet: heybet-i ‘izzet **Y**

⁶⁴⁷ ide: eyleye **Y**

⁶⁴⁸ ḫulm-ı ḫalemeden: ḫulm u ḫalemeden **Y**

⁶⁴⁹ ba‘dehu: ba‘dehu daḫi **Y**

⁶⁵⁰ Matlab: ḫulm-ı ḫalemeden ḫavf idüb yitmiş biş kerre yā muzil diyüb secdeye varsa **R**.

⁶⁵¹ adını: ismini **Y**

⁶⁵² şerrinden: şerr-i şürürundan **Y**

⁶⁵³ anı: **B** nüshasında yoktur.

⁶⁵⁴ ü maḫfūz: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁶⁵⁵ “Diyorlar ki: ‘Andolsun, eğer Medine’ye dönersek, daha üstün olan, daha alçak olanı oradan mutlaka çıkaracaktır.’ Üstünlük, ancak Allah’a, O’nun elçisine ve müminlere mahsustur. Fakat münafıklar bilmezler.” Münâfikûn 63/8

⁶⁵⁶ Allāha: Allāh Te‘ālā ḫazretlerine **Y**

⁶⁵⁷ ile: eyleye **Y**

⁶⁵⁸ ile: ide **Y**

mü'minlere 'izzet ide⁶⁵⁹ [28^a] muvāḥāt u muvāsāt⁶⁶⁰ ile ve muvālāt u⁶⁶¹ muşāfāt ile ve erbāb-ı zillet ki kefere ü münafikīn ve zaleme ü cābirindür⁶⁶² anlara muvāfaqat itmeyüb ve yollarına gitmeyüb ve daḥi⁶⁶³ muşāḥabetlerinden mücānebet⁶⁶⁴ itmek⁶⁶⁵ ile anları taḥkīr ü tezlīl ide

naẓmuhumā

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem odur bilgil Mu' iz ile Müzil

Evliyāsını 'azīz eyler şerīf

Hem olub a' dāsına qahrı qarīn⁶⁶⁶

Hışm idüb eyler zelīl ü hem za' īf⁶⁶⁷

'Ārifīni nūr-ı 'irfānı-y-la hem

Ehl-i 'izzet eyleyüb eyler laṭīf

ḥikāyetuhumā

Maḥkīdür ki bir recül bāb-ı emīre ḥāzır olub dergāhına nāzır oldı pes nāsı gördi maḥcübīn olmışlar verā-yı ḥicābda ve emīrleri bunlardan setr ü ihticābda⁶⁶⁸ illā bir ḥādim dergāh-ı melike⁶⁶⁹ dāḥil olub⁶⁷⁰ bilā-ḥicāb pes bu ḥālden su'āl eyledi cevāb virdiler ki ol ḥarem-i ḥāşda ḥādim-i⁶⁷¹ mu' teberdür ne vaḳtın dilerse girer ve⁶⁷² çıkar didi ki ol ḥādim bu mertebeye ne ile vāşıl oldı didiler ki ālet-i şehveti kendüden mefkūd ve münfaşıl oldı pes

⁶⁵⁹ ide: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁶⁰ muvāsāt: musāvāt **B**

⁶⁶¹ u: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁶² cābirindür: cā'irindür **R**

⁶⁶³ ve daḥi: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁶⁶⁴ mücānebet: ictināb u mücānebet **Y**

⁶⁶⁵ itmek: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁶⁶ qahrı qarīn: qahr-ı qarīn **R**

⁶⁶⁷ idüb eyler zelīl ü hem za' īf: ḥışm idüb eyler hem zelīl ü hem za' īf **R**

⁶⁶⁸ ihticābda: ḥicābdadır **Y**

⁶⁶⁹ dergāh-ı melike: dergāh-ı Ḥaḳḳa ve melike **Y**

⁶⁷⁰ olub: olur **B, Y**

⁶⁷¹ ḥādim-i: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁷² ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

dergāha⁶⁷³ girüb çıķmağa lāyık olub maķşūdı hāşıl oldı ve recül-i dānā bu hāletden⁶⁷⁴ ı̇ ibret alub didi ki yüce oldı şol pādşāh-ı ı̇ izzet ki yitmiş yıldan şoñra ben bendesine bir hādım-i huşā ile va^c z u nası̇hat itdi [28^b] ve bu kışşadan hişşe⁶⁷⁵ oldur ki her ki⁶⁷⁶ dergāh-ı Hāķda bilā-ħicāb hı̇dmet itmek dileye pes aña lāzımdur ki hevāsına muħālefet ü mümāne^c et⁶⁷⁷ idüb terk-i şehvet eyleye ki Hāķ Te^c ālā buyurur⁶⁷⁸ *ve ammā men hāfe maķāme rabbihi ve nehe'n-nefse 'ani'l-hevā feinne'c-cennete hiye'l-me'vā*⁶⁷⁹

es-sābi^c u ve'l-ı̇ ı̇şrūn

es-Semī^c⁶⁸⁰

eş-şāminu ve'l-ı̇ ı̇şrūn

el-Başır⁶⁸¹

*ellezī yucıbu'l-muğtarre ve yesma' u'n-necvā ve yubşiru debı̇be'n-nemleti's-sevdā fi'l-leyleti'z-zalmā*⁶⁸²

ma^c nāhumā

Bilgil ki Semī^c-i Muı̇lak oldur ki semā^cında şımāħa muħtāc⁶⁸³ olmaya ve⁶⁸⁴ rü'yetinde hādaķa-ı başara tevaķķufı olmaya sırr u necvāyı işide ve edaķķ u aħfāyı⁶⁸⁵ göre ve⁶⁸⁶ leyle-i zalmāda şāħra-ı şammā⁶⁸⁷ üzre nemle-i sevdānuñ debı̇b ü hārekātını göre ve anın

⁶⁷³ dergāha: dergāh-ı Hāķķa yüz tı̇tub ve dergāh-ı melike **Y**

⁶⁷⁴ hāletden: hālinden **Y**

⁶⁷⁵ hişşe: hişşe daħı **Y**

⁶⁷⁶ ki: kim **Y**

⁶⁷⁷ ü mümāne^c et: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁶⁷⁸ buyurur: āyet-i kerı̇me ve naşş-ı ķātı^cında buyurur **Y**

⁶⁷⁹ “Kim Rabbinin divanında durmaktan korkmuş, nefsinı boş heveslerden menetmiş ise kuşkusuz onun varacağı yer cennettir.” Nāzi'āt 79/40-41

⁶⁸⁰ **R** 28^b; **B** 19^b; **Y** 17^a.

⁶⁸¹ **R** 28^b; **B** 19^b; **Y** 17^a.

⁶⁸² “ Semı̇ olan Allah ‘darda kalana yetişendir’ (Neml 27/62) Gizli yakarışı işitir. Basır olan Allah karanlık gecede kara karıncayı görür.”

⁶⁸³ muħtāc: muħtācından **Y**

⁶⁸⁴ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁸⁵ edaķķ u aħfāyı: edaķķ-ı aħfāyı **Y**

⁶⁸⁶ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁶⁸⁷ şammā: ħammā **Y**

ve⁶⁸⁸ müznib̄in ve tazarru^c u⁶⁸⁹ tā'ib̄ini⁶⁹⁰ işidüb maḥabbet eyleye ki ḥadīṣ-i ḳuds̄isinde⁶⁹¹ Rabbü'l-Ālem̄in böyle tebȳin ider ki *le'en̄inu'l-müznib̄in eḥabbu ileyye min zeceli'l-müsebbih̄in*⁶⁹² ya^c n̄i taḥḳīḳān bende-i müznib̄inüñ tazarru^c u en̄ini baña sevgilüdür tesbīḥ-i musebbih̄inden

ḥāṣṣatuhumā

Bilgil ki her kim ki⁶⁹³ Pençsenbe günü ḳuşluḳ namāzından ṣoñra dünyā kelimātın söylemeden [29^a] biş yüz kerre yā Semī^c dise Ḥazret-i Melīk-i Vehhāb⁶⁹⁴ anı maḳbūl⁶⁹⁵ u mücāb idüb du^c āsını müstecāb eyleye⁶⁹⁶ ve her kim ki⁶⁹⁷ salavāt-ı Cum^c anuñ farzı ile sünneti arasında⁶⁹⁸ yüz bir kerre yā Baṣīr dise Melik-i Ḳadīr anı naẓar-ı ċināyeti ile manẓūr idüb ve nuṣret ü ḥimāyeti⁶⁹⁹ ile manẓūr eyleye

ḥazẓu'l-ċ abdi minhumā

Bilgil ki naṣīb-i bende Semī^c ve Baṣīrden oldur ki bile ki⁷⁰⁰ Ḥazret-i Allāh bendesinüñ cemī^c -i aḳvālını⁷⁰¹ işidür ve cümle ef^c ālini⁷⁰² görür belki bir günde biñ ċaybına naẓar ider ve yine luṭf u ġufrānı ve cūd u iḥsānı⁷⁰³ ile andan güzer ider pes *taḥallaku biahlākillāh*⁷⁰⁴ emrine imtiṣāl idüb kimsenüñ ċaybına naẓar itmeye⁷⁰⁵ belki kendü ċaybına

⁶⁸⁸ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁶⁸⁹ u: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁶⁹⁰ tā'ib̄ini: te'dībini **Y**

⁶⁹¹ ḥadīṣ-i ḳuds̄isinde: ḥadīṣ-i ḳuds̄ide **R, B**

⁶⁹² “Günahkârların inlemeleri, etrafa ilân ederek tesbih çekenlerin gürültüsünden daha sevimlidir.”

Metinde hadis-i kudsi olduğu belirtilen bu söz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁶⁹³ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁹⁴ Ḥazret-i Melīk-i Vehhāb: Ḥazret ü Vehhāb u Melik-i Mütē^c al **Y**

⁶⁹⁵ maḳbūl: ḳabūl ü maḳbūl **Y**

⁶⁹⁶ eyleye: ide **Y**

⁶⁹⁷ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁶⁹⁸ arasında: beyninde **Y**

⁶⁹⁹ nuṣret ü ḥimāyeti: nuṣret-i ḥimāyeti **Y**

⁷⁰⁰ bile ki: bil **Y**

⁷⁰¹ cemī^c -i aḳvālını: cemī^c -i aḳvālını ve aḳvālını **Y**

⁷⁰² cümle ef^c ālini: fī'l-cümle keyfiyyetini **Y**

⁷⁰³ luṭf u ġufrānı ve cūd u iḥsānı: luṭf u iḥsānı **Y**

⁷⁰⁴ “Allah'ın ahlākıyla ahlâklanınız.”

⁷⁰⁵ itmeye: olub görmeyüb **Y**

nāzır olub⁷⁰⁶ ve⁷⁰⁷ ‘uyūb-ı nāsı sātir⁷⁰⁸ ola ki tā Perverdgār-ı Ğāfir yevm-i kıyāmetde anuñ
günāhına nāzır olmayub andan rāzī vü şākır ola

naẓmuhumā⁷⁰⁹

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem odur bilgil Semī‘ ile Başır

Cümle-i eşvātı ol sāmī‘ ola

Mubşarātuñ cümlesini hem göre

Nurı cümle ‘āleme lāmi‘ ola

Cehr-i-le⁷¹⁰ sırr u qarīb ile ba‘īd

Cümlesine ‘ilmi⁷¹¹ hem cāmi‘ ola

hikāyetuhumā

Maḥkīdūr ki bir iki cüvān şehr-i Ramazānda rāh-ı ‘ışyāna revān olub [29^b] ve sebīl-i
şeytāna mürūr ve ‘ubūr idüb fişq u fücūr iderlerdi ve ‘ābidūñ biri bunlaruñ bu fi‘l-i nā-revā ve
bu cürm-i nā-sezālarına⁷¹² muṭṭali‘ oldı⁷¹³ hemān derūn-ı şadrı⁷¹⁴ ğāzab ile ṭoldı⁷¹⁵ ve sīne-i
pür-kīnesi hışm-ı-la⁷¹⁶ memlū oldı ve Cenāb-ı ‘İzzete el ḳaldurub didi ki iy Bārī-i Ḥüdā bu
‘āşīler⁷¹⁷ bunuñ⁷¹⁸ gibi eyyām-ı şerīfede saña ‘ışyān eyler⁷¹⁹ saña⁷²⁰ lāyık mıdur ki sen⁷²¹

⁷⁰⁶ nāzır olub: nazır ide **Y**

⁷⁰⁷ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁷⁰⁸ sātir: setr idicek **Y**

⁷⁰⁹ naẓmuhumā: naẓmuḥu **Y**

⁷¹⁰ Cehr-i-le: Cehr **Y**

⁷¹¹ ‘ilmi: ‘ilm **B**

⁷¹² nā-sezālarına: nā-sezālarını **Y**

⁷¹³ oldı: olub **Y**

⁷¹⁴ derūn-ı şadrı: şadrı ve derūnı **Y**

⁷¹⁵ ṭoldı: ṭolub **Y**

⁷¹⁶ hışm-ı-la: **Y** nüshasında yoktur.

⁷¹⁷ ‘āşīler: ‘āşīlerūñ **Y**

⁷¹⁸ bunuñ: ve bunuñ **Y**

⁷¹⁹ eyler: eylerler **Y**

⁷²⁰ saña: **Y** nüshasında yoktur.

⁷²¹ sen: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

bunları helāk itmezsın t̄a kim⁷²² bunlardan ‘ibret alub alan ‘ibāduñ daı bunuñ gibi ‘ıyāna idām ve cür’et itmeyelerdi yā Rab bunları hemān⁷²³ helāk⁷²⁴ eyle ve yerlerini z̄ir-i āk eyle⁷²⁵ ve erbāb-ı ‘irfāndan bir ‘ārif bu ‘ābidūñ bu fi‘ line⁷²⁶ mutali‘ ü vāıf oldu pes didi ki iy merd-i ām u nādān⁷²⁷ bu nice luf u meramet ü isāndur bunlar od elān bar-i ‘ıyāna müstarak olub hevā deñizine almılar⁷²⁸ ve zevraq-ı vüçüdlarını günāh deryāsına⁷²⁹ almılar ve sen daı bunlaruñ zevraqına büyük alar⁷³⁰ ve ağır demürler bıraub sa‘y idersin ki a‘r-ı deryāya ineler⁷³¹ ve helāk olub ehl-i nār olalar ve⁷³² merdānelik oldur ki bunları bu bar-i seyyiātden sāil-i necāta ıkarasın ya‘nī Hazret-i ‘İzzetden bunlara ‘ināyet ü hidāyet isteyüb tevbe ü tevfilerin⁷³³ aleb idesin ki üdā-yı Rabbü’l-‘Ālemīn eramü‘r-rāimīn ve abībü’t-tevvābīndür

nam

(Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün)

Āferīn ol ‘ārifūñ ‘irfānına

Bamadı hic bunlaruñ ‘ıyānına

Diledi kim t̄a ire bunlar daı

Rabb-i Ramānuñ ehā isānına⁷³⁴

⁷²² kim: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁷²³ bunları hemān: hemān bunları **Y**

⁷²⁴ helāk: helāk ü mumail **Y**

⁷²⁵ eyle: idüb **Y**

⁷²⁶ fi‘ line: ef‘ āline **Y**

⁷²⁷ merd-i ām u nādān: merd ü am-ı nādān **Y**

⁷²⁸ almılar: daldılar **Y**

⁷²⁹ günāh deryāsına: günāh-ı deryāya **Y**

⁷³⁰ ve sen daı bunlaruñ zevraqına büyük alar: **B** nüshasında yoktur.

⁷³¹ ineler: inerler **Y**

⁷³² ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁷³³ tevfilerin: tevfilerini **Y**

⁷³⁴ Bu manzume **Y** nüshasında metinde, **R** nüshasında derkenarda bulunurken **B** nüshasında yer almamaktadır.

et-tāsi‘ u ve’l-‘ iṣrūn

[30^a] el-Ḥakem⁷³⁵

el-ismu’ṣ-ṣelāṣūn

el-‘ Adl⁷³⁶

*ellezī yaḥkumu beyne’n-nāsi bi’l-ḳiṣṭi ve’l-mizāni ve ye ’muruhum bi’l-‘adli ve’l-
iḥsāni*⁷³⁷

ma‘ nāhumā

Bilgil ki Ḥakem oldur ki ḥākim-i ‘ ādil⁷³⁸ ola ḥükminde ḥakīm-i kāmil ola emrinde ḥakem ṣol ḥākim-i muḥkem ve ḳāzī-yi müsellemdür ki ḳazāsında kāmil ve ḥükminde ‘ ādildür ḳazāsı her şey’e nāfiz ü⁷³⁹ mü ’eṣṣir ve emrini bir eḥad redde ḳādir degildür fāil-i muḥtārdur diledüğünü⁷⁴⁰ ehl-i nār ve istedüğünü ehl-i dīdār eyler ki *yuḏillu men yeṣā’u ve yehdī men yeṣā’u*⁷⁴¹ bu ma‘ nāyı ızhār eyler

ḥāṣṣatuhumā

Bilgil ki her kim ki⁷⁴² niṣf-i leyle dek yā Ḥakem ismine cidd⁷⁴³ ü ihtimām⁷⁴⁴ ile iştiğāl itse tā ṣol ḥadde dek ki ihtiyār elinden gidüb niyām itse Perverdgār-ı Zü’l-İn‘ām aña iḥsān idüb nazarını maḥrem-i esrār ve göñlini maḥzar-ı envār eyleye ve her kim ki Cum‘a gicesi⁷⁴⁵ yigirmi bir pāre nāna el-‘ Adl ismini yazub yise Haḳ Te‘ālā cümle eşyāyı aña musahḥar idüb ḳudretine⁷⁴⁶ anı⁷⁴⁷ maḥzar eyleye

⁷³⁵ R 30^a; B 20^b; Y 17^b.

⁷³⁶ R 30^a; B 20^b; Y 17^b.

⁷³⁷ “Ḥakem olan Allah insanlar arasında doğruluk ve mizan ile hükmeder. Adl olan Allah ‘adli ve ihsanı emreder’. (Nahl 16/90)”

⁷³⁸ ḥākim-i ‘ ādil: ḥākim ü ‘ ādil Y

⁷³⁹ nāfiz ü: Y nüshasında yoktur.

⁷⁴⁰ diledüğünü: bildüğünü Y

⁷⁴¹ “Allah dilediğini saptırır ve dilediğine de hidayet verir.” Nahl 16/93; Fâtır 35/8

⁷⁴² ki: Y nüshasında yoktur.

⁷⁴³ cidd: cid cidd B

⁷⁴⁴ cidd ü ihtimām: cidd ü muvāṭabat ü ihtimām Y

⁷⁴⁵ gicesi: gicesinde Y

⁷⁴⁶ ḳudretine: ḳudretine ve luṭf u iḥsānına Y

⁷⁴⁷ anı: Y nüshasında yoktur.

hazzu'l-‘ abdi minhumā

[30^b] Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Hākemden oldur ki *vellezīne cāhedu finā lenehdiyennehum subulenā*⁷⁴⁸ vefqınca birr ü⁷⁴⁹ ‘ibādāta ve mücāhede ve t̄a‘āta iştiğāl idüb fişķ u fücūr ve đalāletden⁷⁵⁰ ictināb eyleye ve derece-i sa‘ādet ve mertebe-i hidāyete vüşül ve bülūğa sa‘y u himmet eyleye ve ism-i ‘Adlden naşīb-i bende oldur ki dīn ü ‘aķlı şehvet ü ğāzab⁷⁵¹ üzere hākim-i muhķem ve k̄ādī-yi müselleme idüb dā’imā dīn-i k̄avīm ve şer‘-i müstaķīm rāhına revān ola ki tā hevā leşkeri dil şehrini⁷⁵² ğāret ü yağma idüb⁷⁵³ vīrān itmeye netekim ba‘zı meşāyiķ bu ma‘nāyı beyān itmişdür

beyt

(Mef’ülü mefā’ilün mef’ülü mefā’ilün)

Zulmi-y-le hevā leşkeri dil mülkini küllī
Yağmalasun iy şeh-i ‘ādil meded eyle

nazmuhumā

(Fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün)

Hem Hākem hem ‘Adl oldur iy cüvān
Hākim ü ‘ādil ola şāh-ı cihān

Hākim-i muhķem müselleme şāh ola
Cümle hükmi ola yaķşı yoķ yaman

Hükmini tutanlar olalar ‘aziz
Tutmayanlar bulalar hısr u ziyān

⁷⁴⁸ “Bizim yolumuzda cihad edenleri, elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. Hiç şüphe yok ki Allah iyi davrananlarla beraberdir.” Ankebüt 29/69

⁷⁴⁹ birr ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁷⁵⁰ đalāletden: đalāletden daķı **Y**

⁷⁵¹ şehvet ü ğāzab: ğāzab u şehveti **Y**

⁷⁵² şehrini: şehvetini **Y**

⁷⁵³ idüb: **B** nüshasında yoktur.

hikāyetuhumā

Maḥkīdūr ki Hārūnū'r-Reṣīde bu ḥaber seyyidū'l-beşerden irişdi ki emīr-i 'ādilūñ laḥmını arz yimez ve 'azmını zemīn⁷⁵⁴ köhne itmez belki kıyāmete dek ṭarāveti gitmez ve tāze ü ter rūz-ı maḥşere dek ḥüb-manzar olub ḳabr içre yatur [31^a] netekim Ebū Hureyre rađıyallāhu 'anh rivāyet eyler Ḥazret-i Rasūlullāhdan şallallāhu' aleyhi vesellem buyurur ki⁷⁵⁵ *inne'l-emīre'l-'ādile lā te'kulu'l-erđu laḥmehu ve lā tublā 'azmuhu bel yebḳā laḥman ṭariyyen ilā yevmi'l-ḳiyāme*⁷⁵⁶⁷⁵⁷ vaḳtā ki bu ḥadış-i şerīfe vāḳıf oldıysa emr eyledi ki Enūşirevān-ı 'Ādilūñ ḳabrini açalar tā⁷⁵⁸ anı temāşā ideler⁷⁵⁹ pes Enūşirevānuñ ḳabrini⁷⁶⁰ açdılar fī'l-ḥakīḳa ḳabr içre ter ü tāze buldılar hic bir 'uzvı köhnememiş ve zemīn laḥm u şaḥmını yimemiş ve başı üstinde⁷⁶¹ bir muraşşā' tāc buldılar ki üstinde bu⁷⁶² yazılmış ki bir pādşāh ki⁷⁶³ mülki 'azīm olmaḳ dilese 'ulemā-yı zamānına ta'zīm⁷⁶⁴ eylesün ve eger ḥazāyini firāvān olmaḳ dilese⁷⁶⁵ re'āyāsına 'adl ü dādı firāvān idüb dā'imā anlara cūd u iḥşān eylesün *ve minhu ḳavlu's-şā'ir*⁷⁶⁶

beyt

Zinde est nām-ı ferruḥ Nūşīnrevān-ı beḥayr

*Gerçi besī güzeşt ki Nūşīnrevān nemāned*⁷⁶⁷

⁷⁵⁴ zemīn: arz **Y**

⁷⁵⁵ buyurur ki: ve Resūl 'aleyhi's-selām böyle buyurur ki **R, B**

⁷⁵⁶ maṭlab: *inne'l-emīre'l-'ādile lā te'kulu'l-erđu laḥmehu ve lā tublā 'azmuhu bel yebḳā laḥman ṭariyyen ilā yevmi'l-ḳiyāme* **R**

⁷⁵⁷ "Toprak, adil hükümdarın etini ve kemiğini yemez ve kıyamet gününe kadar yumuşak kalır." Metinde hadis olduğu belirtilen bu söz kaynaklarda bulunamamıştır.

⁷⁵⁸ tā: tā ki **Y**

⁷⁵⁹ ideler: ide **R**

⁷⁶⁰ Enūşirevānuñ ḳabrini: ḳabrini Enūşirevānuñ **R**

⁷⁶¹ üstinde: üzere **B**

⁷⁶² üstinde bu: bu üstinde **Y**

⁷⁶³ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁷⁶⁴ ta'zīm: **B** nüshasında yoktur.

⁷⁶⁵ ḥazāyini firāvān olmaḳ dilese: ḥazāyinine ziyādelik olsun der ise **Y**

⁷⁶⁶ "ve şair demiştir ki"

⁷⁶⁷ "Nuşirevan göçeli çok olsa da mübarek ismi hayır ile yaşamaktadır."

el-ḥādī ve'ş-şelāşūn

el-Laṭīf⁷⁶⁸

*ellezī laṭufe birrahu li' ibādihī'l-ibrār ve ḥasune ḳahrahu li a' dā'ihī'l-küffār*⁷⁶⁹

ma' nāhu

[31^b] Bilgil ki Laṭīf şol Pādşāh-ı Şerīfe dirler ki evliyāsı ile mu'āmele-i luṭf ve mülāṭafe-i 'aṭf eyler ve a' dāsı ile mu'ātebe-i ḳahr ve muḳāra' a-ı zecr eyler mü'minīne teşrīf ü şevāb için müşrikīne ta'zīb ü 'ıḳāb eyler Laṭīf şol 'alīme dirler ki ğavāmız u deḳāyıḳa ḥabīr ola ve me'ānī vü ḥaḳāyıḳa başīr ola esrār u zemāyire 'ilm-i şerīfī şāmil ü muḥīṭ ü müştehil⁷⁷⁰ ola

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki⁷⁷¹ faḳr u fāḳa ile mübtelā vü derdmend olub sa'id ü ğinā-y-la behremend olmasa taḥiyyat-ı vuḍū namāzından şoñra yüz kerre yā Laṭīf dise⁷⁷² Ḥaḳ Te'ālā aña vüs'at ü 'aṭā vu' anā⁷⁷³ idüb murādını⁷⁷⁴ her ne ise 'aṭā eyleye

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Laṭīfden oldur ki bendegān-ı Raḥmāna ve fuḳarā vu miskīnāna luṭf u iḥsān idüb her ferdi rıfḳ u ḥilm⁷⁷⁵ ile mesrūr u şādmān eyleye kāfire daḫi ḥüsn-i ḥulḳ⁷⁷⁶ ide⁷⁷⁷ mercūdur ki aḥlāḳ-ı mü'minīne meyl ü maḥabbet idüb imāna gele netekim Perverdġār-ı Laṭīf Ḥalīline böyle emr ü ta'rīf eyledi ki *yā ḥalīlī ḥassin ḥulḳaḳe velev me'a'l-küffār*⁷⁷⁸ *tedḫul medāḫile'l-ibrār fe'inne kelimetī sabāḳat limen ḥassene ḥulḳahu en*

⁷⁶⁸ R 31^a; B 21^b; Y 18^b.

⁷⁶⁹ “Latif olan Allah ebrar kullarına iyiliğini lutfeder. Düşmanı olan kâfirlere kahrını güzelleştirir.”

⁷⁷⁰ ü müştehil: B nüshasında yoktur.

⁷⁷¹ ki: Y nüshasında yoktur.

⁷⁷² maṭlab: faḳr u fāḳa ile mübtelā olan taḥiyyat-ı vuḍū namāzından şoñra yüz kerre yā laṭīf diye R.

⁷⁷³ 'aṭā vu' anā: 'anā 'aṭā R, B

⁷⁷⁴ murādını: murādı Y

⁷⁷⁵ ḥilm: 'ilm Y

⁷⁷⁶ ḥüsn-i ḥulḳ: ḥüsn ü ḥulḳ R, Y

⁷⁷⁷ ide: eyleñ Y

⁷⁷⁸ maṭlab: yā ḥalīlī ḥassin ḥulḳaḳe velev me'a'l-küffār R.

*azillehu tahte ‘arşī ve udniyehu min civārī ve eşkıyehu min ḥaziretu ḳudsi*⁷⁷⁹⁷⁸⁰ [32^a] ya‘ nī
yā⁷⁸¹ İbrāhīm sen benüm ḥalīlūmsin ḥulḳuñı gökcek eyle eger küffār ile de⁷⁸² olursañ taḥḳīḳan
ezel-i āzālde benüm kelimem böyle sebḳat itmışdür ki her kim ki ḥulḳını gökcek ide⁷⁸³ anı⁷⁸⁴
zıll-ı ‘arşum⁷⁸⁵ ile gölgelendürem⁷⁸⁶ ve daḥi anı civārumda cārum idem ve daḥi ḥavzumdan
anı ışkā idüb ‘abd-i muḥtārum idem.

naẓmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem Laṭīf-i Muṭlaḳ oldur iy cüvān

Luṭf ola ‘abdine işi her zamān

Luṭf-ı-la ‘āmil olub bunlar ile

‘Afv idüb⁷⁸⁷ şuçlarını vire emān

Da‘ vet ide cennet ile ni‘ mete

Tā olalar cennet içre şadmān

ḥikāyetuhu

Maḥḳīdür ki Ḥazret-i İbrāhīme ‘aleyhi’ş-şalavātu ve’s-selām⁷⁸⁸ bir recül-i kāfir gelüb
beyt-i ziyāfetine dāḥil oldı ve⁷⁸⁹ didi ki yā İbrāhīm beni ḳonuḳla Ḥazret-i Ḥalīl didi ki eger
īmāna gelürseñ saña ziyāfet ü iḥsān ideyin kāfir didi ki imāna gelicek saña ne minnetüm olur

⁷⁷⁹ *ve udniyehu min civārī ve eşkıyehu min ḥaziretu ḳudsi*: Burada takdim-tehir vardır: *eşkıyehu min ḥaziretu ḳudsi ve udniyehu min civārī* ” *el-Mu‘cem el-Evsat*, VI, 215.

⁷⁸⁰ “Ey Halilim, kâfirlere bile iyi ahlâklı ol, böylece ebrarlar zümresine gir. Önceden dediğim gibi ahlâkını güzelleştirenleri arşımda gölgelendireceğim, onları yanımda tutacağım ve su vereceğim.”

⁷⁸¹ yā: **B** nüshasında yoktur.

⁷⁸² de: daḥi **Y**

⁷⁸³ ide: eyleye **Y**

⁷⁸⁴ anı: **Y** nüshasında yoktur.

⁷⁸⁵ zıll-ı ‘arşum: zıll u ‘arşum **R**

⁷⁸⁶ gölgelendürem: gölgelene ve gölgelendürem **Y**

⁷⁸⁷ idüb: ide **R, Y**

⁷⁸⁸ İbrāhīme ‘aleyhi’ş-şalavātu ve’s-selām: İbrāhīm ‘aleyhi’s-selāma **B**, İbrāhīm ‘aleyhi’ş-şalavātu ve’s-selām **Y**

⁷⁸⁹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

beni hüner oldur ki⁷⁹⁰ küfrüm ile qabul idesin ve⁷⁹¹ İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām andan i‘ rāz idüb ziyāfet itmedi ve⁷⁹² ol dağı beyt-i ziyāfetden çıkub gitdi ve Hāzret-i Raḥmān Cebrā’ile emr eyledi ki⁷⁹³ var Ḥalīlūme⁷⁹⁴ di ki yitmiş yıldur ben ol qulumı küfri ile qabul idüb bir gün rızqını kesmedüm ne zarar [32^b] var idi ki bir gün küfri ile qabul idüb ‘ ayb u noqşāni⁷⁹⁵ ile⁷⁹⁶ aña luḥ u iḥsān itse pes İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām bu fi‘ le nedāmet idüb hemān ardından aña varub didi ki gel saña ziyāfet ideyin ol dağı didi ki yā İbrāhīm evvel ḥod ziyāfetden nefret itdün idi yā şimdi yine ziyāfete da‘ vete⁷⁹⁷ ḥikmet nedür ve İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām mācerāyı aña didi ve⁷⁹⁸ ol dağı eyitdi ki yā İbrāhīm senün Ma‘ būduñ⁷⁹⁹ ne⁸⁰⁰ melik-i celīl ve pādşāh-i cemīl olur⁸⁰¹ ki ‘ adūsından ötüri Ḥalīline ‘ itāb eyler ve düşmeninden ötüri dostına qahr-ı-la ḥiṭāb eyler baña imān telqin eyle ki taḥqīkan ben dīn-i İslāma maḥabbet itdüm⁸⁰² ve millet-i küfr ü ḍalāletden nefret itdüm didi ve dađı⁸⁰³ pes Hāzret-i İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām aña imān ve İslām⁸⁰⁴ telqin idüb ehl-i dār-ı selām eyledi ve ba‘ zı meşāyih böyle buyurdi ki

nazm⁸⁰⁵

(Müfte‘ ilün müfte‘ ilün fā‘ ilün)

Sen beni çün ezelde⁸⁰⁶ bildün idi

‘ Aybum ile qabul kılduñ idi

⁷⁹⁰ beni hüner oldur ki: hüner odur ki beni **Y**

⁷⁹¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁷⁹² ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁷⁹³ eyledi ki: itdi **Y**

⁷⁹⁴ Ḥalīlūme: Ḥalīle **Y**

⁷⁹⁵ noqşāni: noqşān **B**

⁷⁹⁶ ‘ ayb u noqşāni ile: ‘ aybını yüzüne ve noqşānını öñüne qoymayub **Y**

⁷⁹⁷ da‘ vete: da‘ vet idersin **Y**

⁷⁹⁸ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁷⁹⁹ Ma‘ būduñ: Rabbün **Y**

⁸⁰⁰ ne: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁰¹ cemīl olur: cemīldür **Y**

⁸⁰² itdüm: eyledüm **Y**

⁸⁰³ didi ve dağı: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁸⁰⁴ ve İslām: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁰⁵ nazm: nazuhumā **Y**

⁸⁰⁶ ezelde: ezelden **B**

Çün ki ‘aybum-la eyledüñ maqbül

Eyleme red eyā ‘ināyeti bol

Müşteri ‘ayb-ı-la ger itse şirā⁸⁰⁷

Redde ne qādir olamaz şer‘ā

eş-şāni ve’ş-şelāşūn

el-Ḥabīr⁸⁰⁸

ellezī ya‘lemu ḍamāire’ş-şāmitīn ve ḥā’inete’l-a‘yuni min el-ḥā’inīn⁸⁰⁹

[33^a] ma‘nāhu

Bilgil ki Ḥabīr şol Pādşāh-ı lā-Nazīrdür ki ‘ilm-i qādīmi muḥīṭ ü müştemildür cemī‘-i eşyāya ve ḥaberdār u dānādur zemāyir ü⁸¹⁰ serā’ir ü⁸¹¹ ḥafāyāya⁸¹² cüz’iyāt ü külliyāta ‘ilmi ‘ale’s-sevidür ve zevāhir ü⁸¹³ bevātına⁸¹⁴ ıttıla‘ı muḥkem ü qavīdür ḥarekāt-ı zerrātı bilür ve debīb-i ḥaşerātı cümle iḥşā kıılır ki *ve aḥşā külle şey’in ‘adadān⁸¹⁵* bu ma‘nāyı ızhār u ibdā ider

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki⁸¹⁶ bedḥ‘āḥ elinde giriftār ve ḥasūdān⁸¹⁷ şerrinden bīzār olsa⁸¹⁸ yā Ḥabīr ismine çok meşgūl olsun tā Ḥüdā-yı Mübīn bedḥ‘āhuñ mekrinden emīn idüb şerr-i ḥasūdāndan ḥalāş olmaq iḥsān⁸¹⁹ ide

ḥazzu’l-‘abdi minhu

⁸⁰⁷ Müşteri ‘ayb-ı-la ger itse şirā: Müşteri ger ‘ayb-ı-la itse şirā **Y**

⁸⁰⁸ **R** 32^b; **B** 22^b; **Y** 19^b.

⁸⁰⁹ “Habīr olan Allah ki sessizlerin gönüllerindeki ve hainlerin gözlerindeki hainliği bilir.”

⁸¹⁰ ü: **B** nüshasında yoktur.

⁸¹¹ ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁸¹² ḥafāyāya: ḥafāya **B**

⁸¹³ ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁸¹⁴ bevātına: bātına **B**

⁸¹⁵ “Bilsin diye ki, onlar Rablerinin elçiliklerini yerine getirmişlerdir. Allah onlarda bulunan her şeyi kuşatmış ve her şeyi bir bir saymıştır.” Cin 72/28

⁸¹⁶ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁸¹⁷ ḥasūdān: ḥasūd **Y**

⁸¹⁸ maḥlab: bedḥ‘āḥ elinden ve ḥasūdān şerrinden emīn olmaq-çün **R**

⁸¹⁹ iḥsān: müyesser **Y**

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Ḥabīrden oldur ki ḥaberdār ola ʿālem-i vücūdından ve ḥālī olmaya tevāzuʿ u sücūdından aʿzā-yı zāhirīsini⁸²⁰ maḥfūz ide ve⁸²¹ rezāʾil-i nefsanīyye ve shevāt-ı şeytāniyyeden ve kuvā-yı bāṭnīsini maşūn ide kibr ü kīn ve ğıll u ğışdan ve ḥıkd u ḥased ve her nā-sezā işden⁸²² ve zāhir ü bāṭnını fezāʾil-i rabbāniyye ve aḥlāk-ı rahmāniyye ile müzeyyen idüb cismını mülāzım-ı ḥıdmet ü⁸²³ ʿibādet⁸²⁴ ide ve cānını müdāvım-i maʿrifet ü maḥabbet eyleye

[33^b] nazmuhu

(Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün)

Hem Ḥabīr-i Muṭlaḳ oldur iy emīr

Ola her şey ʿe ḥaberdār-ı ʿalīm⁸²⁵

Hic ʿadem olmaya māniʿ ʿilmine⁸²⁶

Ola maḥfiyyāta ʿilmi müstaḳīm

Zāhir ü bāṭın aña yeksān ola

ʿİlmi kāmıl ola iḥsānı ʿazīm

ḥikāyetuhu

Her kim ki⁸²⁷ ism-i Ḥabīrden ḥaberdār ola ve maʿnā-yı başire dānā ve merd-i huşyār⁸²⁸ ola bilür ki *men ʿarefallāhe kelle lisānuhu*⁸²⁹ vefkınca her ḥāline⁸³⁰ Ḥüdā-yı Dānā ḥabīr⁸³¹ ü binādur pes lisānını ḳavl-i nā-sezādan⁸³² ve cenānını fikr-i māsivādan maşūn idüb **ve**

⁸²⁰ zāhirīsini: zāhiresini **B**

⁸²¹ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁸²² işden: işlerden **Y**

⁸²³ ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁸²⁴ ḥıdmet ü ʿibādet: ḥıdmet-i ʿibādet **R**

⁸²⁵ ḥaberdār-ı ʿalīm: ḥaberdār ü ʿalīm **Y**

⁸²⁶ ʿilmine: ḥükmine **Y**

⁸²⁷ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁸²⁸ merd-i huşyār: huşyār **Y**

⁸²⁹ “Allahı bilenin dili durur.” *Rûhu’l-Beyan*, II, 31.

⁸³⁰ ḥāline: ḥālinde **B**

⁸³¹ ḥabīr: ve ḥabīr **B**

*hel yekubbe'n-nāse 'alā menāhīrihim illā ḥaṣā'idu elsinetihim*⁸³³ ḥükmince dā'imā şamt u⁸³⁴ süküṭ ihtiyār idüb ḳüt u⁸³⁵ lā-yemüt ile iktifā ide maḥkīdür ki ehl-i 'irfāndan biri kemāl-i 'irfāna mālīk olub şamt-ı⁸³⁶ küllī ve süküṭ-ı ebedī rāhına sālīk oldı ve bu 'ahd ü⁸³⁷ peyvendi derūnında muḥkem-bend⁸³⁸ eyledi ki min ba'd nīk ü bedden bir eḥad ile hergiz güftār itmeye dā'imā murāḳabe dārında mülāḥaza-ı vişāl-i yār ile ber-ḳarār ve ber-ḥürdār ola ve ehl-i ḥālden biri bunūñ ḥāline⁸³⁹ vāḳıf olub aña didi ki iy bürāder *biḥaḳḳı ma'būdet ḥāmūş būdenet rā sebeb ḳist* ya' nī ma'būduñ ḥaḳḳı-çün bu mertebede ḥāmūş-ı ebedī ve şamt-ı küllī itmege⁸⁴⁰ sebeb nedür ve bā' iş ne nesnedür [34^a] cevāb böyle virdi ki iy bürāder kevn ü mekān⁸⁴¹ cenb-i ḥaḳīḳatde meşābe-i vehmde ve mertebe-i 'ademdedür ve hem 'ademden⁸⁴² dem vurmaḳ müriş-i hemm ve bā' iş-i nedemdür ve ol ki ḥaḳīḳatdür kimūñ zehresi vardur ki ḥaḳīḳati beyān idüb mā hüve'l-ḥaḳḳı 'ıyān eyleye⁸⁴³

eş-şālīşü ve's-şelāşün

el-Ḥalīm⁸⁴⁴

*ellezī şabara biḥilmihī 'ale'z-zālīmīn ve setere biluṭfihī 'anı'l-müznibīn ve'l-āşīyyīn*⁸⁴⁵

⁸³² nā-sezādan: nā-sezāya revā görmeyüb **Y**

⁸³³ Bu söz, kaynaklarda şöyle geçmektedir: *ve hel yekubbe'n-nāse 'alā menāhīrihim eyyi 'alā vucūhihim fī nāri cehennem illā ḥaṣāyedu elsinetihim eyye'l-emācema' ve kutīb fī dīvānihim men tekelleme elsinetihim* el-İman İbn Teymiyye, I, 110.

⁸³⁴ şamt u: himmet ü **Y**

⁸³⁵ u: **Y** nüshasında yoktur.

⁸³⁶ şamt-ı: himmet-i **Y**

⁸³⁷ ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁸³⁸ muḥkem-bend: muḥkem ü bend **B**

⁸³⁹ ḥāline: bu ḥāline **Y**

⁸⁴⁰ *rā sebeb ḳist* ya' nī ma'būduñ ḥaḳḳı-çün bu mertebede ḥāmūş-ı ebedī ve şamt-ı küllī itmege: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁴¹ kevn ü mekān: kevn-i mekān **B**

⁸⁴² 'ademden: ve 'ademden **B**

⁸⁴³ eyleye: idüb ızhār ü āşkār eyleye **Y**

⁸⁴⁴ **R** 34^a; **B** 23^b; **Y** 20^a.

⁸⁴⁵ “Halim olan Allah hilmiyle zalimlere sabreder. Asilerin ve günahkârların günahlarını lutfuyla örter.”

ma' nāhu

Bilgil ki Ḥalīm şol Pādşāh-ı Şabūr u⁸⁴⁶ ḥakīmdür ki⁸⁴⁷ ḥilmi ḥikmete muvāfiḳ ve şabrı maşlahata muṭābıḳ ola 'uḳūbeti müsteḥaḳḳından ḥilm ile te'ḥīr ider ve şabr u⁸⁴⁸ temhīl ile tedbīr ü taḳdīr eyler ola ki nādīm ü peşīmān olub 'azābumdan emn ü emān bula yāḥūd muşırr olursa naşībi nīrān ola ve ḳa' r-ı cehennemde ḥayyāt ve 'aḳārib ile cīrān olub vālih u ḥayrān ola

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki⁸⁴⁹ ehl-i zirā' at olub mezra' asını āfetden⁸⁵⁰ Ḥazret-i ' İzzet⁸⁵¹ ḥıfz u ḥırāset itmek⁸⁵² dilese Ḥalīm ismini bir kāğıda kitābet idüb⁸⁵³ ve bir kāseye ş u ḳoyub ol kāğıdı aña bıraḳsa ve⁸⁵⁴ ol şudan mezra' aına [34^b] yir yir perākende idüb şaḳsa Perverdgār-ı Mübīn anı her āfetden emīn⁸⁵⁵ idüb neşv ü nemā ve berekāt-la anı merzūk ve şāhib-i ḡinā eyleye

ḥazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Ḥalīmden oldur ki ezā-yı nāsa şabr idüb ve cefā-yı aḳrān u emşale taḥammül eyleye ḥabīb-i Ḥüdā⁸⁵⁶ Muḥammed Muştafānuñ şallallāhu 'aleyhi vesellem⁸⁵⁷ bu⁸⁵⁸ ḥilm ü şabrını tefekkür ve te'emmül eyleye ki küffār-ı bed-girdār ve bed-fi'āl mübārek dişlerinden dōrt dişlerini⁸⁵⁹ seng ü şapan⁸⁶⁰ ile ḳal' -ı vīrān⁸⁶¹ idicek kemāl-i ḥilm ile şabr u iḥsān idüb Ḥazret-i Ḥüdāya⁸⁶² böyle du'ā eyledi ki *allāhümmehdi ḳavmī feinnehum*

⁸⁴⁶ u: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁴⁷ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁴⁸ şabr u: şabrı **Y**

⁸⁴⁹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁵⁰ maṭlab: maḥsül-i āfetden sālīm olması-çün ' ilāc

⁸⁵¹ Ḥazret-i ' İzzet: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁵² itmek: itmesini Ḥaḳ Te'ālādan ḥazretlerinden **Y**

⁸⁵³ kitābet idüb: yazub **Y**

⁸⁵⁴ bıraḳsa ve: bıraḡub **Y**

⁸⁵⁵ emīn: emīn ü maḥfūz **Y**

⁸⁵⁶ ḥabīb-i Ḥüdā: ḥabīb-i Ḥüdā resül-i kibriyā sefī' -i rüz-i cezā **Y**

⁸⁵⁷ Muḥammed Muştafānuñ şallallāhu 'aleyhi vesellem: Muḥammed Muştafā şallallāhu 'aleyhi vesellemün **B**, Muḥammed Muştafā şallallāhu te'ālā 'aleyhi vesellem ḥazretlerinün **Y**

⁸⁵⁸ bu: **B** nüshasında yoktur.

⁸⁵⁹ dişlerini: ' adedini **Y**

⁸⁶⁰ seng ü şapan: seng-i şapan **R, B**

⁸⁶¹ ḳal' -ı vīrān: ḳal' ü vīrān **Y**

⁸⁶² Ḥüdāya: Allāh ' azīmü'ş-şāna **Y**

*lā ya‘lemūn*⁸⁶³ ya‘ nī yā Rab kavmüme hidāyet eyle taḥkīkan anlar bilmezler ve eger bilelerdi böyle cināyet⁸⁶⁴ eylemezlerdi kemāl-i ḥilmine ve nihāyet-i şabr u keremine resūl-i ḥalīm ü⁸⁶⁵ kerīmūn naẓar ile göre ki evvelen ol kavm-i dāllenūn Ḥazret-i ‘ İzzetden hidāyetlerin diledi ve şāniyyen yāy-ı nisbī ile kavmī diyüb kendülere intisābların beyān⁸⁶⁶ itdi ve şālisen cehāletleri ile i‘ tizār idüb *feinnehum lā ya‘lemūn*⁸⁶⁷ didi

naẓmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem Ḥalīm-i Muṭlaḳ oldur iy aḥī

Zenbi örter ḥilm ile itmez ḡazab

Hem ‘ azāba müstaḥik olanlara

İtmez isti‘ cāl ü⁸⁶⁸ şabr eyler ‘ aceb

[35^a] Var iken ta‘ zīb ü⁸⁶⁹ ḳahra ḳudreti

Ḥilm ile şabr eyler ol luṭf ıssı Rab

ḥikāyetuhu

⁸⁷⁰Ḥazret-i emīrū’l-mü’minīn ‘ Alī bin Ebī Ṭalīb kerremallāhu vecheden⁸⁷¹ maḥkīdür ki⁸⁷² vaḳtā ki İbrāhīm ‘ aleyhi’s-selām melekūt-ı semāvāt u arzı gördi ise bir recül-i güneḥkārı gördi ki bir fāḥiše ile giriftār olmuş pes hemān ol fi‘ le ḡaḍbān olub bed-du‘ ā eyledi Ḥazret-i Vehhāb daḥi du‘ āsını müstecāb⁸⁷³ idüb helāk eyledi ve bir ‘ aşıyi daḥi bir⁸⁷⁴ ‘ işyānda gördi

⁸⁶³ “Allahım kavmime hidayet ver, çünkü onlar bilmiyorlar.” *eş-Şifa*, I/105.

⁸⁶⁴ cināyet: ḥıyānet **B**

⁸⁶⁵ ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁶⁶ beyān: beyān ü ‘ ayān **Y**

⁸⁶⁷ “Çünkü onlar bilmiyorlar”

⁸⁶⁸ ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁶⁹ ü: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁷⁰ **Y** nüshası mervīdür ki diye başlar.

⁸⁷¹ ‘ Alī bin Ebī Ṭalīb kerremallāhu vecheden: ‘ Alī bin Ebī Ṭalībden kerremallāhu veche **R, B**

⁸⁷² maḥkīdür ki: maḥkīdür ki böyle buyurur ki **R**

⁸⁷³ müstecāb: ḳabūl ü müsteḥāb **Y**

⁸⁷⁴ bir: **Y** nüshasında yoktur.

ve⁸⁷⁵ aña dađı ğađbān olub yine⁸⁷⁶ bed-du‘ā eyledi Hax Te‘ālā anı dađı helāk eyledi ve bir ‘āşī dađı ğördi diledi ki⁸⁷⁷ aña da bed-du‘ā ide hemān Hāzret-i Hūdā aña⁸⁷⁸ nidā idüb didi ki yā İbrāhīm sen benüm ħalīlūmsin ve cenābumda du‘āñ müstecābdur şaxın sen benüm ‘ibāduma bed-du‘ā eyleme ve anlaruñ helākine sâ‘i olma taĥķīķan benüm ‘abd-i ‘āşīme üç ħaşlet ile maĥabbetüm vardur yā aña tevbe müyesser idüb tevbesini ķabūl idem⁸⁷⁹ ve zenbini maġfūr idüb⁸⁸⁰ kendüni⁸⁸¹ mesrūr idem⁸⁸² ve yāĥūd andan bir veled-i şālīĥ müyesser idüb anuñ ıslāĥı⁸⁸³ ile bunuñ fesādını izāle idem⁸⁸⁴ yāĥūd yevm-i ķıyāmetde ‘izz-i ĥuzūruma gele dilersem şucını ‘afv idem ve⁸⁸⁵ dilersem nār-ı cehennem ile ‘azāb u ‘iķāb idem

[35^b] er-rābi‘u ve’ş-şelāşūn

el-‘Azīm⁸⁸⁶

*ellezī lā yūşafu ‘azametuhu ve sulţānuhu ve lā yuĥşā ni‘metuhu ve iĥsānuhu*⁸⁸⁷

ma‘nāhu

Bilgil ki ‘Azīm şol Pādşāh-ı ‘Azīmü’l-Ālā ve Keşirü’n-Na‘mādur ki ārā-yı ulū’n-nühā künh-i⁸⁸⁸ ‘azametinde ‘āciz ü ĥayrān ve iĥşā-yı ni‘metinde müteĥayyir ü sergerdāndur ‘azamet ü celāl şānidur ve salţanat u kemāl bürĥānidur ‘azamet-i zātı ķatında zelīl olur riķāb ve iĥāta-ı şıfātı ķatında ‘āciz olur ‘aķl-ı ulū’l-elbāb anda dü ezdāddan münezzeĥ⁸⁸⁹ emşāl ü eşbāhdan muķaddesdür

⁸⁷⁵ ğördi ve: ğörüb **Y**

⁸⁷⁶ yine: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁸⁷⁷ ğördi diledi ki: ğördü ki diledi **Y**

⁸⁷⁸ aña: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁷⁹ idem: idüb **Y**, **B** nüshasında yoktur.

⁸⁸⁰ idüb: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁸¹ kendüni: ve kendüyi **Y**

⁸⁸² idem: iderem **Y**

⁸⁸³ ıslāĥı: şalāĥı **R**, **B**

⁸⁸⁴ idem: idersem **Y**

⁸⁸⁵ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁸⁶ **R** 35^b; **B** 24^b; **Y** 21^a.

⁸⁸⁷ “Azim olan Allah ki azameti ve saltanati vasfedilemez. Nimetleri ve ihsanları sayılamaz.”

⁸⁸⁸ künh-i: yine **Y**

⁸⁸⁹ münezzeĥ: münezzeĥdür **Y**

ḥāṣṣatuhu

Bilgil ki her kim ki⁸⁹⁰ yā ‘Azīm ismine çok meşgûl olsa⁸⁹¹ nazar-ı Hâkda maḳbûl olub nazar-ı ḥalâyıḳda⁸⁹² daḫi⁸⁹³ mu‘azzez ü mükerrem ü müşerref⁸⁹⁴ ü mu‘azzam ola⁸⁹⁵

ḥazzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i ‘Azīmden oldur ki enbiyā vu evliyānuñ⁸⁹⁶ ḳadrini⁸⁹⁷ bilüb anlara ittibā‘ u iḳtidā-y-la ta‘zīm-i ‘azīm⁸⁹⁸ eyleye ve ‘ulemā vu şüleḫānuñ fażlını aňlayub anlara meyl ü maḫabbet ve mecāliserine mülāzemet-le⁸⁹⁹ tekrim-i kerim eyleye⁹⁰⁰ tā ki ism-i ‘Azīmden naşīb-i bī-pāyān ve ḫazzu-ı firāvān ḫāşıl ola

[36^a] nazmuhu

(Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün)

Hem ‘Azīm-i Muṭlaḳ⁹⁰¹ oldur iy cüvān

Hic ihāṭa itmeye anı ‘uḳûl

Medḫ ü vaşfında anuñ ḫayrān olub

Bulmayalar künh-i zātına vuşûl

Rabb-i erbāba nice vara turāb

Cirm-i şemse zerre hic bulur mı yol

⁸⁹⁰ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁹¹ çok meşgûl olsa: meşgûl olsa çok okusa **Y**

⁸⁹² ḥalâyıḳda: ḥalâyıḳdan **Y**

⁸⁹³ daḫi: maşûn ve cümle beyninde **Y**

⁸⁹⁴ ü müşerref: **Y** nüshasında yoktur.

⁸⁹⁵ ola: olur inşā’ allāh **Y**

⁸⁹⁶ enbiyā vu evliyānuñ: evliyā vu enbiyānuñ **R, B**

⁸⁹⁷ ḳadrini: ḳudreti **Y**

⁸⁹⁸ ta‘zīm-i ‘azīm: ta‘zīm **Y**

⁸⁹⁹ mülāzemet-le: mülāzemet eyleye ve **Y**

⁹⁰⁰ eyleye: ide **Y**

⁹⁰¹ ‘Azīm-i Muṭlaḳ: ‘Azīm ü Muṭlaḳ **R**

hikāyetuhu

Maḥkīdūr ki Ḥazret-i Mūsā bin ‘İmrān ‘aleyhi şalavātu’r-raḥmān diledi ki Perverdgār-ı Mübīn ḥāmil-i heft-zemīn olan semek-i ‘azīmi añā göstere pes Ḥaḫ Te‘ālā añā⁹⁰² emr eyledi ki Ṭaberiyye deryāsınuñ kenārına ḥāzır ola vaḫtā ki kenar-ı deryāya vardı nāgāh meyan-ı deryādan bir ḥūt-ı ‘azīm çıḫub cānib-i semāya şu‘ūd eyledi ve üç gün üç gice mutevāliyyeten buña⁹⁰³ nāzır oldı aşlā semek semāya şu‘ūddan zā’il olmayub deryādan çıḫmadı pes Mūsā bu ḥālden muḫtaribü’l-bāl olub Melik-i Müte‘āle nidā idüb didi ki İlāhī ol ḥāmil-i arazīn olan semekte bunuñ gibi ‘azīm midür Ḥaḫ Te‘ālā vaḫy eyledi ki yā Mūsā ḥāmil-i arz-ı ğabrā olan semekün her günde bunuñ gibi⁹⁰⁴ biñ semek ğıdāsıdur⁹⁰⁵

el-ḥāmisu ve’ş-şelāşūn

el-Ġafūr⁹⁰⁶

[36^b] *ellezī yaġfiru’z-zünūbe ve yesturu’l-‘uyūb*⁹⁰⁷

es-sādisu ve’l-‘işrūn

eş-Şekūr⁹⁰⁸

*ellezī yeşkuru’l-ḫalīle ve yu‘tī’l-cezīl*⁹⁰⁹

ma‘ nāhumā

Bilgi ki Ġafūr-ı Muṭlaḫ ve Şekūr-i Muḫaḫḫaḫ ol pādşāh-ı şāhib-i iḥsāndur ki ‘ibād-ı ‘āşīsiniñ zünübını ğufrān idüb ‘uyübını pinhān eyler ve ‘amel-i ḫalīllerine rāzī vü şekūr olub ‘aṭā-yı cezīl ile anları merzī vü mesrūr eyler⁹¹⁰ az⁹¹¹ ḫizmetlerine çoḫ ni‘ met virüb meşvāların ‘āḫıbet cennet ider⁹¹²

⁹⁰² añā göstere pes: ister görmege Ḥaḫ Te‘ālā ister göstermege pes Rabbü’l-‘Azze Ḥazret-i Mūsāya **Y**

⁹⁰³ mutevāliyyeten buña: yüksek **Y**

⁹⁰⁴ her günde bunuñ gibi: bunuñ gibi her günde **Y**

⁹⁰⁵ ğıdāsıdur: ğıdāsı vardur bir yeri ḫareket itmeden yudar ve Hüve ‘alā kulli şey’in ḫadīrdür ḫudret şāhibi Allāhu a‘ lem bi’ş-şevāb **Y**

⁹⁰⁶ **R** 36^a, **B** 25^b, **Y** 21^b.

⁹⁰⁷ “Ġafūr olan Allah günahları affeder ve ayıpları örter.”

⁹⁰⁸ **R** 36^b, **B** 25^b, **Y** 21^b.

⁹⁰⁹ “Şekūr olan Allah az bile olsa şükürün karşılığını bol verir.”

⁹¹⁰ eyler: eylerler **Y**

⁹¹¹ az: **Y** nüshasında yoktur.

⁹¹² ider: ide **Y**

ḥāṣṣatuhumā

Bilgil ki her kim ki⁹¹³ ḥummāya yā baş ağrısına yā ğamm-u ğuşşaya mübtelā olsa bir pāre⁹¹⁴ kāğıda⁹¹⁵ üç kerre yā Ğafūr ismini yazub yiye⁹¹⁶ bi^c Avnillāhi Te^c ālā ḥarāret-i teb def^c olub vec^c e-i ser⁹¹⁷ muzmaḥill ola ve ğamm u ğuşşa sūrūr u feraḥa müntakīl⁹¹⁸ ola ve her kimūñ ki⁹¹⁹ eli ve dili bağlanmış olsa Şekūr ismini kırk bir kerre⁹²⁰ şu üstine oquya ve⁹²¹ ol şuya elini şokub çıkara ve yüzine ol şudan meş idüb süre inşa 'allāh⁹²² eli ve dili küşāde olub açıla

ḥazzu'l-‘ abdi minhumā

[37^a] Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Ğafūrdan oldur ki kaçan bir ‘abd-i ‘āşīnūñ ‘ışyanımı ve bir müznib-i sāhīnūñ⁹²³ tuğyanını görse sa^c y u himmeti anuñ setr ü ğufrānına olub günāhını faş u ızḥār itmeye ve dergāh-ı Melik-i Ğaffārdan tevbe ü istiğfārın taleb idüb mağfūr u ma^c fūv olmasın⁹²⁴ isteye netekim Rasūlullāh şallallāhu⁹²⁵ ‘aleyhi vesellem buyurmuşdur ki⁹²⁶ *men satere ‘alā aḥīhi’l-muslimu saterallāhu ‘aleyhi fī’ d-dünyā ve’l-āḥire*^{927,928} ya^c nī bir kimse ki müslim qardaşınıñ günāhını faş itmeyüb örtse Ḥaḫ Te^c ālā daḥi anuñ günāhını örte dünyāda da ve āḥiretde de⁹²⁹ ve ammā Ḥaḫ Te^c ālānuñ bu qavlinūñ ma^c nāsı oldur ki *ez-zāniyetu ve’z-zānī feclidū külle vāḥidin minhumā mi’ete celdetin ve lā te’ḥuzukum bihimā ra’fetun fī*

⁹¹³ her kim ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁹¹⁴ pāre: parça **Y**

⁹¹⁵ kāğıda: kāğıd üzere **Y**

⁹¹⁶ maḥlab: ḥummāya yā baş ağrısına ve ğamm u ğuşşaya mübtelā olan bir pāre kāğıda üç kerre yā Ğafūr yazub yiye **R**.

⁹¹⁷ vec^c e-i ser: **Y** nüshasında yoktur.

⁹¹⁸ müntakīl: mübeddel ve müntakīl **Y**

⁹¹⁹ kimūñ ki: kim ki **B**

⁹²⁰ maḥlab: eli ve dili bağlanmış olan kimse şekūr ismini kırk bir kerre **R**.

⁹²¹ oquya ve: oquyub **Y**

⁹²² inşa 'allāh: inşa 'allāhu'r-rahmān **Y**

⁹²³ sāhīnūñ: siyāhınıñ **Y**

⁹²⁴ olmasın: **Y** nüshasında yoktur.

⁹²⁵ şallallāhu: **Y** nüshasında yoktur.

⁹²⁶ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁹²⁷ maḥlab: *men satere ‘alā aḥīhi’l-muslimu saterallāhu ‘aleyhi fī’ d-dünyā ve’l-āḥire* **R**

⁹²⁸ “Bir kimse Müslüman kardeşinin ayıbını örterse Allah da onun ayıbını dünyada ve ahirette örter.”

Müsneḍ Ahmed Mahreca, XVI, 394.

⁹²⁹ dünyāda da ve āḥiretde de: dünyāda ve āḥiretde **Y**

*dīnillāhi*⁹³⁰ iy merḥametün ve şefkatün emr-i şehâdetün ‘âyetini beyân ve nihâyetini ‘ayândur ya‘nî kaçan ki⁹³¹ şehâdet-i zinâ muḳarrer ü müşbit ola ol demde merḥamet ve şefkat⁹³² muḳtezâ-yı şerî‘at ve müsted‘â-yı ḥikmet degildür belki hemân iḳâmet-i ḥudûd emrinde sa‘y u ihtimâm ve cidd-i tamâm⁹³³ itmek gerek ve ammâ mu‘âyene-i ‘iṣyân⁹³⁴ zamânında setr ü ğufrân ve ‘afv ü iḥsân ve daḥi⁹³⁵ aḥsen ü evlâ ve elyaḳ u⁹³⁶ aḥrâdur netekim mervîdür ki Ḥazret-i Loḳmânun ḥâteminde bu pend ü naşîḥat yazılmış idi ki *es-setru limâ ‘âyente aḥsenu min izâ‘ati mâ zanente*⁹³⁷⁹³⁸ ya‘nî mu‘âyene gördüğün günâhı iḥfâ zann itdüğün günâhı ifşâdan [37^b] aḥsen ü evlâdur ve ammâ naşîb-i bende ism-i Şekûrdan oldur ki bâb-ı rızḳda Rezzâḳ-ı Celîlden keşîr ü ḳalîl ne muḳadder oldı-y-sa râzî vü ḳâ’il olub tereffüh ü tena‘uma ḥariş ü mâ’il olmaya tâ Perverdgâr-ı Cemîl daḥi bunun ‘amel-i ḳalîline râzî ola netekim ḥaberde vârid olmuşdur ve Resûl⁹³⁹ şallallâhu ‘aleyhi vesellem buyurmuşdur⁹⁴⁰ *men raḍiya minallâhi bi’l-ḳalîli mine’r-rızḳ raḍiyallâhu ‘anh bi’l-ḳalîli min el-‘amel*⁹⁴¹

nazmuhumâ

(Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün)

Oldı hem bil Ğâfir u⁹⁴² daḥi Şekûr

Ğâfir ü şâkirün mübâlağası

⁹³⁰ “Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine yüz sopa vurun, Allah’ın dinini tatbik hususunda sizi sakın acıma duygusu kaplamasın! Müminlerden bir grup da onlara uygulanan cezaya şahit olsun.” Nûr 24/2

⁹³¹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁹³² ve şefkat: **Y** nüshasında yoktur.

⁹³³ cidd-i tamâm: cidd ü tamâm **Y**

⁹³⁴ ‘iṣyân: iḥsân **Y**

⁹³⁵ ve daḥi: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁹³⁶ u: **Y** nüshasında yoktur.

⁹³⁷ maḥlab: *es-setru limâ ‘âyente aḥsenu min izâ‘ati mâ zanente R*

⁹³⁸ “Gördüğünü örtmek, zannettiğini söylemekten daha iyidir.”

⁹³⁹ Resûl: Resûlullâh **Y**

⁹⁴⁰ ve Resûl şallallâhu ‘aleyhi vesellem buyurmuşdur: **B** nüshasında yoktur.

⁹⁴¹ “Allahtan az rızka razı olanın, Allah az amelinden razı olur.” *et-Tergîb fî Fezâilü’l-A‘mâl ve Sevâbu Zalike li ibn Şâhîn*, I, 95.

⁹⁴² u: **B** ve **Y** nüshalarında yoktur.

‘Abdinũñ zenbini ider ğufrān
Olsa ğufrāna anuñ ger hevesi⁹⁴³

Azıcık t̄ā‘ atin keşir idüben
Biñ yazılır ‘adede⁹⁴⁴ her birisi

hikāyetuhumā

Maḥkīdūr ki şāliḥinden bir recül⁹⁴⁵ şalavāt-ı ḥamsi cemā‘ at ile mescidde edā iderdi vaqtā ki za‘īf oldı ve mescide varmağa iktidārı ḳalmayub naḥīf oldı pes emr eyledi anı mescide iltidiler vaqtā ki Beytullāha dāḥil oldı rūḥı dergāh-ı Ḥaḳḳa vāşıl oldı ve aşḫābından birisi anı menāmında görđi ve aña şordı ki Allāh saña ne işledi ol daḥi didi ki Raḥmān baña⁹⁴⁶ iḥsān idüb ışyānumı ğufrān eyledi ve baña ḥiṭāb idüb didi ki iy şeyḥ-i pīr bu deñlü te‘ annī-yi keşir saña ne lāzım idi [38^a] ve daḥi maḥkīdūr ki Mūsā ‘aleyhi’s-selām dergāh-ı Ḥüdāya nidā idüb didi ki İlāhī sevābıḳ-ı ni‘ am ile beni mūna‘ am eyledüñ ve ni‘ metüñe şükr ile baña emr eyledüñ taḥḳıḳan senüñ ni‘ metüñe şükr ü şenā bir ni‘ met-i uḥrādur ki ol daḥi bir⁹⁴⁷ şükr-i āḥer iḳtizā eyler ve Ḥazret-i Ḥaḳ celle ve ‘alā buyurđı⁹⁴⁸ ki yā Mūsā bir ‘ilm öğrendüñ ki anuñ fevḳine hic bir ‘ilm çıḳmadı ni‘ metüme şükr-i ‘abdümnden baña⁹⁴⁹ bu yeter ki aña her ni‘ met ki irer anı benden bile ve ḥavl ü ḳuvvetine istinād⁹⁵⁰ itmeye

⁹⁴³ Olsa ğufrāna anuñ ger hevesi: Olsa ğufrāna ger anuñ hevesi **R, B**

⁹⁴⁴ ‘adede: ‘adedde **B, Y**

⁹⁴⁵ bir recül: birisi **B**

⁹⁴⁶ baña: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁴⁷ bir: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁴⁸ buyurđı: buyurur **Y**

⁹⁴⁹ baña: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁵⁰ istinād: isnād **R**

es-sābi‘u ve’s-şelāşūn

el-‘Alīy⁹⁵¹

ellezī lem yebluġu ‘uķūle’l-‘ārifīne ilā ‘uluvvi zātīhi ve sūmūvvi na‘tīhi ve şifātīhi

952

eş-şāminu ve’s-şelāşūn

el-Kebīr⁹⁵³

*ellezī te‘ālet ‘azametuhu ve kibriyā’uhu ve tevālet ni‘amuhu ve ālā’uhu*⁹⁵⁴

ma‘nāhumā

Bilgil ki ‘Alīy şol Pādşāh-ı A‘lādur ki anuñ mertebesinden esnā⁹⁵⁵ bir mertebe-i bālā daħi olmaya ve cümle mevcūdāt-ı ‘aliyye ve semāvāt-ı semiyye andan münħaţta vu deniyye vāķi‘ olub ol cümlesini rāfi‘ ola ve kıdem-i zāt u şifāt ile kebīr-i ezeli ve ķadīm-i lemyezeli ola

[38^b] ħāşşatuhumā

Bilgil ki her kim ki⁹⁵⁶ ‘Alīy ismini yazub kendüde bile getürse yāħūd⁹⁵⁷ tilāvetine mülāzemet idüb⁹⁵⁸ çok oķusa eger⁹⁵⁹ denī ise seni‘ ola ve eger⁹⁶⁰ faķīr ise ġanı‘ ola⁹⁶¹⁹⁶² ve her ki Kebīr ismini yazub getürse yāħūd⁹⁶³ biñ kerre yā Kebīr dise Perverdgār-ı Mübīn anı şerr-i düşmenden emīn⁹⁶⁴ idüb ķurtara

ħazzu’l-‘abdi minhumā

⁹⁵¹ R 38^a; B 26^b; Y 22^b.

⁹⁵² “Alīy olan Allah zatının ve sıfatları o kadar yüksektir ki âriflerin akılları ona erişemedi.”

⁹⁵³ R 38^a; B 26^b; Y 22^b.

⁹⁵⁴ “Kebīr olan Allah’ın azameti ve kibri yücedir. Nimetleri birbiri ardınca gelir.”

⁹⁵⁵ esnā: üst Y

⁹⁵⁶ ki: Y nüshasında yoktur.

⁹⁵⁷ yāħūd: ve yāħūd Y

⁹⁵⁸ tilāvetine mülāzemet idüb: biñ kerre daħi noķşān ola Y

⁹⁵⁹ eger: Y nüshasında yoktur.

⁹⁶⁰ ola ve eger: olub Y

⁹⁶¹ maţlab: ‘Alī ismini götürüb ve tilāvete meşġul olan denī ise seni‘ faķīr ise ġanı‘ ola R

⁹⁶² ħāşşatuhumā bilgil ki her kim ki ‘Alī ismini yazub kendüde bile götürse yāħūd tilāvetine mülāzemet idüb çok oķusa eger denī ise seni‘ ola ve eger faķīr ise ġanı‘ ola: B nüshasında yoktur.

⁹⁶³ yāħūd: ve yāħūd Y

⁹⁶⁴ maţlab: Kebīr ismini götürüb yā biñ kerre yā kebīr dise şerr-i düşmenden emīn ola R

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i ‘Alīyden oldur ki hı̄dmet-i Melik-i Müte‘âlde⁹⁶⁵ ya‘nî t̄a‘at u ‘ibādete iştiğâlde meretebe-i kemāle mālîk olub menzile-i ricāle vāşıl ola ve ism-i Kebīrden oldur ki vera‘ u perhîz ile ‘avām-ı nāsdan mümtāz olub taq̄vā vu diyānet ile kebīrū’l-ımtiyāz ola⁹⁶⁶

naẓmuhumā

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem ‘Alīy-yi Muṭlaq oldur iy cüvān

Cümleden rütbetde ol ‘ālî ola

Cümle mevcūdâtı hem olub muḥîṭ

On sekiz biñ ‘āleme vālî ola

Hem Kebīr oldur ola zātı qādīm

Hem şifātı naqışdan ḥālî ola

ḥikāyetuhumā

Maḥkīdür ki taḥkīqan Ḥaḳ Subḥāne ve Te‘ālā Ḥazret-i Mūsāya ‘aleyhi’s-selām⁹⁶⁷ vaḥy eyledi ki cibālden birisine⁹⁶⁸ ḥazır ola tā⁹⁶⁹ Ḥaḳ Te‘ālā aña kelāmını⁹⁷⁰ anda ismā‘ [39^a] idüb ḥādî vü nāşır⁹⁷¹ ola pes cibālden her cebel münācāt-ı⁹⁷² Mūsāya mekân u maḥal olmağa arzū vu heves eyledi illā Ṭūr-ı Sīnā bu temennādan istiğnā⁹⁷³ idüb didi ki benüm gibi ednā Melik-i A‘lā ile münācāt-ı Mūsāya qaçan lāyık ola ki maḥall ü meşvā ola pes Ḥaḳ Te‘ālā Ḥazret-i Mūsāya vaḥy eyledi ki yā Mūsā çün ki Ṭūr-ı Sīnā tekebbür ü istiğnādan berî olub

⁹⁶⁵ Müte‘âlde: Müte‘âlden **Y**

⁹⁶⁶ ve ism-i Kebīrden oldur ki vera‘ u perhîz ile ‘avām-ı nāsdan mümtāz olub taq̄vā vu diyānet ile kebīrū’l-ımtiyāz ola: **B** nüshasında derkenarda yazmaktadır.

⁹⁶⁷ Ḥazret-i Mūsāya ‘aleyhi’s-selām: Ḥazret-i Mūsā ‘aleyhi’s-selāma **Y**

⁹⁶⁸ birisine: birine **Y**

⁹⁶⁹ ola tā: olub **Y**

⁹⁷⁰ aña kelāmını: kelāmını aña **Y**

⁹⁷¹ nāşır: nāzır **Y**

⁹⁷² münācāt-ı: münācāta varub kelāmına **Y**

⁹⁷³ istiğnā: istiğnādan **Y**

tevāzu^c u tezellül ihtiyār eyledi pes ben daḥi anı münacātuña lāyık idüb qadrini refī^c ü fāik eyledüm bu kışşadan hişşe oldur ki her kim ki⁹⁷⁴ bile ki ^c azamet ü ^c izzet ve ^c ulüvv ü rif^c at⁹⁷⁵ Haḫ Te^c ālā ḥazretine lāyık şıfatdur bilür ki ^c abd-i gedāya sezā ve bende-i bī-nevāya lāyık u revā tevāzu^c u meskenet ve tezellül ü terk-i rif^c atdür ve her ki nefsinı Allāh rızası içün zelīl ide Haḫ Te^c ālā daḥi⁹⁷⁶ anuñ qadrini refī^c ü celīl eyler ki *men tevāda‘a rafa‘ahullāhu ve men tekebbere ve da‘ahullāhu*⁹⁷⁷ pend-i Ḥazret-i Rasūlullāhdur⁹⁷⁸

et-tasi‘ u ve ‘ş-şelāşūn

el-Ḥafīz⁹⁷⁹

ellezī yehfuзу kulūbe ‘ibādihī’l-mü ‘minīn ‘ani’r-reybi ve’r-reyni ve ‘ademi’l-yaḫīn

980

ma^c nāhu

Bilgil ki Ḥafīz-i Muṭlak şol pādşāh-ı muḥaḫkaḫdur ki semāyı ḥıfz eyler arza nāzil olmadan ve⁹⁸¹ zemīni ḥıfz eyler müteḥarrık ü mütezelzil olmadan ve ḫulūb-ı [39^b] ^c ārifini müzeyyen eyledi i^c tiḫādāt-ı ḥālişe⁹⁸² ve teveccühāt-ı şādıḫa ve a^c māl-i şāliḫa⁹⁸³ ile ve şudūr-ı mü‘minīni şerri vesvāsi ḥannāsdan şāfiye idüb aḥlāḫ-ı marzıyye ve şıfāt-ı rāzıyye ile müstaḫsene ü memdūḫa eyledi ki *efemen şereḫallāhu şadrehu lilislāmi*⁹⁸⁴ bu beşāreti i^c lān ü i^c lām⁹⁸⁵ eyler

⁹⁷⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁷⁵ ^c ulüvv ü rif^c at: ^c ulüvv-i rif^c at **Y**

⁹⁷⁶ daḥi: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁷⁷ “Allah mütevası olanı yükseltir ve kibirli olanı alçaltır.” Metinde Hz.Peygamber’e ait olduğu belirtilen bu söz, kaynaklarda bulunamamıştır.

⁹⁷⁸ Rasūlullāhdur: Rasūl-i kibriyādur buyurdu **Y**

⁹⁷⁹ **R** 39^a; **B** 27^b; **Y** 23^a.

⁹⁸⁰ “Ḥafīz olan Allah mümin kullarının kalplerini şüphelerden, gönül sıkıntısından ve yakīn yokluğundan muhafaza eder.”

⁹⁸¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁸² i^c tiḫādāt-ı ḥālişe: i^c tiḫād- şāliḫa-ı ḥālişe **Y**

⁹⁸³ a^c māl-i şāliḫa: a^c māl-i ma^c lūme-i merḡūbe **Y**

⁹⁸⁴ “Allah, kimin bağrını İslām'a açmış ise işte o, Rabbinden bir nur üzerinde değil midir? Artık Allah'ın zikri hususunda kalpleri katılmış olanların vay haline! İşte bunlar, apaçık bir sapıklık içindedirler.” Zümer 39/22

⁹⁸⁵ i^c lān ü i^c lām: i^c lām ü i^c lān **Y**

ḥāṣṣatuhu⁹⁸⁶

Bilgil ki mekr-i dīv ve şerr-i şeytāndan ḥā'if ü hirāsān olsa ism-i Ḥafīzı yazub
bāzūsına bağlaya⁹⁸⁷ Ḥaḳ Te'ālā anlaruñ şerrinden anı bekleye

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Ḥafīzden oldur ki a'zāsını zünüb u ma'şiyetden ve
kalbini ḥıyānet ü ğafletden ve ğazab u şehvetden maşūn idüb hevācis-i şeytāniyye ve rezāil-i
ḥayvāniyyeden maḥfūz u maşūn eyleye

naẓmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem Ḥafīz oldur semāyı ḥıfz idüb

Arza vāki' olmadan itdi maşūn

Hem nücūm-i-le müzeyyen eyleyüb

İtdi şeytānı rücūm-i-le zebūn

Mü'minüñ hem kalbine yol virmedi

Girmege İblise ḥaḳ idüb ḥaşūn

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki Ebū 'Alī Deḳḳāk ḥazretleri ḳuddise sırruhu⁹⁸⁸ buyurur ki işitdüm [40^a]
şüleḥādan biri⁹⁸⁹ baña didi ki māl-i mevrūşdan baña irş-le on biñ dirhem intikāl eyledi ve
Cenāb-ı Melik-i Müte'āle nidā idüb⁹⁹⁰ didüm ki İlāhī sen 'alīm ü 'allāmsın ki ben⁹⁹¹ bu
derāhime muḥtācın ammā ḥıfzında 'ācizin dilerüm ki saña virem tā vaḳt-i ḥācetde sen baña
yine in'ām idüb irğoresin pes cümlesini fuḳarā vu mesākine bezl ü infāḳ idüb ferāġat ü

⁹⁸⁶ Bu kısım **B** nüshasında tashih kaydı olarak derkenarda yer almaktadır. **Y** nüshasında ise bulunmamakta, ḥāṣṣatuhu başlığı altında ḥazzu'l-'abdi minhu bölümündeki metin yer almaktadır.

⁹⁸⁷ maḥlab: mekr-i dīv ve şerr-i şeytān şerrinden emīn olmag-içün yazub bāzūsına bağlaya **R**.

⁹⁸⁸ ḥazretleri ḳuddise sırruhu: ḳuddise sırruhu 'azīz ḥazretleri **Y**

⁹⁸⁹ biri: bunu **Y**

⁹⁹⁰ idüb: eyleyüb **Y**

⁹⁹¹ ben: **Y** nüshasında yoktur.

sehâvet eyledüm⁹⁹² ve fakr u fâka ile şabr u çanâ' at eyledüm ve andan şoñra mühimmât-ı dünyeviyyeden hic bir nesneye muhtâc olmadum illâ vaqt-i hâcetde Hâk Te'âlâ baña fetḥ-i bâb eyledi ve murâdumı müyesser eyleyüb⁹⁹³ beni mâsivâya⁹⁹⁴ muhtâc eylemedi ve⁹⁹⁵ bu kışşadan hişşe oldur ki her kim⁹⁹⁶ ki emrini Allâha ışmarlaya Hâk Te'âlâ hâzreti aña kâfidür ve mu'în ü naşîr ü vâfidür⁹⁹⁷ **ve men ye'fasim billâhi fekad hudiye ilâ sırâtin müstaķim**⁹⁹⁸ bu fehvâ-yı münîfi ta' yîn ü ta' lîm eyler

el-ismu'r-râbi' ün

el-Mukîṭ⁹⁹⁹

*ellezî haleka'l-ḥayvânât fi'l-arḍi v'essemâvât ve kadderelehumu'l-erzâka ve'l-âcâle ve'l-aķvât*¹⁰⁰⁰

ma' nâhu

Bilgil ki Mukîṭ-i Muṭlaķ şol pādşâh-ı muḥaķķaķdur ki muķadder-i aķvât oldu arazîn ü semâvâtta cemî' -i ḥayvânâta ta' âm u şerâbı ķūt-ı ecsâm¹⁰⁰¹ u eşbâḥ eyledi¹⁰⁰² [40^b] ve me' ânî vü me' ârifi ķūt-ı ķulüb¹⁰⁰³ u ervâḥ eyledi ve rûḥ-ı laṭîfi¹⁰⁰⁴ ' aķl-ı şerîf-le müşerref idüb zîhn-i pâk-le pür-idrâk eyledi ve nev' i insâmı cümle ḥayvândan güzîde ü ser-efrâz¹⁰⁰⁵ idüb riyâset-i

⁹⁹² eyledüm: **Y** nüshasında yoktur.

⁹⁹³ eyleyüb: idüb **Y**

⁹⁹⁴ beni mâsivâya: kimseye **B**

⁹⁹⁵ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

⁹⁹⁶ kim: kimün **Y**

⁹⁹⁷ ve mu'în ü naşîr ü vâfidür: **B** nüshasında yoktur.

⁹⁹⁸ "Size Allah'ın âyetleri okunup dururken ve Allah'ın elçisi de aranızda iken nasıl inkâra saparsınız?

Kim Allah'a sınımsız bağlanırsa, kesinlikle doğru yola iletilmiştir." Âl-i İmrân 3/101

⁹⁹⁹ **R** 40^a; **B** 28^a; **Y** 23^b.

¹⁰⁰⁰ "Mukîṭ olan Allah canlıları yeryüzünde ve gökyüzünde yarattı. Ecellerini, azıklarımı ve rızıklarımı belirledi."

¹⁰⁰¹ ķūt-ı ecsâm: ķūt u ecsâm **Y**

¹⁰⁰² eyledi: oldı **Y**

¹⁰⁰³ ķūt-ı ķulüb: ķūt u ķulüb

¹⁰⁰⁴ rûḥ-ı laṭîfi: rûḥ u laṭîfi **Y**

¹⁰⁰⁵ ser-efrâz: ser-firâz **B, Y**

hîlâfet-i ulûhiyyet¹⁰⁰⁶ ile cemîc-i eşyâdan¹⁰⁰⁷ pesendîde ü mümtâz eyledi ki *innî câ' ilun fî'l-
arđi hâlîfeten*¹⁰⁰⁸ bu ma' nâ-yı münîfe ve bu fehvâ-yı la'îfe delîl-i kavî¹⁰⁰⁹ ve bürhân-ı celîdür

hâşşatuhu¹⁰¹⁰

Bilgil ki her kim ki diyâr-ı ğurbetde giriftâr olsa ve¹⁰¹¹ vaţanına varmaĝa iktidârı
olmasa yâhûd¹⁰¹² ferzend-i na-pesend¹⁰¹³ ile bî-ĥuzûr ve pür-fütûr olsa Muķit ismini¹⁰¹⁴ bir ĥâlî
kâseye yidi kerre oķuya¹⁰¹⁵ ve¹⁰¹⁶ üfüre ve ba' dehu ol kâseye¹⁰¹⁷ Őu ķoya ve ol Őudan iće
inşa 'allâh Hâķ Te'âlâ¹⁰¹⁸ murâdını¹⁰¹⁹ müyesser ide¹⁰²⁰

hazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşîb-i bende ism-i Muķitden oldur ki erbâb-ı faķaya işâl-i¹⁰²¹ infâķ ile
in'âm u iĥşândan ĥâlî olmaya ve zevî'l-ķurbâyı cûd u ' aķâ-y-la¹⁰²² Şâdmân u ferĥân¹⁰²³ ide ve
ibn-i sebîl ü müsâfirâna ziyâfet idüb iĥsân ide

nazmuhu

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

Hem Muķit-i Muţlak oldur iy aĥî

' Âlim ü hem ĥâlîķ-ı aķvât ola

¹⁰⁰⁶ riyâset-i hîlâfet-i ulûhiyyet: riyâset ü hîlâfet ü ulûhiyyet **Y**

¹⁰⁰⁷ cemîc-i eşyâdan: cümle eşyâdan **Y**

¹⁰⁰⁸ "Bir zamanlar Rabb'in meleklerine: 'Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım' demiŐti. Melekler: "A! Orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın? Oysa biz seni överek tesbih ediyor ve seni takdis ediyoruz' dediler. Rabb'in: 'Ben sizin bilmediklerinizi bilirim.' dedi." Bakara 2/30

¹⁰⁰⁹ delîl-i kavî: delîl ü kavî **Y**

¹⁰¹⁰ hâşşatuhu: ve hâşşatuhu **R**

¹⁰¹¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰¹² yâhûd: ve yâhûd **Y**

¹⁰¹³ na-pesend: na-pesendîde **Y**

¹⁰¹⁴ ismini: ism-i Őerîfini **Y**

¹⁰¹⁵ oķuya: yazub ve oķuya **Y**

¹⁰¹⁶ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰¹⁷ ve ba' dehu ol kâseye: üzerine **Y**

¹⁰¹⁸ inşa 'allâh Hâķ Te'âlâ: 'avn-i Hâķ ile inşa 'allâh-ı Raĥmân **Y**

¹⁰¹⁹ murâdını: murâdâtı **Y**

¹⁰²⁰ ide: ola **Y**

¹⁰²¹ işâl-i: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰²² cûd u ' aķâ-y-la: cûd-ı ' aķâ-y-la **Y**

¹⁰²³ Şâdmân u ferĥân: Şâdmân-ı ferĥân **Y**

Hıfz idüb eşyâyı hem şāhid ola
Ferd-i dānā¹⁰²⁴ sami^c -i eşvāt ola

[41^a] Lā yenāmu lā yemūtu lā yefūt

Ḥayy u Bāqī muḥyī-yi emvāt ola

ḥikāyetuhu

Maḥkīdūr ki taḥkīkan ^c Abdullāh bin ^c Amr raḍīyallāhu ^c anha bir recül didi ki bir fuḡarā³-ı muḥācirīnden ve ḡuvvet ü kifāyete¹⁰²⁵ ḡāni^cinden olmaduk mı ^c Abdullāh¹⁰²⁶ aña didi¹⁰²⁷ ki senūñ bir ḡātūnuñ var mı ki aña īvā idüb anuñ¹⁰²⁸ ḡatını me³vā idinesin didi ki ne^c am belī¹⁰²⁹ vardur ve didi ki yā senūñ bir meskenūñde var mıdur ki anda sākin olasın ve belā-yı kibr ile mübtelā olmayub bī-minnet içinde mütemekkin olasın didi ki ne^c am pes ^c Abdullāh buyurdi ki iy kişi sen aḡniyādan imişsin didi ki¹⁰³⁰ benüm bir ḡıdmetkārüm daḡı vardur ^c Abdullāh buyurdi¹⁰³¹ ki bu taḡdīrce sen ümerādan imişsin pes nice fuḡarā³-ı muḥācirīnden ve zümre-i ḡāni^cinden olursın ve bu ḡışşadan ḡışşe oldur ki dār-ı fānīde ḡuvvet-le ḡanā^c at¹⁰³² idüb *el-ḡanā^catu kenzun lāyefnā*¹⁰³³ ile ^c āmil ola¹⁰³⁴ tā ki¹⁰³⁵ dār-ı bāḡīde¹⁰³⁶ mülūk-ı ehl-i cennetden olub sa^c ādet ü devletinde¹⁰³⁷ mü³ebbed ü muḡalled ola ki bu devlete vāşilūn ḡuvvet-le ḡāni^cün olanlardur ki Rasūlullāh şallallāhu ^c aleyhi vesellem buyurmuşdur¹⁰³⁸

¹⁰²⁴ Ferd-i dānā: Ferd ü dānā **R, B**

¹⁰²⁵ ḡuvvet ü kifāyete: ḡuvvet-i kifāyete **Y**

¹⁰²⁶ ^c Abdullāh: ^c Abdullāh bin ^c Amr **Y**

¹⁰²⁷ didi: eyitdi **Y**

¹⁰²⁸ anuñ: **B** nüshasında yoktur.

¹⁰²⁹ belī: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰³⁰ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰³¹ buyurdi: didi **Y**

¹⁰³² ḡuvvet-le ḡanā^c at: ḡuvvet ü ḡanā^c at **Y**

¹⁰³³ “Kanaat bitmeyen bir hazinedir.” *Keşfü'l-Hafā*, II, 102.

¹⁰³⁴ ola: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰³⁵ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰³⁶ bāḡīde: beḡāda **Y**

¹⁰³⁷ sa^c ādet ü devletinde: sa^c ādet-i devletde **Y**

¹⁰³⁸ Rasūlullāh şallallāhu ^c aleyhi vesellem buyurmuşdur: **B** nüshasında yoktur.

*müluku ehli'l-cenneti min ümmeti el-kāni'üne bi'l-kūti yevmen feyevmen*¹⁰³⁹ ya' nī ehl-i cennetūn¹⁰⁴⁰ ümerāsı benüm ümmetümden kuvvet-le¹⁰⁴¹ kāni'ün u kifāyet ile şābirün olanlardur

[41^b] el-ḥādi ve'r-rābi'ün

el-Ḥasīb¹⁰⁴²

*ellezī yekfī zikruhu liẓākirīn ve yuġnī şükrühü lişşākirīn*¹⁰⁴³

ma' nāhu

Bilgil ki Ḥasīb-i Muṭlaḳ şol Pādşāh-ı Muḥaḳḳaḳdur ki maḥlūkātuñ cemī' mühimmatına kāfī ve mevcūdātuñ cümle ḥacātına vāfī olub meşāliḥ-i 'ibādı müheyā ide ve her ne eylerse bī-ğaraẓ ve bī-riyā ide¹⁰⁴⁴ ve şerādan şüreyyāya varınca cemī'-i eşyā 'ilm-i muḥiṭinde ma' lüm u muḥşī ola ki *ve aḥşā külli şey'in 'adeden*¹⁰⁴⁵ dir

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kimün ki¹⁰⁴⁶ şerr-i düzdāndan¹⁰⁴⁷ ve hemsāye-i nā-mihrbāndan yā¹⁰⁴⁸ mekr-i ḥasūdān¹⁰⁴⁹ ve zarar-ı çeşm ü lisāndan ḥavfı olsa¹⁰⁵⁰ şabāḥda¹⁰⁵¹ ve aḥşamda yidi güne

¹⁰³⁹ “Cennet ehlinin mülkleri ümmetinden gün geçtikçe kanaat sahibi olanlardır.” Metinde Hz.Peygamber'e ait olduğu belirtilen bu söz kaynaklarda bulunamamıştır.

¹⁰⁴⁰ ya' nī ehl-i cennetūn: cennet **Y**

¹⁰⁴¹ kuvvet-le: kuvvet **Y**

¹⁰⁴² **R** 41^b; **B** 29^a; **Y** 24^b.

¹⁰⁴³ “Zikredenlere Hasīb olan Allah'ın zikri yeter ve O'nun şükrü şükredenleri zenginleştirir.”

¹⁰⁴⁴ ve her ne eylerse bī-ğaraẓ ve bī-riyā ide: **B** nüshasında yoktur.

¹⁰⁴⁵ “Bilsin diye ki, onlar Rablerinin elçiliklerini yerine getirmişlerdir. Allah onlarda bulunan her şeyi kuşatmış ve her şeyi bir bir saymıştır.” Cin 72/28

¹⁰⁴⁶ her kimün ki: her kim **Y**

¹⁰⁴⁷ şerr-i düzdāndan: şerr-i düzdān **R, B**

¹⁰⁴⁸ yā: ve yā **Y**

¹⁰⁴⁹ ḥasūdān: ḥasūdān **R**, ḥasūdāndan **Y**

¹⁰⁵⁰ maṭlab: şerr-i düzdān ve hemsāye-i nā-mihrbāndan ve mekr-i ḥasūdān ve zarar-ı çeşm lisāndan ḥavfı olsa **R**.

¹⁰⁵¹ şabāḥda: şabāḥ **R, B**

dek¹⁰⁵² yitmiş kerre ḥasbiyallāhu'l-ḥasīb¹⁰⁵³ dise¹⁰⁵⁴ cümlesinüñ şerrinden¹⁰⁵⁵ emīn¹⁰⁵⁶ ola¹⁰⁵⁷

ḥazzu'l-ʿabdi minhu

Bilgi ki naşīb-i bende ism-i Ḥasībden oldur ki çün ki Ḥazret-i Ḥüdā¹⁰⁵⁸ cemīʿ^c ʿibādınıñ¹⁰⁵⁹ mühimmātını¹⁰⁶⁰ edā¹⁰⁶¹ ve ḥacātların ḳazā ider pes cemīʿ^c aḥvālinde aña istinād¹⁰⁶² idüb cümle murādını andan istimdād eyleye ve anuñ cenābından ğayrı bir bāba daḥi ilticā eylemeye ve andan ğayrı bir eḥadden nesne ricā itmeye ve [42^a] ilticā vu ricāsı¹⁰⁶³ Ḥüdāsından ola belki cümle¹⁰⁶⁴ ricā vu münāsı¹⁰⁶⁵ Ḥüdāsı ola ki *ḥasbiyallāhu lā ilāhe sivāh*¹⁰⁶⁶ bu maʿnāya şahid ü güvāhdur

naẓmuhu

(Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün)

Hem Ḥasīb-i Muṭlaḳ oldur iy cüvān

Ḥalḳınıñ ḥacātına kāfī ola

Ola hem¹⁰⁶⁷ cümle mühimmāta kefīl

Luṭfi¹⁰⁶⁸ cümle ʿāleme vāfī ola

¹⁰⁵² yidi güne dek: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰⁵³ ḥasbiyallāhu'l-ḥasīb: ḥasbiyallāhu veniʿ me'l-vekīl yāḥūd ḥasbiyallāhu'l-ḥasīb **Y**

¹⁰⁵⁴ dise: diye **Y**

¹⁰⁵⁵ şerrinden: şerlerinden **Y**

¹⁰⁵⁶ emīn: emīn ü maḥfūz **Y**

¹⁰⁵⁷ ola: ola ʿavn-i Ḥaḳla **Y**

¹⁰⁵⁸ Ḥazret-i Ḥüdā: Ḥazret-i Ḥaḳ **Y**

¹⁰⁵⁹ ʿibādınıñ: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰⁶⁰ mühimmātını: mühimmātuñ **Y**

¹⁰⁶¹ edā: ʿibadet yüzünden olan edevāti

¹⁰⁶² istinād: isnād **Y**

¹⁰⁶³ ricāsı: ricā **Y**

¹⁰⁶⁴ cümle: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰⁶⁵ münāsı: temennāsı **Y**

¹⁰⁶⁶ “Allahtan başka ilāh yoktur, O bize yeter”

¹⁰⁶⁷ Ola hem: Hem ola **Y**

¹⁰⁶⁸ luṭfi: luṭf **B**

Hem vire bir derde biñ dürlü devā¹⁰⁶⁹

Her belāyı def idüb şāfī ola

hikāyetuhu¹⁰⁷⁰

Ḥazret-i Risāletden şallallāhu ‘aleyhi vesellem¹⁰⁷¹ mervīdür ki buyurur Ḥaḳ Te‘ālā¹⁰⁷² yevm-i kıyāmetde vaḳt-i ḥisābda¹⁰⁷³ bir ḳulına diye ki niçün benden istiḥyā itmedün¹⁰⁷⁴ şol zamānda ki baña ‘āşī olduñ pes hemān zebānīler¹⁰⁷⁵ tutub¹⁰⁷⁶ anı nāra çekeler ve bu daḥi¹⁰⁷⁷ şefetānını¹⁰⁷⁸ taḥrīk idüb tudaḡını ḳımıldada Ḥaḳ Te‘ālā götürüb aña diye ki¹⁰⁷⁹ yā¹⁰⁸⁰ ḳulum¹⁰⁸¹ ne söylersin¹⁰⁸² diye¹⁰⁸³ ki yā Rabbi sen zamīrūme¹⁰⁸⁴ ‘alīm ü ḥabīrsin¹⁰⁸⁵ beni¹⁰⁸⁶ nās içinde rüsvāy¹⁰⁸⁷ itme Ḥaḳ Te‘ālā diye¹⁰⁸⁸ ki yā ḳulum¹⁰⁸⁹ söyle melā’ikelerüm daḥi¹⁰⁹⁰ işitsünler pes diye ki yā Rab didüm ki¹⁰⁹¹ niçe¹⁰⁹² dek bu cefā¹⁰⁹³ ve bu cefāya¹⁰⁹⁴ hic yoḳ mı müntehā¹⁰⁹⁵

¹⁰⁶⁹ Hem vire bir derde biñ dürlü devā: Hem vire bir dürlü derde biñ dürlü devā **Y**

¹⁰⁷⁰ hikāyetuhu: hikāyetuhu hikāyet **R, B**

¹⁰⁷¹ Ḥazret-i Risāletden şallallāhu ‘aleyhi vesellem: Maḥkīdür Ḥazret-i Risālet-Penāh şallallāhu ‘aleyhi vesellemden **Y**

¹⁰⁷² Ḥaḳ Te‘ālā: Ḥaḳ celle ve ‘alā **Y**

¹⁰⁷³ ḥisābda: ḥisāb olıcaḳ **Y**

¹⁰⁷⁴ itmedün: eylemedün **Y**

¹⁰⁷⁵ zebānīler: zebānīlerün bir kaç rāyesi **Y**

¹⁰⁷⁶ tutub: turub zebānīler nāra **Y**

¹⁰⁷⁷ ve bu daḥi: ol nāra çekilenler **Y**

¹⁰⁷⁸ şefetānını: şeffelerin **Y**

¹⁰⁷⁹ taḥrīk idüb tudaḡını ḳımıldada Ḥaḳ Te‘ālā götürüb aña diye ki: ḳımıldatub söyleneler ba‘dehu İzzet-i Ḥazret emr idüb ḥuzūrına getürelər Bārī-i Te‘ālā diye kim **Y**

¹⁰⁸⁰ yā: ey **Y**

¹⁰⁸¹ ḳulum: ḳullarum **Y**

¹⁰⁸² söylersin: söylersinüz **Y**

¹⁰⁸³ diye: diyeler **Y**

¹⁰⁸⁴ zamīrūme: zamīrümize **Y**

¹⁰⁸⁵ ‘alīm ü ḥabīrsin: vāḳıf u ‘alīm ü ḥabīrsin **Y**

¹⁰⁸⁶ beni: bizleri **Y**

¹⁰⁸⁷ rüsvāy: rüsvāy-ı rezīl **Y**

¹⁰⁸⁸ diye: buyura **Y**

¹⁰⁸⁹ yā ḳulum: pek **Y**

¹⁰⁹⁰ daḥi: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰⁹¹ diye ki yā Rab didüm ki: ol ḳullar diyeler yā Rabbüm **Y**

¹⁰⁹² niçe: niçeye **Y**

¹⁰⁹³ cefā: cefāyı çekelüm **Y**

¹⁰⁹⁴ ve bu cefāya: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁰⁹⁵ hic yoḳ mı müntehā: hic müntehāsı yoḳ mıdır **Y**

dünyâda evlâdum cefâ eyledi ve haste oldıkda ehlüm cefâ eyledi¹⁰⁹⁶ ve¹⁰⁹⁷ nez^c-i rûhda melekü'l-mevt cefâ eyledi ve¹⁰⁹⁸ kabirde¹⁰⁹⁹ münker ve nekîr cefâ eyledi ve¹¹⁰⁰ kıyâmetde¹¹⁰¹ zebânîler cefâ eyledi¹¹⁰² ve zannum buydı ki¹¹⁰³ [42^b] bunlar cefâ eylerse¹¹⁰⁴ ne ğam Rabbüm hele raĥîm ü zü'l-keremdür vaĥtâ ki siz daĥi¹¹⁰⁵ nâra emr itdünüz pes didüm ki helâk olduk elân çün ki nâra emr itdi seni Raĥmân pes Haĥ Subĥâne ve Te^câlâ aña diye ki¹¹⁰⁶ **ene 'inde zanni 'abdî bî'**¹¹⁰⁷ ya^c nî ben ģulumuñ zann-ı cemîli ve ĥüsn-i i^c tiĥâdı¹¹⁰⁸ ģatındayın çün ki zannuñ baña ğufrân ile¹¹⁰⁹ oldı pes Őuçuñı 'afv idüb zembüñi ğufrân itdüm ve cennetümi saña iĥsân idüb naŐîbüñi ĥuld u rıdvân itdüm

eş-Şâni ve'l-erba' ün

el-Celîl¹¹¹⁰

ellezî celle celâluhu ve 'azume Őânuhu ve 'amme nevâluhu ve Őemule iĥsânuhu¹¹¹¹

ma^c nâhu

Bilgil ki Celîl-i Muĥlaĥ Şol Pâdşâh-ı Muĥaĥĥaĥdur ki ģulüb heybetinden¹¹¹² ĥâ'ife ola¹¹¹³ ve 'uĥûl 'azametinden¹¹¹⁴ zâhibe ola¹¹¹⁵ tecellâ-yı Celâlî¹¹¹⁶ ile Tûr-ı Sînâ mündekk ü

¹⁰⁹⁶ cefâ eyledi ve haste oldıkda ehlüm cefâ eyledi: 'ıyâlüm ĥaste olduĥda cefâ eylediler **Y**

¹⁰⁹⁷ ve: ba^c dehu **Y**

¹⁰⁹⁸ ve: ba^c dehu yine **Y**

¹⁰⁹⁹ kabirde: ģabrümde **Y**

¹¹⁰⁰ ve: ba^c dehu **Y**

¹¹⁰¹ kıyâmetde: yevm-i kıyâmetde **Y**

¹¹⁰² cefâ eyledi: cefâ-i cevr eylediler **Y**

¹¹⁰³ ve zannum buydı ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹⁰⁴ cefâ eylerse: cevr-i eziyet ider ise **Y**

¹¹⁰⁵ vaĥtâ ki siz daĥi: sen vaĥtâ ki **Y**

¹¹⁰⁶ pes didüm ki helâk olduk elân çün ki nâra emr itdi seni Raĥmân pes Haĥ Subĥâne ve Te^câlâ aña diye ki: ulu Őubĥânsın Haĥ cellet 'azametuhu buyurdı ki **Y**

¹¹⁰⁷ "Ben kulumun zannı üzereyim." *Sahih Buhârî*, VIII, 171.

¹¹⁰⁸ ya^c nî ben ģulumuñ zann-ı cemîli ve ĥüsn-i i^c tiĥâdı: ģullarumuñ zann-ı cemîli ve aĥsen-i i^c tiĥâdı **Y**

¹¹⁰⁹ ile: **B** nüshasında yoktur.

¹¹¹⁰ **R** 42^b; **B** 29^b; **Y** 25^a.

¹¹¹¹ "Celîl olan Allah'ın Şanı azîm oldu, baĥıŐı yayıldı ve iĥsanı kapladı."

¹¹¹² heybetinden: 'ibâd-ı heybetullâhdan **Y**

¹¹¹³ ola: olub **Y**

¹¹¹⁴ 'azametinden: nâs-ı 'azametinden **Y**

¹¹¹⁵ ola: olub **Y**

¹¹¹⁶ tecellâ-yı Celâlî: ģorĥalar tecellâ-yı Celâl **Y**

pāre pāre¹¹¹⁷ ola ve şühūd-ı¹¹¹⁸ vişāli ile fu'ādı bīnā vālih ü āvāre ola ve muqābil-i celīl ism-i Cemīldür¹¹¹⁹ lākin esmā'-i tis'a ve tis'inde¹¹²⁰ mezkūr ve tebyīn olunmadı ammā ma' nāsı oldur ki her tərəfdan Cemāl-i Muṭlaḳı tābān ola ve ḥüsn-i muqayyed¹¹²¹ ile cemīl olanlar cemālını hemtāsı¹¹²² ḳatında muzmaḥill ü pinhān ola

ḥāṣṣatuhu

[43^a] Bilgil ki her kim ki¹¹²³ nezd-i nāsda muḥaḳḳar olsa ism-i Celīli müşk ü za' ferān ile yazub yise meyān-ı ḥalḳda¹¹²⁴ mu'azzez ü muvaḳḳar ola ve aḳrān u emşāli arasında 'azamet ü celāl¹¹²⁵ şāḥibi olub emrine imtişāl ideler ve ḥükmüne iḳbāl eyleyeler

ḥazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende-i 'alīl ism-i Celīlden oldur ki lisānını aḳvāl-i ḥamīde ve cenānını ef'āl-i pesendīde ve ḥişāl-i sa'īde ile ārāste idüb şifāt-ı melekiyyeyi cāmi' ve envār-ı ilāhiyye¹¹²⁶ zāhir ü bātınında lāmi' ola

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Oldurur hem Celīl-i Muṭlaḳ kim

Heybetinden 'uḳül dehşet ide

Hem 'azābın hem 'iḳabın aındıḳda¹¹²⁷

Gele ḳalbe ru'üb u ḥaşyet ide

¹¹¹⁷ mündeḳk ü pāre pāre: mündeḳk-i pāre pāre **Y**

¹¹¹⁸ şühūd-ı: ve maḳām-ı celīl ism-i Cemīldür ki müşāhede **Y**

¹¹¹⁹ muqābil-i celīl ism-i Cemīldür: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹²⁰ tis'inde: tis'inden **Y**

¹¹²¹ ḥüsn-i muqayyed: ḥüsn ü muqayyed

¹¹²² cemālını hemtāsı: cemāle bī-hemtāsı **Y**

¹¹²³ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹²⁴ ḥalḳda: Ḥaḳda **Y**

¹¹²⁵ 'azamet ü celāl: 'azamet-i celāl **Y**

¹¹²⁶ ilāhiyye: ilāhiyyeyi **Y**

¹¹²⁷ Hem 'azābın hem 'iḳabın aındıḳda: Hem 'azāb u 'iḳabın aındıḳda **R, B**

Ger ‘uşāta celāl ile dekiye
K̄i‘ r-i nāra koyub ‘uq̄ubet ide

hikāyetuhu

Maḥk̄idür ki Perverdgār-ı Vedūd vaḳtā ki cihānı ketm-i ‘ademden şahrā-yı vücuda götürmek diledi pes zāt-ı vācibü’l-vücūddan iki şıfat-ı cemāle zuhūr eyledi ki birisi cemāl ve birisi celāldür ve bunlara Hüdā-yı Mütē‘āl emr eyledi ki ‘izz-i ḥuzūrında¹¹²⁸ müsābaḳa¹¹²⁹ ideler pes emre imtişāl itdiler cemāl celāli gecdi ve Ḥaḳ Te‘ālā daḫi buyurdı ki **sebḳat raḥmeti‘ alā ḡazabi**¹¹³⁰

[43^b] nükte

sebḳati raḥmetüñ ḥikmetinde erbāb-ı fiṭnatdan ba‘zı böyle beyān eyledi ki lafz-ı¹¹³¹ cemāl vaḳtā ki lafz-ı celāl üzerine ḡālib oldı ise zīrā ki mīm ebced ḥisābında kırḳdur¹¹³² ve lām otuzdur¹¹³³ kezālik maḫhar-ı cemālde ki bāḡ-ı behiştür maḫhar-ı celāl üzerine ḡālib olub heşt oldı ve nār-ı ceḫīm andan mādūn olub¹¹³⁴ heft oldı

limü ‘ellifihî’l-ḡaḳîr nazm¹¹³⁵

(Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün)

Kesme ümmidüñi zünüb-ı-la

Ne ḳadar olsa bî-‘aded ḳalabı

Dimedı mi Hüdā-yı ‘Azze ve Celle

Sebḳat raḥmeti‘ alā ḡaḳabî

¹¹²⁸ ḥuzūrında: ḥuzūrumda **Y**

¹¹²⁹ müsābaḳa: sābıḳa **Y**

¹¹³⁰ “Raḥmetim gazabımı geçmiştir.” *Rūhu’l-Beyân*, V, 121.

¹¹³¹ lafz-ı: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹³² kırḳdur: kırḳ ‘adeddür **Y**

¹¹³³ otuzdur: otuz ‘adeddür **Y**

¹¹³⁴ olub: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹³⁵ limü ‘ellifihî’l-ḡaḳîr nazm: limü ‘ellifihî’l-ḡaḳîr **Y**

eş-şâlişü ve'l-erba'ün

el-Kerim¹¹³⁶

*ellezî izâ va'ade ve fâ ve izâ kadere 'afâ*¹¹³⁷

ma' nâhu

Bilgil ki Kerim şol Pâdşâh-ı Raḥîmdür ki kaçan bende-i 'âşî 'ışyânına¹¹³⁸ i' tirâf ide ve Mevlâsına tazarru' u du' â ide aña ğufrân-la ihsân itmenden istiḥyâ ider¹¹³⁹ netekim ḥadîş-i ḳudsîde Ḥazret-i Raḥmân böyle beyân eyler ki kaçan¹¹⁴⁰ bende tazarru' u niyâzını dergâh-ı Ḥaḳka dırâz itse böyle buyurur ki *yâ melâ'iketî leḳad istaḥyeytu min 'abdî ve leyse lehu rabbün ğayrî festecebtu da' vetehu ve ğafertu ma'şiyetehu*¹¹⁴¹ *kemâ ḳîl*¹¹⁴²

beyt¹¹⁴³

[44^a] *Kerem bîn ve luḫf-ı ḥüdâvendigâr*

Güneh-i bende kerde est ve şermsâr

terceme-i limü'ellifihî'l-ḥaḳîr

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

Göre luḫf u cûdın Ḥüdânuñ şehâ

Günâhı ḳul işler utanur Ḥüdâ

ḥâşşatuhu

Bilgil ki mervîdür ki¹¹⁴⁴ na'at-ı emîrû'l-mü'minîn 'Alî bin Ebî Tâlibde raḳîyallâhu 'anh anuñ için kerremallâhu vechehu dirler ki¹¹⁴⁵ hemîşe yâ Kerim ismi¹¹⁴⁶ lisân-ı

¹¹³⁶ R 43^b; B 30^b; Y 26^a.

¹¹³⁷ “Kerim olan Allah vaadinde durur ve isterse affeder.”

¹¹³⁸ 'ışyânına: 'ışyâna Y

¹¹³⁹ ider: idersem Y

¹¹⁴⁰ kaçan: Y nüshasında yoktur.

¹¹⁴¹ “Ey melekler, kulumdan utanın. Onun başka rabbi yok. Onun davetine icabet ettim ve kabahatlerini affettim.”

¹¹⁴² “dediği gibi”

¹¹⁴³ Y nüshasında tercüme önce, Farsça beyit sonra gelmektedir.

¹¹⁴⁴ mervîdür ki: maḥḳîdür mervîdür ki Y

¹¹⁴⁵ ki: Y nüshasında yoktur.

¹¹⁴⁶ ismi: ismini Y

şeriflerinden düşmezdi¹¹⁴⁷ ve her kim ki¹¹⁴⁸ yâ Kerîm ismine yatmazdan evvel bir miqdâr meşgûl olub uyusa¹¹⁴⁹ ferîştegâna fermân-ı Rahmân böyle olur ki anı ekrem-i kirâmdandır diyü añalar¹¹⁵⁰

hazzu'l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşib-i bende ism-i Kerîmden oldur ki şanı luţf u in‘âm ve kerem ü ihsân ola ve¹¹⁵¹ ‘âdeti fütüvvet ü mürüvvet ve nuşret ü merhamet olub emrine muhâlefet idene¹¹⁵² ‘uķûbet itmeyüb¹¹⁵³ belki niçe ni‘met ile¹¹⁵⁴ aña cûd u şehâvet¹¹⁵⁵ ide ki isâ‘ete esâ‘et kâr-ı kilâbdur ve esâ‘ete ihsân ‘âdet-i ulü‘l-elbâbdur ve ihsâna ihsân mücâzâtdur ve muķâbele ü mükâfâtdur netekim dinildi *bedî rā bedî segsārî ve nîkî rā nîkî harḥārî ve bedî rā nîkî*¹¹⁵⁶ *gūyed ‘Abdullāh-ı Enşārî*¹¹⁵⁷

ve kemā ķāle ba‘de’s-şu‘arā’i min el-‘arîfîn¹¹⁵⁸ beyt

Bedî rā bedî sehl bâşed cezā

*Eger merdî aḥsen ilā men esā*¹¹⁵⁹¹¹⁶⁰

[44^b] terceme-i limü’ellifihî¹¹⁶¹

(Fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün)

İhsâna itmek ihsân bil oldı şân-ı hayvân

İnsân oldur¹¹⁶² ki ide ‘ışyâna cûd u¹¹⁶³ ihsân

¹¹⁴⁷ düşmezdi: düşürmezlerdi **Y**

¹¹⁴⁸ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹⁴⁹ uyusa: ba‘dehu uyusa **Y**

¹¹⁵⁰ añalar: añarlar **Y**

¹¹⁵¹ luţf u in‘âm ve kerem ü ihsân ola ve: luţf u ikrâm ve kerem ü na‘im-i keşîresi envâ‘-ı ihsân olub **Y**

¹¹⁵² muhâlefet idene: muhâlefet ü mümana‘at itmeyüb idene **Y**

¹¹⁵³ itmeyüb: ve **Y**

¹¹⁵⁴ ile: **B** nüshasında yoktur.

¹¹⁵⁵ cûd u şehâvet: ihsân-ı cûd u luţf u şehâvet **Y**

¹¹⁵⁶ “Kötülüğe kötülük köpekçilik, iyiliğe iyilik eşekçiliktir. [Önemli olan] kötülüğe iyiliktir.”

¹¹⁵⁷ “buyurur Abdullah Ensârî.”

¹¹⁵⁸ “ve Ariflerden bazı şairlerin dediği gibi”

¹¹⁵⁹ *Eger merdî aḥsen ilā men esā: Eger murādî aḥsen men esā* **Y**

¹¹⁶⁰ “Kötülüğe kötülükle mukabele etmek kolaydır/İnsanlık kötülüğe karşı iyilik yapmaktır.”

¹¹⁶¹ terceme-i limü’ellifihî: terceme-i limü’ellifihî’l-ḥaķîr **Y**

¹¹⁶² oldur: odur **R**

¹¹⁶³ ‘ışyâna cûd u: **B** nüshasında yoktur.

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem Kerim-i Muṭlaḳ oldur iy ḥakim

Ki ola dā'im işi luṭf-la kerem

Kesmeye a' dāsinuñ erzākını

Rūz u şeb cūd eyleyüb vire ni' am

Hem isā'et ide ne iḥsān ide

Zenbini ğufrān ide çekmeye ğām

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki vaḳtā ki Dāvūd 'aleyhi's-selāmuñ¹¹⁶⁴ āḥirete intikālī zamānı yaḳın oldı¹¹⁶⁵ pes¹¹⁶⁶ Perverdgār-ı Mübīn aña vaḥy eyledi ki yā Dāvūd ebnāñı cem' idüb anları imtiḥān eyle her ḳanḳısını ki luṭf u iḥsānda ve cūd u ğufrānda¹¹⁶⁷ ziyāde¹¹⁶⁸ bulasın nübüvveti aña virürem¹¹⁶⁹ bilesin pes cem' idüb birisine şordı ki ḳaçan senüñ bendelerüñden bir bende emrüñe muḥālefet itse neylersin¹¹⁷⁰ didi ki ḍarb eylerin didi ki bir daḥi eylese neylersin didi ki¹¹⁷¹ ḥabs eylerin didi ki bir daḥi eylese neylersin¹¹⁷² didi ki ḳatlı iderin yā redd eylerin¹¹⁷³ ve birisine daḥi şordı ol daḥi böyle didi ve¹¹⁷⁴ Ḥāzret-i Süleymāna şorıcaḳ böyle¹¹⁷⁵ didi ki ol

¹¹⁶⁴ 'aleyhi's-selāmuñ: 'aleyhi's-selām ḥāzretlerinüñ **Y**

¹¹⁶⁵ oldı: olduḳda **Y**

¹¹⁶⁶ pes: **B** nüshasında yoktur.

¹¹⁶⁷ cūd u ğufrānda: cūd-ı ğufrānda **Y**

¹¹⁶⁸ ziyāde: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹⁶⁹ virürem: virüb kerem ü iḥsān idem **Y**

¹¹⁷⁰ neylersin: ne idersin **Y**

¹¹⁷¹ ḍarb eylerin didi ki bir daḥi eylese neylersin didi ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹⁷² neylersin: ne idersin **Y**

¹¹⁷³ eylerin: redd iderüm ba' dehu ḳatlı iderüm **Y**

¹¹⁷⁴ böyle didi ve: ol daḥi bu minvāl üzere cevāb virdi **Y**

¹¹⁷⁵ böyle: **Y** nüshasında yoktur.

emîrûme¹¹⁷⁶ muhâlefet idicek¹¹⁷⁷ böyle¹¹⁷⁸ tenbîh eylerin ki¹¹⁷⁹ bir daği itmeye ve eger bir daği¹¹⁸⁰ iderse¹¹⁸¹ ‘afv iderin ve eger bir daği işyân iderse zēnbini ğufrān idüb aña bir vech-i-le ihsân¹¹⁸² iderin ki bir daği ol günāhı işlemege [45^a] cūr’et ü iqdām idemez kemāl-i hayāsından¹¹⁸³ ve nihāyet-i şerminden vaqtā ki Süleymān pederine¹¹⁸⁴ böyle cevāb viricek Kerīm-i Vehhābdan Hāzret-i Dāvūda¹¹⁸⁵ böyle ğıṭāb geldi ki yā Dāvūd nübūvveti ben Süleymān ḳuluma ihsân itdüm ki cūd u ihsānda ve ‘afv u ğufrānda benüm aḥlāḳum ile müteḥallaḳdur

er-rābi‘ u ve’l-erba‘ ün

er-Raḳīb¹¹⁸⁶

*ellezī yerḳabu cemī‘al mevcūdāti ve yaḥfezu küllü’l-kā’ināt*¹¹⁸⁷

ma‘nāhu

Bilgil ki Raḳīb şol Melik-i Mecīddür ki ḥıfz ider cümle maḥlūḳātı ‘ilm ile ve şaḳlar cemī‘-i mevcūdātı ḥilm-i-le ḥāfız-ı ḥaḳıḳī şerā vu şüreyyāda¹¹⁸⁸ ve arz u semāda vācibü’l-vücūdı bī-hemtādur ki verā-yı ‘ālemden cümle eşyayı ihāṭa itmişdür ‘ilm ü ḳudret ile ve luṭf u ni‘met-le ki *vallāhu min verā’ihim muḥiṭ*¹¹⁸⁹ dir

¹¹⁷⁶ emîrûme: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

¹¹⁷⁷ idicek: ider ise **Y**

¹¹⁷⁸ böyle: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹⁷⁹ eylerin ki: iderüm ki **Y**

¹¹⁸⁰ bir daği: **R** nüshasında yoktur.

¹¹⁸¹ iderse: böyle itmeye ve ider ise **Y**

¹¹⁸² ihsân: iqdām iderin ki ‘ināyet ü ihsân ve ikrām-ı luṭf ve kerem ü ḥimmet-i mürüvvet **Y**

¹¹⁸³ kemāl-i hayāsından: kemāl-i ḥicāb ü hayāsından **Y**

¹¹⁸⁴ pederine: pederi Dāvūd ‘aleyhi’s-selām ḥazretlerine **Y**

¹¹⁸⁵ Kerīm-i Vehhābdan Hāzret-i Dāvūda: Kerīm ü Vehhāb Cenāb-ı Bārī ḥazretlerinden Dāvūd ‘aleyhi’s-selāma **Y**

¹¹⁸⁶ **R** 45^a; **B** 31^b; **Y** 27^a.

¹¹⁸⁷ “Raḳīb olan Allah bütün mevcudatı izler ve tüm kâinatı muhafaza eder.”

¹¹⁸⁸ şüreyyāda: şüreyyādan **Y**

¹¹⁸⁹ “Oysa Allah onları arkalarından kuşatmıştır.” Bürûc 85/20

hāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki¹¹⁹⁰ yā Raķīb dise¹¹⁹¹ yidi kerre ve ehl ü evlād¹¹⁹² ve emvāli üzerine üfürse¹¹⁹³ Haķ Te‘ ālā cemī‘-i beliyāt u āfātdan necāt müyesser ide¹¹⁹⁴

hazzu’l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Raķībden oldur ki yaķīnen bile¹¹⁹⁵ ki cemī‘-i emkine [45^b] ü ezminede aḥvāl-i ‘ibāda ve şalāḥ u fesāda Perverdgār-ı Mācid raķīb ve şāhiddür pes her ḥālde Hażret-i Melik-i Müte‘āli ḥazır u nāzır¹¹⁹⁶ bulub emrine imtişāl ve ‘ibādetine iştiğālden ğayrı nesneye meşğul olmaya ki tā dergāhında¹¹⁹⁷ bende-i maķbül ola

nazmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem Raķīb-i Muṭlaķ oldur iy ḥabīb

Ḥāfız-ı ‘ālem olub ola ‘alīm

‘İlmi cümle ‘ālemi ḥıfz eyleye

Ḥāfız u ḥāmī¹¹⁹⁸ olub ola muķīm

İtse bir ḳulın belāya mübtelā

Vire luṭf idüb şifā k’oldur ḥakīm

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki Hażret-i Rābi‘ a-ı ‘Adeviyye ḳuddise sırruhā Ḥasan-ı Başrı ḥazretinün

¹¹⁹⁰ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹¹⁹¹ dise: ismini diye **Y**

¹¹⁹² ehl ü evlād: ehl-i evlād **B**

¹¹⁹³ üzerine üfürse: emvāline üfürürse **Y**

¹¹⁹⁴ maṭlab: ehl ü evlād ve emvāli üzerine yidi kerre oḳuyub üfürse cemī‘ belādan necāt müyesser ola

R.

¹¹⁹⁵ bile: bildi **Y**

¹¹⁹⁶ u nāzır: **B** nüshasında yoktur.

¹¹⁹⁷ dergāhında: dergāh-ı ‘alīyyesinde **Y**

¹¹⁹⁸ Ḥāfız u ḥāmī: Ḥāfız-ı ḥāmī **Y**

el-ḥāmisu ve'l-erba'un

el-Mucīb¹²¹⁸

*ellezī yucību du'ā'e'l-muḍḍarrīn ve yesma'u nidā'e'l-muḥtācīn*¹²¹⁹

ma' nāhu

Bilgil ki Mucīb-i Muṭlaḳ şol mu'ṭī-yi muḥaḳḳaḳdur ki dā'īnūn du'āsına¹²²⁰ icābet ile iḳbāl eyler ve sâ'ilūn su'āline is'āf-la¹²²¹ ifzāl eyler zārūret-i muḍḍarrīne kifāyet ile 'ināyet ider ve refāhiyyet-i mütereffihīne vüs'at ile meşiyet ider ḥācet-i muḥtācīni bulur¹²²² 'arż-i iḥtiyāc itmez sözin ve maḳāl-ı dā'īni işidür tekellüm ü telaffuz¹²²³ eylemez¹²²⁴ sözin erbāb-ı ḥacāta esbāb-ı kifāyātı muḳaddirdür ve aşḫāb-ı 'ināyāta ālāt-ı aḳvātı müyessirdür

[46^b] ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki¹²²⁵ Mucīb ismini yazub kendüde¹²²⁶ bile getürse Ḥaḳ Te'ālānuñ¹²²⁷ kenef-i 'ināyetinde maşūn ola ve¹²²⁸ kehf-i hidāyetinde me'mūn ola

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende Mucīb isminden¹²²⁹ oldur ki evāmir-i¹²³⁰ ilāhiye imtişāl ve nevāhīsinden ictināb idüb 'abd-i muṭī' -i Melik-i Vehhāb ola ve muḥtācān u sâ'ilāna in'ām u iḥsān idüb¹²³¹ *ve emmā's-sā'ile felā tenhar*¹²³² feḥvāsınca murādların müyesser eyleye¹²³³ tā

¹²¹⁸ R 46^a; B 32^b; Y 27^b.

¹²¹⁹ “Mucīb olan Allah çaresizlerin dualarına icabet eder ve ihtiyaç sahiplerinin nidalarını işitir.”

¹²²⁰ dā'īnūn du'āsına: dā'iyānuñ du'ālarına Y

¹²²¹ is'āf-la: is'ād-la Y

¹²²² bulur: bilür Y

¹²²³ tekellüm ü telaffuz: tekellüm ü tazallum u telaffuz Y

¹²²⁴ eylemez: itmez B

¹²²⁵ ki: Y nüshasında yoktur.

¹²²⁶ kendüde: kendü üzerinde Y

¹²²⁷ Ḥaḳ Te'ālānuñ: Ḥaḳ celle ve 'alā ḥazretlerinūn Y

¹²²⁸ ola ve: olub Y

¹²²⁹ Mucīb isminden: Mucībden Y

¹²³⁰ evāmir-i: emr-i Y

¹²³¹ 'abd-i muṭī' -i melik-i vehhāb ola ve muḥtācān u sâ'ilāna in'ām u iḥsān idüb: B nüshasında yoktur.

¹²³² “Dilenciye de azarlama.” Duhā 93/10

¹²³³ eyleye: ide Y

ki¹²³⁴ *hel cezāü'l-ihsāni ille'l-ihsān*¹²³⁵ muḳtezāsınca Perverdgār-ı Raḥmān daḫi aña in'ām
idüb maḳāmını dārü's-selām eyleye

naẓmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem Mucīb-i Muṭlaḳ oldur iy edīb

Sā'ili irzā ide is'āf-ı-la

Hem icābet eyleyüb dā' ilere

İde hoşnüd anları elṭāf-ı-la

Müznibünün işidüb zārılarını

'Afv ide şuclarını a'ṭāf-ı-la

hikāyetuhu

A' tāullāh Erzaḳdan maḫkīdür ki¹²³⁶ buyurur taḫḳiḳān ehlüm baña iki dirhem virdi ve
didi ki var buña¹²³⁷ bāzārdan un al getür pes bāzāra giderken yolda¹²³⁸ bir ḳul gördi ağlar aña
didi ki niçün ağlarsın eyitdi ki baña efendüm¹²³⁹ iki dirhem [47^a] virdi tā¹²⁴⁰ anuñ-la bāzārdan
bir nesne alayıdum yanumdan düşmiş ve¹²⁴¹ efendümden ḥavfumdan¹²⁴² ağların pes Ḥāzret-i
'Aṭā ol iki dirhemi aña i'ṭā eyledi ve kendü bir mescide varub 'ibādet-i Ḥüdāya meşḡul oldu
evvelā ki Ḥüdā-yı Vehhāb aña bir fetḫ-i bāb idüb¹²⁴³ evine sıfru'l-yed varmaya pes ḳurb-ı
mesāya dek muntazır oldu hic bir nesne fetḫ olmadı bir düstı var idi neşşār pes varub anuñ
dükkānında bir miḳdār ḳarār eyledi ve bu ḫālden anı ḥaberdār eyledi ol daḫi faḳirü'l-ḫāl idi

¹²³⁴ tā ki: **B** nüshasında yoktur.

¹²³⁵ “İyiliğin karşılığı, yalnız iyilik değil midir?” Raḥmān 55/60

¹²³⁶ ki: ve **Y**

¹²³⁷ buña: bu dirhemlere **Y**

¹²³⁸ yolda: **B** ve **Y** nüshalarında yoktur.

¹²³⁹ baña efendüm: efendüm baña **Y**

¹²⁴⁰ tā: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁴¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁴² ḥavfumdan: ḥavfdan **B**

¹²⁴³ idüb: **B** nüshasında yoktur.

hic nesneye mālîk degil idi bir miqdār bıçkıdan dökilen neşâreden aña virdi tâ anuñ ile tennürını kızdırub ta‘âm bişüre ol dañi alub anı tağarcuğına koydı ve mañzûn u ğamgîn evine varub ve çapuyı açub tağarcuğı içerü atdı ve kendü mescide gitdi ve yatsu namâzını dañi mescidde kıldı ve bir miqdār dañi karar itdi¹²⁴⁴ bu¹²⁴⁵ recâya ki evine varıcağ ehlini nâ‘imîn bulub muhâşamadan¹²⁴⁶ emîn ola vaqtâ ki dârına dâhil olub ehline vâşıl oldı gördi ki¹²⁴⁷ anlar etmek bişürürler¹²⁴⁸ didi ki size dañi¹²⁴⁹ kim getürdi didiler ki cirâbuñı dañikle memlû bulduğ ğâyet de iyi un imiş bize şimdiden şonra ol undan alıvir pes ‘Ağâ bildi ki bu i‘tâ-yı Hüdâdur¹²⁵⁰ hemân ħamd ü şükriñüñ¹²⁵¹ edâsına iştiğâlde¹²⁵² oldı

[47^b] es-sâdisu ve'l-erba‘ün

el-Vâsi¹²⁵³

*ellezî vesia‘ külle şey’in rahmeten ve ‘ilmen ve ğafere zünûbe’l-müznibîne keremen ve ħilmen*¹²⁵⁴

ma‘nâhu

Bilgil ki Vâsi‘-i Muṭlağ şol Pâdşâh-ı Muḥaḳḳağdur ki ihâta-ı ‘ilmiyye ile ‘avâlim-i ‘ulviyye¹²⁵⁵ ve süfliyyeyi muḥiṭ oldı ve ‘ilm ü rahmeti ve ħilm ü re‘feti¹²⁵⁶ ve luṭf u ni‘meti on sekiz biñ ‘âleme¹²⁵⁷ ṭoldı ve ħvân-ı ihşânında cümle eşyâ zîr ü bâlâ ve arz u semâda nevâle-bend¹²⁵⁸ ve behre-mend oldı

¹²⁴⁴ dañi karar itdi: mescidde karar eyledi **Y**

¹²⁴⁵ bu: bu vech-i-le **Y**

¹²⁴⁶ muhâşamadan: muhâşamaya ṭuruşmuyub ğavğâdan **Y**

¹²⁴⁷ oldı gördi ki: oldı ki görse **Y**

¹²⁴⁸ bişürürler: pişirüb dururlar **Y**

¹²⁴⁹ size dañi: sizlere unu **Y**

¹²⁵⁰ i‘tâ-yı Hüdâdur: i‘tâ-yı Hüdâ ve ‘inâyet-i Bârî-i Te‘âlâdur **Y**

¹²⁵¹ şükriñüñ: şükran birle yüzün ħake sürüb ħamdüñ **Y**

¹²⁵² iştiğâlde: iştiğâl ü envâ‘-sürür **Y**

¹²⁵³ **R** 47^b; **B** 33^b; **Y** 28^b.

¹²⁵⁴ “Vâsi olan Allah her şeyi rahmeti ve ilmiyle kuşatır. Keremi ve hilmile günahkârların günahlarını bağışlar.”

¹²⁵⁵ ‘ulviyye: ‘alîyye **Y**

¹²⁵⁶ ħilm ü re‘feti: ħilm-i re‘feti **Y**

¹²⁵⁷ ‘âleme: ‘âlemlere **Y**

¹²⁵⁸ nevâle-bend: nevâle-mend **B**

ḥāṣṣatuhu

Bilgil ki her kim ki¹²⁵⁹ ḳanā' ata ḳādir olmasa ism-i Vāsi'e¹²⁶⁰ mülāzemet¹²⁶¹ itsün tā¹²⁶² Perverdgār-ı Ḥālīḳ¹²⁶³ anı ḳanā' ata mālīk idüb rāh-ı kifāyete sālīk eyleye

ḥazẓu'l 'abdi minhu

Bilgil ki naṣīb-i bende ism-i Vāsi'e den oldur ki 'ilm ü ḥilm ile vāsi'ü'l-cenān olub bile ki her luṭf u iḥsān ve her muṣībēt ü noḳṣān ki¹²⁶⁴ aña iriṣür cümlesi Ḥaḳ Te'ālādan¹²⁶⁵ yetiṣür pes belāya ṣabr u ni' mete ṣükr idüb ve ḳazāya rızā gösterüb¹²⁶⁶ ehl-i irtizādan ola¹²⁶⁷ ve nezd-i Ḥüdāda maḳbül ü müctebādan ola

naẓmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

[48^a] Vāsi'e -i Muṭlaḳ odur kim iy aḥī

Cümle şeyden ola vāsi'e raḥmeti

'İlmi cümle 'ālemi olub¹²⁶⁸ muḥīt

Çekmeye hic zerre deñlü zaḥmeti

Emrine bunda idenler imtiṣāl

Yārın anda bula ḥūr u cenneti

ḥikāyetuhu

Maḥḳidür ki eṣḥiyādan birine bir sâ' il su'āl eyledi ol daḥi ḥādimine didi ki ḳatuñda

¹²⁵⁹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁶⁰ ism-i Vāsi'e: ism ü Vāsi'e **Y**

¹²⁶¹ mülāzemet: mülāzemet ve müdāvemet **Y**

¹²⁶² tā: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁶³ Ḥālīḳ: Ḥallāḳ **Y**

¹²⁶⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁶⁵ Ḥaḳ Te'ālādan: Ḥaḳ Te'ālā ḥazretlerinden

¹²⁶⁶ ve ni' mete ṣükr idüb ve ḳazāya rızā gösterüb: Bu kısım **B** nüshasında tashih kaydıyla derkenarda yazmaktadır.

¹²⁶⁷ ola: olub **Y**

¹²⁶⁸ olub: ola **B**

ne var didi ki dört yüz dīnār var didi ki vir imdi¹²⁶⁹ ol dīnārları ol¹²⁷⁰ faķire hādīm dağı virdi ve¹²⁷¹ ba‘ dehu bir sâ‘il dağı su‘âl eyledi hādīmīne didi ki¹²⁷² řatuñda ne var didi ki bir dīnār var didi ki vir anı dağı aña hādīm dađı¹²⁷³ virdi ve¹²⁷⁴ ba‘ dehu bir sâ‘il dađı¹²⁷⁵ geldi su‘âl eyledi hādīmīne didi ki¹²⁷⁶ řatuñda¹²⁷⁷ ne var didi ki¹²⁷⁸ bir dirhem var didi ki anı dağı aña vir pes anı da aña virdi ve¹²⁷⁹ ba‘ dehu bir sâ‘il dağı su‘âl eyledi hādīmīne didi ki¹²⁸⁰ řatuñda¹²⁸¹ ne var didi ki¹²⁸² nesne yoğdur eyitdi ki¹²⁸³ Allāh vire didiler ki¹²⁸⁴ eger sâ‘il-i evvele cümlesin¹²⁸⁵ i‘tā itmeseñ küllīsine¹²⁸⁶ kifāyet iderdi pes böyle buyurdı ki Perverdgār-ı Vehhāb ādābı ile müte‘eddeb oldum ki kelām-ı řadīmīnde buyurmışdur *liyünfiķ zū si‘atin min si‘atihi ve men şudire ‘aleyhi rızķuhu felyünfiķ mimmā ātāhullāhu lā yükellifullāhu nefsen illā mā ātāhā seyec‘alullāhu ba‘de ‘usrin yusrā*¹²⁸⁷ pes sâ‘il-i evvele si‘adan virdük ve řāniye [48^b] řalīlden virdük ve řāliše eķalden virdük ve¹²⁸⁸ rābi‘a şatumuzda nesne řalmaduđı¹²⁸⁹ sebebden¹²⁹⁰ virmege tekellüf itmeyüb Allāha işmarladuğ ve biz dağı Hāzret-i Raħmāndan ferec ü luř u iřsāna muntazır olduğ

¹²⁶⁹ didi ki vir imdi: ve didi **Y**

¹²⁷⁰ ol: bu **Y**

¹²⁷¹ ve: **B** ve **Y** nüshalarında yoktur.

¹²⁷² didi ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁷³ aña hādīm dağı: hādīm dir anı da **Y**

¹²⁷⁴ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁷⁵ dağı: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁷⁶ su‘âl eyledi hādīmīne didi ki: yine hādīmīne şordu **Y**

¹²⁷⁷ řatuñda: yanında **Y**

¹²⁷⁸ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁷⁹ didi ki anı dağı aña vir pes anı da aña virdi ve: anı da sâ‘ile vir didi ve bilā-tevaķķuf virdi **Y**

¹²⁸⁰ su‘âl eyledi hādīmīne didi ki: geldi hādīmīne su‘âl eyledi **Y**

¹²⁸¹ řatuñda: yanında **Y**

¹²⁸² didi ki: hādīm didi bir **Y**

¹²⁸³ yoğdur eyitdi ki: yoğ sâ‘ile **Y**

¹²⁸⁴ didiler ki: cevābını virdiler ba‘ dehu didiler ki **Y**

¹²⁸⁵ cümlesin: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁸⁶ küllīsine: sâ‘illerin küllīsine **Y**

¹²⁸⁷ “Eli geniş olan genişliğine göre nafaka versin. Rızķı kısılmış bulunan da Allah'ın kendisine verdiğinden versin. Allah bir kişiye ne vermişse ancak onu teklif eder. Allah bir güçlükten sonra bir kolaylık yaratacaktır.” Talāk 65/7

¹²⁸⁸ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹²⁸⁹ şalmaduğı: şalmaduğına **Y**

¹²⁹⁰ sebebden: sebep **Y**

es-sābi‘u ve’l-erba‘ūn

el-Ḥakīm¹²⁹¹

*ellezī yeḥkumu mā yurīdu biḥikmetihi ve yef‘alu mā yeṣā’u biḳudretihi*¹²⁹²

ma‘nāhu

Bilgil ki Ḥakīm şol Pādşāh-ı Kerīmdür ki her fi‘li muḳteżā-yı ḥikmet ve her emri müsted‘ā-yı maşlahat üzerinedür ve¹²⁹³ ḥikmetden ḥālī hic bir işi yoḳdur ve menfa‘atden ‘ārī hic bir şun‘ı yoḳdur her şun‘ı hezār ḥikmeti şāmil¹²⁹⁴ ve her fi‘li niçe deḳāyıḳı müştemildür ki¹²⁹⁵ fuhūm-ı ezkiyā fehminde ‘ācize vü ḳāşıradur¹²⁹⁶

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kimūñ¹²⁹⁷ ki kārı¹²⁹⁸ bisyār olub derkār olmasında ‘āciz ü giriftār olsa ve¹²⁹⁹ ism-i Ḥakīme mülāzemet-i bisyār¹³⁰⁰ eylese Ḥaḳ Te‘ālā aña ḳuvvet ü iḳtidār vire¹³⁰¹

ḥazzu’l ‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Ḥakīmden oldur ki vaḥdāniyyet-i Ḥüdā-yı cihānı ḥüccet ü bürhān-la bulub ve istidlāl ü beyān¹³⁰² ile¹³⁰³ añlayub imān-ı taḳlīdīde [49^a] ḳalmayub imān-ı istidlālīye vāşıl ola ki tā ḥikmet ile merd-i kāmīl ola zīrā her kim ki cemī‘-i eşyāyı bilse ve Ḥaḳ Te‘ālā bilmesē ism-i Ḥakīm ile müsemmə olmağa elyaḳ u aḥrā olmaz netekim Ḥazret-i

¹²⁹¹ R 48^b; B 34^a; Y 34^a.

¹²⁹² “Ḥakīm olan Allah hikmetiyle istediği gibi hükmeder ve kudretiyle istediğini yapar.”

¹²⁹³ ve: R ve B nüshalarında yoktur.

¹²⁹⁴ şāmil: şāmildür Y

¹²⁹⁵ ki: R ve B nüshalarında yoktur.

¹²⁹⁶ ‘ācize vü ḳāşıradur: āciz ü ḳāşırdur B

¹²⁹⁷ kimūñ: kim B

¹²⁹⁸ ki kārı: Y nüshasında yoktur.

¹²⁹⁹ ve: Y nüshasında yoktur.

¹³⁰⁰ mülāzemet-i bisyār: mülāzemet ü müdāvemmet-i bisyār Y

¹³⁰¹ vire: virür Y

¹³⁰² istidlāl ü beyān: istidlāl-i beyān Y

¹³⁰³ ile: eyleye ki Y

Muhammed Mustafâ şallallâhu‘ aleyhi vesellem¹³⁰⁴ buyurmuşdur¹³⁰⁵ *men ‘arefe cemî‘i’l-eşyâ ‘i ve lem ya‘refullâh lem yestahikka an yusemmâ hakîmen*¹³⁰⁶ *şadağa Rasûlullâh*¹³⁰⁷¹³⁰⁸

nazmuhu

(Fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün)

Hem Hakîm-i Muṭlaḳ oldur iy Hakîm

Emr ü nehyi cümle bâ-ḥikmet ola

Ḥikmeti itdi bunı hem iḳtizâ

Eşkıyânunḥaḥşası zaḥmet ola

Etkiyâ ḳullarınunḥem ḥaşşası

Nâz u ni‘ met cennet ü raḥmet ola¹³⁰⁹

ḥikâyetuhu

Maḥkîdür ki taḥḳîḳan benî İsrâ‘il zamânında bir hakîm seksen şandûḳ kitâb cem‘ eyledi ki¹³¹⁰ her şandûḳunḥaḥşası seksen zirâ‘ ṭolı ve seksen zirâ‘ ‘ arzı var-ıdı¹³¹¹ Ḥaḳ Te‘âlâ ol hakîmunḥaḥşası enbiyâsından¹³¹² bir nebîye vaḥy eyledi ki ol hakîme di ki eger semâvât-ı seb‘a ve arazîn-i seb‘un kitâblarını¹³¹³ cem‘ idesin dergâh-ı ‘ İzzetde menfa‘at ve maḳbûliyyete gecmez mâdâm ki üç şey‘-i-le ‘ âmil olmayınca evvelkisi¹³¹⁴ budur¹³¹⁵ ki dünyâ-yı denîye meyl ü maḥabbet itmeyesin ki taḥḳîḳan dünyâ dâr-ı mü‘minin ve maḳâm-ı muttaḳîn

¹³⁰⁴ Ḥazret-i Muhammed Mustafâ şallallâhu ‘ aleyhi vesellem: Ḥazret-i Rasûlullâh Muhammed Muştafâ şallallâhu te‘âlâ ‘ aleyhi vesellem **Y**

¹³⁰⁵ buyurmuşdur: buyurur **Y**

¹³⁰⁶ “Allah’ı bilmeyen her şeyi bilse de hakîm olmayı hak etmez.” *el-Maksadü’l-Esnâ*, I, 120.

¹³⁰⁷ şadağa Rasûlullâh: şadağa Rasûlullâh ve şadağa Ḥabîballâh **B**

¹³⁰⁸ “Resûlullah doğru söyledi”

¹³⁰⁹ Etkiyâ ḳullarınunḥem ḥaşşası/Nâz u ni‘ met cennet ü raḥmet ola: Bu beyit **B** nüshasında yoktur.

¹³¹⁰ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹³¹¹ seksen zirâ‘ ṭolı ve seksen zirâ‘ ‘ arzı var-ıdı: ṭolı sekiz zirâ‘ ve ‘ arzı daḥi seksen zirâ‘ idi **Y**

¹³¹² enbiyâsından: enbiyâlarından **Y**

¹³¹³ kitâblarını: **Y** nüshasında yoktur.

¹³¹⁴ evvelâ: **R, B**

¹³¹⁵ budur: oldur **Y**

degildir [49^b] netekim Rasûlullâh şallallâhu‘aleyhi vesellem¹³¹⁶ buyurmuşdur¹³¹⁷ ***ed-dünyâ dâru men lâ dâre lehu ve mâlu men lâ mâle lehu ve ileyhâ yağteru men lâ ‘akle lehu***¹³¹⁸¹³¹⁹ ve ikincisi oldur ki şeytân-ı la‘în ile refîk olmaya ki¹³²⁰ taḥkîḳan şeytân mü‘minîne buğz ve ‘udvân üzerinedür¹³²¹ netekim Qur‘ânda¹³²² Ḥazret-i¹³²³ Raḥmân böyle beyân¹³²⁴ ider ki ***inne‘ş-şeytâne leküm ‘aduvvun fettâhizûhu ‘aduvven***¹³²⁵ ve üçüncüsü oldur ki mü‘minîne ezâ itmeye ḥuşûşan ki cârî olub ḳurbında hem-civârı ola netekim Rasûlullâh şallallâhu‘aleyhi vesellem¹³²⁶ buyurmuşdur¹³²⁷ ***men âzâ mü‘minen feke‘innemâ hedeme ka‘bete ‘aşere merrâtin***¹³²⁸ ve ***ḳad ḳîle men âzâ cârehu evreşallâhu dârehu***¹³²⁹¹³³⁰

eş-şâminu ve‘l-erba‘ün

el-Vedûd¹³³¹

ellezî ce‘ale‘l-müveddete beyne‘l-mer‘i ve zevcihi ve ce‘ale‘l-cennete lizümreti‘l-mü‘minîne ve fevcihî¹³³²

¹³¹⁶ Rasûlullâh şallallâhu‘aleyhi vesellem: Rasûl-i Kirâm ve Nebî-yi Muḥterem şallallâhu te‘âlâ ‘aleyhi vesellem **Y**

¹³¹⁷ buyurmuşdur: buyurur **Y**

¹³¹⁸ maṭlab: ***ed-dünyâ dâru men lâ dâre lehu ve mâlu men lâ mâle lehu ve ileyhâ yağteru men lâ ‘akle lehu*** **R**

¹³¹⁹ “Dünya, evsiz olanların evi, parasız olanların parasıdır. Akılsız olanları baştan çıkarır.” *Tefsîrû‘l-Mazharî*, VIII, 348.

¹³²⁰ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹³²¹ üzerinedür: üzeredür **Y**

¹³²² Qur‘ânda: Qur‘ân-ı ‘Azîmide **Y**

¹³²³ Ḥazret-i: Rabb-ı **Y**

¹³²⁴ böyle beyân: buyurub ‘ayân u beyân **Y**

¹³²⁵ “Cünkü şeytan size düşmandır. Siz de onu düşman tutun. O etrafına toplanan taraftarlarını ancak cehennemliklerden olsunlar diye davet eder.” Fâtır 35/6

¹³²⁶ Rasûlullâh şallallâhu‘aleyhi vesellem: Rasûl-i Ekrem ve Nebî-yi Muḥterem şallallâhu te‘âlâ ‘aleyhi vesellem **Y**

¹³²⁷ buyurmuşdur: buyurur **Y**

¹³²⁸ maṭlab: men âzâ mü‘minen feke‘innemâ hedeme ka‘bete ‘aşere merrâtin **R**

¹³²⁹ maṭlab: ***veḳad ḳîle men âzâ cârehu evreşallâhu dârehu*** **R**

¹³³⁰ “Kim bir mümine eziyet ederse kabeyi on defa yıkılmış gibi olur.” Metinde Hz.Peygamber’e ait olduğu belirtilen bu söz kaynaklarda bulunamamıştır.

¹³³¹ **R** 49^b; **B** 35^a; **Y** 29^b.

¹³³² “Vedûd olan Allah kişi ve eşi arasında sevgi tesis etti ve cenneti müminler zümresi için halk etti.”

ma' nāhu

Bilgil ki Vedūd-ı Muṭlaḳ ol Ma'būd-ı Muḥaḳḳaḳdur ki cemī' ḫalāyīḳa ḫayr ola maḥabbeti ve cümle eṣyāya luṭf ola meveddeti ve küffāra daḫi meveddet ü cūdı iriṣüb zülmet-i 'ademden nūrāniyyet vücuda yetiṣdürdi¹³³³ ve küfrlerine rızāsı ve fıṣḳ u fücūrları marzīsı olmayub kelām-ı ḳadīminde¹³³⁴ böyle beyān idüb buyurdi¹³³⁵ ki *ve lā yerḏā li'ibādihī'l-küfre*

1336

[50^a] ḫāṣṣatuhu

Bilgil ki eger zevc ve zevce arasında ülfet ü maḥabbet¹³³⁷ ve terāzī vü meveddet olmasa¹³³⁸ ism-i Vedūdı bir yenür nesnenün¹³³⁹ üzerine yazub 'adem-i rızāda olana yedüreler inṣā'allāh¹³⁴⁰ muḫālefetleri muvāfaḳata mübeddel ola¹³⁴¹

ḫazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naṣīb-i bende ism-i Vedūddan oldur ki her nesneyi kendü nefsine seve mü'min ḳardaṣına daḫi anı seve tā ki ḫaḳīḳat-ı ĩmāna vāṣıl olub merd-i kāmil ola netekim Rasūlullāh ṣallallāhu 'aleyhi vesellem¹³⁴² buyurmuşdur *mā yebluḡu eḫadekum ḫaḳīḳate'l-ĩmān ḫattā yuḫibbu'l-aḫīḫi'l-müslim mā yuḫibbu linefsihi*¹³⁴³¹³⁴⁴ ya' nī sizden¹³⁴⁵ biriñüz ḫaḳīḳat-ı ĩmān ki müncī mine'n-nirān olan ĩmāndur aña vāṣıl olmaz tā kendü nefsine sevdüḡin mü'min ḳardaṣına daḫi¹³⁴⁶ sevmeyince belki her nesne ki kendü nefsine zaḫmet ü belā ve ziyān u nā-

¹³³³ yetiṣdürdi: yetiṣdi **Y**

¹³³⁴ kelām-ı ḳadīminde: kelām-ı ḳadīminde ve Ḳur'ān-ı celīlinde **Y**

¹³³⁵ beyān idüb buyurdi: 'ayān ü beyān buyurur **Y**

¹³³⁶ “Bununla beraber kulları hesabına küfre razı olmaz.” Zümer 39/7

¹³³⁷ maḥabbet: **B** nüshasında yoktur.

¹³³⁸ maṭlab: zevc ve zevce arasında ülfet ü maḥabbet ve terāzī vü meveddet olmasa **R**.

¹³³⁹ nesnenün: nesne **Y**

¹³⁴⁰ inṣā'allāh: inṣā'allāhu'r-raḫmān **Y**

¹³⁴¹ muḫālefetleri muvāfaḳata mübeddel ola: muvāfaḳatları olub her ne ḳadr-i keṣret muḫālefetleri var ise taḡyir ola 'avn-i Ḥaḳ ile **Y**

¹³⁴² Rasūlullāh ṣallallāhu 'aleyhi vesellem: Faḫr-i 'Ālem ṣallallāhu te'ālā 'aleyhi vesellem **Y**

¹³⁴³ maṭlab: mā yebluḡu eḫadekum ḫaḳīḳate'l-ĩmān ḫattā yuḫibbu'l-aḫīḫi'l-muslim mā yuḫibbu linefsihi **R**.

¹³⁴⁴ “Hiç kimse Müslüman kardeşini kendi nefsini sevdiği kadar sevmedikçe hakiki imana erişemez.” Hz.Peygamber'e ait olduğu belirtilen bu söz kaynaklarda bulunamamıştır.

¹³⁴⁵ sizden: sizlerden **Y**

¹³⁴⁶ daḫi: **Y** nüshasında yoktur.

sezā ola anı āhere revā görmeye belki kendü zaḥmet ihtiyār ide tā mü'min qardaşı istirāḥata iriše¹³⁴⁷ ve ḥuzūr u rāḥata¹³⁴⁸ yetiše netekim büzürgāndan ba' zısı¹³⁴⁹ Ḥazret-i Ḥüdāya¹³⁵⁰ böyle tazarru' u du' ā¹³⁵¹ eylerdi ki İlāhī n'olaydı benüm cismümi āteş-i düzeḡ üzre bir köpri ideydün tā ḥalk benüm üstümden geçüb ḥarāret-i nārdan necāt bulub ravza-ı cennātda¹³⁵² derecāta yetişelerdi

[50^b] nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem Vedūd-ı Muṭlaḡ oldur iy cüvān

Cümle ḥalka sevgüsi iḥsān ola

Küfre rāzī olmaya ḡullarına

Belki vüddi bunlara imān ola

Tā cehennemden ḡalāş olub hemān

Yerleri cennāt ü¹³⁵³ hem rıḡvān ola

ḡikāyetuhu

Maḡkīdür ki bir şābb-ı ' āşık¹³⁵⁴ ve muḡibb-i şādık rüz-ı bayramda nās üzerine ḡıyām idüb böyle kelām eyledi ki her kim ki¹³⁵⁵ ' āşık-ı bī-riyā ola ma' şūḡına cānını böyle fidā

¹³⁴⁷ istirāḥata iriše: istirāḥatı bulub rāḥata iriše **Y**

¹³⁴⁸ ḥuzūr u rāḥata: ḥuzūr-ı rāḥata **Y**

¹³⁴⁹ ba' zısı: ba' zıları **Y**

¹³⁵⁰ Ḥüdāya: Ḥüdādan **Y**

¹³⁵¹ du' ā: niyāz **Y**

¹³⁵² cennātda: cinānda **B**

¹³⁵³ ü: **B** nüshasında yoktur.

¹³⁵⁴ şābb-ı ' āşık: şābbü'l-emred-i ' āşık **Y**

¹³⁵⁵ ki: **Y** nüshasında yoktur.

eylesün diyüb hemân saḥḥ-ı ‘āliden zemīne kendüyi ilkā eyleyüb¹³⁵⁶ atdı vaḳtā ki zemīne düşdi cāmı bedeninden çıḳub üzerine nās uşdı¹³⁵⁷

et-tāsi‘ u ve’l-erba‘ ūn

el-Mecīd¹³⁵⁸

*ellezī meccede nefsehu bi’t-temcīdi’l-aḥsen ve lehu’l-mecdu ve’l-ḥamdu ve’s-
şenā’u’l-ḥasen*¹³⁵⁹

ma‘ nāhu

Bilgil ki Mecīd şol Pādşāh-ı Ḥamīddür ki şeref-i zāt-la müteferrid ve kemāl-i şifāt-la mütevaḥḥid oldı bir eḥad anuñ-la müşāreke olmadı cezīl-i nevālde¹³⁶⁰ ve bir ferd anuñ-la mümāşil olmadı cemī‘-i¹³⁶¹ şifātda in‘ām-ı ‘āmı cemī‘-i ‘āleme irişdi ve iḥsān-ı tamāmı cümle mevcūdāt u melek ü cinn ü ādeme yetişdi

[51^a] ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki¹³⁶² şabāḥ namāzınuñ vuḍusından şoñra ṭoḳsan ṭoḳuz kerre yā Mecīd dise ve kendüne üfürse aḳrabāsı arasında ‘azīz¹³⁶³ ola¹³⁶⁴

ḥazzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki¹³⁶⁵ naşīb-i bende ism-i Mecīdden oldur ki meḥāsin-i aḥlāk ile müstaḥsen ve mekārım-i ef‘āl-i-le müzeyyen olub cūd u seḥā-y-la¹³⁶⁶ şāḥīb-i mecd ü senā ola ve luṭf u ‘aṭā-y-la ehl-i ḥamd ü şenā ola

naẓmuhu

¹³⁵⁶ eyleyüb: idüb **Y**

¹³⁵⁷ maṭlab: ve ba‘zı nüshada böyle dir ki *men mâte min el-‘ışḳ feḳad mâte şehīden* (Aşktan ölen kişi şehit olarak ölmüş olur) diyüb saḥḥ-ı ‘āliden kendüyi zemīne ilkā eyledi ve rüy-ı zemīnde cān-ı şerīfını cānāna fedā eyledi **R**

¹³⁵⁸ **R** 50^b; **B** 35^b; **Y** 30^b.

¹³⁵⁹ “Mecīd olan Allah kendini en güzel şereflendirmeyle şereflendirdi. Şan, hamd, övgü ve güzellik O’nundur.”

¹³⁶⁰ müşāreke olmadı cezīl-i nevālde: müşāreke-i cezīl-i nevālde **Y**

¹³⁶¹ cemī‘-i: cemīl-i **Y**

¹³⁶² ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹³⁶³ ‘azīz: ‘izzetlü ve ḥürmetlü ve raḡbetlü **Y**

¹³⁶⁴ maṭlab: ṭoḳsan ṭoḳuz kerre yā mecd diyüb kendüne üfürse aḳrabāsı arasında ‘azīz ola **R**

¹³⁶⁵ bilgil ki: **B** nüshasında yoktur.

¹³⁶⁶ seḥā-y-la: istiḥyā ile **Y**

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem Mecid-i Muṭlaḳ oldur iy sa' id

Cümle evşāfi anuñ ola münif

Hem cezil ola nevāli 'āleme

Zāt-ı pāki ola Ḳuddūs ü Laṭif¹³⁶⁷

Cümle ef' āli olub aḥsen anuñ

Mācid ü Vācid ola Şāh-ı Şerif

hikāyetuhu

Maḥkīdür ki Bağdādda bir recül var idi Şālih ismi-y-le müsem mā-y-dı bir mescidde kırk yıl ezān ḥidmetine mülāzemet itmiş idi bir gün yine mināreye çıkdı ve eṭrāfa baḳdı nāgāh gözi bir naşrānī evinde bir ḥüsnā¹³⁶⁸ ḥātūna¹³⁶⁹ tuş oldu hemān ḥüsnine hayrān¹³⁷⁰ olub mest ü medhūş¹³⁷¹ oldu ve mināreden nāzil olub¹³⁷² dār-ı naşrāniye dāḥil oldu ve ol ḥātūnı [51^b] varub¹³⁷³ hemān¹³⁷⁴ derāgūş eyledi didiler ki aşlı nedür didi ki ben buña¹³⁷⁵ 'āşık oldum ihtiyār elden gitdi ḥātun aña didi ki sen benüm vişālūme mālīk¹³⁷⁶ olmazsın dīn-i İslāmdan¹³⁷⁷ çıkub dīn-i Naşrāniye girmeyince pes el-^c iyāzu billāh¹³⁷⁸ dīn-i İslāmdan döndi ve Naşrānī dīnine girdi ve şürb-i ḥamr¹³⁷⁹ idüb ḥınzır etin yidi ve ol ḥātūna¹³⁸⁰ ḳasd-ı tellāk eyledi ol daḥi bir eve

¹³⁶⁷ Ḳuddūs ü Laṭif: Ḳuddūs-i Laṭif **Y**

¹³⁶⁸ bir ḥüsnā: ḥüsnā bir **R**

¹³⁶⁹ ḥātūna: naşrāniye **Y**

¹³⁷⁰ hayrān: hayrān u vāleh **Y**

¹³⁷¹ mest ü medhūş: mest-i sergerdān ve medhūş **Y**

¹³⁷² nāzil olub: nüzül idüb **Y**

¹³⁷³ ol ḥātūnı varub: varub ol ḥātūnı **Y**

¹³⁷⁴ hemān: **Y** nüshasında yoktur.

¹³⁷⁵ buña: bu ḥātūna **Y**

¹³⁷⁶ mālīk: nā' il ü vāşıl **Y**

¹³⁷⁷ dīn-i İslāmdan: İslāmdan **Y**

¹³⁷⁸ el-^c iyāzu billāh: ' iyāzu billāhi te'ālā **Y**

¹³⁷⁹ şürb-i ḥamr: şürb ü ḥamr **Y**

¹³⁸⁰ ḥātūna: **B** nüshasında yoktur.

girüb çapısını ıǵlāk eyledi¹³⁸¹ ve anuñ-la müşāhebetē kâ ʾil¹³⁸² olmadı ve¹³⁸³ ol daħi saṭḥ-ı dāra çıķub bir revzeneden şaħn-ı dāra kendüyi ilķā eyledi ve Naşrāniyyet üzre¹³⁸⁴ cānını teslīm idüb aşḥāb-ı cehīmden oldı ve ümniyyesine daħi vāşıl olmayub meniyye-i küfr ile bu ḥüsrān u beliiyyeye yetişdi¹³⁸⁵ ve bu kışşadan ḥişşe oldur ki Mecīd şol Pādşāh-ı Cemilü'n-Nevāl ve Cezilü'l-Efdāldür ki ʿibād-ı müʾminīni baǵtāt-ı mekrinden emīn idüb fecāʾat-i niķmetden maşūn ve sū-i ḥātmeden maḥfūz eyler ve *yusebbittullāhullezīne āmenū biʾl-ķavliʾs-sābiti fiʾl-ḥayātiʾd-dünyā ve fiʾl-āḥire*¹³⁸⁶ şerefi ile müşerref eyler ve ĩmānını şeyṭān şerrinden şaķlar ve kehf-i¹³⁸⁷ ḥimāyetinde ʿināyet idüb bekler¹³⁸⁸ *Allāhümme ihfiznā min baǵtāti mekrık ve fucāʾati niķmetike biluṭfike*¹³⁸⁹¹³⁹⁰

el-ismuʾl-ḥamsūn

[52^a] el-Bāʿ iş¹³⁹¹

*ellezī yebʿaşu men fiʾl-ķubūr ve yuḥaşşilu mā fiʾş-sudūr*¹³⁹²

maʿnāhu

Bilgil ki Bāʿ iş-i Muṭlak şol Pādşāh-ı Muḥaķķaķdur ki mevtāyı nefḥ-i şūr ile iḥyā idüb ķubūrından¹³⁹³ anları ķaldurub maḥşer yirine ḥaşr ider¹³⁹⁴ ve aʿmāl-ı şāliḥa u seyyilerini¹³⁹⁵ ellerine virüb neşr ider¹³⁹⁶ ve irsāl-i rüsül ve inzāl-i kütüb ile ķullarını

¹³⁸¹ ol daħi bir eve girüb çapısını ıǵlāk eyledi: **B** nüshasında yoktur.

¹³⁸² kâ ʾil: ķābil **B**

¹³⁸³ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹³⁸⁴ üzre: üzerine **Y**

¹³⁸⁵ yetişdi: düşdi **Y**

¹³⁸⁶ “Allah, iman edenleri, dünya hayatında da, ahirette de sağlam bir söz üzerinde tutar; zalimleri de saptırır ve Allah, dilediğini yapar.” İbrāhīm 14/27

¹³⁸⁷ kehf-i: kef-i **Y**

¹³⁸⁸ bekler: bekler netekim buyururlar **Y**

¹³⁸⁹ “Allah’ım beklenmedik hilenden ve ani öfkenden lütfunla bizi koru.”

¹³⁹⁰ **Y** nüshasında şöyledir: *Allāhümme ihfiznā min baǵtāti mekrık vefucāʾati niķmetike biluṭfike vesaʾat rahmetike vebihāķķı muḥammedin seyyidiʾl-mürselin vebihāķķı ālihi veaşḥābihi veehli beytihi ecmāʾin*

¹³⁹¹ **R** 52^a; **B** 36^b; **Y** 31^a.

¹³⁹² “Bāis olan Allah ‘kibirdekileri diriltecektir’ (Hac 22/7) ve sinelerdekini ortaya çıkartacaktır.”

¹³⁹³ ķubūrından: maķberelerinden **Y**

¹³⁹⁴ ḥaşr ider: cemʿ ü ḥaşr idüb **Y**

¹³⁹⁵ seyyilerini: seniyyelerin **Y**

¹³⁹⁶ ider: idüb **Y**

dergâhına¹³⁹⁷ da‘vet ider tâ ki Cenâb-ı ‘İzzet-Me’âbından dūr u mehcūr olmayub ‘inâyet ü
hîmâyeti ‘izzeti-yle mu‘azzez ü manşūr olalar¹³⁹⁸

hâşşatuhu

Bilgil ki her kim ki¹³⁹⁹ âfet-i ğaflet ile mürde olmuş kalbini¹⁴⁰⁰ zinde itmek dilese¹⁴⁰¹
uyumazdan evvel elini gögsi üstüne¹⁴⁰² koyub yüz bir kerre yâ Bâ‘iş diye Hâk Subhâne ve
Te‘âlâ anuñ kalb-i mürdesini ihyâ eyleye

hazzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşîb-i bende İsm-i Bâ‘iş’den oldur ki yevm-i ba‘şî nisyân itmeyüb bu
ma‘nâyı iz‘ân ide ki yevm-i haşr olıcak ve kıyâmet kopicak dergâh-ı Hâkka varub a‘mâl-i
şâliha u tâlihası¹⁴⁰³ görölse gerek pes aña göre ‘amel ide tâ ki nezd-i Perverdğârda¹⁴⁰⁴
şermende ü şermsâr olmayub¹⁴⁰⁵ menzîli nâr olmaya¹⁴⁰⁶

[52^b] nazmuhu

(Fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün)

İy bürâder Bâ‘iş-i Muṭlaḳ odur

Ba‘ş idüb mevtâyı ihyâ eyleye

Cümle halkı maḥşere haşr eyleyüb

Hükmini anlara imzâ eyleye

Kimsin nâra koyub ide ‘azâb

Kimsin cennetde irzâ eyleye

¹³⁹⁷ dergâhına: dergâha **Y**

¹³⁹⁸ mu‘azzez ü manşūr olalar: muḳarrer ü manşūr ola **Y**

¹³⁹⁹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁰⁰ kalbini: kalbi **Y**

¹⁴⁰¹ maṭlab: âfet-i ğaflet ile mürde olmuş kalbini zinde itmek dilese **R**.

¹⁴⁰² üstüne: üzerine **Y**

¹⁴⁰³ u tâlihası: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁰⁴ nezd-i Perverdğârda: nezd-i Hâkḳ-ı Perverdğâr-ı Muṭlâḳda **Y**

¹⁴⁰⁵ şermsâr olmayub: şermsârlık **Y**

¹⁴⁰⁶ olmaya: olmana bâ‘is ola **Y**

hikāyetuhu

Maḥkīdūr ki Şeyḫ Şiblī ḥazretleri¹⁴⁰⁷ ḳuddise sırruhu buyurur ki bir gün cālis idüm bir insān üzerime dāḥil oldı ve didi ki yā Bā¹⁴⁰⁸ Bekr yevm-i ḳıyāmet ḳopıcaḳ bize iḥsānı kim ider didüm ki Allāh¹⁴⁰⁹ pes hemān recüle bir ḥayret peydā olub ‘aḳlı başından gitdi ve ba‘d-ı zamān yine maḥvdan şaḥva¹⁴¹⁰ geldi aña didiler ki bu vecd ü ḥayrete bā‘iḣ ne oldı¹⁴¹¹ didi ki ḳaçan Kerīm ḳādir olsa ḡāfir olur ve bendeki ‘iḣyān u zenbine mu‘terif ola ‘afv ile sātir olur¹⁴¹²

el-ḥādī ve'l-ḥamsūn

eş-Şehīd¹⁴¹³

*ellezī şehide bi külli şey'in bivaḥdāniyyeti zātīhi ve biferdāniyyeti şıfātīhi*¹⁴¹⁴

ma‘nāhu

Bilgil ki Şehīd-i Muṭlaḳ şol¹⁴¹⁵ ‘Alīm-i Muḥaḳḳaḳdur ki ‘ilm-i şerīfi muḥīṭ ü müstemil ola cüz’iyyāt u külliyyāta ve basīṭ ü müstevī¹⁴¹⁶ ola ḡayb u şehādete ve ḳaçan ‘ilm-i Bārī-i [53^a] Muṭlaḳ i‘tibār olunsa ‘Alīm dirler ve ḡayba muzāf olsa Ḥabīb dirler ve zāhire muzāf olsa Şehīd dirler ke’ennehu maḥsūs gibi ma‘lūmıdur

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kimüñ ki piseri pederine muṭī‘ olmasa yāḥūd duḡter-i bed-aḡteri¹⁴¹⁷ setire ü ‘afife olmasa¹⁴¹⁸ vaḳt-i şabāḥda elini anlaruñ elini üstüne ḳoyub ve başını āsmāna ḳaldırub yigirmi

¹⁴⁰⁷ ḥazretleri: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁰⁸ Bā: Ebā **B**

¹⁴⁰⁹ Allāh: Allāh ider **B**

¹⁴¹⁰ şaḥva: şaḥra **Y**

¹⁴¹¹ oldı: ola **Y**

¹⁴¹² ‘afv ile sātir olur: **B** nüshasında tashih kaydıyla derkenarda yazmaktadır.

¹⁴¹³ **R** 52^b; **B** 37^a; **Y** 31^b.

¹⁴¹⁴ “Şehīd olan Allah ki zatının vahdaniyeti ve sıfatının ferdaniyeti ile her şeye şehadet eder.”

¹⁴¹⁵ Muṭlaḳ şol: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴¹⁶ basīṭ ü müstevī: basīṭ-i müstevī **Y**

¹⁴¹⁷ bed-aḡteri: **B** nüshasında yoktur.

¹⁴¹⁸ maṭlab: piser ve duḡter-i bed-aḡteri pederlerine muṭī‘ ve muṭīe olmasalar **R**.

bir kerre yā Şehīd dise nīk-baht¹⁴¹⁹ olalar ve pederlerinūñ¹⁴²⁰ emrine¹⁴²¹ muṭī^c ü münkād olub
şalāḥ u sedād¹⁴²² üzre olalar

ḥazzu'l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Şehīdden oldur ki çün ki ğayb u şehādete ḥabīr ü ‘alīm Pādşāh-ı
Başīr ü Ḥakīmdür pes emrine itā‘ at idüb ḥükmine muḥālefet itmeye ki sırr u cehrine ‘alīm ü
şehīddür ve ‘azāb u başşı elīm ü şedīddür

naẓmuhu

(Fā‘ ilātün fa‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem Şehīd-i Muṭlaḳ oldur iy sa‘ id

‘Ālem-i mülk ide ‘ilminde zuhūr

‘Ālem-i ğaybı bilüb ola ḥabīr

Cümle zerrātı bile ol bi-ḳuşūr

Olmaya ‘ilminde hic maḥfī anuñ

Anuñ emri-y-le ide ay u gün mürür

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki taḥḳīḳan¹⁴²³ bir recüli ḳamçı-y-la ḍarb iderlerdi aşlā şayḥa [53^b] itmezdi ve elem-i
ḍarba¹⁴²⁴ şabr idüb feryād eylemezdi pes meşāyihdan biri aña şordı ki bu ḍarb-ı şedīd ki saña
itdiler seni incidmedi mi ve cismüñe elem virmedi mi didi ki virdi eyitdi ki¹⁴²⁵ yā niçün şayḥa
itmedüñ didi ki ḳavm içinde bir şāhid var idi baña nāzır idi ve¹⁴²⁶ ben ḥavf itdüm ki eger şayḥa
idersem yüzüm şavtı anuñ ḳatında gide ya‘nī baña ‘adem-i şecā‘at ile i‘tikād ide ve bu

¹⁴¹⁹ nīk-baht: nīk ü baht **Y**

¹⁴²⁰ pederlerinūñ: pederlerūñ **Y**

¹⁴²¹ pederlerinūñ emrine: pederlerine **B**

¹⁴²² şalāḥ u sedād: şalāḥ-ı sedād **Y**

¹⁴²³ taḥḳīḳan: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴²⁴ elem-i ḍarba: elem ü ḍarba **R**

¹⁴²⁵ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴²⁶ ve: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

kışşadan hişşe oldur ki her kim ki Haĝ Te‘ālā anuñ cemi‘-i aĥvāline ŝāhid ü ĥāzır ve ‘alīm ü nāzır idüĝin bilse¹⁴²⁷ ve lākin ezāsına şabr itmeyüb belāsına taĥammül eylemese kāzıb olur da‘vāsında ve¹⁴²⁸ ŝādık olmaz maĥabbet-i Mevlāsında ve Haĝ Te‘ālā¹⁴²⁹ Ĥabībine böyle emr¹⁴³⁰ itmişdür ki *vaŝbir liĥükmi rabbike*¹⁴³¹ ya‘nı yā Muĥammed şabr eyle Rabbiñüñ ĥükmine *feinneke bi‘ayinina*¹⁴³²¹⁴³³ taĥķıķan sen bizüm a‘yanımızdasın ya‘nı¹⁴³⁴ cemi‘-i aĥvālüne ‘ilm ile¹⁴³⁵ nāzır u ĥāzırız¹⁴³⁶¹⁴³⁷

es-ŝāni ve’l-ĥamsün

el-Ĥaĝ¹⁴³⁸

*ellezı̄ lā ilāhe illā hüve’l-ĥaĝķu’l-mübın ersele rasūlehu bi’l-ĥudā ve dı̄ni’l-ĥaĝ
rahmeten li’l-‘ālemin*¹⁴³⁹

ma‘nāhu

Bilgil ki Ĥaĝķ-ı Muĥlak ŝol Pādŝāh-ı Muĥaĝķaĝķdur ki zātı vācibü’l-vücüddur ve ŝıfātı luĥf u kerem ü cüddur vücüdına ‘adem ŧarı olmadan¹⁴⁴⁰ münezzeĥ¹⁴⁴¹ [54^a] ve ef‘āline buĥlān ‘ārız olmadan muĥaddesdür kiżb ü büĥtān ile iftirā itmez ve zūlm u ‘udvān ile ħazā eylemez belki ‘adl ü dād iledür kazāsı ve ĥaĝķ-ı ĥikmet¹⁴⁴² iledür cezāsı ve nef‘ ü ĥayradur maĥabbet ü rızāsı

¹⁴²⁷ bilse: bilüb Y

¹⁴²⁸ ve: Y nüshasında yoktur.

¹⁴²⁹ Haĝ Te‘ālā: Haĝ Subĥāne ve Te‘ālā Y

¹⁴³⁰ emr: Y nüshasında yoktur.

¹⁴³¹ “Rabbinin ĥükmüne sabret. Çünkü sen gözlerimizin önündesin. Kalktığın zaman Rabbinin hamd ile tesbih et.” Tūr 52/48

¹⁴³² maĥlab: *vaŝbir liĥukmi rabbike feinneke bi‘ayinina R*

¹⁴³³ “Rabbinin ĥükmüne sabret. Çünkü sen gözlerimizin önündesin. Kalktığın zaman Rabbinin hamd ile tesbih et.” Tūr 52/48

¹⁴³⁴ ya‘nı: Y nüshasında yoktur.

¹⁴³⁵ ‘ilm ile: Y nüshasında yoktur.

¹⁴³⁶ ĥāzırız: ĥāzırız B

¹⁴³⁷ nāzır u ĥāzırız: ĥāzır u nāzırız Y

¹⁴³⁸ R 53^b; B 38^a; Y 32^b.

¹⁴³⁹ “Ĥak ve Mübin olan Allah’tan başka ilāh yoktur. ‘Resulunu hidayet ve Ĥak din ile gönderendir’ (Fetih 48/28) ālemlere rahmet olarak.”

¹⁴⁴⁰ olmadan: olmaz ve olmadan Y

¹⁴⁴¹ münezzeĥ: münezzeĥdür Y

¹⁴⁴² ĥaĝķ-ı ĥikmet: ĥaĝķ u ĥikmet Y

ḥāṣṣatuhu

Bilgil ki her kimüñ ki ḳulı ve¹⁴⁴³ cāriyesi yā¹⁴⁴⁴ esbānı¹⁴⁴⁵ yitse¹⁴⁴⁶¹⁴⁴⁷ bir kâğıduñ dört tarafına ism-i Ḥaḳḳı yaza¹⁴⁴⁸ ve ortasına¹⁴⁴⁹ ğāyıb olanuñ adını yaza ve nişf-ı leylde ol yazılan kâğıdı eline alub semāya nigāh eyleye Ḥazret-i Allāh ol zāyi^c olan nesneyi añā¹⁴⁵⁰ iṣāl ide yā¹⁴⁵¹ ḥaberini irsāl eyleye

ḥazzu'l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende Ḥaḳ isminden oldur ki bile ki¹⁴⁵² Ḥaḳḳ-ı Muṭlaḳ vācibü'l- vüçüddur¹⁴⁵³ ve mā‘ adā mevcüdeden ma‘ nā-yı ḥaḳ mefküddur zīrā ki¹⁴⁵⁴ lezātih-i¹⁴⁵⁵ bâṭıl u fānī vü zā’ildür ve her nesne ki fānīdür şanma ki añā ḥaḳ demek erzānīdür ve bu ma‘ nādandur ki Ḥazret-i Muḥammed Muştafā şallallāhu ‘aleyhi vesellem buyurmuşdur *aşdaḳu kelimeten ḳāletihā’l-‘ arabu ḳavlu lebidin*¹⁴⁵⁶

beyt

Elā küllü şey’in mā ḥalāllāhe bâṭilu

*Ve küllü na‘îmin lâ meḥālete zā’ilu*¹⁴⁵⁷

*ve ammā ḳavluhu te‘ālā*¹⁴⁵⁸ *ve mā ḥalaḳnā’s-semāvāti ve’l-arḳa ve mā beynehumā*

¹⁴⁴³ ve: ve yā **Y**

¹⁴⁴⁴ yā: ve yā **Y**

¹⁴⁴⁵ esbānı: esbābı **Y**

¹⁴⁴⁶ yitse: yitüb zāyi^c olsa **Y**

¹⁴⁴⁷ maṭlab: her kimüñ ki ḳulı ve cāriyesi ve yā esbānı yitse **R**

¹⁴⁴⁸ yaza: yazub **B**

¹⁴⁴⁹ ortasına: ardına **Y**

¹⁴⁵⁰ añā: **B** nüshasında yoktur.

¹⁴⁵¹ yā: yāḥūd **Y**

¹⁴⁵² ki: **B** nüshasında yoktur.

¹⁴⁵³ vüçüddur: vüçüddur ki **B**

¹⁴⁵⁴ ki: **B** nüshasında yoktur.

¹⁴⁵⁵ lezātih-i: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁵⁶ “Arapların söylediği en doğru söz, akıllı sözdür.” *Tefsîrü’l-Kuşeyrî*, I, 248.

¹⁴⁵⁷ “Allah’tan başka her şey bâtıldır/Bütün nimetler de kaçınılmaz olarak zaidir.”

¹⁴⁵⁸ “ve Allah’ın dediği üzere”

*bâtilan*¹⁴⁵⁹¹⁴⁶⁰ murād oldur ki araz̄in ü semāvātı ve cemīc̄-i mevcūdātı bâtil yaratmağdan¹⁴⁶¹ bil
ki heb hikmet üzeredür

[54^b] nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem odur bil Hakk-ı Muṭlaq iy cüvān

Kızb ü buṭlān aña āriz olmaya

‘ Adl-i-le hükm ide haqqı-y-la kazā

Kimse hic aña mu‘ āriz olmaya¹⁴⁶²

Hem münezzeh ola zulm u hayıfdan

Anda hic ‘ ayb u ‘ avāriz olmaya

hikāyetuhu

Maḥkīdür ki şālīh̄inden biri¹⁴⁶³ bezzāz dükkānında otururdu dār-ı ḥalīfeden bir ḥādım sūka
dāḥil oldu ve gezerek bunuñ dükkānına geldi ve bundan ba‘ zı şiyāb istedi bu daḥi aña¹⁴⁶⁴
ba‘ zı¹⁴⁶⁵ bezler virdi ve ḥādım bunları görürken¹⁴⁶⁶ mü ‘ezzin ezān oğudu pes recül ḥādım ile
ticāretten ferāğat idüb şalāta¹⁴⁶⁷ gitdi ve ḥādım daḥi bī-ḥuzūr¹⁴⁶⁸ olub bir āḥer dükkāna vardı
ve andan bir miğdār bez¹⁴⁶⁹ alub sarāya gitdi¹⁴⁷⁰ ve iltdüğü şiyābı begenmeyüb şāḥibine redd

¹⁴⁵⁹ **Y** nüshasında şöyle geçmektedir: *ve mā ḥalaqnā’s-semā’i ve’l-arḍ ve mā beynehumā bâtilan*

¹⁴⁶⁰ “Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri bir oyun ve batıl olsun diye yaratmadık.” *bâtilan* kelimesi *lā’ibin* olarak değiştirildiğinde bu bir ayet olur: *ve mā ḥalaqnā’s-semā’i ve’l-arḍ ve mā beynehumā lā’ibin* “Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri bir oyun ve eğlence olsun diye yaratmadık.” Duhān 44/38

¹⁴⁶¹ yaratmağdan: yaratmaduk **R**

¹⁴⁶² mu‘ āriz olmaya: olmaya mu‘ āriz **Y**

¹⁴⁶³ biri: bir **R**

¹⁴⁶⁴ aña: **B** nüshasında yoktur.

¹⁴⁶⁵ ba‘ zı: bir miğdār **Y**

¹⁴⁶⁶ ve ḥādım bunları görürken: ḥādım bunlara baqar iken **Y**

¹⁴⁶⁷ şalāta: şalāti edā için cāmīc̄-i şerīfe **Y**

¹⁴⁶⁸ bī-ḥuzūr: ağzāb **Y**

¹⁴⁶⁹ bez: bezler **Y**

¹⁴⁷⁰ gitdi: vardı **Y**

eyle¹⁴⁷¹ didiler¹⁴⁷² ve hādīm daḥī yine ol recül-i şālihūñ¹⁴⁷³ dükkānına geldi¹⁴⁷⁴ anuñ şiyābını¹⁴⁷⁵ alub sarāya iltı ve bunuñ şiyābını¹⁴⁷⁶ begenüb renc-i keşir ile aldılar vaqtā ki recül¹⁴⁷⁷ mesāya¹⁴⁷⁸ dāḥil oldı menāmında gördi¹⁴⁷⁹ ki bir kâ'il dir ki çün ki sen 'ibādeti ticāret üzerine ihtiyār eyleyüb şalātı¹⁴⁸⁰ cemā'at ile kılduḡ¹⁴⁸¹ pes¹⁴⁸² biz¹⁴⁸³ daḥi¹⁴⁸⁴ senūñ¹⁴⁸⁵ şiyābuñı āḥerler¹⁴⁸⁶ şiyābı üzerine taqđīm eyledük¹⁴⁸⁷ vaqtā ki recül şabāḥa dāḥil oldı¹⁴⁸⁸ bu rü'yā-y-la [55^a] mesrūr olub bu hālete¹⁴⁸⁹ teşevvuḡ¹⁴⁹⁰ itdi¹⁴⁹¹ ve cemi' mālını fuḡarāya taşadduḡ eyledi ve kendü zamānınuñ¹⁴⁹² şeyḫi vaḡtinūñ¹⁴⁹³ muḡtedāsı oldı¹⁴⁹⁴ ve¹⁴⁹⁵ bu kışşadan ḥişşe oldur ki her kim ki ḥaḡḡullāḥı kendü ḥaḡḡı üzerine ihtiyār u işār ide Ḥaḡ Te'ālā daḥi¹⁴⁹⁶ anuñ murādını¹⁴⁹⁷ müyesser idüb bende-i muḡtār ide¹⁴⁹⁸

¹⁴⁷¹ eyle: olundı **Y**

¹⁴⁷² eyle didiler: eylediler **B**

¹⁴⁷³ ol recül-i şālihūñ: ol bir recül-i bezzāz-ı şālihūñ **Y**

¹⁴⁷⁴ geldi: varub **Y**

¹⁴⁷⁵ şiyābını: şiyābından **Y**

¹⁴⁷⁶ bunuñ şiyābını: şiyābları **Y**

¹⁴⁷⁷ recül: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁷⁸ mesāya: vuḡf-ı mesāya **Y**

¹⁴⁷⁹ gördi: görür **Y**

¹⁴⁸⁰ üzerine ihtiyār eyleyüb şalātı: dīn-i şalāt **Y**

¹⁴⁸¹ kılduḡ: edā eyledin **Y**

¹⁴⁸² pes: **B** nüshasında yoktur.

¹⁴⁸³ biz: bizler **Y**

¹⁴⁸⁴ daḥi: **B** nüshasında yoktur.

¹⁴⁸⁵ senūñ: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁸⁶ āḥerler: āḥerīn **Y**

¹⁴⁸⁷ eyledük: idüb begendirdük **Y**

¹⁴⁸⁸ oldı: olub **Y**

¹⁴⁸⁹ bu hālete: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁹⁰ teşevvuḡ: teşevvuḡ u teşerrüf **Y**

¹⁴⁹¹ itdi: eyledi **Y**

¹⁴⁹² zamānınuñ: vaḡtinūñ **Y**

¹⁴⁹³ vaḡtinūñ: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁹⁴ muḡtedāsı oldı: muḡtedāsı ve müznesi olub maḡbūli min 'indillāḥ oldı **Y**

¹⁴⁹⁵ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁴⁹⁶ Ḥaḡ Te'ālā daḥi: Ḥaḡ celle ve 'alā ḥazretleri **Y**

¹⁴⁹⁷ murādını: murādātını **Y**

¹⁴⁹⁸ ide: eyleye **B**

eş-şâlisu ve'l-hamsûn

el-Vekîl¹⁴⁹⁹

*ellezî izâ tevekkele 'aleyhi'l-'abdu keffâh ve izâ se 'ele a'fâhu mâ yetemennâhu*¹⁵⁰⁰

ma' nâhu

Bilgil ki Vekîl-i Muṭlaḳ şol Pādşâh-ı Muḥaḳḳaḳdur ki kâ'im ola 'ibâdınıñ¹⁵⁰¹ kifâyâtına ve kâfî¹⁵⁰² ola anlaruñ mühimmâtına¹⁵⁰³ işâl-i erzâḳ ide ḳarîb ü ba'ide ve ifzâl-i nevâl¹⁵⁰⁴ ide şaḳî vü sa'ide erzâḳ-ı müznibîni kimseye 'ışyân ile ve zünüb-ı tâ'ibîni setr ide ğufrân-la erbâb-ı taḳvâya ḥazâ'in-i ğaybdan erzâḳ iḥsân¹⁵⁰⁵ ide ki hic ḳalbine ḥalecân eylemezdi netekim Ḳur'ânda buyurur¹⁵⁰⁶ *ve men yettaḳillâhe yec'ale lehu mahrecen ve yerzuḳuhu min hayşi lâ yaḥtasib*¹⁵⁰⁷¹⁵⁰⁸

ḥâşşatuhu

Bilgil ki her kimüñ ki âb u âteş ü bâddan bîmi ve ḥavfi olsa ism-i Vekîli yazub¹⁵⁰⁹ kendüde¹⁵¹⁰ getürse yâḥûd çok oḳusa Ḥaḳ Te'âlâ necât vire¹⁵¹¹

[55^b] ḥaḳzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki¹⁵¹² naşîb-i bende ism-i Vekîlden oldur ki meşâlih-i müslimîne sa'y u ihtimâm idüb itmâmına cidd ü iḳdâm ide ve erbâb-ı ḥâcâtuñ¹⁵¹³ ber-murâd olmasında nuşret-i küllî ve himmet-i tamâm eyleyüb maḳzîyyü'l-merâm olmalarına dürişe¹⁵¹⁴

¹⁴⁹⁹ R 55^a; B 39^a; Y 33^a.

¹⁵⁰⁰ “Kul Allah'a tevekkül ederse Vekîl olan Allah ona yeter ve kula istediği zaman verir.”

¹⁵⁰¹ 'ibâdınıñ: 'ibâdâtınıñ Y

¹⁵⁰² kâfî: vâfî Y

¹⁵⁰³ mühimmâtına: mühimmâtlarına Y

¹⁵⁰⁴ ifzâl-i nevâl: ifzâl ü nevâl Y

¹⁵⁰⁵ erzâḳ iḥsân: merzûḳ ve iḥsân Y

¹⁵⁰⁶ buyurur: buyurur ol vâcibü'l-vücûd olan Allâh ve 'azîmü's-şân Y

¹⁵⁰⁷ “ Ve kim Allah'tan korkarsa Allah ona bir çıkış yolu yaratır. Ve onu ummadığı yerden rızıklandırır.” Talâk 65/2-3

¹⁵⁰⁸ Y nüshasında ayetin devamı yer almaktadır: *ve men yetevekkel 'alellâhi fehuve ḥasbuhu innallâhe bâliġu emrihi ḳad ce'alellâhu likulli şey'in ḳadran* “Ve onu ummadığı yerden rızıklandırır. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur.” Talâk 65/3

¹⁵⁰⁹ maṭlab: âb u âteş ü bâddan bîmi ve ḥavfi olsa ism-i vekîl yazub R

¹⁵¹⁰ kendüde: kendü üzerinde Y

¹⁵¹¹ Y nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: 'inâyet-i keremi-y-le Y

¹⁵¹² bilgil ki: B nüshasında yoktur.

¹⁵¹³ erbâb-ı ḥâcâtuñ: erbâb u ḥâcâtuñ Y

nazmuhu

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

İy bürâder hem odur bilgil Vekîl

Ola kâfî ' abdinüñ aḥvâline

Cümle ḥalka kâ'im-i muṭlaḳ¹⁵¹⁵ olub

Ola nâzır bunlaruñ her ḥâline

Rızķına hem herkesüñ olub kefîl

' Abdinüñ baķmaya bed ef' âline

ḥikâyetuhu

Maḥkîdür ki Aḥmed-i Ḥaḍraveye ḳuddise sırruhu¹⁵¹⁶ vaḳtâ ki vefâtı ḳarîb oldı-y-sa seksen biñ dirhem deyni var idi ' uzemâsı ḳatına ḥâzır¹⁵¹⁷ oldılar ve bunlara nigâḥ idüb Allâha didi ki¹⁵¹⁸ İlâhî benüm rûḥum¹⁵¹⁹ bunlaruñ elinde rehin idi ve elân cânımı yanuña iltmek istedüñ pek¹⁵²⁰ ḥuḳûḳların daḥi luṭf idüb¹⁵²¹ ḳazâ eyle ve dergâhuña¹⁵²² ḥuḳûḳ-ı ' ibâd-la¹⁵²³ varmaḡı revâ¹⁵²⁴ görme vaḳtâ ki böyle didi¹⁵²⁵ nâḡâḥ bir insân ḳapuyı ḳaḳub nidâ eyledi ki Aḥmedüñ ' uzemâsı kim ise ḳapuya gelsün ḥaḳķını edâ idelüm¹⁵²⁶ pes her biri ḳıküb ḥaḳķlarını

---

¹⁵¹⁴ Y nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: *fehuve 'alâ küllü şey'in ḳadîr* "Muhakkak ki O her şeye kâdirdir"

¹⁵¹⁵ ḳâ'im-i muṭlaḳ: ḳâ'im ü muṭlaḳ Y

¹⁵¹⁶ sırruhu: sırruhu'l-'azîze Y

¹⁵¹⁷ ḳatnavḥâzır: meclisine ḥâzır ve ḳatına dâḥil Y

¹⁵¹⁸ bunlara nigâḥ idüb Allâha didi ki: baḳub derünını yaḳub Allâhu 'Azîmü's-Şâna rica vu niyâz eyledi ki Y

¹⁵¹⁹ rûḥum: cânım Y

¹⁵²⁰ pek: pes bunlarıñ daḥi Y

¹⁵²¹ daḥi luṭf idüb: iḥsân ile edâ ve Y

¹⁵²² eyle ve dergâhuña: itdin ḥuzûrına Y

¹⁵²³ ḥuḳûḳ-ı ' ibâd-la: ' ibâd-ı ḥuḳûḳ ile Y

¹⁵²⁴ revâ: revâ vu lâyıḳ Y

¹⁵²⁵ vaḳtâ ki böyle didi: didi vaḳtâ ki böyle Y

¹⁵²⁶ nâḡâḥ bir insân ḳapuyı ḳaḳub nidâ eyledi ki Aḥmedüñ ' uzemâsı kim ise ḳapuya gelsün ḥaḳķını edâ idelüm: diyüb derünını Ḥaḳķa baḡladı bu ḥâl üze iken nâḡâḥ ḳapu ḳalındı varub gördüler bir insân ḳapu dibinde nidâ ider çağırır ki Aḥmed-i Ḥaḍraveyenüñ dânileri ve aḡḡâb-ı ' uzemâsı gelsünler ḥaḳķlarını edâ idelim muṭâlebelerin virelim diyüb Y

aldılar ve ferhān u şadmān oldılar ba¹⁵²⁷dehu¹⁵²⁷ olarına revān oldılar ve¹⁵²⁸ Hāzret-i Ahmedūn daḡi cān-ı şerīfī dergāh-ı¹⁵²⁹ Raḡmāna pervāz eyledi¹⁵³⁰ [56^a] ve bu kışşadan ḡişşe oldur¹⁵³¹ ki her kim ki Perverdgār-ı Vekīli tevekkīl idüb her emrini Allāha teslīm eylese Ḥaḡ Te^c ālā aña kefīl olub cemī^c -i aḡvālini cemīl ü āsān ide¹⁵³² ve her mühimmini müyesser idüb maḡzar-ı luḡf u iḡsān ide¹⁵³³

er-rābi^c u ve'l-ḡamsūn

el-Ḳavī¹⁵³⁴

el-ḡāmisu ve'l-ḡamsūn

el-Metīn¹⁵³⁵

ma^c nāhuma

el-ḡaviyyu 'l-lezī 'ale 'z-zālimīne şedīdu 'l-'iḡāb ve 'ale 'l-maḡlūmīn ceḡzīlü 'ş-sevāb el metīnū 'l-lezī yerzuḡu men yeşā' u bi ḡuvvetihi 'l-metīn ve ḡudretihi 'l-mübīn¹⁵³⁶

Bilgil ki ḡavī-şāḡib ḡuvvete ve metīn-şāḡib metānete dirler ḡuvveti ḡudret-i tāmme ye delālet ider¹⁵³⁷ ve metānet-i şiddet-i ḡuvvete delālet eyler¹⁵³⁸¹⁵³⁹ Ḥaḡ Te^c ālāya tāmму'l-ḡudret olduḡı ecilden ḡavī dinür ve¹⁵⁴⁰ şedīdü'l-ḡuvvet olduḡı sebebden metīn¹⁵⁴¹ dinür

ḡāşşatuhumā

¹⁵²⁷ oldılar ba³dehu: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

¹⁵²⁸ oldılar ve: olub **Y**

¹⁵²⁹ dergāh-ı: **B** nüshasında yoktur.

¹⁵³⁰ **Y** nüshasında ilāveten ayet bulunmaktadır: *innā lillāhi veinnā ileyhi rāci'un* “Onlar başlarına bir musibet geldiḡi zaman: ‘Biz Allah'a aidiz ve sonunda O'na döneceḡiz.’ derler.” Bakara 2/156

¹⁵³¹ oldur: budur **Y**

¹⁵³² ide: idüb **Y**

¹⁵³³ müyesser idüb maḡzar-ı luḡf u iḡsān ide: müyesser ide **B**

¹⁵³⁴ **R** 56^a; **B** 39^b; **Y** 34^a.

¹⁵³⁵ **R** 56^a; **B** 39^b; **Y** 34^a.

¹⁵³⁶ “Ḳavī olan Allah'ın zalimlere cezası çetindir ve mazlumlara sevabı boldur. Metīn olan Allah mübīn kudretiyle ve metīn kuvvetiyle istediḡine rızık verir.”

¹⁵³⁷ ider: eyler **B**

¹⁵³⁸ ve metānet-i şiddet-i ḡuvvete delālet eyler: **B** nüshasında yoktur.

¹⁵³⁹ eyler: ider **Y**

¹⁵⁴⁰ ve: ve daḡi **Y**

¹⁵⁴¹ metīn: **Y** nüshasında yoktur.

Bilgil ki ism-i Qavīnūn hāşşası oldur ki her kimūn ki¹⁵⁴² düşmeni qavī olsa¹⁵⁴³ anuñ şerrini def e qādir olmasa biñ bir habbe ide hamīr-i daqıqden¹⁵⁴⁴ ve her birinūn¹⁵⁴⁵ üzerine bir kerre¹⁵⁴⁶ yā Qavī diye ve kuşlara¹⁵⁴⁷ anı vire yiyeler¹⁵⁴⁸ def -i düşmen niyetine Haq Te'ālā def ide¹⁵⁴⁹[56^b] ve ism-i Metīnūn hāşşası oldur ki her hātūnuñ ki¹⁵⁵⁰ memesinde südi olmasa¹⁵⁵¹ yüz yigirmi kerre bir ta'āmuñ üzerine yā Metīn diye ve¹⁵⁵² ol ta'āmı yiye südi gele¹⁵⁵³

hazzu'l- abdi minhumā

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Qavīden¹⁵⁵⁴ ve ism-i Metīnden oldur ki 'ibādet-i Raḥmān üzerine qavī vü qādir olub terk-i hevā-yı şeytān üzerine metīn ü¹⁵⁵⁵ māhir ola ve 'ibādet-i Raḥmāna ğaflet ü keşlān itmeye ki *tekāsulu'l-mer'i fi'ş-şalāt min da'fi'l-īmān*¹⁵⁵⁶ dur

naẓmuhumā

(Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn)

Hem Qavī vü¹⁵⁵⁷ hem Metīn oldur şehā

Qudreti her şeyde anuñ ola tām¹⁵⁵⁸

Olmaya anda herem hem za' f u ' acz

Şiddet-i kuvvet¹⁵⁵⁹ ola anda tamām

¹⁵⁴² ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁴³ maṭlab: qavī düşmene ğālib olmağ- için **R**.

¹⁵⁴⁴ ide hamīr-i daqıqden: hamīr-i daqıqden idüb **Y**

¹⁵⁴⁵ birinūn: birlerinūn **Y**

¹⁵⁴⁶ bir kerre: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁴⁷ kuşlara: kuşlar **R**

¹⁵⁴⁸ diye ve kuşlara anı vire yiyeler: diyüb üfürüb ol habbeleri kuşlara yidürelər **Y**

¹⁵⁴⁹ Haq Te'ālā def ide: Haq celle ve 'alā düşmeni şerrini def ü ref ide **Y**

¹⁵⁵⁰ her hātūnuñ ki: hātūn **Y**

¹⁵⁵¹ maṭlab: hātūnuñ memesinde südi olmasa **R**.

¹⁵⁵² diye ve: diyüb üfürüb **Y**

¹⁵⁵³ **Y** nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: *biemrillāhi te'ālā* "Allah'ın emriyle"

¹⁵⁵⁴ qavīden: qavī **B, Y**

¹⁵⁵⁵ ü: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁵⁶ "Namazı gönülsüzce kılmak imanın zaafiyetindedir." *Yevmiyyât Şâmiye*, I, 133.

¹⁵⁵⁷ vü: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁵⁸ tām: tamām **Y**

¹⁵⁵⁹ şiddet-i kuvvet: şiddet ü kuvvet **B**

İki harfî-y-le cemî' -i ' âlemi

Yoğ-iken var eyleye bula kıyâm

hikâyetuhumâ

Maḥkîdür ki taḥkîḳān bir recül meṭâf-ı Ka'bede¹⁵⁶⁰ ṭavâf iderdi ve ṭavâfında böyle dirdi ki¹⁵⁶¹ *allâhümme inni e'üzubike min sihâmi'l-ğaçab* ya' nî yâ Allâh ben saña sığınuran sihâm-ı ğazabından ve tîr-i ḥıṣm u ta' bden ve aña didiler ki ṭavâfda böyle dimeñe bâ' iş nedür böyle cevâb virdi ki elli yıldur bunda mücâvirem bir gün bir şahş gördüm ve¹⁵⁶² anuñ ḥüsnini istiḥsân itdüm nâgâh yüzüme bir ṭabânçe vurdılar ki gözüm yaşını¹⁵⁶³ yüzüm üzerine seylân eyledi ve hâtifden bir nidâ geldi ki [57^a] *laṭmetun bilahṣatin velev zidde lizidnâke* ya' nî ṭabânçe-i intikâm senüñ laḥṣa-ı ḥırâmuñ muḳâbelesindedür ve eger sen laḥṣa-ı ḥırâmı ziyâde idesen biz daḫi laṭme-i intikâmı ziyâde iderüz didi

es-sâdisu ve'l-ḥamsün

el-Velî¹⁵⁶⁴

*ellezî kâne bi'l-mü'minîne raḥîmen ve ra'ûfen ve bi'l-muttaḳîne ḥalîmen ve 'aṭufen*¹⁵⁶⁵

ma' nâhu

Bilgil ki Velî şol Pādşâh-ı ' Alîdür ki mü'minîne velâyet ü nuşret ile qarîb ola ve icâbet-i da' vet-le¹⁵⁶⁶ du' âlarını mucîb ola ve erbâb-ı¹⁵⁶⁷ ṭâ' ate maḥabbet ü meveddet idüb mihr-bân ola ve aşḫâb-ı ' ibâdete hemîşe pîşesi luṭf u iḥsân ve¹⁵⁶⁸ ravza-ı cinânde ḥür u ğilmân ve ḥuld u¹⁵⁶⁹ rıdvân ola

¹⁵⁶⁰ meṭâf-ı Ka'bede: meṭâf-ı Ka'be-i Mükerrerede **Y**

¹⁵⁶¹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁶² ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁶³ yaşını: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁶⁴ **R** 57^a; **B** 40^b; **Y** 34^b.

¹⁵⁶⁵ “Velî olan Allah müminlere Raḥîm ve Ra'ûftur. Muttakinlere Halîm ve Atuftur.”

¹⁵⁶⁶ icâbet-i da' vet-le: icâbet ü da' vet-le **B**

¹⁵⁶⁷ ola ve erbâb-ı: idüb **Y**

¹⁵⁶⁸ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁶⁹ u: **Y** nüshasında yoktur.

ḥāṣṣatuhu

Bilgil ki her kimūñ¹⁵⁷⁰ ki ḥātūmı yā¹⁵⁷¹ cāriyesi ğayr-ı marzıyye olub ḥoşnūd olmasa ism-i Velīye mülāzemet¹⁵⁷² itsün murādı müyesser ola¹⁵⁷³

ḥazzu'l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Velīden oldur ki evliyā-yı Raḥmān ki erbāb-ı ĩmāndur anlara maḥabbet ü meveddet idüb nuşret ü luḫf u iḥsān ola¹⁵⁷⁴ [57^b] ve a‘ dā-yı subḥān ki¹⁵⁷⁵ erbāb-ı küfr¹⁵⁷⁶ ü şeytāndur¹⁵⁷⁷ ki¹⁵⁷⁸ anlara buĝz u ‘ adāvet idüb emirlerine muḥālefet eyleye ve hevālarına muvāfaḫat itmeye

naẓmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem Velī oldur ki nuşret eyleye
Ḳullarına hem maḥabbet eyleye

Eyleyüb irsāl ü inzāl anlara
Cennete idḫāle da‘ vet eyleye

‘ Avn-i-le anlara hem olub ḳarīb
Nuşret ü raḫmet meveddet eyleye

ḥikāyetuhu

Maḫkidür ki Ḥazret-i Yaḫyā ‘ aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām dā’imā ḥüzn-i¹⁵⁷⁹ āḫiret-le

¹⁵⁷⁰ kimūñ: kim **Y**

¹⁵⁷¹ yā: ve yā **Y**

¹⁵⁷² mülāzemet: müdāvemet ü mülāzemet **Y**

¹⁵⁷³ ola: olur **Y**

¹⁵⁷⁴ ola: ide **Y**

¹⁵⁷⁵ ve a‘ dā-yı subḥān ki: **B** nüshasında yoktur.

¹⁵⁷⁶ nefis: **R** nüshasında yoktur.

¹⁵⁷⁷ erbāb-ı küfr ü şeytāndur: erbāb-ı küfr-i nefis ü şeytāndur **Y**

¹⁵⁷⁸ ki: **R** nüshasında yoktur.

¹⁵⁷⁹ ḥüzn-i: **Y** nüshasında yoktur.

maḥzūn u¹⁵⁸⁰ mehmūm olub ũuġl-ı ‘uġbā-y-la meſġūl ve ḥubb-ı Mevlā-y-la meſġūldı ve pederi Zekerıyyā peygāmbereūñ ‘aleyhimā’s-selām aſlā ḥevāyic-i dūnyeviyyesine iltifātı yoġıdı āḥir Ḥazret-i¹⁵⁸¹ Zekerıyyā Ḥaġ Subḥāne ve¹⁵⁸² Te‘ālāya¹⁵⁸³ didi ki yā Rab senden bir oġul istedūm idi ki ḥevāyic-i dūnyeviyyede baña mu‘īn ü naſır olaydı zīrā ben nā-tūvān u pīr oldum Ḥaġ Te‘ālā vaḥy idüb buyurdı ki yā Zekerıyyā¹⁵⁸⁴ sen benden velī istedūñ velī olmaz illā böyle olur ya‘nī dā’imā himmeti ‘uġbāya¹⁵⁸⁵ ve¹⁵⁸⁶ ḥıdmeti Mevlāya olur yā Zekerıyyā dimedük mi ki *fehıb lı min ledünke veliyyen*¹⁵⁸⁷ *ve’l-veliyyu lā yekūnu illā ḥākezā*¹⁵⁸⁸ pes bildi ki Zekerıyyā Ḥazret-i Yaḥyā aña emr-i ‘uġbāda mu‘ayyen ü hem-tā ve naſır ü hem-pāymıſ

[58^a] es-sābi‘u ve’l-ḥamsūn

el-Ḥamīd¹⁵⁸⁹

*ellezı leḥu’l-ḥamdu ve’s-ſenā fı’l-āḥirati ve’l-ūlā*¹⁵⁹⁰

ma‘nāhu

Bilgil ki Ḥamīd ſol Pādſāh-ı Mecīddür ki ḥamd u ſenā-y-la maḥmūd ve cūd u¹⁵⁹¹ ‘aṭā-y-la mevdūddur cemī‘-i eſyā eſfel ü¹⁵⁹² a‘lāda zebān-ı ḥāl ve lisān-ı maġāl ile nevāl-i bā-kemāl ve ifzāl-i bī-zevāline ḥamd ü ſenāda ve ſükr ü du‘āda olub dā’imā tazarru‘ları dergāhına ve ilticāları bārgāhınadır

¹⁵⁸⁰ u: **B** nüshasında yoktur.

¹⁵⁸¹ ḥazret-i: **B** nüshasında yoktur.

¹⁵⁸² subḥāne ve: **B** nüshasında yoktur.

¹⁵⁸³ Ḥaġ Subḥāne ve Te‘ālāya: Ḥaġ Subḥāne ve Te‘ālā ḥazretlerine **Y**

¹⁵⁸⁴ yā Zekerıyyā: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁸⁵ himmeti ‘uġbāya: ‘uġbāya himmeti **Y**

¹⁵⁸⁶ ve: olub **Y**

¹⁵⁸⁷ “Gerçekten ben, arkamdan yerime geçecek varislerden endişedeyim. Karım da kısır bulunuyor.

Onun için katından bana bir çocuk ihsan et." Meryem 19/5

¹⁵⁸⁸ “ve başka şekilde veli olunmaz”

¹⁵⁸⁹ **R** 58^a; **B** 41^a; **Y** 35^a.

¹⁵⁹⁰ “Baſta ve sonda ḥamd ve sena Ḥamīd olan Allah’ındır.”

¹⁵⁹¹ u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁵⁹² ü: **Y** nüshasında yoktur.

ḥāṣṣatuhu

Bilgil ki her kimüñ ki zebānı fermānında olmasa ve fuḥṣ u nā-sezā kelāmdan men'e ḳādir olmasa ism-i Ḥamīdi bir maṣrabaya yazub dā'imā şuyı andan iče Ḥaḳ Te'ālā añā 'ināyet idüb kelāmını ḥasen¹⁵⁹³ eyleye

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Ḥamīdden oldur ki i'tiḳād-ı pāk-le mevşūf olub a'māl-ı şāliḥa ile mes'ūd ve ef'āl-i marzıyye ile maḥmūd ola ve herkes aḥlāḳ-ı ḥamīde ile medḥ ü şenā ve şükr ü du'āda ola

naẓmuhu

(Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün)

[58^b] Hem Ḥamīd-i Muṭlaḳ oldur iy sa'īd
Cümle evşāfi anuñ maḥmūd ola

İdeler na'māsına ḥamd ü şenā
Cümle 'ālem ḥalḳına ma'būd ola

Olmaya anda şifāti nā-sezā

Cümle eylik anda hep mevcūd ola¹⁵⁹⁴

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki Ḥazret-i Mūsāya 'aleyhi's-selām¹⁵⁹⁵ Perverdgar-ı 'Allām vaḥy-i-le¹⁵⁹⁶ böyle i'lām eyledi ki¹⁵⁹⁷ yā Mūsā cemī' ḥalḳuma raḥmet eyle gerek ise muşibetde olsunlar ve gerek ise 'āfiyetde olsunlar Mūsā 'aleyhi's-selām didi ki yā Rab erbāb-ı¹⁵⁹⁸ 'āfiyete raḥmet ü

¹⁵⁹³ ḥasen: aḥsen **Y**

¹⁵⁹⁴ Olmaya anda şifāti nā-sezā/Cümle eylik anda hep mevcūd ola: Manzumenin bu son beyti **B** nüshasında yoktur.

¹⁵⁹⁵ 'aleyhi's-selām: şalavatullāhi 'alā nebiyyinā ve 'aleyh **Y**

¹⁵⁹⁶ vaḥy-i-le: dir ki cevābında **Y**

¹⁵⁹⁷ eyledi ki: eyledi ki vaḥy ile **Y**

¹⁵⁹⁸ erbāb-ı: **Y** nüshasında yoktur.

re^c fet itmeñe¹⁵⁹⁹ maşlahat u hikmet nedür Haq Te^c alā celle ve ^c alā buyurdı ki yā Mūsā ehl-i ^c āfiyetün kıllat-i şükürine rahmet eyle ki *ve kalilun min ‘ibādī’ş-şekür*¹⁶⁰⁰ dur

eş-şāminu ve’l-ḥamsūn

el-Muḥşī¹⁶⁰¹

*ellezī aḥşā külle şey’in ‘adeden ve lā yeḥrucu ‘an ‘ilmihī zerretün ebeden*¹⁶⁰²

ma^c nāhu

Bilgil ki Muḥşī şol¹⁶⁰³ Pādşāh-ı Kāvīdür ki muṭṭalı^cdür a^cdād-ı ma^cdūdāta ve vākıfıdur aḥvāl-i cemī^c-i mevcūdāta ‘ilmi cemī^c-i eşyāya şāmil ve cümle-i maḥlūkātā kāmıldür ki ^c azamet ü celāl ile celīl ve ni^c met ü nevāl ile cemīldür

ḥāşşatuhu

[59^a] Bilgil ki her kimün¹⁶⁰⁴ yevm-i kıyāmetde ḥuzūr-ı Rabbü’l-^cİzzetde su’āl ü cevābdan ḥavfi¹⁶⁰⁵ ve teftiḥ ü ḥisābdan ḥaşyeti olsa¹⁶⁰⁶ her Cum^c a gicesi biñ bir¹⁶⁰⁷ kerre yā Muḥşī dise Ḥazret-i Ra’ūf u Raḥmān kıyāmetde¹⁶⁰⁸ ḥisābını āsān ide

ḥazzu’l-^c abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Muḥşīden oldur ki *ḥāsibū enfusekum ḳable en tuḥāsebū*¹⁶⁰⁹ feḥvāsınca nefsinı dünyāda iken¹⁶¹⁰ ḥisāba çeküb *ve men nūḳiše ‘uzzib*¹⁶¹¹ muḳtezāsınca nezd-i Ḥazretde münāḳaşa ve mu^cāraza olmasını nisyān itmeyüb terk-i ^c işyān ve muḥālefet-i şeytān ve ^c ibādet-i Raḥmān üzere ola

¹⁵⁹⁹ itmeñe: eylemeñe **Y**

¹⁶⁰⁰ “Onlar, ona mihrablar, timsaller ve havuzlar gibi çanaklar ve sâbit kazanlardan her ne isterse yaparlardı. Çalışın ey Davud hanedanı, şükür için çalışın. Ama kullarım içinde şükreden azdır.” Sebe’ 34/13

¹⁶⁰¹ **R** 58^b; **B** 41^b; **Y** 35^b.

¹⁶⁰² “Muḥşī olan Allah ki ‘her şeyi bir bir saymıştır’ (Cin 72/28) ve O’nun bilgisinden hiçbir şey ebediyyen hariç değildir.”

¹⁶⁰³ şol: ol **Y**

¹⁶⁰⁴ kimün: kim ki **Y**

¹⁶⁰⁵ ḥavfi: ḥavfi olsa **Y**

¹⁶⁰⁶ maṭlab: ḥuzūr-ı Rabbü’l-^cİzzetde su’āl ü cevābdan ḥavfi olsa **R**.

¹⁶⁰⁷ biñ bir: biñ **Y**

¹⁶⁰⁸ kıyāmetde: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶⁰⁹ “Hesaba çekilmeden kendinizi hesaba çekin.” *Rûhu’l-Beyân*, VIII, 169.

¹⁶¹⁰ iken: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶¹¹ “Münakaşa eden ceza görür.” *Sahîhü’l-Buhârî*, I, 287.

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem odur Muḥşī ki iḥşā eyleye

Cümle ma' lümātı ' ilm-i pāk ile

Esfel ü a' lāya heb Vālī olub

Arza rızq inzāl ide eflāk-i-le

Ḥıfz ide kıllarını vesvāden

Ola ḥādī anlara imlāk ile¹⁶¹²

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki ' ārifinden birisi bir kīse taş¹⁶¹³ taḫmıḫ idi gerdānına¹⁶¹⁴ ve ' ādeti buydı ki kaçan bir ḥayr işlese aña bir aḫ taş koyardı ve eger şer işlese bir ḫara taş koyardı ve firāşine varmazdan evvel ol kīseyi dökerdi ve içindeki sipīd ü siyāhdan¹⁶¹⁵¹⁶¹⁶ cem' olan¹⁶¹⁷ taşları şayardı ve¹⁶¹⁸ eger ḥayrı [59^b] gālib ise Ḥüdāya ḥamd ü şenā iderdi ve eger şerri gālib ise nefsine ḫahr u ' itāb idüb ' ibādet ü¹⁶¹⁹ tã' ate iştiğāl iderdi ' işyānını ğufrān-çün ve noḫşānını itmām¹⁶²⁰ içün ḫāl-i şūfī-yi şāfī¹⁶²¹ böyle olur ve nefsine ḫisāb idüb ' azāb u ' iḫāb ḥavfı-y-la müstaḫıḫ-i ecr ü şevāb olur

¹⁶¹² Ḥıfz ide kıllarını vesvāden/Ola Ḥādī anlara imlāk ile: Manzumenin bu son beyti **B** nüshasında yoktur.

¹⁶¹³ taş: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

¹⁶¹⁴ taḫmıḫ idi gerdānına: gerdānına taḫmıḫ idi **Y**

¹⁶¹⁵ siyāhdan: siyāh **R**

¹⁶¹⁶ sipīd ü siyāhdan: aḫ ve ḫara **Y**

¹⁶¹⁷ olan: olmuş **Y**

¹⁶¹⁸ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶¹⁹ ' ibādet ü: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶²⁰ itmām: tamām **Y**

¹⁶²¹ şūfī-yi şāfī: şūfī vü şāfī **Y**

et-tāsi‘ u ve’l-ḥamsūn

el-Mübdī¹⁶²²

el-ismu’s-sittūn

el-Mu‘īd¹⁶²³

*ellezī yubdīu ve yu‘īdu ve hüve’l-ġafūru’l-vedūdu zū’l-‘arşi’l-mecīd*¹⁶²⁴

ma‘ nāhumā

Bilgil ki Mübdī ve Mu‘īd şol Pādşāh-ı Vaḥīddür ki ibdā’ u¹⁶²⁵ i‘āde ile ferīddür netekim ḥalkı sebḳ-ı mādde ve şüretsüz ibdā’ eyledi evvelen ve¹⁶²⁶ ḥalkını tesviye eyledi şāniyen ve¹⁶²⁷ şüretini taşvīr eyledi şālişen ve¹⁶²⁸ cismine mevt-le ifnā eyledi rābi‘ an kezālik yine i‘āde ider yevm-i mi‘ādda ḥāmisen ya‘ nī¹⁶²⁹ rūḥını cismine nefḥ idüb rücu‘ u iyābını ve ḥaşr u ḥisābını Cenāb-ı ‘İzzet-Me’ābına ider ki *inne ileynā iyābehum*¹⁶³⁰ *şümme inne ‘aleynā ḥisābehum*¹⁶³¹ dur

ḥāşşatuhumā

[60^a] Bilgil ki her kimūñ ki ḥātūnı ḥāmil olub ḥamli düşmekden ḥavf eylese¹⁶³² yā¹⁶³³ eglenmeden ḳorḳsa Mübdī ismini¹⁶³⁴ on toḳuz kerre oḳuya ve şehādet barmaġını ḥātūnıñ¹⁶³⁵ baṭnına ḳoyub döndüre Ḥaḳ Te‘ālā işḳāt u ibtādan maḥfūz ide ve ḥamli daḥi sür’at-le vücuda gele ve her kimūñ ki ġāyibde bir kimsesi olsa gelmesini yā¹⁶³⁶ ḥaberini bilmek dilese¹⁶³⁷ ehl-i

¹⁶²² R 59^b; B 42^a; Y 36^a.

¹⁶²³ R 59^b; B 42^a; Y 36^a.

¹⁶²⁴ “Mübdī ve Mu‘īd olan Allah ‘yoktan yaratır ve tekrar diriltir. Çok bağışlayandır ve çok severdir. Arşın sahibidir ve yücedir.’ (Bürûc 85/13-15)”

¹⁶²⁵ u: Y nüshasında yoktur.

¹⁶²⁶ ve: Y nüshasında yoktur.

¹⁶²⁷ ve: Y nüshasında yoktur.

¹⁶²⁸ şālişen ve: ve şālişen Y

¹⁶²⁹ ya‘ nī: Y nüshasında yoktur.

¹⁶³⁰ “Kuşkusuz onlar döne dolaşa bize gelecekler.” Ğāşiye 88/25

¹⁶³¹ “Sonra da bize hesap verecekler.” Ğāşiye 88/26

¹⁶³² maṭlab: bir ḥātūn ḥāmil olub ḥamli düşmekden ḥavf eylese R

¹⁶³³ yā: ve yā Y

¹⁶³⁴ ismini: ism-i şerīfını Y

¹⁶³⁵ ḥātūnıñ: ḥātūnuñ Y

¹⁶³⁶ yā: ve yā Y

¹⁶³⁷ maṭlab: kimūñ ki ġāyibde bir kimsesi olsa gelmesini ve yā ḥaberini bilmek dilese R

beyti nā'im olduğu zamānda evinüñ çehār erkānından her rükninde yitmiş kerre yā Mu'īd dise ve¹⁶³⁸ ba' dehu yā Mu'īd benüm üzerime ğāybumı gönder dise yidi günden şoñra inşā'allāh¹⁶³⁹ yā kendü yā¹⁶⁴⁰ ħaberi gele¹⁶⁴¹

ħazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende-i sa'īd ism-i¹⁶⁴² Mübdī ve Mu'īdden oldur ki bile ki bir Pādşāh-ı Şerīfūñ bende-i za'īfidür ki ketm-i 'ademden şahrā-yı vücūda getirüb envā'-ı luṭf u cūdına mazħar eyledi ve 'an-ķarīb yine imāte idüb ve ba' dehu yine i'āde itse gerek ve dergāhına da' vet idüb ħayr u şerrini görse gerek¹⁶⁴³ ħayrsa meşvāsı cinān ve şerse me'vāsı nīrān olsa gerek pes bu ma'nāyı mülāħaza idüb ṭā'at u 'ibādāta iştiġāl ide ve taḥsīn-i ef'āl ve tehzīb-i aḥlāk tekmīline sa'y-ı cemīl¹⁶⁴⁴ ide tā vaḳt-i i'ādede zümre-i ebrār ile dārü'l-ķarārda¹⁶⁴⁵ seyr-i¹⁶⁴⁶ cemāl-i yār eyleye

[60^b] nazmuhumā

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem daḫi bil oldurur Mübdī Mu'īd
Muḫhır u münşī vü hem ḫāliķ ola

Ola ibdā vu i'āde hem anuñ

Ḳudret ü ḳuvvetde hem fāyiķ ola

Cümle eşyādan vücūd-ı pāki hem

Evvel ü aḳdem olub sābiķ ola

¹⁶³⁸ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶³⁹ inşā'allāh: inşā'allāhu'r-raḫmān **Y**

¹⁶⁴⁰ yā: ve yā **Y**

¹⁶⁴¹ gele: gelüb şād u ḫandān ola **Y**

¹⁶⁴² naşīb-i bende-i sa'īd ism-i: naşīb-i bende ism-i sa'īddür ki **Y**

¹⁶⁴³ ve dergāhına da' vet idüb ħayr u şerrini görse gerek: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶⁴⁴ sa'y-ı cemīl: sa'y u cemīl **Y**

¹⁶⁴⁵ dārü'l-ķarārda: ve ol ķarārda **Y**

¹⁶⁴⁶ seyr-i: **B** nüshasında yoktur.

ḥikāyetuhumā

Maḥkīdūr ki vaḳtā ki Dāvūd ‘aleyhi’s-selām bükā vü enīni keṣīr itdiyse Ḥaḳ Subḥāne ve Te‘ālā aña vaḥy idüb didi ki yā Dāvūd *ilā kem tebkī* ya‘nī niçeye dek bükā idüb¹⁶⁴⁷ ağlarsın ve cigerüñi nār-ı ḥasret-le¹⁶⁴⁸ tağlarsın eger ḥavf-ı nārdan ağlarsañ seni ḥod nārdan emīn itdüm ve eger ricā-yı cennet için ağlarsañ saña ḥod cennet ile bişāret itdüm¹⁶⁴⁹ ve eger zenb-i ḥaşm¹⁶⁵⁰ için ağlarsañ ḥaşmuñi ḥod irzā eyledüm pes vech-i bükāyı beyān ile ve sebebi ‘anāyı ‘ayān ile didi ki yā Rab anuñ için ağlarıñ ki vaḳt-i şafā ki¹⁶⁵¹ baña evvel ‘aḫā itmiş idüñ yine anı benüm üzerime redd idüb i‘āde idesin Ḥaḳ Te‘ālā aña vaḥy eyledi ki heyhāt yā Dāvūd *ilā sebīle ilā zālik* ya‘nī yā Dāvūd vaḳt-i māfāteyi i‘āde benüm ‘ādetüm olmadı ve bu devlete hic bir eḫad vüṣūl bulmadı pes bu hevādan ferāğat eyle var irādetüm her neyse anuñ ile muvāfaḳat u¹⁶⁵² mürāfakat eyle [61^a] ammā dinildi ki egerçe ki¹⁶⁵³ erbāb-ı vişāl evḳāt-ı māfāteye ittişāle mālīk olmadılar ammā evḳāt-ı eseḫleri ve ḥālāt-ı te‘essüfleri evḳāt-ı şafālarından¹⁶⁵⁴ etemm ü¹⁶⁵⁵ ekmeldür zirā vaḳt-i şafā Ḥaḳḳ-ı ‘Abd-i Gedādur ve vaḳt-i cefā Ḥaḳḳ-ı Ḥüdādur ve bu nüktedendür ki erbāb-ı ‘irfāndan ba‘zı mevsim-i hac fevt olduḳdan soñra bir cüvānı gördi münkesirü’l-bāl u mahzūn u mehmūm u perīşān-ı ḥāl Ka‘beye dāḫil olur aña didi ki iy cüvān bu te‘essüf ü ḥasret ki elān sende mevcuddur anı baña hibe idüb cūd eyle ben niçe def a hac itmişümdür cümlesini saña fidā idüb vireyin

el-ḥādi ve’s-sittūn

el-Muḥyi¹⁶⁵⁶

¹⁶⁴⁷ bükā idüb: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶⁴⁸ cigerüñi nār-ı ḥasret-le: nār-ı ḥasret-le cigerüñi **Y**

¹⁶⁴⁹ ve eger ricā-yı cennet için ağlarsañ saña ḥod cennet ile bişāret itdüm: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶⁵⁰ ḥaşm: ‘azm **Y**

¹⁶⁵¹ şafā ki: şafāda **B**

¹⁶⁵² u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶⁵³ ki: **B** nüshasında yoktur.

¹⁶⁵⁴ şafālarından: şafālarında **B**

¹⁶⁵⁵ ü: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶⁵⁶ **R** 61^a; **B** 43^a; **Y** 37^a.

eş-şāni ve's-sittūn

el-Mümīt¹⁶⁵⁷

*ellezī yuhyī'l-mevtā bīkudretihi'l-a'lā ve yumītu'l-aḥyā bīkuvvetihi'l-aḳvā*¹⁶⁵⁸

ma' nāhumā

Bilgil ki Muḥyī ve Mümīt şol Pādşāh-ı Muḳītdür ki imāte ve iḥyā aña lāyık iki şıfatdur ki hic bir eḫad bunlarda anuñ-la müşāreket itmedi illā meger yine kendinüñ izn-i şerīfi ile itdi enbiyā-yı kirāmdan ve evliyā-yı ıẓāmdan

[61^b] ḥāşşatuhumā

Bilgil ki ism-i¹⁶⁵⁹ Muḥyīnün ḥāşşası oldur ki her kimsede ki bu ḥavf olsa ki a' zāsında¹⁶⁶⁰ bir ' uzvı telef olsa marāzdan bir marāz-la¹⁶⁶¹ yidi a' zāsınun üzerine yidi kerre yā Muḥyī dise bir hefteye dek böyle eylese¹⁶⁶² Allāh¹⁶⁶³ emān vire¹⁶⁶⁴ ve ism-i Mümītün ḥāşşası oldur ki her kimsede ki nefsi emmāre ğalebesinden¹⁶⁶⁵ ḥavfi olsa nā'im olmazdan evvel yā Mümīt diyüb yatsa Ḥaḳ Te'ālā nefsi bed-fermānını aña muḫī' ü münḳād idüb¹⁶⁶⁶ ṭarīḳ-ı şalāḫ u sedādda¹⁶⁶⁷ gide

ḥazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende Muḥyī ve Mümīt isimlerinden¹⁶⁶⁸ oldur ki¹⁶⁶⁹ nefsi emmāresine *inne'n-nefse leemmāretun bi's-sū'i*¹⁶⁷⁰ feḥvāsınca dā'imā muḫālefet idüb hevāsını terk ide ve mütāba' at-ı ṭaḳvā-y-la rūḫ-ı şerīfini iḥyā idüb nefsi ḥabīşini öldüre

¹⁶⁵⁷ R 61^a; B 43^a; Y 37^a.

¹⁶⁵⁸ "Muḥyī olan Allah yüce kudretiyle 'ölüleri diriltir' (Hac 22/6) ve Mümīt olan Allah en büyük kuvvetiyle yaşayanları öldürür."

¹⁶⁵⁹ ism-i: Y nüshasında yoktur.

¹⁶⁶⁰ bu ḥavf olsa ki a' zāsında: a' zāsı mahallerinden Y

¹⁶⁶¹ maḫlab: a' zāsından bir ' uzvı marāzdan marāz-ı-la telef ola diyü ḥavfi olsa R.

¹⁶⁶² böyle eylese: bu minvāl üzere ise Y

¹⁶⁶³ Allāh: Allāhu ' Azīmü'ş-Şān Y

¹⁶⁶⁴ vire: vire ' avn-i ' ināyeti-y-le Y

¹⁶⁶⁵ ğalebesinden: ğalebesi Y

¹⁶⁶⁶ maḫlab: nefsi bed-fermānını muḫī' olmağ-çün R.

¹⁶⁶⁷ ṭarīḳ-ı şalāḫ u sedādda: ṭarīḳ-ı şalāḫ-ı sedāda R

¹⁶⁶⁸ isimlerinden: isimden R, B

¹⁶⁶⁹ oldur ki: Y nüshasında yoktur.

¹⁶⁷⁰ "Ben yine de nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis şiddetle kötülüğü emreder. Ancak Rabbimin rahmetiyle yarlıgacağı müstesna. Muhakkak ki, Rabbim bağışlayıcı ve merhametlidir." Yûsuf 12/53

nazmuhumā

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem daḥi bil¹⁶⁷¹ oldurur Muḥyī Mümīt

Vire ervāḥı-y-la ebdāna ḥayāt

Hem daḥi ervāḥı ebdāndan alub

İrgöre merki-y-le ebdāna memāt

Hem ḫulunı ' ilm ile iḥyā idüb

İde ehlini ḥasen ḥüsn-i şıfāt

ḥikāyetuhumā

Maḥkīdür ki sālīkīnden biri ḥalvet-i erba'īnden çıqdı ve¹⁶⁷² bağ-ı ' āleme baqdı [62^a]
meger ki zamān-ı bahār¹⁶⁷³ idi ve envā' -ı ezhār-la her taraf şükūfe-zārdı hemān bu āyeti¹⁶⁷⁴
oḫuyub *fenzur ilā āşāri raḥmetillāh keyfe yuḥyī'l-arḍa ba' de mevṭihā*¹⁶⁷⁵ diyüb vecde¹⁶⁷⁶
düşdi vaqtā ki maḥvden şaḥve irişdi bu beyt-i ḥikmet-i āşāri dilinde tekrār idüb didi ki¹⁶⁷⁷

beyt

Bāz in çe cüvānī ve cemālest cihān rā

Ve in ḥāl ki nev-keşt-i zemīn rā ve zamān rā

tercemetü'l-mü'ellif¹⁶⁷⁸

(Mef' ūlü mefā' ilü mefā' ilü fe' ūlün)

Ya' nī bu cemāli yine¹⁶⁷⁹ kim virdi cihāna

¹⁶⁷¹ bil: **B** nüshasında yoktur.

¹⁶⁷² çıqdı ve: çıqub **Y**

¹⁶⁷³ zamān-ı bahār: vaqt-i zamān-ı bahār **Y**

¹⁶⁷⁴ āyeti: āyet-i kerīmei **Y**

¹⁶⁷⁵ “Şimdi bak Allah'ın rahmetinin eserlerine! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriltiyor! Şüphe yok ki O, mutlaka ölüleri diriltir. O her şeye kâdirdir.” Rûm 30/50

¹⁶⁷⁶ vecde: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶⁷⁷ idüb didi ki: iderdi ki **R**

¹⁶⁷⁸ tercemetü'l-mü'ellif: tercemetü'l-mü'ellifü'l-faḫīru'l-ḥaḫīr **Y**

¹⁶⁷⁹ yine: **Y** nüshasında yoktur.

Bu hâlet-i zibâyı kim irgördi zamāna

eş-şâlişü ve's-sittün

el-Ḥayy¹⁶⁸⁰

er-râbi' u ve's-sittün

el-Ḳayyüm¹⁶⁸¹

*el-ḥayyu'l-lezî ḥayyiye biemrihi külle men lehu'l-ḥayât el-ḳayyümü'l-lezî ḳāme biḥükmihi men lehu'l-ḳiyāmu min el-maḥlūkāt*¹⁶⁸²

ma'nāhumā

Bilgil ki Ḥayy-ı Muṭlaḳ şol Pādşāh-ı Muḥaḳḳaḳdur ki muttaşif ola ḥayât-ı ebediyye ile ve müteferrid ola beḳā-yı sermediyye ile ve Ḳayyüm-ı Muṭlaḳ şol Melik-i Muḥaḳḳaḳdur ki bizātihi ḳā'im ola ve zātı ebedî dā'im ola ve zāt-ı şerîfi cümle zevâtden aḳdam ola ve cemî' -i ḥaḳâyık ve uşul üzerine muḳaddem ola¹⁶⁸³

[62^b] ḥāşşatuhumā¹⁶⁸⁴

Bilgil ki her kim ki Ḥayy ismini merzâ üzerine oḳusa Ḥazret-i Ḥüdâ şifâ vire¹⁶⁸⁵ ve her kim ki Ḳayyüm ismini vaḳt-i seḫerde çoḳ oḳusa esrâr-ı ḳulûba mutaşarrıf ola

ḥazzu'l- abdi minhu

Bilgil ki naşîb-i bende ism-i Ḥayydan oldur ki ḥayât-ı ebediyye ki ma'rifet-i ilâhiyyedür nefsi-nâṭıḳa-ı insâniyyeyi anuñ ile kāmile itmesine¹⁶⁸⁶ sa'y-ı cemîle¹⁶⁸⁷ ide¹⁶⁸⁸ ve

¹⁶⁸⁰ R 62^a; B 44^a; Y 37^b.

¹⁶⁸¹ R 62^a; B 44^a; Y 37^b.

¹⁶⁸² “Ḥayy olan Allah emriyle hayat sahibi olanlara hayat verdi. Kayyüm olan Allah'ın hükmüyle bütün yaratılmışlar ayaktadır.”

¹⁶⁸³ Y nüshasındaki bu bölümün sonunda ilâveten şöyle yazmaktadır: el-Ḥayy bir daḫi ḥayydur ya' nî Ḥaḳ Te' âlâ dâimdürür netekim kelâm-ı ḳadîmde buyurur ki *ḥüve'l-ḥayyu'l-ḳayyüm* (Bakara 2/255, Âl-i İmrân 3/2) ya' nî cânlaruñ ḥayâtı andandur ve cânlar ḳamu yaradılmışdur her ki ḳadîmdür der ise kâfir olur Şeyḫ Muḫyiddîn 'Arabî eydür Ḥayy oldur ki anuñ ḥayâtı ebedîdür 'Abdülḳâdir eydür Tengri Te' âlâ ḥazretine Ḥayy dirler ve ḥayvân dimezler zirâ şol ki ḥayâtı cāh ile ola aña ḥayvân dirler ḥayâtı cân ile olmayana Ḥayy dirler ḥayvân dimezler naḳl min *Cevāhirü'l-Me'ânî Şerḫü'l-Esmâ'ü'l-Ḥüsnâ*

¹⁶⁸⁴ ḥāşşatuhumā bölümü B nüshasında yoktur.

¹⁶⁸⁵ maṭlab: merzâ üzerine oḳusa ḥazret-i Ḥüdâ şifâ vire R.

¹⁶⁸⁶ kāmile itmesine: kâmil olmasına Y

¹⁶⁸⁷ sa'y-ı cemîle: sa'y u cemil Y

¹⁶⁸⁸ ide: ideler Y

ism-i ayyūmdan oldur ki māsivā-yı Hūdāyı¹⁶⁸⁹ derūnından¹⁶⁹⁰ dūr idüb fikr ü sevdāsı ve murād u münāsı¹⁶⁹¹ Hāzret-i Mevlāsı ve Pādşāh-ı A' lāsı ola

naẓmuhumā

(Fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn)

Hayy u ayyūm oldurur taḥkīk kim

Ola dā'im anda ḥaqqānī ḥayāt

Ya' nī dā'im anda hep mevcūd ola

'İlm ü udret¹⁶⁹² cümle hem¹⁶⁹³ kāmīl şıfāt

Zātı hem cümle zevāta aşl ola

Aña muḥtāc ola cümle mümkināt

ḥikāyetuhumā

Maḥkīdūr ki vaqtā ki Me'mūn ḥalīfenūñ vefātı qarīb oldıysa altına remād döşedi¹⁶⁹⁴ ve üzerine düşüb ğaltān oldı ve didi ki *yā men lā yezūle mülkihi irḥam 'alā men ḳad zāle mülkihi*¹⁶⁹⁵ ya' nī yā şol Pādşāh-ı Hayy u ayyūm ve bī-Zevāl ki mülküñ zevāle irmedi esirge şol kimseyi ki taḥkīkan mülki zevāle irdi

[63^a] el-ḥāmisu ve's-sittūn

el-Vācid¹⁶⁹⁶

*ellezī men ḫalebehu vecedehu ve men aḳarra bivaḫdāniyyetihi secedehu*¹⁶⁹⁷

¹⁶⁸⁹ hūdāyı: B nüshasında yoktur.

¹⁶⁹⁰ derūnından: derūndan R

¹⁶⁹¹ murād u münāsı: murād-ı münāsı Y

¹⁶⁹² 'İlm ü udret: 'İlm-i udret Y

¹⁶⁹³ hem: hep Y

¹⁶⁹⁴ döşedi: döşendi Y

¹⁶⁹⁵ maḫlab: yā men lā yezūle mülkihi irḥam 'alā men ḳad zāle mülkihi R.

¹⁶⁹⁶ R 63^a; B 44^b; Y 38^a.

¹⁶⁹⁷ "Kim Vācid olan Allah'ı isterse bulur ve vahdaniyyetini ikrar eden secde eder."

ma'nāhu

Bilgil ki Vācid-i Muṭlaḳ şol Pādşāh-ı Muḥaḳḳaḳdur ki vāsi^c oldı faẓl u iḥsān-la ve kāmīl oldı cūd u¹⁶⁹⁸ imtinān ile iḥsānı şāmīl oldı sâ'ıl ü ğayr-ı sâ'ile ve in^c âmı nâ'ıl oldı ḳābil ü ğayr-ı ḳābile

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki ekl-i ṭa^c âm iderken Vācid ismine meşġūl olsa her loḳma ki baṭnına dāḥīl olur bāṭnına¹⁶⁹⁹ her birinden nūr ḥāşıl olur¹⁷⁰⁰

ḥazẓu'l-^c abdi minhu

Bilgil ki¹⁷⁰¹ naşīb-i bende ism-i Vācidden oldur ki vāsi^c ola faẓl u iḥsān-la ve kāmīl ola cūd u imtinān ile şadaḳātı şāmīle ola mu^c atter ü ḳāni^c a ve ḥasenāti vāşıl ola vāşıl u ḳāṭı^c a birr-i bāliġ ola bāy u gedāya ve cānı mā'ıl ola taḳvā vu Hüdāya ve cismi şāġīl ola ḥıdmet-i Mevlāya

nazmuhu

(Fā^c ilātün fā^c ilātün fā^c ilün)

Oldurur bil¹⁷⁰² Vācid-i Muṭlaḳ hemīn

Ola vāsi^c faẓl u¹⁷⁰³ hem iḥsān-ı-la

[63^b] Derk-i evhāmdan münezzeḥ pāk olub

Mürtefi^c ola ^c uluvv-ı şān-ı-la

İre cūdı sâ'ıl ü hem sākite

Vaḥdetin işbāt ide¹⁷⁰⁴ bürhān-ı-la

¹⁶⁹⁸ u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁶⁹⁹ bāṭnına: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁰⁰ maṭlab: ekl-i ṭa^c âm iderken vācid ismine meşġūl olsa her loḳma ki baṭnına gider her birinden nūr ḥāşıl olur **R**.

¹⁷⁰¹ Bilgil ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁰² bil: **B** nüshasında yoktur.

¹⁷⁰³ u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁰⁴ ide: ile **Y**

hikāyetuhu

Maḥkīdūr ki Ḥazret-i Şeyḫ Nūrī ḫuddise sırruhu bir ay tamām vecd oldı ve Mescid-i Şūnīziyyede iki ayağı üzre ḳā'im olub ḳibleye ḳarşu ḫurdı ve evḳāt-ı şalavāt ḫāzır olduğı zamānlarda müslümānlar ile bile¹⁷⁰⁵ namāz ḳıldı 'ibādet eyledi ve namāz tamām olıcaḳ yine ḳıyāmına 'avdet eyledi ve ba'zı ḫā'ife didi ki maḥvı zā'il olub şaḫve gelmişdür ve bu ḫaber Ḥazret-i Cüneyde ḫuddise sırruhu vāşıl olıcaḳ didi ki şaḫve gelmiş degildür ve lâkin erbāb-ı mevācīd bi'avnillāhi'l-meliki'l-mecīd maḥfūzundur pīş-i Ḥüdāda¹⁷⁰⁶ fi'l-i nā-sezādan ve lisān-ı¹⁷⁰⁷ mezemmet anlaruñ üzerine cārī olmaz ve ḫilāf-ı şer' -ḫālet anlara ḫārī olmaz

es-sādısu ve's-sittūn

el-Mācid¹⁷⁰⁸

*ellezī lā yureddu ba'suhu 'ani'l-ḳavmi'l-mücrimīn ve lā yu'addu biruhu 'alā 'ibādihī'l-muḫsinīn*¹⁷⁰⁹

ma' nāhu

Bilgil ki ism-i Mācid ma'nāda mişl-i mecīddür arazīn ü semāvātta mişḳāl-i zerre 'ilminden ḫaşra degildür ve berr ü baḫrda miḳdār-ı ḳatre ḫıfzından¹⁷¹⁰ bī-behre¹⁷¹¹ degildür

[64^a] ḫāşşatuhu

Bilgil ki her sālīke ki ḫalvetde dehşet gelse biñ kerre yā Mācid dise dehşeti zā'il olub¹⁷¹² vaḫşeti ünse ve ḫaşyeti¹⁷¹³ emne mübeddel ola

¹⁷⁰⁵ bile: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁰⁶ pīş-i Ḥüdāda: pīş ü Ḥüdāda **Y**

¹⁷⁰⁷ ve lisān-ı: **B** nüshasında yoktur.

¹⁷⁰⁸ **R** 63^b; **B** 45^a; **Y** 38^b.

¹⁷⁰⁹ “ Mācid olan Allah'ın 'azabı suçlular topluluğundan geri çevrilemez.' (En'am 6/147) ve Allah'ın muhsin kullarında verdiği güzellikler sayılamaz.”

¹⁷¹⁰ ḫıfzından: ḫıfzdan **R**

¹⁷¹¹ bī-behre: behre **B**

¹⁷¹² maḫḫab: her sālīke ḫalvetde dehşet gelse biñ kerre yā mācid dise dehşeti zā'il ola **R**.

¹⁷¹³ ḫaşyeti: **B** nüshasında yoktur.

ḥazzu'l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Mācidden oldur ki ‘ ibādet-i Melik-i Müte‘ āle imtişāl ü iştiğāl-le akrān u emşāl arasında maḳbūlu’l-ḥişāl ve marzıyyu’l-fi‘āl olub dā’imā hevāsı ḥalvet ü mücāhede ve riyāzat u müşāhede ola

nażmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Mācid oldur kim şehā zātı anuñ

Ola kāmil hem şifātı kāmile

Olmaya bir zerre ‘ ilminden¹⁷¹⁴ ḥafī

Ola elṭāfı cihāna şāmile

Berr ü baḥr u şarḳ u ğarba ser-te-ser

Luṭf u cūdı irişe in‘ ām-ı-la

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki Ḥazret-i Mūsā ‘ aleyhi’s-selām¹⁷¹⁵ mi‘rāca giderken ḥatırına geldi ki Rabbüm ‘ acabā hic nā’im olur mı ki pes Ḥaḳ Te‘ ālā¹⁷¹⁶ aña Cebrā’il ile¹⁷¹⁷ bir şīşe¹⁷¹⁸ gönderdi ve buyurdi¹⁷¹⁹ ki bu şīşei¹⁷²⁰ Mūsā ḳulum¹⁷²¹ elinde¹⁷²² tutsun zinhār yire düşürmesün ve¹⁷²³ Mūsā ‘ aleyhi’s-selām ol şīşei tütmeden¹⁷²⁴ ‘ āciz olub ve¹⁷²⁵ nevm ğalebe idüb āḥir

¹⁷¹⁴ ‘ ilminden: ‘ ilminde **R**

¹⁷¹⁵ ‘ aleyhi’s-selām: şalatullāhi nebiyyinā ve‘ aleyhi **Y**

¹⁷¹⁶ Ḥaḳ Te‘ ālā: Bārī-i Te‘ ālā **Y**

¹⁷¹⁷ aña Cebrā’il ile: Cebrā’il ile aña **Y**

¹⁷¹⁸ bir şīşe: iki şīşe kāseleri **Y**

¹⁷¹⁹ buyurdi: emr eyledi **Y**

¹⁷²⁰ şīşei: şīşe kāseleri **Y**

¹⁷²¹ ḳulum: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷²² elinde: ellerine alub **Y**

¹⁷²³ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷²⁴ ol şīşei tütmeden: emr-i Ḥaḳ yerine gelsün için tuta tuta **Y**

¹⁷²⁵ ve: **Y** nüshasında yoktur.

elinden düşüb tārūmār oldu ve¹⁷²⁶ Mūsā müteḥayyir ü şermsār oldu [64^b] ve¹⁷²⁷ Cenāb-ı Hūdādan böyle¹⁷²⁸ nidā geldi ki yā Mūsā eger senūñ Rabbūñ¹⁷²⁹ nā'im olub ḥ'ābnāk olaydı semāvāt u arazīn ol şīşeden daḥi tīz helāk olurdu¹⁷³⁰ ve bu ḥikāyetūñ şihḥati bu āyet-le¹⁷³¹ müsellemdür ki¹⁷³² *lā te ḥuzuhu sinetun velā nevm*¹⁷³³ dur

et-tāsi' u ve's-sittūn

el-Vāḥid¹⁷³⁴

*ellezī leyse lehu şebīhun ve lā naẓīrun ve lā şerīkun ve lā vezīrun ve lā müşīrun*¹⁷³⁵

ma' nāhu

Bilgil ki Vāḥid-i Muṭlaḳ şol Ferd-i Muḥaḳḳaḳdur ki naẓīri olmaya zātında ve mānendi olmaya şifātında 'ibādından bir eḥad mülkünden ḥurūca ḳādir olmaya nuşret ü ḳudret cümle anūñ olub hic aña mu'īn ü nāşır olmaya¹⁷³⁶

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki bir ḥālī mekānda ḥissinden ḡāyib ve nihān olunca yā Vāḥid dise Ḥaḳ Te'ālā cenānını¹⁷³⁷ nūr-i 'irfān-la münevver idüb sırrını muṭahhar ide

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Vāḥidden oldur ki 'ibādet-i Ḥazret-i 'İzzet ile üns ü

¹⁷²⁶ aḥir elinden düşüb tārūmār oldu ve: uyuḳlar iken elinden şīşeler tüşüb pārelendi **Y**

¹⁷²⁷ oldu ve: olub **Y**

¹⁷²⁸ Cenāb-ı Hūdādan böyle: fikrde iken ṭaraf-ı Bārīden **Y**

¹⁷²⁹ senūñ Rabbūñ: Bārī-i Zū'l-celāl **Y**

¹⁷³⁰ olurdu: olaydı **R, B**

¹⁷³¹ āyet-le: āyet-i kerīme ile **Y**

¹⁷³² müsellemdür ki: şābitdür **Y**

¹⁷³³ "Allah'tan başka hiçbir ilāh yoktur. O daima diridir, bütün varlığın idaresini yürütendir. O'nu ne gaflet basar, ne de uyku. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. İzni olmadan huzurunda şefa'at edecek olan kimdir? O, kullarının önlerinde ve arkalarında ne varsa hepsini bilir. Onlar ise, O'nun dilediği kadarından başka ilminden hiç bir şey kavrayamazlar. O'nun kürsisi, bütün gökleri ve yeri kucaklamıştır. Onların her ikisini de görüp gözetmek O'na bir ağırlık vermez. O çok yücedir, çok büyüktür." Bakara 2/255

¹⁷³⁴ **R** 64^b; **B** 45^b; **Y** 39^a.

¹⁷³⁵ "Vāḥid olan Allah'ın benzeri, dengi, ortağı, yardımcısı ve müşiri yoktur."

¹⁷³⁶ **Y** nüshasında ilāveten şöyle yazmaktadır: 'ilm ü dānā oldur **Y**

¹⁷³⁷ nihān olunca yā Vāḥid dise Ḥaḳ Te'ālā cenānını: **B** nüshasında yoktur.

vaḥdet taḥṣīl idüb sa‘y u himmeti māsivāyı terk ola¹⁷³⁸ ve maḥabbet-i Mevlā-y-la derūnını muḥkem ü berk eyleyüb dā’imā hevāsı liḳā-yı Ḥüdāsı¹⁷³⁹ ola

[65^a] nazmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Vāḥid oldur olmaya añā nazīr

Ne şıfātında ne zātında şehā

Çıkmağa mülkinden anuñ bir eḫad

Olmaya ḳādir ḳavī sultān ola

Olmaya mişli anuñ ‘ālemde hic

Vaḥdet-i zātı-y-la ide kibriyā

ḫikāyetuhu

Maḥkīdür ki ebnā-yı dünyādan biri nezd-i Bāyezīde gelüb didi ki ḫisābum var¹⁷⁴⁰ ben saña diyeyin sen ‘aḳd eyle her ‘aded ki recül-i mezbūr u mezkūr Bāyezīde ḫaber virdi Bāyezīd cümlesini vaḥdet üzere ‘aḳd eyleyüb¹⁷⁴¹ ḫīn-i muḫāsebede yine vaḥdet ile cevāb virdi merd-i bī-çāre müteḫayyir olub didi ki Şeyḫā bu ne ḫisābdur ki sen eylersin Şeyḫ didi ki iy ḫ‘āce ben birden ḡayrı nesne bilmezem ki cümle birden ḫāşıl olur ve bir cümleden ḫāşıl olmaz rabbun vāḫidun ya‘ dilu elfā elifdür ki sākin olsa elf olur

nazm

(Mefā‘ ilün mefā‘ ilün fa‘ ülün)

Egerçi bu şaḡışlar bī-‘adeddür

Hemān ma‘ dūd arada bil eḫaddür

¹⁷³⁸ ola: idüb Y

¹⁷³⁹ ḫüdāsı: mevlāsı B

¹⁷⁴⁰ var: Y nüshasında yoktur.

¹⁷⁴¹ eyleyüb: eyledi Y

Vücūdın her ʿ aded alur eḥadden
Keşir olmaz eḥad hergiz ʿ adeden

Eger birdür eger biñdür eger yüz
Şağışlar cümle birdür birdedür söz¹⁷⁴²

[65^b] eş-şāminu ve's-sittün

el-Eḥad¹⁷⁴³

*ellezī lem yelid ve lem yūled ve lem yekun lehu küfüven eḥad*¹⁷⁴⁴

maʿ nāhu

Bilgil ki Eḥad şol ferd ü¹⁷⁴⁵ şameddür ki vücūd-ı bāk̄isi ʿatında vücūd-ı cemīʿ-i¹⁷⁴⁶
eşyā müstehlik ü mütelāşiyedür zīrā vücūd-ı her-mevcūd andan nāşiyedür ve¹⁷⁴⁷ vücūd-ı
muṭlaq cemīʿ sinden esbak u vaḥdete eḥaqqdur

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki¹⁷⁴⁸ bir tenhā yirde biñ bir¹⁷⁴⁹ kerre yā Eḥad dise melā ʿikeyi¹⁷⁵⁰
muʿ āyene ü müşāhede¹⁷⁵¹ ide¹⁷⁵²

ḥazzu'l-ʿ abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Eḥadden oldur ki rıkk-ı bedenden raqabesini ḥalāş idüb
ḥürriyet-i rūḥ-ı mücerred ile ittışāf u ihtışāş eyleye

nazmuhu

(Fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün)

¹⁷⁴² söz: yüz **Y**

¹⁷⁴³ **R** 65^b; **B** 46^a; **Y** 39^b.

¹⁷⁴⁴ “Ehad olan Allah ‘doğmadı ve doğurulmadı. O’na bir denk de olmadı.’ (İhlās 112/3-4)”

¹⁷⁴⁵ ü: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁴⁶ cemīʿ-i: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁴⁷ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁴⁸ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁴⁹ biñ bir: biñ **Y**

¹⁷⁵⁰ melā ʿikeyi: melā ʿiketullāh **Y**

¹⁷⁵¹ muʿ āyene ü müşāhede: muʿ āyene-i müşāhede **R, B**

¹⁷⁵² maṭlab: melā ʿikeyi muʿ āyene-i müşāhede itmek dileyen **R**

Hem eḥad oldur ki eṣyā bī-ḳuṣūr¹⁷⁵³

Aña nisbet cümlesi hālik ola

Hem ola ḥükm-i ‘ademde bu cihān

Māl ü mülke cümle ol mālīk ola

Pes sa‘īd oldur anuñ emrin ṭutub¹⁷⁵⁴

Yolına sa‘y eyleyüb sālīk ola

ḥikāyetuhu

[66^a] Maḥkīdūr ki bir merd-i aḥvel derd-i ḥavl ile¹⁷⁵⁵ mübtelā vu giriftār idi ve bir maḳāmda sākin olub derkār idi nāgāh bir mürġ önünden perrān olub ṭayrān eyledi ve ol ḥāletde aña didiler ki aḥvel hemīṣe biri iki görür dirler sebep nedür ve ‘illet ne nesnedür aḥvel daḥi didi ki bu sūḥān rāst degildür eger bu söz dürüst olaydı ben bu iki mürġ-i ṭayyārı nāçār-çār göreydüm

naẓm¹⁷⁵⁶

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Çün ki ġaflet perdesi önüñdedür

Gösterür biri saña ol bī-şümār

Ġaflet itme perdei çāk idegör

Tā olasın rāst-bīn ü rāst-kār

¹⁷⁵³ eṣyā bī-ḳuṣūr: eṣyā-yı ḳuṣūr **Y**

¹⁷⁵⁴ ṭutub: ṭuta **B**

¹⁷⁵⁵ derd-i ḥavl ile: derde **Y**

¹⁷⁵⁶ naẓm kısmı **B** nüshasında tashih kaydıyla derkenarda yazmaktadır.

et-tāsi' u ve's-sittūn

eş-Şamed¹⁷⁵⁷

*ellezī lehū'l-ḥamdu ve'n-ni'am ve hüve yuḥ'imu ve lā yuḥ'ām*¹⁷⁵⁸

ma' nāhu

Bilgil ki Şamed şol Pādşāh-ı Eḥaddür ki niyāz mendānuñ melād u penāhı ve fūrūmāndegānuñ melce ü ilāhıdur derdmendāna devā andan olur ve ḥācetmendānuñ ḥācetini revā ol yüce ḥāndan olur ki cümle 'ālem āna muḥṭāc ve ol cümleden müstağnī ve bī-iḥtiyācdur ki *innallāhe ganiyyun 'ani'l-'ālemīn*¹⁷⁵⁹ dir¹⁷⁶⁰

ḥāşşatuhu

[66^b] Bilgil ki her kim ki vaḫt-i seḫerde yā nişf-ı leyde¹⁷⁶¹ yüz kerre yā Şamed dise

¹⁷⁵⁷ R 66^a; B 46^b; Y 40^a.

¹⁷⁵⁸ “Hamd ve nimetler Samed olan Allah’a aittir. ‘O besler ama beslenmez.’ (En’am 6/14)”

¹⁷⁵⁹ “Onda apaçık deliller, İbrahim’in makamı vardır. Oraya giren güvene erer. Ona bir yol bulabilenlerin Beyti hacetmesi Allah’ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse, süpheşiz Allah bütün âlemlerden müstağnidir.” Âl-i İmrân 3/97

¹⁷⁶⁰ Y nüshasında bölümün sonunda ilâveten şöyle yazmaktadır: Allāhu’s-şamed şamed ma’ nāsından müfessirler çok dürlü veche iderler bir veche oldur ki bākīdür zevāli yoḫ şamed oldur ki onsuz hiç iş bitmez şamed oldur ki ululuḫda kāmīl ola ve denkdeşi olmaya şamed oldur ki dā’ im ola ve anuñ hergiz evveli olmaya ve āḫiri bilinmeye şamed oldur ki hergiz olmaz ve hiç kimse daḫi andan mīrāş yemez şamed oldur ki ululuḫda nihāyete irmiş ola şamed oldur ki bir belā kılıcuñ anuñ ḥāzretinden meded dileyeler ve hem meded bulalar şamed oldur ki hergiz yimeye içmeye ve yatmaya uyumaya şamed oldur ki kimseden toḫmadı ve kimse toḫurmadı netekim kelām-ı kādīmīnde buyurur *allāhu’s-şamed* (İhlās 112/2) seyyid ola ve hem gālīb ola maḡlūb olmaya şamed oldur ki hergiz eskimeye fānī daḫi olmaya şamed oldur ki hiç kimse anı tamām görmeye gözler daḫi kaplamaya şamed oldur ki ‘arş u kürsī āna mānī’ olmaya şamed oldur ki yoḫdur āna zamān ‘ācizdür anuñ ‘āzamet-i vaşfinuñ şerḫ ü beyān itmekde şamed oldur ki ‘ālemiyān fehmini nevmīddür anuñ ‘izzet-i gāyesine irişmekden ve daḫi ḫekīmlerüñ ‘aḫılları nevmīd oldı anuñ ḫikmetinden ve sırrına yetişmekden şamed oldur ki ol ḫekīm evvelā ve anda ulunmaḫ olmaya şamed oldur ki yaratdı maḫlūḫātı ve anı görmedi ve görmeyeser zamāne āfātı şamed oldur ki anuñ ‘arz oluna ḫāzretine ḫācāt ve daḫi andan umula cümle iḫşān ile ḫayrāt-ı şamed oldur ki āna ideler raḡbetler ḫāzretine yaḫīn varmaya sehv ḡafletler şamed oldur ki maḫlūḫ şıfātı ile şıfatlanmaya şamed oldur ki kāmīl ola zātında ve şıfātında ve ef’ālinde daḫi şādıḫ u muşaddaḫ ola iḫbārında ve aḫvālīnde şamed oldur ki kādīr ola yoḫları var eylemekde varları yoḫ eylemekde gizlülere aşkār aşkāruları gizlemekde şamed oldur ki ḫāhr eyleye maḫlūḫātı ḫalkuñ fenāsından soñra mīrāş el-arz-ı semāvāt pes her ki Ḥāḫ Te’ ālā ḫāzretini bildiyse kemālī-y-le kendü nefsinı bilsün zevāli ile ḫāhrını ve daḫi Ḥāḫ Te’ ālā ḫāzretini bildi ‘izzet ile kendü nefsinı bilsün zillet ile ve her ki Ḥāḫ Te’ ālā ḫāzretini bildiyse ḡnā ile kendüni bilsün faḫr ile ḡnā ile ve her ki Allāh Te’ ālāı bildi beḫā ile kendüni bilsün fenā ile pes a’ rāz eylesün dūnyānuñ mālından şakınsun Tengri elinden iy niçe ‘aşıḫların bir dūnyā eyitdi türāb u ay niçe ‘imāretleri eyledi ḫarāb naḫl min kitāb *Cevāriḫü'l-Me’ānī Şerḫü'l-Esmā’ü'l-Ḥüsnā*

¹⁷⁶¹ nişf-ı leyde: nişfu’l-leyde Y

şadıķından ola¹⁷⁶²¹⁷⁶³

hazzu'l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşib-i bende ism-i Şamedden oldur ki istiřā‘ atı miķdārı dest ü zebānından¹⁷⁶⁴ hāķ-ı cihāna¹⁷⁶⁵ hāyır u ihsānı irişüb mühimmāt-ı zü’l-hācāta dūrişe

nażmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

Hem Şamed oldur ki işit iy cüvān

Aña muhtāc ola cümle kā’ināt

Kendü hic bir şey’e muhtāc olmaya

Ola emrinde musahhar mümkināt

Vahdetinden vireler cümle haber

Zir ü bālā fevķ u taht u şeş cihāt

hikāyetuhu

Maḥķidür ki Hāzret-i Ādem ‘aleyhi’s-şalātu ve’s-selāmuñ cesedi¹⁷⁶⁶ Mekke ve Tā’if arasında bilā-rūh mülķā olub yaturken İblīs melā’ikenüñ ba‘zı ile aña mürür itdiler ve İblīs ağızından girüb bir miķdār ķarnında¹⁷⁶⁷ ķarār eyledi pes anuñ için maḥall-i necāset ve mevzi‘-i ḥabāset¹⁷⁶⁸ oldı ve¹⁷⁶⁹ ba‘dehu dübürinden çıķub ol meleklerle didi ki *lā teḥāfū min hāzā feinnehu ecvefu ve rabbunā şamed* ya‘nı bundan ķorķmañ kim mücevvedür zirā ki¹⁷⁷⁰ her nesne ki ecvef ola fesād u fenāya aķrab olur ammā Rabbümüz şameddür ve fesād ü fenādan

¹⁷⁶² şadıķından ola: ol kişi şadıķından ola **Y**

¹⁷⁶³ **B** nüshasında aynı manada ilāve olarak şöyle yazmaktadır: ve yāḥūd yüz kerre yā Şamed dise Hāķ Te‘ālā şadıķından eyleye

¹⁷⁶⁴ zebānından: zebāndan **B**

¹⁷⁶⁵ hāķ-ı cihāna: hāķ u cihāna **Y**

¹⁷⁶⁶ cesedi: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁶⁷ bir miķdār ķarnında: ķarnında bir miķdār **Y**

¹⁷⁶⁸ maḥall-i necāset ve mevzi‘-i ḥabāset: mevzi‘-i ḥabāset ve maḥall-i necāset **Y**

¹⁷⁶⁹ oldı ve: olub **Y**

¹⁷⁷⁰ ki: **Y** nüshasında yoktur.

münezzeh ü mu‘arrā eḥaddür bu kıṣṣadan ḥiṣṣe oldur ki İblīsün şamediyet-i Ḥüdāya i‘tirāf u¹⁷⁷¹ ikrārı ‘arıyyeti idi [67^a] pes müfīd olmayub ‘ākıbet yine Ādem ‘aleyhi’s-selāma¹⁷⁷² ḥased idüb emr-i Melik-i ‘Allāma muḥālefet eyledi ve dergāh-ı Ḥaḫdan merdūd-ı ebedī oldı ve tavḫ-ı la‘net gerdanında¹⁷⁷³ meşdūd olub¹⁷⁷⁴ sebīl-i Ḥazret aña mesdūd olmadı ve bu şe‘āmete mazhar olmağa ‘illet ü ḥikmet ol idi ki Allāhu a‘lem¹⁷⁷⁵ vaḫtā ki Ḥazret-i Ādemün ḳālbini gördi kendü ‘aybını nisyān idüb anuñ ‘aybını ızhār u i‘lān eyledi ve ma‘nā-yı ‘ucb u kibriyāyı beyān eyledi lā-cerem ḡayret-i Ḥaḫ zuhūr idüb dergāh-ı ‘İzzetden¹⁷⁷⁶ dūr eyledi¹⁷⁷⁷

el-ismu’s-seb‘ün

el-Ḳādir¹⁷⁷⁸

el-ḥādi ve’s-seb‘ün

el-Muḫtedir¹⁷⁷⁹

el-ḳādiru’l-lezī kâne biḳudretihi fevḫa külli ḳādirin ve lā yeḫtācu ilā mu‘īnin ve nāşirin el-muḫtediru’l-lezī lā rādde lifaḫlihi ve vidādihi yuşību bihi men yeşā’u min ‘ibādihi

1780

ma‘nāhumā

Bilgil ki Ḳādir-i Muṭlaḫ şol Melik-i Muḫtedirdür muḫaḫḫaḫ ki ‘arş-ı a‘zam ve levḫ ü ḳalemi ve on sekiz biñ ‘ālemi iki ḫarf-le icād idüb ḳubbe-i semāyı bilā-‘ameden bünyād eyledi ve yevm-i ḳıyāmetde semāvāt u¹⁷⁸¹ yemīninde maṭviyyāt [67^b] olub arz cemī‘an ḳabza-i ḳudretinde maḳbūzāt olalar netekim Ḳur‘ān-ı Ḳadīmde¹⁷⁸² buyurur *ve’l-arḫu cemī‘an*

¹⁷⁷¹ i‘tirāf u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁷² ‘aleyhi’s-selāma: ‘aleyhi’s-selām ḫazretlerine **Y**

¹⁷⁷³ gerdanında: gerdanına **Y**

¹⁷⁷⁴ olub: oldı **Y**

¹⁷⁷⁵ Allāhu a‘lem: Allāh Te‘ālā a‘lem **Y**

¹⁷⁷⁶ ‘izzetden: ‘izzette **R**

¹⁷⁷⁷ eyledi: oldı **Y**

¹⁷⁷⁸ **R** 67^a; **B** 47^a; **Y** 41^a.

¹⁷⁷⁹ **R** 67^a; **B** 47^a; **Y** 41^a.

¹⁷⁸⁰ “Ḳādir olan Allah ki kudretiyle her güç sahibinin üstündedir ve yardımcıya ihtiyacı yoktur. Muktedir olan Allah’ın ‘hayrını engelleyebilecek kimse yoktur. O, lütfunu dilediği kuluna nasip eder.’ (Yûnus 10/107)”

¹⁷⁸¹ u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁸² Ḳadīmde: Ḳadīmde **B**, Kerīmde **Y**

*ḳabḳatuhu yevme'l-ḳıyāmeti ve's-semāvātu maṭviyyātun biyemīnihi subhānehu ve te'ālā
'ammā yuṣṣrikūn*¹⁷⁸³

ḥāṣṣatuhumā

Bilgil ki her kimūn ki ḥaṣmı ḡālib olsa¹⁷⁸⁴ ve def' i-çün¹⁷⁸⁵ ābdest alurken her ' uzvı yuduḳda yā Kādir dise düşmenine ḡālib ola ve her kimūn ki¹⁷⁸⁶ ḳalbinde ḳasāvet¹⁷⁸⁷ ü ṣalābet olub nevmden bīdār olduḡı zamānda¹⁷⁸⁸ yā Muḳtedir dise ḳalbi nerm ola¹⁷⁸⁹

ḥaṣṣu'l-' abdi minhumā

Bilgil ki naṣīb-i bende ism-i Ḳādir ve Muḳtedirden oldur ki çün ki kemāl-i ḳudret ve celāl-i ' aḳamet¹⁷⁹⁰ Ḥazret-i ' İzzetiñdür pes saṭavāt-ı ' uḳūbetindeñ irtikāb-ı ma' şıyyet ḳatında ḥavf u ḥaṣyet idüb tevbe ü nedāmete ḳaşd¹⁷⁹¹ u himmet ide ki *inne baṭṣe rabbike leṣedīd*¹⁷⁹² tenbīh-i Ḳur'ān-ı Mecīddür¹⁷⁹³

naṣmuhumā

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Ḳādir ü hem Muḳtedir oldur ' ayān

Kā' ināt emri-y-le ola *kün fekān*¹⁷⁹⁴

Ḳudretinūn ḳabzasında ' arṣ u ferṣ

Cümlesi ola muṣahḥar bī-gümān

¹⁷⁸³ “Allah'ı hakkıyla takdir edemediler. Halbuki bütün yer kıyamet günü O'nun avucundadır. Gökler de kudretiyle dürülmüştür. O, onların ortak koştuklarından münezzeḥ ve çok yüksektir.” Zümer 39/67

¹⁷⁸⁴ maṭlab: her kimūn ḥaṣmı ḡālib olsa **R**.

¹⁷⁸⁵ def' i-çün: **R** ve **B** nüshalarında yoktur.

¹⁷⁸⁶ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁸⁷ ḳasāvet: ḳasvet **Y**

¹⁷⁸⁸ zamānda: zamān **Y**

¹⁷⁸⁹ ola: olub hoş ola **Y**

¹⁷⁹⁰ celāl-i ' aḳamet: celāl ü ' aḳamet **R, B**

¹⁷⁹¹ ḳaşd: maḳṣad **Y**

¹⁷⁹² “Kuṣkusuz Rabbinin yakalaması serttir.” Bürūc 85/12

¹⁷⁹³ tenbīh-i Ḳur'ān-ı Mecīddür: tenbīh-i naṣṣ-ı ḳāṭı' ve Ḳur'ān-ı Mecīddür **Y**

¹⁷⁹⁴ “ol dedi ve olurverdi”

Arzı abz idüb¹⁷⁹⁵ semāyı ayy ide

oıca yevm-i ıyāmet iy cüvān

[68^a] hikāyetuhumā

Makīdūr ki Hā Subāne ve Teālā Yakūb peygāmbere aleyhis-selām vay-i-le böyle ilām eyledi ki bilūr misūn ki senūnle Yūsufuñ¹⁷⁹⁶ mābeynini bu adar yıl niun¹⁷⁹⁷ tefri eyledüm¹⁷⁹⁸ zīrā sen bir cāriye itirā eyledūn ki anuñ bir veledi var idi vatā ki sen ikisinūn¹⁷⁹⁹ mābeynini¹⁸⁰⁰ tefri eyledūn ben dai¹⁸⁰¹ Yūsufi saña iāl¹⁸⁰² itdüm mādām¹⁸⁰³ ki ol cāriyenūn veledi vālidesine¹⁸⁰⁴ vāıl olmayınca¹⁸⁰⁵ ve bu ıadan hie oldur ki her ne zarar ki¹⁸⁰⁶ abde¹⁸⁰⁷ irer abd-i gedānuñ¹⁸⁰⁸ bir fil-i¹⁸⁰⁹ nā-sezāsı sebep olur pes bendeye arā oldur ki her uuda Hāzret-i Mevlāya tazarru u niyāzdan ālī olmaya ve nefsume ittikālden yā Rab beni ala diye netekim¹⁸¹⁰ Rasūlullāh allallāhu aleyhi vesellem duā-yı eriflerinde buyururlar¹⁸¹¹ *allāhümme lā tekilnī ilā nefsiarfeteaynin ve lāaalle min zālike*¹⁸¹²¹⁸¹³

terceme-i adīs¹⁸¹⁴

(Feilātūn mefāilūn feilūn)

¹⁷⁹⁵ idüb: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁷⁹⁶ Yūsufuñ: oluñ Yūsufuñ **Y**

¹⁷⁹⁷ bu adar yıl niun: ne iun bu adar yıl **Y**

¹⁷⁹⁸ eyledüm: itdüm **Y**

¹⁷⁹⁹ ikisinūn: anuñ ikisinūn **Y**

¹⁸⁰⁰ mābeynini: beynlerūn **Y**

¹⁸⁰¹ ben dai: anuñ-un men dai **Y**

¹⁸⁰² iāl: vāıl **Y**

¹⁸⁰³ mādām: vatā **Y**

¹⁸⁰⁴ ol cāriyenūn veledi vālidesine: ol cāriye veledine **Y**

¹⁸⁰⁵ **Y** nüshasında ilāveten öyle yazmaktadır: *ve hüvealā külli eyin adīr* (Hūd 11/4; Mülk 67/1; Māide 5/120; Hadīd 57/2; ūrā 42/9; Teābun 64/1; Rūm 30/50) “ve O her eye kādirdir”

¹⁸⁰⁶ ki: **B** nüshasında yoktur.

¹⁸⁰⁷ abde: abd ü gedāya **Y**

¹⁸⁰⁸ abd-i gedānuñ: abd ü gedānuñ **Y**

¹⁸⁰⁹ fil-i: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸¹⁰ netekim: **B** nüshasında yoktur.

¹⁸¹¹ buyururlar: buyurur **Y**

¹⁸¹² malab: *allāhümme lā tekilnī ilā nefsiarfeteaynin ve lāaalle min zālike* “Allahım göz aı kapatıncaya kadar veya bundan daha az bir sürede bile beni nefsimle babaa bırakma” **R**

¹⁸¹³ Dua **Y** nüshasında böyle geçmektedir: *lā tekilnī ilā nefsiarfeteaynin ve lāaalle min zālike*

¹⁸¹⁴ terceme-i adīs: terceme-i adīs-i erif min el ebyāt **Y**

Nefsüme bir nefes beni yâ Rab

Luṭf it ışmarlama idüb raḥmet

Bir nefesden daḥi eḳal ḳoma sen¹⁸¹⁵

Beni nefsüm-le iy ğanı Ğazret

eş-řāniu ve's-seb'ün

el-Muḳaddim¹⁸¹⁶

*ellezī hüve ezeliyyun lā zevāle lehu yuzīlu ve lā yezüle ve lā miřāle lehu*¹⁸¹⁷

[68^b] eş-řālisu ve's-seb'ün

el-Mu'ahḥir¹⁸¹⁸

*ellezī hüve ebediyyun lā fenā'e lehu yufnī ve lā yefnā ve lā 'anā'e lehu*¹⁸¹⁹

ma' nāhumā

Bilgil ki Muḳaddim ve Mu'ahḥir şol Pādřāh-ı Evvel ü Āḥirdür ki ba' zı ' ibādını ba' zı üzerine taḳdīm ider ve cümleden anı muḳaddem itmek-le aña ta' zīm ider meřāliḥ-i iḳtizāsı-y-la ve ḥikmet-i istid' āsı-y-la ve¹⁸²⁰ bu taḳdīm daḥi yā 'icād u ḥalḳda¹⁸²¹ ola rüḥ-ı Muḥammedīyi taḳdīm gibi sâ'ir ervāḥ-ı maḥlûḳāt üzerine netekim ḥadīř-i řerīfde buyurur *evvelu mā ḥalaḳallāhu rüḥi*¹⁸²² ve yāḥüd mekānda ola taḳdīm-i 'arş gibi ferş üzerine netekim ḥadīřde buyurur *evvelu mā ḥalaḳallāhu'l-'arş*¹⁸²³ ve yāḥüd şerefde ola¹⁸²⁴ nev' i insānı sâ'ir envā' üzerine taḳdīm gibi¹⁸²⁵ ve daḥi Ğazret-i Muḥammed Muřafāyı sâ'ir enbiyā üzerine taḳdīm gibi

ḥāřřatuhumā

¹⁸¹⁵ ḳoma sen: ḳomasun **Y**

¹⁸¹⁶ **R** 68^a; **B** 48^a; **Y** 41^b.

¹⁸¹⁷ "Mukaddim olan Allah ezeldir, zevale ermez. Zevale erdirir. O'na benzeyen hiçbir şey yoktur."

¹⁸¹⁸ **R** 68^b; **B** 48^a; **Y** 42^a.

¹⁸¹⁹ "Muahhir olan Allah ebedîdir, fenâya ermez. Fenâ eder. O'na güçlük yoktur."

¹⁸²⁰ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸²¹ 'icād u ḥalḳda: 'icād u ḥalḳda **B**

¹⁸²² "Allah ilk benim ruhumu yarattı." *Tefsîrü'l-Nisâbü'rî*, II, 358.

¹⁸²³ "Allah ilk arşı yarattı." *Rûhu'l-Beyân*, VIII, 235.

¹⁸²⁴ şerefde ola: sırrında ol **Y**

¹⁸²⁵ taḳdīm gibi: **Y** nüshasında yoktur.

Bilgil ki her kimüñ ki mu'äreke-i kıtâlde küffâr-ı bed-fi'âlden ħavfı olsa el-Muğaddim ismini yâ¹⁸²⁶ okusa yâ¹⁸²⁷ getürse¹⁸²⁸ Ĥağ Te'âlâ ħavfını izâle idüb vücūdını maşûn ide ve her kim ki günde yüz kerre yâ Mu'ahħir dise göñli Ĥüdâdan ġayrı ile eglenmeye

ħazzu'l-' abdi minhumâ

[69^a] Bilgil ki naşîb-i bende Muğaddim¹⁸²⁹ ve Mu'ahħir isminden¹⁸³⁰ oldur ki kaçan 'abde iki emr müteveccih olsa biri dünyevî ve biri uhrevî ol¹⁸³¹ uhrevîyi tağdîm ide dünyâvî üzerine yâĥûd¹⁸³² iki kimsenüñ birinden ħâceti olsa birisi şâlih ve birisi tâlih¹⁸³³ olsa şâlihüñ ħâcatını tağdîm ide tâlih üzerine ve bu minvâl üzerinedür tağdîm-i taĥşîl-i fazl u kemâl taĥşîl-i kesb ü mâldan¹⁸³⁴ ve tağdîm-i rızâ-yı Raĥmân hevâ-yı şeytândan ve tâ'at-ı ma'şiyetden

naẓmuhumâ

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

Hem Muğaddim hem Mu'ahħir oldurur

Ba'zı tağdîm ba'zı te'ħir eyleye

Rûhı tağdîm eyleyüb icâdda

Cismi te'ħir ile tağdîr eyleye

Nev' i insânı mükerrerem eyleyüb

Sâ'ir envâ' üzre taĥyîr eyleye

¹⁸²⁶ ismini yâ: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸²⁷ yâ: ve yâ **Y**

¹⁸²⁸ getürse: getirürse **Y**

¹⁸²⁹ Muğaddim: el-Muğaddim **Y**

¹⁸³⁰ Mu'ahħir isminden: el-Mu'ahħirden **Y**

¹⁸³¹ ol: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸³² yâĥûd: ve yâĥûd **Y**

¹⁸³³ şâlih ve birisi tâlih: tâlih ve birisi şâlih **R**

¹⁸³⁴ taĥşîl-i kesb ü mâldan: taĥşîl ü kesb ü mâldan **Y**

hikāyetuhumā

Maḥkīdūr ki Bağdādda bir recül-i şālih var idi yigirmi biş yıl ezān oqudı bir gün yevm-i Ramazānda¹⁸³⁵ zuhr için ezān oqudı ve mināreden nāzil olub bir āzerinūñ dārına dāhil oldı gördi anlar şürb-i ḥamr iderler bir āzeri ḥātūnınuñ ṭalākına and içdi ki¹⁸³⁶ eger bunlar ile bile ḥamr içmezse ḥātūnı kendüden boş ola pes ḥātūna ṭalāk vāki¹⁸³⁷ olmasun diyü bir ḳadeḥ içdi vaḳtā ki ḥamr derūnına iriṣdi ḥamr-ı murdār muḳtezāsınca ki ḳalīl-i keṣīrini muḳtezīdur anuñ ile [69^b] iktifā itmeyüb bir ḳadeḥ daḥi içdi ve¹⁸³⁷ anuñ-la daḥi ḳanā¹⁸³⁸ at¹⁸³⁸ itmeyüb bir ḳadeḥ daḥi nūṣ itdi¹⁸³⁹ ‘aḳıbet mest ü¹⁸⁴⁰ medḥūṣ olub ‘aḳlı başından gitdi ve iḳāmet-i ṣalāt için cemā¹⁸⁴¹ atden bir ādem geldi ve aña yemīn idüb didi ki şimdiden şoñra ebedī ben namāz ḳılmazın varuñ bir mü’ezzīn görüñ¹⁸⁴¹ vaḳtā ki sekre varub nā’im oldı ol ḥālde Melekü’l-Mevt cānın aldı ve dergāh-ı Ḥaḳḳa bu ḳadar zamān ‘ibādetden şoñra şeḳāvet-i tuḡyān-la¹⁸⁴² gitdi pes Ḥaḳ Te‘ālā sābıḳ ‘ilminde ve evvel ḥükminde te’ḥīr ile taḳdīr itdüḡi ‘abd-i ‘āṣīsiymiş ol ḳadar itdüḡi ṭā¹⁸⁴³ atı ‘āriyyeti olmaḡın menfa¹⁸⁴³ atı¹⁸⁴³ olmadı

rubā¹⁸⁴⁴ ‘ī

(Mefā¹⁸⁴⁴ ‘īlün mefā¹⁸⁴⁴ ‘īlün fe‘ülün)

Şaḳm hic bir günāhı itme taḥḳīr

Ne deñlü kim günāh olsa¹⁸⁴⁵ şaḡīre

Kebīr olur eger ednā görürseñ

K’olur taḥḳīr ile ‘ıṣyān kebīre

¹⁸³⁵ yevm-i Ramazānda: Ramazān-ı Şerīfde **Y**

¹⁸³⁶ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸³⁷ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸³⁸ ḳanā¹⁸³⁸ at: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸³⁹ itdi: eyledi **Y**

¹⁸⁴⁰ ü: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁴¹ görüñ: buluñ **Y**

¹⁸⁴² şeḳāvet-i tuḡyān-la: şeḳāvet ü tuḡyān ile **Y**

¹⁸⁴³ menfa¹⁸⁴³ atı: muḳtezā **Y**

¹⁸⁴⁴ rubā¹⁸⁴⁴ ‘ī: **R** nüshasında yoktur

¹⁸⁴⁵ olsa: ola **Y**

*ve fî'l-ḥadîṣ lâ tenzur ilâ ṣîğari'l-ma'şiyyeti venzur ilâ 'izami men 'aşaytehu*¹⁸⁴⁶ ya' nî ṣîğar
ma'şiyete nazar itme belki kime 'iṣyân itdüñ anuñ 'azamet-i şânına¹⁸⁴⁷ dege

er-râbi' u ve's-seb'ün

el-Evvel¹⁸⁴⁸

el-ḥāmisu ve's-seb'ün

el-Āḥir¹⁸⁴⁹

es-sādisu ve's-seb'ün

[70^a] ez-Zāhir¹⁸⁵⁰

es-sābi' u ve's-seb'ün

el-Bāṭın¹⁸⁵¹

*hüve'l-evvelü'l-ḳadīm ve'l-āḥirü'l-muḳīm ve'z-zāhirü'l-'alīm ve'l-bāṭınu'l-ḳakīm*¹⁸⁵²
ma' nāhunne

Bilgil ki Bārī-i Te'ālā 'azze şānuhu ve' alā evveldür her şeyden öñdür¹⁸⁵³ ve āḥirdür
her şeyden şoñra ve zāhirdür ya' nî gālibdür her şey üzere¹⁸⁵⁴ ve bāṭındur ya' nî 'ālimdür
cemi' -i maḥfiyyāta evveldür şerḥ-i ḳulüb-la ve¹⁸⁵⁵ āḥirdür gufrān-ı zünüb ile ve zāhirdür keşf-i
kürüb-la ve bāṭındur¹⁸⁵⁶ 'ilm-i ğuyüb-la

ḥāṣṣatuhunne

Bilgil ki her kim ki kırık Cum' aya dek her Cum' a günü biñ kerre yā Evvel dise Ḥaḳ

¹⁸⁴⁶ “Suçun küçüklüğüne bakma. Kime karşı suç işlediğinin azametine bak.” *Arşif Mültekâ Ehl'i-Hadis*, I.I, 429.

¹⁸⁴⁷ 'azamet-i şânına: 'azamet ü şânına **Y**

¹⁸⁴⁸ **R** 69^b; **B** 49^a; **Y** 42^b.

¹⁸⁴⁹ **R** 69^b; **B** 49^a; **Y** 42^b.

¹⁸⁵⁰ **R** 70^a; **B** 49^a; **Y** 42^b.

¹⁸⁵¹ **R** 70^a; **B** 49^a; **Y** 42^b.

¹⁸⁵² “Evvel olan Allah kadîmdir, Āḥir olan Allah mukîmdir, Alîm olan Allah zāhirdir, Bāṭın olan Allah hakîmdir.”

¹⁸⁵³ öñdür: öñden **Y**

¹⁸⁵⁴ üzere: üzerine **Y**

¹⁸⁵⁵ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁵⁶ bāṭındur: 'ālimdür **B**

Te'ālā aña bir ferzend¹⁸⁵⁷ ihsān ide ve¹⁸⁵⁸ her kim ki¹⁸⁵⁹ pīr-i nā-tüvān olsa ve tã'at u¹⁸⁶⁰ 'ibādete dermānı olmasa yā Āhīr ismine çok meşğūl olsa hātimesi hayr ola¹⁸⁶¹ ve her kim ki işrāk namāzından soñra biş yüz kerre yā Zāhīr dise Haḫ Te'ālā anuñ cismini nūrı ile münevver eyleye¹⁸⁶² ve her kim ki her gün otuz üç kerre yā Bāṭın dise Haḫ Te'ālā anı sırrına mazhar ide¹⁸⁶³

ḫaḫzu'l-'abdi minhunne

[70^b] Bilgil ki naşīb-i bende bu isimlerden oldur ki bile ki mebdē'-i Hūdādandur ve merci' i daḫi Hūdāyadur pes bu fehvāyı nisyān itmeyüb ve mebdē' ü me'ād emrinde sa'y u ictihād ve cem'-i fu'ād idüb tã'at u 'ibādete iştiğāl ide ve kelime-i Haḫḫı i' lān u ızhār idüb kelime-i bāṭılı ibtān u ısrār ide

nazmuhunne

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Evvel Āhīr Bāṭın u Zāhīr odur

Cümle şeyden ola evvel bā-vücūd

Cümle şeyden soñra¹⁸⁶⁴ yine ol ḫala

Zāhīr ü gālib olub hem ol Vedūd

Bāṭın-ı eşyāya hem 'ālim olub

Cümle mevcūdāta hem ol ide cūd¹⁸⁶⁵

¹⁸⁵⁷ ferzend: oğul **Y**

¹⁸⁵⁸ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁵⁹ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁶⁰ u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁶¹ maḫlab: āhīr ismine meşğūl olanlar hātimesi hayr ola **R**.

¹⁸⁶² eyleye: ide **Y**

¹⁸⁶³ ide: eyleye **Y**

¹⁸⁶⁴ soñra: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁶⁵ Cümle şeyden soñra yine oḫala/Zāhīr ü gālib olub hem ol Vedūd//Bāṭın-ı eşyāya hem 'ālim olub/Cümle mevcūdāta hem ol ide cūd: Bu son iki beyit **B** nüshasında bulunmamaktadır.

hikāyetuhunne

Maḥkīdūr ki İblīs-i la'īn Ḥūdā-yı Rabbü'l-Ālemīne benī ādem ḥaqqında didi ki *şümme leeti'yennehum min beyni eydihim ve min ḥalfihim ve 'an eymanihim ve 'an şemā'ilihim ve lā tecidu ekşerehum şākirīn*¹⁸⁶⁶ ya' nī anlara öñlerinden gelem¹⁸⁶⁷ emr-i¹⁸⁶⁸ āhireti reyb ü reyn ile ve ardlarından gelem¹⁸⁶⁹ şuğl-ı dünyāyı zīb ü zeyn-i-le ve şağlarından¹⁸⁷⁰ gelem¹⁸⁷¹ emr-i 'uqbāyı nisyāñ ile ve şollarından gelem¹⁸⁷² irtikāb-ı 'ışyān ile ve Ḥaḫ Te'ālā celle ve 'alā böyle buyurdu ki yā İblīs niçün böyle rāh-ı telbīse gidersin bilmez misin ki ben evvel-i ḳadīmīn dīnlerini üzerlerine ḥıfz itmek ile ve āḫir-i muḳīmīn 'ömürlerini sa'ādet-le ḥatm itmek ile ve zāhir-i [71^a] mübīnīn ni'am-ı luḫfumu üzerlerine şaçmağ-la ve bāḫın-ı metīnīn 'ināyetüm ḳapularını anlara¹⁸⁷³ açmağ-la eşğāllerine kāfī ve āmāllerine vāfiyin yā¹⁸⁷⁴ İblīs egerçi sen cihāt-ı erba'adan ḳullarımūñ üzerlerine musallaḫ olduñ ammā fevḫ u taḫtlarına yol bulmaduñ eger ḳulum elini dergāhuma ḳaldurub ve başını¹⁸⁷⁵ secdeye indürüb benden murād isteye taḫḳīḳān bārān-ı 'ināyetümi üzerine yağdurub luḫf iderin ve zünüb u 'ışyānını yire geçürüb¹⁸⁷⁶ ḥasf iderin *zālike faḫlullāhi yu'tīhi men yeşā*¹⁸⁷⁷

eş-şāminu ve's-seb'ün

el-Vālī¹⁸⁷⁸

*ellezī ḫalaḳa külle şey'in biḳudretihi ve ḳadderehu taḳdīran biḫikmetihi*¹⁸⁷⁹

¹⁸⁶⁶ “Sonra önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından onlara sokulacağım ve sen çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın.” A'râf 7/17

¹⁸⁶⁷ gelem: gelme **Y**

¹⁸⁶⁸ emr-i: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁶⁹ gelem: gelme **Y**

¹⁸⁷⁰ şuğl-ı dünyāyı zīb ü zeyn-i-le ve şağlarından: **B** nüshasında tashih kaydıyla derkenarda yazmaktadır.

¹⁸⁷¹ gelem: gelme **Y**

¹⁸⁷² gelem: gelme **Y**

¹⁸⁷³ anlara: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁷⁴ yā: iy **Y**

¹⁸⁷⁵ başını: imān başını **B**

¹⁸⁷⁶ geçürüb: geçdirüb **Y**

¹⁸⁷⁷ “Bu, Allah'ın lütfudur. Allah, büyük lütf sahibidir.” Cum'a 62/4

¹⁸⁷⁸ **R** 71^a, **B** 50^a, **Y** 43^b.

¹⁸⁷⁹ “Vālī olan Allah kudretiyle her şeyi yaratandır ve O hikmetiyle takdir etmiştir.”

ma' nāhu

Bilgil ki Vālī şol Pādşāh-ı 'Ālīdür ki vālī oldı umūr-ı hālāyık u 'ibāda ve hākım oldı cemī' -i ehl-i emşār¹⁸⁸⁰ u bilāda i' dām u icād ve ifnā vu bünyād anuñdur imāte ü ihyā ve aḥz ü i' t̄ā anuñ elindedür şol nesneyi ki ḳazā itdi anı bir eḥad redde ḳādir degildür ve ol¹⁸⁸¹ nesneyi ki imzā itdi¹⁸⁸² anuñ tebdīline bir ferd mālīk degildür Vālī-yi 'Ālī¹⁸⁸³ bir Melik-i Müte' ālīdür ki ' uluvv-ı zātına ' aḳıl irişmedi ve sümüvv-i şifātına fehmi yetişmedi

[71^b] ḥaşşatuhu

Bilgil ki her kim ki ḥānesini¹⁸⁸⁴ bād-ı ḥazāndan ve āfet-i nirāndan ve sâ'ir āfāt u¹⁸⁸⁵ beliyātdan maşūn olmaḳ dilese¹⁸⁸⁶ Vālī ismini bir şū ḳoyulmaduḳ kāseye yazub ve ba' dehu şū ḳoyub ol şuyı ol ḥānenüñ dīvārlarına şaça āfātdan maşūn ola¹⁸⁸⁷

ḥazzu'l- ' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Vālīden oldur ki vālī ola nefsi emmāresine ve hākım ola hevā-yı mekkāresine rūḥ-ı şerīfini nefsi le'iminüñ şerrinden muḥahhar u pāk idüb envār-ı t̄ā'āt u ' ibādāt-la münevver ü tābnāk eyleye

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem daḥi Vālī odur bil iy velī

Ola hākım¹⁸⁸⁸ cümle ḥalḳuñ ḥāline

Kimin ihyā kimin ifnā eyleyüb

Muḥtali' ola ḳamu ef āline

¹⁸⁸⁰ emşār: enşār **Y**

¹⁸⁸¹ ol: şol **Y**

¹⁸⁸² imzā itdi: ḳazā eyledi anı bir eḥad redde ḳādir degildür ve ol nesneyi ki imzā itdi **Y**

¹⁸⁸³ ' ālī: **B** nüshasında yoktur.

¹⁸⁸⁴ ḥānesini: ḥānesi **Y**

¹⁸⁸⁵ u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁸⁶ maḥlab: ḥānesini bād-ı ḥazāndan ve āfet-i nirāndan ve sâ'ir āfāt u beliyātdan maşūn olmaḳ dilese

R.

¹⁸⁸⁷ maşūn ola: emīn ü sālīm ola *bi'iznillāhi te'ālā* (Allah'ın izniyle)

¹⁸⁸⁸ hākım: **B** nüshasında yoktur.

Kesmeye rızqın ʿibāduñ zenb-i-le

Bağmaya idbār ile iqbāline

hikāyetuhu

Maḥkīdūr ki vülāt-ı etrākden bir vālī var idi adına¹⁸⁸⁹ Evliyā Kara Hān dirlerdi İsbīcāb vilāyetinüñ¹⁸⁹⁰ emīriydi kaçan ḥükümet-i nās için dīvānında meclis-i kazāya cālis olsa ʿulemādan iki yüz kimse sağına ve iki yüz kimse şolina otururdu ve kaçan iki ḥaşm öñine gelse¹⁸⁹¹ ol [72^a] ʿālimlere dirdi ki bu ḥuşūda emr-i şerʿ-i şerīf ne ise siz baña beyān u taʿrīf eyleñ tā ben daḥi ḥükümümi anuñ üzerine icrā vu imzā idüb ḥuzūr-ı Rabbü'l-ʿĀlemīne¹⁸⁹² varıcağ şermsār olub istiḥyā itmeyem ve şevāb-ı ʿadāletden maḥrūm olmayam ki¹⁸⁹³ Ḥazret-i Risālet¹⁸⁹⁴ şallallāhu ʿaleyhi vesellem buyurmuşdur *ʿadlun sâʿaten ḥayrun min ʿibâdeti sebʿîne seneten*¹⁸⁹⁵¹⁸⁹⁶ yaʿnī bir sâʿat ʿadālet üzere ḥükümet nezd-i Ḥazret-i ʿİzzetde ḥayırludur yitmiş yıl ʿibâdetden vülāt u ḥükkāma ve erbāb-ı aḥkāma bu müjde kifāyet ider eger himmetleri dāʾimā ʿadālete¹⁸⁹⁷ olub meyl ü nisbetden ictināb idüb Cenāb-ı Ḥaqqı unutmazlarsa *ve mimmā lâhe lenā fī ḥazāʾl-maḥām ḥazāʾn-naẓmu min el-keḷām*¹⁸⁹⁸

nazm

(Mefāʿ ilün feʿ ilātün mefāʿ ilün feʿ ilün)

Zihī saʿādet-i ʿuzmā vülāt u ḥükemā

Ki ʿadl-i¹⁸⁹⁹ sâʿati ola ʿibâdet-i sebʿîn

¹⁸⁸⁹ adına: ismine **Y**

¹⁸⁹⁰ İsbīcāb vilāyetinüñ: vilāyet-i İsbīcābuñ **Y**

¹⁸⁹¹ gelse: gelseler **Y**

¹⁸⁹² Rabbü'l-ʿĀlemīne: Rabbü'l-ʿĀlemīn ḥazretine **Y**

¹⁸⁹³ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁸⁹⁴ Ḥazret-i Risālet: Ḥazret-i Risālet-Penāh **Y**

¹⁸⁹⁵ maḥlab: *ʿadlun sâʿaten ḥayrun min ʿibâdeti sebʿîne seneten R*

¹⁸⁹⁶ “Bir saatlik adalet yetmiş sene ibadetten hayırlıdır.” *Rûhu'l-Beyân*, VI, 41.

¹⁸⁹⁷ ʿadālete: ʿadāletine **Y**

¹⁸⁹⁸ “ve bu makamda kelâmdan şu nazım içimize doğdu.”

¹⁸⁹⁹ ʿadl-i: ʿādil **Y**

‘ Adālet ile sa‘ id ol¹⁹⁰⁰ idüb buña taşdıķ
Ki böyle didi haberde Resül-i Rabb-i Mu‘ in

et-tāsi‘ u ve’s-seb‘ ün

el-Müte‘ āli¹⁹⁰¹

*ellezī te‘ ālā ‘ ammā yeķūlu’z-zālimūne ve tenezzehe ‘ ammā yeżunnuhu el-cāhilūn*¹⁹⁰²

ma‘ nāhu

Bilgil ki Müte‘ āli şol Pādşāh-ı ‘ Ālīdür ki zāt-ı mübini āli oldı hayālāt-ı mütehayyilīn
ve ta‘ aķķulāt-ı müte‘ aķķılīnden huşūşan ki evhām-ı mütevehhimīn

[72^b] ve iķtirāāt-ı müfterīnden *kemā ķalellāhu te‘ ālā*¹⁹⁰³¹⁹⁰⁴ *te‘ ālāllāhu ‘ ammā
yeķūlu’z-zālimūne ‘ uluvven kebīren*¹⁹⁰⁵ ve ism-i Müte‘ āli delālet-i Te‘ ālada ism-i ‘ Alīden
eblağdur

*hāşşatuhu*¹⁹⁰⁶

Bilgil ki her ‘ avrat ki ħīn-i ħayzında Müte‘ āli ismine mülāzemet itse Ħaķ Te‘ ālā
dem-i ħayzını sağılmış ide ya‘ nī demi münķatı‘ olub zarar müteveccih olmaya

*ħazzu’l-‘ abdi minhu*¹⁹⁰⁷

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Müte‘ ālīden oldur ki her nesne ki muvāfiķ-ı hevā-yı
nefs ü şeytān ola andan tenezzüh ve te‘ āli idüb muţābıķ-ı rızā-yı Raĥmān olına teşāğul u
tevalī ide ya‘ nī mülāzemet ü müdāvemem eyleye

nazmuhu

(Fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün)

¹⁹⁰⁰ ol: Y nüshasında yoktur.

¹⁹⁰¹ R 72^a, B 51^a; Y 44^a.

¹⁹⁰² “Müteālī olan Allah zalimlerin dediklerinden yücedir ve cahillerin zanlarından münezzehtir.”

¹⁹⁰³ “Allah Teala’nın dediği gibi”

¹⁹⁰⁴ *kemā ķalellāhu te‘ ālā: kemā ķalellāhu te‘ ālā ve tebāreke* kâţ‘ında ve Ķur‘ān-ı Keriminde buyurur

ki Y

¹⁹⁰⁵ “Allah, o zalimlerin dediklerinden çok münezzehtir ve çok yüksek, hem pek büyük bir yükseklikle yücedir.” *yeķūlu’z-zālimūne* kısmı *yeķūlūne* olarak deđiştirildiđinde ayet olmaktadır: “Allah, onların dediklerinden çok münezzehtir ve çok yüksek, hem pek büyük bir yükseklikle yücedir.” İsrā 17/43

¹⁹⁰⁶ Bu bölüm Y nüshasında bulunmamaktadır.

¹⁹⁰⁷ Bu bölüm Y nüshasında hāşşatuhu başlığıyla yer almaktadır.

Oldurur hem Müte‘ālī kim şehā
Günehine irişmeye ‘aql u nühā

Vehm ü zandan hem te‘ālīsın anuñ
Eyleye zāt-ı ‘alīsı iktizā

Yırde gökde her ne emr itse zühür
Anuñ emri-y-le ola idüb kazā

hikāyetuhu

Maḥkīdür ki Cibrīl¹⁹⁰⁸ ‘aleyhi’s-selāmuñ yitmiş biñ kanadı var her bir kanadında yitmiş biñ rişi var ve her bir rişinüñ büyüklüğü maşrıq-la mağrib arasınca ve bu deñli ‘azm-ı şān-la bāğ-ı cinānı¹⁹⁰⁹ seyrān itmek istedi ve vüs‘atini bilmek [73^a] diledi ve Cenāb-ı Hüdādan böyle nidā geldi ki yā Cembrā’il kādır degilsin didi ki yā Rab ecniḥamı ziyāde idüb kuvvetümi firāvān eyle Ḥaḳ Te‘ālā yitmiş biñ kanad daḥi ziyāde eyledi ve kuvāsını daḥi aḥkem ü aqvā¹⁹¹⁰ eyledi pes yüz kırk biñ kanad ile biñ yıl bāğ-ı cinānde tayrān eyledi¹⁹¹¹ ve Cenāb-ı Hüdāya nidā idüb didi ki yā Rab biñ yıldur tayrān eylerin¹⁹¹² ne miqdār yerini seyrān eyledüm nidā geldi ki yā Cibrā’il daḥi Ebū Bekr şiddīk¹⁹¹³ kuluma¹⁹¹⁴ in‘ām itdügim¹⁹¹⁵ maḳāmı gecmedüñ Cembrā’il bildi ki Ḥaḳ Te‘ālānuñ kudret ü kuvvet¹⁹¹⁶ ü te‘ālīsı nihāyet-i kemāle¹⁹¹⁷

---

¹⁹⁰⁸ cibrīl: cembrā’il **B**

¹⁹⁰⁹ bāğ-ı cinānı: bağ u cinānı **R**

¹⁹¹⁰ aḥkem ü aqvā: aqvā vu aḥkem **Y**

¹⁹¹¹ **Y** nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: ve bāğ-ı cinān cennettedür

¹⁹¹² eylerin: iderüm

¹⁹¹³ şiddīk: **B** nüshasında yoktur.

¹⁹¹⁴ Ebū Bekr şiddīk kuluma: Ebū Bekrū’ş-şiddīka **Y**

¹⁹¹⁵ itdügim: yaptüğüm **Y**

¹⁹¹⁶ kudret ü kuvvet: kuvvet ü kudret **B**

¹⁹¹⁷ nihāyet-i kemāle: kemāl-i nihāyetdedür **Y**

pes ‘aczone i‘tirāf idüb kuşūrına inşāf eyledi ve bāğ-ı behişt¹⁹¹⁸ keşt¹⁹¹⁹ itmeden ferāgat idüb
bu aqđām u cür’ete nedāmet¹⁹²⁰ eyledi

el-ismu’s-şemānūn

el-Berr¹⁹²¹

*ellezī hüve’l-berru’r-raḥīm ve’l-bārru’l-kerīm*¹⁹²²

ma’nāhu

Bilgil ki Berr-i Muṭlaq şol Pādşāh-ı Muḥakkaḳdur ki birr ü ihsānı berr ü¹⁹²³ fācire
nā’il ve luṭf u in‘āmı¹⁹²⁴ mü’min ü kāfire vāşıl oldı ḥvān-ı bī-pāyānından¹⁹²⁵ cümle ḥalq-ı
cihān¹⁹²⁶ behremend olub pīr ü cüvān ve gedā vu sulṭān nevālemend¹⁹²⁷ oldı

ḥāşşatuhu

[73^b] Bilgil ki her kim ki bir belā ve āfetden ḥavf u ḥaşyet itse¹⁹²⁸ ve Berr ismine
bisyār mülāzemet eylese¹⁹²⁹ Ḥāzret-i Raḥmān aña emān ihsān ide¹⁹³⁰

ḥazzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Berrden oldur ki iktidārı miqdārı ihsān u birre¹⁹³¹ dūrişe
ḥuşuşan peder ve mādere ḥıdmete çalışa ki birr-i vālideyn birr-i Ḥüdā-yı¹⁹³² Ḥālīku’l-
Kevneynden esbaḳ u elyaḳdur netekim ḥadış-i ḳudsīde vārid olmuşdur¹⁹³³ ya‘nī Ḥaḳ Te‘ālā
celle celāluhu¹⁹³⁴ buyurmışdur ki¹⁹³⁵ bir kimse ki¹⁹³⁶ baña muṭī‘ olsa ve vālideynine ‘aşı olsa

¹⁹¹⁸ behiştı: behiştūn **Y**

¹⁹¹⁹ keşt: keşt ü güzārını **Y**

¹⁹²⁰ aqđām u cür’ete nedāmet: aqđāma cür’et ü nedāmet **Y**

¹⁹²¹ **R** 73^a; **B** 51^b; **Y** 44^b.

¹⁹²² “Berr olan Allah ‘iyilik edendir, esirgeyendir’ (Tür 52/28) ve Kerimdir.”

¹⁹²³ ü: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹²⁴ luṭf u in‘āmı: luṭf u ihsānı ve in‘āmı **Y**

¹⁹²⁵ pāyānından: pāyānında **B**

¹⁹²⁶ ḥalq-ı cihān: ḥalq u cihān **Y**

¹⁹²⁷ nevālemend: nevālebend **R**

¹⁹²⁸ maṭlab: belā ve āfetden ḥavf u ḥaşyet iden **R**.

¹⁹²⁹ eylese: itse **Y**

¹⁹³⁰ ihsān ide: ihsān u kerem ü ‘ināyet ü luṭf-ı keşir ide **Y**

¹⁹³¹ ihsān u birre: ihsān u ‘ināyet birre **Y**

¹⁹³² Ḥüdā-yı: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹³³ vārid olmuşdur: vāriddir **Y**

¹⁹³⁴ Ḥaḳ Te‘ālā celle celāluhu: Allāh Te‘ālā **Y**

¹⁹³⁵ ki: **Y** nüshasında yoktur.

baña itâ'atini kabûl itmezem ve ammâ bir kimse ki baña 'âkķ olsa ve¹⁹³⁷ vâlideynine muṭî' olsa anuñ baña 'iṣyânını peder ve mâderine¹⁹³⁸ ihsânından ötüri ğufrân eylerüm

naẓmuhu

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

Berr-i Muṭlaķ oldurur hem iy fetâ

Fâ' il-i birr ola mu' ṭî-yi ' aṭâ

Cümle mevcûdâta her ihsân ki olur

Fî'l-ḥaķîķa cümlesi anuñ ola

Luṭf u cûdı ola mebzûl ' âleme

Berr ü fâcir ḥ'ân-ı rızķından ala

ḥikâyetuhu

Maḥkîdür ki vaķtâ ki Mûsâ 'aleyhi's-selâma Melek-i ' Allâm cebel-i Ṭürda nübüvvet erzânî idüb teklîm itdiyse gördi bir recûli sâķ-ı ' arşda ķâ'im olmış¹⁹³⁹ [74⁸] ' uluvv-ı mekânını isti'câb ve sümüvv-i maķâmını istiġrâb idüb didi ki yâ Rab bu ķuluñ bu maķâm-ı refî' a ne ḥaşlet-i şerife ile¹⁹⁴⁰ vâşıl oldu Ḥaķ Te'âlâ buyurdu ki bu ķulumuñ ḥiṣâl-ı ḥamîdeden iki ḥaşleti var idi birisi ' ibâduma in'âm itdüğim ihsânuma ḥased itmezdi ve birisi ebeveynine bârr idi anlaruñ aṣlâ ezâsı cânibine gitmezdi anuñ için bu maķâma iriṣdi ve¹⁹⁴¹ bu kıṣşadan ḥiṣse oldur ki terk-i ḥased mûcib-i maḥabbet-i Melik-i Şamed imiṣ ve birr-i vâlideyn müstevcib-i meveddet-i Ḥâlîķ-ı Kevneyn imiṣ

¹⁹³⁶ ki: Y nüshasında yoktur.

¹⁹³⁷ olsa ve: olub Y

¹⁹³⁸ peder ve mâderine: pederine ve vâlidesine Y

¹⁹³⁹ olmuş: olub Y

¹⁹⁴⁰ ile: Y nüshasında yoktur.

¹⁹⁴¹ ve: Y nüshasında yoktur.

el-ḥādi ve's-semānūn

et-Tevvāb¹⁹⁴²

*ellezī tābe 'alā men yetūbu ve aḳbele 'alā men ye 'ūbu*¹⁹⁴³

ma' nāhu

Bilgil ki Tevvāb şol Pādşāh-ı Vehhābdur¹⁹⁴⁴ ki kaçan 'abd-i müznib zenbine mu' terif olub Cenāb-ı 'İzzet-Me'ābına tevbe ü nedāmet ile iḳbāl ide anuñ iḳbālını ḳabūl idüb aña niçe¹⁹⁴⁵ in' ām u ifzāl eyler¹⁹⁴⁶ ve dergāhından idbār idene fī'l-ḥāl ḥışmını ızhār itmez belki yine dergāhına da' vet idüb ehl-i hidāyet eyler

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki¹⁹⁴⁷ ḳuşluk namāzından şoñra üç yüz altmış kerre yā Tevvāb dise [74^b] Ḥāzret-i Melik-i Müte'āl anı zümre-i tā'ibine idḥāl idüb maḥabbetini aña in' ām u ifzāl ide ki nedāmet-i 'ışyān maḥabbet-i Raḥmānı müstelzimdür¹⁹⁴⁸ netekim Ḥāzret-i Ḥāḳ Ḳur'ānda¹⁹⁴⁹ buyurur *innallāhe yuḥibbu't-tevvābine ve yuḥibbu'l-müteṭahhirin*¹⁹⁵⁰

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende¹⁹⁵¹ ism-i Tevvābdan oldur¹⁹⁵² ki 'özr-i dūstānı ḳabūl idüb cerīme-i furūdestāndan ferāğat ü nükūl ide ki 'özr-i dūstān kirām-ı nāşda¹⁹⁵³ maḳbūl u müstaḥsen ve 'afv-ı cerīme-i bendegān nezd-i ḥ'āşda mu' teber ü aḥsendür

¹⁹⁴² R 74^a; B 52^b; Y 45^a.

¹⁹⁴³ "Tevvāb olan Allah tevbe edenlerin tevbesini kabul eder. Geri dönenleri kabul eder."

¹⁹⁴⁴ Pādşāh-ı Vehhābdur: Pādşāh u Vehhābdur Y

¹⁹⁴⁵ aña niçe: niçe aña Y

¹⁹⁴⁶ eyler: eylerdi Y

¹⁹⁴⁷ ki: Y nüshasında yoktur.

¹⁹⁴⁸ müstelzimdür: mültezimdür Y

¹⁹⁴⁹ Ḳur'ānda: Ḳur'ān-ı 'Azīmü's-Şānda Y

¹⁹⁵⁰ "Sana kadınların ay başı halinden de soruyorlar. De ki: O bir eziyettir Onun için ay başı halinde oldukları zaman kadınlardan çekilin ve temizleninceye kadar onlara yaklaşmayın. İyice temizlendikleri zaman ise Allah'ın emrettiği yerden onlara varın, yaklaşın. Süphesiz ki Allah çok tövbe edenleri de sever, çok temizlenenleri de sever." Bakara 2/222

¹⁹⁵¹ bende: B nüshasında yoktur.

¹⁹⁵² oldur: budur Y

¹⁹⁵³ nāşda: nāşdan Y

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Oldurur Tevvāb-ı Muṭlaḳ iy fetā
Eyleye maḳbūl-ı muḳbil¹⁹⁵⁴ ḳulını

Müdbir olan ḳulına hem luṭf idüb

Aña iḥsān ide tevbe yolını

Ẓāyi' olmasına rāzī olmayub

İde tebyīn aña şağ u şolını

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki bir recül-i günehkār¹⁹⁵⁵ fevāḥişe te' āṭī idüb rāh-ı zenbe güzār eylerdi zünüb u¹⁹⁵⁶ 'uyūbdan hic bir günāh ḳalmamış idi illā cümlesin¹⁹⁵⁷ işlemiş idi 'āḳıbet mariz oldı ve nedāmet ile derūnı ṭoldı ve cīrānından hic bir insān anı göre gelmedi ve aḳāribine bu vaşıyyeti eyledi ki¹⁹⁵⁸ cīrānum maḳberde¹⁹⁵⁹ benüm-le hem-civār olmadan¹⁹⁶⁰ müte'ezzi olurlar beni zāviye-i beytümde tenhā defn eyleñ [75^a] tā cīrānum benden incinmeyeler ve benüm gibi ehl-i 'ışyāna lāyık u erzān bir¹⁹⁶¹ tenhā kūşede pinhān olmaḳdur pes vaşıyyetini yerine getürüb kūşe-i dārında tenhā¹⁹⁶² defn itdiler ve¹⁹⁶³ ol zamānuñ evliyāsından birisi anı menāmında bir hey'et-i ḥasenede ve ḥālet-i müstaḥsenede gördi¹⁹⁶⁴ ve aña¹⁹⁶⁵ şordı ki saña Ḥaḳ Te'ālā¹⁹⁶⁶ ne

¹⁹⁵⁴ maḳbūl-ı muḳbil: maḳbūl u muḳbil **B**

¹⁹⁵⁵ recül-i günehkār: recül-i şālih olmayub günehkār **Y**

¹⁹⁵⁶ u: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁵⁷ cümlesin: mecmū'ını **Y**

¹⁹⁵⁸ ki: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁵⁹ maḳberde: maḳberede **Y**

¹⁹⁶⁰ olmadan: olmaḳdan **Y**

¹⁹⁶¹ bir: **B** nüshasında yoktur.

¹⁹⁶² tenhā: bir tenhā yerde **Y**

¹⁹⁶³ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁶⁴ bir hey'et-i ḥasenede ve ḥālet-i müstaḥsenede gördi: gördi ki bir hey'et-i ḥasenede ve ḥālet-i müstaḥsenede **Y**

¹⁹⁶⁵ aña: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁶⁶ saña Ḥaḳ Te'ālā: Ḥaḳ Te'ālā saña **Y**

işledi eyitdi ki Hâk Te‘âlâ benüm günâhumı bağısladı ve didi ki kulum çün ki kullarum rahmetümi senden dirîğ idüb¹⁹⁶⁷ senden i‘râz itdiler¹⁹⁶⁸ âgâh ol ki ben senden i‘râz eylemezem¹⁹⁶⁹ belki luğfum ile seni¹⁹⁷⁰ yine mağbûl u mümtâz eyleyem diyüb tevbemi fazlı ile kabûl eyledi ve dergâhında beni mağbûl eyledi bu kışşadan hişşe oldur ki hic bir ehaden rahmet-i Hâkki dirîğ itmeyesin ve râh-ı tevâzu‘ u meskenet ve sebîl-i tevbe ü nedâmetden gayrı râha gitmeyesin

es-şâni ve’s-şemânün

el-Müntakim¹⁹⁷¹

*ellezî ‘azâbuhu elîmun ve medîdun ve ‘ikâbuhu ‘azîmun ve şedîdun*¹⁹⁷²

ma‘nâhu

Bilgil ki Müntakim şol Pâdşâh-ı Mün‘imdür ki küffâr u cebâbireye qahr u intikâm ile ‘ikâb eyler ve füccâr-ı ekâsireye hışm u gâzab-la ‘azâb eyler küffâra ‘afvı muğtezâ-yı hikmet olmadı¹⁹⁷³¹⁹⁷⁴ ve erbâb-ı ısrâra luğfi müsted‘â-yı maşlahat olmadı [75^b] küffâra hulûd-ı nîrân kuşûr-ı kerem-i Rahmândan degildür belki muğtezâ-yı hikmet-i Sübhândandur müşrikîne ta‘zîb mü‘minîne teşrîf ü tehzîb¹⁹⁷⁵ içündür ve şeyâîni teb‘îdini âdemi taqrîb içündür

hâşşatuhu

Bilgil ki her kim ki cefâ-yı düşmenâna¹⁹⁷⁶ şabra¹⁹⁷⁷ nâ-tüvân olsa üç Cum‘a Müntakim ismine¹⁹⁷⁸ mülâzemet itse Hâk Te‘âlâ huşûmet-i düşmenâni mağabbet ü ihsâna döndere¹⁹⁷⁹

¹⁹⁶⁷ idüb: eylediler Y

¹⁹⁶⁸ itdiler: idüb Y

¹⁹⁶⁹ eylemezem: itmezem Y

¹⁹⁷⁰ seni: Y nüshasında yoktur.

¹⁹⁷¹ R 75^a; B 53^b; Y 46^a.

¹⁹⁷² “Müntakim olan Allah’ın azabı elimdir ve tükenmez. O’nun cezalandırması azîm ve şiddetlidir.”

¹⁹⁷³ olmadı: olamadı Y

¹⁹⁷⁴ ve füccâr-ı ekâsireye hışm u gâzab-la ‘azâb eyler küffâra ‘afvı muğtezâ-yı hikmet olmadı: küffâra ‘afvı muğtezâ-yı hikmet olmadı ve füccâr-ı ekâsireye hışm u gâzab-la ‘azâb eyler Y

¹⁹⁷⁵ tehzîb: te‘zîb Y

¹⁹⁷⁶ düşmenâna: düşmâna Y

¹⁹⁷⁷ şabra: Y nüshasında yoktur.

¹⁹⁷⁸ mağlab: cefâ-yı düşmenâna şabr idemeyen üç cum‘a müntakim ismine R.

¹⁹⁷⁹ döndere: tebdîl ü döndür tahvîl ide Y

hazzu'l-^c abdi minhu

Bilgil ki naşib-i bende ism-i Müntakimden oldur ki düşmenân-ı dîne intikâm ide Allâh için ve a^c dâ-yı Rabbü'l-^c Âlemîne ^c adâvet eyleye¹⁹⁸⁰ rızâ-yı İlâh için ve düşmenterin-i düşmenân nefsi-i emmâre-i insândur ki¹⁹⁸¹ sefer ü hâzarda andan mufârağat eylemez ve şihhat u marazda andan ayrılmaz pes andan ihtirâz cümleden ehemm ü aqdemdür

nazmuhu

(Fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün)

Oldurur bil iy fetâ hem Müntakim

İde a^c dâsını kahr u intikâm

Ya^c nî işrârı-y-la inkâr ehline

İntikâm için ide nârı maqâm

Hikmeti hem bunı itdi iktizâ

Ehl-i İslâma ola dârü's-selâm

hikâyetuhu

Maḥkîdür ki enbiyâdan¹⁹⁸² bir nebînüñ ^c aleyhi's-selâm¹⁹⁸³ önine bir mehîb arslan nâgâh¹⁹⁸⁴ çıkageldi ve ol daḡi aña¹⁹⁸⁵ bir ṭabânça ile¹⁹⁸⁶ vurdı ve arslan daḡi nebîye [76^a] bir ṭabânça vurdı ve¹⁹⁸⁷ nebî Hüdâya¹⁹⁸⁸ nidâ idüb didi ki *ilâhî hâzâ kelbuke ve ene nebîyyuke ve kad laṭameni* ya^c nî iy¹⁹⁸⁹ benüm İlâhum bu senüñ kelbündür ve ben nebînem nebîne kelbün¹⁹⁹⁰

¹⁹⁸⁰ ^c adâvet eyleye: ^c adâvet ü buğz ide **Y**

¹⁹⁸¹ insândur ki: düşmândur ki insâna **Y**

¹⁹⁸² enbiyâdan: enbiyâ ^c aleyhi's-selâmdan **Y**

¹⁹⁸³ ^c aleyhi's-selâm: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁸⁴ nâgâh: **B** nüshasında yoktur.

¹⁹⁸⁵ aña: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁸⁶ ile: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁸⁷ ve: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁸⁸ Hüdâya: Hüdâ ḡazretine **Y**

¹⁹⁸⁹ ya^c nî iy: **B** nüshasında yoktur.

¹⁹⁹⁰ nebîne kelbün: kelbün baña **Y**

tabānça vurmağ lāyık mıdur ve Hāzret-i Melik-i ‘Allām¹⁹⁹¹ ol peygāmbere¹⁹⁹² vahy ile i‘lām eyledi ki laṭma muḳābele-i laṭmada vāki‘ olmağ-la mücāzāt u mükāfāt yerine geldi ammā ve’l-bādī azlemdir senüñ zulmuñ aña anuñ¹⁹⁹³ saña zulmundan artuğdur pes ‘itāba sen andan eḫaḳksın ve bu kışşadan hişşe oldur ki hic bir şey’e ḫaḳāret-le nazār olunmaya belki şāni‘ nūñ ‘azametine nisbet zerre-i ḫāksār ile ḫūrşid-i tābdarı berāber ü yeksān göre zehebb ü ḫaṭab nazār-ı ehl-i edebde¹⁹⁹⁴ müsāvī olur ve bu maḳāma iren fezā’il-i ‘irfānı ḫāvī olur

naẓm-ı limü’ellifihî

(Mefā’ ilün fe’ ilātün mefā’ ilün fe’ ilün)

Ḫaḳīr gördüğüni şanma kim¹⁹⁹⁵ muḫaḳḳardur

Vücūdı zerreysel gerçi Ḫaḳḳa¹⁹⁹⁶ maẓhardur

Ayağlara düşüben pāymāl olan toprak

Niçe senüñ gibi şāhib-serīre hem-serdür

naẓm-ı dīger liğayrihi

(Fe’ ilātün mefā’ ilün fe’ ilün)

Ḫor baḳma ğarīb ü miskīne

Ne bilürsin ki şāhzāde ola

Nemed içre mişāl-i āyine ol

Ḳalbi rüşen zamīri sāde ola

¹⁹⁹¹ Hāzret-i Melik-i ‘Allām: Allāh Celle ‘Azametuhu azmetuhu **Y**

¹⁹⁹² peygāmbere: peygāmberine **Y**

¹⁹⁹³ anuñ: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁹⁴ edebde: edebdür **Y**

¹⁹⁹⁵ kim: **Y** nüshasında yoktur.

¹⁹⁹⁶ gerçi Ḫaḳḳa: kerem-i Ḫaḳḳa **Y**

eş-şâlişü ve'ş-semânün

el-‘ Afüvv¹⁹⁹⁷

[76^b] *ellezî ‘afâ ‘ammen zaleme ve tecâveze ‘ani’l-lememe*¹⁹⁹⁸

ma‘ nâhu

Bilgil ki ism-i ‘ Afüvv Ğafür ismi ile mümâşıldür ve Ğaffâr ismi ile mu‘ âdildür ammâ bu anlardan¹⁹⁹⁹ luţfa delâletde eblağ u ekmeldür ve kereme işâretde²⁰⁰⁰ evlâ vü eşmeldür zîrâ ki ğufrân setre işâretdür ve ‘ afv-ı maḥvden ‘ ibâretdür maḥv-ı ḥod setrden ekmeldür zîrâ mağfîret nefis-i ma‘ şıyeti setr ü ihfâdur ammâ ‘ Afüvv²⁰⁰¹ ‘ ayn-ı zenbi maḥv u ifnâdur ve beynehümâda kemâ beyne’l-arzu’s-semâ’ tefâvüt vardur anuñ içündür ki ba‘ zı ‘ ulemâ ‘ Afüvv ismine a‘ zam-ı²⁰⁰² esmâ didi

ḥâşşatuhu

Bilgil ki keşret-i ‘ işyâni sebebi ile rahmet-i Raḥmândan nâ-ümîd olsa ‘ Afüvv ismine mülâzemetini bisyâr itse bî-şübhe Perverdgâr-ı Ğaffâr aña behiştî dâr eyleye²⁰⁰³²⁰⁰⁴

ḥazzu’l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşîb-i bende ism-i ‘ Afüvvden oldur ki ma‘ şıyet-i fûrûdestânı mağfîret idüb zelle-i²⁰⁰⁵ bendegânı ve ḥaṭâ-yı ḥıdmetkârânı ‘ afv itmege himmet ide

nazmuhu

(Fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün)

Hem ‘ Afüvv-i Muṭlağ oldur iy aḥi

Maḥv ide zenb ehlinüñ ‘ işyânını²⁰⁰⁶

¹⁹⁹⁷ R 76^a; B 54^a; Y 46^b.

¹⁹⁹⁸ “Afüvv olan Allah zulm edenleri ve ufak tefek kusurlarıyla haddini aşanları affeder.”

¹⁹⁹⁹ bu anlardan: bunlardan Y

²⁰⁰⁰ işâretde: işâretdür ve Y

²⁰⁰¹ setrden ekmeldür zîrâ mağfîret nefis-i ma‘ şıyeti setr ü ihfâdur ammâ ‘ Afüvv: Y nüshasında yoktur.

²⁰⁰² a‘ zam-ı: Y nüshasında yoktur.

²⁰⁰³ dâr eyleye: mesken ide Y

²⁰⁰⁴ Y nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: ‘avn-i ‘ inâyeti-y-le erḥame’r-râḥimîn Y

²⁰⁰⁵ zelle-i : zillet-i B

²⁰⁰⁶ Maḥv ide zenb ehlinüñ ‘ işyânını: Maḥv ide zenbini ve hem ‘ işyânını Y

Zēbine her kim ki²⁰⁰⁷ ide i' tirāf

Aña işāl eyleye ğufrānını

[77^a] Seyyi 'ātın maḥv idüb ifnā ide

Aña i' tā eyleyüb ihsānını

ḥikāyetuhu

Maḥkīdūr ki²⁰⁰⁸ Ḥazret-i Muḥammed Mustafādan şallallāhu 'aleyhi vesellem buyurdu ki²⁰⁰⁹ kaçan yevm-i kıyāmet olsa ve²⁰¹⁰ ḥalāyık 'araşāt meydānına cem' olsa²⁰¹¹ Cenāb-ı Ḥüdādan bir münādī nidā idüb diye²⁰¹² ki şol kimsenüñ ki²⁰¹³ Allāh üstinde ecri ola ol kimse kâ'im olsun pes benī ādemden bir zümre kâ'im olalar bunlara dinile ki sizüñ ecriñüz Allāh üzerinde nedür diyeler ki biz anlaruz ki dünyāda iken bize²⁰¹⁴ zulm idenden zulmını 'afv iderdük anlara dinile ki cennete dāḥil oluñ Allāh²⁰¹⁵ izni ile andan şoñra Resūlullāh²⁰¹⁶ şallallāhu 'aleyhi vesellem bu āyeti oğudu ki budur *femen 'afā veaşlaḥa feecruhu 'alāllāh*²⁰¹⁷

er-rābi' u ve-ş-şemānūn

er-Ra'ūf²⁰¹⁸

*ellezī hüve'r-ra'ūfu'r-raḥīm ve'l-'aṭūfu'l-kerīm*²⁰¹⁹

²⁰⁰⁷ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰⁰⁸ Maḥkīdūr ki: **R** nüshasında Ḥazret-i Muḥammed Mustafādan şallallāhu 'aleyhi vesellem'den sonra yazmaktadır.

²⁰⁰⁹ vesellem buyurdu ki: vesellemden buyurur **Y**

²⁰¹⁰ olsa ve: olub **Y**

²⁰¹¹ olsa: olsalar **Y**

²⁰¹² idüb diye: ide **Y**

²⁰¹³ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰¹⁴ bize: bizlere **Y**

²⁰¹⁵ Allāh: Allāh Te'ālā **Y**

²⁰¹⁶ resūlullāh: resūl **R**

²⁰¹⁷ "Bir kötülüğün cezası yine onun gibi bir kötülüktür. Kim affeder, bağışlarsa onun mükâfatı Allah'a aittir. Şüphesiz ki Allah, zalimleri sevmez." Şûrâ 42/40

²⁰¹⁸ **R** 77^a, **B** 55^a, **Y** 47^a.

²⁰¹⁹ "Raûf olan Allah 'çok şefkatli ve merhametlidir' (Haşr 59/10) Sevgi duyan ve ikram edicidir."

ma' nāhu

Bilgil ki Ra'ūf şol Pādşāh-ı ' Aţūfdur ki şiddet-i raḥmet ile ḳullarına re'fet ü şefḳat eyler ve şuçlarını bağışlayub²⁰²⁰ ' ināyet ü nuşret eyler²⁰²¹ mazārı anlardan def' ü²⁰²² ' avḳ idüb menāfi' i anlara cem' ü sevḳ ider

[77^b] ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki mazlūmı zālīm elinden ḥalāş itmek²⁰²³ dilese²⁰²⁴ Ra'ūf ismini on kerre oḳuyub andan şoñra aña şefi' ola şefa' atini zālīm ḳabül ide²⁰²⁵

ḥazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Ra'ūfdan oldur ki zümre-i du' afāya²⁰²⁶ şiddet ile raḥmet idüb eytām u fuḳarāya kemāl-i merḥamet eyleye ve mazlūmı²⁰²⁷ zālīm elinden ḥalāş u emīn idüb hemişe derdmendāna nāşır u mu'īn ola ve nāle-i mazlūm ve āh-ı ḡarībden ḥazer ide ki āh-ı ḡarīb²⁰²⁸ āheni müzībdür netekim dinilmişdür

beyt

(Mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün)

Şaḳın almayıgör āhın ḡarībün

Ki döymez āhına āhen ḡarībün

ve dinilmişdür²⁰²⁹

beyt-i limü 'ellifihî²⁰³⁰

(Müfte' ilün müfte' ilün fā' ilün)

Alma ḡarībün ḥazer it āhını

Kim eridür āhı anuñ āheni

²⁰²⁰ bağışlayub: bağışlar **Y**

²⁰²¹ nuşret eyler: nuşreti-y-le **Y**

²⁰²² def' ü: ref' ü def' ider ve **Y**

²⁰²³ maṭlab: mazlūmı zālīm elinden ḥalāş itmek için **R**.

²⁰²⁴ dilese: istese **Y**

²⁰²⁵ ide: ḳabül idüb luṭf u kerem ide **Y**

²⁰²⁶ du' afāya: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰²⁷ mazlūmı: muṭlaḳ **Y**

²⁰²⁸ āh-ı ḡarīb: āh u ḡarīb **Y**

²⁰²⁹ ve dinilmişdür: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰³⁰ beyt li 'mü 'ellifihî: **Y** nüshasında yoktur.

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Hem Ra'ûf-ı Muḫlaḫ oldur iy aḫî

Şiddet-i raḫmet ile ola Ra'ûf

Eyleyüb iḫsân-ı ısyân ehline

Şuçların ğufrân idüb ola ı aḫûf

Dergehinden lîk nefret idenün

İde ı uḫbâda yolın ş' ab u maḫûf

ḫikâyetuhu

Maḫkîdür ki Ḥazret-i Risâlet-Penâh Muḫammed rasûlullâh şallallâhu ı aleyhi vesellem [78^a] bir gün Mekkede aşḫâbı ile oturlardı²⁰³¹ nâgâh bir ḫuşçağaz feryâd u figân iderek önlerine geldi ve Rasûlullâha şikâyet idüb²⁰³² di ki yâ Muḫammed benüm bir yavrumı bunlardan birisi ḫutmuş ı izz-i ḫuzûrîña şefâ' ate geldüm ve²⁰³³ Rasûlullâh daḫi buyurdi ki her kim ki aldı ise vîrsün ve anasına anı fidâ²⁰³⁴ eylesün pes hemân²⁰³⁵ birisi ḫoynından çıkarub şalıvirdi ve ol ḫuş daḫi yavrusı üzerine kemâl-i şefḫatinden gelüb düşdi²⁰³⁶ ve ziyâde mesrûr olub sevindi ve Rasûlullâh buyurdi ki yâ aşḫâbum âgâh oluñ ki taḫḫîḫan Ḥazret-i Allâh size²⁰³⁷ re'fet ü şefḫatde ve maḫabbet ü raḫmetde bu ḫuşçağazuñ veledine şefḫatinden hezâr ü hezâr firāvân ü bisyârdur pes bendeye lâyıḫ oldur ki günâhı ne deñlü²⁰³⁸ firāvân olursa raḫmet-

²⁰³¹ oturlardı: oturlar iken **Y**

²⁰³² idüb: eyledi **Y**

²⁰³³ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰³⁴ fidâ: fidâ vu teslîm **Y**

²⁰³⁵ **B** nüshasında yoktur.

²⁰³⁶ düşdi: düşüb **Y**

²⁰³⁷ size: sizlere **Y**

²⁰³⁸ firāvân ü bisyârdur pes bendeye lâyıḫ oldur ki günâhı ne deñlü: **Y** nüshasında yoktur.

i Raḥmāndan nā-ümīd olmaya ki nevmīdī²⁰³⁹ şī'ār-ı küffār ve fi'āl-ı füccārdandur netekim
Ḥaḳ Te'ālā²⁰⁴⁰ buyurur *innehu lā yey'esu min ravḥillāhi illā'l-ḳavmu'l-kāfirūn*²⁰⁴¹

el-ḥāmisu ve's-ṣemānūn

Mālikū'l-Mülk²⁰⁴²

*ellezī tu'ti'l-mülke men yeşā'u ve tenzi'uhu mimmen teşā'u*²⁰⁴³

ma' nāhu

Bilgil ki Malikū'l-Mülk-i Muṭlaḳ şol Melikdür²⁰⁴⁴ muḥaḳḳaḳ ki cemī' -i mevcūdāta
mālik ola diledüğini mālik idüb²⁰⁴⁵ diledüğini hālik ola arāzīn [78^b] ü semāvāta ḥükmi nāfiz ü
sārī olub cemī' -i memālikede emri maḳbūl ü cārī ola emrine muḥālefet idenūñ meşvāsını
nīrān ide ve ḥükmini ḳabūl idenūñ maḳāmını cinān ide

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki Mālikū'l-Mülk ismini dilinde ezber itse Ḥüdā-yı Ekber anı
tüvānger ide²⁰⁴⁶

ḥazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Mālikū'l-Mülkden oldur ki vücūdı mülkine mālik olub
rāh-ı²⁰⁴⁷ 'adālete sālīk ola ve nefis-i emmāre levşinden rūḥını ṭāhir idüb hevā-yı ma'şiyete
teveccühden a'zāsını māni' ü ḳāhir ola ve²⁰⁴⁸ fāriḡ ü şābır ola

nazmuhu

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Mālikū'l-Mülk oldurur hem iy melik

Cümle eşyāya ol mālik ola

²⁰³⁹ nevmīdī: nā-ümīdī **B**

²⁰⁴⁰ Ḥaḳ Te'ālā: Ḥaḳ Subḥāne ve Te'ālā **Y**

²⁰⁴¹ ““Ey oğullarım, gidin, Yusuf'u ve kardeşini araştırın. Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin; zira
kâfir kavimden başkası Allah'ın rahmetinden ümit kesmez.” Yûsuf 12/87

²⁰⁴² **R** 78^a; **B** 55^b; **Y** 47^b.

²⁰⁴³ “Mālikū'l-Mülk olan Allah 'istediğine mülk verir ve istediğinden çeker alır.’ (Âl-i İmrân 3/26)”

²⁰⁴⁴ Melikdür: Pādşāh-ı Melikdür **Y**

²⁰⁴⁵ diledüğini mālik idüb: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰⁴⁶ maṭlab: mālikū'l-mülk ismini dilinde ezber itse Ḥüdā-yı Ekber anı tüvānger ide **R**

²⁰⁴⁷ rāh-ı: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰⁴⁸ ola ve: idüb **Y**

Ḥayy u ḳayyūm u ebed²⁰⁴⁹ bāḳī olub

Mā' adā eṣyā heme hālik ola

Zī sa' ādet aña kim emrin tutub

Rāh-ı Ḥaḳḳa ṣevḳ-i-le sālīk ola

ḥikāyetuhu

Maḥkīdūr ki Ka' bu'l-Aḥbār raḍīyallāhu 'anh buyurur ki²⁰⁵⁰ bir melik vezīrine didi ki bundan Allāha ne miḳdār mesāfedūr ve maşrıḳdan maḡribe ne ḳadar merḥaledūr ve elān Ḥazret-i²⁰⁵¹ Raḥmān ne işler vezīr melike cevābında müteḥayyir oldı ve melik didi ki yarına²⁰⁵² dek saña mühlet olsun eger yarın cevāb virmezseñ āḡāh [79^a] ol ki seni ḳatlı iderem vezīrūñ bir dānā²⁰⁵³ ḡulāmı var idi bu ḳışşai aña i' lām eyledi ol daḡi didi ki beni yarın ḥuzūr-ı melike iltūñ cevāb vireyin yarındaṣı ḥuzūr-ı melike varub didi ki iy pādşāh bundan Allāha mesāfe senūñ *lā ilāhe illallāh*²⁰⁵⁴ didiḡūñ miḳdārdur²⁰⁵⁵ maşrıḳdan maḡribūñ meyānı şemsūñ bir günlük seyrānıdur ve üçüncisini dimezin tā melik beni serīr-i salṭanati²⁰⁵⁶ üzre iclās itmeyince pes ḡulāmı melik maḳāmına iclās eyledi vaḳtā ki ḡulām maḳām-ı melike mālīk oldı ve serīr-i salṭanata cālīs oldı hemān cellāda emr eyledi ki melikūñ başını kese pes cellād bī-emān hemān²⁰⁵⁷ başını bedeninden ayırdı ḡulām daḡi didi ki Allāh işde böyle işler ve bu Ḥaḳ

²⁰⁴⁹ ḥayy u ḳayyūm u ebed: ḥayy ḳayyūm ebed **B**

²⁰⁵⁰ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰⁵¹ Ḥazret-i: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰⁵² yarına: yarınki güne **Y**

²⁰⁵³ dānā: 'āḳil ü dānā **Y**

²⁰⁵⁴ "Allahtan başka ilāh yoktur"

²⁰⁵⁵ senūñ *lā ilāhe illallāh* didiḡūñ miḳdārdur: senūñ miḳdārı *lā ilāhe illallāh* didüḡincedür **Y**

²⁰⁵⁶ serīr-i salṭanati: serīr-i salṭanata iḡzār u taḡt **Y**

²⁰⁵⁷ hemān: hemān ol dem **Y**

Te'ālānuñ²⁰⁵⁸ bu kavlinüñ ma'nāsıdur ki buyurur²⁰⁵⁹ *tu 'tī'l-mülke men teşā' ve tenzi' u'l-mülke mimmen teşā' ve tu' izzu men teşā' ve tuzillu men teşā'*²⁰⁶⁰

el-ḥāmisu ve'ş-şemānūn

Zü'l-Celāli ve'l-İkrām²⁰⁶¹

*ellezī lehu el-'azāmetu ve'l-celāl ve lehu'l-ikrāmu ve'l-in'āmu ve'l-ifdāl*²⁰⁶²

ma' nāhu

Bilgil ki Zü'l-Celāli ve'l-İkrām şol Pādşāh-ı zü'l-cūd-ı ve'l-in'āmdur ki 'azāmet ü celāl ile 'azīmü'ş-şān ve in'ām u ifzāl ile keşirü'l-iḥsāndur [79^b] celāl-i zāt-la meşhūr u ma'rūf ve kemāl-i şifāt-la maḥşūs u mevşūfdur²⁰⁶³

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki Zü'l-Celāli ve'l-İkrām ismine mülāzemet itse Ḥaḫ Te'ālā aña aḫrān u emşāli arasında 'izzet²⁰⁶⁴ ü devlet virüb şeref-i şān-la ehl-i sa'ādet ide

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende Zü'l-Celāli ve'l-İkrāmdan oldur ki 'azīmü'l-ḥalk u ḥasenü'l-ḥulk ola aḫrān u emşāli arasında in'ām u ifzāl ile celīlü'l-ḫadrü ve'ş-şān ola ve aḫlāḫ-ı cemīle ile meşhūr-ı āfāk²⁰⁶⁵ olub ehl-i infāk ola

nazmuhu

(Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün)

Oldurur Zü'l-Celāli ve'l-İkrām

Müsteḫaḫḫ ola rif'ate zātı

²⁰⁵⁸ Ḥaḫ Te'ālānuñ: Ḥaḫ Subḥāne ve Te'ālānuñ **Y**

²⁰⁵⁹ buyurur: **B** noktasında yoktur.

²⁰⁶⁰ "Sen mülkü dilediğine verirsin, dilediğinden de onu çeker alırsın, dilediğini aziz edersin, dilediğini zelil edersin." Âl-i İmrân 3/26

²⁰⁶¹ **R** 79^a; **B** 56^b; **Y** 48^a.

²⁰⁶² "Zü'l-Celāli ve'l-İkrām olan Allah azamet ve celāl sahibidir. İkramlar, nimetler ve fazllar O'na aittir."

²⁰⁶³ mevşūfdur: ma'rūfdur **Y**

²⁰⁶⁴ maḫlab: aḫrān u emşāli arasında 'izzet bulmaḫ isteyen **R**

²⁰⁶⁵ meşhūr-ı āfāk: meşhūr u āfāk **R**

‘Azamet birle hem ola bi’z-zāt

Cāmi‘-i ḥüsn-i ḥulq-ı āyātı

Müznibine hem eyleyüb²⁰⁶⁶ ikrām

Bulalar tevbe birle hem²⁰⁶⁷ cennātı

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki bir recül bir ḥācet için Ḥaccāca geldi ve Haccācı namāzda buldı ve nefsine didi ki niçün ḥācetümi benüm gibi bir muḥtācdan isterin Perverdgār-ı Ğanī vü bī-İḥtiyācdan istemezsin anuñ ḥod bābında²⁰⁶⁸ derbān yok ve ḥācetüni ‘arz itmege bir tercemān yok ve luḫ u cūdına daḥi pāyān yok [80^a] pes hemān recül böyle diyüb gitdi vaḫtā ki Ḥaccāc şalātından ferāgat itdi²⁰⁶⁹ ol recülü²⁰⁷⁰ ḫatına da‘ vet itdi²⁰⁷¹ ve ḥācetini ḫazā idüb on biñ²⁰⁷² dirhem i‘ḫā itdi²⁰⁷³ ve aña didi ki bu ‘aḫāyı saña ol kimse i‘ḫā eyledi²⁰⁷⁵ ki ben aña ḫıdmet iderken ḥācetüni andan istediñ ve bu ḫıṣṣada²⁰⁷⁶ Ḥaccācuñ fazlına delālet ve ‘irfānına işāret var pes ‘āḫıla lāyık oldur²⁰⁷⁷ ki Ḥaccācuñ keşret-i zūlmine²⁰⁷⁸ nazār idüb sū‘-i i‘ḫā²⁰⁷⁹ itmeye cā‘iz ki bu ‘irfānı Rabb-ı Raḥmānından ğufrānına sebep olmış ola *vallāhu a‘lemu bi’s-şevāb ve ileyhi’l-merci‘u ve’l-me’āb*²⁰⁸⁰

²⁰⁶⁶ eyleyüb: eyleye **Y**

²⁰⁶⁷ hem: **Y** nüshasında yoktur.

²⁰⁶⁸ bābında: yanında **B**

²⁰⁶⁹ itdi: eyledi **Y**

²⁰⁷⁰ recülü: recülü buldurub **Y**

²⁰⁷¹ itdi: eyledi **Y**

²⁰⁷² on biñ: biñ **Y**

²⁰⁷³ itdi: eyledi **Y**

²⁰⁷⁴ ol recülü ḫatına da‘ vet itdi ve ḥācetini ḫazā idüb on biñ dirhem i‘ḫā itdi: **B** nüshasında tashih kaydıyla derkenarda yazmaktadır.

²⁰⁷⁵ eyledi: itdi **Y**

²⁰⁷⁶ ḫıṣṣada: ḫıṣṣadan ḫiṣṣe ve ḫazıyyeden mażıyye oldur ki **Y**

²⁰⁷⁷ lāyık oldur: lāyık u sezā var olan budur ki **Y**

²⁰⁷⁸ zūlmine: zūlm u te‘addīsine **Y**

²⁰⁷⁹ sū‘-i i‘ḫā: sū‘-i ḫāl ü girye i‘ḫā **Y**

²⁰⁸⁰ “Allah doğrusunu daha iyi bilir ve dönüş O’nadır.”

es-sādisu ve's-semānuñ

el-Muḫsiṭ²⁰⁸¹

ellezī emere bi'l-‘adli ve'l-ihsān ve ḥakeme bi'l-ḫisṭi ve'l-mizān²⁰⁸²

ma‘ nāhu

Bilgil ki Muḫsiṭ-i Muṭlaḫ şol Pādşāh-ı Muḥaḫkaḫdur ki ‘ibādī²⁰⁸³ zulminden emn ü emānda olub ‘ışyānları ile yine ğufrānını ṭama‘ idüb luṭf u ihsānını recā eylerler ki evvelen taḥvīf-i ‘iḳāb eyler şāniyen müsāmaḥa-ı ‘azāb eyler

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki²⁰⁸⁴ Muḫsiṭ ismine mülāzemet itse²⁰⁸⁵ vesvese-i şeytāndan²⁰⁸⁶ emān bula²⁰⁸⁷

[80^b] ḥazzu'l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Muḫsiṭden oldur ki kendü nefesine ne şanırsa āḫere daḫi anı şana ki ḥaḳīḳat-ı ĩmāna düḫūl bunuñ ile ḥāşıl u kemāl-i ‘adle ‘abd-i mü‘min²⁰⁸⁸ bunuñ-la vāşıl olur ki ḥadīş-i şerīfde vārid olmuşdur *mā yebluḡu eḫadukum ḥaḳīḳate'l-ĩmān ḥattā yuḫibbu liaḫiyihi mā yuḫibbu linefsihi²⁰⁸⁹*

nazmuhu

(Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün)

Muḫsiṭ-i Muṭlaḫ oldurur taḫḳiḳ

Ola ‘abdi emīn zulminden

²⁰⁸¹ R 80^a, B 57^a, Y 49^a.

²⁰⁸² “Muksit olan Allah ‘ihsanı ve adaleti emreder.’ (Nahl 16/90). Adalet ve teraziyle hüküm verdi.”

²⁰⁸³ ‘ibādı: ‘ibād B

²⁰⁸⁴ her kim ki: Y nüshasında yoktur.

²⁰⁸⁵ mülāzemet itse: mülāzemet ü müdāvemet itseler idi Y

²⁰⁸⁶ maṭlab: vesvese-i şeytāndan emīn olmağ-ıçün R

²⁰⁸⁷ emān bula: emīn olub ve maḥfūz-ı ‘ani'l-vesvās oldurdu Y

²⁰⁸⁸ mü‘min: mü‘minin Y

²⁰⁸⁹ “Kendiniz için istediğinizi kardeşiniz için istemedikçe hakiki imana eremezsiniz.” Hadis kaynaklarda şu şekilde geçer: *lā yu‘minu eḫadukum ḥattā yuḫibbe li‘aḫiyehi mā yuḫibbu linefsihi* *Sahih Buhārī*, I, 12.

‘ Āşiyān ‘ afvını tam‘ a idüben
Kesmeyeler ümīdi ħilminden

On sekiz biñ cihānda olmaya
Hic bir zerre ħālī ‘ ilminden

ħikāyetuhu

Maħkīdür ki Dāvūd ‘ aleyhi’s-selām Ĥazret-i Melik-i ‘ Āllāma²⁰⁹⁰ didi ki yā Rabbi baña mizānı göster Ĥazret-i Ĥüdā-yı Ekber²⁰⁹¹ murādātı müyesser eyledi gördi ki her keffesi maşrıķ ile mağrib arasınca eyitdi ki İlāhī senün za‘īf bendegānuñ nice ħādir olurlar ki tolduralar keffesini bu mizānuñ²⁰⁹² Ĥaķ Te‘ālā buyurdu²⁰⁹³ ki yā Dāvūd kaçan ben bendemden²⁰⁹⁴ rāzī²⁰⁹⁵ olam iki keffesini bile²⁰⁹⁶ tolduram bir ħurmā şadaķası ile yāħūd²⁰⁹⁷ bir kelime-i ħasenesi ile yā²⁰⁹⁸ bir mezaķķa-ı leben ile²⁰⁹⁹

es-sābi‘ u ve’s-şemānūn

[81^a] el-Cāmi‘²¹⁰⁰

*ellezī ceme‘a cunūdehu ve ħaşerehu ve aźhere cūdehu ve neşere*²¹⁰¹

ma‘ nāhu

Bilgil ki Cāmi‘ şol Pādşāh-ı Nāfi‘dür ki cem‘ ider insānı da‘ vet-i kırā’at-la²¹⁰² dār-ı na‘īme ve hidāyet ider ‘ ināyeti ile diledüğünü şırāt-ı müstaķīme cāmi‘-i muṭlaķdur cemi‘-i

²⁰⁹⁰ Ĥazret-i Melik-i ‘ Āllāma: Melik-i ‘ Āllāma **Y**

²⁰⁹¹ Ĥazret-i Ĥüdā-yı Ekber: Ĥazret-i Ĥaķķ-ı Feyyāz-ı Muṭlaķ olan Ĥüdā-yı Ekber **Y**

²⁰⁹² tolduralar keffesini bu mizānuñ: keflerini tolduralar **Y**

²⁰⁹³ buyurdu: buyurur **Y**

²⁰⁹⁴ bendemden: kulumdan **Y**

²⁰⁹⁵ rāzī: rāzī vü ħoşnūd **Y**

²⁰⁹⁶ bile: birden **Y**

²⁰⁹⁷ yāħūd: ve yāħūd **Y**

²⁰⁹⁸ yā: ve yā **Y**

²⁰⁹⁹ **Y** nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: ħādir-i ħayyūmdur Cenāb-ı Ĥüdā-yı Müte‘āl ħazretleri her ħâlde **Y**

²¹⁰⁰ **R** 81^a; **B** 57^b; **Y** 49^b.

²¹⁰¹ “Cāmi olan Allah askerlerini topladı ve ħaşretti. Cömertliğini ızhar etti ve yaydı.”

²¹⁰² kırā’at-la: Ĥur’ān ile **Y**

kemālâtı zāt u²¹⁰³ şıfâtda evvelen zâtıda ve şāniyen şıfâtda ve şālisen mezāhir-i kümmel-i kirāmıda enbiyā vu evliyādan ‘aleyhimü’s-selām

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki ehl ü akrabāsından mufāraḳat idüb ictimā‘ u²¹⁰⁴ muşāḥabetlerin murād idinse²¹⁰⁵ vaḳt-i ḍuḥāda ğusl idüb iki rek‘ at namāz kılub²¹⁰⁶ ve ba‘ dehu semāya nazar eyleyüb iki ellerini ḳaldurub on kerre yā Cāmi‘ dise²¹⁰⁷ her birinde bir barmağını yumsa ve tamām olduḳdan şoñra ellerini yüzine sürse Ḥaḳ Te‘ ālā²¹⁰⁸ tefriḳalarını cem‘ iyyete tebdīl idüb ülfet ü vuşlatların müyesser ide

ḥazḗu’l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Cāmi‘ den oldur ki cem‘ iyyet-i rüz-ı maḥşeri tefekkür idüb *feriḳun fı’l-cenneti ve feriḳun fı’s-sa‘ır*²¹⁰⁹ ma‘ nāsını tezekkür ide ve zāhir ü bātınını ‘ilm ü ‘amel ile cāmi‘ olub hevā-yı nefsinı māni‘ ola

[81^b] nazmuhu

(Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün)

Cāmi‘ -i Muṭlaḳ oldurur taḥḳiḳ

Ḥaşr ide cinn ü nāsı maḥşere heb

Ḳura mizāni ‘adl ü dād için

Ola ḳāḍı o günde ol yüce Rab

Kimisi ḥavf-ı-la ola gāmnāk

Kimisi emne irüb ide ṭarab

²¹⁰³ u: **Y** nüshasında yoktur.

²¹⁰⁴ u: **B** nüshasında yoktur.

²¹⁰⁵ maṭlab: ehl ü akrabāsından mufāraḳat idüb ictimā‘ u muşāḥabetlerin murād idinse **R**.

²¹⁰⁶ iki rek‘ at namāz kılub: **R** ve **Y** nüshalarında yoktur.

²¹⁰⁷ dise: diyüb **Y**

²¹⁰⁸ Ḥaḳ te‘ ālā: **B** nüshasında yoktur.

²¹⁰⁹ “Böylece biz sana Arapça bir Kur’ân indirdik ki, şehirlerin anasının halkını ve etrafındakileri uyarasın ve hakkında hiç şüphe olmayan kıyamet gününün dehşetinden onları korkutasın. Bir grup cennettedir, bir grup da cehennemdedir.” Şûrâ 42/7

hikāyetuhu

Maḥkīdūr ki vuḥūş u behāyim²¹¹⁰ yevm-i kıyāmetde ḥaşr olalar ve Ḥazret-i²¹¹¹ Allāha secde ideler ve melā'ike anlara diyeler ki²¹¹²²¹¹³ bu gün secde günü degildür belki şevāb u 'iḳāb gündür ve anlar daḥi diyeler ki bu secde bizden Rabbimūze şükrandur ki bizi benī ādem itmedi ve dinildi ki melā'ike behāyime diyeler ki Ḥaḳ Te'ālā celle ve 'alā sizi²¹¹⁴ şevāb için ḥaşr itmedi ve 'azāb için cem' eylemedi belki sizi ḥaşr itdi tā benī ādemün fezāyihine ve nev'-i beşerün ḳabāihine şehādet idesiz ve andan şoñra turāb olub ḥāke 'avdet idesiz ve bu ḳışşadan ḥişşe oldur ki nev'-i beşer envā'-ı maḥlūḳātuñ eşrefi²¹¹⁵ ve eşnāf-ı mevcūdātuñ ekremidür²¹¹⁶ diyü ḥod-pesend olmaya ve kendüyi begenmeye ki ḥod-pesendī ḥüy-ı şeyṭān-ı racīm ve 'ādet-i İblīs-i la'ındür ve tevāzu'-ı derdmendī 'ādet-i ulu'l-elbāb²¹¹⁷ ve ḥaşlet-i 'ārifindür²¹¹⁸ netekim dinildi

beyt

Leyte ümmī lem telidnī

Leytenī muttu şabiyyen

Leytenī kuntu nebāten

*Ekeletnī'l-behīmiyā*²¹¹⁹²¹²⁰

²¹¹⁰ behāyim: berhāyim **B**

²¹¹¹ Ḥazret-i: mağfret-i **Y**

²¹¹² diye ki: **B**

²¹¹³ ideler ve melā'ike anlara: **Y** nüshasında yoktur.

²¹¹⁴ ve 'alā sizi: **Y** nüshasında yoktur.

²¹¹⁵ eşrefi: şerefi **Y**

²¹¹⁶ ekremidür: ekremi **B**

²¹¹⁷ ulu'l-elbāb: ulu'l-elbābdur **Y**

²¹¹⁸ 'ārifindür: 'arifin **B**

²¹¹⁹ “Keşke annem beni doğurmasaydı/Keşke çocuk olarak ölseydim/Keşke bitki olsaydım/Hayvanlar beni yeseydi.” Bu manzume Hz.Ömer'e atfedilir.

²¹²⁰ Bu manzume R nüshasında matlab kısmında, B ve Y nüshalarında ise metnin içerisinde bulunmaktadır.

[82^a] eṣ-ṣāminu ve'ṣ-ṣemānūn

el-Ġanī²¹²¹

et-tāsi' u ve'ṣ-ṣemānūn

el-Muġnī²¹²²

*ellezī hūve ġaniyyun 'ani'l-'ālemīn ve muġnī'l-aġniyāi' fi's-semāvāti ve'l-arađīn*²¹²³

ma' nāhumā

Bilgil ki Ġanī-yi Muṭlaḳ ṣol Pādšāh-ı Muḥaḳḳaḳdur ki ġanīdür 'ālemīnden ve müstaġnīdür 'ibādet-i ehl-i āsumān u zemīnden erbāb-ı devlete ġinā anuñ cūd u 'aṭāsıdur ve aṣḫāb-ı²¹²⁴ ni' mete na' mā anuñ luṭf u i' ṭāsı ve kerem ü inhāsıdur²¹²⁵

ḥāṣṣatuhumā

Bilgil ki her kim ki bir belāya mübtelā olsa a' zāsından her uzvına Ġanī ismini oḳuyub eli ile meṣḥ itse²¹²⁶ Ḥaḳ Te'ālā ol belāyı def' ide ve her kim ki faḳīrū'l-ḥāl olsa on Cum' aya dek her Cum' ada on biñ kerre yā Muġnī dise Allāh²¹²⁷ ġinā vire²¹²⁸

ḥaḳḳu'l-'abdi minhumā

Bilgil ki naṣīb-i bende ism-i Ġanīden oldur ki '*izzū'l-mer'i istıġnā'uhu 'ani'n-nās*²¹²⁹ feḥvāsınca zīnet-i dünyā ve şöret-i²¹³⁰ nāsa mā'il olmayub 'izzet-i ḳanā'ate vāṣıl olmaġa himmet ide ki ḥaḳīḳatde ġinā vu devlet faḳr u ḳanā'atdedür [82^b] ve erbāb-ı taḥḳīḳ ḳatında belā vü meṣaḳḳat salṭanat u devletdedür

²¹²¹ R 82^a; B 58^b; Y 50^a.

²¹²² R 82^a; B 58^b; Y 50^a.

²¹²³ "Ġanī olan Allah 'ālemlerden zengindir' (Âl-i İmrân 3/97). Yeryüzünde ve gökyüzünde zenginleri zenginleştirir."

²¹²⁴ aṣḫāb-ı: erbāb-ı Y

²¹²⁵ kerem ü inhāsıdur: kerem-i inhāsıdur B, Y

²¹²⁶ maṭlab: a' zāsından bir uzvına elem iriṣse ġanī ismini oḳuyub eli ile meṣḥ ide R

²¹²⁷ Allāh: Allāh 'Azīmü'ṣ-Ṣān Y

²¹²⁸ maṭlab: kim ki faḳīrū'l-ḥāl olsa on Cum' aya dek her Cum' ada on biñ kerre yā muġnī dise Allāh ġinā vire R.

²¹²⁹ "Kişinin izzeti insanlara muhtaç olmamaktır."

²¹³⁰ şöret-i: şehvet-i B

beyt

Piş-i řāhib-nazarān mülk-i Süleymān bādest

*Belki ānest Süleymān ki ez mülk-i āzādest*²¹³¹

*ve kad kāle ba‘zu’l-‘ārifin*²¹³²

beyt

Dilā gedāyī vü rindī zi pādşāhī bih

*Demī ferāgat hātır-ı zühre çe h’āhī bih*²¹³³

bāb-ı dünyāda mādūnna dekeye kiistirāhat u huzūr andadur ve emr-i ‘uqbāda māfevķına nazar ide ki bāğ-ı behiřt ü kuřūr ve vildān u ğilmān u hūr andadur ve ism-i Muğnīden nařīb-i bende oldur ki iķtidārı miķdārı i‘tā vu²¹³⁴ iğnāya sa‘y u himmet ide ki bāb-ı cenneti yevm-i ‘uqbāda zümre-i eřıyā aķsa gerek²¹³⁵

nażmuhumā

(Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün)

Oldurur hem Ğanī vü hem Muğnī

Cümle ‘ālemden ola müstağnī

Cümle eřyā olub aña muhtāc

Herkese ol vire ğinā ya‘nī

Kimini idüb hāriř ü faķir

Kimini řābır idüb ide ğanī

²¹³¹ “Nazar sahiplerine göre Süleyman’ın mülkü rüzgâr gibidir/Asıl Süleymanlık mülkten hür olmaktır.”

²¹³² “ve bazı arifler demişlerdir ki”

²¹³³ “Ey gönül, fakirlik ve rindlik padişahlıktan iyidir./Feragat vaktinde Zühre’nin hatrını niķin arzularsın?”

²¹³⁴ vu: **B** nüshasında yoktur.

²¹³⁵ gerek: gerekdür **Y**

hikāyetuhumā

Maḥkīdūr ki²¹³⁶ Leys bin Sa‘d ḥazretlerinden bir ḥātūn bir üsküre ‘asel istedi ol daḥi bir küp bal virūn didi didiler bir üsküre getürdi buyurdi ki ol kendü ḥaceti miḳdārı su’āl eyledi ve biz kendü ni‘metimüz miḳdārı ifzāl iderüz ve Ḥazret-i İmām Şāfi‘ raḥmetullāh ḥin-i [83^a] vefātında vaşyyet eyledi ki²¹³⁷ beni fülān kişi ḡusl eylesün ve ol kişi seferde idi ve Ḥazret-i İmāmuñ vefātından şoñra geldi ve aña bu vaşyyeti ḥaber virdiler ve²¹³⁸ imāmuñ deyni defterin getür didi ve yitmiş biñ dirhem deyni bulundı ve ol deyni ḳazā²¹³⁹ eyledi ve didi ki beni yusun didüğinden murādı²¹⁴⁰ Ḥazret-i Şāfi‘ nūñ²¹⁴¹ budur vallāhu a‘lem²¹⁴² ve²¹⁴³ bu ḳışşadan ḥişşe oldur ki *innallāhe yuḥibbu me‘ālī’l-umūr ve yubḡiḏu sefsāfehā ey ednāhā ve aḥḳarhā*²¹⁴⁴ feḥvāsınca in‘ām u infāḳda ve sāyir ef‘āl-i birr ü aḥlāḳda²¹⁴⁵ me‘ālī-yi umūra vālī olmaḡa sa‘y u iḳdām ve cidd ü ihtimām ide ki *‘uluvvu’l-himmeti min el-īmāni*²¹⁴⁶ bu ḥuşuşda ḳavī-yi bürhāndur

el-ismu’t-tis‘ün

el-Māni‘²¹⁴⁷

*ellezī mene‘a ‘abdehu ‘ani’r-redā ve e‘atā külle şey’in ḥalkahu şümme hedā*²¹⁴⁸

ma‘nāhu

Bilgil ki Māni‘ şol Pādşāh-ı Rāfi‘dür ki dünyāyı men‘ider erbāb-ı taḳvādan ve hevāyı def‘ider aşḫāb-ı zülfādan mü‘minini ḍalāletden men‘ider ve müşrikini hidāyetden ve

²¹³⁶ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²¹³⁷ ki: ve didi ki **Y**

²¹³⁸ aña bu vaşyyeti ḥaber virdiler ve: aña didiler ki bu vaşyyeti ḥaber viricek **Y**

²¹³⁹ ḳazā: ḳazā vu edā **Y**

²¹⁴⁰ murādı: aşıl merāmı **Y**

²¹⁴¹ Ḥazret-i Şāfi‘ nūñ: İmām-ı Şāfi‘ Ḥazretinūñ **Y**

²¹⁴² vallāhu a‘lem: vallāhu a‘lem bi’ş-şevāb **Y**

²¹⁴³ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²¹⁴⁴ “Muhakkak Allah yüksek işleri sever, alçak işlerden nefret eder.” Kaynaklarda şöyle geçmektedir:

innallāhe yuḥibbu me‘ālī’l-umūr ve yubḡiḏu sefsāfehā Rūhu’l-Beyân, VII, 291.

²¹⁴⁵ ef‘āl-i birr ü aḥlāḳda: ef‘āl ü birr ü aḥlāḳda **Y**

²¹⁴⁶ “Himmat yüceliği imandandır.”

²¹⁴⁷ **R** 83^a; **B** 59^b; **Y** 51^a.

²¹⁴⁸ “Māni olan Allah kulunu yokluktan men etti. Sonra yarattığına her şeyi verdi ve doğru yolu gösterdi.”

evliyāsını ‘uķūbetden men‘ ider ve a‘dāsını cennetden muṭī‘i ‘iķābdan ve ‘āṣīyi ṣevābdan men‘ ider

[83^b] ḥāṣṣatuhu

Bilgil ki her kimūñ ki du‘āsi müstecāb olmasa yā Mu‘ṭīū’s-Sā’ilīn ismine mülāzemet eylese²¹⁴⁹ Ḥaķ Te‘ālā anı hic su’āle muḥtāc eylemeye

ḥaḥḥu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naṣīb-i bende ism-i Māni‘den oldur ki nefsi emmāresini²¹⁵⁰ hevāsından ve ṣehvet-i ṣeyṭāniyyesini²¹⁵¹ münāsından men‘ ide dīn-i ḳavīmden zīg-ı rāyığını men‘ ide ve zümre-i müslimīnden ızlāl-ı muzillīni def‘ ider²¹⁵²

naḥmuhu

(Fā‘ ilātūn mefā‘ ilūn fe‘ ilūn)

Māni‘-i Muṭlaķ oldurur taḥḳīķ

Virmeye evliyāya dūnyāyı

Men idūb anları bu fānīden

İde anlara rūzı ‘uķbāyı

Raḥmet ü cennete ide maḥzar

Ehl-i ĩmān²¹⁵³ ve ehl-i taḳvāyı

ḥikāyetuhu

Maḥḳidūr ki Ḥaḥret-i Mūsā ‘aleyhi’s-selām²¹⁵⁴ Perverdgār-ı ‘Allāma münācātında didi ki İlāhī taḥḳīķan ben acın ve elān ıṭ‘āmuña²¹⁵⁵ muḥtācın Ḥaķ Te‘ālā buyurdı ki²¹⁵⁶ yā

²¹⁴⁹ maṭlab: du‘āsi ḳabūl olmayan mülāzemet eyleye **R**.

²¹⁵⁰ emmāresini: emmāresi **B**

²¹⁵¹ ṣeyṭāniyyesini: ṣeyṭāniyyesi **B**

²¹⁵² ider: ide **Y**

²¹⁵³ Ehl-i ĩmān: Ehl ü ĩmān **Y**

²¹⁵⁴ ‘aleyhi’s-selām: ṣalātullāhi ‘aleyhi vesellem **Y**

²¹⁵⁵ ıṭ‘āmuña: ṭa‘āmına **Y**

²¹⁵⁶ ki: **Y** nüshasında yoktur.

Mūsā bilürem Mūsā didi ki yā Rabbi vir imdi Hāḫ Te‘ ālā didi ki²¹⁵⁷ yā Mūsā virmezim tā ben dilemeyince ve irādetüm olmayınca²¹⁵⁸ bu kışşadan hişşe oldur ki müsebbibü’l-esbābdan irādet sebkat [84^a] itmeyince hic bir eḫade ni‘ met ü niḫmet nā’il ü vāşıl olmaz

el-ḥādī ve’t-tis‘ün

eḫ-Dār²¹⁵⁹

*ellezī ce‘ale’l-küffāre mezāhirü’l-ıdrār ve ce‘ale’l-eşrāre me‘ādenü’l-ısrār*²¹⁶⁰

eş-şānī ve’t-tis‘ün

en-Nāfi‘²¹⁶¹

*ellezī ce‘ale’l-mü’minine mezāhire’l-īmān ve ce‘ale’ş-şāliḫine şavāhibü’l-iḫsān*²¹⁶²

ma‘nāhumā

Bilgil ki Dār ve Nāfi‘ şol Pādşāh-ı Rāfi‘ dür ki şol²¹⁶³ ḫulmı ki²¹⁶⁴ ısrār-ı zünüb-la²¹⁶⁵ ma‘yüb u mahcüb ide aña ızrārı murād olmışdur ve ol bendesini ki tevbe ü istiğfār-la maḫbüb u maḫlüb ide aña nef‘ i maḫşüd olmışdur ki nef‘ ü đarra vālī ḫaḫiḫatde ol Hüdā-yı ‘Ālīdür

ḫāşşatuhumā

Bilgil ki her kim ki kendüde bir maḫāma²¹⁶⁶ liyāḫatin añlamasa her Cum‘ a gicesi yüz kerre²¹⁶⁷ yā Dār²¹⁶⁸ dise Hāḫ Te‘ ālā ol maḫāma anı²¹⁶⁹ lāyık ve²¹⁷⁰ müstaḫiḫ ide ve her kim ki

²¹⁵⁷ Mūsā didi ki yā Rabbi vir imdi Hāḫ Te‘ ālā didi ki: **Y** nüshasında yoktur.

²¹⁵⁸ dilemeyince ve irādetüm olmayınca bu: ver imdi didi ba‘dehu Zāt-ı Muḫlaḫ irādet-i ‘aleyhüm olmadıkca ve **Y**

²¹⁵⁹ **R** 84^a; **B** 60^a; **Y** 51^a.

²¹⁶⁰ “Dār olan Allah kâfirleri zarar vermenin mazharı kıldı. Şer sahiplerini de ayak diretmenin madeni kıldı.”

²¹⁶¹ **R** 84^a; **B** 60^a; **Y** 51^a.

²¹⁶² “Nāfi olan Allah müminleri imanın mezahiri ve salihleri ihsan sahipleri yaptı.”

²¹⁶³ şol: **Y** nüshasında yoktur.

²¹⁶⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²¹⁶⁵ ısrār-ı zünüb-la: ıḫrar ile **Y**

²¹⁶⁶ kendüde bir maḫāma: bir maḫāma kendüde **Y**

²¹⁶⁷ yüz kerre: **B** nüshasında yoktur.

²¹⁶⁸ yā Dār: yā Mennān **B**

²¹⁶⁹ ol maḫāma anı: aña ol maḫām **Y**

²¹⁷⁰ lāyık ve: lāyık u sezādār u **Y**

sefer-i sefīnede vāki' olsa her gün yüz kerre yâ Nāfi' dise Hâk Te'ālā²¹⁷¹ âfet-i deryâdan maşûn u maḥfûz ide²¹⁷²²¹⁷³

ḥazzu'l-' abdi minhumā²¹⁷⁴

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Dārdan oldur ki nefis-i emmāresine muzır ola [84^b] hevāsından men' -i-le ve müştēhāsını ḳal' u ḳam' -i-la²¹⁷⁵ ve ism-i Nāfi' den naşībi oldur ki fezāil-i rūḥāniye şughl sebebi ile rūḥ-ı şerīfine nef' i irişe ve riyāzāt u mücāhedāt ve a' māl-i şālihāt ile taḥşīl-i kemālāta²¹⁷⁶ dūrişe

naẓmuhumā

(Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün)

Dārr-ı Muṭlaḳ oldurur ḳulına

İde ısrār zenb-i-le ızrār

Hem daḥi Nāfi' oldurur taḥḳīḳ

İde ' abdini ehl-i istigfār

Şuçını bile ve nedāmet ide

Mu' terif ola eyleyüb iḳrār

ḥikāyetuhumā

Maḥkīdür ki Ma' rūf-ı Kerḥī ḳuddise sırruhu Dicle kenārında ḳā' id idi ve zümre-i füccārdan bir ṭā' ife şürb-i ḥamr²¹⁷⁷ idüb ḍarb u evtār eylerlerdi²¹⁷⁸ ve Hāzret-i Ma' rufa didiler ki sulṭānum göre şu erbāb-ı ' işyān nice Rabbīlerine cür'et ü iḳdām idüb böyle fışḳ u fücūr

²¹⁷¹ Hâk Te'ālā: Bārī-yi Lem-Yezel anı **Y**

²¹⁷² ide: eyleye **Y**

²¹⁷³ “ve her kim ki sefer-i sefīnede vāki' olsa her gün yüz kerre yâ nāfi' dise Hâk Te'ālā âfet-i deryâdan maşûn ve maḥfûz ide” **R** nüshasında tashih kaydıyla derkenarda yer almaktadır. **B** nüshasında yoktur.

²¹⁷⁴ ḥazzu'l-' abdi minhumā: ḥazzu'l-' abdi minhu **B**

²¹⁷⁵ ḳam' -i-la: def' -le **Y**

²¹⁷⁶ taḥşīl-i kemālāta: taḥşīl ü kemālāta **Y**

²¹⁷⁷ şürb-i ḥamr: şürb ü ḥamr **Y**

²¹⁷⁸ eylerlerdi: iderlerdi **Y**

ve²¹⁷⁹ tuğyān eylerler bunlara bed-du‘ ā eyle ola ki Allāh²¹⁸⁰ bunları helāk idüb müslümānları şerlerinden hālāş eyleye ve Hāzret-i Ma‘rūf daḥi dergāh-ı Hāḫḫa²¹⁸¹ el ḳaldurub didi ki *allāhümme kemā ferreḫte hāulā ‘i fī’d-dünyā feferriḫhum fī’l-āḫire* ya‘nī yā Allāh netekim bunları dünyāda feraḫnāk itdün ‘ uḫbāda daḥi feraḫnāk idüb maḫzūn u ḡamnāk eyleme didiler ki yā Şeyḫ biz saña buñlara bed-du‘ ā eyle didük [85^a] sen ḫod bunlara du‘ ā-yı cemīl eyledün buyurdu ki iy mü‘minler Hāḫ Te‘ālā ḳaçan bunları āḫiretde feraḫnāk itse dünyāda bunlara tevbe ü tevfiḫ virüb ehl-i hidāyet eyler ve bunlar ehl-i şalāḫ olıcaḫ sizler daḥi şerlerinden necāt u necāḫ bulub ḳurtulursız²¹⁸² bu ḳışşadan ḫişşe oldur ki erbāb-ı ‘ aḳla lāyık oldur²¹⁸³ herkese andan naşīb-i ḫayr u iḫsān²¹⁸⁴ ola ve hic bir ferde andan zarar u ziyān irişmeye ki *hel cezā ‘u’l-iḫsāni ille’l-iḫsān*²¹⁸⁵ dır

eş-şālisü ve’t-tis‘ ün

en-Nūr²¹⁸⁶

*ellezī nevvere ḳulūbe’l-‘ārifīne bi’l-‘irfān ve taḫhare şudūre ‘ş-şāliḫīne bi’l-iḫsān*²¹⁸⁷

ma‘nāhu

Bilgil ki Nūr-ı Muḫlaḫ şol Pādşāh-ı Muḫaḫḫaḫdur ki semāvātı münevver eyledi nücüm-i şābitāt ve kevākib-i seyyārāt ile ve arazīni müzeyyen eyledi eşcār-ı zāhirāt ve eşmār-ı müştehiyāt ile ve ḳulūb-ı enbiyāyı münevver eyledi envār-ı tecelliyāt ile ve mu‘cizāt-ı bāhirāt ḫ‘ārīḳ-ı ‘ādāt-la ve şudūr-ı evliyāyı muşaffā eyledi keşf-i kerāmā-la ve envār-ı tecelliyāt-la ve āşār-ı müşāhedāt ile

²¹⁷⁹ ve: ile envā‘ -ı icrā-yı **Y**

²¹⁸⁰ Allāh: Allāh Te‘ālā **Y**

²¹⁸¹ Hāḫḫa: Perverdgāra **Y**

²¹⁸² ḳurtulursız: ḳurtulur ve maşūn olursız didiler ve **Y**

²¹⁸³ lāyık oldur: lāyık u sezā olan **Y**

²¹⁸⁴ naşīb-i ḫayr u iḫsān: naşīb ü ḫayr u iḫsān **Y**

²¹⁸⁵ “İyiliḡin ḳarşılıḡı, yalnız iyilik deḡil midir?” Rahmān 55/60

²¹⁸⁶ **R** 85^a; **B** 61^a; **Y** 52^a.

²¹⁸⁷ “Nūr olan Allah âriflerin kalplerini irfan ile nurlandırdı ve salihlerin gönüllerini ihsan ile temizledi.”

ḥāṣṣatuhu

Bilgil ki her kim ki Cum' a gicesi sūre-i Nūrı yidi kerre²¹⁸⁸ oḡusa ba' dehu biñ kerre [85^b] yā Nūr dise Ḥaḡ Te' ālā ḡalbini nūrı ile pūr-nūr ve gōñlini²¹⁸⁹ ḡubbi ile ma' mūr eyleye²¹⁹⁰

ḡaḡzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naṣīb-i bende ism-i Nūrdan oldur ki ḡalbi mūnevver ola envār-ı me' ārif-le ve ṣadrı muṡaḡhar ola esrār-ı ' avārif-le envār-ı ' ulūm-la gōñli pūr-nūr ve esrār-ı fūhūm-la ḡalbi ma' mūr ola meḡāsin-i aḡlāḡ-la meṣhūr-ı āfāḡ ola

naḡmuhu

(Fe' ilātūn mefā' ilūn fe' ilūn)

Nūr-ı Mutlaḡ odur ki cümle cihān

Oldı ol nūrdan ṣehā peydā

Oldı ya' nī mūnevvir-i ' ālem

Virdi arz u semāya nūrı zıyā

Bezedi gökleri kevākib ile

Yiri itdi nebāt-i-le zībā

ḡikāyetuhu

Maḡkīdūr ki Ḥāzret-i Muḡammed Muṡṡafā ṣallallāhu ' aleyhi vesellem²¹⁹¹ buyurmıṣdur ki²¹⁹² her kim ki yevm-i Cum' ada baña yüz kerre ṣalavāt vire yevm-i ḡıyāmetde meydān-ı ' araṣāta gele ve anuñ-la bir nūr-ı ' aḡīm bile ola ki²¹⁹³ eḡer Ḥaḡ Te' ālā ol nūrı ' araṣātda olana tevzī' ü taḡsīm²¹⁹⁴ eyleñ dise cümlesine yetiṣüb kifāyet ideydi ve bu ḡıṣṣadan

²¹⁸⁸ yidi kerre: Y nüshasında yoktur.

²¹⁸⁹ gōñlini: gōñli Y

²¹⁹⁰ eyleye: olub her ḡālde derūn-ı ṣanāsı zuḡūr ide ' avn-i İläḡi ile Y

²¹⁹¹ ṣallallāhu ' aleyhi vesellem: ṣallallāhu te' ālā ' aleyhi vesellem Y

²¹⁹² ki: Y nüshasında yoktur.

²¹⁹³ ola ki: gele Y

²¹⁹⁴ tevzī' ü taḡsīm: taḡsīm ü tevzī' Y

hişşe oldur ki ḥabīb-i Hüdāya şalavāt virmek efdal-i ‘ibādāt ve ecmel-i t̄ā’āt imiş ki anuñ-la meşubāt-ı ‘uzmā ve kerāmāt-ı kübrā ḥaşıl olub kişi maqşūdına vāşıl olur imiş

[86^a] er-rābi‘u ve’t-tis‘ün

el-Hādī²¹⁹⁵

*ellezī yed‘u ‘ibādehu ilā dāri’n-na‘īm ve yehdī men yeşā’u ilā şırāṭin müstakīm*²¹⁹⁶

ma’nāhu

Bilgil ki Hādī-yi Muṭlaq şol Pādşāh-ı Muḥakkağdur ki cemī‘-i ‘ibādını da‘vet ide tevḥīd ü²¹⁹⁷ imāna ve dūḥūl-ı bāğ-ı cināna irsāl-i rusul ve inzāl-i kütüb ile ve naşb-ı delā’il ü āyāt²¹⁹⁸ ile enfüs ü²¹⁹⁹ āfāk ve arz u semāvātta netekim buyurur²²⁰⁰ *senuriyihim āyātinā fi’l-āfāki ve fi enfüsihim ḥattā yetebeyyene lehumu’l-ḥak*²²⁰¹

ḥaşşatuhu

Bilgil ki her kim ki semāya nazar idüb ve²²⁰² ellerini dergāh-ı Ḥakka ḳaldurub yā Hādī dise bir niçe def‘a ve andan şoñra elini yüzine sürse Ḥak Te‘ālā anı ehl-i ‘irfandan idüb müstaḥik-i dūḥūl-ı bāğ-ı cinān ide

ḥazzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki²²⁰³ naşīb-i bende ism-i Hādīden oldur ki ‘ilm ü ‘irfān-la hidāyet ide ṭalīb-i ‘irfāna ve luṭf u iḥşān-la ‘ināyet ide pīr ü cüvāna ve miskīn ü nā-tüvāna ve erbāb-ı ḳalāleti pend ü naşihat ile dergāh-ı Ḥakka da‘vet ide ve herkese istiṭā‘ati miḳdārı nuşret idüb ṭarīḳ-ı cennete delālet ide

²¹⁹⁵ R 86^a; B 62^a; Y 52^b.

²¹⁹⁶ “Hādī olan Allah ki kullarını darü’n-naime davet ediyor ve ‘ve dilediğini de doğru yola hidayet ediyor.’ (Yûnus 10/25)”

²¹⁹⁷ ü: Y nüshasında yoktur.

²¹⁹⁸ delā’il ü āyāt: delā’il-i ḥayrāt ve medlülü’l-āyāt Y

²¹⁹⁹ ü: Y nüshasında yoktur.

²²⁰⁰ buyurur: Allāh ‘Azimü’ş-Şān ḥazretleri buyurur Y

²²⁰¹ “Biz onlara hem ufuklarda ve hem kendi nefislerinde delillerimizi göstereceğiz ki hak olduğu kendilerine açıkça belli olsun.” *lehumu’l-ḥak* yerine *lehum ennehu’l-hak* getirildiğinde ayet olmaktadır: “Biz onlara hem ufuklarda ve hem kendi nefislerinde delillerimizi göstereceğiz ki onun hak olduğu kendilerine açıkça belli olsun. Rabbinin her şeye şahit olması kâfi değil mi?” Fussilet 41/53

²²⁰² ve: Y nüshasında yoktur.

²²⁰³ bilgil ki: B nüshasında yoktur.

[86^b] nazmuhu

(Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün)

İy bürāder hem oldurur Hādī

Rāh-ı tevḥīd ü rāh-ı ĩmānı

Ḳulna bildürüb hidāyet ide

İdüb inzāl ḥükm-i Ḳur'ānı

Eyleyüb mürselīni hem irsāl

İde da' vet cināna insānı

ḥikāyetuhu

Maḥkīdür ki ' abede-i eṣnāmdan bir insān²²⁰⁴ benī isrā'ıl zamānında ṭoḡsan ṭoḡuz yıl secde-i ṣanem eyledi ve bir mühim maṣlaḥatı vāki' olub aña²²⁰⁵ didi ki bunca müddetdür ki²²⁰⁶ saña ' ibādet ü ḥıdmet iderin ve elān baña bir mühim ḥācet vāki' oldı anı revā eylemek gerek ve²²⁰⁷ andan aṣlā cevāb gelmedi pes ḥurṣīd-i ' ināyet-i ezeliyye derūnında tābān olub ḥātırına bu ḥalecān eyledi ki ' ibādet-i ṣanemden ' ibādet-i Ṣamed²²⁰⁸ evlā vu eḥaḳḳdur diyüb yā Ṣamed didi hemān dergāh-ı Raḥmāndan bu ḥiṭāb geldi ki *lebbeyk yā 'abdi'*²²⁰⁹ ve ol ḥinde hemān ' ömri tamām olub ḥayātı pāyān bulmuş idi pes rūḥı bedeninden müfāraḳat eyledi ve kirāmen kātibīn ṣeḳāvet ü sa' ādet-le kitābetinde biri biri ile muḥālefet eyledi ya' nī kimi sa' id yazub ve kimi ṣaḳī yazmaḳ istedi ' āḳıbet Ḥāzret-i ' İzzete²²¹⁰ ' arz eylediler²²¹¹ Ḥaḳ Te' ālā²²¹² buyurdı ki iy meleklerüm [87^a] bunca zamāndur ki ḳulum benden i' rāz idüb yā²²¹³ ṣanem didi derdine

²²⁰⁴ bir insān: biri Y

²²⁰⁵ aña: ol ṣaneme Y

²²⁰⁶ ki: Y nüshasında yoktur.

²²⁰⁷ ve: diyüb Y

²²⁰⁸ ' ibādet-i ṣanemden ' ibādet-i Ṣamed: ṣanemden ' ibādet zımnında iḥsān-ı ṭalebden ise Ṣamedden Y

²²⁰⁹ "Buyur ey kulum"

²²¹⁰ ' İzzete: Feyyāz-ı Muṭlaḳa Y

²²¹¹ eylediler: olundı Y

²²¹² Ḥaḳ Te' ālā: Ḥaḳ Celle ve ' Alā Y

²²¹³ yā: iy Y

dermān bulmadı ve elān²²¹⁴ cenābuma dönüb yā Şamed²²¹⁵ didi²²¹⁶ ben daği iḥsān itmesem
benüm ile şanem mābeyninde ne fark olurdu²²¹⁷ ve cemād-ı bī-cān-la cevād-ı şāhib-i cūd u
iḥsān arasında ne tefāvüt bulunurdu

el-ḥāmisu ve't-tis'ün

el-Bedī^c 2218

ellezī ḥalaḳa'l-insāne min şalışālin ke'l-faḥḥār ve ḥalaḳa'l-cānne min māricin min nār

2219

ma' nāhu

Bilgil ki bedī^c şol Pādşāh-ı Semī^cdür ki 'ālemi icād eyledi mişāl-i sābıkasuz ve
şüret²²²⁰ ü māddesüz zāt u şıfātda hergiz anuñ nazarı bulunmaz ve luḫ u cūd ve²²²¹ 'adl ü dāda
hergiz aña mişāl olmaz

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kimüñ²²²² ki bir mühim maşlahatı olsa yitmiş²²²³ kerre yā *bedī'a's-*
*semāvāti ve'l-arḍ*²²²⁴ dise²²²⁵ Haḳ Te'ālā anuñ ol²²²⁶ mühimmini müyesser ide

ḥazzu'l-'abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Bedī^c den oldur ki aḥlāḳ-ı ḥamīde ve ef'āl-i pesendīde²²²⁷
ile maḥşuş u mevşūf olub fezā'il-i 'ilmiyye ü 'ameliyye ile ma' rūf ola

[87^b] nazmuhu

(Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün)

²²¹⁴ bulmadı ve elān: bulmayub **Y**

²²¹⁵ yā Şamed: iy vücūddan münezzeḥ ḳudret şāhibi cemī^c-i mevcūdātı yoḳdan var iden **Y**

²²¹⁶ didi: emānū'l-emān birisin ve varsın şerīküñ nazırūñ yoḳdur derdime dermān ile **Y**

²²¹⁷ olurdu: olmalı ki ben 'ālem ü ḥaksam elbetde kerīm **Y**

²²¹⁸ **R** 87^a; **B** 62^b; **Y** 53^a.

²²¹⁹ “Bedī olan Allah 'insanı, pişmiş bir çamura benzeyen bir balçıktan yarattı ve cinleri hālis ateşten yarattı.’ (Rahmān 55/14-15)”

²²²⁰ şüret: mürüvvet **Y**

²²²¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²²²² kimüñ: kim **Y**

²²²³ yitmiş: biñ yitmiş **Y**

²²²⁴ “O, göklerin ve yerin yoktan var edicisidir.” Bakara 2/117; En'âm 6/101

²²²⁵ maḫşuş: mühim maşlahat için yitmiş kerre yā bedī^c a's-semāvāti ve'l-arḍ dise murādı ḥāşıl ola **R**

²²²⁶ ol: **Y** nüshasında yoktur.

²²²⁷ aḥlāḳ-ı ḥamīde ve ef'āl-i pesendīde: aḥlāḳ-ı ḥamīde-i pesendīde **B**

Hem Bedī' oldurur ki²²²⁸ mübdi' olub

Bî-mişâl ide 'âlemi icâd

Mâddesüz kevni şürete getürüb

Cümle eşyâya vire isti' dâd

Zât-ı pâki olub mümidd-i zevât

İde her zât andan istimdâd

hikâyetuhu

Maḥkîdür ki Ḥazret-i Mûsâ 'aleyhi's-selâm Ḥazret-i²²²⁹ Perverdgâr-ı 'Allâma didi ki yâ Rab baña bir şey-i 'acîbüni göster Ḥaḫ Te'âlâ buyurdi ki ya Mûsâ benüm cümle eşyam şey-i acîb ve emr-i garîbdür Mûsâ didi ki belî yâ Rab eyledür ammâ bir e'acib-i eşyâ ki temâşâ gâye-i maḫşûd-ı²²³⁰ aḫşâdur Ḥaḫ Te'âlâ buyurdi ki yâ Mûsâ Ṭaberiyye deryâsınıñ kenârına güzâr eyle ve anda bir emr-i 'acîbe nazar eyle pes²²³¹ kenâr-ı deryâya vardı nâgâh gördi²²³² bir kâfir-i şayyâd deryâya bir aḡ atdı ve ednâ zamânda aḡı simâk²²³³ ile memlû olub ṭoldı²²³⁴ ve çıkarub²²³⁵ zenbîlini ṭoldurdi ve evine feraḥnâk olub²²³⁶ gitdi ve ba' dehu²²³⁷ bir mü'min-i şayyâd daḡi gelüb deryâya aḡın atdı ol kadar ki şabr u qarâr eyledi aşlâ bir semek²²³⁸ şikâr idemedi ve²²³⁹ me'yûs u ḡamnâk²²⁴⁰ dârına²²⁴¹ güzâr eyledi ve Mûsâ²²⁴² didi ki yâ Rabbî

²²²⁸ oldurur ki: oldur ki **B**

²²²⁹ Ḥazret-i: **Y** nüshasında yoktur.

²²³⁰ maḫşûd-ı: maḫşad-ı **Y**

²²³¹ pes: pes Ḥazret-i Mûsâ **Y**

²²³² gördi: **B** nüshasında yoktur.

²²³³ ve ednâ zamânda aḡı simâk: az vaḫitde aḡı çıkardı semek **Y**

²²³⁴ ve ednâ zamânda aḡı simâk ile memlû olub ṭoldı: **B** nüshasında yoktur.

²²³⁵ ṭoldı ve çıkarub: olub **Y**

²²³⁶ olub: olarak çıkub **Y**

²²³⁷ ba' dehu: ba' dehu ol maḡalle **Y**

²²³⁸ daḡi gelüb deryâya aḡın atdı ol kadar ki şabr u qarâr eyledi aşlâ bir semek: old daḡi aḡın atub çıkdı çok vaḫt bekledi durdu nihâyet aḡ çıkdı aşlâ bir balıḡ **Y**

²²³⁹ ve: nihâyet envâ'-ı ḡam-la keder ile **Y**

²²⁴⁰ ḡamnâk: maḡmûm **Y**

²²⁴¹ dârına: evine **Y**

²²⁴² Mûsâ: Mûsâ 'aleyhi's-selâm **Y**

ne ‘aceb emr-i acıbdür²²⁴³ ki ‘abd-i mü’minüni nâ-murâd idüb bende-i²²⁴⁴ müşriküni bermurâd eyledün Hâk Te‘âlâ buyurdu ki yâ Mūsâ ol ‘abd-i [88^a] mü’minün evine varasın anda bundan ‘aceb bir nesne daği göresin vaqtâ ki Mūsâ anuñ evine vardı ve anuñ ehl ü evlâdı aña karşı geldi ve şandılar ki balık getürdi vaqtâ ki pederleri ye’s-i-le haber viricek kemâl-i cū‘alarından cümlesi ağlaşdılar ve bunlar bu hâldeyken nâgâh semâdan bir melek nâzil olub evlerini üzerlerine yıkdı ve²²⁴⁵ cümlesi altında qalub helâk oldı ve²²⁴⁶ Hâk Te‘âlâ²²⁴⁷ Hâzret-i Mūsâya didi ki²²⁴⁸ yâ Mūsâ bunuñ sırrı oldur ki bu kulum benden bir zamânda²²⁴⁹ cennetde bir maqâm-ı ‘âlî görüb istedi ki ol maqâm-ı zībâya ne şalât u zekât²²⁵⁰ ve ne şavm u hacc u cihâd²²⁵¹ ile irişilür belki bu keyfiyyet ile helâk²²⁵² olmayınca ol maqâma yetişilmez pes anuñ du‘âsını ol zamânda maqbûl itmişdüm²²⁵³ tâ ol maqâma vuşûl hâşıl²²⁵⁴ olsun için ve bu kışşadan hişşe oldur ki eşedd-i belâ naşîb-i enbiyâ ve hediye-i aşfiyâ ve ‘atıyye-i evliyâdur²²⁵⁵ netekim Hâk Te‘âlâ²²⁵⁶ hadîş-i kudside buyurur²²⁵⁷ *el-belâ’u kenzun min kunûzî lâ u‘tîhâ illâ’l-veliyye min evliyâ’i*²²⁵⁸

*kemâ kıle ba‘zu’l-‘arîfîn min lisâni rabbi’l-‘âlemîn*²²⁵⁹

nazm²²⁶⁰

²²⁴³ emr-i acıbdür: emrün varmış **Y**

²²⁴⁴ bende-i: **Y** nüshasında yoktur.

²²⁴⁵ yıkdı ve: yıqub **Y**

²²⁴⁶ helâk oldı ve: vefât itdiler *innâ lillâhi veinnâ ileyhi raci‘ün* “Biz Allah’a aidiz ve sonunda O’na döneceğiz” Bakara 2/156

²²⁴⁷ Hâk Te‘âlâ: Hâk Celle ve ‘Alâ hâzretleri **Y**

²²⁴⁸ Hâzret-i Mūsâya didi ki: der ‘ağab su’âl idüb buyurdu ki **Y**

²²⁴⁹ zamânda: vaqıtde **Y**

²²⁵⁰ zekât: ne zekât **B, Y**

²²⁵¹ u cihâd: ve buña benzerler **Y**

²²⁵² keyfiyyet ile helâk: vech-i-le vefât idüb hükmen şehîd **Y**

²²⁵³ zamânda maqbûl itmişdüm: vaqıtde qabûl eyledüm **Y**

²²⁵⁴ vuşûl hâşıl: vuşûl ü vâşıl **Y**

²²⁵⁵ **Y** nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: ve ‘inâyet-i ezkiyâdur

²²⁵⁶ Hâk Te‘âlâ: Hâk Te‘âlâ hâzretleri **Y**

²²⁵⁷ hadîş-i kudside buyurur: buyurur hadîş-i kudside **B**

²²⁵⁸ “Belâ hazinelerimden bir hazinedir ki sadece evliyarımdan ????” Metinde hadis-i kudsi olduğu belirtilen bu söz kaynaklarda bulunamamıştır.

²²⁵⁹ “Bazı ariflerin âlemlerin Rabbinin dilinden buyurduğu gibi”

²²⁶⁰ nazm: nazmuhu **Y**

Mā belā rā bekes rehā nekonīm
*Tā ki nāmeş zi evliyā nekonīm*²²⁶¹²²⁶²

İn belā gevher-i hazīne-i māst
*Mā be-herkes güher-i ‘aṭā nekonīm*²²⁶³

es-sādisu ve’t-tis’ün

[88^b] el-Bākī²²⁶⁴

*ellezī yefnā külle şey’in min el-eşyā’ ve yebkā vechehu’l-kerīmü’l-ebkā*²²⁶⁵

ma’ nāhu

Bilgil ki Bākī şol Pādşāh-ı Sākīdür ki zāt-ı şerīfine ṭari olmaz fenā vu ‘adem ve vücūd-ı ḳadīmīne²²⁶⁶ ‘arız olmaz zevāl ü elem bir²²⁶⁷ Perverdgār-ı Ezelīdür ki²²⁶⁸ bidāyetden münezzeh ü mu‘arrādur ve bir Pāydār-ı Lemyezelīdür ki nihāyetden müberrādur

hāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki her gice yüz kerre yā Bākī dise²²⁶⁹ a‘māl-ı şāliḫası nezd-i Hāḳda maḳbūl ola

hazzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Bākīden oldur ki dār-ı beḳāda rūḫ-ı laṭīfīni²²⁷⁰ aḫlāḳ-ı şerīfe ile ibkā idüb hevā-yı nefsi ḫasīs ile izlāl ü ifnā eylemeye ki erbāb-ı beḳā a‘māl-ı şāliḫāt-la cennāta varandur ve aşḫāb-ı fenā zünüb-ı seyyi’at-la nīrāna girendür ki ‘azāb-ı

²²⁶¹ Beyit **B** nühasında şöyledir: *Belā rā bekes rehā nekonīm / Tā nāmeş zi evliyā nekonīm*

²²⁶² “Adı evliyalar zümresinde anılsın diye/ Kimseyi belādan kurtarmıyoruz.”

²²⁶³ “Bu belā bizim hazinemizin cevheridir/Herkesi cevher dağıtmıyoruz.”

²²⁶⁴ **R** 88^b; **B** 64^a; **Y** 54^a.

²²⁶⁵ “Bākī olan Allah her şeyi yok edendir ve kalan sadece O’nun kerīm vechesidir.”

²²⁶⁶ vücūd-ı ḳadīmīne: vücūdına ḳadīm **Y**

²²⁶⁷ bir: **Y** nühasında yoktur.

²²⁶⁸ Ezelīdür ki: Ezelī ile’l-ebedīdür ki **Y**

²²⁶⁹ dise: **B** nühasında yoktur.

²²⁷⁰ laṭīfīni: şerīfīni **B**

ebedî fenâ-yı sermedî ve zevâl-i mü'ebbedîdür *allâhümme ecirnâ min en-nâr ve edhiline'l-cennete me'a'l-ibrâr*²²⁷¹

naẓmuhu

(Fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün)

İy bürâder hem oldurur²²⁷² Bâķî

Gelmeye hic añâ fenâ vu 'adem

Zâtına 'arız olmaya âfât

Vaşf-ı pâki hem anuñ ola kıdem

[89^a] Hemm ü ğam hem heremden olub pâk

Añâ mes itmeye zevâl ü elem

hikâyetuhu

Maħkîdür ki vaķtâ ki İskender-i Zü'l-Ķarneyn şarķ ve ğarba vâlî olub ħâkim-i ħâfîķayn oldıysa süveydâsında bu sevdâ peydâ vu hüveydâ oldı ki dâr-ı fenâda beķâ bulub vücûdı zevâle irişmeye ve fenâ eli dâmenine yetişmeye pes zümre-i ħükemâyı ve cümle-i 'ulemâyı cem' idüb anlara bu ħâtırayı didi ve anlar daĥi didiler ki bu derde dermân maķâm-ı imkânda degildür illâ meger ki mağrib-i zemînde²²⁷³ zulumât içinde âb-ı ħayât vardur anı bulub içesin pes ol ârzü-y-la niçe yıllıķ zât sefer iĥzâr idüb 'asâkir-i bî-şümâr ile zulumâta gitdi vaķtâ ki zulumâta girdi Cenâb-ı 'İzzetden añâ ğazab u 'uķûbet nâzil olub envâ'-ı şâ' iķalar peydâ vu âşkâr oldı ki²²⁷⁴ âb-ı ħayâtdan bizâr oldı teg hemân zulumâtdan²²⁷⁵ çıķmaĝa dermân olsa büyük luţf u iĥsân²²⁷⁶ idi²²⁷⁷ vaķtâ ki zulumâtdan çıķdı ve çoķ zamân eglenmeyüb

²²⁷¹ "Allah'ım bizi ateşten koru ve iyilerle birlikte cennete al."

²²⁷² oldurur: oldur **B**

²²⁷³ zemînde: zemîninde **Y**

²²⁷⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²²⁷⁵ zulumâtdan: zulmetden **Y**

²²⁷⁶ luţf u iĥsân: iĥsân u luţf **Y**

²²⁷⁷ idi: olurdu **Y**

āhirete revān oldu ve bu vaşyyeti²²⁷⁸ eyledi ki iki elini²²⁷⁹ tábütđan taşra çıkarub şehr içini
gezdüreler ve andan şoñra²²⁸⁰ kabrine iltüb defn ideler ve bu ma' nāya işāret eyledi ki her kim
ki dünyāya geldi şanmasın ki dünyāya mālīk oldu ve eger ben dünyāya mālīk²²⁸¹ olaydum
böyle eli boş-la sefer mi [89^b] iderdüm ve dār-ı ' uqbāya böyle²²⁸² şıfru'l-yed mi giderdüm

naẓm

(Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün)

Diñle İskender bilürsiñ kim idi

Hān-ı ' ālem şāh-ı heft-iqlīm idi

İqtizā itdi çü taqđır-i ezel

İrdi nāgāh aña çün vaqt-i ecel

Didi irse hük-m-i Hāyy-ı lā yenām

Bu veşāyāmi²²⁸³ benüm eyleñ tamām

Piş-i şehrümde beni medfün idüñ

Ellerüm tábütđan birün idüñ

Milk ü māl ü leşkerümde nāgehān

Görsün iller kim elüm boşdur hemān

Bu cihān girçek elümde olsa ger

Qılmaz idüm ben eli boş-la sefer

²²⁷⁸ bu vaşyyeti: bunu vaşyyet **Y**

²²⁷⁹ elini: ellerini **Y**

²²⁸⁰ gezdüreler ve andan şoñra: gezdürüb ba' dehu **Y**

²²⁸¹ ben dünyāya mālīk: bu dünyāya ben mālīk **Y**

²²⁸² böyle: **Y** nüshasında yoktur.

²²⁸³ veşāyāmi: rızāmi **Y**

Milk ü māl-i ʿāleme²²⁸⁴ yok²²⁸⁵ iʿtibār
ʿĀkıbet heb şöyle olur tārūmār

(Feʿ ilātūn mefāʿ ilūn feʿ ilūn)

Dirīgā sūr-ı ʿōmr hoş sūrūr idi
Eger şūr-ı fenāsı olmaya-y-dı

(Mefāʿ ilūn feʿ ūlūn mefāʿ ilūn feʿ ūlūn)

Ve şafha-ı cihān hoş-çehre-i handān idi
Eger ebr-i²²⁸⁶ hevādiş-i-le giryān olmaya-y-dı

naẓm

(Mefʿ ūlū mefāʿ ilūn mefʿ ūlū mefāʿ ilūn)

Hoş menzildi dehr diñülmişse fenāsı
Hoş maḥremdi ʿōmr olurmuşsa beķāsı

Hoş tāk-ı muʿallāydı bu kubbeye-i mīnā
İllā ki şebāt-i-çün urulmadı bināsı

Bu kubbeye kim girdi ki çıķmadı kabādan

Bu şuffaya kim geldi ki gitmedi şafāsı

ve ʿuķalā dimişdür ki ḥayāt-ı bī-şebāt-ı dünyāya aldanmaķ vaʿde-i nā-merdi
muķarrer şanmaķ gibidür ve ʿōmr-i zindegāniye²²⁸⁷ inanmaķ hemān yil ile şuya tayanmaķ
gibidür

naẓm

²²⁸⁴ Milk ü māl-i ʿāleme: Milk ü māl ü ʿāleme Y

²²⁸⁵ yok: yo R

²²⁸⁶ ebr-i: bu Y

²²⁸⁷ zindegāniye: zindāniye Y

Bed in deh rûze-i dünyâ çe nâzî

*Çü tıflân nîstî tâ çend bâzî*²²⁸⁸

Zi h'âb-ı gaflet âhir ser-ber-âver

*Beḥâl u kâr-i ḥod râ nîk be-niger*²²⁸⁹²²⁹⁰

[90^a] *Ki bünyâd-ı tu ber âbest u ber bād*

*Ber âb u bād kes bünyâd nenihād*²²⁹¹

bünyâd-ı ‘ömr çü fenâ seyli üzere uruldu kıanķısı kıaldı ki ḥarâb olmadı ve gülzâr-ı beden çün veḥâmet yili ile açıldı ne güli oldu ki şarşar-ı âfât-la şolmadı felek ḥâsı ki ecel dâsı ile ṭoludur buña kimse²²⁹² devâ bulmadı eger keçi eger uludur buña ne ḥikmet-i Yûnân dermân ider ne kıudret-i şulṭân ve ne şefkat-i ihvân çâre ider ne rahmet-i ḥullân

nazm

(Mefâ‘ ilün mefâ‘ ilün fe‘ ülün)

Ƙanı ḥikmetde²²⁹³ Loḳmânuz diyenler

Ye kıudret ıssı sulṭânuz diyenler

Ye kıande gitdi şol ihvân-ı müşfik

Niçe oldu bunca ḥullânuz diyenler

bilâ-şübhe mülk-i dünyâya mâlik oldum şanan uyḥuda düş görürken uyanan gibidür ve bunuñ mazḥar-ı müzahrefâtına aldanub mesrûr olan ırâqdan serâbı görüb şuşanan gibidür ki *innemâ'l-ḥayâtü'd-dünyâ la'ibun velehvün*²²⁹⁴ dur

²²⁸⁸ “Şu üç günlük dünyada bu naz niye/Madem çocuk değilsin ne oyunu bu.”

²²⁸⁹ *Beḥâl u kâr-i ḥod râ nîk be-niger: Beḥâl u kâr-i ḥod râ nîk u be-niger Y*

²²⁹⁰ “Gaflet uykusundan kafanı kaldır da/Kendi haline iyice bir bak.”

²²⁹¹ “Senin varlığın su ve havadan ibarettir/Sudan ve havadan oluşmayan varlık yoktur.”

²²⁹² buña kimse: kimse buña Y

²²⁹³ ḥikmetde: ḥikmet Y

²²⁹⁴ “Dünya hayatı ancak bir oyun ve eğlenceden ibarettir.” Muhammed 47/36; Hadîd 57/20

es-sābi‘ u ve’t-tis‘ ün

el-Vāriş²²⁹⁵

ellezī lā yerīshu eḥadun min el-maḥlūkāt ve hüve yerīshu’l-cemī‘a min el-mevcūdāt

2296

ma‘ nāhu

Bilgil ki Vāriş-i Muṭlaḳ şol bā‘ iş-i muḥaḳḳaḳdur ki şanma ki aña²²⁹⁷ bir eḥad vāriş olur belki ki²²⁹⁸ cemī‘ eşyāya ol vāriş olur ki²²⁹⁹ bāḳī-yi mübīndür [90^b] ve ḥayrū’l-vārişīndür netekim²³⁰⁰ buyurur *ve illāhi mirāşü’s-semāvāti ve’l-arḍ*²³⁰¹

ḥāşşatuhu

Bilgil ki her kim ki ṭulū‘ -ı āftābdan evvel yüz kerre yā Vāriş dise Ḥaḳ Te‘ālā anuñ cismini cemī‘ -i beliyyāt u āfātadan şaḥīḥ ü sālīm eyleye

ḥazzu’l-‘ abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Vārişden oldur ki ma‘ ārif-i ilāhiyyeye vāriş olub aḥlāḳ-ı Rabbāniyye ile muttaşıf ola ve ‘ ulemā ki ‘ ilm ü ḥikmetde vereşe-i enbiyādur ḳaşd u himmet ide²³⁰² ki anlar sebīline sālīk olub virāşet-i ‘ irfāna mālīk ola

nazmuhu

(Fe‘ ilātün mefā‘ ilün fe‘ ilün)

Vāriş-i Muṭlaḳ oldurur taḥḳīḳ

Ola arz u semāya ol vāriş

Yer ve²³⁰³ gök ehlini idüb ifnā

²²⁹⁵ R 90^a; B 65^b; Y 55^b.

²²⁹⁶ “Yaratılanlardan hiçbirisi Vāriş olan Allah’ın mirasçısı değildir ve O tüm yaratılmışlardan miras alır.”

²²⁹⁷ aña: Y nüshasında yoktur.

²²⁹⁸ ki: B nüshasında yoktur.

²²⁹⁹ ki: Y nüshasında yoktur.

²³⁰⁰ Y nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: Vācibü’l-Vücūd ve Vāhibü’l-‘ Aṭāya Ḥaḳ Celle ve ‘ Alā ‘ azamet-i şanı-y-la

²³⁰¹ “Göklerin ve yerin mirası zaten Allah’ındır.” Hadid 57/10; Âl-i İmrân 3/180

²³⁰² ide: eyleye Y

Yine bunları ol ola bā' iş

Zī sa' ādet aña ki bende olub

Eşiginde anuñ ola mākış²³⁰⁴

hikāyetuhu

Maḥkīdūr ki bir gün Ebū Hureyre raḍīyallāhu 'anh bāzāra varub nāsa nidā eyledi ki beytū'l-ḥarāmda Nebī 'aleyhi's-selāmuñ esbābı mīrāş oluyor şafāsı olan varsun pes nās hemān ḳalkub ḥarem-i şerīfe dāhil oldılar vaḳtā ki ḥareme girdiler gördiler ki hic mīrāşa müte' allıḳ²³⁰⁵ nesne yoḳ [91^a] ve²³⁰⁶ bir kūşede ancaḳ meclis-i 'ilm var ve aña didiler ki yā Ebā Hureyre niçün ḥilāf-ı vāḳi' ²³⁰⁷ söylersin ve²³⁰⁸ Nebīnūñ esbābı mīrāş olur dirsın eyitdi ki²³⁰⁹ iy zümre-i nādān Resūl-i Faḥr-i Cihānuñ ḥod mīrāşı ümmetine 'ilm ü 'irfāndur ve aşḥābına armaḡanı eḥādīş ve āyāt-ı Ḳur'ān²³¹⁰ ve beyyināt-ı aḥkām-ı furḳāndur bey' ü şıra maḥfilini 'ilm ü 'irfān meclisine tebdīl idüb niçün taḥşīl-i rızā-yı Raḥmān ve ḳurb-ı Sübhān²³¹¹ itmezsiz sermāye-i 'ömri bāzār-ı fenāda ifnā²³¹² idüb niçün ṭaleb-i beḳā eylemezsiz

eş-şāminu ve't-tis'ün

er-Reşīd²³¹³

*ellezī erşede rasūlehu sebīli'r-reşād ve ce'alehu bi'r-rüşdi emīrū'l-erşād*²³¹⁴

²³⁰³ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²³⁰⁴ Eşiginde anuñ ola mākış: İy şikende anuñ ola ḥāk **Y**

²³⁰⁵ hic mīrāşa müte' allıḳ: mīrāşā müte' allıḳ hiç bir **Y**

²³⁰⁶ ve: **Y** nüshasına yoktur.

²³⁰⁷ ḥilāf-ı vāḳi': ḥilāf **B, Y**

²³⁰⁸ ve: vuḳū'ını söylesene ḥilāfa bir **Y**

²³⁰⁹ eyitdi ki: didi ki **B**

²³¹⁰ Ḳur'ān: Ḳur'āndur **Y**

²³¹¹ ḳurb-ı Sübhān: ḳurb u Sübhān **Y**

²³¹² ifnā: **Y** nüshasına yoktur.

²³¹³ **R 91^a, B 66^a, Y 56^a.**

²³¹⁴ "Reşīd olan Allah resūlunu rüşd yolunda irşad edendir ve rüşdüyle rāşidlerin emiri yaptı."

ma' nāhu

Bilgil ki Reşīd şol Pādşāh-ı Şehīddür ki 'ibādına irşād ider tarīķ-ı reşādı ve evliyāsına ta' līm ider sebīl-i sedādı i' t̄a-yı ' aķl-ı fāriķ ile haķķ u bātıl arasını farķ idüb zümre-i aşfiyāyı maħabbeti deryāsında ğarķ ider ve şühūd-ı cemāl ile erbāb-ı luţf u kemāl eyler

hāşşatuhu

Bilgil ki her kimün ki tedbīr-i umūrında ķuşūrı olsa beyne'l-'işā'eyn [91^b] ya' nī aħşam²³¹⁵ ile yatsu arasında biñ kerre yā Reşīd dise Perverdgār-ı Mecīd aña tedbīr-i umūrında rāh-ı sedīd müyesser eyleye

hazzu'l-' abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Reşīdden oldur ki t̄alib-i rüşde rāh-ı reşādı ta' līm ü irşād idüb erbāb-ı dālāleti tarīķ-ı hidāyete ķoymağa sa' y u himmet ide ki irsāl-i rusul ve inzāl-i kütübden murād-ı 'ibādullāhı dergāh-ı Haķķa da' vet idüb ma' şıyyet ü fesāddan men' eylemekdür²³¹⁶

nazmuhu

(Fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün)

Hem Reşīd oldurur ki mürşid olub

Eyleye ķullarına irşādı

İdün anlara rāh-ı rüşdi beyān

Yevm-i ' uķbāda bulalar şādī

Rūz u şeb da' vet ide dergehine

Olub anları²³¹⁷ hādī vü nādī²³¹⁸

²³¹⁵ aħşam: aħşam namāzı **Y**

²³¹⁶ eylemekdür: itmekdür **Y**

²³¹⁷ anları: anla **R**

²³¹⁸ hādī vü nādī: hār u nārı **Y**

hikāyetuhu

Maḥkīdūr ki erbāb-ı taşavvufdan ba‘ zı didi ki İbrāhīm bin²³¹⁹ Edhem ḥazretleri ile²³²⁰ ḳuddise sırruhu sefere gitmişdük bir mescide nāzil olduḳ ḥāl bu ki bize kemāl-i cū‘ ḥāşıl olmuşdı ḳoynından bir kitāb çıkarub baña virdi ve didi ki var bunu rehin ḳo ve bir miḳdār ta‘ām getür yiyelüm taḥḳīḳan bize cū‘ mess eyledi vaḳtā ki mescidden ḳıḳdum bir recül beni istiḳbāl [92^a] eyledi ve bir ḳatıra bir yük esbāb yükletmiş gelür ve yanındaki ādemlere dir ki istediğim kimse oldur ki gözleri aşḳar ve ismi İbrāhīm bin Edhemdür ve anlara didüm ki andan ne istersiz içinden birisi didi ki ben anuñ pederinüñ bendesiyin ve bu ḳatır üstündeki²³²¹ esbāb anuñdur pes ‘ izz-i ḥuzūrına²³²² getürdüm ve anı göricek aña didi ki yā ḡulām sen²³²³ kimsin eyitdi ki²³²⁴ ben senüñ babañuñ ḡulāmıyın taḥḳīḳan pederüñ vefāt eyleyüb sefer-i āhirete irtiḥāl eyledi ve andan size kırḳ biñ dīnār irsile intiḳāl eyledi ve ben daḡi senüñ ḳuluñın nice eylersenē eyle didi İbrāhīm bin Edhem ḥazretleri buyurdı ki eger ḳavlüñde şādıḳsañ sen benden āzād ol livechillāh ve bu esbāb ki getürdüñ cümlesi senüñ olsun bizden müfāraḳat eyle diyüb ‘ izz-i ḥuzūrından iḥrāc eyledi ve bir sâ‘ at daḡi müşāḥabet itmege rāzī olmadı teveccüh-i Ḥaḳḳa māni‘ olur deyü²³²⁵ vaḳtā ki ḡulām İbrāhīm ḥuzūrından ḡāyib oldu Cenāb-ı ‘ İzzete müteveccih ve āyib olub didi ki yā Rab ben senden bir raḡīf istedüm sen baña dünyāyı şabb²³²⁶ eyledüñ vaḥdāniyyetinüñ ḥaḳḳı-y-çün eger cū‘ dan ölürsem de şimdiden soñra senden²³²⁷ dünyā talebine ta‘ arruz eylemeyem²³²⁸ ve bu ḳışşadan ḡişşe²³²⁹ oldur ki ḳaçan Ḥaḳ Te‘ālā ḳulınuñ tariḳ-ı zühde²³³⁰ gitmede sa‘ y u himmetini ve ḳaşd u ‘ azīmetini görse²³³¹

²³¹⁹ bin: **Y** nüshasında yoktur.

²³²⁰ ile: **Y** nüshasında yoktur.

²³²¹ üstündeki: üzerinde olan **Y**

²³²² ‘ izz-i ḥuzūrına: ‘ izz ü ḥuzūrına **Y**

²³²³ sen: **Y** nüshasında yoktur.

²³²⁴ ki: **Y** nüshasında yoktur.

²³²⁵ deyü: **Y** nüshasında yoktur.

²³²⁶ şabb: ḡabt **Y**

²³²⁷ senden: **Y** nüshasında yoktur.

²³²⁸ talebine ta‘ arruz eylemeyem: ḡamā‘ ina düşüb taleb ü ta‘ arruz itmem **Y**

²³²⁹ ḳışşadan ḡişşe: ḡişşeden ḳışşa **Y**

²³³⁰ zühde: rāhda **Y**

²³³¹ görse: **Y** nüshasında yoktur.

anuñ kalbine h̄usn-i işāret-le²³³² tarīḳ-ı reşādı irşād eyleyüb [92^b] ḳanā‘ at rāhına anı sālīk eyler
ve şabr u tevekkül maḳāmına mālīk eyler

et-tāsi‘ u ve’t-tis‘ ūn

eş-Şabūr²³³³

*ellezī şabara ‘alā eziyyeti ehli’l-i‘tidā’ ve ‘alā şemātetī’l-a‘dā’*²³³⁴

ma‘nāhu

Bilgil ki Şabūr şol Pādşāh-ı Ğayūr u Ğafūrdur ki erbāb-ı ‘ışyāna ta‘cīl-i ‘azāb²³³⁵
itmez ve aşhāb-ı tuḡyāna tescīl-i ‘iḳāb²³³⁶ eylemez belki ‘ibādına şabr u h̄ilm ile imhāl idüb
mu‘azzeb ü mu‘āḳab olmalarında isti‘cāl eylemez

h̄āşşatuhu²³³⁷

Bilgil ki her kim ki bir belāya mübtelā olsa ve şabra ṭāḳat u mecālī olmasa üç biñ
kerre yā Şabūr dise Haḳ Te‘ālā aña şabr u sūkūn ‘atā eyleye

h̄azzu’l-‘abdi minhu

Bilgil ki naşīb-i bende ism-i Şabūrdan oldur ki hevā-yı nefsāniyyeye şābir olub
şehevāt-ı şeyṭāniyyeyi ḳāhir ola ve erbāb-ı ĩmānuñ zenb ü ‘ışyānları keşf itmeyüb şabr u h̄ilm
ile suçlarını sātir ola

nazmuhu

(Fe‘ ilātūn mefā‘ ilūn fe‘ ilūn)

Hem Şabūr oldurur ki itmeye ol

Müznibine ‘azāba isti‘cāl

[93^a] Ehl-i ısrār u²³³⁸ şirke şabr idüben

H̄ilm ile vire anlara imhāl

²³³² h̄usn-i işāret-le: h̄usn ü işāret ile **Y**

²³³³ **R** 92^b; **B** 67^b; **Y** 56^b.

²³³⁴ “Şabūr olan Allah haddini aşanların eziyetine ve düşmanların azgınlıklarına sabredendir.”

²³³⁵ ta‘cīl-i ‘azāb: ta‘cīl ü ‘azāb **Y**

²³³⁶ itmez ve aşhāb-ı tuḡyāna tescīl-i ‘iḳāb: **Y** nüshasında yoktur.

²³³⁷ h̄āşşatuhu bölümü **B** ve **Y** nüshalarında yoktur.

²³³⁸ Ehl-i ısrār u: Ehl-i ısrāra **Y**

Tevbe iderler ise ide kabûl

Ger 'inād ideler irişe vebāl

hikāyetuhu

Maḥkīdūr ki bir recül-i ŝāliḥ bir ŝahrāda qārār eyledi ve anuñ bir kelbi ve bir ḥorūsı ve bir ḥimārı var idi kelb anları ḥirāset iderdi ve²³³⁹ ḥorūs ikāz-ı ŝalāt²³⁴⁰ iderdi ve ḥimār ḥevāyiclerini ḥaml²³⁴¹ iderdi bir gün bir ŝa' leb gelüb²³⁴² ḥorūsı qapdı ve ehli maḥzūn oldılar ve recül ŝāliḥ ü ŝābir²³⁴³ idi ve 'āqil ü ŝākir idi anlara didi ki bī-ḥuzūr olmañ ola ki Ḥaḳ Te'ālā²³⁴⁴ bunuñ muqābelesinde bize ḥayr²³⁴⁵ 'aḫā²³⁴⁶ ide ve ba' dehu kelbi daḥi öldi ve²³⁴⁷ aña daḥi eyle²³⁴⁸ didi ve ba' dehu bir qurd gelüb ḥimārınuñ qarnını yırtub²³⁴⁹ helāk eyledi ve²³⁵⁰ aña daḥi ŝabr idüb ehlini tesellī eyledi²³⁵¹ ve andan ŝoñra bir gün²³⁵² ŝabāḥa dāḥil oldılar nāgāḥ gördiler eṭrāfında olan evleri kāfirler²³⁵³ gelüb gāret itmişler ve cemī'c-i esbāb u evlādların²³⁵⁴ alub gitmişler²³⁵⁵ ve bunlar²³⁵⁶ sālīmīn olub ol belā-yı 'azīmden emīn olmuşlar ve anlarıñ gāretlerine sebep eŝvāt-ı kilāb u ḥamīr ü ḥorūs olmuşlar²³⁵⁷ pes bunlara ḥayr anlarıñ helāk u fenāsı ve nefslerinüñ ḥalāŝ u beḳāsı olmuş eyle olsa luṭf-ı Ḥüdāya²³⁵⁸ ḥamd ü ŝenāya iŝtigālde oldılar [93^b] bu kıŝşadan ḥiŝŝe oldur ki her kim ki Ḥaḳ Te'ālānuñ 'ibādına elṭāf-ı ḥafiyyesini

²³³⁹ iderdi ve: idüb **Y**

²³⁴⁰ ikāz-ı ŝalāt: ikāz-ı vaḳt idüb ŝalavāta terḡīb **Y**

²³⁴¹ ḥaml: i'āneyt idüb ḥıdmet **Y**

²³⁴² ŝa' leb gelüb: ŝa' leb ya' nī bir dilkü gelüb **Y**

²³⁴³ ŝāliḥ ü ŝābir: ŝāliḥ-i ŝābir **B**

²³⁴⁴ Ḥaḳ Te'ālā: Ḥaḳ Te'ālā ḥazretleri **Y**

²³⁴⁵ ḥayr: ḥayrlar **Y**

²³⁴⁶ 'aḫā: i'ḫā vu 'ināyet ü kerem **Y**

²³⁴⁷ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²³⁴⁸ aña daḥi eyle: anuñ olmasına daḥi böylece **Y**

²³⁴⁹ yırtub: yarub **Y**

²³⁵⁰ eyledi ve: eyledikte **Y**

²³⁵¹ tesellī eyledi: tesellī-yi ḥāṭır virdi **Y**

²³⁵² bir gün: **Y** nüshasında yoktur.

²³⁵³ kāfirler: kāfir **B**

²³⁵⁴ esbāb u evlādların: evlād ü esbāblarıñ **Y**

²³⁵⁵ alub gitmişler: ḡazab idüb alub götürmüşler **Y**

²³⁵⁶ bunlar: bu 'azībler maŝūn u **Y**

²³⁵⁷ olmuş: olmuşlar **Y**

²³⁵⁸ luṭf-ı Ḥüdāya: luṭf u Ḥüdāya **Y**

ve eşnâf-ı ʿaṭiyyesini bile râzî olur ẓazāsına ve²³⁵⁹ şâbır olur belāsına ve²³⁶⁰ şâkir olur naʿ māsına ve²³⁶¹ bende olur Mevlāsına²³⁶²

der beyân-ı ism-i in kitâb

(Feʿ ilâtün mefâʿ ilün feʿ ilün)

Ḥamdulillâh ki ol Ğanî-yi Sübhân

İtdi elṭâfını bize iʿtâ

Şerh ü maʿnāsını bu esmānuñ

Qıldı bize müyesser ol Mevlâ

Çün ki pâyâna irdi bil bu kitâb²³⁶³

Virdüm adını Maṭlab-ı Aʿlâ

der beyân-ı târiḫ-i in kitâb

(Fâʿ ilâtün fâʿ ilâtün fâʿ ilün)

Şol zamân ki buldı pâyân bu kitâb

ʿAvn-i Bârî baña luṭf idüb hemân

Bil tokuz yüz yitmiş iki der ḥisâb

Olmış idi hicret-i Faḫr-i Cihân

ḥâtimetü'l-kitâb

Ḥamd-ı bi-pâyân²³⁶⁴ şol²³⁶⁵ Ḥüdâ-yı Ekbere ki bu kitâbuñ iḥtîâmını müyesser eyledi

²³⁵⁹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²³⁶⁰ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²³⁶¹ ve: **Y** nüshasında yoktur.

²³⁶² **Y** nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: envâʿ-ı ʿubüdiyyet itmiş olur

²³⁶³ irdi bil bu kitâb: bil irdi bu kitâb **Y**

²³⁶⁴ Ḥamd-ı bi-pâyân: Ḥamd u bi-pâyân **Y**

²³⁶⁵ şol: resül **B**

Cenāb-ı ‘İzzet-Me’ābından²³⁶⁶ mutazarrı‘ ve mültecā²³⁶⁷ oldur ki yevm-i ‘uqbāda müşāb ve me’cūr olmasından bu ‘abd-i gedāyı maḥrūm eylemeyüb günāhını²³⁶⁸ maḡfūr eyleye²³⁶⁹ ve kendüyi merḥūm eyleye ve dārü’s-selāmda ihvān-ı bā-şafā-y-la maḡāmını ma‘lūm eyleye *āmīn yā rabbe’l-‘ālemīn ve şallallāhu ‘alā seyyidinā muḡammedin ve ālihi ve şaḡbihi ecma‘īn ve ‘alā cemī‘-i’l-enbiyā’i ve’l-mürselīn ve’l-ḡamdulillāhi rabbi’l-‘ālemīn*²³⁷⁰²³⁷¹

²³⁶⁶ ‘İzzet-Me’ābından: ‘İzzetinden **Y**

²³⁶⁷ mültecā: me’ābından mültecā **Y**

²³⁶⁸ günāhını: günāhını ‘afv u ‘iştānını **Y**

²³⁶⁹ eyleye: eyleyüb **Y**

²³⁷⁰ “Amin, ey âlemlerin Rabbi! Efendimiz Muhammed’in âline, ashabına ve cümle enbiya ile evliyaya salât eyle. Âlemlerin rabbine hamdolsun.”

²³⁷¹ **Y** nüshasında ilâveten şöyle yazmaktadır: *temmeti kitāb bi’avnillāhi’l-meliki’l-vehhāb* (Kitap, Vehhab ve Melik olan Allah’ın yardımıyla bitti) okuyanı diñleyeni yazanı rahmetiñle yarlıḡaḡıl yā Ganī

SONUÇ

XVI. asırda yaşamış olan Abdülmecid b. Nasuh Tosyevî'nin *Matlab-ı A'lâ* adlı esmâ-i hüsnâ şerhi üzerine yapılan bu çalışmadan şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

Birçok alanda telifi olan Abdülmecid Efendi bu eserini, Türkçe yazılmış esmâ-i hüsnâ şerhlerini yetersiz bularak Arapça ve Farsça bilmeyen kişilerin istifade etmesi için kaleme almıştır. Mensup olduğu tür, müellifinin hayatı, kaynakları ve muhtevası yönüyle eser, her yönüyle araştırılmıştır.

Abdülmecid Efendi'nin hayatı hakkında bilgiye ulaşmak için yaptığımız çalışmalar onun hakkında oldukça kısıtlı bilgilere ulaşmamızla neticelenmiştir. Ancak eserleri için bunu söylemek mümkün değildir. Müellif pek velûd bir isim olup ellinin üzerinde eser ortaya koymuştur. Çalışmamızda bunların kısa da olsa izahlı bir dökümünü vermekle, müellifin henüz incelenmemiş olan birçok eserine dikkat çekmek ve bunları ele almaya niyetlenen araştırmacılara hareket noktası oluşturmak gayesi güdülmüştür.

Matlab-ı A'lâ'nın incelenmesi sonucunda şu tespite varılmıştır: Eserde yer alan Arapça tarifler, nitelikleri itibariyle başka eserlerden alınmış kanaati uyandırmaktadır. Ancak metnin herhangi bir yerinde Arapça kaynaklara dair hiçbir atıf yapılmaması ve mezkûr tariflerin müellifin tasarrufundan geçtiğine dair izler bulunması, bu Arapça kaynakların tespitini güçleştirmiştir.

Üslubu yönüyle edebî hususiyetler gösteren bu esmâ-i hüsnâ şerhi, manzumeler ve hikâyeler ihtiva etmesi sebebiyle hiç şüphesiz edebiyat sahası içinde değerlendirilebilir. Ayrıca eser, pek çok yerinde ayet-i kerimeler, hadis-i şerifler, kelâm-ı kibarlar ve diğer kaynaklardan yapılan manzum ve mensur iktibaslar olması cihetiyle, İslâmî Türk Edebiyatı sahasında kaleme alınmış kitaplar arasında dikkate değer bir yere sahiptir.

Muhtevası itibariyle Türk edebiyatında kaleme alınmış sair esmâ-i hüsnâ şerhlerinden farklılık arz eden eser, her bir ismin manasının yazılması, bunun nazma çekilmesi ve

havassından söz edilmesi bakımından diğer esmâ-i hüsnâ şerhleriyle benzerlik göstermektedir. Ancak bunların yanında her bir isimden müellife ya da kula düşen hikmetin izah edilmesi ve konuyla ilgili bir hikâye anlatılması, metnin beş bölüm halinde nev’i şahsına münhasır bir esmâ-i hüsnâ şerhi olmasını sağlamıştır.

Tespit edebildiğimiz üç nüshanın tenkidi yapılarak ortaya konan bu çalışma, İslâmî Türk Edebiyatı sahasında kaleme alınmış bu türe ait eserlerin dikkat çekici bir örneğini gün yüzüne çıkartmakla neticelenmiştir.

Çalışmamızın İslâmî Türk Edebiyatında esmâ-i hüsnâ türü üzerine yapılan çalışmalara katkı sağlaması umudunu taşıyoruz.

KAYNAKÇA

- Abdülmeccid b. Nasuh Tosyevî**, *Menâkıbü'l-Evliyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, nr. 7049.
- Aksoy, Hasan**, “Şemseddin Sivâsî”, *DİA*, XXXVIII (İstanbul 2010), 523-526.
- Alkan, Ercan**, “Esmâ-i ilâhiyyede bî-had hünerim var’: Niyâzî-i Mısrî’nin Esmâ-i Hüsnâ Yorumu”, *TÜRKKAD Mısrî Niyazî Sempozyumu*, (İstanbul - 9-10 Ekim 2010).
- Ateş, Ahmed**, “Metin Tenkidi Hakkında”, *Türkiyat Mecmuası*, VII-VIII (İstanbul 1940-42), s. 253-267.
- Aydın, Hayati**, “Esmâ-i Hüsnâ ve Kur’ân’daki Bağlam İlişkisi”, *İslami Araştırmalar*, XXIII/3 (Ankara 2012), s. 109-133.
- Bağdatlı İsmail Paşa**, *Hediyyetü'l-Ârifin Esmâü'l-Müellifin ve Âsâru'l-Musannifin* (nşr. Kilisli Rıfat Bilge; tsh. İbnülemin Mahmud Kemal İnal – Avni Aktuç), İstanbul 1951, I.
- _____, *İzâhü'l-Meknûn fi’z-Zeyl alâ Keşfi’z-Zünûn an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn* (nşr. Kilisli Muallim Rıfat-Şerafeddin Yaltkaya), I-II, İstanbul 1972.
- Bardakçı, Sefa**, “İbn Arabî’ye Göre el-Esmâü'l-Hüsnâ’nın Sonsuzluğu Meselesinin Yorumu”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, XI/24 (2013), s. 51-67.
- Bursalı Mehmed Tahir**, *Osmanlı Müellifleri*, I-III, İstanbul 1333-1342.
- Canım, Rıdvan**, *Divan Edebiyatında Türler*, Ankara 2010.
- Cemel, Hasan İzzeddin**, *el-Esmâü'l-Hüsnâ* (trc. Abdurrahman Poyraz), İstanbul 2000.
- Cemel, Hasan İzzeddin**, *Kur’an ve Sünnette el-Esmâ-ül Hüsnâ* (trc. Abdurrahman Poyraz), İstanbul 1998.
- Çelebioğlu, Âmil**, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1998.
- Demirli, Ekrem**, *İslam Metafiziğinde Tanrı ve İnsan*, İstanbul 2009.
- Dilek, Mehmet**, “Hadislerde el-Esmâü'l-Hüsnâ”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XI/6 (Şanlıurfa 2003), s. 77-94.
- Ece, Selami**, *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri I-II*, İstanbul 2015.

- Gülle, Sıtkı**, “Kur’ân-ı Kerîm’deki Esmâ-i Hüsnâ ve Grupları”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 16 (İstanbul 2008) s. 121-148.
- Hayta, Ufuk**, Abdülmecîd b. Nasûh Tosyevî'nin (ö. 1588) Hayatı, Eserleri ve el-Hüdâ ve'l-Felâh Adlı Tefsir Risâlesinin Tahkîki, (yüksek lisans tezi, 2008), Uludağ Üniversitesi S.B.E.
- İsmail Hakkı Bursevî**, *Esmâü'l Hüsnâ Şerhi* (haz: Selim Çakıroğlu), İstanbul 2014.
- Kara, Mustafa**, *Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler*, Bursa 2012.
- Karagöz, İsmail**, *Ayet ve Hadislerin Işığında Allah'ın İsim ve Sıfatları*, Ankara 2011.
- Kartal, Abdullah**, *Abdulkerim Cîlî, Hayatı, Eserleri, Tasavvuf Felsefesi*, İstanbul 2003.
- Kayserî, Dâvûd**, *Mukaddemât* (ter.Turan Koç-Mehmet Çetinkaya), İstanbul 2011.
- Kortantamer, Tunca**, “Teori Zemininde Metin Şerhi Meselesi”, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırma Dergisi*, VIII (İzmir 1994), s. 1-10.
- Köksal, M.Fatih**, *Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori*, İstanbul 2012.
- Mehmed Süreyya**, *Sicill-i Osmânî Yâhûd Tezkire-i Meşâhir-i Osmâniyye*, I-IV, İstanbul 1308.
- Mommsen, Katharina**, *Goethe ve İslam* (ter. Senail Özkan), İstanbul 2012.
- Namlı, Ali**, *İsmâil Hakkı Bursevî Hayatı, Eserleri, Tarikat Anlayışı*, İstanbul 2001.
- Ögke, Ahmet**, *Ahmed Şemseddîn-i Marmaravî Hayatı, Eserleri, Görüşleri*, İstanbul 2006.
- Öngören, Reşat**, *Tarihte Bir Aydın Tarikatı Zeynîler*, İstanbul 2003.
- Özkan, Mustafa**, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul 2000.
- Öztürk, Ali**, “İslami Türk Edebiyatında Esmâ-i Hüsnâ”, 2. İslami Türk Edebiyatı Sempozyumu (İstanbul – 5-6 Ekim 2012), İstanbul 2015, s. 139-152.
- Polat, Salahattin**, *Metin Tenkidi*, İstanbul 2015.
- Ramazânî, Rıza**, *Kur'an ve İrfan Açısından Esmâ-i Hüsnâ* (ter. Cafer Bayar-Ertuğrul Ertekin), İstanbul 2009.

Şahin, Hüseyin, *Esmâ-i Hüsnâ ve Eserleri* (yüksek lisans tezi, 1989) Marmara Üniversitesi S.B.E.

Şener, H.İbrahim, “Asâr’ı Kemâl’de Yer Alan Manzum Esmâü’l-Hüsnâ”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 4 (İzmir 1987), s. 227-240.

Şener, H.İbrahim, “Halk Şiirinde Esmâ-ı Hüsnâların Yeri”, *9 Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 2 (İzmir 1985), s. 357-383.

Şener, H.İbrahim, *Türk Edebiyatında Manzum Esmâü’l-Hüsnâlar* (doktora tezi, 1985), Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E.

Şensoy, Sedat, “Şerh”, *DİA*, XXXVIII (İstanbul 2010) s. 555-558.

Taşköprüzade Ahmed Efendi, *eş-Şekâiku'n-Nûmâniyye fî Ulemâi'd-Devleti'l-Osmâniyye* (nşr.Ahmed Suphi Furat), İstanbul 1985.

Tek, Abdurrezzak, “Osmanlı Tasavvuf Tarihi Kaynağı Olarak Bursa Vefeyâtnâmelerinden Ricâl-i Zeyniyye”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XIII/2 (Bursa 2004), s. 215-230.

Topaloğlu, Bekir, “Esmâ-i Hüsnâ”, *DİA*, XI (İstanbul 1995), s. 404-418.

Uludağ, Süleyman, “Celâl”, *DİA*, XVII (İstanbul 1993), s. 240.

Uludağ, Süleyman, “Cemâl”, *DİA*, XVII (İstanbul 1993), s. 296.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 2012.

Uzun, Mustafa, “İktibas (Türk Edebiyatı)”, *DİA*, XXII (İstanbul 2000), s. 52-54.

Ünlü, Suat, “İlk Türkçe Kur’ân Tercümelerine Göre Esmâ-i Hüsnâ”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVI/2 (Bursa 2007), s. 215-285.

Ünver, İsmail, “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies*, III/6 (Ankara 2008), s. 1-46.

Yazar, Sadık, *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği*, (doktora tezi, 2011), İstanbul Üniversitesi S.B.E.

Yazır, Elmalılı Hamdi, *Kur’an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali* (sad. M. Sadi Çögenli), İstanbul 2008.

Yıldırım, Ahmet, *Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Dayanakları*, Ankara 2000.

Yılmaz, Ali, “Esmâ-i Hüsnâ Şârihi İbn-i İsâ-yı Saruhânî”, *Diyanet İlmî Dergi*, sy. 2 (Ankara 1994), s. 19-29.

Yılmaz, Ali, “Türk Edebiyatında Esmâ-i Hüsnâ Şerhleri ve İbn-i İsâ-yı Saruhânî'nin Şerh-i Esmâ-i Hüsnâsı”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 2 (Sivas 1998), s. 1-34.

Yılmaz, Mehmet, *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, İstanbul 1992.

Yurdagür, Metin, *Allahın Sıfatları*, İstanbul 1984.

Yurdagür, Metin, *Ayet ve Hadislerde Esmâ-i Hüsnâ Allah'ın İsimleri*, İstanbul 1996.

el-Mektebetü's-Şâmîle (Aşağıdaki eserler bu programda yararlandığımız kaynaklardır.)

Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, Beyrut 2000.

Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, Kahire 1995.

Âlûsî, *Rûhu'l-Meanî*, Beyrut 1997.

Buhârî, *Sahîh-i Buhârî*, Dimeşk 1990.

Gazzâlî, *Maksadü'l-Esnâ*, Kıbrıs 1987.

İbn Şâhîn, *et-Tergîb fî Fezâili'l-A'mâl*, Beyrut 2004.

İbn Teymiyye, *el-İmân*, Ürdün 1996.

İsmail Hakki Bursevî, *Tefsîrû Rûhu'l-Beyân*, İstanbul 1969.

Kuşeyrî, *Tefsîrû'l-Kuşeyrî*, Mısır ty.

Mazharî, *Tefsîrû'l-Mazharî*, Pakistan 1990.

Muhammed b. Abdülvahhab, *Usûlü'l-İmân*, Suudi Arabistan 1999.

Nevvâcî, *eş-Şifâ fî Bedü'l-Ketfâ*, Beyrut 1983.

Sicistânî, *Sünenü Ebî Dâvûd*, Humus 1973.

Süleyman b. Ahmed, *el-Mu'cemü'l-Evsat*, Kahire ty.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمدنی انتها. اول پادشاه کثیر آله لایه. و شکر بلا منتهی. شول
 شهنشاہ کبیر النعمایہ کہ. محبت از لپہ سی بومعنائی اقتضا
 ومودت اولیہ سی بوفحوای استدعا ایلدیکہ. ذات بیچونی عالم
 عمادہ بکون و خفادہ قالمیوب. قدرت باہر سی پیدا. وقوہ
 قاهرہ سی ہویدا اولہ. پس صفت حسنی ہے. مظاہر ذات اسنی ہے
 واقع اولوب. سائر جملہ اشیا. زیروبالا وارض و سادہ. مظاہر
 اسماسی اولدی. تالطفتی پایانی. معلوم ملک و انس و جان اولو
 ثری و ثریادہ. فقیر و غنی و مبر و کدا. بلک جمیع موجودات و جملہ
 اشیا. بسبب و حمد و ثنا سی. و تقدیس و شکر و سپاسی اداسنہ
 اشتغالده اولالر. و صلوات صافیات. و تسلیمات و اقیان
 اول سید کائنات. و مغر موجوداتہ کہ. شفاعت عصاة ایلد. بوم
 عرصاتده. سائر انبیا و مرسلین. و مددیکہ مقربین اوزرنہ. تقوی
 و تعالی ایدوب. انرنفسی نفسی دیدکہ. بوندر امتی امتی دیدلر
 ودخیال واصحابنہ. و اولاد و انسابنہ اولسونکہ. انلر طرفی
 بخومرهدی اولوب. انلرہ اقتدا. باعث اجتنی و سبب امتدج
 اولدی **اما بعد** تحقیق حاق سبحانہ و تعالی. عظم شانہ و

و علا. کلام قدریندہ. و کتاب عظیمندہ. بویله تبیین و تعلیم ایلدیکہ
 و لله الا سماء الحسنی فادعوی بها. و دخی حضرت محمد مصطفی.
 و اول منبع صدق و صفا. مثل الله علیه و سلم حدیث صحیحندہ
 بویله سیوردیلرکہ ان لله تسعة و تسعين اسمًا. من احصاها
 دخل الجنة. و قنا کہ جناب عزتدن عبد کما یہ. اسماء حسنی سی ایلد
 دعایہ. امر شریف وارد اولوب. و حضرت رسالتدن اول اسم
 حسنی نے احصا ایدنه. بشرای منیف صادر اولدی یسه بویله
 ضعیف. و کدای تخیفات داخی. خاطر فاترنہ. بو خاطر بویله خجنان
 ایلدیکہ. اول اسماء الله حسنی ده. واقع اولان معانی لطیفه
 و منافع منیفه. کہ سلف عظام. لسان عزتیه. و زبان فارسی
 مخبر و ارقام ایشلورد. انلردن لسان ترکی به. ترجمه ایلدیه
 تا کہ لسان عزتیه ده ماهر. و زبان فارسی به قادر اولدین لره
 نفعی شامل. و فائده و خبری کامل اولب موجودر کہ بو کدای ایلدیکہ
 عبد المجید بن شیخ نضوح بن اسرائیل در. خیر دعادن فراموش
 ایتیموب. روز جزا ده غفران عصیاننه دلیل قومیم. و دار رسالہ
 دخول و وصولنه منہج مستقیم. واقع اوله امین. یارب العالمین
 و دخی بطوری اختیار ایلدیکہ. اول اسماء الله حسنی دن هر بر

این اسم کبریم بیش قسم و وزن تقسیم اولی که **قسم اول** اسم شریف است
 معنای لطیفی بیان ایلینه **قسم ثانی** خاصه سنی عیان ایلینه **قسم**
ثالث حفظ بنده اظهار ایلینه **قسم رابع** معنای منظومنی اشکا
 ایلینه **قسم خامس** اول اسم شریفه مناسب بر حکایه روایت ایلینه
 والله تعالی هو الهادی الی سبیل السداد . والتادی الی طریق
 الرشاد . وهو حسبی ونعم الوکیل . نعم المولی ونعم النصیر والدلیل
أَمَّا الْأَسْمُ الْأَوَّلُ

• من أسماء الله الحسنى • فقوله تعالی

اللَّهُ

الذي لا اله الا هو له الأسماء الحسنى . والتصفیات الأستثنی

أَمَّا الْقِسْمُ الْأَوَّلُ

• ففي معنى هذا الاسم •

بلكل اسم **الله** طوقس طوقر اسمانك اعظمی وجهه سنك ^{الخصی}
 زیرا **الله** اسم ذات • مستجمع جمیع صفات در یعنی برسد **یا الله**
 دینه حق تعالی حضرتنی جمیع صفاتی یله اکشن و جمله افعالی ایله
 ذکر اتمش اولور **اما یا رحمن** دینه اجتنان حق تعالی بی صفت
 رحمتی ایله اکشن اولور . وسائر اسما دخی بومعنی اوزره در . پسین ^{عبد}

عبد کذا . فمن مولا سنه دعا اتمک دیسه رضای **الله** اچون ذمیک
 ابلغ وانفع اولدی رضای **حق** و رضای **رحمن** اچون دینه دن و
دخی بلكل که الله شول وجود مطلق و موجود محقق آدیدر که
 شامل جمیع صفات الوهیت . و کامل کمال بوبیت اولوب وجودی
 بذاته افاده ایدوب ماعدا موجود وجودی اندن استفاده ایدر
 و جمله اشیا ز پروبالا وارض و سما ده . اکما محتاج محض اولوب
 جمیع اشیا دن منزله مطلق . و مستغنی بی محقق در و دخی جمله
 حکم فاده اولوب وجود واجب الوجود . دائما دام و بقاده در

كل شيء هالك الا وجهه در . و قد قيل **بیت**

هر که آمد بجهان اهل فنا خواهد بود . او که پاینده و باقیست خا خواهد بود

و دخی بلكل که حق سبحانه و تعالی انوک اچون ذات شریف

وجود آسفی و اسماسنه **الله** اسمی ایلد مستی ایلد بکه کنه ذاتی
 بلده عقول اولی کنهی تاله و تجریده مبتلا در . و کمال صفاتی
 ایدر اکه . عقل ذاک . عقل عجز ایلد گرفتار و غمناک در ^{عبد}
 مقربین . ذات پاکنی حق معرفت ایلد بلده عاجزین اولوب تحیر ^{کون}
 بو اعتراف ایلد تسکین ایلر لکه **سبحانک ما عرّفناک حق معرفتک**
 و عباد صالحین . قصور عباد تیرنه اعتراف مبین ایدوب بویله

تبيين ايلو که **سَمَاءُ مَا عِبَدْنَا كَحَقِّ عِبَادَتِكَ** و دخی
بلكل که بواسم شريفك جمله لطايف خفته سندن . واسم اعظم
اولما سنه دلالت قوت سندن دز که **الله** کله سندن هر قنق حرق
که اسقاط ايلسک يه الله اسمندن بر اسم باقي قلور . مشا
کله الله دن الفی کيد رسک **الله** قالوز و لله صفات الله دندن
نته کيم حق تعالی بيور **الله ما في السموات وما في الارض** . و چن
لام اولي بي اسقاط ايلسک له باقي قلور . و بودخي يه صفات
الله دندن نته کيم حق تعالی بيور **له ملک السموات والارض**
و چن لام ثانيه بي اسقاط ايلسک **هو** باقي قلور . و بودخي يه
صفات الله دندن نته کيم حق تعالی بيور . **هو الله الذي لا اله الا هو**
و فنا که بو خاصيت عظمی ساير اسماده بولنما دي ايسه
بلنديکه اسم اعظم بواسم معظم در . **وامام ابو بکر بن فوري حضرت**
قدس ستن بويده بيور در لو که **هو** اي خرد در که بري ها . و بري داود
ها اقصای خلق دن چقر که آخر مخارجدر . و او شفه دن چقر که
اول مخارجدر . کويابو بمعنا لطيف نشان ايلر که هر جا دشنک
ابتداسی دن در . و انتها سی دخی يه اکا در . و کنه وذات شريفک
نه ابتداسی و نه انتها سی وار در . و بوفوي حق سبحانه و تعالی تک بو

بوقل قد يمتك معنا سيدك **هو الاول والاخر والظاهر والباطن**
اولا تبادر قد مندن و آخر اخبار در استحاله عند مندن
واما القسم الثاني

ففي خاصة هذا الاسم .

بلكل که بواسم شريفك خاصه سی اولدر که هر کيمکه بونا ميني
هر کون بيک کره او قيوب يا **الله** ديسه . رب العالمين . اكا لطفي
قرب ايدوب . و عانيتي نصير و معين ايليوب اني اهل يقين
واما القسم الثالث

ففي حظ العبد من هذا الاسم .

بلكل که بواسم شريفدن حظ عبد ضعيفا اولدر که دائما بنده
افکنده تحب و تشکرايله سرفرو کند اولوب او امر و نواهي الهي به
امتثال و طاعات و عبادات ملک متعاله اشتغال ايليوب و **يقدر**
في خلق السموات والارض فحواسجه . عجایب عالم علوي . و غراب
زمین سفلي تفکرند . شويده مستغرف اوله که هر نه شيشه که نگاه ايليه
انده تماشا ي قدره **الله** ايليه . يعني حقيقت حق انده مشاهده
ايدوب **فايما تولوا فثم وجه الله** رفرنه مظهر اوله **وما رايت**
شيئا الا ورايت الله قبله او بعد . سرتي مظهر اوله

و دخی اصلا ما سوا به التفات و الجا ای یوب . خوف و رجا س
و آرزو و تمنا سی حضرت خدا . و اولد اهب الجود و العطاء اولد
وَأَمَّا الْقِسْمُ الرَّابِعُ .

ففي معنى هذا الاسم بالنظم

اولد در الله کیم جمله و زی . ذاتی بلکده اولدی و الهون
اولدی عاجز کنده و صفنده عقول . حق مدجن اید مدی مادی خون
ذات حق بیینه اجنی خوف بلور . علمی بر اولد نقصانده مصون
وَأَمَّا الْقِسْمُ الْخَامِسُ .

ففي الكتابة المناسبة لهذا الاسم

بلکل که هر که حضرت ملک متعالک علو جلالته و سمو کالته و قوف
و اطلای اوله . بلور که حق تعالی انوک جمیع احوالنه کافی . و جمله
مراداته و افیدر . پس اول هر حاله الله ایچون اوله که . الله دخی
انوک ایچون اوله . نته که دینلشدر **مَنْ كَانَ لِلَّهِ كَانَ اللَّهُ لَهُ**

حکایه

مریدر که عزیزاندر بری بر جوبانی کورد بکه کند و نماز قلوب
عبادات زحمان ایلمر و قویلمری قورد لر ایلد کزوب بله سیران البر
و اغنام و ذیاب و یا بیک بری بر لر ایلد مختلط اولوب

دوران ایلمر اصلا قورد دن قوینه ضرر و زیان ایرمز . و کوسفند
دخی گوگاندر کزیزان اولمز پس اول عزیز صاحب حال . اول جوبانه
سؤال ایدوب دیدیکه ای جوبان . بو کوسفندان ایلد کوزکان . نه زمان
برو امتزاج و اتحاد ایدوب اندره ضرر و فساد ایرشدهی . چوبان
دخی دیدیکه ای عزیز . وقتا که رب کوسفندان ایلد . رب کوزکان .
ما بیننده انس و اتحاد میسر اولدی یسه قورد ایلد قونون
دخی امتزاج و اختلاط مقرر اولد که **وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ**
وَأَمَّا الْأَسْمُ الثَّابِتُ .
الرَّحْمَنُ .

الذی ارسل رسوله رحمة للعالمین . و جعله خاتم الانبیا و سید المرسلین
صلوات الله و تسلیمه علیه و علیهم اجمعین . **أَمَّا مَعْنَى**
بلکل که اسم رحمانک اشتقاق رحمتدن . و امتزاج رأفتدندر .
رحمت اغتده رقت و انعطافه . و حق و انفعالده بر لر . و رحمتک
ایچنده اولانه . سیل و انعطافی اولدوغی ایلدن . رحمدن بوشیمه
و حق تعالی حضرتنه اطلاق اولدوغی زمانده . رحمتدن مراد .
لازم رحمت اولور که لطف و عنایتدر . معنای لغوی پی مراد اولمز که
تأثر و انفعالدر . زیرا ملک متعالک تأثر و انفعالدن تنزه

وتعالی پس لازم و واجد در وقت و قنایه رقت و عطفه احسان و احسان
و انعام و عنایت لازم و رعایت و مژده و نهایت اولدی ایسه لایحه
رحمت الله دن مراد عبادنه عدل و اداری و انعام و احسان و
جودی در که **ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ** .
وَأَمَّا خَاصَّتُهُ .

بلكل که هر که بیش وقت نماز دن صکره اوچ کره یا و حزن
دایسه حضرت خدای ذی الجلال انوک جنایتدن عقلت ^{نسبانه}
ازاله و سختی و عصیان ایاطه ایلیه .
وَأَمَّا حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ .

بلكل که نصیب عبید ضعیف بواسم شریفدن اولدر که بندگی
رحمانه رافت و رحمت و غافلون و عاصیان شفق و رحمت
پند و نصیحت ایله عقلت و معصیتدن طاعت و عبادت و عفت
ایلیه و گمراهان و اهل تبذیر و نظر تحفی بر ایله دگینه شاید که
خاتمت کو سعادت ابرشه و عافیت کو هدایت ایتشه که **الْأُمُورُ**
بِحَوَائِمِهَا پند اولی آنها در
وَأَمَّا النَّظْمُ

اولدر در **حزن** مطلق جوان اهل دنیا به ایدوب انعام تام

ایزدی رزقنی بره و هم فاجره . بید عنواندن انوک جمله نام
مؤمن و مشرک هب اولدی **بمندی** . حصه دار اولدک جمیع خاص و عام
وَأَمَّا الْحِكَايَةُ .

مرید که حضرت ابرهیم بن آدم قدس الله بالتورا الاعظم ^{بورد} بویله
بر زمانده بر قومه مهمان اولدم اوکومه طعام کتوردیلر ناکاه
سما دن بر غراب نازل اولوب بر رغیفی سفره دن منتقان اولوب
اوچدک و بو حاله استعجاب ایدوب اردنه دوشوب کتدم ناکاه بر
صحرا ده کوردم بر مرد دزد مندی قید بند ایدوب ایکی التری بن
بغله مشلر وار قسی او زره یه بر قشله و اول غراب اول رغیفی
ایلتوب انوک دهمانده بر قدی و اولدخی اندن غدالوب موتدن
نجات بولدی و مومته مشرف ایکن پند حیوته ایرشدی زیرا که **حزن**
شول منعم مطلقه بر لکه عبادنه بر وجه انعام ایلیه که انوک کبی
انعام صدور نامدن هیچ بر فرقه میستر و بر اخر دن متصور ^{اولینه}

وَأَمَّا الْأَسْمُ الثَّلَاثُ .
الْوَجِيمُ .

الذی جعل جیبیه المصطفى سید المرسلین بالشفاعة الکبری فی يوم المعصی
أَمَّا مَعْنَاهُ

بلكل كه اسم **رحيمك** دخی اشتقاقی رحمتدن . و امتزاجی رافتند
اما رحمن اسمی ایلد رحیم اسمناک ما بینتده فوق اولدرکه اسم **رحمانك**
معناسی عامدر . زیرا کافه انامه . انعام رزقله رحمت ایلدینا
ولفظی خاصدر . زیرا اسم رحمن الله دن غیر عیبه اطلاق اولمز
و اسم **رحيمك** معناسی خاصدر . زیرا مؤمنینه رحمت ایلر خاصه
بوم عقبی . ترك عذاب و دخول دار ثوابله که جنتدر . ولفظی عامدر
زیرا اسم **رحيمك** باری تعالی دن غیره دخی اطلاق روادر .
وَأَمَّا خَاصَّتُهُ .

بلكل كه هر کبکه هر کونده . یوزکوه **یا رحیمو** دیسه پروردگار
اول کشتی شفیق و مهربان ایدوب . اهل لطف و احسان ایدر .
وَأَمَّا حُطُّ الْعَبْدِ مِنْهُ .

بلكل كه اسم **رحیمدن** نصیب بنده اولدرکه قین فقیر و کدا
اندن بر مراد تمنا ایلسه انوک متفق المراد اولد سنده . سعی و اهتما
و جد تمام ایلوب . انعام و افضال الله . آنی مسرور البال ایلینه .
وَأَمَّا النَّظْمُ .

هم رحیم اولدرکه مؤمن قولنه . رحمتنی ایلده عقبا ده خا
یعنی جنان و پروب مؤمنلره . ایدر انلاهی جهنم خلاص

مشرفینا ره طرح ایدوب دینی . مسلینه و پره قرب و اختصاص
وَأَمَّا الْكَلِمَاتُ

مرویدرکه ذوالنون مصری حضرت نوری قدس سن بویله بیوزرکه
برکون اوسده او تورردم . قلمده بو حیلان . بویله حرکت و هیجان
ایلد بیکه اودن چشم . و نه حادثه اولدی اکا بقم . پس اودن چقبوب
کنار پینله روان اولدم . ناکاه کورد مکه . بر عقبی قوی سرعنت
ایلد کلوب پینله واصل اولدی . و بر قور بغا دخی اوکنه واروب
از قه سنی اکا دوندر ب . و عقبی دخی انوک او ستنه راکب
اولوب پینک او ترحا بننه ذاهب اولدیله . و بنده دخی بو حاله
تعجب ایدوب همان بر زررقه بنوب او ترحا کچره کورد مکه عقب
بر اعلاج دینه کیدر بنده دخی انوک اردجند کتدم ناکاه کورد مکه
بر جوان ساده . اول اعجابک دبنده خوا بله آلوده اولوب
تی پاک آسوده بتور . و بر افی دخی اول شجره دن اینوب اول جوان
صوفی استر . و قناکه افی اول جوانه قریب اولدیسه عقب
دخی کندونه پرتاب ایدوب افی نه صوفی . و افی دخی
آنی صوفی و ایکیسی دخی دوشوب اولدیله . و جوان بو حادثه
فارغ الجنان بتور . شیخ ایدر اخر واروب اول جوانی او یاروب

اکا صوردمکه ای جوان اعمال صالحه دن نه عمل اتد کایدی که
رقت حیرت سکا عون عظیم ایدوب بو عذاب ایلدن سنی سلیم
جواب بویله ویردیکه بویجه بر فقیره بر مقدار صدقه و بر مشایخ
اندن غریبا عمل صالحه دن نشنه اشله و کمر لیز مردیکه

وَأَمَّا الْأِسْمُ الرَّابِعُ
الْمَلِكُ

الذی له الملك والمکوت والعظمة والجبروت وهو حی لا یموت
أَمَّا مَعْنَاهُ

بِکَلِّ که مَلِکْ مطلق شول مالک مُتَعَالٍ و مَلِکْ بی مثال دیرلر
منتصرف اولر جمع عالمة و حکم ایلر مَلِکْ و جَنّ و بنی آدمه زیرو بلاد
اولر جمع اشیا امر نه مطیع و سقا دار اولوب هیچ بر احد مخالفتنه
قادر اولینه و بر مَلِکْ محاربه مالک اولیه و هر که راه فساد
و سبیل عناده سالک اولر اکا خشم و غضبی نازل اولوب وجود
خیشتی دیناره عذاب الیم ایلر و عصاره نار جحیم ایلر معذب ایلر
وَأَمَّا خَاصَّتُهُ

بِکَلِّ که هر کیمکه **مَلِکْ** اسمنه چوق مشغول اولوب **يَا مَلِکْ** دلیسه
حضرت مالک بنی زوال و ملک لایزال اکا ملاکه صفاتی انعام افضال

و اما

وَأَمَّا حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ

بِکَلِّ که نصیب بند اسم **مَلِکْ** اوله رکنه جسم و جانی ملکته مال
اولوب عسا کو نفس و روحک ضبط و فخر نه قادر اولر تاکه دل
ملکتی هوالمشکری غارت ایدوب و کول خزینه سنه غضب و شهوت
عسکری خسارت ایدوب تاراج و تالان فخریه و ویران ایلر
وَأَمَّا نَظْمُهُ

اوله در تحقیق هر اسم **مَلِکْ** ایلر به جمله تصرف عالمة
حکمنه هیچ کیمسه مانع اولیه هر ایلر سجده ملائک آدمه
امر فی هر کم صیه ناره قویبه مکمنی طوئن ابرشما یه غمه
وَأَمَّا حِکَايَتُهُ

مَرُوبِدُ رُكَّة عار فیندن بر سبی سلاطیندن بر سبی ایلر مصاحبت
ایدوب حین مفارقتده اکا مَلِکْ دیدیکه سَلْنِي حَاجَتَكَ یعنی
بندن مراد که نه ایسه ایسته اولدخی دیدیکه اُولِي تَقُولُ هَذَا
یعنی ای مَلِکْ بو قول ناسزایی اندن بکامی روا کور رسن حال بو
بنم رایکی قول وار که انر سنو ک سیدک در مَلِکْ دیدیکه انر
کیمدر عارف بیوردیکه حرص و هوپی در که بن انوره غالب اولر
انر سکا غالب اولدیلر و بن انوره مالک اولوب انر سکا مالک اولدیلر

وطالبین دن برسی عارفیندن بری سنه دیدیکه اوصنی یعنی
بکا وصیت ایدوب بر نصیحت ایله اولدخی بوددیکه کُنْ مَلِکًا فِي
الدُّنْيَا وَمَلِکًا فِي الْآخِرَةِ یعنی هر دنیا د مَلِکِ اول و هر عقبی د
مَلِکِ اول یعنی طمعکی دنیا دن قطع ایدوب شهوتکی لذت دن
قطع ایله زیرا که مَلِکٌ وَغْنِی حَرِیةً وَاسْتِغْنَاةً دَر.

وَأَمَّا الْأَسْمَاءُ الْحَامِسُ

الْقُدُّوسُ

الذی تقدس عن الأشباه ذاته وَتَنَزَّهَتْ عَنِ الْأَمْثَالِ صِفَاتُهُ
أَمَّا مَعْنَاهُ

بِکَلِّ که اسم قدوس شول پادشاه مقدسک نام مطهری ذکر
ذات شریفی منزله اولدی وَهُوَ وَجِبَالٌ مَعْلُومٌ وَمَعْرُوفٌ أَوْلَادُهُ
ووصف مبینی میتر اولدی حَسْبُ مِمَّا لَدَى مَفْهُومٌ وَمَوْصُوفٌ أَوْلَادُهُ
کنه ذاتند عَقْلًا وَعَارِفُونَ عَابِرُونَ وَتَجَبُّرُونَ أَوْلَادُهُمْ وَكَمَالَ صِفَاتُهُ
أَرْكَانًا وَعَالِمُونَ دَمْبَسْتَهُ وَوَالِهُونَ أَوْلَادُهُمْ عَجْرٌ وَصُورٌ لَرَبِّهِ مَعْرُوفُونَ
که الْعَجْرُ عَنْ دَرِكِ الْأَدْرَاكِ إِدْرَاكٌ قَوْلٌ صَدِيقٌ بِأَكْدَرِ **لَوْلَا**
اِعْتَصَامُ الْوَدِيِّ بِحَسَانِكَ عَجَزَ الْعَارِفُونَ عَنْ شَارِكِكَ
تُبَّ عَلَيْنَا فَاثْنَا بَشَرٌ مَاعْرِفْنَا كَحَقِّ عَرَفَانِكَ

واما حاصه

وَأَمَّا خَاصَّتُهُ

بِکَلِّ که هر که هر کون وقت صباحه یوز کره یا قدوس دلیسه
حق سبحانه و تعالی صفات ناسزادن قلبنی مقدس و پاک ایلوب
صفات حمیده و اخلاق پسندیده ایله منور و مطهر و تابناک ایلنه

وَأَمَّا حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ

بِکَلِّ که بواسم پاکدن نصیب بندئه خالک اولد که لذایذ نفسانیه
و شهوات حیوانیه دن منزله و پاک اولوب شویله مُسْتَعْرِفٌ شَوْفٌ
خَالِقُ الْأَفْلاکِ أَوْلَادِهِ أَوْ بَاغِ جَنَانِي وَحُورٍ وَغِلْمَانِي أَعْرَاضِ بَدَنِ
التفات و النجا ایلوب تمنا و رجاسی وصال مولی سی و مشاهد
جمال با کمال اعلاسی اوله که **وَجُوهٌ بِوَسْمِدٍ نَاضِرَةٌ إِلَى بَهَائِنَا ظَرْفٌ**

وَأَمَّا نَظْمُهُ

اولد در **قُدُّوسٌ** کیم اول اولدی پاک کند زان بنده دن و هو و خیال
ایرمدی حَسْبُ وَتَصَوُّرٌ کُنْهِنَه اولدی هَبْ عَاقِلٌ رُؤُفٌ عَقْلِي عَقْلِي
بِلَدِي يَلِدُ دِينًا حَقِّي هَيْج بِلَدِي دِينِي وَكَدْرِي بِلِ كَمَالِ

وَأَمَّا حِكَايَتُهُ

مَرَوِيْدٌ که حضرت ابرهیم بن ادهم قدس سره بردا هر روان اولوب
کیدردی ناکاه بر سکوانه طوش اولد بکه فارعه طریقه مست

وَمَدَّ هَوَشَ اسْتَفْرَاغَ ابْتِمَشَ بَيُورَ فِي هَوْشَ دِيدِيكَه قَنِي شَوْمَك
لِسَانِ مَيْشُومِي بُو قَانَاك دَهَانَنَه اَصَابَتِ اِي دُوب بُو آفَتِ اَيْلِدَه
مُلُوكُ وَمُرَادِ رَوْنَا پَاك اِتْمَشَن حَال بُو كَه بُو دَهَانِ نَجْمَه زَمَانِ اَيْلِدَه
ذَكَرَ دَهَانِ اَيْلِدَه مَقْدَسِ وَيَاك اَيْدِي بِس هَمَانِ اَوْلِ جَوَانَاك دَهَانِ
بُو يِبِ پَاك اَيْلِدِي وَقَتَا كَه جُوَانِ سَكْرَانِ آفَتِ سَكْرَدَن اِفَاقَفَ
بُولَدِي اَيْسَه اَبْرَهِيْمَ حَضْرَتِكَ اَكَا اَيْتِدُوكِي خَدَمَتِي خَيْرِ وَبِرْخَلَتِ
وَنَدَامَتِ حَاصِلِ اَوْلُوبِ تُو بَه وَتُو فَبِقِ وَعَبَادَتَه مَشْغُولِ اَوْلَدِي
وَحَضْرَتِ اَبْرَهِيْمِ وَاقْدَه كُور دِيكَه هَا تَقِ غَيْبِي اَكَا دِيرِكَه بِاَبْرَهِيْمِ
چُونَكِه اَنُوكِ دَهَانَتِي بَزُومِ اَجَلِز دَن اَو تُو رِي بُو يِبِ پَاك اَيْلِدَكِ
بِس بَزُودِ لُخِي اَنُوكِ جَنَانَتِي سَنُوكِ اَجَلَك دَن اَو تُو رِي مَطْهَرُ وَا مَنُورِ
وَتَا بِنَاك اَيْلِدَكِ تُو بَه وَتُو فَبِقِي اَكَا رَفِيقِ اَيْدِي وَبِ صِرَاطِ مَسْتَقِيمِي طَرِيقِ اَيْلِدَكِ

وَاَمَّا الْاِسْمُ السَّادِسُ
السَّلَامُ

الَّذِي سَلَّمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ عَذَابِ فِي الْحَيَاةِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ بِقَوْلِهِ **سَلَامٌ تَوَلَّاهُ مِنْ رَبِّهِ**

وَاَمَّا سَعْنَاهُ

بِكُلِّ سَلَامٍ اَوْلِ پَادِشَاهِ عَدْلَمَه دِير لُوكَه ذَاتِ پَاكِي سَلَامِ اَوْلِ
عَيْبِ وَنُقْصَانَدَن وَصِفَاتِي مَنَزَه اَوْلَه سَهْوِ وَنِسْبَانَدَن وَا فَعَالِي

مَقْدَسِ اَوْلَه ظُلْمِ وَعُدْوَانَدَن وَعِبَادَةُ مُؤْمِنِيْنَه عَدْلِ دَارِ مَبِينِ
اَيْدِي وَبِ جَنَّتِ عَدْنَه اَنْدِي مَكِيْنِ اَيْلِيُوْبِ مَلَائِكَه كَرَامِ اَيْلِدَه
اَنْلِرَه تَجْتِ وَسَلَامِ اَيْلِدَه كَه بِيُوْر مَشْدَرِ **وَاللَّوَكَةُ بِدُخْلُوْنِ مَلِكِيْمِ**
مِنْ كُلِّ بَابٍ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَبِعَمَلِ عَمَلِي الدَّارِ
وَخَاصَّةً

بِكُلِّ كَه هَر كَه بِيْمَارِ اَو زَرَنِي يُوْر كُورَه **يَا سَلَامُ** دِيْسَه حَضْرَتِ مَلِكِ
عَدْلَمَه اَكَا حَقَّتَا نِعَامِ اَيْدِي وَبِ جَفَا سَنِي صَفَا يَه
وَفَتُوْرِ نِي سَرُوْنِ مَبْدَلِ اَيْلِيَه
وَحَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ

بِكُلِّ كَه اِسْمِ **سَلَامُ** دَن نَفِيْسِ اَنَامِ اَوْلَدِي كَه صِفَاتِ حَمِيْدَه
مُتَّصِفِ وَا خِلَاقِ جَمِيْلَه اَيْلِدَه مُتَخَلِّقِ اَوْلُوبِ رَهْ ظَلْمِ وَا زَارِ مَرُورِ
وَكُنَا دَر اَيْلِيُوْبِ جَارِي بُو اَيْقِنَدَن اَمِيْنِ اَوْلَه وَيَدُوْلَسَانَدَن
وَنَظْمُهُ

اَوْلَدِي رَه تَحْقِيْقِ هَر دِيكَه سَلَامِ كِه اَوْلَدِي سَلَامِ ذَاتِي هَر نِقْصَانَدَن
هَمِ صِفَاتِي عَيْبَدَن اَوْلَدِي بِي پَاكِ اَوْلَدِي سَهْوَلَه نِسْبَانَدَن
كُنَه ذَاتِيْنَه اِيْر شَمَادِي عَقُولِ نَه مَلَكِ نَه دَاخِي اَنْسِ وَجَانَدَن
وَجَمَا بَيْتُهُ

مطلبه
بیمار اور در روز کوره
یا سلام دیر

مَرِيدٌ رَكَه اهل عرفاندن برونك قاتند بونا دان برانسان
 غيبنا تمكه باشلدی . وعارف اخاكا ديد بكة يافلان هيج
 بوسنه ده كفار رومد غزاند كني ديد بكة بوق وياكها رهنده
 غزاند وكي ديد بكة بوق وياكها رتر كه غزاند كني ديد بكة بوق
 پس عارف ايتد بكة ايفلان كفار فجاز اعداي دينكن الوكده
 سالمين اولالو . يانچون مسلم قرد اشك دلكدن سالم اولوبنه
وَأَمَّا الْأِسْمُ السَّابِعُ .

الْمُؤْمِنُ .

الذی آمن المؤمنون من عذابه بغنايته . ونحو من لنا ربها بته
وَمَنْعَاهُ .

بِكُلِّ كُفْرٍ لغتده شاهه ديولو . وحق تعالی حضرتند انك اچو
 شاهد ند بكة وحدانيت ذاتنه بنغمه كند وشهادت ايدو
 بوپله بيورد بكة **شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** يا خود واهب
 ایماند ر مؤمنينه . ومعطى الاماند ر موحدينه ارسال
 آيله قولرني هدايته يلتو . وانزال كُتُب ايله بنده لون جنته يلتو
 واهل ايمان اقرار و تصدق رقبو ايدوب مظهر هدايت وتوفيق ايلو
وَخَاصَّةً .

بلكل كه

بِكُلِّ كُفْرٍ

مطلبه
 اسم مؤمنی بازوب كندو
 بلكل كوفرتا ياخو كندو
 مدافعت كندو
 اللہ سبحانہ
 و تعالیٰ
 ربنا

بِكُلِّ كُفْرٍ كه اسم مؤمنی بازوب كندو بلكه كو توره ياخو تاروتنه
 مداومت ايلينه حضرت رحمن اني شيطان شرندن امين ايدوب
 بليات و آفاتدن متاع ظاهر و باطنيسني مصون و محفوظ ايلينه
وَ حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ .

بِكُلِّ كُفْرٍ كه اسم مؤمن دن عبد مسلمك نصيب اولدو كه جمله مخلوق
 اذی سندن آسوده اولوب عباد الله و عطا و نصحت ايله
 باغ بهشته دعوت ايلينه كه مائمن حقيقي و مقام امان خلد
 برين و روضه چناندر **اللَّهُمَّ** آردقنا بحرمه القران

و بحق جيبك محمد سيد الانس و الجن .

وَنَظْمُهُ .

اولدر در تحقيق مؤمن اي رفيق . كيم حقيقتده انوكدر در اما
 مؤمنيني نارون ائدي امين . مشركينه نار اچن ائدي
 اولدي شاهد و حريت ذاتينه هم . برده كو كده جمله اشيا بي ذبا
وَمِجَازِيَّتُهُ .

مَرِيدٌ رَكَه قيامت قونچوق . و ميدان عرصاته مخلوقات جمع اويچوق
 جناب عزت جانندن بونادي بوپله ندا ايدو كه هر كيمكه انبياد
 برونينك اسمي ايله مستمي در اول كسه دارالسلامه داخل اولوب

جنت جوارم واصل اولسو . پس انبیا اسمی ایله مستی اوکن ندکلو
 واریسه . جمل جنته کیره لو . و دولن و نعمته ایره لو . و محشرده زمره
 مؤمنیدن برخط طائفه جزوین اولوب قلاز . پس انبوه داخی برندا
 من انتم یعنی سز لو کما سز . جوابد ایره لو که بزاندروز که اسم مؤمن
 انبیا اسمنه موافق . و آدمز مرسلین آدنه مطابق اولدوغی جلد
 انرا ایله جنته بله کیره مدک . و ناز و نعمته بله ایره مدک . پس شیخ
 و تعالی و اول و اهب اللطف و العطا . بویله نیدا اید که ای قولترم
 بن مؤمن ابن . و سز دخی مؤمن قولترم سز . چونکه سز بنوم آید
 آد اش اولدو کو . پس سز داخی بنوم لطفه اید بولد اش اولدو کو .
 سز داخی وارک جنته کورک . و عیش ابدی . و تنعم سرمدی اده اولت

وَأَمَّا الْأَسْمَاءُ الثَّمَانِيَّةُ

الْمُهَيْمِنُ

الذي نجح المناجى بن هيبته . و فاضل المناجى من عقوبته
مُعْتَنَاهُ

بِكَلِّ كَيْ مُهَيْمِنٍ مُطْلَقٍ شول پادشاه محقق درک . قائم اوله مخلوقا
 اوزره . و حاکم اوله موجوداتی اوزره . یعنی اعمال و افعال لونه مطلع اولو
 اذراق و اجال لونه مستعمل اوله . اهر نه امثال ایدن رحمته ابرشه و ایتنا

واجتناب ایدن زحمته يتشاه .

ه خَاصَّةٌ ه

بِكَلِّ كَيْ قَوْشَلِقٍ زماننده هر کبکه غسبله پاک اولوب . پوز کره
يَا مُهَيْمِنُ ديسه کرد کار خلاق . و پروزد کرد کار ذاق . انوک
 باطننه ضیا و اشراق و پروب . اهل وصال و قوم تلاقدن ایلنه

ه حَقَّ الْعَبْدُ مِنْهُ ه

بِكَلِّ كَيْ نصیب بنده ضعیف . بواسم شریفدن اولدو که سرائر
 و ضما ئردروننه مالک و والی اولوب . افعال و احوالی تدبیر
 و تفکر ایدوب . سنن قویم . و شرع مستقیم اوزره . مقیم اوله

ه نَظْمُهُ ه

هدخی اولدو **مُهَيْمِنُ** ای جوان . که اولدی قائم خلق اوزره .
 مطلع در اندرک هر حالنه . و پروردار ذاق دهر بخششی
 حافظ و والی در هب عالمه . حفظ اید رافاتن نیکو بخان

ه حِكَايَتُهُ ه

مَرِيدُ كَيْ حضرت ابرهیم بن ادهم قدس سره . برکون او تودر کن نماز قلده
 چونکه نمازدن فراغت اید یا غن اوزادوب استراحت اید و هاتفدن
 سترنه بویله نیدا کلد بکه اهدن اجمالسن الملوك یعنی پادشاهلرا اید بویله

ایلمرسن یعنی حضرت حقاقت دانی بوبله می کوزه در سنکه عز حضورند
ایانگی او زاده رسن و مشایخ بکاردن نجه اهل اعتبار بو آداب ایله
متأدب اولوب آخر عمره دک پایلونی خلا و ملاده طویل و دراز
ایتموب حضرت حقدن استخما و احترازا ایله لوله **نته کیم** شیخ جبریل
قدس سن منقولدرکه هیچ تنها لوند داخی مبارک ایقارینی
اوز تزدی اکا دید بیلرکه باشیخ بو تنها ده خود سنی کیمسه کوز تمز
پس نیچون آیاغکی اوز تمز سن بیوردیکه حفظ آداب **مبارک**
ایله اخلاق اولی الاباب دندر و حق خدا جمله دن احق اولی

وَأَمَّا الْأَسْمَاءُ لَنَا سَع

العزیز

الذی ذل کل شیء لعزته و عز کل عبد یخدمه

معناه

بلکل که عزیز مطلق اولدرکه حجاب کبر بایله منع و محبوب اولوب هیچ بر
مغلوب اولمیه و جناب حضرتنه وصوله هیچ بر فرد بول بولمیه
الامکونیه کند و هدایت ایدوب راه وصالنی عبده عنایت ایلیمه
ودخی انوکا مثال و اشباهی اولمیه که عبد گدا درگاه خدایی قویوب
بربابه دخی التما ایلیمه و مراد فی برملکدن دخی رجا ایلیمه بلاک

بلک جمله ایشانک رجاسی و مقصود و ملتجاسی انوکا بانه
اولوب جمیع عالمه و آدمک پادشاه عالی جنابی اوله
خاصته

بلکل که هر که فرق کونه دک صباح نمازند نصکره قرف کره
یا عزیز بدیسه حق سبحانه و تعالی دنیا ده و عقباره انی اصد
محتاج ایلیموب استغنا کلامنی باشنه بر جوهری تاج اید
حفظ العبد منه

بلکل که نصیب بنده اسم عزیز دن اولدرکه عباد الله اهرمرد
جهوه ابدی یه ابر شوب بقای سمردی یه تیشمکدر و اولدخ
فضیلتی اکتساب ایله میسر درکه برسی فضائل علمیه و بری
کلمات عملیه در و بوابکی خصیلتی تحصیل و تکمیل باینده سعی
بلیغ وجد جمیل ایلیموب افاده و استفاده اهرند آخر عمره دک
مجاهده ده اوله که طریق حقه و صول و رضای رتی حصول
مجاهده یه موقوفدرکه بیوردی حضرت خدای رب العالمین
والذین جاهدوا فینا لنهمینهم سبلنا وان الله لمع الحسین
نظمه

هر عزیز مطلق اولدرای جوان جمله موجوداته اول غالب اوله

جملة دن عالی و مستغنی اولوب . خلق عالم آکه هب طالب اوله
زمره ارباب ایمان اولنی . حضرت بنه رحمتی جالب اوله
حکایتیه

مرویدرکه هرون الرشید برکشی امر معروف ایلدی و اوله
عزبناک اولوب . انوک هلاکی آیلد امر ایلدی و دیدیکه بخانه
تویک . وقایوسنی طاش و کرجک ایلد یا پت . پیش امر بنی برینه
کتوردیلر . یارنده بی کوردیلر . اول اولک باننده برستان وارید
اکچقش عبادت رحمن ایلر . وقایوسنه کند و حالنده طور رهرف
بوقصه خبر و برنجک . اوکشی قاتند عوت ایلوب اکا دیک
ای فزون سنی بو اودن اول بستانه کیم چقردی . دیدیکه اول
چقردی که بنی بستانه قویدی . هرون دیدیکه سنی بستانه کیم
تویک . ایتدیکه اول کسه قویدی که بنی اودن چقردی و هرون
اول عیب کرا . مولی بی ایلد آشنا بوش . پیش بردا به بندور
انصار نه امر ایلدیکه شهر انجفی انوکله طواف ایدوب بریناد
ندا ایدیکه آگاه اولک که هرون دیله دیکه بر عید ذلیل ایدیکه
الله انی عزیز اتمش پیش قادرا اولوب توبه و ندامته مبادرا و
و اما الاسم العاشر

الجبار

الذی خضع کل جبار طیبته . و خضع کل قهار لعظمته .
معناه

بکل که جبار مطلق اول پادشاه کبیر در که جابر کل کبیر و نفی
کل فقیر و مطلق کل اسیر و میسر کل عسبر در . مشیت و اراده
جملة اشیا به نافذ و قاهر و بر احد امر نه مخالفته قادر دکلر
فرهم لطفی . هر مجروحی اصلاح ایلر . و تریاق عطقی هر سقمی صحیح
ایدوب . اهل نجات و نجات ایلر . و عنایتی کاجناح ایلر .
خاصیه

بکل که هر که مسبع عشره د نکره . یومی بر کره **یا جبار**
برورد کار غفار . هیچ بر ظالم و مرد مر ازارک الله عاجز و کفایت
حفظ العبد منه

بکل که نصیب بنده کند کارک اسم **جبارون** اولدر که اصلاح مفا
عوامه ساعی اولوب و ترک هوا و ااثامه داعی اولوب قلوب منکسره
احسان و انعام ایلد جابر . و آذای رازل انامه صابر اوله
نظمه

اولدر جبار مطلق ای میسر . اوله لطفی جابر جمله کسبر .

هر عبيد يستر في ايدوب قرين . اوله فضل مطلق كل اسير .
فتح ايدوب ابواب لطف عالمه . اوله جودي مغني كل فقير .

حكايت

دنديكه شول كسندك آد بندند ركه . بلكه . واجب الوجود چيار
بصاحب عظمت واهل اقتدار د ركه . ايدوي جبار . اكا اير شمر علو
شانندن او توري . و مكايده كاسره اكا شمر . ستمو سلطانن دن او توري
بلوركه . انوكي شاه اعلى دن . عبد كدايه اير شمر . الوجود وانعام
ولطف اكرام . مؤمن قولنه ارمغاني . دينا ده عرفاني . و عقاده عرفاني
وجنده رضوانی در . و هر كه بلكه جبار اعظم . شول پروردگار معظم
كه مصحح امور اهل عالم . و منزل ارزاق بني آدم در . پس جميع امرني
اكا تفويض ايدوب جمله افعالنده . اكا توكل يتر . و جميع احوالنده
اكا توكل يتر . قلب ما لندن شكايتمز . و كثر عيالندن
نفرت و شجره بائمز . بلكه استنادي احساننده . و اعتمادی بر نه پاياننده
اولوز

حكايت

مرويه ركه . بر فقير كثير العياله . ضيق معاش و كسب مال
خبي انكسار و انفعال . واضطراب و اختلال و بردي . آخر انودن قجوب
كندبي . و فنا كه شهردن چقدی . اكا بر شخص استقبال ايدوب يد بلكه
اي فلان اومده بر قفصه بر طبر وار . و اكو قيودن صواخرج ايدوب اول

اول مرغی طويجه اسفا ايد سن . سكا بردينا راعطا ايد بن . و مرد بيكار
ديناره . قرار عي قالميوب همان مسرور آلبال . اول امره استعجال
ايلدي اولقدر كه امر اسفاده . سعی و اهتمام ايدوب طول نهار
جند تمام ايلدي . اصلا مفيد و لبيوب اول مرغ عطشاني . ريان
ايمكه درمان بولمدي . و فنا كه نهار پايان بولدي . و كند آخر اولد
پس رجل دردمندك ضيقله صددي طولد . و اول شخص كاديد بلكه
اي فلان بن انسان دكلم . بلكه بن ملكم كه حضرت رحمن . بنی سكا
امتحان كوندردی . تا سكا سنوك ضعفيك بلدوره . و درونكي يقين ايد
طولدوده . چونكه سن بر طبري فاند ر مغه قادر اولمده سن . پس عبا
دزقنه خجه قادر اولورسن . دون عياللك اچنه وار . و اندر دن قجوب
ايد فرار . و رزقي الله دن ايسنه كه **الله هو الرزاق ذو القوه المتين**

والاسم الحادي عشر

الملك كبير

الذي يختص ذاته بالكبرياء والعزة . و ما عداه بالحقارة والذلته .
بلكه كبر كبير شول ملك لا نظير د ركه . ذاتي مخصوص اولد كبر باوجلا
وصفاتي منسوب اولدي كمال و جماله . و ما عداي خدا . ذلت و حقارت
كفرار و مبتلا اولدي . لكن كبر باي الوهيت . و عظمت بوبيت . اذعاء

ولوح مصدر دخول زلزله
فربا بيبك خال او بسند
انكول مضارع غدر اذ
ساقط اول سدر
سودی

واراءت ایلده کلد ز بلك اقتضاء حکمت . واستدعاء مضکت ایلده در
نظام عالم . وانتظام امور بنی آدم همچون . ذات باری نفس امره عظمت
و کبر باری مقتضی اولدی . و هر کسه که نفسنه عظمت کبر با ادعا ایلرز
هلود تندن تعدی و خروج ایدوب . ملکیت لوهیته و لوح ایلر نسلت
قهار آفی ناده القا ایدوب عذاب حیم ایلده کوفتا ایلرکه . رب غضبان
حدیث قدسی سنده بویله نبیا ایلرکه **العظمة ازارى** و **الکبرياء ردائى**
فمن **نازعني فيها** . **فقد اقيته في النار** و **لا ابالي** یعنی کبریا و عظمت
بکاف خصوص ایکی صفتد ز هر کچه اندرده بنوم ایلده مشارکت ایلده تحقیقا
نازعه القا ایدوب انواع عذاب مله مبتدا ایلرم . و انوک مغذبا و ملاسندک
تبریزم

خاصته

بلکل که هر کچه خاتونی ایلده مجامعتدن اول یوز کره یا متکبر دایسه
و بعد بسم الله دیوب جماع اتسه حق تعالی اکا بر د کدی جیا اعطا
حظ العبد منه

بلکل که نصیب بنده اسم متکبودن اولدر که تکبر و تنزه ایلده شول سنند
اول سننه انوک درونی حق تعالی فکرندن بیرون ایلده ولسانق ذکر رحماندن
دون ایلده و ما سواي خدا دن با کلته . تنزه و کبر با ایدوب مقصود و
هان مولای رضاسی اولوب دائما انوک ضرتنه ملازمت ایلده .

نظر

نظمه

اولدر ربیل متکبرای فتا . کبر اول اول مستحق کبر با
اولده هو لایق جلال جاه اول . هو اوله هر فعلی خوب و نی ریا
خلقه نیست کچر منه موم اولد . حقه اما اولدی مدوخ و روا

حکایینه

مرویدر که عمر بن عبد الغریزه قدس سن . مکتوب ایلده بویله علامه
او غلام خاتم اتخا ایلد که قاشی بیگ در همه اولدی . اولدخی مکتوب
کوند ربه دیدیکه . بکا بو خبر واصل اولدیکه . سن راه اسراف داخل مش
و بیگ در همه برقص خاتم المش سن . ایتمه اکویم رضامی استوسک
اول خاتمی بیع ایلد . و انوک بهاسی ایلد بیگ فقیر یا اشاع ایدوب
و بر حدی چینی دن برخاتم ایدونوب بو نیدی انوک او سنده رقم
رحم الله عبدا علم قدره ولم یجا وز طوره فوجه الله علیه

والاسم الثاني عشر

لغالب

والثالث عشر

البارئ

والرابع عشر

الْمُصَوِّرُ **مَعْنَاهَا**

المالِقُ الَّذِي خَلَقَ الْخَلْقَ فِي الظُّلْمَةِ . ثُمَّ رَاشِحٌ عَلَيْهِمُ النُّورَ بِالرَّحْمَةِ .
الْبَارِي الَّذِي بَرَأَ النَّسَمَةَ . وَهَسَمَ الْقِسْمَةَ . الْمُصَوِّرَ الَّذِي يَصُوِّرُ
فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ . حَسَبَ مَا حَكَمْتَ بِهِ الْحِكْمَةَ . وَاقْتَضَتْ بِهِ الْمَصْلِحَةَ .
وَبَعْضُ النَّسَانِ . بِوَيْلَةٍ طَيِّبَةٍ وَكَمَا نِ الْإِلَهَ يَكْفِي . بِوَاوَجِ اسْمٍ مُتَرَادِفَةٍ الْمَعْنَى
أَوْلُوبُ جُمْلَةُ سِنْتِ خَوَاسِي خَلْقٍ وَاخْتِرَاعِ رَاجِعِ أَوْلَادٍ أَمَا يَنْبَغِي
بِوَيْلَةٍ أَوْلِيَةٍ . زِيَارَةٌ هِيَ بَارِيكَ بَارِي تَعَالَى بِرُشْبِي عَدَمِ مَدَنٍ وَجُوهِ
إِخْرَاجِ أَمْتِكَ لِيَهْ . أَوْلَا آتِي تَقَدُّرٍ بِرَايِلِرٍ . وَثَانِيًا أَوْلَ تَقْدِيرِهِ مَوَاقِفِ
إِجَادِ أَيْلِرٍ وَثَالِثًا أَوْلَ إِجَادِ رِنِ صَكْرِهِ بِرِصُورَتِ أَيْلِهِ مُصَوِّرًا بِرِشْبِي
تَعَامُقِ رَاشِيَا أَوْلَدِهِ وَغِيثِيَّتِ أَيْلِهِ خَالِقِ دُرِّ وَخِتِرَعِ أَرْضِ وَسَمَا أَوْلَادِهِ
سَبِيحِ نَبَارِيِّ دَرِّ . وَبَعْدَ إِجَادِهِ وَالاخْتِرَاعِ صُورِ مَخْتِرَعَاتِي أَحْسَنِ
أَيْلِهِ مُرْتَبَا . لِدَوغِي جَهْتِدَنِ مُصَوِّرِ دَرِّ . **قَبَارِكُ اللَّهِ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ**

خَاصَّتْهَا

بِكَلِّ كِهَرِكِي كِيچِي لُودِه . يَالْخَالِقِ اسْمِي جُوقِ أَوْقَسِه . بِرُورِدِكَا خَلْقِ
بِرْمَلِكِ خَلْقِ يَدِ وَبِ كَا اِهْرَا يَلِيه كِه . تَارُوزِ قِيَامَتِه دَكَا نُوَكِ اِجُونِ
حَقِّ تَعَالَى بِرِ عِبَادَتِ اَيْدِ . وَتَوَابِنِي عُضَادَه اِكَا وِبِرِه . **وَهَرِكِي كِه** بِرِهْفَتِه
بُوزُكُوَه **يَا بَارِي** دِي سِه . حَقِّ تَعَالَى . اِنِّي قَبْرِنِدِه تَنهَا قَوْمِيه . **و**

مطلبه و بگویند که با ما را
دلیلهای حق تعالی
درها میسازد

وَهَرِكِي كِه اِنُوَكِ عَوْرَتِي عَقِيمِه اَوْلُوبِ نَدَنِ وِلْدِ كَلِّ سَنَه . لِأَيَقْدَرِكِه
صَاثِمِ اَوْلُوبِ حِينِ افطَارِدِه . يَكْرِي بِرِكْرِي **بَا مُصَوِّرِ** دِيه **وَهَرِكِي كِه** اِسْمِي
يَا زُوبِ صَوِيهِ قُوبُوبِ اَوْلِ صُودِنِ اِيچِه . وَبِرِهْفَتِه بِوَكِه بِوَيْلِه مَدَا
اَيْدِه اِنْ شَاءَ اللَّهُ فَرْمَا خَدَايَ خَلْقِ اَيْلِه . اِكَا بِرُفْرُزِنِدِنِ كُوَا خَلْقِ مِي سَرَاوَلِه
وَحَظُّ الْعَبْدِ مِنْهَا

بِكَلِّ كِه نَفِيصِ بِنْدِه . بِوَا سَمَايِ شَرِيْفِه دَنِ اَوْلَادِكِه عَجَايِبِ رَضِيْبِ وَسَمَا
وَصُورِ كَا ثَنَاتِ وَهَيْئَاتِ مَخْلُوقَاتِه نَظَرِ اَيْدِ وَبِ هَرِ بِرُورِدِكِه نَجْمِه
سَبَقِ لُوبِ وَضَعِ صَا يَغْدِه . عِبْرَتِ بَيْنِ اَوْلُوبِ **قَبَارِكُ اللَّهِ أَحْسَنُ**
لِخَالِقِينَ دِيه كِه نَظَرِ هُوَشِيَارِدِه . هَرُورِدِ اَشْجَارِ مَعْرِفَتِ كُودِكَا
اِظْهَارِ وَقَدْرَتِ بِرُورِدِكَا رِي اَشْكَارِ اَيْلِرِ . كِه دَنَمَشْدَرِ . **بِي سَه**
بِرِكِه دَرِخْتَانِ سَبْزِدِ نَظَرِ هُوَشِيَارِ . هَرُورِدِ دِفْتَرِي مَعْرِفَتِ كُودِكَا
وَنَظْمُهَا

خَالِقِ وَبَارِي مُصَوِّرِ اَوْلَادِرُ . اَوْلَدِي تَقْدِيرِي كِه اَنَكِ كَا سَا
كَلِّي وَجُزُويِ كَبِيرو كُوَحْتَبِرِ . نُوْرِي نُوْرِي نِه وَا رَسِه مَحْكَمَاتِ
اَيْلِدِي اِجَادِ عَدَمِ دِنِ جَمَلِه سِنِ . كَلْدِي صَحْرَايِ وَجُودِه جَمَلِه ذَاتِ
وَحِكَايَتُهَا

چُنِ عِبْدِ ضَعِيْفِ بَلَسِه كِه مَوْلَايِ لَطِيْفِ . اِنِّي تُوَابِ كِي شَفَدَنِ تَرِي

مطلبه و بگویند که با ما را
دلیلهای حق تعالی
درها میسازد

ودخی شی مذکور دکل ایکن انسان مشهور ایلدی پس فی انفسکم
 افلا تبصرون آیتنک مضمون ایلدی نفسنی هوا جس کبر بلدن مبصوت
 ایدوب بومعنی اذعان ایده کیه انوک که بتداسی نطفه مذره
 وانهاسی جیفه قنره اولوب وکندوسی اخی بوما یکنده حامل عنده
 اوله اکا تواضع وند لوانکساردن غیری نه کار اولور اصرار عصیان
 موجب حیران و مستوجب خذلان اولور واعتراف ذنوب مستلزم
 سترعیوب و سبب غفران اولور وقصه آدم و شیطان بوضوح
 برهان اهل عرفانه کافی وهان در و کمال کرم رحمانی اذعان ایده کوره
 دیناده معاصی و اثم کی فاش ایدوب دسوا ای نام ایلدی پس حیا
 و تواضع زیاد ایدوب مسکنت و عبودیت ایلد مملکت دلی معور و آباد
 ایلد موجود که پروردگار علام و ذوالانعام یوم تئاده رؤس اشها
 اوزره دسوا ای نام ایدوب مطمن خاص و عام اتمیه ننه کیم بعضی
 حکایاتده کلشد صاحب حیا دن بعضنی رؤیاده کوروب دینار
 الله شکانه اشلد دیدیکه الله تعالی بی اوکنده طوقردی و کبابی
 صاغ یا نمدن ویردردی وقتاکه کبابه نظر اتمدم و ذنوب عصیانده
 گذرایتمدم پس حضرت حق دن استجیا ایدوب او تقدن خذرا تدم
 و جاب عزندن خطا ببوبله کلدی که ای قول او قومق کرک سن دیدیکه یاز
 الله

بنی

هم جدا

بخذسوا ای ایلدی بیوردیکه ای قولم ارتکاب عصیان زماننده اشتیجا
 ایتیموب فرکیب کناه اولدک و لطفی اولدگندن سکا پناه ایدوب
 رسوا ایتدم و الا ان که استجیا ایدرسن بن سنی بخذ رسوا ایدرف
الاسم الخامس عشر عشره
الغفار

الذی ذاناب العبد من الذنوب بحول الخطایا ویستر العیوب
معناه

بیکل که غفار شول پروردگار سشارد که بجلی اظهار و قیمی
 اضمار ایلر و جمله قیامح و حیوبد ندر معاصی و ذنوب که اذیال
 عنایتی برله ستر ایلدی دیناده و افضال و نصرتی برله غفر ایلدی
 عقبا ده که ان الله یغفر الذنوب **جمیعاً انه هو الغفور الرحیم**
خاصته

بیکل که هر کیمکه نماز جمعه ادا ائد کد نصکره بوز کوره یا غفار اغفر لی
ذنوبی دیره حق تعالی آئی دیناده مرزوقیندن و بعضی ده مغفوریندن
حفظ العبد منه

بیکل که نصیب بنده که کار اسم غفار دن اولدکده هر فعل یا سزاکه کند
 آنی ناسدن پنهان ایدردی هچنان مؤمن قراشدن دخی کور ستر نهان
 ایلدی

مطلب یا غفار اغفر لی نفعی دسه
 الله تعالی دیناده مرزوقیندن
 و بعضی ده مغفوریندن
 ایلدی

نظم

هدی غفار اول غافر در روز هرجبمی ستراید ر غفران آبله
هرچیلی ایلبوب اشکار ذنبن اور تر مذنبك احسان آبله
سیتانی هر اید رتبد بل اول حسناته لطیفی پایان آبله

حکایت

مرور که حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم بوبله حکایت
بوم قیامت ویلیتی برکنه کابی پروردگار ناراه امر اید و فنا که
ثلث طریقہ کذرایده آردند و نب نظر اید و نصف طریقہ وار حق
نظر اید و ثلثان طریقہ وار حق نظر اید پس حق تعالی آینه
عز حضوره احضار اید و بان دن استفسار ابله که ای قولو
بچون اول اوچ مقامه آرد و که دونب باقیات دیه که یار تب
و فنا که ثلث طریقہ تیدم بوقول قد بکی نکرانتم که **رَبِّكَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ**
دید که اول که رب غفور بنی مغفور ابله و فنا که نصف طریقہ تیدم
بوقول کر بکی تدیر ایدم که **وَمَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ** دید که
اول که رب رحمان بکا احسا اید و ب عصبان غفران اید و فنا که
ثلثان طریقہ تیدم بوقول عظیم کی تفکر اندم که **قُلْ بِإِعْبَادِي الَّذِينَ سُورُوا**
رَبِّ انْفُسَهُمْ لَا تَعْتَبُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ پس کلم غفرانکه و امیدم

احسانکه

احسانکه دخی باده فراوان اولدی و حق سبحانه و تعالی دیه که ای
قولو چونکه ذنبکه اعتراف اید و ب عفو بی رجا اید که تحقیقا کاهکی
یار لغدم و صوچکدن کچدم دا بختام اچره حور و غلمان اید سیران ابله

الاسم السادس عشر
القهار

الذي قهر العباد بالموت والقنا وتفرق بالحیوة والبقا
معناه

بلكل که قهار شول پادشاه جبار در که ظهور جبار بره فی قسم
وقهر اید و ب ایادی کاسره فی قطع و کسرا اید و ملکنه نزاع اید
ملکنن قهرله نزع اید و ب اللدن الور و دم بستنه حیران قالو

خاصته

بلكل که هر کیمه وقت حرد ما قهار بی جوق دایسه حق تعالی محبت
دنیایی انوک کو کلندن دور اید و ب محبت عقی اید معمور ابله

خط العین منه

بلكل که نصیب بنده اسم قهار دن اولدر که **ان الشيطان لکم**
فاتحوه عدو و کفو اسیحه شیطان عدو اتخا اید و ب امر نه موافقت
حکمنه مخالفت ابله و اعدای عدوی انسانکه نفس اماره نغری و طغیانند

عصیانده با قوب بجانا اتمه جانا
بر قطره نمی دن نه کلور سکه سزا
لایق بکا عصبیان سکا غفراندر لطیف
عفو اید صوچم نمی محو اید خدا یا
ص

انوك بغضب و شهوتی حلم و قناعت ایله تشکین ایدوب مکریدن آمین اولم
نظمه

اولدورقهار کیم قهر ایلبوب خشم ایله اعدا لرین پامال ایدر
هر که آمرین طویمه ایدر عناد • ناره قویوب بویننه اغلال ایدر
نهنسه هر کیمکه اوله مرتکب • یوم عقبناده انی بد حال ایدر
حکایتیه

مزید که فرود طاعنی عسکر فراوان جمع ایدوب حضرت ابرهیم
علیه السلامه بویله اعلام ایله بکه • شول دبتک که ناسی کا دعوت
ایدرسن • دی کا بو کون کلسون انوکلکهار بیدرلم • پس حضرت
ابرهیم پروردگار علیه السلام ندا ایوب بیدر که **الهی** سن عیلم و سمیع سن که بکل
نا پاک و عقور • نه مقوله کفار ناسز ایدر اقدام ایوب جسور اولدی پس
حق تعالی جبرائیل امر ایله بیکه • انوک جان خبیثی • بر بعوضه ضعیفه ایله
هلاک ایلمیه • و عذاب نار ایله معتذب و عذابک ایلمیه • پس جبرائیل علیه السلام
جیش بعوضه نظر اتدی • و بر مقطوع ایله اغسقی سکل بولدی و آبی
نموده حواله ایله دی • و اولدی خیر نمودک بورتندن کروب دماغنه قرار
ایلدی • و پینسنی بیوب اشنی ناکه وزا ایله دی عاقبت بر توفیق دزدی
و هر کلنه انوک ایله باشنی دوکدردی آخر باشی اول او باشن و قاراشک برضریله

برضریله خود و خشنی اش اولوب جان خبیثی حطیب نار اولدی •

الاسه السابغ عشره
الوهاب

الذی بهب لمن یشاء اناک • و بهب لمن یشاء الذکور •
معناه

بکل که وهاب مطلق • شول پادشاه عالی جناب محقق در که • هبیه
خالیه اوله اعواضدن • و عطیه سی عار به اوله اغراضدن • هر معنی
عطاسنه مبداء اوله • و هر منعمک ایعامنه منشاء اوله •
خاصه

بکل که هر کیمکه صلوة ضحی دن صکره سجده یه واروب تمش کره
یا **وهاب** دینسه • حق تعالی اکافنا و یروب مناسنی ذوا ایلمیه
حفظ العبد منه

بکل که نصیب بنده اسم **وهابدن** اولد که فضل مالنی مانع و معتوره
انفاق ایدر • و از باب حاجاتی مقضی المرام اطلاق ایدر • و بوندن اعلی
درجه اولد که مؤمن قرداشنی مالنده و حالنده اختیار ایدوب کندر
نفسی اوزرینه انی ایشار ایلمیه نه که پروردگار عفا ر • مهاجرین ایچو
حق انصار ده بویله بیورد که **و بوثرون علی انفسهم ولو کان بهم**

خِصَاة ای حاجت وفاقه یعنی کند ولوک فقرو احیا جاری دخی
واریکن مؤمن قوند اشوینی اوزر نه اختیار ایدر لر و بوندن
دخی اعلی مرتبه اولد رکه کیشی کند و حیاتی مؤمن قد اشنه ایشار ایدر
کند و ماتی اختیار ایلیدر که عن قریب حکایتی ان شاء الله روایت اولد
نظمه

اولد در و تهاب کیم اتسه هبیه • اطفه جویدی اولدی آن بی عرض
مومنین و مشرکینه رزقی • روز شب کسمادی ویردی بی عرض
قهر نه مهونی اید و بهر قرین • سخت ایلد عبیدن ایلر بی عرض

حکایت

مرید رکه نماز لردن برسی جئید بغدادی زمانده • سلطان غز ایلدی
شیخ نوری و نهر جویری و جئید بغدادی حقد و دیدیکه بونلو قوم
ملاحظه دند • بوبله فعل ناسترا اشو لر • بوبله قول ناز و اسو پلر
پس سلطان دخی قتل لری ایلد فرمان ایلدی • وقتا که جلد بونلوک
بوننی ورمغه قصد اتدی یسه • برسی ایلرندن قالقوب جلد او
کلوب اولای نوم بوننی ورددی • زیرایز و مرطریز ایشار در • و ایلان
نسیه مالک و کلم الی برکی قاج نفسه • و آن دخی اخوانه ایشار ایلدم
و جلد استاد • نور فرست ایلد تفرس ایدوب • بو قهر و غریبه تعجب ایلدی

طوبی علی کرم الله

پس بونلو امان و پروب بو خصوصی سلطان نه اعلام ایلدی • و سلطان
دخی قاضی بیامر ایلدی که احوال لری تفتیش اولنوب حقیقت حال لری بیلند
وقتا که حضور قاضی به حاضر اولدی • پس نهر جویری که اولاقته تقدم
اتمش ایدی • نطقه دخی بینه تقدم ایدوب قاضی به دیدیکه تحقیقا الهک
بعضی قول لری وار که چن طور سه لوالله ایلد طو در لر • و او تور سه لوالله
ایلد او تور لر • و سونیکسه لوالله ایلد سو پلر لر • و هر نه ایلد لوالله ایلد
ایلر لر • و بونلوک کی بنجه الفاظ غریبه • و کلمات عجیبه سو پلر کی قاضی
بالصبر و عاقلدی • و ناهجت لرد و نونی طاعت لک • و دیدیکه اذاکا نوا
هو لاء ملاحظه فمن استسلمون • یعنی چن ملاحظه بونلو اولالو پس
مسلون کیمرا اولالو دیوب حسب حالی سلطان نه اعلام ایلدی • و سلطان
دخی اطلاق ایلد امر ایدوب بنجه احسان و انعام ایلد نگرشادمان ایلدی

الاسم الثامن عشر

الرزاق

الذی یرزق من یشاء بغير حساب • و یدخل الجنة من یشاء بغير حساب
معنا

بکل که رزاق • اول پادشاه خلاقدر که رزق نه پلانی میروکدایه
وجود و احسان • بگرو تر سایه نازلدر • سماء خضرا • و ارض عبر اده

واصل

الاسم لثاسع عشر
الفتاح

الذي فتح ابواب نعمته على عباده المؤمنين . و ابواب نيقته على عدوه المشركين
معناه

بكل فتح اول بادشاه معطي الفلاح در كه . علمايه ابواب عرفاني
اجوب سبيل صلاح واحسانه سالك ايدوب روضه خلد باغ
چنانه مالك ايلو . و جملايه ابواب جهل و كسلائي اجوب طرف
ذنب و عصيانه سالك ايدوب حفر ناراچره عذاب جحيم ايله
هالك ايلو . ارباب قلوبه ابواب غيوني فتح و كشاده ايدوب
مسرور شاد ايلو . و زمره مومنينه ابواب توحيديه منج رساد ايلو .

خاصته

بكل كه هر كه صبح نماز نذصر كه تيمس يدي كره يا فتاح ديسه
والن كوكسي اوزرنه قوسه حق تعالى درونني ظلت غفلندن مصون ايدوب
نور معرفت ايله روشن و تابدار . و زلال موهبت ايله تازه ايلو .

حفظ العبد منه

بكل كه نصيب بنده اسم قناحدين اولدر كه علوم الهييه ابوابك اشكالو
عبادت تهلك متعاله اشتغال ايله مفتوح ايدوب من عن بما علم و زنه

الله

الله علم ما لم يعلم و فقيهه حصن عرفانه فتح فتوح آسان اوله
نظامه

اولدر در فتاح مطلق اي فتا . عالمه فتح اتدي خيرا ابوابي
عابده آجدي عبادت قاپون . عارفينه آجدي عرفان بابي
فتح ايدوب بيت الحرام احمد . قلبي اشرف النبي اصحابي
حكايتيه

و معنای فتاح الملاحی اوله نك آد ايتند زكه منتظر اوله فتح مطلق
جود و لطفنه . و متروپ اوله حصول فضلنه . و متروضا اوله نيل
كرمنه . و وصول نعمنه . تهوور و استعجالى ترك ايدوب تحت
جربان كمنه صبر و سكوني برك ايليه . و بلكه . اكاكه حكم باري
ايله جاري اوله تاخير ايلو . و اكاكه امر رحمان . تاخير ايله جربان
ايليه تقديم ايلو . حكاية نته كيم محكي ذكره حضرت
امير المؤمنين . اسد الله الغالب . على بن ابى طالب كرم الله وجهه
بر مؤذني و ارايدى . مسجد نده اذان او قوردي . و دار على دن بر
جا ربه هر صلح چقردي . مسجد او كند صوچ كوردي . و مؤذن بو كه هر كو
در ديكه بافلاونه . تحققات سنن سوردن . و چاره دنج حضرت علي به شكايه
ايدوب بوقصه حكايت ايلدي . و حضرت علي دنجي بيورديكه سند .

اکادیکه بنده سنی سوزن کوره لم نه حالت ظاهر اولورونه
 کیفیت باهر اولور پس جاربه دخی مؤذنه بوبله دیچک مؤذن اتکا
 اذ انصبر حتی حکم الله بیننا بالحق یعنی بو تقدیر چه بزه لایم اولن
 حال صبر و عدم استعجاله حتی ارازی الله حقه حکم ایدوب خیره
 فتح باب مبشر اولد وقتا که جاربه مؤذنه بوقولنی حضرت علی به
 خبر و بریدی پس علی کرم الله وجهه دخی مؤذنی عز حضور نه احضا
 ایلد و بو خصوصاً اندن دخی استفسار ایلد وقتا که صدق مؤذن ظاهر
 و آشکار اولد پس حضرت علی مؤذنه جاربه پی تسلیم ایلوب بریدی و دین
 تحقیقا حکم الحاکمین مابینکوزی حقه حکم ایدوب فضل مبشر ایلد

الاسم العشر و ن

العلیه

الذی یعلم السر و الخفی و لا یعرب عن علمه مثقال ذرّة فی الارض و لا فی السماء
معناه

بیکل که علم مطلق اول حکم محقق ذکره کمال علی جمیع اشیا فی محیط
 و مشتمل اولوب جزوی و کلی و علوی و سفلی به و باطن و ظاهر و اول
 و آخره شامل اولدی و احاطه و اطراف و احوال و سکون عالمه و افراد
 انواع ملک و جن و نبی آدمه کامل اولدی **و الله من و رانهم محط در**

خاصه

خاصته

بیکل که هر که علم اسمنه جاز و دلیدن مشغول اولوب مداومت بسیار
 ایلسه پروردگار و هاب ابواب علومی کامفوح ایدوب سینه
 عرفان ایلد مشروح ایده و کمال فضله قدرنی اعلی و صدقنی محلی اید

حفظ العبد منه

بیکل که نصیب بنده اسم علم دن اولد که تحصیل علومه اشتغال
 ایدوب مرتبه افاده به وصال مبشر اولیجق ارباب استفادیه
 باب افاده ده نخل و صفت امیوب امر تعلیم ده کلی همت اید

و علی ایلد عامل اولوب صلاح و تقوی ایلد کامل اولد که کشی مرتبه
 علمه و اصل اولمز علی ایلد عامل اولما نیجه نتیکم رسول الله
 علیه وسلم بیو رمشدر **لا یكون المرء عالما حتى یكون بعلمه**

نظمه

هر علم مطلق اولد زای قضا • بوقدر در علمند سهو یله خطا
 یرده کوکده بوقدر در بر ذره کیم • علی نلک آکه شامل اولمیا
 واسع اولدی رحمت و هر علم ایلد • جمله شیدن اکلدیونی اول خدا

حکایت

حکایتی ذکره امام ابو یوسفه بوالله بر صبی سوال ایلدی که امامه

مطلب
 لا یكون المرء عالما
 بعلمه عاقل
 حی بکون

تکبیر و تکبیرین ایدمی اقتدا ایلسون یا خود
تکبیر واحد ایدل اکتفای اتسون امام ابو بوسف دیدیکه تکبیر
ایدل اولسون و صبی داخی دیدیکه خطا ایلدک یا امام بلکه تکبیر
ایدل تکبیر ایلسونکه اولکی سی افتتاح صلوة ایلچوندن و نانی سی خطا
دکوع ایلچوندن پس امام منصف انصاف ایدوب و جملنه اعتراف ایلدوب
یا صبی سن اصابت ایلدک و بن خطا ایلدم پس بوقصد دن حصه بودر
اولدیکه مرد علیه بنیغی اولدرکه طریق انصاف ایدوب خطا سنه اعتراف
اید و استیحا و استنکاف ایتیموب راه ذور و اعتساف کتیمه که لا ادری
شماریکار و عادت ایلچاردن لا ادری نصف علم و عادت اربا بجملدن

دکوعه ایکن ادراک ایدن تکبیرین ایدمی اقتدا ایلسون یا خود
تکبیر واحد ایدل اکتفای اتسون امام ابو بوسف دیدیکه تکبیر
ایدل اولسون و صبی داخی دیدیکه خطا ایلدک یا امام بلکه تکبیر
ایدل تکبیر ایلسونکه اولکی سی افتتاح صلوة ایلچوندن و نانی سی خطا
دکوع ایلچوندن پس امام منصف انصاف ایدوب و جملنه اعتراف ایلدوب
یا صبی سن اصابت ایلدک و بن خطا ایلدم پس بوقصد دن حصه بودر
اولدیکه مرد علیه بنیغی اولدرکه طریق انصاف ایدوب خطا سنه اعتراف
اید و استیحا و استنکاف ایتیموب راه ذور و اعتساف کتیمه که لا ادری
شماریکار و عادت ایلچاردن لا ادری نصف علم و عادت اربا بجملدن

الحادی والعشرون

القابض

الثانی والعشرون

الباسط

الذی یقبض الارواح عن الاشباح عند المات و یبسط الارواح فی الاجساد
معناها

بلكل که قابض مطلق و باسط محقق اولدرکه فقرانی عنایله قبض
ایدوب اغنیای عنایله بسط ایلر و اغنیان دن صدقاتی قبض ایلد

ایدوب فقر اید ایتا یله بسط ایلر که والله یقبض و یبسط در
خاصتهما

بلكل که هر کجکه قوق کوندک قوق لقمه نانه یا قابض اسمنی بازوب
اول لقمه لری سیه هر کز اول کسه جلیق کور سیه و زحمت فقره ابر
وهر کم که وقت سحرگاه ده الی ذکرگاه اللهه قال دور رب ان
کوه یا باسط دسه و بعد الی پوزنده سورسه پروردگار
اکا انعامنی افضال ایدوب هیچ بر کسه دن سؤل انکه محتاج ایتیمه
حفظ العبد منهنما

بلكل که نصیب بنده اسم قابض و باسط دن اولدرکه محافل
وسلاطین دن منقبض اولوب امتناع ایلدیه و مجالس و نانی
منبسط اولوب اجتماع ایلدیه و جزوی انفعال انحراف ایلدوب
اطبای طواف و دکا کین و دار لر نی مطاف ایلدیه و تحصیل دنیا
اوتورپی ابواب امرایی مجامع و ماوی ایتیمه که دکاه خدادن
ایدوب بارگاه امر و اطبایه ملازمت اتمک توکل حق منافی بر مکر
خفی در و قد قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا غضب الرب عند
استله و بیابین باب الامر و باب البقاء یعنی قین مولای
بروزنده غضب الله انی ایکی باب ایلد مبتلا ایلر که بری باب امر و بری باب طهارت

مطلب از غضب الرب عند
بیابین باب الامر و باب
الاطباء

نظْمُهُمَا

قابض و هم باسط اولد رای اخی • قبض ایدر روحی بدندن ددرما
بسط ایدر روحی هم اجساده اول • دبری اتمک دلسه عند الحیوة
قبض و بسط جمله انوک دستند • حتی و باقی ولد داند بو و وفات

وَحِكَايَتُهُمَا

حکایتی که تحقیقا حضرت عیسی ایله یحیی علیهما السلام معاصر لر
ایدی • وین صبا لوند دخی • برسی بسطه • و برسی قبضه • و شش ایلی
وعیسی علیه السلام دایما ضحک ایروب فرحان ایدی • و غلمان ایله لعب
و طوق مشغول اولوب سرور و شادمان ایدی • و یحیی علیه السلام دایما
کریه ایروب کوز لوی نمکین ایدی • و خون انکسار ایله قلب شریفی محزون
و غمگین ایلی • هیچ غلمانه قارشمزدی • و انلرایله ملاحظه ده یلدرک
بارشمزدی • برکون حص ^{چی} ~~سای~~ علیهما السلام غلمان ایله ضا
و شادمان کوردی • و اکادیدیکه • یا عیسی شو یله فضل ایلرسنکه کویا
عذاب آلهدن امین اولدک • و عیسی خنی کابور دیکه • یا یحیی سنده
بر فضل ایدر سنکه • کویا رحمت الله ملک مجید دن مایوس و نو مید اولد
عاقبت بو ایکی حضرت حقه نیا زایدوب • بدیلرکه • بازنی بو ایکی مورد
فعلندن قنقسی رضا که مطابق • و محبتکه موافق ایندانی بزه • و یی ایله علام

اعلام ایله • پس پروردگار علام • جبریل علیه السلامه امر ایله یکه
وار عیسی قولومه مژده ایله • انوک فعلی رضامده موافق • و مؤمن قولمه
لا یقدر • و بومعنا ید گواه • حدیث حبیب الله در پیور **المؤمن لعب**
دعب **و المنافی عبوس قنوط** • یعنی قلب مؤمن قوه ایمان ایله کامل
اولوب ملاحظه و مطایبه بهما مثل اولور • و منافق قلبی قیاسه و نفا
قاسی اولوب عبوس و قنوط اولوب عاصی اولور • و بوندندر که حضرت
محمد مصطفی علیه الصلوة و السلام دایما بسا مریدی • یعنی بتسمی جوق ایلدر

الثالث والعشرون

الخافض

الرابع والعشرون

الرافع

الذي خفض الكافرين بالكفر والاثكار • و رفع المؤمنين بالإيمان والأقوال
معناهما

بلکل که خافض و رافع • شول پادشاه معطی و مانع دُرک • دبلد وکی قولنی
رفع ایدر انعامی ایله • و ایسته دوکی بنده سن خفض ایلد انتقامی
ایلیس صاحب تلبیسه • شهر و انتقامی ارشوب درگاه اعلی سندن در
ایلیس بلک • و آدم علیه السلامه لطف انعامی بتشوب بادگاه معنی سنده

مطلوب المؤمن لعب و المنافی
عبوس قنوط

مسعود سمرقند ایلدی. رضای نهمانه اتباع ایدنی رفع اتدی باغ
چنانه. وهوی شیطان اقد ایدنی خفض اتدی قعر پیرانه.

خَاصَّتُهُمَا

بِلَکْلِ که هر کبکه دفع شتر دشمن همچون چهارشنبه کون ابتدا اتسه
واوچ کون در مجلس واحد. یمش پیکر یا **خَافِضٌ** دیسه حضرت
رت رحمن. شتر دشمنان. آسن و آمان میسرایده. **وَمَهْرُ کَمِ**
که میان شب و وسط نهاده. یوز کوه یا **رَافِعٌ** دیسه حق تعالی
انی جمله خدایقند بر کوزین ایدوب. زمره مهتریندن ایده.

حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُمَا

بِلَکْلِ که نصیب بنده. اسم خافض و رافعند اولدر که نزد حضرت
الو هیئته اهل عزت و رفعت که اهل طاعت و عبادت و اهل عقل و معرفتند
پس انره کمال تعظیم و حرمت و نهایت تکریم عزت ایلده. و نزدیک بارگاه
رُبُوبِیَّتِنْدَه. اهل نعمت و ذلت که اهل هوا و معصیتند پس
انره الله رضاسی چون عداوت ایدوب هو الزنه اصله موافقت ایلده

نَظْمُهُمَا

خافض و رافع اودر تحقیق پیل. ایلر اشقا پیل که کفار ی شقی
خفض ایدر اعدا سنی ایدوب **بِعَبْدِ**. رحمتندن اول خداوند تقی

*مطلب سعادتی
که این*

مومنینی رفع ایدوب اسعاد ایلده. اهل تقوی ایلوب ایلر تقی.
حِکَايَتُهُمَا

حِکْمِي دُرْکِه بر رُحْبَلِي کوردیلر. هواده معلق طورر. دیدیلر که
بو مقامند ایلده واصل اولدق. دیدیلر که وقتا که بن هوا می بخش
پایم اتوب یا مال اتم. پس حق تعالی دخی بکا هوایی مستح ایدوب
رفیع الحال ایلد. و بوقصد دن حصه اولدر که **مَنْ تَوَاضَعُ رَفَعَهُ اللَّهُ**
رَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللَّهُ و تقیه تواضعی عادت و مسکنتی صنعت
ایده. تاکه حضرت عزت اخی رفیع ایدوب مقامی جنت ایده و صنعت
کبر پادن اجتناب احتراز ایده. تاکه حق تعالی آنی خمار و ممتاز

الْحَامِسُ وَالْعِشْرُونَ

الْمُعْتَرِ

السَّادِسُ وَالْعِشْرُونَ

الْمُذَلِّ

الذی اعز اولیاءه بالایمان و اذلال أعداءه بالکفر و الا
مَعْنَاهُمَا

بِلَکْلِ که معتر مطلق. و بعد محقق اولدر که انبیا و اولیاسنی عزت ایلر
رسالته و ولایت ایلده و اشقا و اعدا سنی ذلیل ایلر. ضلالت و شقاوت ایلر

و مؤمنین متقین عزیز ایلر . تقرباً ایلر حضرتند . و دعوت ایلر
جناب عزتند . وقع با ایلر مناجاتند . و ایصال ایلر جناب
و مشرکین و منافقین ذلیل ایلر . جحود عناد ایلر . و فسق و فساد ایلر
و ابواب مناجاتنی سد ایلر . و درگاه عزت مماندن رد ایلر

خاتمه هـ

بیکل که هر کیکه جمع کجی سنی اخشام نازند نصکره . یا خود نیکو
سکره قرق بر کره **یا معز** دیسه . حق تعالی انی هیبت عزت ایلر
ایدوب لطفنه قریب ایلر . و هیچ بر کسمه دن خشیت ایتوب جناب
عزت خدمت ایلر **و هر که** ظلم ظلمه دن خوف ایدوب و تیش بیش
کره **یا مذل** دیسه . و بعد سجده و واروب اول خوف اتدو کی کیمسه
آدن ا کوبه دیسه که . المفلون کسمه نک ظلمدن بکا امان و بر
حق تعالی انوک شرتدن انی امین ایدوب لطیفنی اکافرین ایلر

حظ العبد منهنما

بیکل که نصیب بند . معز و مذل دن اولد که ارباب عزت که درگاه
وسید المرسلین . و زمره مؤمنین در . نته کیم حق تعالی پورر **و لله العز**
و الرسول و المؤمنین . پیش الله عزت ایلر . امر نه امثال و نهیند
ایلر . و رسولنه عزت ایلر . سنتنه اتباع و شرعنه اقتدا ایلر و مؤمنکره

مطلب ظاهر از خوف ایدوب
بیش که با مذل ایدوب
سجده بر وی کسمه

ایده مواخاة و مواساة ایلر . و موالاة و مصافاة ایلر . و ارباب کت
کفره و منافقین . و ظلمه جا ترین در . آنره موافقت ایتوب و بولکر
کتیوب و مصاحبتلرندن . محاببت ایتوب ایلر . انلره تحقیر و تذلیل

نظم هـ

هر اود ربکلم معز ایلر مذل . اولیا سینی عز بر ایلر شریف
هر اولوب عداسنه قهر قرین . خشم ایدوب ایلر ذلیل و ضعیف
عارفینی نور عرفانله هم . اهل عزت ایلر یوب ایلر لطیف
حکایت هـ

حکایتی در که بر رجل باب اسیر ما ضرا ولوب درگاهه ناز اولد
پس ناسی کوردی محجوبین اولمشار و رای حجابید . و امید لری بولد
سترو احتجابید . الا بر خادم درگاهه ملکه داخل اولور و بر حجاب
بوحال دن سوال ایلدی جواب بر دیلر که . اول حرم خاصه خادم معتر
نه وقتن دیلر سه کبر چقر . دید که اول خادم بومر تریه ندر ایلر
واصل اولد . دید لکه آلت شهوتی کند و دن مفقود و منفصل اولد
پس رکاهه کبر و بیخف لایق اولوب مقصود حاصل اولد . و رجل انا
بوحالندن عزت ایلدی . بوجه اولد شول پادشا عزت که
بتمش بیلد نصکره بن بند سنه . بو خادم خصی ایلر و عظم نصرت ایلر

وَبِقَصْدِنِ حَصَّةٍ وَوَلَدِ رَكَّةٍ هَرَكَةٌ دَكَاةٌ حَقْدَةٌ بِجَابِ خَدِّ مَتَّ
أَيْتَمَكْ دَيْلِيهِ . بَيْتٌ كَالْأَزْمِ دَرَكَةٌ . هَوَاسِنُهُ فَالْفَتْ أَيْدُوبُ تَرْتَابُ شَت
أَيْلِيهِ كَرَمٌ تَعَابُ يَوْرِدُ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَرَفِيقَ الْبَرِّ

السَّامِعُ وَالْعَشْرُونَ

**السَّمِيعُ
الثَّامِنُ وَالْعَشْرُونَ**

الْبَصِيرُ

الَّذِي يَجِبُ الْمَضْطَرُ وَيَسْمَعُ الْجَوَابِي . وَيُبْصِرُ دَيْبِ تَمَلَّةِ السُّودَانِي اللَّيْلِيَّةِ
مَعْنَاهُمَا

بِكُلِّ كَيْ سَمِيعٌ مطلق اولد ركة سما عنده سماخه محتاج اولينه در وقتند
حده قه بصير توفيق اولينه ستر و نجوي بي ايشده . وادق واخني بي كوره
ليله ظلمده . صخره صمما اوزده . نمله سودانك ديبك حرکاتني كوره
وانين مذ بنين . وتضرع تايني . ايشدوب محت ايليه كه صديده
رب العالمين . بويله تبين ايد ركة **لَا يَبِينُ الْمُدْبِئِينَ احْبَابِي مِنْ رَجُلٍ**
الْمُسْتَجِيبِينَ يعنى حقيقتا بنده مذ بنينك تضرع وانيني جاسوكو در تشبيح مستجيبين
خاصتهما .

بِكُلِّ كَيْ هر كيمكه پنج شنبه كوني قوشلق نازند نسكره دنياكله اين شوق

ببين

مطلب
لَا يَبِينُ الْمُدْبِئِينَ احْبَابِي مِنْ رَجُلٍ
الْمُسْتَجِيبِينَ
يا نفس تقطعي من ذل عظمك
ان الكبار في الفخر ان كالمه
اي ال از رحمته مشهوره بديگر
جون كباير و غفران خدا باشد
من اميد كه سناه احوال
اي نفس فتنه كه صفت
غفران فتنه بديگر

بیش یوز کره **یا سميع** ديسه حضرت ملك و هاب آني مقبول و محاب
ايدوب دعا سني مستجاب ايليه . و هر كيم كه صلوة جمعه نك
تري ضي ايله سنتي را سنده يوز بر كره **يا بصير** ديسه ملك تقدير آني
نظر عيانتي ايله منظور ايدوب . و نصرت و حمايتي ايله منصور ايليه .
حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُمَا

بِكُلِّ كَيْ نصيب بنده سميع و بصير دن اولد ركة بيله كه حضرت الله بنده
جميع اقوالني ايشدر . و جمله افعالني كورده . ملك بر كونده بيك عيبنه
نظر ايدر . و يني لطف و غفراني . وجود و احساني ايله . اندن كذرايد
بسن مخلوقا با خلق الله امرنه امثال ايدوب كيمسه نك عيبنه نظر
ملكند و عيبنه ناظر اولوب عيوب ناسي ساوا اولد كه . تا برورده كار
غافر . يوم قيامته انوك نگاهنه ناظر اولوب آندن راضي و شاكراوله
نظلهما

هر اودر بلكل سميع ايله بصير . جمله اصواتي اول سامع اوله .
مبصر اناك جمله سيني هم كوره . نوري جمله عالمه لامع اوله .
جمله ستر و قريب ايله بعيد . جمله سينه علمي و طامع اوله
حِكَايَتُهُمَا

حِكْيِ دُرُكِهِ بر كي جوان . شهر رمضانده . راه عصيانه روان اولوب

وسبيل شيطان مرور و عبور ايدوب فسق و فجور ايد و لودي و عابدك
 بوي بونلوك بوفعل نار و ابوجرم فاسق الزنه مطلع اولدي همان
 درون صدر غضب ايله طولودي و سينه پركينه سنج شمله ملوود
 و جناب غزته ال قالد و ب ديدك اى بايضا بو عاصيلر بونك كهي
 ايام شريفده سكا عيصا ايلر سكا لا بقى ركه بونلوي هلاك
 اترسن تا بونلور دن عبرت لوب قلان عبادك دلخ بونك كهي عيصا
 اقدام و جرات اتميد و بيار بونلوي همان هلاك ايله و بولوي
 زبون خاك ايله و ارباب عرفان دن بوعارف بوعابدك بوفعلنه مطلع
 و واقف اولد پس بديك اى مرد خام و نادان بونجه لطف
 و مرحمت و احساندر بونلور خود الا ن جرح عيصا نه مستغرق اولو
 هوا كوزنه طالمشور و زورق وجود لوي كناه در پاسنه صالح اولو
 و سداخي بونلوك زورقنه بو بولك طالمشور و آغرد مور لور براغوب
 سعي ايد سينك قهر در بايه اينه لور و هلاك اولوب اهل نار اولور
 و مردانه لك اولد ركه بونلوي بو بحر سيبا تندن ساحل نجات چقر
 يعني حضرت عزندن بونلور عنايت و هدايت استوب توبه و توفيق
 طلب ايد سن كه خداي رب العالمين ارحم الراحمين و جيب التواين

التاسع والقسط

نظم
 آق بول اول عابدك عرفانينه
 باقدي هيج بونلوك عيصاينه
 و بيلد بولور تا اونه بونلور زنجي
 رب رحمانك شها احسانينه

الحكم

الحكم
الاسم الثلاثون
العدل

الذي يحكم بين الناس بالقسط والميزان و يامرهم بالعدل والاحسان
معناها
بلكل كيه حكم اولد ركه حاكم عادل اوله حكمنه حكيم كامل اوله امرينه
حكم شول حاكم محكم قاضي مسلم دركه قضا سنده كامل و مكند عادله
 قضا سي هر شبهه نافذ و مؤثر و امرني بر احد زده قادر دكدر
 فاعل مختار در ديلد و كني اهل نار و استند و كني اهل دنار ايلر
 كه **يُضِلُّ مِنَ نَيْتَاءُ وَ يَهْدِي مِنَ نَيْتَاءُ** بو معنابي اظهار ايلر
خاصتهما

بلكل كيه هر كيمكه نصف ايله دك يا حكم اسمنه جد و اهتمام ايله اشتغال
 اتسه تا شول حقن دك كه اختيار الندن كيدوب نيام اتسه پرورد
 ذوالانعام اكا احسان ايدوب تطرفي محرم اسرار و كوكلني مظهر انوار
و هر كيمكه جمع كيمه سني بوي بر پاره نانه العدل اسمني بازوب يسنه
 حق تعالى جمله اشيا بي كا كسرت ايدوب قدر تندن آن مظهر ايليه

حفظ العبد من ههما

بِكُلِّ كَيْفٍ نَضِيبُ بِنْدِهِ . اسم حكمدان اولدر كه **وَالَّذِينَ جَاءَهُدُا فِينَا**
لِنَهْدِيَهُمْ سُبُلَنَا و تقفجه بتر و عباداته و مجاهد و طاعاته
 اشتغال ايدوب فسق و جور و ضلالتدن . اجتناب ايليه و درجه
 سعادت و مرتبه هدايته . وصول و بلوغه سعي و همت ايليه **و اسم**
عَدْلَانَ نضيب بنده اولدر كه دين و عقلي شهوت و غضب اوزده
 حاكم حكيم . رفاضي سلم ايدوب دائما دين قويم و شرع مستقيم را
 روان اوله كه تا هو الشكرى دل شهرين . غارت و عيا ايدوب و بران
 نته كيم بعضى مشايخ . بومعناى بيان اتمشدر . **بيت**
 ظليله هو الشكرى دل منكى **بجلى** . نغما مسون اى شير عادل امدد
نظمها

هم حكيم هم عدل اولدر اى جوان . حاكم و عادل اوله شاه جهان
 حاكم حكيم مسلم شاه اوله . جمله حكى اوله بخشى نوبت كان
 حكيمى طوتند اوله لر عز بنز . طوتند بوله لر خسرو زبان
حكايتها

حكيد ركه هر و ن آرشيد . بوخبر . سيد البشر دن ايرشد بكة امير
 عادل حكيمى ارض بزم . و عظمى زمين كنه اتمز . بلك قيامتدك
 كتر . و نازه و تر . روز محشره دك خوب منظر اولوب قبراچمه يتوز نته كيم

توقالديج

مطلبه
 ان انك سوا العادل لا تاكل الارض
 لحمه ولا تلبس ثوبه بل يلقى ثوبه
 الى يوم الحساب

ننه كيم ابوهريره . رضى الله عنه . روايت ايلور . حضرت رسول الله صلى الله
 عليه وسلم . و رسول عليه السلام . بويله بيورد . **ان الامير العادل**
لا تاكل الارض لحمه ولا تلبس ثوبه بل يلقى ثوبه الى يوم
القيامة . و قناكه بوحديث شريفه واقفا ولد بسند امر ايلد يكه
 انوشروان عاد لك قبرين اچدر . تا انى تماشا ايديه . پس قبرين
 انوشروانك اچدر . فى الحقيقه قبراچمه ترو نازه بولد ايلور .
 هيج برعضوي كنه ممش . و زمين لحم . و شجنى يمه ممش . و باشى
 اوستند بر مرصع تاج بولد ايلور كه . اوستند بويا زلمش كه بر
 پادشاه كه ملكى عظيم اولوق ديلسه . علماء زمانه تعظيم ايلسون
 و اكر خراينى فراوان اولوق ديلسه . رعاياسنه عدل و دادى فراوان
 ايدوب دائما انلره جود و احسان ايلسون . و مننه قول

الشاعر **بيت**
 زنده است نام فرخ نوشينروان بجزر كچه بسى كوشنكه نوشينروان
الحايرى والثلاثون
اللطيف
 الذى لطف برة لعباده الابرار . و حسن قهرم لاعدائه الكفار
معناه

بکل که لطیف شول پادشاه شریف دیر لکه . اولیاسی ایلده معامله
 لطف . و ملاطفه عطف ایلر . و اعداسی ایلده معاشرت قهر و مقارعه
 در جایله . مؤمنینه تشریف و ثواب اچون . مشرکینه تغذیب و عقاب
 ایلر . لطیف شول علیه دیر لکه . غوامض و دقائقه خیر اوله . و معانی
 و حقایقه بصیر اوله . اسرار و ضمایره . علم شریفی شامل و محیط و مشتمل اوله

خاصته

بکل که هر کیمکه فخر و فاقه ایلده . مبتلا و دردمند اولو . سعد و غنا ایلده
 بهر مند اولماسه . تحت مضمونما زندن صکره . بوز کره یا **لطیف**
 دیر حق تعالی اکا و سعادت عینا . اعطا ایدوب مرادنی هر نه ایسه عطا ایلده

حفظ العبد منه

بکل که نصیب بنده اسم لطیف اولد که بندگان رحمانه و فقرا
 و مسکینانه لطف و احسان ایدوب هر فردی رفیق و حلیم ایلده مسرور
 و شادمان ایلینده کافر و دخی حسن و خلق اید . هر جود که اخلاق مؤمنینه
 صبر و محبت ایدوب ایمان کله . ته کیم پروردگار لطیف خلیلنه بویله
 و تعریف ایلدی که **یا خلیل حسن خلقک و لومع الکفار تدخل**
مداخل الابراہ **فان کلمتی سبقت لمن حسن خلقه** **ان**
انزلت تحت عرشی و ادنیته من جواربی و اسقیته من حوی

مطلوبه
 معروفه و مستند اولون
 حسب و صورتها زینت
 مکره بوز
 هر کیم که
 کلمه ایلده

مسلم
 یا خلیل حسن خلقک
 و لومع الکفار

لعی

یعنی با ابرهیم سن بنم خلیل سن . خلقکی کویک ایلده اکو کفار ایلده ده .
 اولور سک تحقیقا ازل زالده بنم کلمه بوبله سبقت اتمشد که
 هر کیمکه خلقنی کویک اید . انی ظل و عرشیم ایلده کولکه لندرم . و دخی آینی
 جوارمده جارم ایدم . و دخی حوضمدن انی اسقا ایدوب عبیدم مختارم ایدم

نظمه

هر لطیف مطلق اولد رای جوان . لطف اوله عبدینه ایشی هر زمان
 لطفله عامل اولوب بونلا رایله . عضواید صوچلا ورنی ویره اما
 دعوت اید جنت ایلده نعمته . تا اولاد وخت ایچره شادمان

حکایت

حکایتی در که حضرت ابرهیم علیه الصلوٰة والسلام بر رجل کافر
 کلوب بیت ضیافتنه داخل اولدی و دیدیکه با ابرهیم بنی تونقله
 حضرت خلیل دیدیکه . اکو ایمانه کلو رسک . سکا ضیافت و احسان ایلده
 کافر دیدیکه ایمانه کلیمک سکانه منتهم اولور بنی هنرا اولد که کفرم ایلده
 قبول اید سن . و ابرهیم علیه السلام اندن اعراض ایدوب ضیافت
 اتمدی . و اولدخی بیت ضیافتدن چقوب کندی . و حضرت رحمن
 جبرائله امر ایلدی که . و ابرهیم دیکه . یتیش ایلد بر اول قولی
 کفری ایلده قبول ایدوب . بر کون رزقنی کشمه دم . نه ضرر

و اراید که بر کون کفری اید قبول اید و ب عیب و نقصانی اید اکا
لطف و احسان ایتسه پیش ابرهیم علیه السلام بوفعه نداشت اید و
همان آر دندن اکا و اربد بید که کل سکا ضیافت اید بن اولاد
دید که یا ابرهیم اول خود ضیافت دن نفرت اید یا اید یا شهیدی نه
ضیافت دعوت حکمت ندر و ابرهیم علیه السلام ماجرای اکا دید
اولد خا اید که یا ابرهیم سنک معبودک نه ملک جلیل و پادشاه
جمیل اولور که عدوسندن او توری خلیل عتاب ایلر و دشمندن
او توری دوستنه قهرله خطاب ایلر بکا ایمان تلقین ایلر که محققا
دین اسلام محبت ایدم و قتل کفر و ضلالت دن نفرت ایدم پیش حضرت
ابرهیم علیه السلام اکا ایمان و اسلام تلقین اید و با اهل دار

نظم

سلام ایلدی و بعضی مشایخ بویله بورد بیکه
سن بی جور از لده بلدک ایدی عیب ایلد قبول قلده ایدی
چونکه عیبله ایلد که مقبول ایلد رد آیا عیبی بول
مشتری عیبله کوانسه شرا رده قادر اوله مر شرعا

الثانی والثالثون

الخبر

الذی یعلم ضمیراً الصامتین وخائفة الاعین من الخائنین

معناه

بکل که خیر شول پادشاه لای نظیر در که علم قدیمی محیط و مشتعل
جمیع اشیا به و خرد دارد انا در ضمیر و سراسر و خطا یا به
جزئیات و کلیات علی علی السوی در و ظواهر و بواطنه اطلوعی
محکم و قوی در حرکات ذراتی بلور و در پیب خشراتی جمله احصا قلو
که **واخصی کل شیء عندا** بو معنای اطهار و اید ایدر

خاصته

بکل که هر کم که بدخواه الهه گرفتار و حیودان شترندن بیزار
اولسه یا **خیر** اسمنه چوق مشغول اولسون تا خدای مبین
بدخواهک مکرندن امین اید و بیشتر حسودان دن خلاص اولو احسان اید

حفظ العبد منه

بکل که نصیب بنده اسم خیر دن اولدر که خبر دار اوله عالم وجود دن
و خالی ولیه تواضع و سجود دن اعضای ظاهری سنی محفوظ اید
دلائل نفسانیه و شهوات شیطانیه دن و قوای باطنی سنی مصورت اید
کبر و کین و غل و غش دن و حسد و حسد و هراسنا ایشدن و ظلم
و باطنی فضائل ربانیه و اخلاق رحمانیه ایلد فرین اید و ب جسمینه
ملازم خدمت عبادت اید و جانی مداوم معرفت و محبت ایلید

در پیب اکل بود که محقق اید

مطلب باخواه آئین و حسودان
شترندن امین ایلر

نظائمه

هر خیر مطلق اولد رای امیر • اوله هر شیئه خبردار علیه
هیچ عدم اولماید مانع علمه • اوله محققیاته علمی مستقیم
ظاهر و باطن اکابیکسان اوله • علمی کامل اوله احسانی عظیم

حکایت

هر کیمکه اسم خبر دین خبردار اوله • و معنای بصیر دانا و مرد هشیار
اوله • **بلور که من عرف الله کل لسانه** و فقیر هر حاله خدای دانا
خیر و بینادر • پس لسانی قول ناسزادن • و جناتی فکر ماسو ادن
مضون ایدوب **و هل یکت الناس علی مناخیرهم الا حصاید السنین**
حکیمه • دانا صمت و سکوت اختیار ایدوب قوت و لایموت ایلد اکفا
ایده • **مخکی در که اهل عرفاندن بری** • کمال عرفانه مالک اولوب صمت کلی
و سکوت ابدی • راهند سالک اولدی • و بوعهد و پیوندی درون
حکم بنیادیکه • من بعد نیک و بددن • بر احد ایلد هرگز گفتار اتمینه
دانا مراقبه دارند • ملاحظه وصال یار ایلد • بر قرار و برخوردار اوله
و اهل طالبدن بری بونک حاله واقف اولوب کادیند بکه • ای برادر
حق معبودن • خاموش بودنت را سبب چیست یعنی معبودن
چگون بومرتبه ده خاموش ابد • و صمت کلی آنکه سبب نه در و باعث نه نشسته

جواب

جواب بویله و بر دیکه • ای برادر • کونوگان • جنب حقیقتده • مشابه و همد •
و مرتبه عن مد در • وهم وعد مدن دم و رمق • مورد هم و باعث
ندم در • و اولکه حقیقت در کیمک زهره سی وارد در که • حقیقتی
بیان ایدوب • ما هو الحق عیان ایلدیه •

الثالث حالت ثلاثون

الحلیمه

الذی صبر یجمله علی الظالمین • و ستر بلفظ عن المذنبین و العاصین
معناه

بلکل که حلیم شول پادشاه صبور و حکیم در که • حلیم حکمته موافق
و صبوری مصلحت مطابق اوله • عقوبتی مستحقیندن حلم ایلد تا خیر ایلد
و صبر و تمهل ایلد تدبیر و تقدیر ایلد • اوله که نادم و پشیمان اولوب
عذابدن امن و امان بوله • یا خود مضرا و لور سه نصیبی نیران اوله
و هر جهنم عیاشات و عقارب ایلد جیران اولوب • واله و حیران اوله

خاصیه

بلکل که هر کیمکه اهل زراعت اولوب مزروع سنی آفتدن • حضرت عزت
حفظ و مراست اتمک دیلد سه **حلیم** اسمی بر کاغده کتابت ایدوب
بر کاغذ صوقوب اول کاغدی اکا بر قسه • و اول سودن مزراعنه

مطلب
حصول آفتدن نامر لیسالم
اولسول علاج ماسده

بر بزرگوار کند ایدوب صاحبسه . بزور دکار بین . آنی هر آفته ان من
ایدوب نشوونما و بر کاتله . انی مرزوق و صاحب غنا ایلیه .

حفظ العبدینه

بلکه نصیب بنده اسم حلیمدن اولدر که آذای ناسه صبر ایدوب
وجفای قران و امثاله تحمل ایلدیه . وجیب خدا محمد مصطفی نکت
صلی الله علیه وسلم . بوحلم و صبری تفکر و تأمل ایلدیه که گفتار
بد کردار و بد فعال . مبارک دشنیدن درتدیشونی . سنک صبا
ایله قلع ویران ایدجت کمال حلم ایلد صبر و احسا ایدوب حضرت خدیجه
بویله دعا ایلدیکه **اللهم هدی قومی فانهم لا یعلمون** .
یعنی بارتب قومهدایت ایلد . تحقیقا انر بلزلو . واکوبله لودی
بویله جنابت ایلرودی کمال علمنه . و نهایت صبر و کومنه رسول حلیم
و کویک نظر ایلد کوره که . اول اول قوم ضالده نکت حضرت عزتک هدایتلری
دیگه . و ثانیایا یسبی ایلد قومی دیوب کند ولوه انکسا بلری بیان اتدی .
و ثالثا جهالت لری ایلد . اعتد ایدوب فانهم لا یعلمون دی .

نظمه

هو حلیم مطلق اولدر ای اخی . ذنبی اور تو حلم ایلد اتمز غضب
هو عذاب مستحق اولن کوه . اتمز استیجال و صبر ایلد عجب

واریکن

واریکن تعذیب و قهره قدرنی . حلم ایلد صبر ایلد اول لطف استی
حکایت

حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب دن . کوم الله وجهه . محکمه رکه
بویله بیوردکه . وقتا که ابرهیم علمه تسلیم سلکوت سموات وارضی
کوردی ایلد . بر رحل کنه کاردی . کوردیکه بر فاحشه ایلد کوفتار اولش
پس همان . اول غله غضبان اولوب بد دعا ایلدی حضرت و ثاب
دعاسنی مستجاب ایدوب هلاک ایلد . و بر عاصی اخی بر عصیان کوردی .
واکا داخی غضبان اولوب بد دعا ایلدی حق تعالی انی دخی هلاک
ایلد . و بر عاصی اخی کوردی . دیله دیکه اکاده بد دعا ایلد . همان حضرت
خدا . اکا ندا ایدوب دیدیکه . یا ابرهیم سن بنم خلیلم سن . و
جنابده . دعاک مستجاب در . صقب سن بنم عباد مد بد دعا
ایلمه . وانرک هلاک کنه ساعی اولمه . تحقیقا بنم عبد عاصیه .
اوچ خصلت ایلد محبتم وارد در . یا اکا توبه میسر ایدوب توبه سنی
قبول ایدم . و ذنبی مغفور ایدوب کندونی مسرور ایدم . و یا خود
بر و لد صلح میسر ایدوب انوک صلاحی ایلد . بونک فسادنی ازاله
ایدم . یا خود یوم قیامتده . عن حضور مه کله . دیلوسم صنوفی
عفو ایدم . و دیلوسم نار جهنم ایلد . عذاب و عقاب ایدم .

الرابع والثلاثون

العظيم

الذي لا يوصف عظته وسلطانه ولا يحصى نعمته واخصانه

معناه

بلكل كه عظيم شول بادشاه عظيم الالا وكثير التعداد ركه آراي اولي
الذي كنه عظمته عاجز و صيران واحصاي نعمته متخير و سر كود الله
عظمت و جلال شاني در وسلطنت و كمال برهاني در عظميت ذاتي
قائده ذليل اولور دقاب واحاطه صفاتي قائده عاجز اولور
عقل اولي الالباب انداد و اضداد دن منزه اشال و اشباه دن

خاصته

بلكل كه هر كه يا عظيم اسمنه چوق مشغول اولسه نظر حقنه مقبول
اولوب نظر خلايقه داخي مغز و مكرم و مشرف و معظم اوله
حفظ العبد منه

بلكل كه نصيب بنده اسم عظيم دن اولدر كه اوليا و انبياءك قدس
بلوب انزه اتباع و اقتدايله تعظيم عظيم ايليه و عماد صلواتك فضلتي
اكليم انزه ميل و محبت و مجازيه ملا زميله تكريم كير ايليه
تا كه اسم عظيم دن نصيب ني بيان و حفظ فراوان حاصل اوله

نظمه

هم عظيم و مطلق اولدر راي جوان هيج احاطه ايميه آني عقول
مدح و وصيفه انوك صيران اولور بولسا لو كنه ذاتينه وصول
دنيا ربا به بنجه واره تراب جرم شمسه ذره هيج بولور بي

حكايتيه

حكيد ركه حضرت موسي بن عمران عليه صلوات الرحمن ديكه
برورد كار مبين حامل هفت زمين اولن سمك عظيمي اكا كوستره
پس حق تعالى اكا امر ايلد بكة طبريه دريا سنك كنارنده حاضر اوله
وقتا كه كنار دريايه وارد بي تا كاه ميان دريا دن بر حوث
عظيم چقوب جانب سمايه صعود ايلدي و اوج كون اوج
كجه متواليه بوكه ناظر اولدي اصلا سمك سمايه صعود د
ذائل اوليوب دريا دن چقودي پس موسي بو حال دن مضطرب البال
اولب ملك مسعاله ندا ايد و بچيد بكة الهى اول حاصل ارضين
اولن سمكه بوند كي عظيم ميدر حق تعالى و جى ايلد بكة يا موسي
حاصل ارض غير اولن سمك هر كونه بوند كي برك سمك خدا سي در

الخامس والثلاثون

الخفور

• الَّذِي يَغْفِرُ الذُّنُوبَ • وَيَسْتُرُ الْعُيُوبَ •

السَّارِسُ وَالْقَسْرُ

الشُّكُورُ •

• الَّذِي يَشْكُرُ الْقَلِيلَ • وَيُعْطِي الْخَبْرَ بِلِ

• مَعْنَاهُمَا •

بلكل که غفور مطلق و شکور محقق اول پادشاه صاحب احسانند

عباد عاصی سبک ذنوبی غفران ایدوب عیوبی پنهان ایلر • وعمل

قلیلکنه • راضی و شکور اولوب عطای خیریل ایلر • آنلری مرضی و مسرور

ایلر • آرزو متلرنه • چوق نعمت و پروب مثوالرین عاقبت جنت ایلر

• خَاصَّتُهُمَا •

بلكل که هر کم که حتی یه • یا باش اغرسنه • یا غم و غصه به • مبتلا اولسه

بر پاره کاغده • اوچ کره یا غفور اسمنی باروب یسه • بعون الله تعالی

حرارت تب نفع اولوب جمع سر مجل اولر • و غم و غصه سرور و فوصل اولر

و هر کیل که الی و دی بغلمش اولسه • شکور اسمنی قوق بر کره • صواوستنه

اوقید • و اول صوبه الی صوقوب چقره • و یوزند اول صودن

مسح ایدوب سوره انشاء الله الی و دی کشاده اولوب اچله

• حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ •

منهما

بلكل که

مطلب و مانع اغرسنه و غم و غصه به مسرور بر پاره کاغده اوچ کره یا غفور

مطلب الی و دی بغلمش اولر شکور اسمنی قوق بر کره

بلكل که نصیب بند • اسم غفور دن اولدر که • قچن بر عید عاصی نکت

عصیاننی • و بر منب ساهی نکت طغیاننی کورسه • سعی و همتی انوک ستر

و غفرانند اولوب کما هنی فاش و اطهار اتمینه • و درگاه ملک عفا

دن • توبه و استغفار ن طلب ایدوب مغفور و مغفوا اولدر سن استینه

نته کم رسول الله صلی الله علیه و سلم بیور مشدر که من ستر علی اخیه

المسلم ستر الله علیه فی الدنیا و الآخرة یعنی بر کسره که مسلم

قر د شکت کما هنی فاش اتمیوب و ورسته حق تعالی دخی انوک کما هنی اور

دنیا ده ده • و آخرت ده ده • و اما حق تعالی نکت بو قولنک معنای سی

اولدر که الزانیه و الزانی فاجله اکل واحد منهما مائة جلد و لا

تأخذکم بهما راقه فی دین الله ای رحمة و شفقة امر شهادتک عاصی

بیان • و نهایتنی عیاندر • یعنی قچنکه شهادت ذنا مقرر و مثبت اولر •

اولدمده رحمت و شفقت مقتضای شریعت و مستدعی حکمت کلا در • بلکه

همان اقامت حرد و امر نه • سعی و اهتمام • و جد تمام اتمن کره • و اما

معاینه عصیان زماننده • ستر و غفران • و غفو و احسان • احسن

و ادنی • و الیق و احوی در • نته کم فر ویدر که • حضرت نعمانک خاتمنده

بو پنده بخت یازمش ایدیکه الستر لما عایت • احسن من ذاعه

ما ظننت • یعنی معاینه کوردکن کما هی اخفا • ظن اندو کل کما هی افشاد

مطلب من ستر علی اخیه المسلم ستر الله علیه فی الدنیا و الآخرة

مطلب الستر لما عایت احسن من ذاعه ما ظننت

۱۳۸
احسن و اولی در **وَأَمَّا** نصیب بنده اسم شکور در اول در که باب رزق
رزاق جیلدن کثیر و قلیل نه مقدر اولدی بیه . راضی و قائل اولوب ترقه
و تقعه حریص و مائل اولینه تا پروردگار جمیل دخی . بونک عمل قیلنه راضی اوله
نته کیم خبرده وارد اولشد . و رسول صلی الله علیه و سلم پورشد
مَنْ رَضِيَ مِنَ اللَّهِ بِالْقَلِيلِ مِنَ الرِّزْقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِالْقَلِيلِ مِنَ الْعَمَلِ
نَظْمُهُمَا

اولدی هر بیل غفور و دخی شکور . غافر و شاکر کت مبالغه سی
عبدنک ذنبی ایدر غفران . اولسه غفرانه گوانوک هوسی
آز حق طاعتن کثیر ایدوبن . بیک یزیدور عده هر برسی
حِکَايَتُهُمَا

مَحَبَّتِي ذَكَرَ كَهْ صَالِحِينَ ن بر رجل صلوات خمسی جماعت ایلد مسجدده
آدا ایدردی وقتا که ضعیف اولدی و مسجد و ارمانه قناری قلمیور
خیف اولدی پس امر ایلدی فی مسجد ایلندله . وقتا که بیت اللهه
داخل اولدی . روحی درگاه حقه و اصل اولدی . و احساندن برسی
آنی مناسنه کوردی . و اکا صوردیکه . الله سکانه اشکله اولدخی دین
رحمان بکا احسان ایدوب عصیانمی غفران ایلدی . و بکا خطاب ایدوب
دیدیکه . ای شیخ پیر . بودکلو تعین کثیر . سکانه لازم ایدی **و دخی**

۲۹
و دخی محکد رکه موسی علیه السلام . درگاه خدایه . ندا ایدوبت بیکه
الهی سوابق نعم ایلد . بنی منعم ایلدک . و نعمتک شکر ایلد بکا امر ایلدک
تحقیقا سنوک نعمتک شکر و ثنا . بر نعمت اخریه رکه . اولدخی بر شکر آخر
اقضا ایلر . و حضرت حق جل و علا . بیوردیکه یا موسی بر علم او کوندک
که انوک فوقه هیچ بر علم چه دی . نعمته شکر عبد من بکا بو تیر که اکا
هر نعمتک ابر . انی بندن بله . و حول و قوتنه اسناد اتیمه .

السَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ
العَلِيُّ

الذی لم یبلغ عقول العارفين الی علو ذانیه . و سمو نعتیه و صفاته

التَّاسِعُ وَالثَّلَاثُونَ
الکبیر

الذی تعالک عظمتیه و کبریاؤه . و توالک نعمه و الاؤه
مَعْنَاهَا

بِکَلِّ کِه عَلِي . شول پادشاه اعلی در که . انوک مرتبه سندن آسنی
بر مرتبه بالا دخی اولیمه . و جمله موجودات علیه و سموات سمیتد
آندن منحنه و درتیه واقع اولوب اول جمله سنی رافع اوله .
وقدم ذات و صفات ایلد کبیر از بی . و قدیم لوب بونی اوله .

خَاصَّتُهُمَا

بِكَلِّ كه هر كيه على اسمى يا زب كنده ده . بله كو توره سه . يا خود تلو تنه
ملازمت ايدوب چوقا وقسه . اكو ذنى ايسه سنى اوله . واكو فقير ايسه
عنى اوله . **وهر كه** كيه اسمى يا زوب كو ترسه يا خود بيك كنه يا
دسه . پروردگار ميبين . انى شرد شمندن . امين ايدوب توره

حَقُّ الْعَبْدِ مِنْهُمَا

بِكَلِّ كه نصيب بنده . اسم عيلدن اولدر كه . خدمت ملك متعالده
يعنى طاعت و عبادت و اشتغالده . مرتبه كماله مالك اولوب منزله
رجاله و اصل اوله **واسم كيه** دن اولدر كه . ورع و پرهيز ايله
عوام ناسدن ممتاز اولوب تقوى و ديانت ايله كيه الامتياز اوله
نظمتهمما

هر عى مطلق اولدر اى جوان . جمله دن رتبتده اوله اى اوله
جمله موجودانى هر اولوب محيط . اون سكونيك عالمه ذالى اوله
هر كيه اولدر اوله ذاتى قديم . هر صفاتى نقصدن خالى اوله
حِكَايَتُهُمَا

مَحْكِي دُرْ كِه تحقيقا . حق سبحانه و تعالى . حضرت موسى پي عليه السلام
وحى ايلديكه . جبالدن برسنه حاضر اوله . تا حق تعالى اكاكلا سنى ايله
اسماع

مطلب كيه سنى اوله و سنى
على اسمى كيه سنى اوله و سنى
مشفق اوله و سنى اوله
تقوى سنى اوله

مطلب كيه سنى اوله و سنى
با كيه ديسه سنى اوله
امين اوله

ايدوب هادى و ناصر اوله . پس جبالدن هر جبل . مساجات موسى به
مكان رحل اولغه . آرزو و هوس ايلدي . الا طور سيناه . بوتنادن استغنا
ايدوب بديبكه . بنوم كى اذنى . ملك اعلى ايله . مناجاة موسى به چن
لايق اوله كه . محل و مشوى اوله . پس حق تعالى حضرت موسى به وحى ايلديكه
يا موسى چونكه طور سيناه . تكبر و استغنا دن برى اولوب تواضع و تدل
اختيار ايلدي . پس بنده منى انى مناجات كنه . بق ايدوب قدرنى رفيع و فائق
ايلدم **بوتقدردن حصه اولدر كه** هر كيه بله كه عظمت و عزت . و علوق و رفعت
حق تعالى حضرتنه لايق صفتدر . بلور كه بعد كرايه سزا . و بندى نوايه
لايق دروا . تواضع و مسكن . و تدل و تزلزل و رفعتدر . و هر كه نفسى الله
رضاسى اچون ذليل ايله . حق تعالى خى نولك قدرنى رفيع و جليل ايلر .
كه من تواضع رفعة الله . و من تكبر وضعه الله بنده حضرت سول الله

الثاسع والثلاثون
الحفيظ

الذى يحفظ قلوب عباده المؤمنين . عن النبي والرب . وعد اليقين
معنا

بِكَلِّ كه حفيظ مطلق . شول پادشاه محقق در كه . سماي حفيظ ايلوا رضه
نازل اولمدر دن . وزمى حفيظ ايلر متحرك و متزلزل اولمدر دن . و قلوب

منى ايلديك
ايدوب هادى و ناصر اوله
پس جبالدن هر جبل
مكان رحل اولغه
ايدوب بديبكه
بنوم كى اذنى
ملك اعلى ايله
مناجاة موسى به چن
لايق اوله كه
محل و مشوى اوله
پس حق تعالى حضرت موسى به وحى ايلديكه
يا موسى چونكه طور سيناه
تكبر و استغنا دن برى اولوب تواضع و تدل
اختيار ايلدي
پس بنده منى انى مناجات كنه
بق ايدوب قدرنى رفيع و فائق
ايلدم
بوتقدردن حصه اولدر كه
هر كيه بله كه عظمت و عزت
و علوق و رفعت
حق تعالى حضرتنه لايق صفتدر
بلور كه بعد كرايه سزا
و بندى نوايه
لايق دروا
تواضع و مسكن
و تدل و تزلزل و رفعتدر
و هر كه نفسى الله
رضاسى اچون ذليل ايله
حق تعالى خى نولك قدرنى رفيع و جليل ايلر
كه من تواضع رفعة الله
و من تكبر وضعه الله
بنده حضرت سول الله

لان فى الكبرياء بالبر والادب
فوق العظم وان كان محل منها
فتم قطع المنافع فى واحد منها

عاریفنی مزین ایلدی. اعتقادات خالصه. وتوجهات صادق. واعمال
 صلح ایلدی. وصدور مومنینی. شتر و سواس خناسدن. صاف ایلدی.
 اخلاق رضیه. وصفات فضیه ایلدی. مستحسنه و ممد و صد ایلدی که
اقمن شرح الله صدره للاسلام. بوبشارنی اعلان و اعلام ایلدی
خاصته.

بیکل که مکدیو و شتر شیطان دن. خائف و هراسان اولسه. ^{حفظی}
 یازوب باز و سنه بغلیه. حق تعالی. انلک شرن دن انی بکلیه
حفظ العبد منه.

بیکل که نصیب بنده. اسم حفظ دن اولد که. اعضا سنی ذنوب و معصیت دن
 و قلبنی خیانت و غفلت دن. و غضب و شهوت دن. مصون ایلدی.
 هواجس شیطانیه. و رد ایل حیوانیه دن. محفوظ و مصون ایلدی
نظمه.

هر حفظ اولد رسائی حفظ ایلدی. ارضه واقع اولد دن اتدی ^{مصون}
 هر نجومیکه مزین ایلدیوب. اتدی شیطان رجومیکه زبون
 مومنک هر قلبنه بول و برمدی. کیومکه ایلدیه خلق ایلدیوب ^{حفظی}
حکایت.

تجدد که ابو علی قاق حضرت تری قدس ستره بیورد که. اشتمد صلحان

مطلوب
 مکدیو و شتر شیطان دن
 امین اولدیوب
 باز و سنه
 معینه

برنی

بری بکا دیدی که مال مورد و ثندن بکا ادرتله. اون بیک دره انتقال ایلدی
 و جناب ملک متعاله ندا ایلدیوب دیدی که **الهی** سن عیلم و علام سنکه
 بن بود راهد محتاجن. اما حفظند عاجزن. دیر مکد سکا و برم. تا
 وقت حاجتده سن بکاینه ایقام ایلدیوب بایر کوره سن. پس جمله سنی
 فقرا و مساکینه بذل و انفاق ایلدیوب فراغت و سخاوت ایلدیوب. و فقروفا
 ایلدیوب صبر و قناعت ایلدیوب. و اندن صکره مهماتیه نیوبه دن هیچ
 برتسنیه محتاج اولد دم. الا وقت حاجتده حق تعالی بکافح باب ایلدی
 و مرادجی میسر ایلدیوب بنی ما سوایه محتاج ایلدیوب **بوقضه دن حصه**
اولد که هر کیمکه امرنی اللهه ایصمیر لیه. حق تعالی حضرتی اکا
 کافی در. و معین رضیر و ایدر. **ومن یعتصم بالله فقد هدی**
الی صراط مستقیم. بو فحوائی مینفی تعبیر و تعلیم ایلدی.
الاسم الازم معین.

المقیب
 الذی خلق حیوانات فی الارض و السموات. و قدر لهم الارزاق و الاجال ^{قوات}
معناه.

بیکل که مقین مطلق. شول پادشاه محقق رکه. مقدر اقوات اولدی
 ارضین و سمواتده جمیع حیواناته. طعام و شرابی قوت اجسام و اشباح ^{الذی}

ومعانی معارفی قوت قلوب و آرواح ایلدی . و روح لطیفی عقل
 شریفه مشرف ایدوب زمین پاکله . پر ادرالت ایلدی و نوع انسانی
 جمله حیواندن کزیده و سرافراز ایدوب ریاست خلافت الوهیت ایلد
 جمیع آشیان پسنیدید و ممتاز ایلدی که **ای جاعل فی الارض خلیفه**
 بومعنا منیفه . و بو نحوای لطیفه . دلیل قوی . و برهان جلیله .

وَ خَاصَّتُهُ

بیکل که هر که دیار غربتده گرفتار اولسه . و وطنه و ارمغانه اقتدار
 اولماسه . یا خود فرزند ناپسند ایلکه . بحضور و پرفتور اولسد
 مقیت اسمی بر خالی کاسیه یکه کزه او قیده و او فوره . و بعده اول کاسیه
 صوقوبه و اول سودن ایچه . انشاء الله حق تعالی مرادنی میسر اید

حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ

بیکل که نصیب بنده . اسم مقیتدن اولدر که . ارباب فاقیده . ایصال
 انفاق ایلد . انعام و احساندن خالی ولینه و ذوی القربانی جود و عطایه
 شادمان و فرحان اید . و این سبیل و مسافرانه . ضیافت اید و بلحسان
 اید

نَظْمُهُ

هم مقیت مطلق اولدر ای اخی . عالم و هر خالق اقوات اولد
 حفظ اید و باشیانی هر شاهد اولد . فردودانا سامع اصوات اولد

لانام

بیتها خاصه

لا ینام لا یهوت لا یعوث . حی و با فی محیی اموات اولد
حکایت ۹۰

محکد که تحقیقا عبدا لله بن عمروه . رضی الله عنه . بر رجل دینیکه
 بز فترآء مهاجریندن . وقوت و کفایتده قانغیندن . اولمادق فی عبده
 اکا دیدیکه . سنت هر خاتونک وارمیکه . اکا ایوا ایدوب انوک قاتی
 ماوی ایدندن سن . دیدیکه نعم . بی واردرد . و دیدیکه یاسنوک بر سکنک
 ده وارمیدر که . اند . ساکن اولد سن . و بدای کرایله فستلا اولمایوب
 بی منت ایچند متمکن اولد سن . دیدیکه نعم . پس عبدا لله بیوردیکه
 ای کشتی سن اغنیادن ایمش سن . دیدیکه بنوم بر خد متکارم دلخی
 واردرد . عبدا لله بیوردیکه . بو تقد بر جد سن امرادن ایمش سن . پس ایچ
 فقرامه اچرنیدن . وزمره قانغیندن اولور سن . **و بوقصه دن حصه**
اولدر که دار فایند . قوتله قناعت ایدوب **القناعت کفر**
لا یفنی ایلد عامل اولد . تا کدر اربا قیده . ملوک اهل جنتدن اولوب
 سعادت و دولتده . مؤبد و مخلد اولد . که بودولته و اصلون قوتله
 قانعون اولنلردر که . رسول صلی الله علیه و سلم پورمشدر **ملوک**
اهل الجنة من اتی . **القانعون بالقبوت یوما فیوما** . یعنی
 جنتک امر ای بنومر اتمدن . قوتله قانعون . و کفایت ایلد صابرون اولنلرد

مطلک اهل الجنة من اتی
 ملوک اهل الجنة من اتی
 القانعون بالقبوت
 یوما فیوما

الحادی قال بر تعویذ
الحسیب

الذی یکنی ذکوه للذاکرین . و یغنی شکره للشتاکرین .
معناه

بیکل که حسیب مطلق . شول پادشاه محقق دکه . مخلوقاتک جمیع
کافی . و موجوداتک جمله حاجاتنی وافی اولوب تصالح عبادی مهتیا
اید . و هرنه ایلر سه نی غرض و بی ریا اید . و ثرادن ثر بایه وارنج
جمیع اشیاء علم میهنده معلوم و محضی ولکه **و اخص کل شیء عددا** ادر

خاصته

بیکل که هر کیمک که شرد زدن . و همسایه نامهر باندن . یا مکر حسودان
و ضرر چشم و لساندن . خوفی اولسه . صباح و اخشامده . یدی کوند
بتمش کره **حسبی الله الحسیب** . دیسه جمله سنک شرندن امن اولر
حفظ العبد منه

بیکل که نصیب بنده . اسم حسیبدن اولدرکه . چونکه حضرت خدای جمیع
عبادتک مهتاتنی ادا . و حاجاتلرن قضا ایدر . پس جمیع احوالنده کما
استناد ایدوب جمله مرادنی اندن استمداد ایلید . و انک جنابندن
خیزی . بر بابه دخی التماس ایلید . و اندن غیر بر واحدن نشنه بجا ایتید

والتجا

مطلب
شرد زدن و همسایه نامهر
و مکر حسودان و ضرر چشم
لساندن خوفی
اولسه

والتجا و رجاسی خدا سندن اوله . بلیک جمله دعا و مناسنی خداسی اوله که
حسبی الله لا اله سواه . بومعنا ید شاهد و کواه دور .
نظمه

هر حسیب مطلق اولدر ای جوان . خلقنت حاجاتنی کافی اوله .
اوله هر جمله مهتاتنه کفیل . لطفی جمله عامله وافی اوله .
هر و پره بر درده بیک درلودوا . هر بلا فیه فعا یدوب شافی اوله .
حکایت

حکایت حضرت رسالتدن . صلی الله علیه وسلم . مریدر که پور
حق تعالی یوم قیامتده . وقت حسابده بر قولنده دیکه . بیچون بند
استحسانتمدک . شول زمانده که بکاعاصی اولرک . پس همان زبانلر
طو توب اتی ناره چکه لر . و بودخی شفقانی تحریک ایدوب طود غنی قلمده
حق تعالی کتوروب کادیه که . یا قولم نه سویلرسن . دیکه یارب سن
ضمیرمه علم و خیرسن . بنی فاس ایچنده رسوای اتمه . حق تعالی دیکه . یا قولم
سویله . ملائکه . لوم دخی اشتسونلر . پس دیکه . یارب یدر مکه بیخبرک
بوجفا . و بوجفایه هیچ یوقی منتها . دنیاده اولادم جفا ایلدی . و خسته
اولدقد اهل جفا ایلدی . و نزع روضه ملک الموت جفا ایلدی . و قبرده
منکر و نیکر جفا ایلدی . و قیامتده زبانلر جفا ایلدی . و ظم بویدر

بوندلر جفا ایلمسه نغم . ن بتم هکله رجب و ذوالکرمدر . وقتا
 سرداخی نازه امر اید و کوز . پس دیدمکه هلاک اولدک الان چوکه
 ناره امر ایدی سنی رحمان . پس حق سبحانه و تعالی انکادیده که **انا**
عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي نَزَّ یعنی بن قولک ظن چیبی و حسن اعتقاد
 قاتنده بن چوکه ظنک بکاغفران ایلد و لدی پس سوچکی عفوایدوب ذنبکی
 غفران اتم . و جنتی سکا احسان ایدوب نصیبکی خلد و رضوان اتم

الثانی والأربعون
الجلیل

الذی جل جلاله و عظم شأنه . و عتق نواله و شمل احسانه
معناه

بکل که جلیل مطلق . شول پادشاه محقودر که قلوب هیبتند
 خائض اولد . و عقول عظمتند ن ذابسه اولد تجلای جلای ایلد طو
 مندک و پاره پاره اولد . و شهود و صا ایلد فوادینا . و آله و آواره
 و مقابل جلیل اسم چیلدر . لیکن اسماء تسعة و تسعینده مذکور تبیین
 اولمندی اتنا معناسی اولدر که هر طرفدن جمال مطلق تابان اولد و
 مقیبا ایلد جمیل اولدو . جمالنه هماسی قاتنده مضمحل و پنهار اولد

خاصته

بکل که

بکل که هر که بکه نژدنا شده محقرا و لسه . واسم جلیل مشک و زعفران
 ایلد یازوب لسه . میان خلقد مفرز و موقرا و لده و اقوان و امثالی را
 عظمند و جلال صاحبی اولوب امر نه امثال ایدو . و حکم اقبال ایلد
حفظ العبد منه

بکل که نصیب بند علیل . اسم جلیلدن اولدر که لسان اقبال چمید
 و جنانی افعال پسندید . و خصال سعیده ایلد . آراسته ایدوب .
 صفات ملکته بی جامع . و انوار الهیه ظاهر و باطنند لامع اولد
نظمه

اولدر هر جلیل مطلق کیم . هیبتند ن عقول دهشت اید
 هر عذاب و عقاب انکدر قد . کله قلبه رعب و خشیت اید
 کوعصاته جلال ایلد دکیه . قمر ناره قوبوب عقوبت اید
حکایت

محکد که پروردگار و دود . وقتا که جهانی کم عدمد صحرای
 کتور مک دیلدی پس ذات واجب الوجود دن . یکی صفت جمیلد
 ظهور ایلدیکه . برسی جمال و برسی جلالدر . و بوندلر خدای شتعال
 امر ایلدیکه . عرضورنده مسابقه ایدو . پس امره امثال ایدو
 جمال جلای کجری و حق تعالی دخی یوردیکه **سبقت دختی علی غضبی**

نگنه سبقت رحمتك حكمتك . ارباب فطنتدن بعضی بویله بیانا
 ایلدیکه . لفظ جان و قناکه لفظ جلال و زرنه غالب اولدی ایسه
 زیراکه میم ایچر حسابند ققدر . ولام او تورد . کتک لک مظهر حاله
 باغ بهشتدر . مظهر جلال و زرنه غالب اولوب هشت اولدی و نار
 حیم اندن ما دون اولوب هفت اولدی . **مؤلفه الحقیق**
 کتمه امیدی کی ذنوبیکه . نه قدر اولسه بی عدد چکی
 دیمه دیمی خدای عزوجل . سبقت رحمتی علی غضبی

الثالث قال رسول

الکربیم

الذی اذا وعد وفا . و اذا قدر عفا .
بلکل که کربیم . شول پادشاه . رحیمدر که . چن بنده عامی عیبنا
 اعتراف اید . و مولا سنه دعا اید . اکا غفر ایلد احسان
 اتمد مدن استحقا ایدر . نتدیم حدیث قدسی ده . **حضرت**
 بویله بیان ایلر که . چن بنده تضرع و نیازنی . ذرکاه حقدر
 اتسه . بویله بیورر که **باملا یکنی لقد استجبت من عبده**
ولیس له رب غیري . فاستجبت عونه . و غفرت
مقصبتنه . کما فیل . بیست

کرم

گرم بین و لطف خداوند کار . کینه بنده کوده آست او شرمسار

ترجمه مؤلفه الحقیق

کوره لطف وجود خداوند شها . کناهی قول ایشلرا و تار خدا
خاصنه

بلکل که فریودر که . نعتا میرا المومنین علی بن ابی طالبده رضی الله عنه
 انولک ایچون کرم الله وجهه دبر لور که . همیشه با کربیم اسمی لسان سر
 دو شتردی و هر کیم که با کربیم اسمند یا تزدن اول بر مقدار منشیغول اول
 او بوسه فرشتگان فرمان رحمان بویله اولور که انی کرم کرامند در دنیا

حظ العبد منه

بلکل که نصیب بنده اسم کرمدن اولدر که شانی لطف و انعام و کرم
 واحسان اولد . و عادت قیوت و مرقوت . و نصرت و مرحمت اولوب
 امرنه مخالفت ایدنه عقوبت ایتوب بلکلر بجه نعمت ایلد اکا جود و سخاو
 ایدر که . اساءته اساءت کار کلا بدد . و اساءته احسان ایدر اولی
 واحسانه احسان مجاز ایدر و مقابله و مکافاتد . نتدیم دندی بدی
 بدی سن ساری و نیکی راینکی خوار ی . بدی راینکی کوبد عبد الله
 انصاری . و کما قال بعض الشعراء من العارین . **بیست**
 بدی زایدی سهل باشد جزا . اکو مردی احسن الی من اسنا .

ترجمه مؤلفه

احسانه ایتک احسانیل اولک شان حیوان انسان اود که اید عیصانه وجود
نظم

هم کو پرمطلق اولد رای حکیم که اولد دایم ایشی لطفیله کرم
کسمیه اعدا سنک رزاقی روز شب جود ایلدوب ویره نعم
هم ایسات اید نه احسان اید ذنبی غفران اید چکایه عم
حکایت

حکایت وقتا که داود علیه السلام آخرته انتقالی زمانه یقین
پس پروردگار بمین اکا وحی ایلد که یا داود ابناء کی جمع اید و
امتحان ایلد هر نفسنی که لطف و احسانه وجود و غفرانده

زیاده بوله سن بونی اکا و پرورم بلا سن پس جمع ایدوب بر سنه
صوردیکه چن سنک بنده لوکد بر بنده امر و که مخالفن ایلد سن
ضرب ایلون دیدیکه بردخی ایلد سن دیدیکه جنس ایلون دیدیکه
ایلده نیرسن دیدیکه قتل اید رین یا رد ایلون و بر سنه دخی صودری
بویله دید و حصن سلیمان صوریچی بویله دیدیکه اول مخالف اید جک بویله
تینه ایلون که بردخی ایتیمه و اکو اید رسه عفو اید رین و اکو بردخی عیصان
ذنبی غفران ایدوب اکا بر وجهه احسان اید رنکه بردخی اولکامی اشکله

جرات باقدام اید من کمال جنان سنده و نهایت شرمندن وقتا که
سلیمان پد رنه بویله جواب ویرجک کویم و هابند حضرت داود
بویله خطاب کلدیکه یا داود بنو قی سلیمان قوله احسان ایدم که جود
واحسانه و عفو و غفرانده بنوم اخلاق ایلد متخلود ر

الذی یوقب جميع الموجودات

الرقیب

الذی یوقب جميع الموجودات و یحفظ کل الکائنات
معنا

بلکل که رقیب شول ملک مجید رکه حفظ اید رجه مخلوقاتی علم ایلد
وصفا جمع موجودانی جمله حافظ حقیقی شری و ثباده و ارض
وسما ده واجب الوجودنی همناد رکه و رای عالمه جمله اشیا بی
إحاطه ایشدر علم و قدرت اید و لطف و نعمتله که **و الله من و راقبهم**

خاصته

بلکل که هر کیمکه یا رقیب ایلد بری کره و اهل و اولاد و اموالی
اوز رنه او فورسنه حتی عا جمیع بلیات و افاندن بحاه میسراید

حفظ العبد منه

بلکل که نصیب بنده اسم رقیب دن اولد رکه یقیناً بله که جمیع

مطلب اولاد و اموال اولد
دی که او فوعل
او فوعل جمع اولد
حکایت
اولد

وَأَرْمَنده . أَحْوَالِ عِبَادَةٍ . وَصَلَحِ وَفَسَادِهِ . بِرُؤُودِ كَارِ مَاجِدِ
رَقِيبِ شَاهِدِ دَرِ . پَسِ هِرْ حَالِدِ . حَضْرَتِ سَلَكِ مُتَعَالِي حَاضِرِ وَنَاطِرِ بِلُوبِ اِمْرَةِ
اِمْتِثَالِ وَعِبَادَتِنَا شَتَا لَدَفِ غَيْرِي نَسِينِه مَسْفُوعِ اَوْلِيَه كِه تَا دَر كَا هِنْدَه ^{مقبول اوله} بِنْدَه

نظمه

هر رقیب مطلق اولد رای جیب . حافظ عالم اولوب اوله علیہ .
علی جمله عالمی حفظ ایلیہ . حافظ و حامی اولوب اوله مقیم .
اسسه بر قولین بلا به مبتلا . ویره لطفای بویب شفا که اولد ریم ^{حکم}

حکایت

محکم دکه حضرت رابعه عدویه . قدس سرها . حسن بصری حضرتناک
قدس سر . عز حضور لر نه و ابحق . و اربادت صافه کوسترجک حضرت شیخ
رابعه . التفات تام . و توجه تام ایشین . و شیخ خدمت شریفده قدس سر
مقیم اولنور . نوعا بو خصوصه رنجیده خاطر اولمشور . و شیخ دخی نور فراستله
بو خصوصه واقف اولوب انوره سبب التفاتنی بلد رملک ایچون . هر بر نه
پر زناوق و پروب دیش که . وارولک بونی بر کیمسه کور مرتها یرده بوغریوب
کتورک . پس هر بری واروب بر خالی یرده ذبح ایدوب کتورمشور و ذاب
دایخی انوره اندوکی امر ایشین . و بود ایچو واروب بر مقدار کزوب تاوغی ذبح
ایمبوب بینه کتورمش . و شیخ اکابا رابعه ایچون ذبح اتمده دیکجک بویله

بویله جواب ویرمش که . سلطان امر شریفکر بویله اولدیکه . بر خالی و تنها
یرده بوغریوب . بینه عز حضور کوزه ایبا ایدم یدم . اولقدر که جست
و جویا ایدوب سیران ایلدم . و اطراف شهرده کزوب دوران ایلدم . میج
بر خالی و تنها یر بولدم . الا جمله سی حضرت حقت و ایلغی ایلد طولمش و شهوت
حضرت عزت ایلد قلموا و لیش . پس اول سیدن بینه دری کتوردم . و شیخ
دایخی مرید لونه دیش که یاران . رابعه التفات نظره سبب و باعث .
بینه رابعه نک . بو قطر شریفنک نتیجه و ثمر سیدر که اولدی

الخامس والاربعون المجيب

الذی یجیب دعاء المضطربین . ویسمع نداء المحتاجین .
معناه .
بلکلکه مجیب مطلق . شول معنی محققدر که . داعینک دعایسنه
ایجابت ایلد اقبال ایلور . و سائلک سوالنده اسعافله افضال ایلور ضروره
مضطربینه . کفایت ایلد عنایت ایلور . و ذفاهیت مترفهینه . و سعف
ایله مشیت ایلور . حاجت محتاجینی بلور . عرض احتیاج اتمز سوزن
و مقال داعینی ایشیدر . تکلم و تلفظ ایلور سوزن . ارباب حاجاته
اسباب کفایاتی مقدردر . و اصحاب عنایاته آلات اقوانی میسردر

۴۹۹
خاصته

بیکل که هر که مجیب استی بازوب کند و ده بده کنور سه حق تعالیست
کنف عنایتند مصون اوله و کف هدایتند ماقون اوله

حظ العبد منه

بیکل که نصیب بنده مجیب استمدن اولدر که او امر الهی پرامثال
ونواهی سندن اجتناب ایدوب عبید مطیع ملک قبا اوله و محتاطا
و شاکانه انعام و احسان ایدوب **و اما السائل ولا تنهر فواسخه**
مرادین میسر ایلینه تا که **هل جزاء الاحسان الا الاحسان**

مقتضای سنجه برورد کار رحمان دخی اگا انعام ایدوب مفا منی دار السلام ایلنه

۴۹۹
نظمه

هم مجیب مطلق اولدر ای ادیب • سائلی رضی ایدو اسعافله
هر اجابت بلیوب داعیلره • ایدو خشنود اتلوی الطافله
مذنبینک اشیدوب زاریلرین • عفوانده صوچلارنی اعطافله

حکایت

عطاء الله آرزقدن محکی در که پوردر تحقیقا اهل بکا انکی در هم ویردی
و دیدیکه وار بوکه بازار دن اون آل کنور پیش بازاره کدکن بولنده بر
قول کوردی اغلو اگا دیدیکه بیچون اغلرسن ایتدیکه بکا اقدام انکی در هم

و بود تا که

۴۹۸
و بردی تا انوکلده بازار دن برسننه آلا ایدم یا تمدن دوشمش واقفند
خوفندن اغلون پیش حضرت عطا اول انکی در همی اگا اعطا ایلدی
و کند بر مسجد و اربوب عبادت خدایه مشغول اولدی اولاکه خدای
و هاب اکابر فتح باب ایدوب اوند صفر ایلدی وار مایه پیش قرب
مسایه دک مشطر اولدی هیچ برسننه فتح اولمادی بر دوستی و ایددی
نشار پیش وار ب نوک دکاننده بر مقدار قرار ایلدی و بو حال دن
انی خبردار ایلدی اولدخی فقیر الحال ایددی هیچ نشین مالک دکل
ایدی بر مقدار بخق دن دوکلن نشاره دن اگا و بردی تا انوک
ایله تنورنی قرد و ورب طعام بشوره اولدخی الوبانی طفر جو غنه
قویدی و مخزون و نمکین اونه واروبت و قاپو پی اچوب طفر جو غ
اچرو آتدی و کند و سبجه کندی ویتسونمازنی داخی مسجد ده
بر مقدار دخی قرار ایدی بو رجایه که اونه وار جق اهلنی تا این
تولبت فخاصه دن امن اوله و قتا که دارنه داخل اولوب اهلنه
واصل اولدی کوردیکه انلرا پمک بشوردرلر دیدیکه سیزه دیقی
کیم کتوردی دیدیلر که چرا بکی قیقلمه قلمو بولدن غایتند ایانی
ایمش بزه شهید نصکره اول اوندن آلی ویر پیش عطا بلدیکه بو
عطای خدادار همان حمد و شکر نک داسنه اشتغالده اولدی

السَّادِسُ وَالرَّابِعُونَ

الْوَاسِعُ

الَّذِي وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا . وَعَفْرَدُ نُوَبِ الْمُتَنَبِّئِينَ كَمَا وَجَّهًا

مَعْنَاهُ

بِكُلِّ كِه . واسع مطلق . شول پادشاه محقق در كه . احاطه عليه الله علمه
عوامل علوية وسفلية . محیط اولد . وعلم ورحمتی وحلم ورافتی
ولطف و نعمتی . اون سكرين عالمه طولدي . وخوان احساندن
جمله اشيا . زيروبالا . وارض وسماده . نواله بند . وپهرمندا اولد

خَاصَّتُهُ

بِكُلِّ كِه هر كه قناعته قادر او طاسه اسم واسعه مدوز من السون
تا پروردگار خالق . ان قناعته مالك ابدوب راه كه هياته سالك ايليه

حَقُّ الْعَبْدِ مِنْهُ

بِكُلِّ كِه نصيب بنده اسم واسعدن اولد ركه . علم وحلم ايله واسع الخيال
اولوب بلكه هر لطف احسان . وهر نصيب و نقصان . اكا ايرشون
حق تعالى دن تيشور . پس بلايه صبر . و نعمه شكر ايدوب . و قضايه رضی
كوستوب اهل ارض دن اوله . و ترده ماده مقبول و مجتبی دن اوله .

نَظْمُهُ

واسع

واسع مطلق او در كه اي اخي . جمله شيدن اوله واسع رحمتی

علمی جمله عالمی اولوب محیط . چكینه هيج ذره دكلوز رحمتی

امر نه بونده ايدن اتمثال . يارن انده بوله حور و جنتی

حِكَايَتُهُ

مَحْكِيَةٌ رَكِ اسْتِجَادَن بَرَنه برسائل شول ايلدي . اولد خي خاد منه
ديديكه قاتكه نه وار . ديديكه در تبوز دينا روار . ديديكه و پرامنه
اولد بنا رلوی اول فقير خادم دخی و پردی . و بعد برسائل دخی سؤال

ايلدي . خاد منه ديديكه قاتكه نه وار . ديديكه بردينا روار . ديديكه
وير آني دخی كا . خادم دخی و پردی . و بعد برسائل دخی كلدي سؤال ايلدي

خاد منه ديديكه قاتكه نه وار . ديديكه بردر هم وار . ديديكه آني دخی
اكا وير پس آني ده اكا و پردی . و بعد برسائل دخی سؤال ايلدي

خاد منه ديديكه قاتكه نه وار . ديديكه شنه بو قدر اتمدكه الله

ديديكه اكو سائل اولد جمله سن اعطا اتمدك كل سینه كه هيات ايدرد
پس بو بيله پورديكه . پروردگار و هاب ادابي ايله متاد اولدكه

كلام قدینده بيور مشدر **لِيُنْفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعِيَّتِهِ** . وَمَنْ قَدَر

عَلَيْهِ رِزْقٌ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ . لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا اِلَّا مَا آتَاهَا

سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا . پس سائل اوله سعده دن ووردك . و ثلثي

قلیلدن ویردک . و نالنه آقلدن ویردک . و رابعه قاتمزده بسنه
قالما دغی سبیدن . و برمه تکلف اتیوب اللہ صمدق . و بزخم
حضرت رحماندن . و فوج و لطف و احسانه منتظر اولدوق .

السابع والاربعون

الحکیم

الذی یحکم ما یرید بحکمته . و یفعل ما یشاء بقدرته .
معناه .

ملک حکیم شول پادشاه کوهم درکه هر فعلی مقتضای حکمت
وهر امری مستدعی بصحت او زرنه در . حکمتدن خالی هیچ برایشی بود
و منفعتدن عاری هیچ بر وضعی بو قدر . هر ضعیفی هزار حکمی شامل
و هر فعلی نچه دقا بقی مشتمله ز فهو ما ذکا فهمنده عاجزه و قاصد
خاصته .

بلکل که هر کیمک که کاری بسیار اولوب دکا را اولم سنده عاجز کو
اولسه واسم میکه ملازمت بسیار ایلمسه حق تعالی اکا قوت و اقتدار و بزه
حظ العبد منه .

بلکل که نصیب بنده اسم حکمدن اولدرکه و صدائیت خدای جها
تحت برهانله بلوب و استدل لال بیان ایله اکیوب ایمان تغلیبیه
قالیب

قالیوب ایمان استدلاییه و اصل اولدکه . تا حکمت ایله مرد کامل اولد
زیرا هر کیمکه جمیع اشیا بی بسنه . و حق تعالی بی بسنه . اسم حکیم ایله
مستثنی اولمغه . البت و آخری اولمز . نته که حضرت محمد مصطفی صلی الله
علیه وسلم پور مشدر **من عرف جمیع الاشیاء . ولم یعرف**
الله لم یستحق ان ینسب حکیم . صدق رسول الله
نظمه .

هر حکیم مطلق اولدرای حکیمه . امر و نهی جملده با حکمت اولد
حکمتی ندی بونی هر اقتضا . اشقیانک حصه سی رحمت اولد
اتقیان اولدرنک هر حصه . ناز و نعمت جنت و رحمت اولد
حکایتیه .

حکمی درکه تحقیقا بنی اسرائیل زماننده بر حکیم سکسن صد و ون
کتاب جمع ایلدیکه . هر صند وقت سکسن ذراع طولی . و سکسن ذراع
عرضی واریدی . حق تعالی اول چکیمک زمانده سی انبیا سندن برنجی
و حی ایلدیکه . اول حکیمه دیکه . اکو سموات سبع . و ارضین سبعه
کابلونی جمع ایده سن درکاه عزیزه . منفعت و مقبولیتیه کجمر .
مادامک اوج شیئله عامل اولما نیجه **اولا** بودرکه . دنیا ی دنی نه میل
و محبت ائمه سن که تحقیقا دنیا دار مؤمنین . و مقام متقین دکله

نته کیم رسول الله صلی الله علیه وسلم پیور مشد **الدنیادار**
من لاداره و **مال من لامال له** و **الیها یغتر من لاعقل له**
 و **یکسی** اولد که شیطان لعین ایله رفیق اولیده که تحقیقا شیطان مؤمنینه
 بغض و عدوان اوزرنه دره. نته کیم قانده حضرت رحمان بویله پنا ایدر که
ان الشیطان لکم عدو فاتخذوه عدوا و **او جحشی** اولد که مؤمنینه
 اذ ائمه خصوصا که جار اولوب فرینده هو جوار اولد نته کیم رسول الله
 صلی الله علیه وسلم پیور مشد **من آذی مؤمنا فکانا هدم کعبته**
عشر و قد قیل من آذی جاره. اورنه الله داره.
التاخر فالامر بعون
الودود
 الذي جعل المودة بين المرء وزوجه و جعل الجنة لزمره المؤمنين
مغناه
بلکل که و دود مطلق اول معبود محفودر که. جمیع خلايقه صیر
 محبتی و جمله اشیا به لطف اوله مودتی و کتاره دخی مودت وجود
 ایشوب ظلمت عدمدن نورانیت وجوده پیشدرد و کفر لای
 رضایی و فسق و فجور لری مرضی سه اولمایت کلام قریبنده بویله
 بیان ایدوب پیور دیکه **ولا برضی لعباده الکفر**

مطلد
 الدنیادار من لاداره
 و مال من لامال له
 و الیها یغتر من لاعقل له

مطلد
 من آذی مؤمنا فکانا هدم
 کعبته عشر
مطلد
 و دود مطلق
 اول معبود محفودر که
 اورنه الله داره

خاسته

بلکل که اگر زوج و زوجه ادا سنده الف و محبت و تراخی و مودت
 اولماسه. اسم و دودی بر نیور سننه نک اوزرینه یا زور عدم رضای
 اولانید و دره. انشاء الله محافتمو. موافقه تبدل اوله.

حظ العبد منه

بلکل که نصیب بنده. اسم و دود دن اولد که هر سننه نی کند و
 سوه. مؤمن فردا سننه داخی آنی سوه. تاکه حقیقت ایمانه و اصل اولد
 مرد کامل اوله. نته کیم رسول الله صلی الله علیه وسلم پیور مشد
ما یبلغ احدکم حقیقه الا یمان **حتى یحیی خیر المسلم ما یحیی**
لنفسه یعنی سزدن بر یکوز. حقیقت ایمانکه. منجی من الیهوان اولان
 ایماندر. اکاد اصل اولمز. تاکد و نفسنه سود و کن. مؤمن فردا سننه
 دخی سوینجه **بلکه** هر سننه که کند و نفسنه زحمت و بلا. و زیان و ناسر
 اوله. ابی آخره روا کورینه بلکه کند و زحمت اختیار اید. تامؤمن فردا شی
 استراحت ایش. و حضور و راحت یتشه. نته کیم بر کاند ز بعضی
 خدایه. بویله تضرع و دعا ایلد بیکه. الهی نولایدی بنم جسمی آتش و زخ
 اوزره. بر کوی اید. یدک. تا خلق بنم او ستمدن کجوب
 حرارت ناردن نجاة بولوب روضه جناتین. در جاته یتشدرد

مطلد
 زوج و زوجه ادا سنده
 الف و محبت و تراخی
 مودت اولد

مطلد
 ما یبلغ احدکم حقیقه الا یمان
 حتى یحیی خیر المسلم
 ما یحیی لنفسه

نظمه

هرود و دود مطلق اولد رای جوان . جمله خلقه سوکوسی احسان اوله
کفره راضی اولیه قوللارینه . بلکه ویدی بوئلره ایمان اوله
تاجه نمدن خلاص اولوب همان . برلری جنات و هر رضوان اوله

حکایت

حکمی در که بر شات عاشق و محب صادق . روزی بر آمد . ناس اوزن
قیام ایدوب بویله کلام ایلدیکه . هر کیمکه عاشق نی ربا اوله معشوقه
جانی بویله فدایلسون دیوب همان سطح عالیدن زمینه کندنی
الفا ایلیو آتدی وقتاکه زمینه دوشدی جانی بدتندن چقوب اولدنه

الناسع والامر معجون

المجید

الذی یجد نفسه بالتجید الاحسن . وله المجد والحمد والثناء الحسن

معناه

بلکل که مجید شول پادشاه حمید در که . شرف ذاتله متفرد . و کمال
صفاتله متوحد اولد . بر احد انوکله مشارک اولماکد جزیل نوالده . و برفد
انوکله فاضل اولماکد جمیل صفاتله . انعام عامی جمیع عالمه ایرشیدی
واحسان تامی جمله موجودات . وسلاک و جبر . و آدمه تیشیدی

و بعضی نشخوده بویله در که
من مات بین الناس فموت
شویله
کندوبی زمینه القا ایلدی وری
زمینده . جان شیرینی جانانه
فدای ایلدی . شخ

خاصه

لمن قال ساکن

خاصته

بلکل که هر کیمکه صباح نماز نک وضو سندن طقسن طوقوز کره .
یا مجید دیسه . و کند و نه افورسه . اقر باسی راسنده عز بر اوله .

حظ العبد منه

بلکل که نصیب بنده . اسم مجید دن اولدر که . محاسن اخلاق ایله مستحسن
ومکارم افعالله فرین اولوب جود و سخا ایلد . صاحب مجد
وسنا اوله . و لطف و عطا ایلد . اهل حمد و ثنا اوله .

نظمه

هر مجید مطلق اولد رای سعید . جمله اوصافی انوک اوله منیف
هر جز بل اوله نوالی عالمه . ذات پاک اوله قدوس و لطیف
جمله فعالی اولوب حسن انوائ . ماجد و واجد اوله شاه شریف

حکایت

حکمی در که بغداد ده بر رجل وار ایدی صلاح اسمی یلمستی بیگ
بر مسجد . و قیل اذان خدمتله ملازمت اتمش اید . بر کون نینه
منار به چقدی . و اطرافه باقدی . تا کاه کوزی بر نصرانی اوند . بر
خاتونه طوش اولد . همان حسننه جبران اولوب مستو مدهوش اولد
ومناره دن نازل اولوب دار نصرانی به داخل اولد . و اول خاتونی

مطلب
طوس کور کور کور کور
دیوب کند و بر اولد
اور باسی راسند
عز بر اوله

واروبهگان در اغوش ایلد. دیدیلرکه اصلنه در دیدیکه بن
بوکه عاشق اولدم. اخیارالدن کندی. خاتون اکادیدیکه سن
بنوم وصاله مالک اولمسن. دین اسلامه جقوب بن نصرانی یه کز

پس العیاذ بالله. دین اسلام دن دوندی. و نصرانی دیننه کردی
و شرب خورایدوب خنزیر اتن یکه. و اول خاتون قصدیلاق ایلد. اولد خج
بر آوه کبوروب قابوسغا غلاق ایلدی. و انوکله مساجنه قائل اولد.

و اولدخی سطح داره جقوب بر روزنه دن سخن داره کند و بی القا
ایلد. و نصرانیت وزره جانتی تسلیم ایدوب اصحاب جمیدن اولدی
و امینه سنه دخواصل ولیوب منیه کفر ایلد بو خسران و بلیته

یتشدی **و بوقصه دن حصه اولد که** مجید شول پادشاه جمیل
التوال و خیریل ایضا لدرکه. عباد مؤمنینی بغتات مکردن امین
ایدوب فجاءة یقمتدن مصون و سوء خاتم دن محضو ایلر **و بیست**

الله الذین امنوا بالقول الثابت فی الحیوة الدنیة و فی الآخرة
شرقی ایلد مشرک سیر و ایماتنی شیطان شرتدن صقلور و کف حمایند عناه
ایدوب بکاره **اللهم** حفظنا من بغتات مکراک و فجاءة نغمتک بلطفک

وسعة رحمتک. و حق محمد سید المرسلین و حق اله و اصحابه و اهل بیتین
الاسم الحسنون

الباعث

الباعث

الذی یبعث من فی القبور. و یحصل ما فی الصدور.

معناه

بلکل که باعث مطلق شول پادشاه محقق در که موتی نه نفی تصور
احصا ایدوب قبورند انلی قالدور رب محشر پرینه حشر ایدوب اعمال
صلح و سیئه لونی الترنه و پروب نشرایدر و ارسال رسل و انزال
کتب ایلد هو الترنی در کاهنه دعوت ایدوب تا که جناب عزت مآبند
دور و مجور اولیوب عنایت و حمایتی عزتی ایلد مغرور و منصور اولد

خاصته

بلکل که هر کیم که آفت غفلت ایلد. مرده اولمش قلبی زنده ایتدک دیسه
او یزدن اول الینی کو کسی او سننه قویب یوز بر کره یا باعث دیه
حق سبحانه و تعالی. انوکه قلب مرده سنی احیا ایلدیه.

حفظ العبد منه

بلکل که نصیب بند. اسم باعثدن اولدرکه. یوم یعنی نسیان اتمیوب
یوم معنایی اذعان ایدیه که. یوم حشر اولیجی. و قیامت قوتیجی در کاه
حقه وارون اعمال صلحه و طالحه سی کور لسه کونک پیش اکا کوره عمل
ایدیه تا که نوزد پروردکارده شرمنده و شرمسار اولیوب منزلت را ولیدیه

مطهر است اید مرده اولمش قوی
و کز اتمتک لسه

نظمه ۹۰

ای برادر باعث مطلق او در . بگشاید و بموتی نه احیا ایلیه
جمله خلق محشره حشر ایلیوب . حکمتی انکوه اخضا ایلیه
یکسن ناره قوببایه عذاب . یکسن جنته ارضا ایلیه

حکایت ۹۰

حکایتی در که شیخ شبلی حضرتی قدس سوره پور که بر کون جایش
ایدم بر انسان او در مید داخل اولدی . و دیدیکه یا با بکر قیامت
قویقی . بزه احسانی که ایدر . دیدیکه الله . پس همان رجله
بر حیوت پیدا اولوب عقلی باشند کندی . و بعد زمانینه خود ن
صحنه گذر . اکا در بدیلوکه . بوجده و حیرت باعث نه اولد . دیدیکه قی
که بر فادر اولسه غافلور و بنده که عصا و ذنبه شمع فاعله اعضا ایله ساز

الحادی فالحیست

الشهید

الذی شهید کنی بو وحدانیه ذاته . و بفردانیه صفاته .

معناه

بلکل که شهید مطلق . شول علم محققدر که . علم شیرینی محیط و مشتمل
جزئیات و کلیات . و بسط و مستوی اولد . غیب شهادته . و حق علم با

مطلوب

مطلق اعتبار اولدسه . علم دیرلر . و غیبه مضا اولسه خیر دیرلر
و ظاهره مضاف اولسه . شهید دیرلر . کانه محسوس کی معلومی

خاصته

بلکل که هر کیمیک پسر پی پدر نه مطیع اولسه . یا خود دختر بد اختری
ستیره و عقیقه اولماسه . وقت مباهده النی انلرک النی اوستنه
قوبب و باشنی آسمانه قالدور بنیکر پی بر کره یا شهید دیسه نیکت اولالور
و پدر لوبنیک امرینه مطیع و مقتاد اولوب صلح و سداد او زره اولد

حفظ العبد منه

بلکل که نصیب بنده . اسم شهید دن اولدر که . چونکه غیب شهادته
خیر و علم بادشاه بصیر و حکیم در . پس امرینه اطاعت ایدوب حکمنه
مخالفت اتمیده که . ستر و جهرنه علم و شهید در و عذاب بطش ایلم و شهادته

نظمه

هر شهید مطلق اولدر ای سعید . عالم ملک ایدر علمنده ظهور
عالم غیبی بلوب اولد خبیر . جمله ذراتی بله اولدیه قصور
اولینه علمنده هیچ مخفی انوک . آنک امری کد ایدر آی و کون

حکایت ۹۰

حکایتی در که تحقیق بر رجلی . قبیله ضرب ایدر لر دی اصله صححه

مطلوب
بسیر و زختر بد اختری ایدر
مطیع و مطع اولسه

ایتمزدی و اله و ضربید صبراید و ب فریاد ایتمزدی . پیش مشایخ
 برای کا صورتیکه بوضرب شدید که سکا اندیل . سنی اینجی مددی
 و جسمکه آله ویرمددی دیدیکه ویردی . ابتدیکه یا پنچون پنجه اند
 دیدیکه قوم ایچنده بر شاهمداراید . بکا ناظر اییدی بن خوف اند
 اگر صبحه اید رسم بوز مرصو انوک فائنده کیده . یعنی بکا عدم عیاش
 ایله اعتقاد اید **و بوقصه دن حصه اولدوکه** هر کیکه حق تعالی
 انوک جمیع احوالنه شاهد حاضر و علیم و ناظر اید و کن بپنسه و کن
 اذ اینه صبر ایتموب بلا سنه تحمل ایتمسه کاذب اولور دعوا سنده
 و صادق اولمز محبت مولی سنده . و حق تعالی جیبینه بویله امر اتمشد که
و اصبر لکم ربکم یعنی با محمد صبر ایله ربکم حکمنه **فانک باعیننا**
 تحقیقنا سن بزور اعینم زده سن یعنی جمیع احوالکه علم ایله ناظر حاضرند

الثانی فی الحسب
الحق

الذی لا اله الا هو الحق البین . ارسل رسوله بالهدی و دین الحق رحمة للعالمین
معناه
بلکل که حق مطلق شول پادشاه محقق در که ذاتی واجب الوجود
 و صفاتی لطف و کرم و وجود در وجودند عدم طاری اولد دن منزه

و افعالند

مطلب
 و اصبر لکم ربکم
 یا عیننا

و افعالند بطلا عارض اولد دن مقدرسد . کذب و بهتان ایله افترا
 ایتمز . و ظلم و عدوان ایله قضا ایتمز . بلکه عدل و داد اید در قضا
 و حق حکمت ایله در جزاسی . و نفع و خیره در محبت و رضاسی .
خاصته

بلکل که هر کیکه قوتی و جاریه سی یا اسبابی یتسه . بر کا غدک
 طرفه اسم حق یازه . و اورته سنه غایب اولانک آدنی یازه و نصف
 لیلده . اول یاز لن کا غدی ایله الوب سما یر نگاه ایله حضرت الله
 اول ضایع اولن سنه بی کا ایصال اید . یا خبرنی ارسال ایلیه
حظ العبد منه

بلکل که نصیب بنده . حق اسمند ن اولدر که . بلکه حق مطلق واجب
 الوجود در . و ماعدام وجود دن . معنای حق مفقود در . زیرا که
 لذات باطل و فانی و زائل در . و هر سنه که فایندر . منها که کا حق دیمک
 ارزانی در . و بومعنا دند که **حسب محمد مصطفا** صلی الله علیه و سلم
 بیور مشدر . اصدق کلمة قالها العرب . قول لیبید . **بین**
 الا کل شیء ما خلا الله باطل . و کل نغیبه لا محالة زائل
 و اما قوله **وما خلقنا السموات و الارض و ما بینهما باطلا**
 مراد اولد که آرضین و سمواتی و جمیع موجوداتی . باطل یرمدق بلکه هر حکمت و ذره

مطلب
 کل که قوتی و جاریه سی
 و یا اسبابی یتسه

مطلب
 و اما قولنا السموات و الارض و ما
 بینهما باطلا

نظمه

هو اودر بیل حق مطلق ای جوان • کذب و بطلان آکه عارض اولی
عدله صکر اید حقیقه نضا • کیسه هیچ آکه معارض اولی
هو منزله اوله ظلم و حیف دت • آنده هیچ عبید و عوارض اولی

حکایتیه

حکایت رکه صالحیند بر بزاز • دکا بنده او تورده • دار خلیفه
بر خادم سوقه داخل اولدی و کورک بونک دکا تنه کلده • و نونده
نیاب ایستهدی بوداخی کا بعضی بزلو ویردی • و خادم بونکر کورد
مؤذن آذان او قودی پیش رجل خادم ایله تجارتدن • فراغنا ایدو
صلوته کندی • و خادم داخی بیضور اولت بر آخردکانه واردی و آند
بر مقدار بز اولوب سرایه کندی • و بوا یلتدی وکی نیابی بکینوب صابنه
رت ایله دیدیلر • و خادم داخی یته اول رجل صالح دکا تنه کلدی
انوک نیابی لوبت سرایه ایلندی • و بونک نیابی بکینوب برنج
کثیر ایله دیدیلر • و قتا که رجل مسایه داخل اولد • نمانده کورد
بر قائل برکه چونکه سن همادنی • تجارت اوزرنه اختیار ایلینوب
صلوتی جماعت ایله قلدق • پس بز داخی سنو ک نیابی اخلو نیابی
اوزرنه تقدیم ایلد • و قتا که رجل صبا مه داخل اولدی بور و یایله

اولوب
مسرا

مسرور اولوب بو حالتیه تشوق اندی و جمیع مالی فقرایه تصدق
و کند و زمانیک شنی وقتک مقتداسی اولد **و بوقصه دن**
حصه اولد رکه هر که که حق اللهی کند و حق اوزرنه اختیار و ایشا
ایده • حق عادی • انوک مرادنی میسر ایدوب بنده مختار اید •

الثالث فالحسنه

الوکیل

الذی اذا توکل علیه العبد کفا • و اذا سأل اعطاه ما یشاءه
معناه

یکل که وکیل مطلق • شول پادشاه محقق در که • قائم اوله عبارتک
کفا یاتنه • و کافی اوله انوک مهماتنه • ایصال اذناق اید قریب
و بعید • و افضال نوال اید شقی و سعید • اذناق مذنبی کیم
عصیان ایلد • و ذنوب تا بیینی ستر اید غفر ایلد • ارباب تقوایه
خائن غیبتن اذناق احسان اید • هیچ قلبنه خلجان ایلدی تنه کم
وانده بیورد **ومن یتق الله يجعل له مخرجاً ویزقه من تحت العرش**
خاصته

یکل که هر کیم که آب و اتش و باددن بی و خوفی اولسه اسم وکیل یارب
کندود • کوتر سه با خود چوقا و قسه • حق تعالی نجاه ویره •

مطلب
اسم و اتش و باددن
بی و خوفی اولسه
وکیل یارب

حفظ العبد منته

بلكل كه نصيب بنده . اسم ويكيدن اولد ركه مصالح مسليمنه ^{سعي}
واهتمام ايدوب با تمامنه جده واقدام ايدوب . و ارباب حاجاتك براد
اوله سنده نصيكل و همت تام ايلنوب . مقصدي المرام اوله لونه دور ^{شده}

نظمه

اي برادرهراودر بلكل ويكل . اوله كافي عبدتك احوانه
جمله خلقه قائم مطلق اولوب . اوله ناظر بونلرك هر حاجانه
رزقنه هر هر كسك اوليكفيل . عبدتك بقا يه بد افعالنه

حكايتنه

مخبري دركه احمد خضرو بيه . قدس سره . وقتا كه وفاتي قريبي ^{اوردني}
سكسن بيك درهم ديني وار ايدوب . عزما سي قاتنه حاضر اولد بيلوب
وبونلره نكاه ايدوب اللهه ديديكه الهي نيم دروهر بونلرك اللهه رهمن ^{ايدني}
والان جانني بانكه ايلتمك استه ^ك . پس حقوقلرين دخي لطف ايدوب
ايله و در كا هك حقوق عبادله وار منفي و اكونمه وقتا كه بويله ديدن ناگاه
بر انسا قابوقا قيندا ايلديكه احمد عزما سي كيم ايسه قاپوبه كلنو ^{حقني} دا
ايله لم . پس هر بري چقوب حقلميني ايلدوب . و فوحاوشا دما اولوندر روان اولدوب
و حضرت احمدك داخي جان شريفني . در كا ره حمانه پرواز ايلدي و بو ^{قصه}

و بوقصه دن حصه ولد ركه هر كيكه پروردگار و يكي تو يكل ايدوب
هر امر في اللهه تسليم ايلسه . حق تعالي كا كفيل اولب جميعي احوالني جميل
واسان ايدوب و هر مهمتي ميسترايدوب مظهر لطف و احسان ايدوب

الترابيع والخسوس

القوي

الخامس والخسوس

المتين

معناهما

القوي الذي على الظالمين شديد العقاب وعلى المظلومين جليل ^{الثواب}
المتين الذي يرزق من يشاء بقوته المتين . وقد رتب الله للمتين
بلكل كوهي صاحب قوته . و متين صاحب متانته دير لوقه
قدرت تامه به دلالت ايدوب . و متانت شدة قوته دلالت ايلدوب ^{عاليه}
تام القدر اولدوغى اجلدن قويدي نور و شديد القوه اولدوغى ^{متين نور} سبيلدن

خاصتهما

بلكل كه اسم قونيك خاصه سي اولد ركه . هر كيكه دشمنني قوي اولسه ^{انك}
شرفند فعدا در او طسه بيك برجه ايدوب خبير ديقك . و هر برينك
اوزرنه بر كوه باقويدي . و توشلواني و يوه ييه لونه دفع دشمن نيتمه ^{حقني}

مطلب شمنه غالب اولميين
قوي

دفع ايدوب .

مطلب خاتون محمد سنده سند اولسه

واسم متینک خاصه اولدرکه هر خاتونک فمه سنده سدی اولسه
بوذیکری کن بر طعامک اوزرنه یا متین دینه و اول طعامی بیه سندی

حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُمَا

بِکَلِّکِ نصیب بنده اسم قوی واسم متیندن اولدرکه عبادت
اوزرنه قوی وقادر اولو ترک هوای شیطا اوزرنه متین و ماهر اولو
و عباد رحمانه عقلت کسلا انیمه که **تَأْسَلُ الرَّؤْفَةَ فِي الصَّلَاةِ مِنْ ضَعْفِ**

نَظْمُهُمَا

هر قوی و هر متین اولدرشها قدرتی هر شیده آنک اولو
اولیده اند هر هر ضعف و عجز شدت قوت اولدنده تمام
ایکی حرفیده جمیع عالمی بوغیکن و آراییده بوله قیام

حِکَايَتُهُمَا

حِکْمِ دُرِّکِ تحقیقا برزجل مطاف کعبه ده طواف ایدرکه و طواف کعبه
دیردیکه **اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ سِهَامِ الْغَضَبِ** یعنی یا الله
بن سکا بیغورن سیهام غضبک و تبرختم و تعبتک و اکادید یلرکه طوا
بویله دیکه باعث نه دره بویله جواب ویردیکه آلی پلید بوند مجاورم برکو
بو شخص کوردم و انولک حسنی استحقا اتم ناکا یوزم بر طبایحه
و ددیله کوزم باشی یوزم اوزرنه سینه اولد و هاتقد بوند کلرکه لطف

لطفه بلطفه و لوزد تک لوزد ناکه یعنی طبایحه انتقام سنوک
لطفه حرامک مقابله سنده دره و اگر سن لطفه حرامی زیاده اید سن
بزد اخی لطفه انتقامی زیاده اید رزد دی ه

السَّارِسُ وَالْخَمْسُونَ

الْوَلِيُّ

الذی کان بالثمومین رجما و رؤفا و بالمتقین طیما و عطا
مَعْنَاهُ

بِکَلِّکِ ولی شول یاد شاه علی درکه مؤمنینه ولایت و نصرت
ایله قریب اوله و اجابت دعوتله دعا لونی محیب اوله و آریا
طاعته محبت و مودت ایدوب مهربان اوله و اصحاب عبادت
پیشده سی لطف و احسان و روضه چنانده حور و غلمان و خلده رضوا

خَاصَّتُهُ

بِکَلِّکِ هر کیمک خاتونی یا جاریه سی غیر مرضیه اولب خوشد
اولسه اسم ولی یرملا زمت اسون مرادی میسر اوله

حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ

بِکَلِّکِ نصیب بنده اسم ولید اولدرکه اولیای دهنر که ادیا
ایماندر اندر محبت و مودت ایدوب نصرت و لطف و احسان اوله

واعداى سبحان که ارباب کفر و شیطان در انده بغض و عداوت
ایدوب امر بر نه مخالفت ایلیه وهو الونه موافقت ایتیه
نظمه

هر ولی اولد رکه نصرت ایلیه قولرینه هر حجت ایلیه
ایلیوب ارسال و انزال انلره جنته ادخاله دعوت ایلیه
عونه انلاره هر اولب فریب نصرت و رحمت مودن ایلیه
حکایت

مخبر در که حضرت بچو علیه الصلوة والسلام دائما خزن
مخزون و مهموم او اب شغل عقبی بله مشغول و حجت مولى یله
مشغولک و پد زکریا پیغام بک علیه ما السلام اصله خواجه دنیوی
التفاتی بوغدی آخر حضرت زکریا حق سبحانه و تعالی به دیدیکه یاز
سند نه برا و عمل ایستدم ایدیکه خواجه دنیوی ده بکا معین
نصیرا ولاییدی زیر این ناتوان و پیر اولدم حق تعالی و حی اید
بیوردیکه یاز کوبا سن بندن ولی ایستدک ولی اولد ابوبیله
اولور یعنی دایما همتی عقبایه و خدمتی مولى یه اولور یاز کویا
دیمد کیمی **فهب لی من لدنک ولیا** والو بی لایکون الیه کذا
پس بلدیکه زکریا خشن بچو اکا امر عقبی معین و همتا و نصیر و همیش

السابع والخمسون
الحمید
الذی له الحمد والثناء فی الآخرة والأولی
معناه

بکل که حمید شول پادشاه مجید در که حمد و ثنا بلمه محمود
وجود و عطا یله مود و در جمیع اشیا اسفل و اعلا ده زیبا
حال و لسان مقال ایله نوال باکمال و افضال نه زوال نه خرد و ثناده
و شکر و دعاده اولب دایما تضرع کرد کاهنه و الجار بار کاهنه
خاصته

بکل که هر کیمیک زبانی فرماننده اولما شه و فحش و ناسزا کلام
مشعه قادر اولما شه اسم حمید بر مشربه یه یازوب دایما صواب
اندن ایچه حق تعالی کا عنایت ایدوب کلا منی حسن ایلیه
حفظ العبد منه

بکل که نصیب بنده اسم حمید دن اولد رکه اعتقاد پاکله
اولب اعمال صلحه ایله مسعود و افعال مرضیه ایله محمود اولد
و هر کس اخلاق حمیده ایله مدح و ثنا و شکر و دعاده اولد
نظمه

هو حمید مطلق اولد رای سعید . جمله اوصاف انوک مجود اوله
ایده لر نعمایسته حمد و ثنا . جمله عالم خلقنه معبود اوله
اولیه انده صفات ناسزا . جمله ایلت انده هیب موجود
حکایتیه

حکایتیه حضرت موسی به علیه السلام پروردگار عالم و حیلته
اعلام ایله یکه یا موسی جمیع عالمه رحمت ایله کرک ایسه مصیبتیه
اولسونلر و کرک ایسه عاقبتیه اولسونلر . موسی علیه السلام دینیکه
ارباب عاقبتیه رحمت و رافت ایتمک . مصلحت و حکمتیه در حق تعالی . حل و علا
پور دیکه یا موسی اهل عاقبتیه قتل شکر نه رحمت ایله که **وقیلن بنی مبادی اشکور**

التأثیر بالخسوف

المحصی

الذی یحصی کل شیء عددا . ولا یخرج عن علیه ذرّة ابدگ
معناه

بکلی که محصی اول بادشاه قویدرکه . مطلع ذر اعداد معدوداته
و واقفد ر احوال جمیع موجوداته . علی جمیع اشیا به شامیل و جمله
مخلوقاته کاملد که . عظیم و جلال ایله جلیل . و نعمت و نوال ایله جمیل
خاصتیه

ملکل که

بکلی که هر کج یوم قیامتده . حضور رب العزتیه . سؤال و خوا
خوفی و تقشیش و حسابد خشیتی اولسه هر جمعه کجه بیک پر
یا محصی دیسه . حضرتیه و فررحمان قیامتده حسابنی اسان
حفظ العبدینیه

بکلی که نصیب بنده . اسم محصی دن اولدر که **حاسبوا انفسکم**
قبل ان تحاسبوا . فحوا سبغه . نفسی دیناده ایکن حسابیه چکوب
ومن نوقش عذب . مقتضا . نود حضرتیه مناقشه و معار اولد سنی
ایتمو . ترک عیضا . و مخالفت شیطان . و عبادت رحمن . اوزره اوله
نظمه

هو او در محصی که احصا ایلیه . جمله معلوما فی علم پاک ایله
اسفل و اعلا به هب و الی اولو . ارضه رزق انزال ایله افلاکله
حفظ انده قولدر فی وسواسله . اوله هادی انلوه اسدک ایله
حکایتیه

حکایتیه عارفین دن برسی برکیسه طافش ایله کرده انده وعادتی
بویدیکه . چقن برخیرا یشلسه . اکا بر آق طاش قوپردی واکو شکر
برقوه طاش قوپردی . و فرایشنه وارمزدن اول اولیکسه دو کوردی
راچندن کی سپید و سیاه . جمع اولن طاشلوی صایرک . واکو خیر

مطلب حضور رب العزتیه سؤال
و جوابدن خوفی اولسه

غالب ايسه . خدايه حمد و ثنا ايدردني . واكر شري غالب ايسه نفسه
قهر و عتاب ايدوب عبادت و طاعته اشتغال ايدردني . عصيانني
غفرانچو . و نقصانني تمام اچو . حال صوفي صافي بويله اولور و نفسه
جنا ايدوب عذاب عقاب جوفييله . مستحق اجر و ثواب اولور .

التاسع والخمسون
التي بيدي
الاسم الستون
المعبد

الذي يبيد ويعيد . وهو القفور الودود والعرش المجيد .
معناهما .

بلكل كه مبدئي و معيد شول پادشاه و حيد درك ايد او اعاده
فيدرد . نتيه كه مبدئي سبق ماده و صور تسوز ايد ايلدي اولو .
و خلقني تسوپه ايلدي ثانيا . و صور تسوز ايلدي ثالثا و جسمني
موتله اينا ايلدي رابعا . كه لك يند اعاده ايدرد . و مبدئي و معيد
يعني يعنى جسمينه نفع ايدوب رجوع و ايا بني و حشر و صابون و حشر
مأينه ايدرد . **ان ايتنا اياهم** . ثم ان علينا حيا بهم
خاصتهما .

بهره

بلكل كه هر كيك كه خا توفى حامل اولون حمل دو شمك كن خوفي ايشه
يا اكلمه دن قورقه . مبدئي اسمني اون طوقر كره اوقيه .
وشهادت بر ماغني خا تونك بطننه قوبوب دوندده . خوتعا
اسقاط و ابطادن محفوظ ايد . و حمل اخي سر عتله وجوده كله .
وهر كيك كه غايبه بر كمشه اولسه . كله سني يا خبرني بلكد لسه .
اهل بيتي ناتم اولدوغني زمانه . اونك چهار اركا نندان هر كيك
يتمش كره **يا معيد** ديسه . و بعد يا معيد بنو ماوزر غايبه
كوندرد ايسه . يدي كوندنضكره انشاء الله . يا كنده يا خبرني كله
حظ العبد منهنما .

بلكل كه نصيب نده سعيد اسم مبدئي و معيد دن اولدر كه بلكه
بز ياد شاه شريفك . بنده ضعيفي در كه . گنم عدم دن شراي وجوده
كتوب انواع لطف وجوده منظر ايلدي و عن قريب يند امانه
ايدوب و بعد يند اعاده ايتسه كوك . و در كاهنه دعوت ايد .
خير و شر و كوك خيرسه مشواسي جان و شرسه ماوي سني نيا
اولسه كوك بيش بو معناني ملاحظه ايدوب طاعات و عباداته
اشتغال ايد . و تحسين افعال و تهذيب اخلاق كميلنه . سعي جميل ايد
تا وقت اعاده ده . زمره ابرار ايد . دارالقرارده . ستر جمال بار ايد

مطلب
برخانون حامل اولون حمل دو شمك
خوف ايسه

مطلب
بلكل كه غايبه بر كمشه
اولسه كله سني يا
خبرني بلكد لسه

نظم هما

همچو پیل اولد در بیدی معید . مظهر و منشی و هم خالق اوله
اوله ابد او اعاده هم انوک . قدرت و قوتن هم فایق اوله
جمله شیادن وجود پاکي هم . اول و آقد اولوب سابت اوله

حکایت هما

فحکایت دُرک وقتا که داود علیه السلام بکا و انبی کثیرا تدبیر
حق سبحانه و تعالی اکا و جی ایدوب بدیکه . یاد او دالی کور تیکی . یعنی
بچه به دك بکا ایدوب اغلرسن . و جگر کی بار حسرتله ما اغلرسن . اگر
خوف نازدن اغلرسن سنی خود ناردن امین اتم . و اگر جای خست
ایچون اغلرسن سکا خود جنت ایلد بشارت اتم . و اگر ذنب خصم
ایچون اغلرسن خصم کی خود ارضی ایلدم پس وجه پاکي بیان
ایله و سبب عنای عیان ایله دیدیکه یارتب انوک ایچون اغلر که
وقت صفا که بکا اول عطا اتمش ایدک . ینه انی بنم او زریه رد
ایدوب اعاده اید سن . حق تعالی اکا و جی ایلدیکه هیها ت یاد او
الی سبیل ایلد ک یعنی یاد او . وقت مافات دی اعاده . بنوم عادتم
اولمادی . و بود ولت هیچ بر احد و رسول بولما . پس بوهو اذن
فرغت ایلد و ادا تم هر نه یسه . انوک ایلد موافقت و مراعت ایلد

اماد نلدیکه

لذات الساع

اماد نلدیکه . اگر چه که آداب وصال . اوقات مافاتیه ایضا له مالت
اولمادیله . اما اوقات سفلی و طلائت تا سفلی . اوقات
صفا لکندن اتم واکمل دُر . زیرا وقت صفا . حق عبد کد ادر .
و وقت جفا . حق خدا در **و بونگته** دند رکه . ارباب عرفان دن
موسم حج فوت اولد قند سکره . بر جوانی کوردی منکسر اقبال و محزون
و مهوم و پریشان حال کعبه به داخل اولور . اکا دیدیکه ای جوان
بوتاسف و حسرت که الان . سنده موجود در . انی کجا هبه ایدوب خود
ایله بن بچه دفعه حج اتمش در . جمله سنی سکا فدای ایدوب ویره بن

الحایر الاستون

المحب
الثانی فالستون
الممیتون

الذی نجی المؤمنین . بقدرته الاعلی . و میبب الاحیاء . بقوته الاقوی

معناها

بلیکل که فحی و ممیت شول پادشاه معینه رکه . اما ته واجیا . اکا
لا بقا کی صفت در که . هیچ بر احد بونلرد . انوکله مشا دکن اتمدی
مکر بنه کند نک اذن شریفی ایلد اتمدی انبیای کرامدن . و اولیای عظامدن

خَاصَّتُهُمَا

بِكُلِّ كِه اسم محیی نك خاصه سی اولد ركه . هر كسده كنه بوخون اولسه
اعضا سنده برعضوی تلف اوله امراضدن برضلع یدری اعضا سنو
اوزرنه یدری كره یا محیی ديسه . برهفته یدك بویله بلسه الله امان
وَاسْمُ مُمِيتِك خاصه سی اولد ركه . هر كیسدن كه نفس اماره غلبه
خوف اولسه نام اولمزدن اول یا میت دیوب یا تسه خوفی
نفس بر فرماننی اكا مطیع و منتقادیدوب طریق صلاح سدا ده كنه

مطلب
اعضا سندن برعضوی اولسه
برضلع ملها اولد رو
خوف اولسه

مطلب
نفس بر فرماننی اكا مطیع
اولم اولسه

حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ

بِكُلِّ كِه نصیب بنده . محی و میت اسمندن اولد ركه . نفس اماره سنه
ان النفس لامارة بالسوء فواسجه . دائما مخالفت اید و هوایی
ترک اید . و متابعت قوی بله روح شریفی اچا اید و نفس خبیثی اولد

نَظْمُهَا

همدخی بل اولد در محیی مین . ویره آرواحیلر ابدان حیوة
هدخی ارواحی ابدان دن الو . ایر کوره مر کپله ابدان عمارت
قور قانونی علم ایلد اچیا ایدو . اید اهلین حسن حسن صفا

حِكَايَتُهُمَا

مَحْكِي دُرْكَه سا لکین دن بری خلوت ربعین دن جفدی و باغ عالمه

مهما

مکر کرده

مکر که زمان بهار ایدنی و انواع ازهار له هر طرف شکوفه زار دینی همان
بو آتی اوقیوب فانظر الی آثار رحمت الله کیف تجیی الارض بعد
موتها دیوب و صده دوشدی و قنانه محودن . صخوه ایر شدی
بو بیت حکمت آثاری دینده تکراد ایدر دیکه . س
باز این چه جوانی و جمالت جهانرا . وین حال که نوگشت زمین اوزما

ترجمه مؤلف

یعنی بوجالی نیکم و بردی جهانده . بوحالت زیبا بی کیم ایر کوردی زمانه

الثالث والستون

الحی

الرابع والستون

القیوم

الحی الذی حی بامر کل من له الحیوة . القیوم الذی قام بحد من له القیام

معناها

بِكُلِّ كِه حی مطلق شول پادشاه محفود ركه . متصف اوله حیوة
ابدیه ایلد . و متفرد اوله بقای سرمدیه ایلد . و قیوم مطلق شول
میک محفود ركه . بذاته قائم اولد و ذاتی ابدی دائر اولد و ذات
شرفی جمله ذواتدن اقدم اولد و جمیع حقایق و اصول اوزرنه مقدم

اولد

خَاصَّتُهُمَا

بِكُلِّ كِه هر کیم که حی اسمی مرضی اوزرنه اوقسه حضرت خدا شفا و بره
وهر کیم که قیوم اسمی وقت سحرده چوقه اوقسه اسرار قلوبه متصرف اوله

حِظَّ الْعَبْدَ مِنْهَا

بِكُلِّ كِه نصیب بنده اسم حی دن اولدر که حیوة ابد بیکه معرف
نفس ناطقه انسانیه بی انوک ایلد کامله ایلد تمه سنه سعی جمیله ایلد
و اسم قیومدن اولدر که ماسوای خدایی دروندن دورایدوب
فکر و سودا و فراد و مناسی حضرت مولای سنی و پادشاه اعلا سنی اوله

نَظْمُهُمَا

حی و قیوم اولدر تحقیق کیم اوله دائر انده حقایق حیوة
یعنی دائر انده هیب موجود اوله علم و قدرت جده کامله صفا
ذاتی هر جمله ذواته اصل اوله اکده محتاج اوله جمله ممکنات

حِکَايَتُهُمَا

حِکَايَةُ رِکِه و فتاکه مأمون خلیفه نک و فاتی قریب اولدی بیه
الکینه رماد دوشدی و اوزرنه دوشب غلطان اولد و دیدیکه
یا من لا یزول ملک انعم علی من قدر ال ملک یعنی باشول پادشاه حی و قیوم
زوال کده ملکی زواله ابرمک اسر که شول کیمسه که تحقیقا ملکی زواله ایلدی

مطلب
معی اوزرنه اوقسه
صدا سفاوی

مطلب
یا من لا یزول ملک
من قدر ال ملک

الحامس

لِخَامِسٍ وَالسُّورَةِ

الْوَاجِدِ

الذی من طلبه وجد و من اقر بوحده نیتیه سجده
مَعْنَاهُ

بِكُلِّ كِه واجد مطلق شول پادشاه محقق رکه واسع اولدی فضل
واحسانله و کامل اولد جود و امتنان ایلد احسانی شامل اولدی
سائل و غیر سائله و انعامی نائل اولدی قابل و غیر قابل

خَاصَّتُهُ

بِكُلِّ كِه هر کیم که اکل طعام ایدر کن واجد اسمنه مشغول اولسه هر لقه
که بطننه داخل اولور باطننه هر برندن نور حاصل اولور

حِظَّ الْعَبْدَ مِنْهَا

بِكُلِّ كِه نصیب بنده اسم واجد دن اولدر که واسع اوله فضل و احسان
و کامل اوله جود و امتنان ایلد صدقاتی شامله اوله معتز و فانی
و حسنی و اصله اوله و اصل و فاطمه بتری بالغ اوله با و کدایه
و جانی مائل اوله تقوی و هدایه و جسمی شاعل اوله خدمت مولای

نَظْمُهُ

اولدر ربیل واجد مطلق همین اوله واسع فضل و احسانله

مطلب
اکل طعام ایدر کن واحد استغفار
اولسه هر لقه که باطننه
داخل اولور

درك اوها مدن منزه پاك اولوب . مرتفع اوله علوشا نيله .
يره جودى سائل وهر سا كنه . وحدت ثبوت ايدنه برهانده
حكايتنه .

تخيد ركه حضرت شيخ نورى قدس سره . بر آي تمام وجد اولد
ومسجد شونيز پنده . ايكي اياغي اوزره قائم اولوب قليمه قشود
واوقات صلوات حاضره اولدوغى زمانوده . مسلمانلوييله بلدنما
قلده عبادت ايله . نماز تمام وليحقينده قيامه عود ايله . وبعضى طائفه
ديديك محوى زائل اولوشووه كمشده . وبوض حضرت جنيد قدس سره
واصل اوليحقينديك . صحوه كيشي كلدز ولكن ارباب موانع
بعون الله الملك المجيد محفوظوندر پيش خداده . فعلنا سرادن و
مدت انلوك اوزرنه چارى اولمز . وخدمت شرع حالت انزه طارى

السايس والسنون
لما جده

الذي برد باسه عن القوم الجرمين . ولا بعد بره على عباد المحسنين
معناه .

بلكل كه اسم ماجد معناه . مثل مجيد در . ارضين وسمواته
دزه علمندن طشه دكلدز و بر و بجز . مقدار قلم حفظه بيجهد

رختن و چيقي خصلت

رختن بمعنى خصلت
توبه توبه
توبه توبه
توبه توبه

جبران باس كنه
وعقل ما غلبت

خاصته

بلكل كه هر سالكه كه خلوتده دهشت كلسه بيك كره يا ماجد ديسه
دهشتي زائل اولوب وحشتي ائسه . وحشتي منه مبدل اوله
حفا العبد منه

بلكل كه نصيب بنده اسم ماجد دن اولدركه عبادته ملك متعاله
امثال واشتغال له اقوان وامثال را سنده مقبول الحصال و
الفعال اولوب دالما هو اسي خلوت و مجاهد . ورياضت و مشا
نظمه

ماجد اولدركه شهادتي انوك . اوله كامل هم صفاي كامله
اوليه بر دزه علمنده خفي . اوله الطافي جهانده شامنده
بر و بجز و شرق و غرب به سر ستر . لطف و جودى ابرشه انعامده
حكايتنه

تخيد ركه حضرت موسى عليه السلام معراجده كدر كن خاطرته
دبم عجايب نائز اولور ميكه . پس حق تعالي . اكابر ائله كابر
كوندردى . وپورديكه بوشيشه موسى قولم ائله طوتشو . زنها
بره دوشرمسون . وموسى عليه السلام اول شيشه طوته دعالج اولو
ونور عليه ايدوب آخرالندن دوشنار ومار اولد . وموسى بجز و شمسار

مطلب
هر سالكه خلوتده دهشت
سك كره يا ماجد
دهشتي زائل
اوله

وجناب خدادن بویله ندا کله یکده یاموسی اگوسنوک ربناک نام اولو
خوابناک اولیدی سَمَوَاتِ دَارِضِينَ اُولَ شَيْشَه دَن دَخِي تَهْمَا
اولایله و بو حکایتک حقیقی بویله مُسَلِّدُ رُكَّه لَا تَأْخُذُ تِسْنَه وَلَا نَوْمُ دَر

السَّابِعُ وَالسِّتُونَ

الْوَّاحِدُ

الذی لیس که شبیهه ولا نظیر. ولا شریک ولا وزیر ولا مشیر
معناه

بلکل که واحد مطلق شول فرد محقق در که نظیری اولیه ذاتنده
وما تندی اولیه صفاتنده عبادندن بر احد ملکنندن خواجه
اولینه نصرت و قدرت جمله انوک اولت هیچ کامعین و ناصر اولینه

خاصته

بلکل که هر که که برضالی مکانه حسندن غایب نهان اولنجه
دلیسه حق تعالی جناتی نور عرفانله منورایدوب سرتی مظهر ایدیه

حفظ العبد منسأ

بلکل که نصیب بنده اسم واحد دن اولدر که عبادت حضرت عزیز
ایله استی و صحت تحصیل ایدوب سعی و همتی ماسوایی ترک اوله و محبت
موتی یله درونی محکم و بزرگ ایلنوبد انما هو اسنی لقای خداسی اوله

نظم

نظمه

واحد اولدر اولیه آکه نظیر. نه صفاتنده نه ذاتنده شها
چقمغه ملکنندن انک بر احد. اولیه قادر قوی سلطان اوله
اولیه مثل انوک عالمده هیچ. و صحت ذاتیکه ایدیه کبریا

حکایته

مخکی در که ابنای دنیا دن بری نزدیکه بزیده گلوب دیدیکه حسنا
وارین سگاردیه بین سن عقدا یله هر عدد که رَجُلُ مَرَبُورِ مَذْکُورِ
بایزیده جنور پردی بایزید جمله سنی و حرمت او زره عقدا یلیوب
حین محاسبه ده یینه وحدت ایلد جواب ویرد. مرد بیچاره متخیر
اولوب دیدیکه شیخا بونه حسابد که سن ایلوسن. شیخ دیدیکه
ای خواجه بن بردن غیری سننه بلنزم که جمله بردن حاصل اولو
و بر جمله دن حاصل اولمز **رَبِّ وَّاحِدٍ يَعْدِلُ الْفَا** الفدر که

نظم

ساکن اولسه الف اولور. همان معدود ارا ده بل احد
اگر چه بوضغش لونی عدد در. همان معدود ارا ده بل احد
وجودن هر عدد آلور احد دن. کثیرا اولمز احد هر کوز عدد دن

اگر بر در اگو بیگد را گو یوز
صغش اولر جمله بر در برده در

الثامن والستون

الاحد

الذي لم يولد ولم يكن له كفوا احد

معناه

بكل احد شول فرد و صمد دد که وجود با قیسی قاتنده و وجود
جميع اشياء مستهلك و متلاشیه در زیرا وجود هر موجود اند
ناشیه در و وجود مطلق جمعی سندن اسبق و و صدمه کفون

خاصته

بکل که هر یک بر تنها برده بیک بر که یا احد یشه ملائکه فی معاینه مشاهده

حظ العبد منده

بکل که نصیب منده اسم احد دن اولد که رقی بد ندن رقبه سنی
خلاص ایدوب حریت روح مجرد آیلد اتصاف و اختصاص ایلین
نظمه

هم احدا ولد که اشیا فی قصور آکه نسبت جمله سی هالک اوله
هم اول حکم عدمه بوجهان مال و ملک جمله اول مالک اوله
پس سعید اولد رانوک امرن طوتوب یولکه سعی ایلنوب سالک اوله

حکایتیه

مطلب ملائکه فی معاینه مشاهده
انما دلین

مکنده که بر مرد احوال در دجول ایلد مبتلا و کونما را بیری و بر مقامه
ساکن اولوب در کار ایدی ناکاه بر مرغ او کندن بران اولوب طیار
ایلدی و اول حالته اکادید یلکه احوال همیشه بری یکی کور دیرلو
سبب نه در و علت نه نشنه در احوال اخید پیکه بوسنخ راست
دکلدا کربوسوزد رسته و لایدی بن بواکی مرغ طیار ری ناچار چار کوره

نظمه

چونکه غفلت برده سی او کوره در کوستور زبیری سکا اولی شمار
غفلت اتم برده چاک اید کور تا اولاسن راست بین و راست کار

التاسع والستون

الصمد

الذي له الحمد والنعمة وهو يطعم ولا يطعمه
معناه

بیکل که صمد شول پادشاه احد دد که نیاز منداندک ملاد و پنا
و فرومانده کاندک ملجا و الهی در دردمندانه دوا اند ز اولور
و طاعت منداندک حاجتی و اول بوجه خاندن اولور که جمله عالم
اکلتحاج و اول جمله دن بستغنی و بی احتیاجد که ان الله غنی عن العالمین

خاصته

بیکل که هر یکد وقت سجده یا نصف ایله . یوز کره یا صد مرتبه صافین ^{اوله}

حفظ العبد منده

بیکل که نصیب بنده . اسم صمد دن اولدر که استطاعتی بقدری ^{شست}
وز باندن . خلق جهانده . خیر و احسان بر شوی مهات ذوی الحاجاته ^{شد}

نظمه

هر صمد اولدر که ایشته ای جوان . آکه محتاج اولد جمله کائنات
کند و هیچ بر شیئه محتاج اولیه . اوله امر نده ^{مستخر} میکات
و حد بندن و بره لر جمله خبر . زیر و بالا فوق و تحت و شش جهات

حکایت

حکمی در که حضرت آدم علیه الصلوٰه و السلامک جسد مک و طاف
اراسنده بلا روح ملکی اولو تیرورکن . ابلیس ملائکه تک نیک بعضی ایلد کامر و
اندیلر و ابلیس غرزدن کبر و بر مقدار قارنده قرار ایله . پس نولک ^{انجلی}
فصل نجاست و موضع جنات اولدی . و بعد د برندن چقوب اولملکله
دیدیکه . لا تخافوا من هذا . فانه اجوف و ریناصه . یعنی بودیک
کیتم جو قدر . زیرا که هر سننه که اجوف اولد . فساد و فساد اقراب اولد
اتار همز صمد دن . و فساد و فسادن منزه و معراج صمد دن **بوقصه دن**
حصه اولدر که ابلیسک صمدیت خدایه اعتراف و اقراری عاریتی بدنی

پس مفید و لمیوب عاقبت ینه آدم علیه السلامک خدا بدو
امر ملک علامه مخالفت ایله دی . و درگاه حق دن مرد و دایدی اولد
و طوق لغت کرد انده مشدود اولوب سبیل حضرت کامسود ^{اولدی}
و بوشاعته مطهر او طغنه علت و حکمت اول ایله که الله اعلم
وقتا که حضرت دسک قالبنی کوردنی کند و عیبنی بسیار ایوب
انوک عیبنی اظهار و اعلان ایله . و معنای عجب و کبر پایی بیات
لاجرم غیرت حق ظهور ایوب درگاه غرزدن دور ایله

الاسم السبعون

القادر

الحامی و السبعون

المقتدر

القادر الذي كان بقدرته فوق كل قادر . ولا يحتاج الي معين ^{ناصر}
المقتدر الذي لا راد لفضل ووداده . يصيب به من يشاء من عباده

معناها

بیکل که قادر مطلق . شول ملک مقتدر در محقق که عرش اعظم
و لوح و قلبی و اون سکونیک عالمی ایکی حرفیلد ایجاد ایوب قبته
سمایی بلا عهد نیسار ایله دی . و یوم قیامتده سوا . و بیننده مطویا

اولوب أرض جميعا قبضه قدر تيد مقبوضات اولو . نته كيم
قرانه قدیده بیورر . **والأرض جميعا قبضته يوم القيمة والسموات**
مطويات بيمنه . سبحانه وتعالی عما يشركون
خاصتهما .

بكل که هر کیم که ضعی غالب اولسه و آبد سنا الورکن هر عضوی بود
یا قادر دیسه دشمنه غالب اوله **وهر کیم که قلنده فساوت**
اولسه نومدن بیدار اولدوغی زمانده یا مقتدر دیسه قلبی نزه اولد

*مطلب
هر کیم ضعی غالب اولسه*

حظ العبد منهما

بكل که نصیب بنده اسم قادر و مقتدر دن اولد که چونکه کمال اقدت
وجلال و عظمت حضرت عزتکدر . پس سطوات عقوبتکدر ارتکاب
معصیت قاتده خوف و خشیت ایدوب توبه و در آتمه قصد و همت
ان بطش ربك لشديد . تنبيه قران مجید در .
نظمهما .

قادر و هر مقتدر اولد رعیان . کائنات امریله اولد کن فکانت
قدرتینک قبضه سند عرش و فرش . جملہ سی اولد مستحقان
ارضی قبض ایدوب سما بی طی اید . فویق یوم قیامت ای جوان
حکایتها .

محمد رکعی

محکیم رکعی حق سبحانه و تعالی . یعقوب بیغام بده علیه السلام و حیدر
بویله اعلام ایلدیکه . بلور مسینکه سنکله یوسفک ما بینتی بو قدر
ییل نیچون تفریق ایلدم . زیرا سن بر جاریه اشترا ایلدک که انوک
بر ولدی و ارایدی . وقتاکه سن ایکی سنک ما بینتی تفریق ایلدک

بن داخی یوسفی سکا ایصال ایتدم . مادامکه اول جاریه نکل اولد
والده سنه و اصل اولد اینجه **و بوقصده دن حصه اولد رکعی**
هر نه ضرور که عیبه ایورن . عیبه کداتک . بر فعل ناسزا سی سبب
پس بنده به آخری اولد رکعی . هر خصوصده حضرت مولی به .

تضرع و نیاز دن خالی اولیه و نفسه ای کالدن یا رب بنی صقله
نته کیم رسول الله صلی الله علیه وسلم . دعای شریفونده بیورد
لا تکلیني الى نفسي طرفة عين ولا اقل من ذلك .
ترجمه حدیث

*مطلب
الله جل جلاله تکلیني الى نفسي طرفة عين
ولا اقل من ذلك*

نفسه بر نفس بنی یارب . لطف ایت ایصم که ایدوب رحمت
بر نفسده دخی اقل قومده سن . بنی نفسمله ای غنی حضرت
الثانی والسبعون .
المقدم .

الذی هو ازی لا زوال له . بزیل ولا یزول لا شال له

الثالث والسبعون

المؤخر

الذی هو ابدی لا فناء له . یقنی ولا یفنی ولا عناء له
معناها

بلکل مقدم ومؤخر . شول پادشاه اول و آخر ذکره . بعضی عباد
بعضی اوزرنه تقدیم ایدرن و جمله دن انی مقدم اتمکله کا تقظیم ایدرن
مصالح اقتصا سیدله و حکمت استدعا سیدله و بو تقدیم داخی با ایجاد و
اوله روح مخدیه پی تقدیم کینی سایر ارواح مخلوقات اوزرنه نته تقدیم
حدیث شریفه بیورر **اول ما خلق الله روحی** و یا خود مکانده
تقدیم عرش کی فرشی اوزرنه نته تقدیم حدیثه بیورر **اول ما خلق الله**
العرش و یا خود شرفه اوله نوع انسانی سایر انواع اوزرنه تقدیم
کینی و دخی حضرت محمد مصطفی پی . سایر انبیا اوزرنه تقدیم کینی
خاصتهما

بلکل هر کیمیک که **تقالده** . گفتار بد فعلی لدن خوفی اولسه اَلْمَقْدَم
ایمینی یا اوقسته یا کو ترسه حق تعالی خوفی از اله ایدوب وجودنی
مصون اید . **وهر کیم** که کونده یوز کوه یا مؤخر دینسه کو کلی خدادن غیر ایلده اکلنینه
حظ العبد منهنما

بلکل که نصت

بلکل که نصیب بنده . مقدم و مؤخر استندن اولدر که فنی عید
ایکی امر متوجیه اولسه بری دینوی بری اخری وی نی تقدیم
اید . دنیاوی اوزرنه یا خود ایکی کسه نک برندن حاجتی اولسه
طلخ و برسی صالح اولسه صالحک حاجتی تقدیم ایدنه طالح اوزرنه
و بو منوال اوزرنه در . تقدیم تحصیل فضل و کمال تحصیل کسب و مالک
و تقدیم رضای رحمن . هوای شیطاندن . و طاعت معصیتدن
نظمهها

هر مقدم هم مؤخر اولدر . بعضی تقدیم بعضی تاخیر ایلده .
روحی تقدیم ایلوب ایجادده . جسمی تاخیر ایلده تقدیم ایلده .
نوع انسانی مکرر ایلوب . سایر انواع اوزرنه تاخیر ایلده
حکایتها

تحکید که بغدادده بر رجل صالح و ار ایدی بکوی پیش اذان اوقتی
بر کون یوم رمضان . ظهر ایچون اذان او قود . و مناره دن نازل اولوب
بر اذنک ارنه داخل اولد . کوردانلو شرب خمر ایدر لو . بر اذنی خاتونک
طلاقه انداچید . اکر بونلر ایلده بله خمر ایچر سنه خاتونی کند و دن بوش
اوله . پس خاتون طلاق واقع اولما سؤدیو بر ندح ایچیدی و قسا که خمر درده
ایرشد . خمر مردار مقتضا سجه که . قلیلی کثیرنی مقتضی در . اوله ایلده

اکتفا ایتمیوب بر قدح دخی ایجدی وانوکه دخی قناعت ایتمیوب بر
 قدح دخی نوش اندی عاقبت هست ومد هوش اولوب عقلی باشند
 کندی واقامت صلوة ایچون جماعتدن بر آدم کلیدی فاکایمین ایدو
 دیدیکه شهید بنصکره ابدی بن نماز قلمون وار لته بر مؤذن کورک
 وقتا که سکره واروب نام وکد اول حاله ملک الموت جانن الیدی
 ودرکاه حقه بو قدر زمان عباد تدنصکره شقاوت وطفیانله
 پس حق تعالی سابق علمنده واول حکمنده تاخیر ایله تقدیر ایدو
 عبید عاصیسی پیش اولقدر ایدو کی طاعتی عاریتی اولماغین منفعتی اولما
 صغیرین هیچ برکاهی ایتمه تحقیر نه دکلو کیم کناه اولسه صغیره
 کبیر اولور اکر آدنی کور رسک که اولور تحقیر ایله عصیان کتیره
 وفی الحدیث لا تنظر الی صغر المعصیه و انظر الی عظیم من عصیته
 یعنی صغر معصیته نظر ایتمه بلکه کیمه عصیا ائدک انوک عظیمت شاننده دکه

الرابع والسبعون
 الاوّل
 الخامس والسبعون
 الاخر
 السادس والسبعون

الظاهر

الظاهر
 السابع والسبعون
 الباطن

هو الاوّل القديم والاخر المقيم والظاهر العليم والباطن الحكيم
 معناه
 بلكل که باری تعالی عز شانده وعلا اولدر هر شئدن اوکدن واخرد
 هر شئدن صکره وظاهر در یعنی غالبدر هر شئی اوزره وباطن
 یعنی عالم در جمیع مخفیاته اولدر شرح قلوبله واخرد غفران
 دنوب ایله وظاهر در کشف کوروبله وباطن در علم غیوبله
 خاصته

بلكل که هر کیمه فرق جمعه یه دک هر جمعه کونی بیک کره با اولدر سه
 حق تعالی اکابر فرزند احسان ایدو و هر کیمه پیر ناتوان اولسه
 وطاعت وعبادته در مانی اولماسه یا آجر اسمنه چوق مشغول اولسه
 خاتمه سی خیر اولو و هر کیمه اشراق نمازند صکره بیدش بوز کوه
 یا ظاهر دینه حق تعالی انوک جسمنی نور ایله منور ایله
 و هر کیمه هر کون اوتوز اوچکره با باطن دینه حق تعالی انی سرنه منور ایدو
 حظ العبد منه

مطلب
 هر کیمه اسمنه مشغول اولور
 خاتمه سی خیر اولور
 ۵

بلكل كه نصيب بنده . بوا اسمولد اولدركه . بلكه كه مبدائی خدای در
 و مرجعی داخل خدا به در . پیش بوقوای بنیان ایتیموب و مبداء و
 معاد امرنده سعی واجتهاد . و جمع فوآد ایدوب طاعت و عبادت
 اشتغال ایدوب . و کلمه حق اعلی و اظهار ایدوب کلمه باطلی ابطان و اسرار ایدوب
نظسهر .

اول آخره باطن و ظاهر او در . جمله شیدن اوله اول باوجود .
 جمله شیدن صکره بیند اوله . ظاهر و غالب اولوب هر اول و دو
 باطن اشیا به هر عالم اولوب . جمله موجوداته هر اول ایدوب

حکایتهم

حکایتهم ایلیس بن خدای رب العالمین . بنی آدم حقتده دیدیکه ^{و شکر}
 من بین ایدیم . **و من خلقتهم** . **و عن ایماهم** . **و عن شمائهم** . **و لا تجد**
اکثرهم شاکرین . یعنی آنلره اوکلرندن کلمه . امر آخری زیب و زین ایلد
 واردلرندن کلمه شغل دنیا پی زیب و زینیلد . و صاغلرندن کلمه
 امر عقبای بنیان ایلد . و صوللرندن کلمه . **ار تکاب عصیان ایلد**
 و حق تعالی جل و علاه . بویله بیوردیکه . یا ایلیس نیچون بویله راه
 تلبسه کید رسن . بلز مسینکه بن اول قدیم . دینلرخی و زرلر ^{حفظ}
 ایتمک ایلد و آخر مقیم . عمر لری سعادتله ختم ایتمک ایلد و ظاهر ^{مبین}

مبین . نعم لطفی او زر لونه صا چغله . و باطن متین . **عنا یتم**
 قابولونی انلره آچغله . اشغاللرند کافی و آماللرند وافی بن . یا
 ابلینس اگر چه سن . جهات اربعه دن . قوللرند او زر لونه مسلط
 اولدک . اما فوق و تحتلرند بول بولمده ک . اکقولم لری درگاه
 قاله رب و باشی بجد یه ایند رب بندن مراد ایستیه . تحقیقا
 باران عنایتی او زر نه یا غدر رب لطف ایدوب . و ذنوب
 و عیباتی پر کچور و ب خسف ایدوب **ذلک فضل الله یؤتی من یشاء**

الشامین والسبعون

الوالی

الذی خلق کل شیء بقدرته . و قدره تقدیرا بحکمتیه .

معناه

بلكل كه والی . شول پادشاه عالی درک . والی اولدی مورخلا
 و عباد . و حاکوا اولدی جمیع اهل امصار و بده . اعدام و ایجا
 و افاض و بنیاد انوکر . امانت و ایجا . و اخذ و اعطا . انوک اللذ
 شول سنه پی که قضا اتدی ائی بر ایدر ده قاده رد کلد راول ^{نسه}
 پی که امضا اتدی انوک بتدیله بر فرد مالک د کلد روالی عالی ^{متعالی}
 درک . علو ذاته . عقل ابر شهیدی و سمو صفاته فهمر ^{مبین} شهیدی

خاصته

بلكل كه هر كيمكه خاتمه سنى بايد خزاندهن . و آفت نبراندن وساير آفات
وبليانندن . مصوا و ملوق ديلسه . و الى اسمى بر صوفو بلندق كاسيه يان
وبعد صوفو يان اول صوا اول خاندنك ديوار لونه صچه آفاتن مصون اولن

حفظ العبد منه

بلكل كه نصيب بنده . اسم واليدن اولدر كه . و الى اوله نفس اماره
و كا كه اوله هوای مكاره سنه . روح شريفنى نفس ائيمتك شردن
مطهر و پاك ايدوب انوار طاعات و عبادتله منور و تاباك ايليد

نظمه

هر دخی وای او در بیل ای وای . اوله حاکم جمل خلقك حاکمه
کیمن ایجا کیمن ایفا ایلیوب . مطلع اوله قمو افعا لئه
کشمیه رزق عبادك ذنبله . باقیمه ادا بار ایلد اقباله

حکایت

محکوم که ولایه اتراکدن بر وای واریدی آدنه اولیا قرخان
دیوردنی اسپجانب ولايتنك امیرییدی چن حکومت ناس چون
دیواننده مجلس قضایجا مس اولسه عمادان ایکی یوز کسه ساغنه
وایکی یوز کسه صولنه او تورردی وچن ایکی خصم اوکنه کلسه اولمه

مطلع خانه سنی با دفراندن و آفت
نبراندن وساير آفات
وبليانندن مصون
اولوق ديلسه

عالموره دیردیکه . بو خصوصده امر شرع شریف نه ایسه سزیکا

بیان و تعریف ایلک تا بند اخی حکمی انوک اوزر نبراجرا و امضی ایدوب
حضور رب العالمینه و ارجی شرمسار اولوب استیجا ائیمه و ثواب
عدالندن حرو و اولیمه که حضرت سالک صلی الله علیه وسلم پیور
مشدن
عدل ساعته خیر من عبادته سبعین سنه . یعنی ساعت عدالت

اوزره حکومت نزد حضرت عزتده . جنر لودر تیشیل عبادتدن
ولایه و حکامه . و ارباب احکامه . بو فرجه نهایت ایدر اگر قهاری دایما
عدالت اولوب میل و نبدن اجتناب ایدوب جناب حق او نقر لوسه
وقملاح لنا فی هذا المقام . هذا النظم من الكلام . نظم

زهی سعادت عظمی ولایه و حکامه . که عدل ساعتی اوله عباد سبعین
عدالت ایلد سعید اول ایدوب بو کایت . که بویله دیک خبرده رسول رب
ربیعین

التاسع والسبعون

المتعالی

الذی تعالی عما یقول الظالمون . وتنزه عما یظنه الجاهلون
معناه

بلكل كه متعالی . شول پادشاه عالی ذکة ذات صیغنی عالی اولدی خیل
مخجلین . و تعقلات متعقلین دن خصوصاکه اوهار مشوهین

مطلع
عدل ساعته خیر من عبادته
سبعین سنه

وَأَقْرَبَ آتٍ مُفْتَوِنِينَ . كَمَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يَقُولُ الظَّالِمُونَ
عُلُوًّا كَبِيرًا . وَاسْمٌ مَبْعُوجٌ . دَلَالَتِ تَعَالَى دَه . اِسْمٌ عَلَى دَنْ اَبْلَغُ دُر
خَاصَّتُهُ .

بِكَلِّ كِه هَر عَوْرَتِ كِه حِينِ حِيضِنْدِه . مَبْعُوعٌ اِسْمُهُ مَلَا زَمْتِ مَلَا زَمْتِ اِسْمُهُ
دَمِ حِيضِنِ سَاغِلِش اِيْدِه . يَعْنِي دِي مَنقَطِعِ اَوْلِ بَصْرَتِ مَوْجِهِ اَوْلِيْدِه

حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهَا

بِكَلِّ كِه نَصِيبِ بِنْدَه . اِسْمٌ مَبْعُوعٌ اَوْلَادُ رَكِه هَر نَسْنَه كِه مَوَاقِفِ هَوَايِ
نَفْسِ وِشِيْطَانِ اَوْلَه اَنْدَن تَنْزُه وِتَعَالَى اِيْدُوبِ مُطَابِقِ رِضَايِ
رَحْمَنِ اَوْلَه تَشَاغُلِ وِتَوَالِي اِيْدِه . يَعْنِي مَلَا زَمْتِ وِسَدَاوْمَتِ اِيْلِيْه
نَظْمُهُ .

اَوْلَادُ رَكِه مَبْعُوعٌ اِيْ كِه شَهَا . كِه نَسْنَه اِيْرُشْمِيْه عَقْلِ وِتَوَالِي
وَهْمِ وِتَنْدَن هَر تَعَالَى سِنِ اَنْوَكِ . اِيْلِيْه ذَاتِ عَلِي سِي اِقْتِضَا
يَرْدَه كُوْكَه هَر نَسْنَه اَمْرَاتِيْسه . اَنْوَكِ اَمْرِيْه اَوْلَه اِيْدُوبِ قِضَا

حِكَايَتُهُ

تَحْكِيْدُ رَكِه جِبْرِ اِيْلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ كِ تَمَشُّ بِبِيْكَ قِنَادِي وَا زِهَرِيْ
تَمَشُّ بِبِيْكَ رِيْشِي وَا زِهَرِيْ بِرِيْشِنِ كِه بُوِيْكَ لَكِي مَشْرُوقَه مَغْرِبِ اِرَا سَجِه
وَبُوْدُ كَلِي عَظْمِ شَانِلَه بَاغِ وِجَانِي سِيْرَانِ اِيْتِمِ اِيْسْتَدِي وُوسَعِيْنِي بِيْكَ

**الكتاب
الحمد لله**

دِيْلِدِي وِجَنَابِ خُدَا دَنْ . بُوِيْلَه نَبِيْ كَلْدِي كِه يَا جِبْرِ اِيْلِ قَادِرِ دَكَلِسِن
دِيْدِي كِه يَا رَبِّ اَجْمَعِي زِيَادَه اِيْدُوبِ قُوْمِي فِرَاوَانِ اِيْلَه حَقِ تَعَالَى
تَمَشُّ بِبِيْكَ قِنَادُ دِي زِيَادَه اِيْلِدِي وُقُوِي سِنِي دِيْحِي اَحْكَمِ وَا قُوِي اِيْلِدِي
پِيْشِ يُوْزِ قَرَقِ بِيْكَ قِنَادِي بِيْكَ يِيْلِ بَاغِ جَانَدِه طَيْرَانِ اِيْلِدِي وِجَنَابِ
خُدَا يَه نَدَا اِيْدُوبِ دِيْدِي كِه يَا رَبِّ بِيْكَ يِلْدِرِ طَيْرَانِ اِيْلُونِ . نَه
مِقْدَارِي بِرِي سِيْرَانِ اِيْلِدِي . نَدَا كَلْدِي كِه يَا جِبْرِ اِيْلِ دِيْحِي بُوِيْكَ صَدِيْقِ قُوْلِه
اِنْعَامِ اَنْدُوكِم مَقَامِي كَجِهْدِ . جِبْرِ اِيْلِ بَلْدِي كِه . حَقِ تَعَالَى بِيْكَ قُدْرَتِ
وُقُوْه وِتَعَالَى سِنِي نَهَايَتِ كَالِدِه . پِيْشِ عَجْزِه اَعْتَرَفِ اِيْدُوبِ قُصُوْرِه نَه اِنْعَامِ
وِبَاغِ بَهِيْشِي كَشْتِ اِيْمَدَنْ فَوَاعَتِ اِيْدُوبِ اِقْدَامِ وِجَهْرِ تَدَا مَتِ اِيْلِدِي

الاسم الثمانون

الْبَرُّ

الَّذِي هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ . وَالْبَارُّ الْكَرِيمُ .

مَعْنَاهُ

بِكَلِّ كِه بِرُّ مُطْلَقٌ . شَوْلِ يَادِ شَاهِ مَحْقَقُ رَكِه . بِرُّ وَا حَسَابِي بِرُّ وَا فَا جِهْرِ
نَائِلِ وَا لُطْفِ وَا نَعَامِي مُؤْمِنِ وَا كَا فُوْه وَا صِلِ اَوْلَدِي خَوَانِي يَا بَانِدَنْ
خَلْقِ جِهَانِ . بَهْرَه مَنْدَاوَلُوبِ بِرُّ وِجَوَانِ وَا كَرَا وِسُلْطَانِ . نَوَالِه بِنْدِ اَوْلَادِ

خَاصَّتُهُ

مطلب اول و بعد از خوف و خشیت بند

بلكل كه هر كچه بربلا و آقندن . خوف و خشيت استه . و ترا سيمنه
بسيار ملازمت ايلسه حضرت رحمن . اكا امان احسان ايدنه

حظ العبد منته

بلكل كه نصيب بنده اسم بزدن اولدركه . اقتداري مقداري .
احسان و بزه دورشه . خصوصاً پند رومادره خدمته چاليشه .
كبر و والدين . بترخداي خالق الكونين دن . اسبق و اليق در نته
كيم حديث قدسيه وارد اولمشدر يعني حو تعالي جل جلاله بيورمشدر
بر كسمه كه بكا مطيع اولسه . و والدينه عاصي اولسه . بكا اطاعتني قبول
واتا بر كسمه كه بكا عاقل اولسه . و والدينه مطيع اولسه انوك بكا
عصيانني پند رومادرنه احسانتدن او توري غفوان ايلرمز

نظمه

بمطلق اولد در هر اي فتا . فاعل بزاوله معطي بي عطا
جمله موجوداته هر احسانكه اولد . في الحقيقه جمله سي انوك اولد
لطف وجودي اولد مبدول عالمه . بروفاجر خواز رزقندن الا
حكايتيه

حكيد ركه وقتا كه موسى عليه السلام من ملك علام جبل طورده نبوت
آرزاني ايدوب تكليم اتدي بيسه كورددي بر رجبي ساوق عرشه قائم امشن

علو

علو مكاني استجاب دست و مناسني استغراب ايدوب ديديكه يارب . بو
قولك بومقام رفيعه . نه خسلت شريفه ايله واصل اولدي حق تعالي
بيورديكه . بو قولك خصال حميده دن . ايكي خصلتي وارا يدي برسي
عباد مد انعام اتدوكم . احسانه حسد اتزدني . و برسي ابويننه بار
ايددي . انوك اصلا اذ اسي جانينه كتمزدني انوك همچون بومقامه
و بوقصه دن حصه ولدركه ترك حسد موجب حجت ملك صمد
ايشن . و بتر والدين . مستوجب مودت خالق كونين ايشن

الحادي والثمانون

التواب

الذي تاب على من يتوب . و اقبل على من يؤب .
معناه

بلكل كه تواب . شول پادشاه و قهاب دركه . چن عبد مذنب
مغترف اولوب جناب عزت ثابته توبه و ندامت ايله اقبال ايدنه
انوك اقبالني قبول ايدوب اكلينه انعام و افضال ايلد و درك
ادبار ايدنه في الحال خشيتني اظهار اتمز . بلكه مينه دركاهنه دعوا ايدوب اهل هدايت

خاصيه

بلكل كه هر كچه قوشلق نماز ندر نضكره اوچ بوز الشمس كره يا تواب بيسنه

حضرت **علیه** متعان آنی زمره تا بینه اذخالی ایدوب مجتبی
 اکا انعام و افضال اید که ندامت عصیان محبت رحمانی مستلزم
 ندم که حضرت حق فرمود **و ان الله يحب التوابين ويحب المتطهرين**
حظاً العبد منه

بکلی که نصیب بند اسم تو ایدن اولد که عذر دوسانی قبول
 حرمه فرود نشاندن فراغت نکول اید که عذر دوسان کوارنا
 مقبول و مستحسن و عفو جریه بندگان نزد خواصده معتبر و احسن
نظمه

اولد در تو اب مطلق ای قتی . ایلیه مقبول مقبل قولنی
 مدبر اولان قولنده لطف ایدوب . آگه احسان اید تو بد بولنی
 ضایع اولما سینه راضی اولیوب . اید تبیین آگه صاغ و صولنی
حکایت

محکی در که بر زجل کندگان فواحشه تعاطی ایدوب راه ذنبه گذار
 ایلردی ذنوب و عیوبدن هیچ بکناه فالما مش اید . الا جلد سن شمش اید
 عاقبت عرض اولد و ندامت ایلد درونی طولدی . و چیرا نندن . هیچ بر
 انسان آنی کوره کلده . واقار بنه بو وصیتی ایلد که جیرا ام مقبوره بنوله
 هم جوار اولد دن متا ذی ولورلو . بنی ذایه بینه نده تنهادن ایلد تا چیرا

تا چیرا ام بندن لجنینه لر . و بنو کبی اهل عصیانده . لایق وار زان
 بر تنها کوشده پنهان اولمقدور . پش و صیتتی بر نه کتوروب کوشه
 دارنده تنهادن ایدیلر . اول زمانک اولیا سندن برسی آنی منامنده
 بر هیسه حسنه ده . و طالت مستحسنه ده کوردی و اکا صورده
 حکا حق تعالی نر ایشلده . ایدیکه حق تعالی بنم کاهمی بعشله . و دیدیکه
 قولم چونکه قولورم . رحمتی سندن درین ایدوب سندن اعراض ایلر
 آگاه اولدکن سندن اعراض ایلزم . بکلی لطف ایلد سنی نینه مقبول
 و مناز ایلرم دیوب توبه می فضلی ایلد قبول ایلدی و درکاهنده بنی مقبول
 ایلد **و بوقصه دن حصه اولد که** هیچ بر احد رحمت حق درین ایدوب
 و راه تواضع و مسکنت و سبیل توبه و ندامتدن غیر غای راهه کتیده سن

الثانی و التمانون
املنقده

الذی عذابه الیوم ومدید . و عقابه عظیم و شدید .
معناه
بکلی که منتقم شول پادشاه منعم در که کفار و جابره یه قهر
 و انتقام ایلد عقاب ایلر . و تجارا کاسره یه . خشم و غضله عذاب ایلر
 کتاره عفو میقتضی حکمت اولماد . و ارباب اصرا لطفی مستعدک عماد اولماد

کفار طود نیران تصور کوم رحمانک دکلد ز بلک مقتضای حکمت
مشرکند تعزیر مؤمنیند تشریف و تهذیب بچوندر و شیاطینی تبعیدی بی تقرب
تقریب

خاصه

بکل که هر که بجای دشمنانه صبره ناتوان اولسه اوج جمعده مستقم
اسمه ملازمه استه حق تعالی خصومت دشمنانی محبت و احسانه دونند

حظ العبد منته

بکل که نصیب بند اسم مستقیم اولد رکه دشمنان دینه انتقام
ایده الله چون و اعدای رب العالمینه عداوت ایلیه رضای الله بچون
و دشمن ترین دشمنان نفس ماره انساند رکه سفر و حضوره اند
ایله و محبت و مرصده اندن ابریز پس اندن احتراز جمله دن آه و آوند

نظمه

اولد در بیل ایفتا هم مستقیم ایده احد سینه قهر و انتقام
یعنی اصرا دیلد راهلینه انتقام بچون ایده ناری مقام
حکمتی هر بونی اندی اقتضا اهل اسلامه اولد دارالسلام

حکایت

حکایتی در که انبیادن بر پی نیک علیه السلام او کند بر مهیا رسلا
ناگاه چقه کلدی و اولدی کا بر طباخه ایله وردی و اسلا دخی بی

مطلب
حکایتی در که
ایده من اوج
جمعده مستقم
اسمه

بر طباخه

نظم طباخه لحن حکم
۷۷

بر طباخه وردی و پی خدایه ندا ابد و بی مدیکه الهی هذا کلبک و انا
تبتیک و قد لطنی یعنی ای بنم اللهم بوسنوک کلبکده و بین
بی که بی که کلبک طباخه و رمق لا یقی در و حضرت ملک عدلتم اول
پیغامبره و حی ایله اعلام ایلیکه لطمه مقابله لطمه ده واقع اولمغله
مجازاته و مکافاة برینه کلدی اما و البادی اظلم در سنک ظلمت کا
انوک سکا ظلمندن ارتقدر پس عبا به سن آندن احق سن و بو
قصه دن حصه اولد که هیچ بر شیشه حقارتله نظر اولمینه بلک
صانعنک عظمتنه نسبت ذره خاکسار ایله خورشید تابدار
برابر و یکسان کوره ذره و حطبت نظر اهل ابدیه مساوی اولد
و بومقامه ایزن فضائل عرفانی حاوی اولور **نظم** لمؤلفه
حقیر کورد کوی منم کیم محقر در وجود ذره یسه کوی حق مظهر در
ایقلره دوشون پایمال اولن طوی پیچر سنک کوی ضا سر بره همت سردر
نظم دیگر لغیره

خوردن غریب و مسکینه نه بلور سنکه شاهزاده اوله
مندا بچره مثال آینه اول قلبی روشن ضمیری ساده اولد

الثالث والثمانون
العقود

نظم
شعله و حرارت در رخ مفا سنه کور
و تابان لفظندن صبغه اور در وصف
تربیتی در احو طبعی

بسم الله الرحمن الرحيم
عقل و صفات از نوب
فصل در
تفصیله

الذی عفا عن ظلم . و تجاوز عن اللیم

معناه

بیکل که اسم عفو . عفو را اسمی ایله نما بگذرد . و عفا را اسمی ایله معادله
اما بوانوردن لطفه دلالتده ابلع و اکملدر . و کومه اشارتده اولی و
زیرا که عفران ستره اشارتدر . و عفو خودن عیار تدر فح خود
ستردن اکملدر . زیرا مغفرت نفس معصیتی ستر و اخفا در . اما
عفو عین ذنبی محو و افنادر . و بینهما ده . کما بین الارض و السماء
تفاوت وارد در انوکا همچوندر که بعضی علما عفو اسمنه اعظم اسمها دید

خاصته

بیکل که کثرت عیبانی سببی ایله رحمت هماندن تا امید اولسه
عفو اسمنه ملازمی بسیار استنی شبهه پروردگار عفا را کما استنی

حظا العبدین

بیکل که نصیب بنده اسم عفو در اولدر که معصیت فرود ستانی
ایدون کت بندگانی . و خطای خدمتکارانی عفو ایتمک هم ایله

نظمه

هو عفو مطلق اولدر ای احی . نحو ایله ذنب اهلک عیبانی
ذیننه هر که ایله اعتراف . آکه ایصال ایلیک عفرانی

سینان

سینان نحو ایله و با فایده . آکه اعطا ایلیوب احساننی

حکایت

حضرت محمد مصطفی دن . صلی الله علیه وسلم محکی در که .
بودر که چن یوم قیامت اولسه . و خلافت عرصات میدانند جمع اولسه
جناب خدادن . بر منادی ندا ایدوب دیه که . شول کسه نیک الله
اوستنده آجری اوله . اول کسه قائم اولسون پس بنی آدم دن
بر ذمه قائم اوله لز بوندله دینلکه کسرتک آجر کوا الله او ذر نده
نر دور . دیه لو که بوانلوز که . دنیاده ایکن بزه ظلم ایدندن ظلمتی
ایدردک . انلره دینلکه که . جنته داخل اولک الله اذنی ایله آذ نصکره

دسولی الله علیه و سلم بو آتی او قیدی که بودر **من عفا و اصفح فاجره علی الله**

الرابع و الثمانون

الزوف

الذی هو الزوف الرحیم . و العطوف الکریم .

معناه

بیکل که زوف شول پادشاه عطوفدر که . شده رحمت ایله قوللر
رافت و شفقت ایله . و صوچلرنی بفشلیوب عنایت و نصرت ایله
آنلردن دفع و عوقایدوب منافعی آنلره جمع و سوق ایلدر

مطلوبی ظالم اللده
خازن عمل
ایچونه

خَاصَّةٌ

بَلْ كَيْفَ هر کیمکه مظلومی ظالم آیدن . خلاص امک دلمسه رؤف اسمنی
اون کره او قیوب آیدن صکره اکا شفیع اوله شفاعتنی ظالم قبول الله

حَظُّ الْعَبْدِ مِنْهُ

بَلْ كَيْفَ نصیب بند . اسم رؤفدن اولد کره . زمره ضعفایه . شدت آید
دهت آیدوب ایتم و ققرابه . کمال سحر آیلیه . و مظلومی ظالم آیدن
خلاص و امین آیدوب همیشه در دمنده ناصرو معین اولد و ناله
و آه غریبن حد آید کره . آه غریب آهنی مندی بکره نته کم دینلشد
صغین المای کور آهین غریبک . کید دویز آهینه آهین غریبک .
و دینلشد . **بیت** . مؤلفه .

آله غریبک حد رایت آهف . کیم آید رآهی انوک آهنی .
نَظْمٌ

همد رؤف طاق اولد رای آخی . شدت رحمت آید اوله رؤف .
ایلیوب احسان عصیان آهله . صوچلورن غفران آیدوب اوله عطف
دهگندن لیک نقرت آیدنک . آیده عقباده بولن صعب و خوف

حکایته

حکایته حضرت رسالت بنابه . محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم

برقوه

بر کون مکده اصحابی آید او تور لرودی . ناکاه بر قوشجتر فریاد و نفا
ایده رک اوکلر نه کلدی . در رسول الله سکایت آیدوب دیکه با محمد بنوم
بر یودی بونلردن برسی طوتمش عز حضور که شفاعت کلام و رسول
دخی بوردیکه هر کوه که آید ایسه و پرسون . و آنه سیندانی فدا ایلسون
پس همان برسی قونیندن چقر و بصلی و پردی . و اول قوش دخی بوردی
اوز رنه کمال شفقتینک کلوب دوشدی و زیاده مسرور اولوب سونید
در رسول الله بیوردیکه یا اصحابم آگاه اولک که تحقیقا حضرت الله ستره
رأفت و شفقتده . و محبت و رحمتده . بو قوشجترک اولدنه شفقتینک
هرار و هزار . فرادان و بسیار دوز . پس بند یه لایق اولد که گاهی
فروان اولور سنه رحمت رحماندن نا امید اولمیه که نویسد شعاریها
و فعال فچار دندرن نته کیم حق تعالی بیوردانه **لا یبأس من ریح القوم**

الخامس والثمانون
مَالِكُ الْمَلِكِ

الذی یؤتی الملک من یشاء . و ینزع عه من یشاء .
معناه

بَلْ كَيْفَ مَالِكُ الْمَلِكِ مَطْلُوبٌ شَوْلُ مَلِكٍ دَمُحَقَّقٌ كَجَمِيعِ مَوْجُودَاتِهِ مَالِكٌ
اوله دیلد و کفی مالک آیدوب دیلد و کفی مالک اوله . ارضین

الکافرونه

وسمواته حکمی نافذ و ساری اولوب جمیع مالکده امری مقبول و جاری اوله
امر نه مخالفت ایده نک مشواسنی بزبان ایده و حکمتی قبول ایده نک مقابله چنان

خاصته

بیکل که هر که مالک الملک اسمنی دینده از براتسه خدای کبریا تو

حظ العید منیه

بیکل که نصیب بنده اسم مالک الملکده اولده که وجودی ملکنه
اولب راه عدالته سالک اوله و نفس اماره لو شندن روحنی ظاهر و
هوای معصیته تو جهده اعضاسنی مانع و قاهر اوله و فارغ و صابر اوله

نظمه

مالک الملک اولدر هوای ملک • جمله اشیا به اول مالک اوله
چی وقتی نوم و ابده باقی اولوب • ماعد اشیا همه هالک اوله
زی سعادت اگه کیم امرن طوب • راه حقه شو قلد سالک اوله

حکایت

حکایتی که گف اجبار • رضی الله عنه بیورده بر ملک وزیرنه
بوندن الله نه مقدار مسافه در • و مشرفدن مغربه نه قدر مر حله
والان حضرت رحن نه اشرف وزیر ملک جو ابده مختیار اولدی و ملک
دندیکه یارند دلسکامهلت اولسون اکر یارن جواب و بر فرستک آگاه

مالک الملک اسمنی دینده از بر
اتسه خدای کبریا
تو کبریا

اولکه سنی قتل ایده دم وزیرک برد اناغلامی و ارا بدی بوقصه آکا
اعلام یلیدی • اولدی خدی دیکه • بنی یارن حضور ملک ایبتوک جواب
ویرین • یارنده سی حضور ملک و ارب دیکه ای پادشاه بوندن
مسافه سنوک لاله الا الله دیدک مقدار در مشرفدن مغربه
شمسک بر کونک سیرانی در • و ارجحینی دیزن • تا ملک بنی سر بر
اوزره اجلاس اتمیجه • پس غلامی ملک مقاصد اجلاس یلیدی وقتا
غلام مقام ملک مالک اولدی • و سر بر سلطنته جا لس اولدی همان
جلاده امر ایلیدی • ملک با شنی کسه پس جلادی امان همان باشی
بد نندن آردی غلام دخی دیکه • الله ایشده بویله ایشرو و خوف

تعالی نک بوقولنت معناسی در که بیورر **توتی الملک من نشاء و تبرع**
الملک من نشاء و تبرع من نشاء و تبدل من نشاء
لخا مس والما نوم
ذو الجلال والا کرام

الذی له العظمة والجلال • ولله الا کرام و الانعام و الافضال
مفنا

بیکل که ذو الجلال والا کرام شول پادشاه ذو الجود و الانعام ذکر
عظمت و جلال یله عظیم آشان و انعام و افضال ایله کثیر الاخصاندر

سخت

جلال ذاتله مشهور و معروف و کمال صفاتله مخصوص و موضوعه
خاصته

بیکل که هر که ذوالجلال و الاکرام اسمنه ملازمت اینه حق تعالی
آقران و امثالی راستند عزت و دولت و پررب شرف شانله اهل سعادت

حظ العبدین

بیکل که نصیب بند اسم ذوالجلال و الاکرام مدن اولدو که عظیم
و حسن خلق اولد اقران و امثالی راستند انعام و افضال ایلد جلیل القدر
و الشان اولد و اخلاق جمیله ایلد مشهور و آفاق اولو اهل اتفاق اولد

نظم

اولد در ذوالجلال و الاکرام **مستحق** اولد رفعته ذالیه
عظمت برله هم اولد بالذات جامع حسن خلق آیات
مذنبینه هم ایلوب اکرام بوله لر توبه برله هو جنات

حکایت

مخکد که بر ربل بر حاجت چون حاجه کلدی و حاجی نازده
ولدی و نفسنه دیدیکه نیچون حاجتی بنم کی بر محتاجدن ایستون
برورد کار غنی و بی احتیاجدن ایستون اولد خود بایند در بان
و حاجتی عرض اتمک بر ترجان بوق و لطف خودند دخی با بان بوق

پس

مطلب اقران و امثالی راستند
عزت بولتی استین

پس همان رجب بویله دیوب کندی و قنا که حاج صلوه دن فراغت
اندی اول رجبی قاتینه دعوت اندی و حاجتی قضا ایدوب ان
بیلد زهر اعطا اندی و اکاد دیدیکه بو عطای سکا اول کسه اعطا
ایلدیکه بن اکا خدمت ایدر کن حاجتی کندن ایسته دیکه **بو قصه**
حاجک ضلینه دلالت و عرفانه اشارت وار پس عاقله لایق
اولد که حاجک کثرت ظلمنه نظر ایدوب سوء اعتقاد اتمیه
جائز که بو عرفانی ربه حایتدن غفراننه سبب و لیس اولد

و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع والمآب

التساریر و التمانین

المقسط

الذی امر بالعدل و الاحسان و حکم بالقسط و المیزان
معناه

بیکل که مقسط مطلق شول یا دشاه محقق در که عباردی ظلمندن
امن و امانده اولوب عصیانلوی ایلد بینه غفراتی طمع ایدوب
و احساننی رجا ایدو که اولای خوف عقاب ایلر ثانیا مسامحه عذاب

خاصته

بیکل که هر که مقسط اسمنه ملازمت استه و سوسه شیطانندن
امانت بولر

مطلب سوسه شیطانندن
امانت بولر

نظم

جامع مطلق اولدو تحقيق . حشر ايدنه چن ويا چي حشره
قوره ميزاني عدل و داد اچون . اوله قاضي اوكونته اول بوخه
كسي خوفله اوله عنناك . كمسي آمنه ابروب ايدنه طرب

حكايتي

محكي دركه و خوش و بهاييم . يوم قيامته حشر اولالو حضرت
سجده ايدلر . و ملائكه انلره ديرلر كه . بوكون نيجه كوني دكله
ثواب و عقاب كوني در . وانلر داخه ديرلر كه . بو سجده بز دن
بتمزه شكر ادره . كه بزي بن آدم ايمه دي و دنلديك ملائكه
ديرلر كه . حق تعالي جل و علا . سزي ثواب اچون حشر ايد و عذاب
جمع ايمدي بلكه سزي حشر ايدني . تا بن آدمك فضايجه و نوع بشرك
قبايجه . شهادت ايدن سز و انديضكره تراب اولب خاكه عودت
و بوقصه دن . **حصه اولدركه** . نوع بشر انواع مخلوقاتك اشرف
و اصناف و موجوداتك اكرمي در بو خود بيسند اولمايه و كندوني كيمنه
خود پسندي خوي شيطا رجبر و عادات ابليس لعين دن و توامع
عادت اولوالباب و خصيت عارفين در . نتد كيم دنلدي **بيت**
ايت احي كوتلدي . ايتني مت صبيا . ايتني كت نباتا . اكلتني ابيمينا

مطلب ايت احي كوتلدي
ايتني مت صبيا
ايتني كت نباتا
اكلتني ابيمينا

الثامن والعشرون

الثامن والعشرون

الغني

التاسع والثمانون

المغني

الذي هو غني عن العالمين . و معنى الاغنياء في السموات والارضين

معناها

بلكل كه غني مطلق شول پادشاه محقق دركه غني در عالميندن و مستغني
عبادت اهل آسمان و زميندن . ارباب دولته غنا . انوك وجود و عطا
واسحاب نعمته غنا . انوك لطف و اعطاسي و كوم و انهابسي در .

خاصتهما

بلكل كه هر كيمه بر بلا يدمتلا اولسه . اعضا سندن هر عضونه غني اسمي
او قيوب ابي ايدلر مسح ايسه . حق تعالي اول بلا ي دفع ايدلر **و هر كيمه**
الحال اولسه اون جمعده دله هر جمعده اون بيلك كره ما مغني بسده الله غنا و

حفظ العبد منهما

بلكل كه نصيب بنده . اسم غني دن اولدركه **عز المرء استغناؤه**
خوايجه زينت دنيا و شهرت فاسده مائل اولمايوب عزت قناعته
واصل اولماغه همت ايه كه . حقيقتد غنا و دولت فقر و قناعته در

مطلب اعضا سندن
هر عضونه غني اسمي
او قيوب ابي ايدلر
مسح ايسه

مطلب
كله قسمي حال اولسا
اون جمعده
ما مغني بسده الله غنا
و

وَأَرْبَابٌ يَحْتَقِقُونَ قَاتِلَهُ . بِلَاؤُهُمْ شَقِيحٌ . سُلْطَنَةٌ وَدَوْلَةٌ دَر . **بَيْتٌ**
بِشِصْلِحِ فَطْرَانِ مُلْكِ سُلَيْمَانَ بَادِ سَت . بَلَّكَ أَنْتَ سُلَيْمَانَ نِكَ زَمَلِكِ آذَانِ سَت

وقد قال بعض العارفين . **بَيْتٌ**

دَلَاكَةُ يَدِ وَرَدِي زِيَادِ شَاهِي بِهِ . دَمِي فَرَاغَتْ خَا مَرُ زَهْرٍ حَبِ خَوَاهِي
بَابِ دُنْيَا دَهْ مَا دُونِهِ دَكْدَكِيهِ كِه . اسْتِرَاحَتْ وَحُضُورَانَهُ دَرِ وَأَمْرُ
عِقَادَهُ مَا فَوْقَهُ نَظَرِ آيِدِهِ كِه . بَاغِ بَهْرِي سَتِ وَحُضُورِ . وَوَلَدَانِ فِيمَا وَحُورِ
وَأَسْمُ مَغِينِ نَضِيبِ بِنْدِ اَوْلَادِ كِه . اِقْتِدَارِي مَقْدَارِ اِعْطَاوِ اِغْنَايِهِ
سَعِي وَهَمَّ آيِدِهِ كِه . بَابِ جَنَّتِي يَوْمِ عِقْبَادِهِ . زَمْرُ اَسْتِيَا اِجْسَه كُرُكِ

نظم ههما

اَوْلَادِ دَرِ هَمَّ غَنِي وَهَمَّ مَغْنِي . جُمْلَهْ عَامِلِدَن اَوْلَهْ مُسْتَفْنِي
جُمْلَهْ اَشْيَا اَوْلَبِ اَكَا مُحْتَلَجِ . هَر كَسَهْ اَوْلِ بَرَهْ غِنَا يَغْنِي .
كَمِ سِنِي اَبْدُوبِ حَرِيصِ وَتَقِيرِ . كَمِ سِنِي صَابِرِ اَبْدُوبِ اَبْدِ غَنِي

حِكَايَتُهُمَا

حِكَايَةُ دِكِه لَيْثِ بْنِ سَعْدِ حَضْرَتِ تَلَمِيذِنِ بَرِخَا تُونِ . بَرَاوِ سَكْرَهْ عَسَلِ
اِسْتَدِيغِي وَدَلِجِي بَر كُوبِ بَالِ وِي رَوَاكِ دَدِي دِيدِ بِلِرِ اَوَسَكْرَهْ
بِيُو دِي كِه اَوْلِ كَنَدِ وَحَاجَتِي مَقْدَارِي سُؤْلِ اَيْلِدِ . وِي زَكْنِ نَعْمَتِي
مَقْدَارِي اِضْطَالِ اَيْدِهِ دَرِ . **وَحَضْرَتِ اِمَامِ شَاهِي رَحْمَهْ لَلَّهِ حِينَ** وَفَاتِنْدِ

وَفَاتِنْدَهْ وَصِيَّتِ اَيْلِدِي كِه . بِنْفَرَانِ كَشِي غَسَلِ اَبْلَسُونِ وَاَوْلِ كَشِي سَفْرَدِهْ
اَيْدِي . وَحَضْرَتِ اِمَامِ مَكِّ وَفَاتِنْدِ نَسَكْرَهْ كَلْدِي . وَاَكَا بُو وَصِيَّتِي
خَبَرِ وِي رَدِي لِرِ . وَاِمَامِ مَكِّ بِنِي دَفْتَرِنِ كَتُورِدِي . وِي تَمَشِي بِرِكِ دَرِ
دِينِي بُولُنْدِي . **وَاَوْلِي** دِينِي قَضَا اَيْلِدِ . وِي دِينِي كِه

يُوسُنِ دِيدِ وَكِنْدَتِنِ مَرَادِي حَضْرَتِ شَاهِي نَكِ بُو دَرِ . وَاَللَّهِ اَعْلَمُ
وَبُوقِصَّةِ دَنِ حِصَّةِ اَوْلَادِ كِه اِنْ اَللَّهُ يَجِبُ مَعَالِي الْاُمُورِ وَبُغْضِ
سَفْسَافِهَا . اَيِ دَنَاهَا وَآخِرِهَا . فَوَاسِجَهْ . اِنْعَامُ وَانْفَاقَهْ
وَسَايِرِ اَفْعَالِ بَرِ وَآخِلَاقَهْ . مَعَالِي اُمُورِهْ وَاِلَى اَوْلَمَعَدِ سَعِي وَاقْدَامِ
وَجِدِهْ اِهْتِمَامِ اَيْدِهِ كِه **عَلَاوَالِطَهْرِ مِنَ الْاِيْمَانِ** بُو حُضُوصَهْ قُوِي دَرِ

الْاِسْمُ التَّسْعُونَ

الْمَانِعُ

الَّذِي مَنَعَ عَبْدَهُ عَنِ الرَّدِي . وَاَعطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى

مَعْنَاهُ

بِكُلِّ كِه مَانِعِ . سُؤْلِ يَادِ شَاهِ رَافِعِ دُرُكِه . دُنْيَا يِ مَنَعَ اَيْدِرِ . اَزْبَا
تَقْوِي دَنِ . وَهَوَا يِ دَنَعَ اَيْدِرِ . اَصْحَابِ دُلُوفِ دَنِ مُؤْمِنِي صِدْقِ لَتَدِ
مَنَعَ اَيْدِرِ . وَمُشْرِكِي هِدَايَتِدَنِ . وَاَوْلِيَا سِنِي عَقُوبَتِدَنِ مَنَعَ اَيْدِرِ .
وَاَعْدَا سِنِي خِيَّتِدَنِ مُطِيعِي عَقَابَتِدَنِ . وِعَا صِي نِي ثَوَابَتِدَنِ مَنَعَ اَيْدِرِ

خاصته

بلكل که هر کیم که دعای مستجاب اولمانه یا معنی السائلین
اسمه ملازمت یسه حق تعالی انی هیچ سؤاله محتاج ایلیه
حفظ العبد منہ

مطلب دعای قبول اولیا که
ملازمت الله

بلكل که نصیب بنده اسم مانع دن اولد رکه نفس اتارده سنی
هو اسندن و شهوة شیطانیه سنی مناسندن منع ایده دین
قویندن ذیغ رایغبی منع ایده و زمره مسلمیندن اضلال مضیلینی ذیغ
نظمه

مانع مطلق اولد رر تحقیق و یرمییه اولیا یه دنیانه
منع ایده و ب انوری بوفاندن ایده آنلوه روزی عقبانیه
رحمت و جنته ایده مطهر اهل ایمان و اهل تقوی نه
حکایتیه

محمی در که حضرت موسی علیه السلام پروردگار علامه مناجاته
دیدیکه اطمینان بن آجن و آلان اطعامکه محتاج حق تعالی
پور دیکه یا موسی پورم موسی پدیکه یا رب ویرا یمکنی
دیدیکه یا موسی ویرقرن یا بن دیکه منبجه و ارادتم او ماینبجه
بوقیسه دن حصه اولد رکه مسیب لانسایدن ارادت سبقت

ایتمیجه

ایتمیجه هیچ بر احده نعمت و نصبت نائل واصل اولمز
لها دی والتسعون
الفزاره

الذی جعل الکفار مظاهر الاضرار و جعل الاشرار معادن الاضرار
الثانی والتسعون
التنافع

الذی جعل المؤمنین مظاهر الايمان و جعل الصالحین صواب الاصل
معناهما

بلكل که ضار و نافع شول یا د شاه رافع در که شول قولنی که اصرار
ذ نوبله معیوب و محبوب ایده اکار اضراری مراد اولمشدر و اول
بنده سنی که توبه و استغفار له محبوب و مطلوب ایده اکانقعی
مقصود اولمشدر که نفع و ضرره و الی حقیقتده اول خدای عالی دد
خاصتهما

بلكل که هر کیم که کند و ده بر مقامه لیا قین اکلده مسه هر جعه کجه
بوزکره یا ضار د یسه حق تعالی اول مقامه آنی لایق و مستحق ایده
حفظ العبد منهما

بلكل که نصیب بنده اسم ضار دن اولد رکه نفس اتارده سنی
اولد

بلكل که هر کیم که کند و ده بر مقامه لیا قین اکلده مسه هر جعه کجه
بوزکره یا ضار د یسه حق تعالی اول مقامه آنی لایق و مستحق ایده
حفظ العبد منهما

هو اسندن منعله ومشتها سنی قلع وقمعه واسم نافع نصیبی
اولدرکه ضائل روحانی به شغلی سببی ایلده روح شریفنه نفی ایشه
وریا ضات و مجاهدات و اعمال صالحات ایلده تحصیل کمالته دورشه
نظمه ما

- ضار مطلق اولدر رقولینه • ایدیه اصرار ذنبله اصرار •
  - هر دخی نافع اولدر تحقیق • ایدیه عیب بینی اهل استغفار •
  - صوچنی بیلده و نداشت ایدیه • معترف اولد ایلد یوب اقرار •
- حکایتها

حکایتی در که معروف کرخی قدس سره • دجله کنارنده قاعد ایدیه
وزمره فجا ردن بر طائفه شرب خمر ایدیه و بضر آب و نارا ایلر کوردیه
و حضرت معروفه قدس سره لورکه سلطانه کوره شو آرباب عصیان • نجه
دبی لورنه جرات و اقدام ایدیه و بویله فسق و فجور و طغیان ایلر لور بونلره
دعا ایلده اوله که الله بونلر هلاک ایدیه و ب مسلمانلری سر لورندن خلاص ایلدیه
و حضرت معروفه داخه درگاه حقه ال قاله و درت دیدیکه **اللهم كما
فرحت هؤلاء في الدنيا فرحهم في الآخرة** یعنی با الله نته کیم
بونلری دنیا ده فرحناک اندک • عقباده دخی فرحناک ایدیه و ب محزون
و غمناک ایلده دیدیلر که یا شیخ • بز سکا بونلره بد دعا ایلده دیدک • سن

مع
التاسع
المجرب

سن خود بونلره دعا یجیل ایلدیه • بیوردیکه ای مؤمنلر • حق تعالی
چن بونلری آخوند فرحناک ایلده • دنیا ده بونلره توبه و توفیق و برکت
اهل هدایت ایلر • و بونلر اهل صلاح اولدیه • سر لور دخی سر لورندن نجات
و نجات بولنر فور تلور سر • **بوقصه دن حصه اولد** که آرباب عقیده
لایق اولد هر کسه اندن نصیب خیر و احسان اوله • و هیچ بر فرده اندن
ضرر و زیان ابر شینه که **هل جزاء الا حسان الا الاحسان** • در

الثالث والتسعون
النور

الذی نور قلوب الفارین بالعرفان • و طهر صدق و اتصالحین
معناه

بکلی که نور مطلق شول پادشاه محقق در که سمواتی منور ایلدیه
ثابتات و کواکب سیارات ایلده • و ارضینی مرتین ایلدیه اشجار زاهره
و انما دمشهیات ایلده • و قلوب انبیای منور ایلدیه • انوار تجلیات ایلده
و معجزات باهرات • و حواری عباد الله • و صدور اولیای مصطفی ایلده
کشف و کرامات • و انوار تجلیات الله • و آثار مشاهدات ایلده
خاصته

بکلی که هر کیم که جمعه کیجه سنی سوره نوری یدی کوه اوقسه بقده

نظم ۹۹

ای برادر هم اولد زهادی • راه توحید و راه ایمانی •
قولنه بید و رب هدایت اید • ایدوب انزال حکم قرآنی •
ایلبوب مرسلینی هم ارسال • اید دعوون جهان انسانی •
حکایتیه

حکمی در که عبده اصنامدن بر انسان • بنی اسرائیل زماننده طوفان
طوفان بل سجده صنم ایلدی • و بر مهمته مصلحتی واقع اولوب اکاذبه
بو عهده مدت در که • سکا عبادت و خدمت اید • رین • و الان
بکابر مهمته حاجت واقع اولدی انی و ایلت کرک و اندن اصل
جواب کلدی بپس خورشید عنایت از لته در و نیده تابان اولب •
خاطر نه بو خلیجان ایلدی که • عبادت صنمدن • عبادت صمد •
اولی و احق در دیوب یا صمد دیدی • همان در کاه رحمانند
بو خطاب کلدی که • لبت با عیددی و اول چینه همان عمری
تمام اولوب حیاتی پایان بولمش ایدی بپس روحی بد نندن
مفازت ایلدی و کراما کاتبین • شقاوت و سعادت تکا بتنده
بری بری ایلد مخالفت ایلدی یعنی کیمی سعید یازب و کیمی شقی یازمق
عاقبت حضرت عزت نه عرض ایلدی • حق تعالی پیوردی که ای ملکاتوز

بو عهده زماند که قولم نندن اعراض ایدوب یا صنمد دیدی • در دنه
درمان بولمدی • و الان جهانمه دونب یا صمد دیدی بند خلیجان
ایتمه سم • بنوم ایلد صنم ما بیننده • نه فرقا اولورد • و جهاد بی جانله
جواد صاحب جود و احسان ارا سنده • نه تفاوت بولنوردی

الخامس والتسعون
البدیع

الذی خلق الانسان من صلصال کالفخار • و خلق الجن من ما رج من نار
معناه

بیکل که بدیع • شول پادشاه سمیع در که • عالمی ایجاد ایلدی مثال
سابقه سز • و صوره و ماده سز • ذات و صفاته • هرگز انوک
بولنمز • و لطف وجود و عدل و داد • هرگز اکا مثیل اولمز

خاصته

بیکل که هر کیمک که • بر مهمته مصلحتی اولسه بتمش کره یا بدیع السموات
والارض دینسه • حق تعالی انوک اول مهمتی میسر اید •
حظ العبد منما

بیکل که نصیب بنده • اسم بدیع ن اولد که • اخلاق حمیده • انفال
پسندید • ایلد مخصوص و موصوف اولب فضائل علمیه و عملیه ایلد معروف اولد

مطلب مصلحت این تبتی کره
فادع السموات والارض
دلیله مرادی
حاصل
اربع

الْباقِي

الذِي يَعْنِي كُلَّ شَيْءٍ مِنَ الْأَشْيَاءِ . وَيَبْقَى وَجْهَهُ الْكَرْبُ الْآتِي .

مَعْنَاهُ

بِكُلِّ كِه باقی . شول پادشاه ساقی در که . ذات شریفه . طاری
فنا و عدم . و وجود قدرینه . عارض اوطنز . ذوال و الکر بر پروردگار
ازلی در که . بدایتدن منزله و مقاردر . و بریایدار لر نزلی در که . نهایتدن

خَاصَّةً

بِكُلِّ كِه هر کیم که هر کیم یوز کوه یا باقی دیسه . اعمال صالحه نزدیک مقبوله

حَفْظُ الْعَبْدِ مِنْهُ

بِكُلِّ كِه نصیب بنده . اسم باقیدن اولدر که . دار بقاده روح لطیفی
اخلاق شریفه ایله ایضا ایدوب هوای نفس خسیس ایله دلایل ابقا اینده
که ارباب بقا . اعمال صالحه جناته درن دره . و اصحاب بقا . ذنوب
سیانده نیرانه کیرند . که عذاب ابدی فنا سرمدی و زوال مؤبدی

اللَّهُمَّ جِرْنَا مِنَ النَّارِ وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْبَرِّ

نَظْمُهُ

ای برادر همه اولدر رباقی . کلیمه هیچ اکافنا و عدم .
ذاتنه عارض اوطنیه آفا . وصف پاکیه هم آنک اوله قدره .

هر دم

هر دم همه هر مدن اولب پاک . اکامتن اتمیه ذوال و الکر .

حِکَايَتُهُ

حکای در که و فنا که اسکندر ذوالقرنین شرق و غرب والی اولوب
حاکم خافقین اولدی یسه سوید اسنده بوسودا . پیدا و هوبدا اولدی
دارفنا ده بقا بولوب وجودی زواله ابرشمنه و فنا الی ا
یتشمینه پس زمره حکای و جمله علمای جمع ایدوب ندره بو خاطر بی دید
وانلردخی دیدلر که بودرده در مان . مقام امکانده دکدر الا
مکر که مغرب زمینده ظلمات اچنده . آب حیات وارددر . آنی بولب ایچین
پس اولرز ویله نجه یلقون آد سفر احضا دایدوب عساکری شمار ایله
ظلماته کندی وقتا که ظلماته کردی جناب عزندن . اکا غضب و عقوبت
نازل اولوب انواع صاعقه کوییدا و آشکار اولدی که آبت حیاتدن
بیزار اولدی تک همان ظلماتدن چقغه در مان اولسه . بویک
لطف و احسان ایدی . وقتا که ظلماتدن چقیدی . و چوق زمان
اکلمیوب آخرته روان اولدی . و بو وصیتی ایلدی که ایکی انی نابوند
طشره چقروب شهر ایچنی کوزدوره لو . و آند نصکره قبرنه ایلتوب دفن
ایده لو . و بو معنایه اشارت ایلدی که هر کیمکه دنیا یه کلدی صنما سن که
دنیا یه مالک اولدی و اکبرن دنیا یه مالک اولدیم بویله ای بوشله سنوی

مع
2

ایدر دم . و دار عقبی بر بویله صغیر الیدی کید د دم **نظم**
 دیکله ایسکند ریلورسک کم آیدی . خان عالم شاه هفت اقلیم آیدی
 اقتضا اتدی چوتقدیر ازل . ایردی ناگه آگه چون وقت اجل
 دیدی ابرسه حکم لایستام . بووصایای بنومر ابلک تمام
 پیش شهرمد بنی مد فون ایدائ . اللور مرتا بوندن بیرون ایدائ
 ملک و مال و لشکر مدن ناکهان . کورسون ایللرکم لومر بوشدها
 بوجهان کیرچک لومده اولسکر . قلمزید مرین الی بوشله سفر
 ملک و مال عالمه بون اعتبار . عاقبت هب شوید اولور تار و
 در یغاسور عمر . خوش سرورید . اکوشور قناسی اولیدیدی صفحه
 جهان . خوش چهره خندان ایدی اگر ابر حوادت کویان اولیدیدی . **نظم**
 خوش منزلدی دهر دکلمش سرفتا . خوش محمدی عمر اولور عشق سبقتا
 خوش طاق معلایدی بوقبه مینا . الا که ثباتی چون اولمادی بناسی
 بوقبه یه کم کیردیکه چهادی قبادن . بوصفیه یکم کلدی که کتمادی صفتا
 و عقلا د بشدر که حیوة بی ثبات دنیا یه الدنق . وعدة نامردی مقدر
 صنتی کی در . و عمر و زندگانی یه اینتمق همان بیل ایلد صویه طینتی کی در **نظم**
 بدین ده روزه دنیا چه نازی . چو طفلان نیستی تا چند بازی
 ز خواب غفلت آبر سر بر آوز . نخال و کار خود را نیک بینگر

که بنیادتی

که بنیاد تو بر آست و بر باد . بر آب و باد کس بنیاد ننهاد
 بنیاد عمر چوقنا سیلی اوزره اورلدی قنقیسی قالدی که خراب اولد
 و کلزار بدن چون و خامت بی ایلد اچلدی نه کولی اولدی که . سر صرافاتله
 صوملیدی . فلک ملاسی که اجل داسی ایلد طلودور . بوکه کسه دو بوطلدی
 اگر کچی اگر اولودور . بوکه نه حکمت یونان در مان ایدر . نه قدرت سلطان
 و نه شفقت اخوان چاره ایدر . نه رحمت خلان . **نظم**
 قنی حکمتده لقمان زردینگر . یه قدرت اسی سلطان زردینگر
 یه قنده کنیدی شول اخوان شفق . بچه اولدی بوجه خلان زردینگر
 بلا شبهه ملک دنیا یه مالک اولد و صحن . او یخوده دوش کور کن
 او یان کی در . و بوندن مر خرفا تنه الدنوب مسرور اولن . ابراقدن
 کوروب صوصن کی در . که **انما الحیوة الدنایع و المودر**

السابع والتسعون
الوارث

الذی لا یبرئه احد من المخلوقات . وهو یرث الجميع من الموجودات
معناه
بیکل که وارث مطلق . شول بیاعت محقق در که . صنما که اکابر اخذ
 وارث اولور . بلك که جمیع اشیا یه اول وارث اولور . **بماقی** .

وغير الوارثين در نتيك پيور **وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ**
خَاصَّةً .

بلكل كه هر كميكه طلوع آفتاب بدن اول بوز كته يا وارث ديسنه حق تعالي
انوك چشمي چيبي بليان و آفتادن . صحيح و سالك اوليه .
حظ اليعبر منه .

بلكل كه نصيب بنده . اسم وارث دن اولدر كه . معارف الهيته وارث
اولون اخلاق ربانيه ايله متصف اوله . و عباد كه علم و حكمت و ورثه
آنياد در قصد و همت ايد كه . انور سبيلنه سالك اولون وراثت عرفانه
نظمه .

وارث مطلق اولدر در تحقيق . اوله ارض و سمايه اول وارث
بروكوك املني ايدوب انا . ينه بوندري اول اوله باعث
زي سعادت كا كنده اولوب . ايشكنده انوك اوله ما كشت
حكايت .

محمدي در كه بر كون ابوهريره . رضي الله عنه . باذاره وارث بنا
ندا ايلد كه . بيت الحرام . نبي عليه السلام . اسپاي ميراث اولوب
صفاسي اولان وارسون . پس ناس هان قالقوب حرم شريفه داخل
اولديش . و قومه كير يلز . كورد يلكر هيج ميراثه متعلق نشينه

و تارك

در كوشه

و بر كوشه ده انجق مجلس علم وار . و اكاد دلدركه يا اباهريره . نيچون
خلافت واقع سويلرسن . و نينك اسپاي ميراث اولور ديسن
ايتديكه اي ذممه نادران . رسول فخر جهانك خود . ميراثي اتنه
علم و عرفاندر . و اصحاب بنده آرمغاني . احاديث و ايات قران .
و تبيات احكام فرقاندر . بيع و شراحتفلي . علم و عرفان مجلسنه
تبديل ايدوب نيچون تحصيل رضاي رحمن . و قريب بجان اتمرسن .
سرمايه عمري بازار فنا ده افنا ايدوب نيچون طلب بقا اتمرسن .

التاء و الشعور
الرشيد .

الذي رشد رسوله سبيل الرشاد . و جعله بالرشيد امير الرشاد
معناه .

بلكل كه رشيد . شول پادشاه شهيد در كه . عبادت ارساد ايد
طريق رشادي . و اوليا سنه تعليم ايد رسيل سداي . اعطاي
عقل فارق ايله . حق و باطل راستي فرق ايدوب . ذمه اصفاندر
مجتبي در يا بنده غرق ايدر . و شهود جمال ايله . ارباب لطف و كمال ايدر
خاصه .

بلكل كه هر كميكه تدبير امور ندر . قصور اولسه . بين العشاير

یعنی اخشام آید یسوار اسند بیک کره یا **رشید** دیسه پروردگار
مجید . اکا تد پیرا مورند . راه سد پد میترا یلیه .

حفظ العبد منته

بکل که نصیب بند . اسم رشید دن اولدر که . طالب رشنه
رشادی تعلیم و ارشاد ایدوب آرباب ضلالتی طریق هدایت
قومغرسعی و همت آیده که . ارسال رسل و انزال کتبدن مراد
عباد الاهی ذکره حقه دعوت ایدوب معصیت و فسادن منع
نظمه

هم رشید اولدر که مرشد اولو . آلیه قولترینه ارشادی
ایدوب نلازه راه رشنه بیان . بوم عقبا ده بوله ارشادی
روز و شب دعوت آیده در کهنه . اولوب نلا هادی و ناددی
حکایت

حکایتی در که آرباب تصوف دن بعضی دیدیکه ابرهیم بن ادهر حضرتی
قدس سر سفره کتشد که بر مسجله نازل اولدق حال بوکه بزه
کمال جوع حاصل اولمشه . قویبندن بر کتاب جعفر و سیدکا وردی
وریدیکه و انبوتی رشنه قوی . بر مقدار طعام کتور بیه لم تحقیقا
جوع کتشد و تمنا کتشد دن جعفر بر رجلی استقبال اولد

ایلدی و بر قاتره بر یوک اسباب بو کلمش کلور . ویاننده کی آدمی
دیر که . ایستد و کم کسه اولدر که . کوز لری اشقر واسی ابرهیم ادهم
وانلره دیدیمکه اندن نه ایسترسن . اچندن برسی دیدیکه بن انوک
پدرنک بنده سی بن . و بوقا ترا وستنده کی اسباب انوکدر . پس عن
حضور نه کتوردم . و آنی کورجیک که دیدیکه با غلام سن کیم سن
بن سنوک بیانک غلامی بن . تحقیقا پیدرک وفات ایلوب سفر اخرت احوال
ایلدی و اندن سزه قویبیک . بنار ارنله انتقال ایلدی و بندای سنوک
قولک این . نیجه ایلرست آیلد دیدی ابرهیم بن ادهر حضرتی بیورد .
اگر قولکده صار رسک سن بندن آزاد اولوجه الله . و بو اسباب
کتوردک . جمله سی سنوک اولسشو . بز دن غارت ایلد دیوب غرضو
اخراج ایلدی و بر ساعتی مساجت ایتکه راضی اولدی توجه حقه
مانع اولور دیوب . وقتا که غلام برهیم حضور ندن غایب اولدی جناب
متوجه و آیب اولوب دیدیکه یارب بن سندن برز غیفا ایسته دفر
سن بکادینای قبت ایلدک . وحدایتک حقیقین . اگر جوع دن اولور
شمد یلنصر کرسندن دنیا طلبنه تعرض ایلیم **و بو قصه دن حصه اولد**
بی حق تعالی قولک طریق هدیه کتده سعی و همتنی و قصد غرضی
کوردن انوک قلبنه حسن اشارتله طریق شادی ارشاد ایلوب

غیبه کرده و بیوک ایلدک غیبه

فذا عتداهنه اني سالك ايلو. وصبرو وتوكل مقامه مالک ايلو

التاسع والتسعون

الصبور

الذي صبر على اذية اهل الاعداء. وعلى شمانة الاعداء.

معناه

بكل که صبور. شول پادشاه غيور و غفور در که. ارباب عصيانا

تجمل عذاب نماز. واصحاب طغيانہ تجمل عذاب ايلو. بلك عباد نه

صبر و حلم ايله امهال ايدوب معتذب و معاقب و لما كونه استعجال

خاصته

بكل که هر که بر بلايه مبتلا اولسه و صبره طاقف و مجالی اولسه

اوج بيك گره يا صبور ديسه. حق تعالی اكا صبر و سكون عطا

حفظ العبد منده

بكل که نصيب بنده. اسم صبور دن اولدركه. هوای نفسانديه

صاير اولوب شهوات شيطانیه بي قاهر اوله. و ارباب ايمانك ذنب

و عصيان ندری كشف اتيوب صبر و حلم ايله صوچلرني سائر اوله

نظم

هر صبور اولدركه ايتيمه اول. من نبينه عذابه استعجال

اهل

اهل اصرار و شرکه صبر ايدوبين. حلم ايله و بیره انوره امهال.

توبه ايدر لر ايسه ايله قبول. كو عناد ايدر لو اريشه و بال.

حكايتيه

حكي دركه بر در جل صلح. بر صخره قرار ايلدي. و انوار بر كلبی

و بر خروسی و بر جاري و اريدي كلبا ندری حراست ايدردی.

و خروس ايقاظ صلوة ايدردی. و جارجو ايلو ندری حمل ايدردی بر كون

بر ثعلب كلوب خروسی قاپدی. و اهل مخزون اولديلو. و بر جل صلح

و صابر ايدی و عاقل و شاکر ايدی انوره ديد بکه بيضور اولمات

اوله که حق تعالی بونك مقابله سنده بزه خير عطا ايده. و بعده كلبي اخی

اولدی و اكا دخ ايله ديدی و بعده بو قور دكلوب جمارنك قورخ

يرتت هلاک ايلدی. و اكا دخ صبر ايدوب اهلنی تسلي ايلديج

و اندن صکره بر كون صباحه داخل اولديلو. ناکاه کوردیلر ^{اطرافته}

اولن اولری کافر لوب غارت اتمشله. و جميع اسباب اولاد لر بن

الوب كتمشله. و بونلر سايين اولوب اول بلاي عظيمدن امين اولمشله

و انلوك غارتلر نه سبب اصوات كلاب و حمير و خروس اولمش.

پس بونلر خيرانلوك هلاک و فنا سی و نفسلرنك خلاصه و بقا

اولمش ايله اولسه لطيف خدایه حمد و ثنایه اشتغالده اولديلو.

وَبُوقِصَّةِ دَنْ حِصَّةِ وَلَدِكِ هُر كَيْمِكِ حَقِّ عَالِي نَتِّ عِبَارَةٌ
الطافِ حَقِيْقَةِ سِنِي وَأَصْنَافِ عَطِيَّتِهِ سِنِي بِهِ رَاضِي أُولُو رِقْضَا سِنِي
وَصَابِرًا أُولُو رِبْلَا سِنِي. وَشَاكِرًا أُولُو رُتْمَا سِنِي. وَبِتَدَةِ أُولُو رَمَوْلَا
سِنِي

دَرْ بَيَانِ اسْمِ ابْنِ كِتَابِ

حَمْدُ اللَّهِ كِهْ أَوْلُ غِنِي سُبْحَانَ • اِتْدِي لَطَافِي بَرِّهِ اِعْطَا •
شَرْحُ وَمَعْنَا سِنِي بُوَ اسْمَانِكِ • قَلْبِي بِيْرَهْ مَيْسَرَا أَوْلُو
چونكه پايان ايردي بيل بو كتاب • ويردم آدي **مطلب اعلى**

دَرْ بَيَانِ تَارِيخِ ابْنِ كِتَابِ

شَوْلْ زَمَانِكِم بُولْدِي پايان بو كتاب • عَوْنِ بَارِي بَا كِهْ لَطْفًا اَبْدِي
بيل طوقر يوز تيش ايكي دَرْ حَسَابِ • اوليش ايردي هجرت فَرَجَهَا

خَاتْمَةُ الْكِتَابِ

حَمْدِي پايان شَوْلْ خُدَايِ كَبْرَهْ كِهْ • بُو كِتَابِكِ اِخْتِنَامِنِي مَيْسَرَا اَيْ
جَنَابِ عَزِيْزِ مَابِنْدَن • مَنصَرَعِ وَمُلْتَجِي اَوْلَادِكِهْ • يَوْمِ عَقِيْبِهِ • مَشَا
وَمَاجُورَا وِلْمَدِ سِنْدَن • بُو عَيْدِ كِنَايِي مَحْرُومِ اَيْلِيُوْبِ كَامِي مَغْفُو
اَيْلِيَهْ • وَكَنْدِي مَرْجُومِ اَيْلِيَهْ • وَدَارِ سَلَامَدَهْ اِخْوَانِ بَا صَفَايِلْدَا
مَعْلُومِ اَيْلِيَهْ • آمِيْن يَا رَبِّ الْعَالَمِيْنَ • وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا
مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ • وَعَلَى جَمِيْعِ الْاَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِيْنَ

ملکچس

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ فَكُنْتِ

مِنْ نَسْخَةِ مَوَاضِعِ مَجْمُوعَةِ الْيَوْمِ

الثالث عشر من

الافرنسنة ثمانين

والسب

قال عبد الصلوة والسلام ردة
د النقي من حرام بعدل عند الله
سبعين حجة وقال عليه السلام
تلك ذرة ما نهى الله ختم من عبادة
التقيلين ارشاد الطالبين

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الله ابي اجعل لي بركها نا يور سنني امانا و اعنني بك عن كل مطر

واصحح حسني بعون عاتيك وفي نيل كل مرغوب با جليل يا قاهر

با عظيم يا ناصر كتب الله لي العلم انا و رسل ان الله قوي عزيز

و محمد الله رب العالمين

زيد عمر و زوجي قصص اولاد فقرا ايله فقرا ايدوس عمر و
زوج لدر صفت و زيبيني و اولاد كباريني و زيبينه اولاد
اولاد صغاريني ترك ايليه صفت ايله زيب و اولاد كبار
صغار لدر بالفرا اولدين زيد و قصاص ايشه ركه قادر

اولور لدر

و بسوق البكر قبل كره الصغر